

SAĞLIK İSTATİSTİKLERİ YILLIĞI

2019

SAĞLIK BİLGİ SİSTEMLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
SAĞLIK İSTATİSTİKLERİ YILLIĞI
2019

Sağlık İstatistikleri Yılığ 2019'daki bölümlerin verilerine Sağlıkta İstatistik ve Nedensel Analizler (SİNA) Platformu üzerinden QR kod ile elektronik olarak erişim sağlanabilmektedir.

Sağlık İstatistikleri Yılığ 2019'daki tüm istatistikler uluslararası tanımlara göre hesaplandı.

Ankara 2021

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
SAĞLIK İSTATİSTİKLERİ YILLIĞI
2019

Telif Hakkı Sahibi:

© Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü, 2021

Tüm hakları Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğüne aittir. Kaynak gösterilmeksizin alıntı yapılamaz. Alıntı yapıldığında kaynak gösterimi: “editör/yazar adları, Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı, basım yeri, basım yılı” belirtilmesi şeklinde olmalıdır. 5846 sayılı yasa gereği Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğünün onayı olmaksızın tamamen veya kısmen çoğaltılamaz.

Ekip Lideri

Dr. Şuayip BİRİNCİ

Dr. M. Mahir ÜLGÜ

Editörler

Dr. Berrak BORA BAŞARA

İrem SOYTUTAN ÇAĞLAR

Asiye AYGÜN

Tuğcan Adem ÖZDEMİR

Banu KULALİ

Yazarlar

Dr. Berrak BORA BAŞARA

İrem SOYTUTAN ÇAĞLAR

Asiye AYGÜN

Tuğcan Adem ÖZDEMİR

Banu KULALİ

Selen Begüm UZUN

Birsen BİRGE KAYIŞ

Gökalp Kadri YENTÜR

Dr. Ayfer PEKERİÇLİ

Saniye KARA

ISBN : 978-975-590-792-5
Sağlık Bakanlığı Yayın No : 1185

Katkıda Bulunanlar

Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

- Sağlık İstatistikleri Dairesi Başkanlığı
- Sağlık İnsan Gücü Planlama Dairesi Başkanlığı
- Doku, Organ Nakli ve Diyaliz Hizmetleri Dairesi Başkanlığı
- Sosyal Güvenlik Uygulamaları Dairesi Başkanlığı

Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

- İzleme, Değerlendirme ve İstatistik Dairesi Başkanlığı
- Çocuk ve Ergen Sağlığı Dairesi Başkanlığı
- Kadın ve Üreme Sağlığı Dairesi Başkanlığı
- Tüberküloz Dairesi Başkanlığı
- Aşı ile Önlenbilir Hastalıklar Dairesi Başkanlığı
- Bulaşıcı Hastalıklar Dairesi Başkanlığı
- Birinci Basamak Sağlık Kuruluşları Planlama ve Organizasyon Dairesi Başkanlığı
- Tütün ve Madde Bağımlılığı ile Mücadele Dairesi Başkanlığı
- Sağlıklı Beslenme ve Hareketli Hayat Dairesi Başkanlığı
- Zoonotik ve Vektörel Hastalıklar Dairesi Başkanlığı
- Toplum Sağlığı Hizmetleri ve Eğitim Dairesi Başkanlığı
- Aile Hekimliği Dairesi Başkanlığı
- Kronik Hastalıklar ve Yaşlı Sağlığı Dairesi Başkanlığı
- Kanser Dairesi Başkanlığı

Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

- Akılcı İlaç Kullanımı Dairesi Başkanlığı
- Ekonomik Değerlendirmeler ve İlaç Tedarik Yönetimi Dairesi Başkanlığı

Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

- İzleme ve Değerlendirme Daire Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİ SINIFLAMASI (İBBS).....	V
KISALTMALAR	VI
Bölüm 1	
Genel Demografik Göstergeler.....	1
Bölüm 2	
Mortalite	17
Bölüm 3	
Morbidite	35
Bölüm 4	
Risk Faktörleri.....	53
Bölüm 5	
Hastalıkların Önlenmesi ve Sağlığın Korunması	80
Bölüm 6	
Küresel Hastalık Yüğü 2019 Türkiye Sonuçları	93
Bölüm 7	
Sağlık Hizmeti Verilen Kurumlar ve Altyapıları	113
Bölüm 8	
Sağlık Hizmetlerinin Kullanımı	147
Bölüm 9	
İlaç İstatistikleri	192
Bölüm 10	
Sağlıkta İnsan Kaynakları	210
Bölüm 11	
Sağlık Ekonomisi ve Finansmanı	240
Bölüm 12	
Acil Sağlık Hizmetleri.....	254

İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİ SINIFLAMASI (İBBS)

İBBS-1	İBBS-2	İBBS-3
Akdeniz	Antalya Alt Bölgesi	Antalya
		Isparta
	Burdur	
Adana Alt Bölgesi	Adana	
	Mersin	
Hatay Alt Bölgesi	Hatay	
	Kahramanmaraş	
Osmaniye		
Batı Anadolu	Ankara Alt Bölgesi	Ankara
	Konya Alt Bölgesi	Konya
Karaman		
Batı Karadeniz	Zonguldak Alt Bölgesi	Zonguldak
		Karabük
	Bartın	
Kastamonu Alt Bölgesi	Kastamonu	
	Çankırı	
Sinop		
Samsun Alt Bölgesi	Samsun	
	Tokat	
Çorum		
Amasya		
Batı Marmara	Tekirdağ Alt Bölgesi	Tekirdağ
		Edirne
Kırklareli		
Balıkesir Alt Bölgesi	Balıkesir	
	Çanakkale	
Doğu Karadeniz	Trabzon Alt Bölgesi	Trabzon
		Ordu
		Giresun
		Rize
		Artvin
Gümüşhane		
Doğu Marmara	Bursa Alt Bölgesi	Bursa
		Eskişehir
Bilecik		
Kocaeli Alt Bölgesi	Kocaeli	
	Sakarya	
	Düzce	
	Bolu	
	Yalova	

İBBS-1	İBBS-2	İBBS-3
Ege	İzmir Alt Bölgesi	İzmir
		Aydın Alt Bölgesi
	Aydın	
Denizli		
Muğla		
Manisa Alt Bölgesi	Manisa	
	Afyonkarahisar	
Kütahya		
Uşak		
Güneydoğu Anadolu	Gaziantep Alt Bölgesi	Gaziantep
		Adıyaman
	Kilis	
Şanlıurfa Alt Bölgesi	Şanlıurfa	
	Diyarbakır	
Mardin Alt Bölgesi	Mardin	
	Batman	
	Şırnak	
Siirt		
İstanbul	İstanbul Alt Bölgesi	İstanbul
Kuzeydoğu Anadolu	Erzurum Alt Bölgesi	Erzurum
		Erzincan
	Bayburt	
Ağrı Alt Bölgesi	Ağrı	
	Kars	
Iğdır		
Ardahan		
Ortadoğu Anadolu	Malatya Alt Bölgesi	Malatya
		Elazığ
Bingöl		
Tunceli		
Van Alt Bölgesi	Van	
	Muş	
Bitlis		
Hakkari		
Orta Anadolu	Kırıkkale Alt Bölgesi	Kırıkkale
		Aksaray
Niğde		
Nevşehir		
Kırşehir		
Kayseri Alt Bölgesi	Kayseri	
	Sivas	
Yozgat		

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AÇSAP	: Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması
ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AHBS	: Aile Hekimliği Bilgi Sistemi
ATC	: Anatomik Terapötik Kimyasal
BCG	: Bacille Calmette-Guerin (Verem) Aşısı
BKİ	: Beden Kitle İndeksi
BT	: Bilgisayarlı Tomografi
cm	: Santimetre
ÇEKÜS	: Çocuk, Ergen, Kadın ve Üreme Sağlığı
ÇKYs	: Çekirdek Kaynak Yönetim Sistemi
DaBT	: Difteri aselüler Bođmaca Tetanoz Aşısı
DALY	: Engelliliğe Ayarlanmış Yaşam Yılı
DDD	: Günlük Tanımlanmış Doz
DSÖ/ WHO	: Dünya Sağlık Örgütü
EHIS	: Avrupa Sağlık Görüşme Araştırması
EKİP	: Entegre Kurumsal İşlem Platformu
EKO	: Ekokardiyografi
EUROSTAT	: Avrupa İstatistik Ofisi
FAO	: Gıda ve Tarım Örgütü
GLOBOCAN	: Küresel Kanser Gözlemevi
gr	: Gram
GSYİH	: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
HALE	: Sağlığa Ayarlanmış Yaşam Beklentisi
HBV	: Hepatit B Aşısı
HbA1c	: Hemogloblin A1c veya Glikolize Hemogloblin
HDL	: Yüksek Dansiteli Lipoprotein
Hib	: Hemofilus Influenza Tip B Aşısı
IARC	: Uluslararası Kanser Araştırmaları Ajansı
ICD-10	: Uluslararası Hastalık Sınıflandırması
IDF	: Uluslararası Diyabet Federasyonu
IHME	: Sağlık Ölçümleri ve Değerlendirme Enstitüsü
İBBS	: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması
İPA	: İnaktif Polio Aşısı
İTS	: İlaç Takip Sistemi
KETEM	: Kanser Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezleri
KHY	: Küresel Hastalık Yüğü
Kg	: Kilogram
KKK	: Kızamık Kızamıkçık Kabakulak Aşısı
KOAH	: Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı
MERNİS	: Merkezi Nüfus İdare Sistemi
MET	: Metabolik Eşdeđerlilik
MİZ	: Mekansal İş Zekası
mL	: Mililitre
MR	: Manyetik Rezonans
MSB	: Milli Savunma Bakanlığı
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü

PAL	: Fiziksel Aktivite Düzeyi
RBS	: Reçete Bilgi Sistemi
SB	: Sağlık Bakanlığı
SGP	: Satınalma Gücü Paritesi
SİNA	: Sağlıkta İstatistik ve Nedensel Analizler
SPTS	: Sağlık Personeli Takip Sistemi
SSK	: Sosyal Sigortalar Kurumu
₺	: Türk Lirası
TNSA	: Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
TÜFE	: Tüketici Fiyatları Endeksi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
UN IGME	: Birleşmiş Milletler Kuruluşlar Arası Çocuk Ölümleri Tahmin Grubu
UNPD	: Birleşmiş Milletler Nüfus Birimi
UNU	: Birleşmiş Milletler Üniversitesi
YLD	: Engellilikle Geçirilen Yaşam Yılı
YLL	: Kaybedilen Yaşam Yılı
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu

Tablo Listesi

Bölüm 1. Genel Demografik Göstergeler

Tablo 1.1. Yıllara Göre Genel Demografik Göstergeler	3
Tablo 1.2. Yaş Gruplarına Göre Nüfus, 2000, 2019.....	3
Tablo 1.3. İllere Göre Bazı Genel Demografik Göstergeler, 2019	14

Bölüm 2. Mortalite

Tablo 2.1. ICD-10 Ana Tanı Gruplarına ve Cinsiyete Göre Ölüm Nedenlerinin Dağılımı, (%), 2018, 2019	26
Tablo 2.2. ICD-10 Tanı Gruplarına ve Cinsiyete Göre Seçilmiş Nedenlerin Yaşa Standardize Erken Ölüm Hızları, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu), 2018, 2019	31

Bölüm 3. Morbidite

Tablo 3.1. Yıllara Göre Enfeksiyon Hastalıklarının Vaka Sayıları	36
Tablo 3.2. Yıllara Göre Enfeksiyon Hastalıklarının İnsidansı, (100.000 Nüfusta).....	36
Tablo 3.3. Yıllara ve Cinsiyete Göre Toplam Kanser İnsidansı, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu)	39
Tablo 3.4. Yıllara Göre Erkeklerde En Sık Görülen 10 Kanser Türünün İnsidansı, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu)	40
Tablo 3.5. Yıllara Göre Kadınlarda En Sık Görülen 10 Kanser Türünün İnsidansı, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu)	41
Tablo 3.6. Cinsiyete Göre Kanser Türlerinin İnsidansı, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu), 2016.....	42
Tablo 3.7. Cinsiyete Göre Toplam Kanser İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu), 2018.....	43
Tablo 3.8. ICD-10 Ana Tanı Gruplarına ve Cinsiyete Göre Hastane Yatışlarının Dağılımı, (%), 2016, 2017, 2018.....	44
Tablo 3.9. On Beş Yaş ve Üzeri Kadınların Kendi Kendine Meme Muayenesi Yapma Durumunun Dağılımı, (%), 2016, 2019.....	45
Tablo 3.10. On Beş Yaş ve Üzeri Kadınların Mamografi Çektirme Durumunun Dağılımı, (%), 2016, 2019.....	45
Tablo 3.11. On Beş Yaş ve Üzeri Kadınların Smear Yaptırma Durumunun Dağılımı, (%), 2016, 2019	45
Tablo 3.12. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Kişisel Bakım Faaliyetlerini Gerçekleştirirken Zorluk Çekenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2019	46
Tablo 3.13. 0-6 Yaş Çocukların Son 6 Ay İçinde Geçirdiği Başlıca Hastalık/Sağlık Sorunlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2019	46
Tablo 3.14. 7-14 Yaş Çocukların Son 6 Ay İçinde Geçirdiği Başlıca Hastalık/Sağlık Sorunlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2019	46
Tablo 3.15. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Son 12 Ay İçinde Geçirdiği Başlıca Hastalık/Sağlık Sorunlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2019	47

Tablo 3.16. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Hipertansiyon, Diyabet ve Yüksek Kolesterol Tanısı Alan Hastaların Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017.....	47
Tablo 3.17. 0-14 Yaş Çocukların Genel Sağlık Durumunun Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2019.....	48
Tablo 3.18. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Genel Sağlık Durumunun Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2019.....	48
Tablo 3.19. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Gözlük veya Lens Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019.....	49
Tablo 3.20. On Beş Yaş ve Üzeri Görme Sorunu Olan Bireylerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019.....	49
Tablo 3.21. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin İşitme Cihazı Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019.....	49
Tablo 3.22. On Beş Yaş ve Üzeri İşitme Sorunu Olan Bireylerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019.....	50
Tablo 3.23. Yıllara Göre On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Son 12 Ay İçerisinde Sağlık Sorunları Nedeniyle İşe Ara Verenlerin Yüzdesi (%) ve Ortalama İşe Ara Verme Süresi, (Gün).....	50
Tablo 3.24. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Cinsiyete Göre Bazı Zihinsel Problemlerin Son 2 Hafta İçerisinde Neredeyse Her Gün Görülme Yüzdesi, (%), 2016, 2019.....	50

Bölüm 4. Risk Faktörleri

Tablo 4.1. Tütün ve Tütün Mamulü Kullanma Durumunun Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019.....	54
Tablo 4.2. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Tütün Mamulü Kullanmaya Başlama Nedenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019	56
Tablo 4.3. Alkol Kullanma Durumunun Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019.....	57
Tablo 4.4. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Alkol Kullanmaya Başlama Nedenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019.....	58
Tablo 4.5. Boy ve Kilo Ortalamalarının Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı (Beyana Dayalı), 2019.....	58
Tablo 4.6. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Beden Kitle İndeksinin Cinsiyete Göre Dağılımı (Beyana Dayalı), (%), 2014, 2016, 2019.....	59
Tablo 4.7. Antropometrik Ölçümlerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Ortalama Değerleri, 2017	60
Tablo 4.8. İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Antropometrik Ölçümlerinin Z-Skoruna Göre Dağılımı, (%), 2016....	62
Tablo 4.9. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Beden Kitle İndeksinin Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı (Ölçüme Dayalı), (%), 2017.....	63
Tablo 4.10. İBBS-1' e Göre İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Sadece Anne Sütü ve Ortalama Anne Sütü Alma Süreleri ile BKİ-Z Skoru Şişmanlık Oranının Dağılımı, (%), 2016	64
Tablo 4.11. İki Yaş Altı Bebeklerin Anne Sütü ile Beslenme Durumlarının Yaşa (Ay) Göre Dağılımı, (%), 2018.....	64

Tablo 4.12. İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Bazı Besin ve İçecekleri Tüketim Sıklıklarının Dağılımı (Ailelerin Beyanına Dayalı), (%), 2016	66
Tablo 4.13. On Dokuz Yaş ve Üzeri Bireylerde Cinsiyete Göre Ortalama Besin Tüketim Miktarı, (kişi/gün/gr, mL), 2010, 2017	66
Tablo 4.14. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Ana Öğün Tüketme Durumlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017.....	67
Tablo 4.15. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Sabah Kahvaltısı Yapanların Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017..	67
Tablo 4.16. Meyve Tüketme Sıklığının Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019.....	68
Tablo 4.17. Sebze ya da Salata Tüketme Sıklığının Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019.....	69
Tablo 4.18. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Son 12 Ay İçerisinde Koruyucu Hizmetlerden Faydalanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019.....	71
Tablo 4.19. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Kolesterol ve Açlık Trigliserid Düzeylerinin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017	73
Tablo 4.20. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Tuz Kullanımının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017.....	73
Tablo 4.21. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin PAL Sınıflandırmasına Göre Fiziksel Aktivite Durumunun Cinsiyet ve Yaş Grubu Dağılımı, (%), 2017	74
Tablo 4.22. Fiziksel Aktivite Durumunun Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2017.....	74
Tablo 4.23. Son 4 Hafta İçerisinde Bedensel Ağrı Hissedenlerin Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019	75
Tablo 4.24. Herhangi Bir Yardım Almadan ya da Yardımcı Bir Araç Kullanmadan Yürüyemeyenler, Merdiven İnip Çıkamayanların Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019.....	75
Tablo 4.25. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Hastalık, Engellilik veya Yaşlılığa Bağlı Kronik Problemler Yaşayan Bireylere Haftada En Az Bir Kere Bakım ya da Yardım Sağlama Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019	75
Tablo 4.26. Yaşlılarına Göre Öğrenmede ve Hatırlamada Zorluk Çeken Bireylerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019	76
Tablo 4.27. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Ciddi Kişisel Bir Problemi Olduğunda Güvенеbileceği, Çok Yakın Kaç Kişinin Olduğunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019	76
Tablo 4.28. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin İhtiyacı Olduğunda Komşulardan Yardım Alabilme Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019	76
Bölüm 5. Hastalıkların Önlenmesi ve Sağlığın Korunması	
Tablo 5.1. Yıllara Göre Aşılama Hızları, (%)	81
Tablo 5.2. İBBS-1'e Göre Doğum Göstergeleri, (%), 2019	84
Tablo 5.3. Sektörlere Göre Sezaryen ve Primer Sezaryen Ameliyatlarının Hastane Doğumları İçindeki Oranı, (%), 2019.....	86
Tablo 5.4. Yıllara ve İBBS-1'e Göre Antenatal Bakım Kapsamı (En Az Bir Ziyaret), (%)	86

Tablo 5.5. İBBS-1'e Göre Gebe, Bebek ve Çocuk Tam İzlem Oranları, (%), 2019.....	90
--	----

Bölüm 6. Küresel Hastalık Yükü 2019 Türkiye Sonuçları

Tablo 6.1. 2019 Yılı İlk 10 YLL Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Toplam.....	94
Tablo 6.2. 2019 Yılı İlk 10 YLL Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Erkek.....	95
Tablo 6.3. 2019 Yılı İlk 10 YLL Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Kadın.....	95
Tablo 6.4. 2019 Yılı İlk 10 YLD Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Toplam.....	96
Tablo 6.5. 2019 Yılı İlk 10 YLD Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Erkek.....	97
Tablo 6.6. 2019 Yılı İlk 10 YLD Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Kadın.....	97
Tablo 6.7. 2019 Yılı İlk 10 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Toplam.....	98
Tablo 6.8. 2019 Yılı İlk 10 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Erkek.....	99
Tablo 6.9. 2019 Yılı İlk 10 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Kadın.....	99
Tablo 6.10. Cinsiyete Göre Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen 100.000 Kişiye Düşen DALY, 2002, 2019.....	108

Bölüm 7. Sağlık Hizmeti Verilen Kurumlar ve Altyapıları

Tablo 7.1. Dallara Göre Hastane ve Yatak Sayıları, 2019.....	115
Tablo 7.2. Yıllara ve Sektörlere Göre Nitelikli Yatakların Toplam Yataklar İçerisindeki Oranı, (%).....	116
Tablo 7.3. Türlerine ve Sektörlere Göre Yoğun Bakım Yatak Sayıları ve Dağılımı (%), 2019.....	121
Tablo 7.4. Sektörlere Göre Hastanelerde Ameliyathane Hizmetleri Altyapısı, 2019.....	126
Tablo 7.5. Sektörlere Göre 31.12.2019 Tarihinde Faal Olarak Sağlık Hizmeti Veren Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Göstergeler.....	127
Tablo 7.6. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre 1.000.000 Kişiye Düşen Fiilen Kullanılan Hemodiyaliz Cihazı Sayısı, 2019.....	128
Tablo 7.7. Yıllara Göre Hastanelerde Cihaz Sayıları.....	130
Tablo 7.8. Sektörlere Göre Hastanelerde Cihaz Sayıları, 2019.....	130
Tablo 7.9. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen MR Cihazı Sayısı, 2019.....	131
Tablo 7.10. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen BT Cihazı Sayısı, 2019.....	133
Tablo 7.11. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen Ultrason Cihazı Sayısı, 2019.....	135
Tablo 7.12. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen Doppler Ultrason Cihazı Sayısı, 2019.....	135
Tablo 7.13. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen EKO Cihazı Sayısı, 2019.....	136
Tablo 7.14. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen Mamografi Cihazı Sayısı, 2019.....	136
Tablo 7.15. İBBS-1'e Göre Özel Tıp Merkezi ve Özel Poliklinik Sayısı, 2019.....	137

Tablo 7.16. Sektörlere Göre Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Veren Kurum ve Kuruluşlar, 2019.....	137
Tablo 7.17. Sektörlere Göre 31.12.2019 Tarihinde Faal Olarak Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Veren Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Göstergeler.....	140
Tablo 7.18. Yıllara Göre Birinci Basamak Kuruluş Sayıları, Sağlık Bakanlığı.....	140
Tablo 7.19. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2019.....	144

Bölüm 8. Sağlık Hizmetlerinin Kullanımı

Tablo 8.1. Yıllara ve Kurum Türlerine Göre Toplam Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler.....	148
Tablo 8.2. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelere Kişi Başı Müracaat Sayısı.....	154
Tablo 8.3. Sektörlere Göre Tüm Hekimlere Yapılan Toplam Müracaat Sayısı, 2019.....	158
Tablo 8.4. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatan Hasta Sayısı.....	158
Tablo 8.5. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastanelerine Yatan Hastaların Sayısı ve Toplam Yatan Hasta Sayısı İçindeki Oranı, (%), 2019	159
Tablo 8.6. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Ameliyat Sayıları.....	159
Tablo 8.7. Sektörlere ve Ameliyat Gruplarına Göre Ameliyat Sayıları ve Dağılımı, (%), 2019	160
Tablo 8.8. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre 1.000 Kişiye Düşen Ameliyat Sayıları, 2019	160
Tablo 8.9. İBBS-1'e ve Ameliyat Gruplarına Göre 1.000 Kişiye Düşen Ameliyat Sayıları, 2019.....	161
Tablo 8.10. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Ameliyat Sayısının Hastane Müracaat Sayısına Oranı, (%), 2019.....	161
Tablo 8.11. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatılan Gün Sayısı.....	162
Tablo 8.12. Yıllara ve İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatılan Gün Sayısı, Sağlık Bakanlığı.....	162
Tablo 8.13. ICD-10 Ana Tanı Gruplarına Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Tüm Sektörler, 2016, 2017, 2018.....	167
Tablo 8.14. Yıllara Göre Organ ve Doku Nakli Sayısı, Tüm Sektörler	174
Tablo 8.15. Yıllara Göre Organ ve Doku Nakli Bekleyen Hasta Sayısı, Tüm Sektörler	175
Tablo 8.16. Yıllara Göre Nakil Merkezi Sayısı, Tüm Sektörler	175
Tablo 8.17. Sektörlere Göre Hastanelerde Görüntüleme Sayısı, 2019	176
Tablo 8.18. Sektörlere Göre Hastanelerde Cihaz Başına Düşen Görüntüleme Sayısı, 2019.....	176
Tablo 8.19. Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000 Kişiye Düşen Görüntüleme Sayısı, 2019.....	176
Tablo 8.20. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen MR Görüntüleme Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2019.....	179
Tablo 8.21. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen BT Görüntüleme Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2019.....	179
Tablo 8.22. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen Ultrason Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2019.....	180
Tablo 8.23. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen Doppler Ultrason Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2019.....	180

Tablo 8.24. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen EKO Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2019.....	181
Tablo 8.25. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen Mamografi Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2019.....	181
Tablo 8.26. Sağlık Kuruluşlarının Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2019.....	183
Tablo 8.27. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2019.....	186

Bölüm 9. İlaç İstatistikleri

Tablo 9.1. Yıllara ve ATC-1 Gruplarına Göre İlaç Satış Hacmi, Milyon Kutu.....	193
Tablo 9.2. Yıllara ve Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre 1.000 Kişiye Düşen Günlük İlaç Tüketim Miktarı, DDD.....	194
Tablo 9.3. Yıllara ve Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre İlaç Satış Değeri, Milyon ₺.....	198
Tablo 9.4. Yıllara Göre Birinci Basamak Reçetelendirmelere Ait OECD Klinik Kalite Göstergeleri	207
Tablo 9.5. Birinci Basamak Reçetelendirmelere Ait OECD Klinik Kalite Göstergelerinin Uluslararası Karşılaştırması, 2017	207

Bölüm 10. Sağlıkta İnsan Kaynakları

Tablo 10.1. Yıllara Göre Sağlık Personeli Sayıları, Tüm Sektörler.....	211
Tablo 10.2. Sektörlere ve Unvanlara Göre Sağlık Personelinin Dağılımı, 2019	211
Tablo 10.3. Yıllara Göre Sağlık Personeli Sayıları, Sağlık Bakanlığı	212
Tablo 10.4. Sağlık Bakanlığı Merkez Teşkilatında Çalışan Sağlık Personelinin Unvanlara Göre Dağılımı, 2019.....	212
Tablo 10.5. İBBS-1'e Göre Diş Hekimi, Uzman Diş Hekimi ve Asistan Diş Hekimi Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, (%), 2019.....	230
Tablo 10.6. Sağlık Personelinin Hizmet Birimlerine Göre Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, 2019	234
Tablo 10.7. Öğretim Yıllarına Göre Tıp Fakültesi, Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları	236
Tablo 10.8. Öğretim Yıllarına Göre Diş Hekimliği Fakültesi, Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları.....	236
Tablo 10.9. Öğretim Yıllarına Göre Eczacılık Fakültesi, Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları.....	236
Tablo 10.10. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2019.....	237

Bölüm 11. Sağlık Ekonomisi ve Finansmanı

Tablo 11.1. Yıllara Göre Cari, Yatırım ve Toplam Sağlık Harcaması.....	241
Tablo 11.2. Yıllara Göre Kamu Cari, Kamu Yatırım ve Toplam Kamu Sağlık Harcaması	242

Bölüm 12. Acil Sağlık Hizmetleri

Tablo 12.1. Özellikli Ambulans Türlerine Göre Araç ve Nakledilen Hasta Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2019	262
Tablo 12.2. 112 Acil Yardım Ambulansı ile İl İçi ve İl Dışı Nakil Nedenlerinin Dağılımı, (%), 2019	263
Tablo 12.3. İBBS-1'e Göre 112 Acil Çağrı Merkezine Yapılan Asılsız İhbar Oranı, (%), 2019	264
Tablo 12.4. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2019.....	265

Şekil ve Harita Listesi

Bölüm 1 . Genel Demografik Göstergeler

Şekil 1.1. Nüfus Piramidi, (%), 2000, 2019.....	2
Şekil 1.2. Cinsiyete Göre Nüfus Piramidi, (%), 2019.....	2
Şekil 1.3. Yıllara Göre Kırsal ve Kentsel Nüfus Oranları, (%)	4
Şekil 1.4. İBBS-1'e Göre Kırsal ve Kentsel Nüfus Oranları, (%), 2019	4
Harita 1.1. İllere Göre Kentsel Nüfus Oranı, (%), 2019	5
Şekil 1.5. Yıllara Göre 0-14 Yaş Nüfus ve 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranları, (%)	6
Şekil 1.6. İBBS-1'e Göre 0-14 Yaş Nüfus Oranları, (%), 2019	6
Harita 1.2. İllere Göre 0-14 Yaş Nüfus Oranı, (%), 2019	7
Şekil 1.7. 0-14 Yaş Nüfus Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019.....	8
Şekil 1.8. İBBS-1'e Göre 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranları, (%), 2019	8
Harita 1.3. İllere Göre 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranı, (%), 2019.....	9
Şekil 1.9. 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019	10
Şekil 1.10. Çocuk Bağımlılık Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019	10
Şekil 1.11. Yaşlı Bağımlılık Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019.....	11
Şekil 1.12. İBBS-1'e Göre Toplam Yaş Bağımlılık Oranları, (%), 2019.....	11
Harita 1.4. İllere Göre Toplam Yaş Bağımlılık Oranı, (%), 2019	12
Şekil 1.13. Toplam Yaş Bağımlılık Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019.....	13

Bölüm 2. Mortalite

Şekil 2.1. Yıllara ve Cinsiyete Göre Doğumda Beklenen Yaşam Süresi, (Yaş)	18
Şekil 2.2. Doğumda Beklenen Yaşam Süresinin Uluslararası Karşılaştırması, 2019.....	18
Şekil 2.3. İBBS-1'e Göre Bebek Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2019.....	19
Şekil 2.4. Bebek Ölüm Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (1.000 Canlı Doğumda), 2019	19
Harita 2.1. İllere Göre Bebek Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), Tüm Haftalar, 2019	20
Şekil 2.5. İBBS-1'e Göre Perinatal Ölüm Hızı, (1.000 Doğumda), 2019	21
Şekil 2.6. İBBS-1'e Göre Neonatal Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2019	21
Şekil 2.7. Neonatal Ölüm Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (1.000 Canlı Doğumda), 2019	22
Şekil 2.8. İBBS-1'e Göre Postneonatal Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2019	22
Şekil 2.9. İBBS-1'e Göre Beş Yaş Altı Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2019	23
Şekil 2.10. Beş Yaş Altı Ölüm Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (1.000 Canlı Doğumda), 2019	23
Şekil 2.11. İBBS-1'e Göre Anne Ölüm Oranı, (100.000 Canlı Doğumda), 2019	24

Şekil 2.12. Anne Ölüm Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Canlı Doğumda), 2018.....	24
Harita 2.2. İllere Göre Anne Ölüm Oranı, (100.000 Canlı Doğumda), 2019	25
Harita 2.3. İllere ve Daimi İkametgaha Göre Dolaşım Sistemi Hastalıkları (ICD-10: I00-I99) Kaba Ölüm Hızı, (%) , 2019.....	27
Harita 2.4. İllere ve Daimi İkametgaha Göre Neoplazm (ICD-10: C00-D48) Kaba Ölüm Hızı, (%) , 2019	28
Harita 2.5. İllere ve Daimi İkametgaha Göre Solunum Sistemi Hastalıkları (ICD-10: J00-J99) Kaba Ölüm Hızı, (%) , 2019.....	29
Şekil 2.13. Ölüm Nedenleri Dağılımının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2017.....	30
Şekil 2.14. ICD-10 Ana Tanı Gruplarına Göre Ölüm Nedenlerinin Dağılımı, (%), 2019	31
Şekil 2.15. Yıllara ve Cinsiyete Göre Bulaşıcı Olmayan Dört Ana Hastalık Grubunun Yaşa Standardize Erken Ölüm Hızı, (100.000'de, Avrupa Standart Nüfusu)	32
Şekil 2.16. Bulaşıcı Olmayan Dört Ana Hastalık Grubunun Yaşa Standardize Erken Ölüm Hızlarının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000'de, Avrupa Standart Nüfusu), 2015	32

Bölüm 3. Morbidite

Şekil 3.1. AIDS İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta), 2018.....	37
Şekil 3.2. Yıllara Göre AIDS İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta)	37
Şekil 3.3. Yıllara Göre Kızamık İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta)	38
Şekil 3.4. Yıllara Göre Tüberküloz İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta).....	38
Şekil 3.5. Sıtma İnsidansının (Yabancı Vaka) Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta), 2018	39
Şekil 3.6. Erkeklerde En Sık Görülen 10 Kanser Türünün Toplam Kanser İçindeki Dağılımı, (%), 2016	40
Şekil 3.7. Kadınlarda En Sık Görülen 10 Kanser Türünün Toplam Kanser İçindeki Dağılımı, (%), 2016.....	41
Şekil 3.8. Türkiye'de En Sık Görülen İlk 10 Kanser Türünün Cinsiyete Göre İnsidansı, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu), 2018.....	43
Şekil 3.9. Türkiye'de En Sık Görülen İlk 10 Kanser Türü İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu), 2018.....	44

Bölüm 4. Risk Faktörleri

Şekil 4.1. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Her Gün Tütün ve Tütün Mamulü Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018	55
Şekil 4.2. 15-24 Yaş Grubu Bireylerin Her Gün Tütün ve Tütün Mamulü Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018.....	55
Şekil 4.3. On Beş Yaş ve Üzeri Sigara Kullanan Bireylerde Kişi Başına Düşen Ortalama Günlük Sigara Adedinin Uluslararası Karşılaştırması, 2018	56
Şekil 4.4. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Kişi Başına Düşen Mutlak Alkol Tüketimi, Litre, 2018.....	57
Şekil 4.5. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obez veya Obez Öncesi Durumunun Uluslararası Karşılaştırması (Beyana Dayalı), (%), 2018	59

Şekil 4.6. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obezite ($BKİ \geq 30$) Durumunun Cinsiyete Göre Uluslararası Karşılaştırması (Beyana Dayalı), (%), 2018	60
Şekil 4.7. Beden Kitle İndeksinin Yaş Grubuna ve Cinsiyete Göre Dağılımı (Ölçüme Dayalı), kg/m^2 , 2017	61
Şekil 4.8. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obez veya Obez Öncesi Durumunun Uluslararası Karşılaştırması (Ölçüme Dayalı), (%), 2018.....	61
Şekil 4.9. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obezite ($BKİ \geq 30$) Durumunun Cinsiyete Göre Uluslararası Karşılaştırması (Ölçüme Dayalı), (%), 2018	62
Şekil 4.10. Yıllara Göre Sadece Anne Sütü ile İlk 6 Ay ve 6-9 Ay Arası Beslenen Bebeklerin Dağılımı, (%)	65
Şekil 4.11. Yıllara Göre 3 Yaş Altı Çocuklarda Ortanca Emzirme Süresi, (Ay).....	65
Şekil 4.12. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Günde Bir Kere veya Daha Fazla Meyve Tüketme Sıklığının Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018	70
Şekil 4.13. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Günde Bir Kere veya Daha Fazla Sebze/Salata Tüketme Sıklığının Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018	70
Şekil 4.14. HbA1c Değeri $\geq 6,5$ 'ten Yüksek Olan veya Halen Diyabet için Tedavi Alanların Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2017	71
Şekil 4.15. HbA1c Değeri $\geq 6,5$ 'ten Yüksek Olan veya Halen Diyabet Tedavisi Alanlar ile HbA1c Değeri $\geq 6,5$ 'ten Yüksek Olanların Yaş Grubuna Göre Dağılımının Karşılaştırması, (%), 2017.....	72
Şekil 4.16. 20-79 Yaş Grubuna Ait Yaşa Standardize Diyabet Prevalansının Uluslararası Karşılaştırması, (%), (Dünya Standart Nüfusu), 2019	72
Şekil 4.17. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Ortalama Günlük Tuz Tüketiminin Yıllara ve Cinsiyete Göre Dağılımı, (gram/gün)	73

Bölüm 5. Hastalıkların Önlenmesi ve Sağlığın Korunması

Şekil 5.1. İBBS-1'e Göre Beşli Karma Aşısı (DaBT+İPA+Hib) Üçüncü Doz Aşılama Hızı, (%), 2002, 2019	81
Şekil 5.2. (DaBT+İPA+Hib) Aşılama Hızlarının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019.....	82
Şekil 5.3. İBBS-1'e Göre HBV 3 Aşılama Hızı, (%), 2002, 2019	82
Şekil 5.4. İBBS-1'e Göre KKK Aşılama Hızı, (%), 2002, 2019	83
Şekil 5.5. KKK Aşılama Hızlarının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019.....	83
Şekil 5.6. Yıllara ve Aşısı Takvimine Göre Uygulanan Aşısı Antijen Sayısı, Sağlık Bakanlığı	84
Şekil 5.7. Nitelikli Sağlık Personeli ile Gerçekleşen Doğum Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018 ..	85
Şekil 5.8. Sezaryen Ameliyatının Canlı Doğumlar İçindeki Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018	85
Şekil 5.9. Antenatal Bakım Kapsamının Uluslararası Karşılaştırması, (En Az Bir Ziyaret), (%), 2018.....	87
Şekil 5.10. Yıllara Göre İsteyerek Düşük Yapma Oranı, (100 Gebelikte).....	87
Şekil 5.11. Annenin Yaş Grubuna Göre Doğumların Tüm Doğumlar İçindeki Oranı, (%), 2019	88
Şekil 5.12. Yaşa Özel Doğurganlık Hızı, (%), 2019.....	88
Şekil 5.13. Yıllara Göre Adölesan Doğurganlık Hızı, (%).	89

Şekil 5.14. Adölesan Doğurganlık Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018	89
Şekil 5.15. Yıllara Göre Adölesan Annelerin Tüm Anneler İçerisindeki Oranı, (%).....	90

Bölüm 6. Küresel Hastalık Yükü 2019 Türkiye Sonuçları

Şekil 6.1. Yıllara ve Cinsiyete Göre 100.000 Kişiyeye Düşen YLL.....	94
Şekil 6.2. Yıllara ve Cinsiyete Göre 100.000 Kişiyeye Düşen YLD	96
Şekil 6.3. Yıllara ve Cinsiyete Göre 100.000 Kişiyeye Düşen DALY.....	98
Şekil 6.4. Cinsiyete ve Yaş Gruplarına Göre DALY, (Milyon), 2019	100
Şekil 6.5. 100.000 Kişiyeye Düşen DALY'nin Uluslararası Karşılaştırması, Yaşa Standardize, 2002, 2019	100
Şekil 6.6. 100.000 Kişiyeye Düşen DALY'nin Uluslararası Karşılaştırması, 2002, 2019	101
Şekil 6.7. 2002-2019 Yılları Arasında DALY'de Yıllık Ortalama Azalışın Uluslararası Karşılaştırması, Yaşa Standardize, (%).....	101
Şekil 6.8. 2002-2019 Yılları Arasında DALY'de Yıllık Ortalama Azalışın Uluslararası Karşılaştırması, (%)....	102
Şekil 6.9. Ana Hastalık Gruplarına ve Cinsiyete Göre DALY, (Milyon), 2002, 2019.....	102
Şekil 6.10. Ana Hastalık Gruplarına ve Yaş Gruplarına Göre 100.000 Kişiyeye Düşen YLL, (Bin), 2019.....	103
Şekil 6.11. Ana Hastalık Gruplarına ve Yaş Gruplarına Göre 100.000 Kişiyeye Düşen YLD, (Bin), 2019	103
Şekil 6.12. Ana Hastalık Gruplarına ve Yaş Gruplarına Göre 100.000 Kişiyeye Düşen DALY, (Bin), 2019	104
Şekil 6.13. Ana Hastalık Gruplarına Göre DALY (Milyon), 2002, 2019 ve 2002'ye Göre Değişim, (%).....	104
Şekil 6.14. 2019 Yılı İlk 20 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%).....	105
Şekil 6.15. Ana Hastalık Grupları ve Cinsiyete Göre 100.000 Kişiyeye Düşen DALY, 2002, 2019	106
Şekil 6.16. Ana Hastalık Gruplarına Göre DALY Dağılımının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019.....	107
Şekil 6.17. 100.000 Kişiyeye Düşen DALY, YLL ve YLD'nin Uluslararası Karşılaştırması, Yaşa Standardize, 2019	107
Şekil 6.18. Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen YLL'nin Payı, (%), 2002, 2019.....	109
Şekil 6.19. Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen YLD'nin Payı, (%), 2002, 2019.....	109
Şekil 6.20. Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen DALY'nin Payı, (%), 2002, 2019	110
Şekil 6.21. Yıllara ve Cinsiyete Göre Doğumdaki HALE.....	110
Şekil 6.22. Yıllara ve Cinsiyete Göre 65 Yaşındaki HALE	111
Şekil 6.23. Doğumda ve 65 Yaşındaki HALE Uluslararası Karşılaştırması, 2019	111

Bölüm 7. Sağlık Hizmeti Verilen Kurumlar ve Altyapıları

Şekil 7.1. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastane Sayısı	114
Şekil 7.2. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastane Yatağı Sayısı.....	114
Şekil 7.3. Yıllara ve Sektörlere Göre Nitelikli Yatak Sayısı	115

Şekil 7.4. Nitelikli Yatakların Toplam Yataklar İçerisindeki Oranı, (%), Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2019.....	116
Harita 7.1. İllere Göre Nitelikli Yatakların Toplam Yataklar İçerisindeki Oranı, (%), Tüm Sektörler, 2019	117
Şekil 7.5. Yıllara ve Sektörlere Göre Nitelikli Yatakların Dağılımı, (%).....	118
Şekil 7.6. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiyeye Düşen Hastane Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2019.....	118
Şekil 7.7. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiyeye Düşen Hastane Yatağı Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2019	119
Şekil 7.8. 10.000 Kişiyeye Düşen Hastane Yatağı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2018.....	119
Harita 7.2. İllere Göre 10.000 Kişiyeye Düşen Hastane Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2019.....	120
Şekil 7.9. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Yoğun Bakım Yatağı Sayısı.....	121
Şekil 7.10. Yıllara ve Sektörlere Göre Yoğun Bakım Yataklarının Dağılımı, (%)	122
Şekil 7.11. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiyeye Düşen Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2019.....	122
Şekil 7.12. 100.000 Kişiyeye Düşen Yoğun Bakım Yatağı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019	123
Şekil 7.13. İBBS-1'e Göre Yoğun Bakım Yataklarının Tüm Yataklara Oranı, (%), Tüm Sektörler, 2019	123
Harita 7.3. İllere Göre 10.000 Kişiyeye Düşen Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2019.....	124
Harita 7.4. İllere Göre 1.000 Canlı Doğuma Düşen Yenidoğan Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2019.....	125
Şekil 7.14. İBBS-1'e Göre 1.000 Canlı Doğuma Düşen Yenidoğan Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2019.....	126
Şekil 7.15. Yıllara ve Sektörlere Göre Hemodiyaliz Merkezi Sayısı	127
Şekil 7.16. Yıllara ve Sektörlere Göre Fiilen Kullanılan Hemodiyaliz Cihazı Sayısı.....	128
Harita 7.5. İllere Göre 1.000.000 Kişiyeye Düşen Fiilen Kullanılan Hemodiyaliz Cihazı Sayısı, Tüm Sektörler, 2019.....	129
Şekil 7.17. 1.000.000 Kişiyeye Düşen MR Cihazı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2018.....	131
Harita 7.6. İllere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiyeye Düşen MR Cihazı Sayısı, Tüm Sektörler, 2019	132
Şekil 7.18. 1.000.000 Kişiyeye Düşen BT Cihazı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2018.....	133
Harita 7.7. İllere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiyeye Düşen BT Cihazı Sayısı, Tüm Sektörler, 2019	134
Şekil 7.19. Yıllara Göre Diş Ünitisi Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı.....	138
Şekil 7.20. İBBS-1'e Göre Diş Ünitisi Başına Düşen Nüfus, Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2019.....	138
Harita 7.8. İllere Göre Diş Ünitisi Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2019.....	139
Şekil 7.21. Yıllara Göre Entegre İlçe Devlet Hastanelerinin Sayısı	141
Şekil 7.22. İBBS-1'e Göre Aile Hekimliği Birimi Başına Düşen Nüfus, 2019.....	141
Harita 7.9. İllere Göre Aile Hekimliği Birimi Başına Düşen Nüfus, 2019	142
Şekil 7.23. Yıllara Göre Aile Sağlığı Merkezi Muayene Oda Sayısı.....	143

Bölüm 8. Sağlık Hizmetlerinin Kullanımı

Şekil 8.1. Yıllara Göre Entegre İlçe Devlet Hastanelerinde Hekime Müracaat Sayısı.....	148
Şekil 8.2. Yıllara ve Hizmet Kapsamına Göre Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler	149
Şekil 8.3. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2019.....	149
Harita 8.1. İllere Göre Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2019.....	150
Şekil 8.4. Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2018	151
Şekil 8.5. Yıllara ve Hizmet Kapsamına Göre Hekime Müracaat Sayısının Oranı, (%), Tüm Sektörler	151
Harita 8.2. İllere Göre Birinci Basamak Müracaatların Tüm Müracaatlar İçerisindeki Oranı, (%), 2019	152
Şekil 8.6. İBBS-1'e Göre Birinci Basamak Kuruluşlarında Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2019.....	153
Şekil 8.7. Yıllara Göre Aile Hekimliği Birimi Sevk Hızı, (%), Sağlık Bakanlığı	153
Şekil 8.8. İBBS-1'e Göre İkinci ve Üçüncü Basamak Sağlık Kurumlarında Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2019	154
Şekil 8.9. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Hastanelere Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2019	155
Şekil 8.10. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastanelerine Müracaatların Tüm Sektörlerdeki Hastanelere Müracaatlar İçindeki Oranı, (%), 2019	155
Şekil 8.11. Yıllara Göre Dış Hekimine Yapılan Müracaat Sayıları, Tüm Sektörler	156
Şekil 8.12. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Dış Hekimine Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2019	156
Harita 8.3. İllere Göre Kişi Başı Dış Hekimine Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2019	157
Şekil 8.13. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, (%)	163
Şekil 8.14. Yıllara Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, Tüm Sektörler, (%)	163
Şekil 8.15. İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, Sağlık Bakanlığı, (%), 2002, 2019	164
Şekil 8.16. Hastanelerde Akut Yatak Doluluk Oranlarının Uluslararası Karşılaştırması, 2018.....	164
Harita 8.4. İllere Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, Tüm Sektörler, (%), 2019	165
Şekil 8.17. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü	166
Şekil 8.18. Yıllara Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Tüm Sektörler	166
Şekil 8.19. İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2019	168
Şekil 8.20. Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü'nün Uluslararası Karşılaştırması, 2018.....	168
Harita 8.5. İllere Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Tüm Sektörler, 2019.....	169
Şekil 8.21. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatak Devir Hızı, (Hasta).....	170
Şekil 8.22. Yıllara Göre Hastanelerde Yatak Devir Hızı, (Hasta), Tüm Sektörler.....	170
Şekil 8.23. İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatak Devir Hızı, (Hasta), Sağlık Bakanlığı, 2002, 2019.....	171
Şekil 8.24. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatak Devir Aralığı, (Gün).....	171
Şekil 8.25. Yıllara Göre Hastanelerde Yatak Devir Aralığı, (Gün), Tüm Sektörler.....	172

Şekil 8.26. İBBS-1'e Göre Yatak Devir Aralığı, (Gün), Sağlık Bakanlığı, 2002, 2019	172
Şekil 8.27. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Kaba Ölüm Hızı, (‰)	173
Şekil 8.28. Yıllara Göre Hastanelerde Kaba Ölüm Hızı, Tüm Sektörler, (‰)	173
Şekil 8.29. İBBS-1'e Göre Hastanelerde Kaba Ölüm Hızı, Sağlık Bakanlığı, (‰), 2002, 2019	174
Şekil 8.30. MR Cihazı Başına Düşen Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2018.....	177
Şekil 8.31. BT Cihazı Başına Düşen Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2018.....	177
Şekil 8.32. 1.000 Kişiyeye Düşen MR Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2018.....	178
Şekil 8.33. 1.000 Kişiyeye Düşen BT Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2018	178
Şekil 8.34. Yıllara Göre Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%).....	182
Şekil 8.35. Yıllara ve Sektörlere Göre Sağlık Kuruluşlarının Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%).....	182
Şekil 8.36. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2009, 2019.....	183
Şekil 8.37. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2019 ve Kişi Başı Kamu Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2018	184
Şekil 8.38. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2019 ve Kişi Başı Toplam Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2018	184
Şekil 8.39. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2019 ve Kişi Başı Toplam Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2018	185
Şekil 8.40. Doğumda Beklenen Yaşam Süresi, (Yaş) ve Kişi Başı Toplam Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2002, 2018.....	185
Bölüm 9. İlaç İstatistikleri	
Şekil 9.1. Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre 1.000 Kişiyeye Düşen Günlük İlaç Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2018.....	194
Şekil 9.2. 1.000 Kişiyeye Düşen Günlük Antibiyotik (ATC-J01) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2018.....	195
Şekil 9.3. 1.000 Kişiyeye Düşen Günlük Antihipertansif İlaç Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2009, 2018.....	195
Şekil 9.4. 1.000 Kişiyeye Düşen Günlük Kolesterol Düşürücü İlaç (ATC-C10) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2009, 2018.....	196
Şekil 9.5. 1.000 Kişiyeye Düşen Günlük Antidiyabetik İlaç (ATC-A10) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2009, 2018.....	196
Şekil 9.6. 1.000 Kişiyeye Düşen Günlük Antidepresan İlaç (ATC-N06A) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2009, 2018.....	197
Şekil 9.7. 1.000 Kişiyeye Düşen Günlük Obstrüktif Solunum Yolu Hastalıklarında Kullanılan (ATC-R03) İlaç Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2009, 2018.....	197
Şekil 9.8. Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre İlaç Satış Değerinin (Ulusal Para Birimi) Toplam İlaç Satış Değeri İçindeki Payının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018.....	199

Şekil 9.9. Yıllara Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Antibiyotik, Analjezik, Enjektabl İlaç İçeren Reçetelerin Oranı, (%)	199
Harita 9.1. İllere Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Antibiyotik İçeren Reçetelerin Oranı, (%), 2019.....	200
Harita 9.2. İllere Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Analjezik İçeren Reçetelerin Oranı, (%), 2019.....	201
Harita 9.3. İllere Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Enjektabl İlaç İçeren Reçetelerin Oranı, (%), 2019.....	202
Şekil 9.10. Yıllara ve Yaş Grubuna Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Antibiyotik İçeren Reçetelerin Dağılımı, (%)	203
Şekil 9.11. Yıllara ve Referans Türüne Göre İlaç Satış Hacimlerinin (Kutu) Dağılımı, (%)	203
Şekil 9.12. Yıllara ve Referans Türüne Göre İlaç Satış Değerlerinin (₺) Dağılımı, (%)	204
Şekil 9.13. Jenerik İlaçların Toplam İlaç Piyasasındaki Paylarının Satış Hacmi (Kutu) ve Satış Değeri (Ulusal Para Birimi) Cinsinden Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018	204
Şekil 9.14. Yıllara ve Yerli/ İthal Durumuna Göre İlaç Satış Hacimlerinin (Kutu) Dağılımı, (%).....	205
Şekil 9.15. Yıllara ve Yerli/ İthal Durumuna Göre İlaç Satış Değerlerinin (₺) Dağılımı, (%).....	205
Şekil 9.16. Yıllara ve Geri Ödeme Durumuna Göre İlaç Satış Hacimlerinin (Kutu) Dağılımı, (%).....	206
Şekil 9.17. Yıllara ve Geri Ödeme Durumuna Göre İlaç Satış Değerlerinin (₺) Dağılımı, (%).....	206

Bölüm 10. Sağlıkta İnsan Kaynakları

Şekil 10.1. Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Tüm Sektörler	213
Şekil 10.2. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2019	213
Harita 10.1. İllere Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2019.....	214
Şekil 10.3. 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2018	215
Şekil 10.4. İBBS-2'ye Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2018.....	215
Şekil 10.5. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Pratisyen Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2019.....	216
Şekil 10.6. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Uzman Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2019	216
Harita 10.2. İllere Göre 100.000 Kişiye Düşen Pratisyen Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2019.....	217
Harita 10.3. İllere Göre 100.000 Kişiye Düşen Uzman Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2019	218
Şekil 10.7. İBBS-1'e Göre Uzman Hekim, Pratisyen Hekim ve Asistan Hekim Dağılımı, Tüm Sektörler, (%), 2019.....	219
Şekil 10.8. Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Dış Hekimi Sayısı, Tüm Sektörler	219
Şekil 10.9. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Dış Hekimi Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2019	220
Şekil 10.10. İBBS-1'e Göre Dış Hekimi, Uzman Dış Hekimi ve Asistan Dış Hekimi Dağılımı, Tüm Sektörler, (%), 2019.....	220

Harita 10.4. İllere Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Toplam Diş Hekimi Sayısı, Tüm Sektörler, 2019	221
Şekil 10.11. 100.000 Kişiyeye Düşen Toplam Diş Hekimi Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2018.....	222
Şekil 10.12. Yıllara Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Eczacı Sayısı, Tüm Sektörler	222
Şekil 10.13. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Eczacı Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2019	223
Şekil 10.14. 100.000 Kişiyeye Düşen Eczacı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2018.....	223
Harita 10.5. İllere Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Eczacı Sayısı, Tüm Sektörler, 2019	224
Şekil 10.15. Yıllara Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Tüm Sektörler	225
Şekil 10.16. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2019	225
Harita 10.6. İllere Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Tüm Sektörler, 2019	226
Şekil 10.17. 100.000 Kişiyeye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2018.....	227
Şekil 10.18. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2019	227
Şekil 10.19. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Pratisyen Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2019	228
Şekil 10.20. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Uzman Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2019	228
Şekil 10.21. İBBS-1'e Göre Uzman Hekim, Pratisyen Hekim ve Asistan Hekim Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, (%), 2019.....	229
Şekil 10.22. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Toplam Diş Hekimi Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2019.....	229
Şekil 10.23. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2019	230
Şekil 10.24. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Hekim Sayısının Dağılımı, (%).....	231
Şekil 10.25. Yıllara ve Sektörlere Göre Pratisyen Hekim Sayısının Dağılımı, (%)	231
Şekil 10.26. Yıllara ve Sektörlere Göre Uzman Hekim Sayısının Dağılımı, (%)	232
Şekil 10.27. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Diş Hekimi Sayısının Dağılımı, (%).....	232
Şekil 10.28. Yıllara ve Sektörlere Göre Eczacı Sayısının Dağılımı, (%)	233
Şekil 10.29. Yıllara ve Sektörlere Göre Hemşire ve Ebe Sayısının Dağılımı, (%)	233
Şekil 10.30. İBBS-1'e Göre Aktif Çalışan Aile Hekimi Başına Düşen Nüfus, 2019	234
Harita 10.7. İllere Göre Aktif Çalışan Aile Hekimi Başına Düşen Nüfus, 2019	235

Bölüm 11. Sağlık Ekonomisi ve Finansmanı

Şekil 11.1. Yıllara Göre Kamu ve Özel Sağlık Harcamasının GSYİH İçindeki Payı, (%)	243
Şekil 11.2. Yıllara Göre Kamu ve Özel Cari Sağlık Harcamasının GSYİH İçindeki Payı, (%)	243
Şekil 11.3. Cari Sağlık Harcamasının GSYİH İçindeki Payının Uluslararası Karşılaştırılması, (%), 2018.....	244
Şekil 11.4. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, Nominal, ₺	244
Şekil 11.5. 2019 Yılı Rakamları ile Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, Reel, ₺.....	245
Şekil 11.6. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, ABD \$.....	245

Şekil 11.7. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, SGP ABD \$	246
Şekil 11.8. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Cari Sağlık Harcaması, SGP ABD \$	246
Şekil 11.9. Kişi Başı Cari Sağlık Harcamasının Uluslararası Karşılaştırılması, SGP ABD \$, 2018	247
Şekil 11.10. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, Nominal, ₺	247
Şekil 11.11. 2019 Yılı Rakamları ile Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, Reel, ₺	248
Şekil 11.12. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, ABD \$.....	248
Şekil 11.13. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, SGP ABD \$	249
Şekil 11.14. Yıllara Göre Cepten Yapılan Sağlık Harcamasının Toplam Sağlık Harcaması İçindeki Oranı, (%)	249
Şekil 11.15. Yıllara Göre Cepten Yapılan Cari Sağlık Harcamasının Toplam Cari Sağlık Harcaması İçindeki Oranı, (%)	250
Şekil 11.16. Cepten Yapılan Cari Sağlık Harcamasının Cari Sağlık Harcaması İçindeki Oranının Uluslararası Karşılaştırılması, (%), 2018	250
Şekil 11.17. Finansman Türüne Göre Cari Sağlık Harcaması Dağılımının Uluslararası Karşılaştırılması, 2018.....	251
Şekil 11.18. Yıllara Göre Faiz Dışı Harcamalar ve Kamu Sağlık Harcamalarının Artış Oranı, (%)	251
Şekil 11.19. Hanehalkı Nihai Tüketim Harcaması İçinde Cepten Yapılan Cari Sağlık Harcaması Oranının Uluslararası Karşılaştırması, 2018	252
Şekil 11.20. Yıllara Göre Katastrofik Sağlık Harcaması, (%)	252

Bölüm 12. Acil Sağlık Hizmetleri

Şekil 12.1. Yıllara Göre 112 Acil Yardım İstasyon Sayısı, Sağlık Bakanlığı	255
Şekil 12.2. Yıllara Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı	255
Harita 12.1. İllere Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2019	256
Şekil 12.3. İBBS-1'e Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2019	257
Şekil 12.4. Yıllara Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Vaka Sayısı	257
Şekil 12.5. İBBS-1'e Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Vaka Sayısı, 2002, 2019	258
Şekil 12.6. Yıllara Göre Ambulans Sayısı, Sağlık Bakanlığı	258
Şekil 12.7. Yıllara Göre 112 Acil Yardım Ambulans Sayısı, Sağlık Bakanlığı	259
Şekil 12.8. Yıllara Göre 112 Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı	259
Harita 12.2. İllere Göre 112 Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2019.....	260
Şekil 12.9. İBBS-1'e Göre 112 Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı,2019.....	261
Şekil 12.10. Yıllara Göre 112 Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Vaka Sayısı	261
Şekil 12.11. İBBS-1'e Göre 112 Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Toplam Vaka Sayısı, 2002, 2019.....	262
Şekil 12.12. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Nakil Sayısı, 2019	263

Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2019 Genel Bilgilendirme

Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2019’da yer alan indikatörlere ait değerler hesaplanırken uluslararası standartlar kullanılmış olup geçmişe yönelik veriler bu standartlar doğrultusunda revize edilmiştir. Bölümlerle ilgili detaylı açıklamaları bölüm sonlarında bulunan bilgi notlarından edinebilirsiniz.

Tüm bölümlerde yer alan uluslararası karşılaştırmalar aşağıdaki kaynaklardan alındı;

1. Dünya Sağlık Örgütü Cenevre Ofisi’nin online veri tabanı “Global Health Observatory” (<http://www.who.int/gho/en/>), 194 ülkenin verisini içermektedir. Bu veri tabanında, ülkelerin beyan ettikleri veriler ile birlikte DSÖ tarafından ülkeler arası karşılaştırılabilirliği sağlamak için yapılan tahminler yer almaktadır.
2. OECD ve EUROSTAT veri tabanları ise üye ve aday ülkelerden tahminleme yapılmadan ülkelerin beyan ettiği değerleri esas almaktadır.
3. Uluslararası Kanser Araştırmaları Ajansı (IARC)’nın bir projesi olan GLOBOCAN veri tabanı, ülke verilerini ve çeşitli tahmin yöntemlerini kullanarak kanser ile ilgili tahminler üretmektedir. Veri tabanında, 185 ülke için cinsiyete ve yaş grubuna göre 36 kanser türünün insidansı, prevalansı ve ölüm hızlarına ait tahminler yer almaktadır. Kullanılan tahmin yöntemleri ülkeye özgü olmakla birlikte ulusal tahminlerin kalitesi, ülke verilerinin kapsamına, doğruluğuna ve güncelliğine bağlıdır.
4. UN IGME, BM bünyesinde UNICEF, DSÖ, Dünya Bankası ve UNPD öncülüğünde 2004 yılında faaliyet göstermeye başlamıştır. Kuruluş, çocuk ölümlülüğüne ait verilerin uluslararası karşılaştırmasını yapabilmek amacıyla tahmin metotları geliştirerek bu metotlar neticesinde üretilen sonuçları raporlamaktadır.
5. Veri tabanlarındaki en son veriler, çoğunlukla 2 sene öncesine aittir.
6. Uluslararası karşılaştırmalar yapılırken Birleşmiş Milletlere ait nüfus tahminlerinden faydalanılmıştır.
7. AB, OECD ve DSÖ’nün yanında yazan sayılar, kaç tane ülkenin üzerinden hesaplama yapıldığını ifade etmektedir.
8. Bulaşıcı hastalıkların uluslararası karşılaştırmalarında ECDC (European Centre for Disease Prevention and Control) yıllık raporlarından faydalanılmıştır. Avrupa ülkelerinin verilerinin yer aldığı bu raporlarda ülke beyanları esas alınmıştır.

Uluslararası karşılaştırma yapılan bölgeler ve içerdiği ülkelerin isimleri aşağıda yer almaktadır;

- 1. DSÖ Avrupa Bölgesi:** Almanya, Andorra, Arnavutluk, Avusturya, Azerbaycan, Belçika, Beyaz Rusya, Birleşik Krallık, Bosna Hersek, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Ermenistan, Estonya, Finlandiya, Fransa, Gürcistan, Hırvatistan, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Karadağ, Kazakistan, Güney Kıbrıs, Kırgızistan, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Makedonya, Malta, Moldova, Monako, Norveç, Özbekistan, Polonya, Portekiz, Romanya, Rusya, San Marino, Sırbistan, Slovakya, Slovenya, Tacikistan Cumhuriyeti, Türkiye, Türkmenistan, Ukrayna, Yunanistan.
- 2. Orta-Üst Gelir Grubu Ülkeler (Kişi Başı Gayri Safi Milli Hasılası 4.046\$ ile 12.535\$ arasında olan ülkeler):** Amerikan Samoası, Arjantin, Arnavutluk, Azerbaycan, Belarus, Belize, Bosna Hersek, Botswana, Brezilya, Bulgaristan, Çin, Dominik Cumhuriyeti, Dominika, Ekvador, Ekvator Ginesi, Endonezya, Ermenistan, Fiji, Gabon, Grenada, Guatemala, Guyana, Güney Afrika, Gürcistan, Irak, İran, Jamaika, Karadağ, Kazakistan, Kolombiya, Kosova, Kosta Rika, Küba, Libya, Lübnan, Makedonya, Maldivler, Malezya, Marshall Adaları, Meksika, Namibya, Paraguay, Peru, Rusya, Samoa, Sırbistan, St. Lucia, St. Vincent ve Grenadinler, Surinam, Tayland, Tonga, Tuvalu, Türkiye, Türkmenistan, Ürdün, Venezuela
- 3. Üst Gelir Grubu Ülkeler (Kişi Başı Gayri Safi Milli Hasılası 12.535\$ üzeri olan ülkeler):** Almanya, Andorra, Antigua ve Barbuda, Aruba, Avustralya, Avusturya, Bahamalar, Bahreyn, Barbados, Belçika, Bermuda, Birleşik Arap Emirlikleri, Birleşik Devletler, Birleşik Krallık, Britanya Virjin Adaları, Brunei Sultanlığı, Cayman Adaları, Cebelitarık, Curaçao, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Faroe Adaları, Finlandiya, Fransa, Fransız Polinezyası, Grönland, Guam, Güney Kıbrıs, Güney Kore, Hırvatistan, Hollanda, Hong Kong, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Japonya, Kanada, Kanal Adaları, Katar, Kuveyt, Kuzey Mariana Adaları, Letonya, Lihtenştayn, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Makao, Malta, Man Adası, Mauritius, Monako, Nauru, Norveç, Palau, Panama, Polonya, Portekiz, Porto Riko, Romanya, San Marino, Seyşeller, Singapur, Sint Maarten (Hollanda), Slovakya, Slovenya, St. Kitts ve Nevis, Saint Martin (Fransa), Suudi Arabistan, Şili, Tayvan, Trinidad ve Tobago, Turks ve Caicos Adaları, Umman, Uruguay, Virgin Adaları (ABD), Yeni Kaledonya, Yeni Zelanda, Yunanistan
- 4. Avrupa Birliği:** Almanya, Avusturya, Belçika, Birleşik Krallık, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Güney Kıbrıs, Hollanda, Hırvatistan, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, Yunanistan
- 5. OECD Ülkeleri:** Almanya, Avustralya, Avusturya, Belçika, Birleşik Devletler, Birleşik Krallık, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Güney Kore, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Japonya, Kanada, Kolombiya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Meksika, Norveç, Polonya, Portekiz, Slovakya, Slovenya, Şili, Türkiye, Yeni Zelanda, Yunanistan

Not: Dünya Bankası, ülkeleri ekonomik durumlarına göre üst, orta-üst, düşük-orta ve düşük olmak üzere 4 ana gruba ayırmaktadır. Ülkeler kişi başına düşen gayri safi milli hasılları dikkate alınarak Atlas Metodu ile gruplandırılmaktadır. 01 Temmuz 2020 itibariyle mali yıl ve 2019 takvim yılına göre sınıflandırmada aşağıdaki tablo kullanılmıştır.

Gelir Grupları	Düşük	Düşük-Orta	Orta-Üst	Üst
GSMH (kişi başı) (ABD \$)	≤ 1.035	1.036 – 4.045	4.046 – 12.535	> 12.535

SAĞLIK BAKANLIĞI BÜNYESİNDE KULLANILAN BAZI SİSTEMLERE DAİR GENEL BİLGİLENDİRME

e-Nabız Kişisel Sağlık Sistemi

e-Nabız Sağlık Bakanlığının tüm sağlık kuruluşlarının bilgi sistemlerini birbirine entegre ettiği kişisel sağlık kaydı sistemidir. e-Nabız ile tüm vatandaşlar laboratuvar tahlilleri, radyolojik görüntüleri, reçete ve ilaç bilgileri, acil durum bilgileri, teşhis, rapor gibi muayenelerine ait her tür detay bilgileri içeren sağlık kayıtlarına cep telefonlarından, tabletlerinden, bilgisayarlarından 7/24 erişebilmektedir. Ayrıca belirlediği kurallar çerçevesinde tümünü ya da bir kısmını istediği süre kadar hekimleri ya da yakınlarıyla paylaşabilmektedir. Doğru verinin standart bir şekilde toplanmasına olanak sağlayan, teşhis ve tedavi sürecinin kalitesini ve hızını artıran, vatandaşlar ve hekimleri arasında güçlü bir iletişim ağının kurulmasını sağlayan, internet üzerinden güvenli bir şekilde erişilebilen dünyanın en geniş ve en kapsamlı sağlık bilişim alt yapısıdır. Bu sistem, sağlık kayıtlarının vatandaşların erişim ve kontrolüne açılmasını, bireylerin sağlık hizmet sunumuna dahil edilmesi ile sağlık okuryazarlığı seviyesinin artırılmasını, ayrıca sağlık hizmetlerinde maliyet etkinlik kapasitesini güçlendirerek uzun vadede sürdürülebilirliği sağlamaktadır. e-Nabız sistemi ile mükerrer işlem ve başvuruların asgariye indirilebilmesiyle sağlık hizmet sunumu politikalarının en önemli enstrümanlarından biri olan maliyet etkinlik prensibinin gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır. Diğer yandan etkin sağlık politikaları geliştirme konusunda karar alıcı ve politika yapıcılara aktif karar desteği sunulmaktadır.

Teletıp/Teleradyoloji Sistemi

Sağlık Bakanlığı Teletıp Sistemi, radyolojik tetkiklere ait görüntülere 7/24 web ortamında erişilmesine, bu görüntülerin raporlanabilmesine, radyologlar arası telekonsültasyon yapılabilmesine, tıbbi görüntü ve raporların kalite açısından değerlendirilebilmesine ve e-Nabız üzerinden vatandaşlar ile paylaşılabilmesine olanak sağlamaktadır.

Sağlıkta İstatistik ve Nedensel Analizler (SİNA)

Sağlıkta İstatistik ve Nedensel Analizler (SİNA) kurum kaynaklarının daha etkin yönetilmesi, merkez ve taşra teşkilatı kullanıcılarının etkin ve hızlı karar alma yetisinin artırılması amacıyla geliştirilen Sağlık Bakanlığına ait yerli karar destek sistemi platformudur. SİNA, sağlık kuruluşlarından Sağlık Bakanlığına gelen verinin analizini yapan ve sağlık hizmet sunucularından Sağlık Bakanlığına iletilen sağlık istatistiklerinin tüm detaylarıyla raporlanmasına imkan sağlayan platformdur. Yerli iş zekası platformu olma özelliği ile SİNA, tüm sağlık hizmet sunucularına ait dijital kayıtların canlı olarak izlenmesine ve raporlanmasına olanak tanımaktadır. Hem merkez yönetim, hem de il, ilçe ve hastane yöneticileri ve hekimler tarafından kullanılan SİNA, ülke genelinde hızla yaygınlaşmaya devam etmektedir.

Mekansal İş Zekası (MİZ)

Mekansal İş Zekası (MİZ) uygulaması ile sağlık hizmeti veren kamu kurum ve kuruluşları ile özel kurumlardan belirli standartlar çerçevesinde sağlık verileri toplanmaktadır. Bu veriler, veri işleme ve analiz süreci sonucunda ülkenin coğrafi konumu üzerinde hızlı ve doğru karar vermeye olanak sağlamaktadır. Sağlık Bakanlığına bağlı üst düzey yöneticiler ve il yöneticileri, MİZ uygulaması ile harita üzerinde, hangi hastalıkların hangi bölgede yoğunlaştığı, kendi ilinde/ilçesinde tedavi olma oranı, farklı ile gidiş sebepleri, bölgeler arası sağlık hizmeti farklılıkları, çevre kirliliği sebebiyle artan başvuru oranları, bulaşıcı hastalık dağılımı, insan kaynağı planlaması, sağlık tesisi, acil istasyonu vb. planlaması gibi verileri il, ilçe, sağlık bölgesi ve hastane düzeyinde elektronik ortamda takip edebilmektedir.

Entegre Kurumsal İşlem Platformu (EKİP)

Bu uygulama tüm sağlık personelinin tüm iş ve işlemlerini, kişisel bilgilerini yönetebildiği ve kurum içi sosyal ağları oluşturabildiği, sağlık personelinin ve sağlık kuruluşlarının (kamu, özel, vakıf vb.) bütünlük bir yapıda takip edilebilmesi amacı ile geliştirilen bir platformdur. Entegre Kurumsal İşlem Platformu (EKİP) 3 ana bileşenden oluşmaktadır. İnsan Kaynakları Yönetim Sistemi bileşeni; bakanlık, bağlı kuruluşlar, merkez ve taşra teşkilatı bünyesinde farklı kanunlarla istihdam edilen personelin kimlik, adres, özlük, kadro, hizmet, tahsil, yabancı dil, disiplin, askerlik, maaş tahakkuk, döner sermaye bilgilerinin güncel bir şekilde kayıt altına alındığı, takip ve kontrolünün yapıldığı, bu bilgiler doğrultusunda Bakanlık üst yönetiminin karar destek amacıyla güncel ve güvenilir raporlara ulaşabildiği ve tüm bu işlemlerin çevrimiçi olarak yürütüldüğü sistemdir. Diğer kurum ve kuruluşlardaki sistemler ve Sağlık Bakanlığında bulunan sistemlerin entegre edilmesi ve verilerin veri kaynağından alınarak hatanın minimum seviyeye indirilmesi, anlık ve güvenilir raporların oluşturulması ana hedefler içerisindedir. Sağlık Tesisleri Yönetimi bileşeni; özel sağlık kuruluşlarının ruhsatlandırma süreçleri, hekim kadroları, çalışan hekimler, hekim başlatma işlemleri, sağlık kuruluşu mahal listeleri, sağlık kuruluşu donanımları, denetim işlemleri, faaliyet izin belgeleri gibi ögelerin takip edildiği sistemdir. Portal bileşeni; Sağlık Bakanlığının Kurumsal Sosyal İletişim Ağı olarak hizmet verdiği sistemdir. Kişisel bilgilerin yönetilebildiği, kurum içi sosyal ağların oluşturulabildiği, kişilerin özlük bilgilerini görüntülediği, sosyal medya özellikleri ile grup oluşturabildikleri, paylaşım yapabildikleri ve çevrimiçi eğitime katılabildikleri bir platformdur. Ayrıca, hekimler, vaka paylaşımı yapabilmekte, muayene, randevu ve ameliyat sayılarını ve hizmet puanlarını görüntüleyebilmektedir.

Halk Sağlığı Yönetim Sistemi (HSYS)

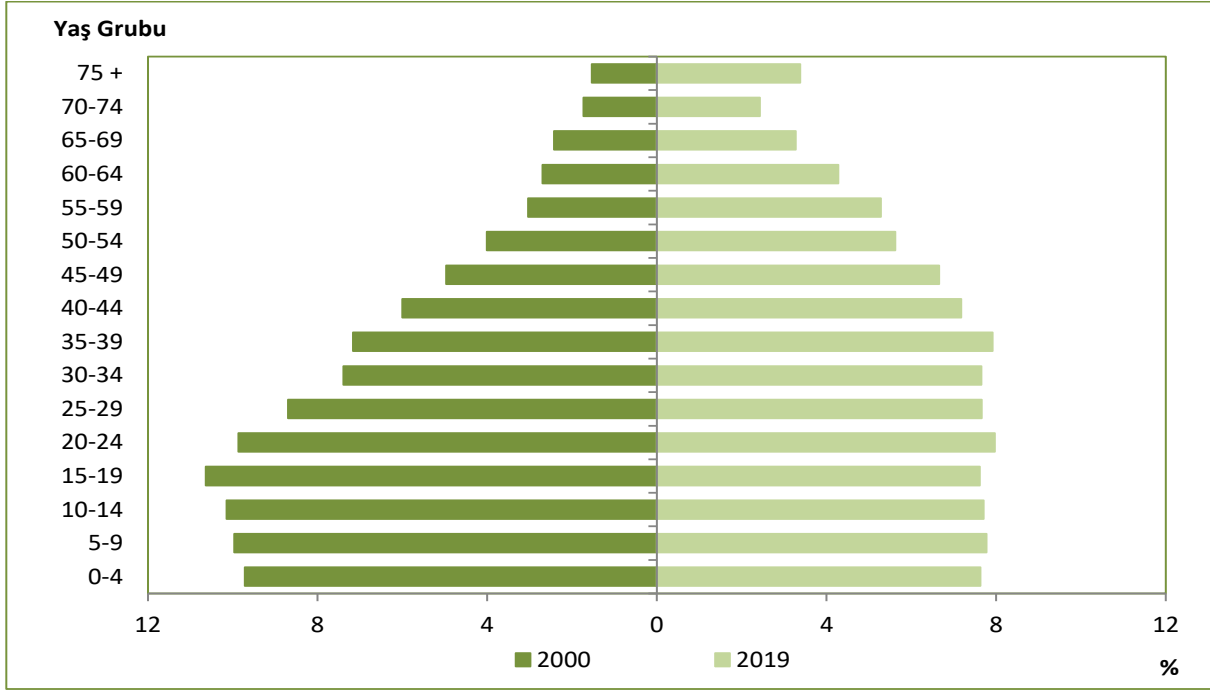
Sağlık hizmet sunumunda; birinci basamak sağlık hizmeti, halk sağlığı hizmeti ve koruyucu önleyici sağlık hizmetine yönelik ihtiyaç duyulan farklı uygulamaların bütünlük bir yapıda kurgulanması, mükerrer uygulamaların kaldırılması, kaliteli veri toplanması, toplanan verilerin analizinin yapılması, raporlanması, tüm süreçlerin uluslararası standartlara uygun hale getirilmesi ve tek merkezden yönetilebilir olması amaçlanmıştır.

An abstract graphic on the left side of the page, consisting of a complex network of thin green lines connecting various nodes. The nodes are represented by small, semi-transparent green circles of varying sizes. The overall effect is a dense, interconnected web that tapers off towards the right side of the page.

BÖLÜM 1

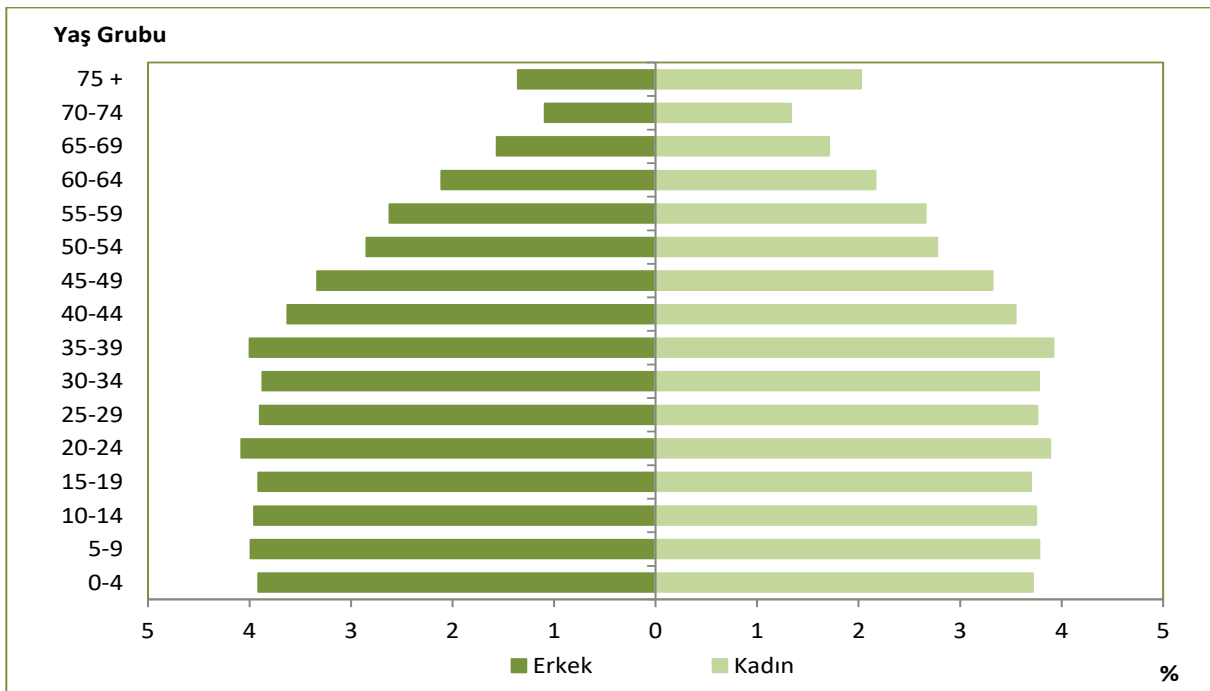
Genel Demografik Göstergeler

Şekil 1.1. Nüfus Piramidi, (%), 2000, 2019

Kaynak: TÜİK

Şekil 1.2. Cinsiyete Göre Nüfus Piramidi, (%), 2019

Kaynak: TÜİK

Not: Cinsiyet ve yaş grubuna göre nüfusun toplam nüfusa oranıdır.

Tablo 1.1. Yıllara Göre Genel Demografik Göstergeler

	1990	2000	2016	2017	2018	2019
Toplam Nüfus	56.473.035	67.803.927	79.814.871	80.810.525	82.003.882	83.154.997
Kırsal Nüfus Oranı (%)	48,7	40,8	12,1	11,8	12,1	11,5
Kentsel Nüfus Oranı (%)	51,3	59,2	87,9	88,2	87,9	88,5
0-14 Yaş Nüfus Oranı (%)	35,0	29,8	23,7	23,6	23,4	23,1
65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranı (%)	4,3	5,7	8,3	8,5	8,8	9,1
Çocuk Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş) (%)	57,6	46,3	34,9	34,7	34,5	34,1
Yaşlı Bağımlılık Oranı (65 + Yaş) (%)	7,1	8,8	12,3	12,6	12,9	13,4
Toplam Yaş Bağımlılık Oranı (%)	64,7	55,1	47,2	47,2	47,4	47,5
Yıllık Nüfus Artış Hızı (‰)	21,7	18,3	13,5	12,4	14,7	13,9
Kaba Doğum Hızı (‰)	24,1	21,6	16,6	16,2	15,4	14,3
Kaba Ölüm Hızı (‰)	7,1	7,3	5,3	5,3	5,2	5,3
Toplam Doğurganlık Hızı	2,9	2,5	2,1	2,1	2,0	1,9

Kaynak: TÜİK

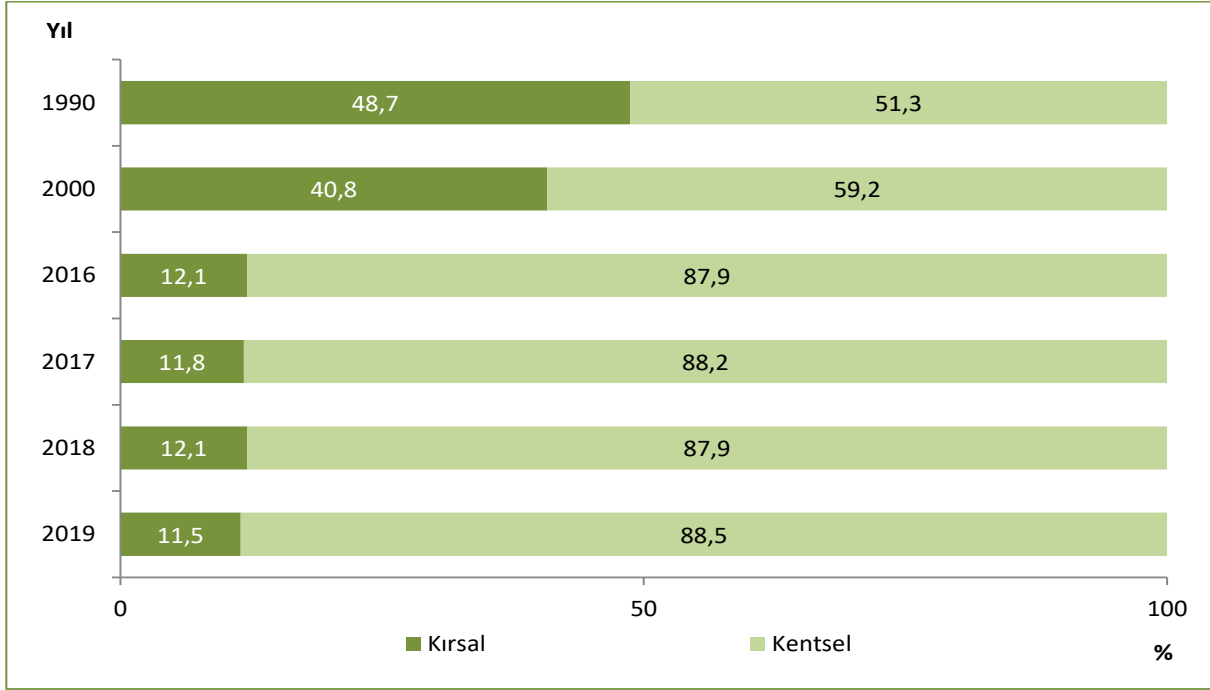
Not: Genç Bağımlılık Oranı, "Çocuk Bağımlılık Oranı" olarak değiştirilmiştir.

Tablo 1.2. Yaş Gruplarına Göre Nüfus, 2000, 2019

Yaş Grubu	2000	2019
0-4	6.584.822	6.345.136
5-9	6.756.617	6.461.039
10-14	6.878.656	6.406.170
15-19	7.209.475	6.331.594
20-24	6.690.146	6.624.078
25-29	5.895.255	6.367.311
30-34	5.009.655	6.363.017
35-39	4.854.387	6.584.843
40-44	4.068.756	5.967.384
45-49	3.368.769	5.533.559
50-54	2.717.349	4.675.373
55-59	2.058.422	4.389.997
60-64	1.829.288	3.554.769
65-69	1.645.517	2.722.672
70-74	1.172.643	2.016.913
75 +	1.040.789	2.811.142
Bilinmeyen	23.381	-
Türkiye	67.803.927	83.154.997

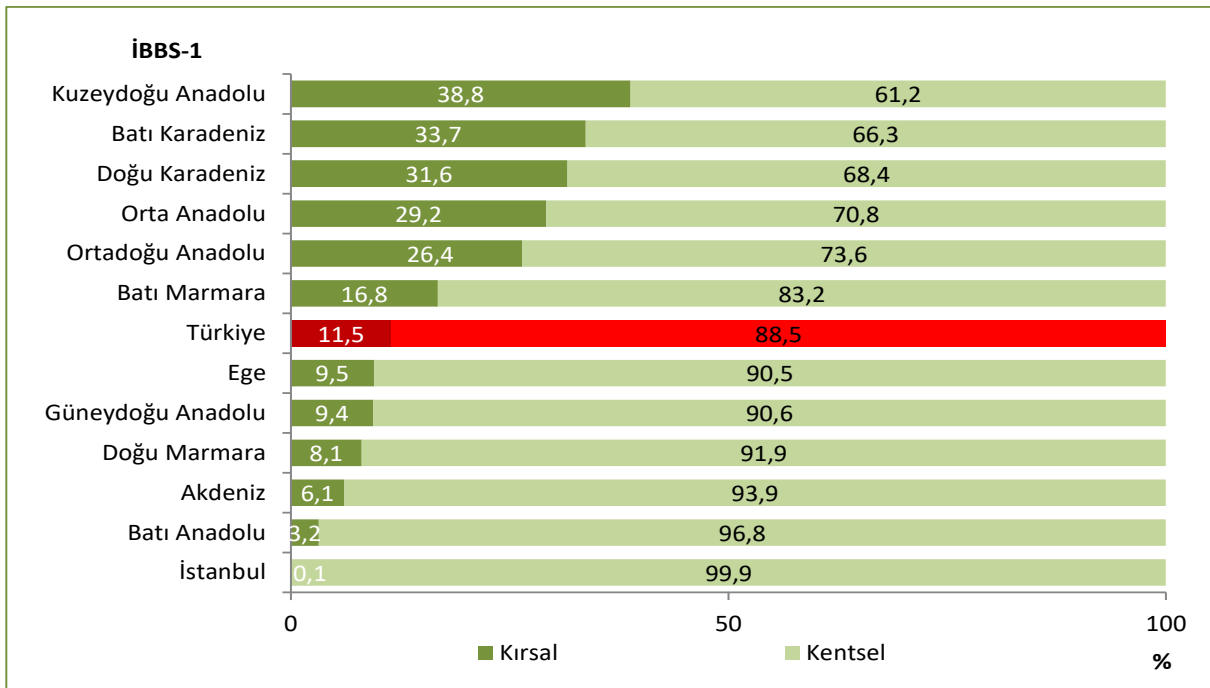
Kaynak: TÜİK

Şekil 1.3. Yıllara Göre Kırsal ve Kentsel Nüfus Oranları, (%)

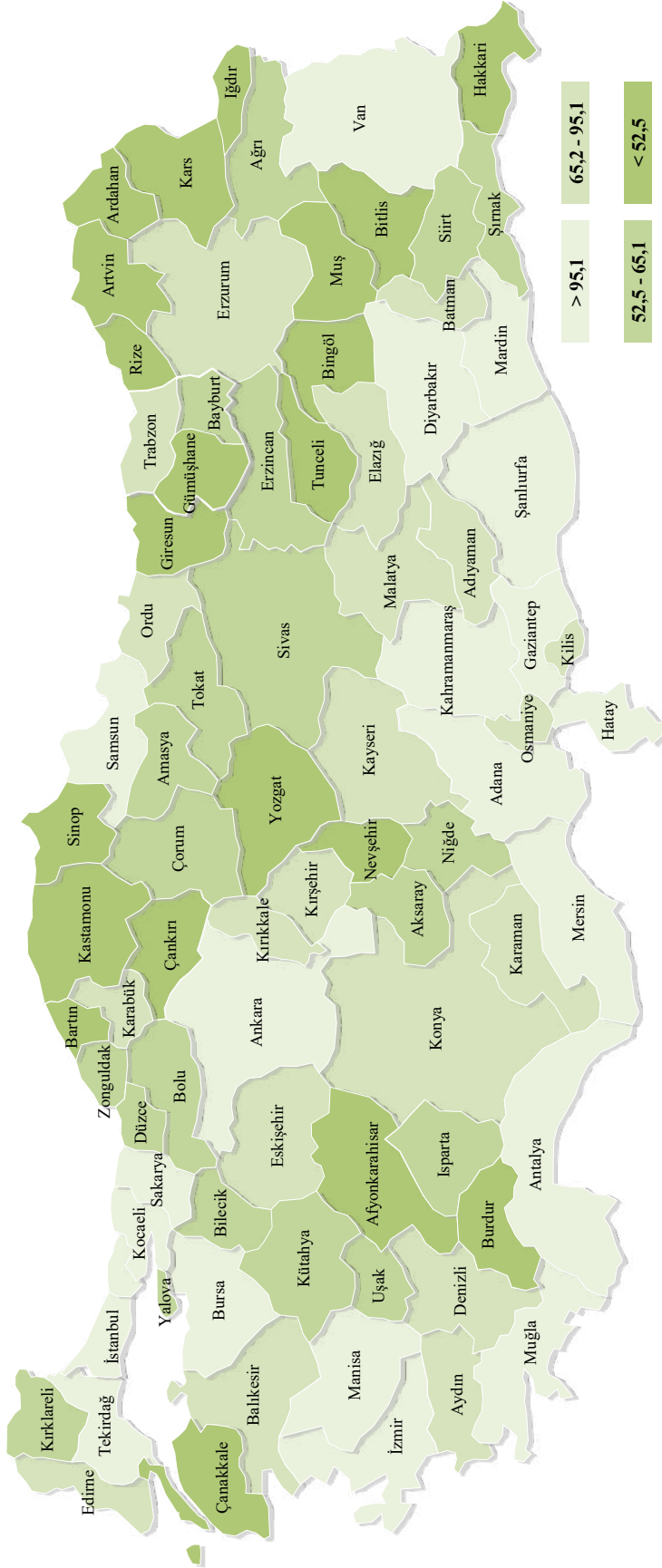
Kaynak: TÜİK

Şekil 1.4. İBBS-1'e Göre Kırsal ve Kentsel Nüfus Oranları, (%), 2019

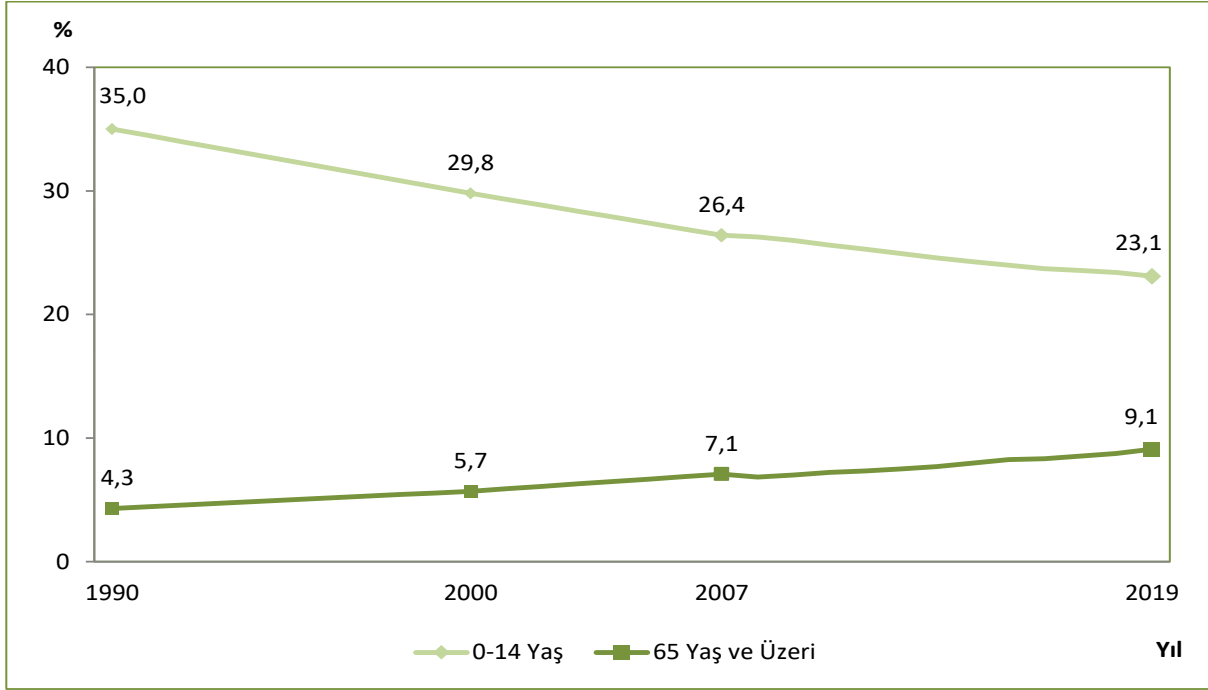
Kaynak: TÜİK

Harita 1.1. İllere Göre Kentisel Nüfus Oranı, (%), 2019

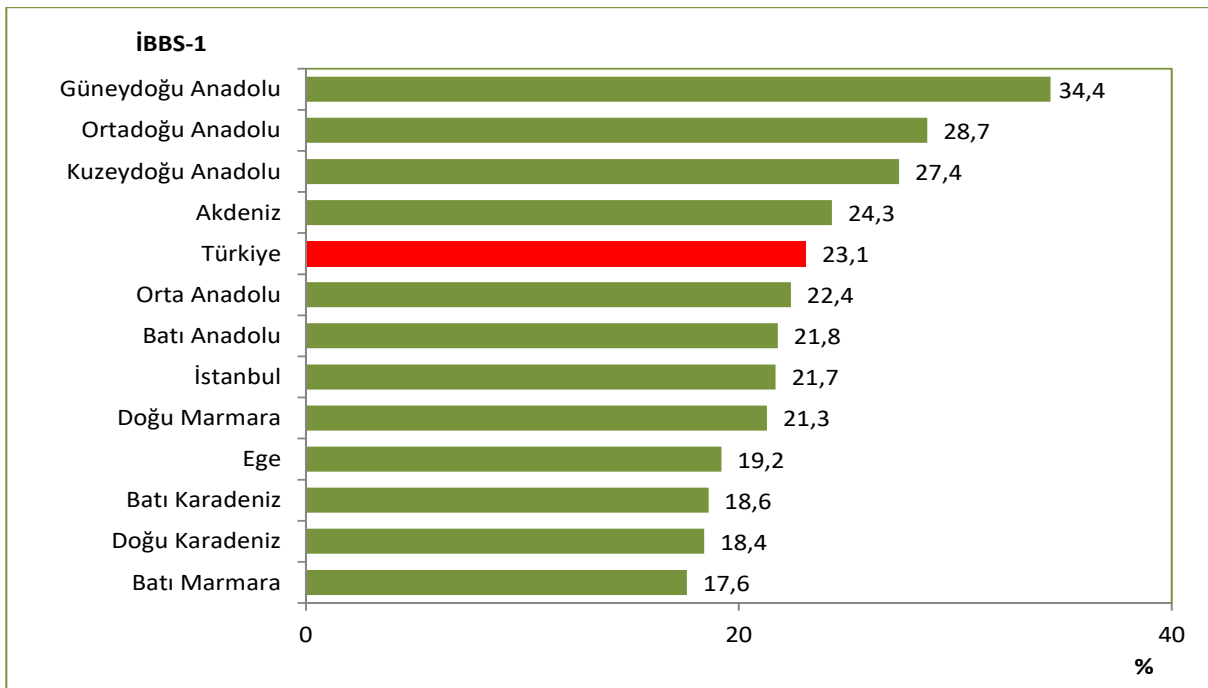
Kaynak: TÜİK

Şekil 1.5. Yıllara Göre 0-14 Yaş Nüfus ve 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranları, (%)

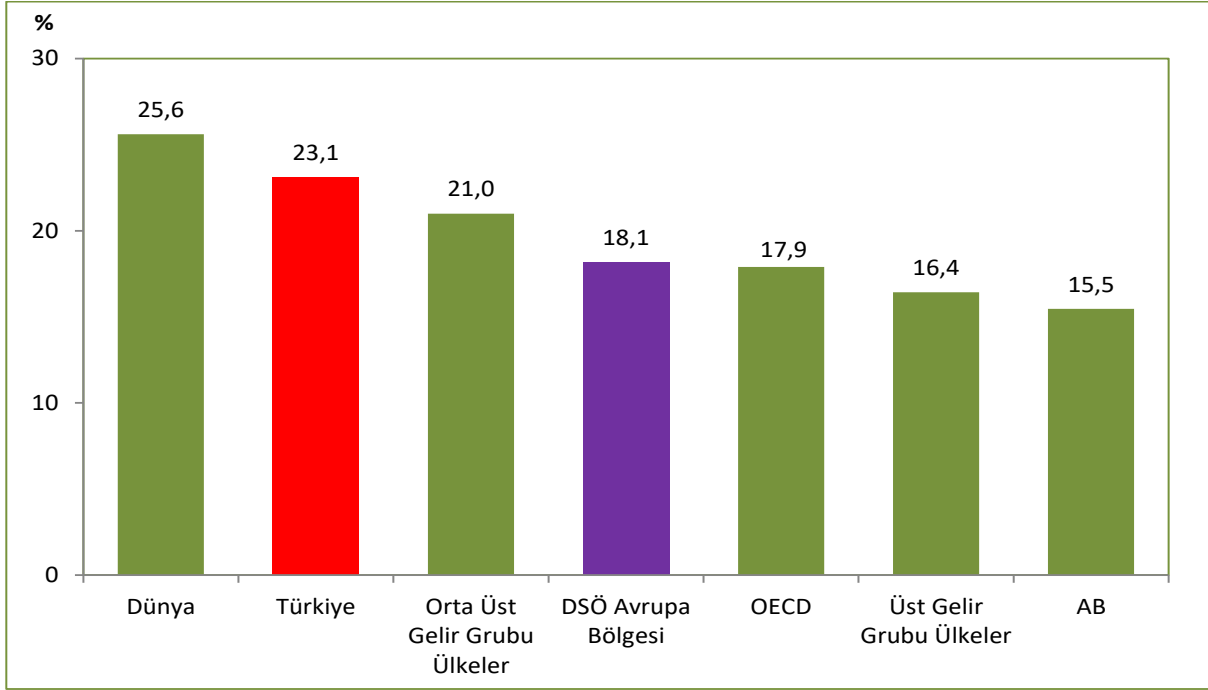
Kaynak: TÜİK

Şekil 1.6. İBBS-1'e Göre 0-14 Yaş Nüfus Oranları, (%), 2019

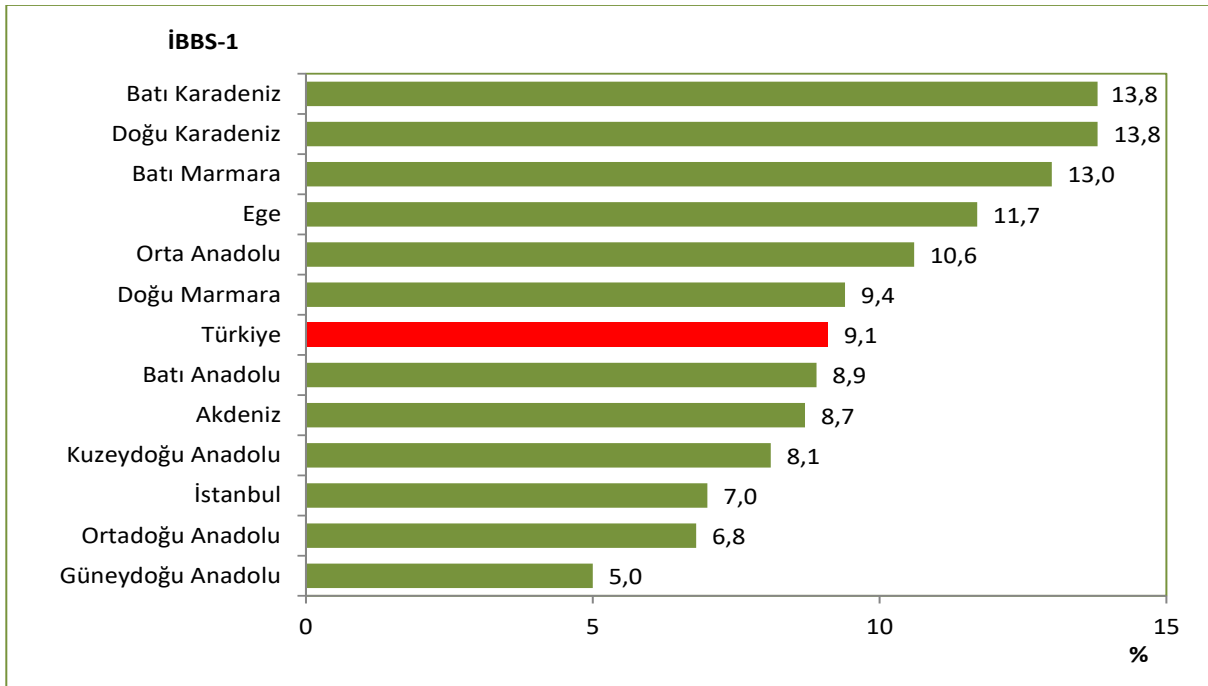
Kaynak: TÜİK

Şekil 1.7. 0-14 Yaş Nüfus Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019

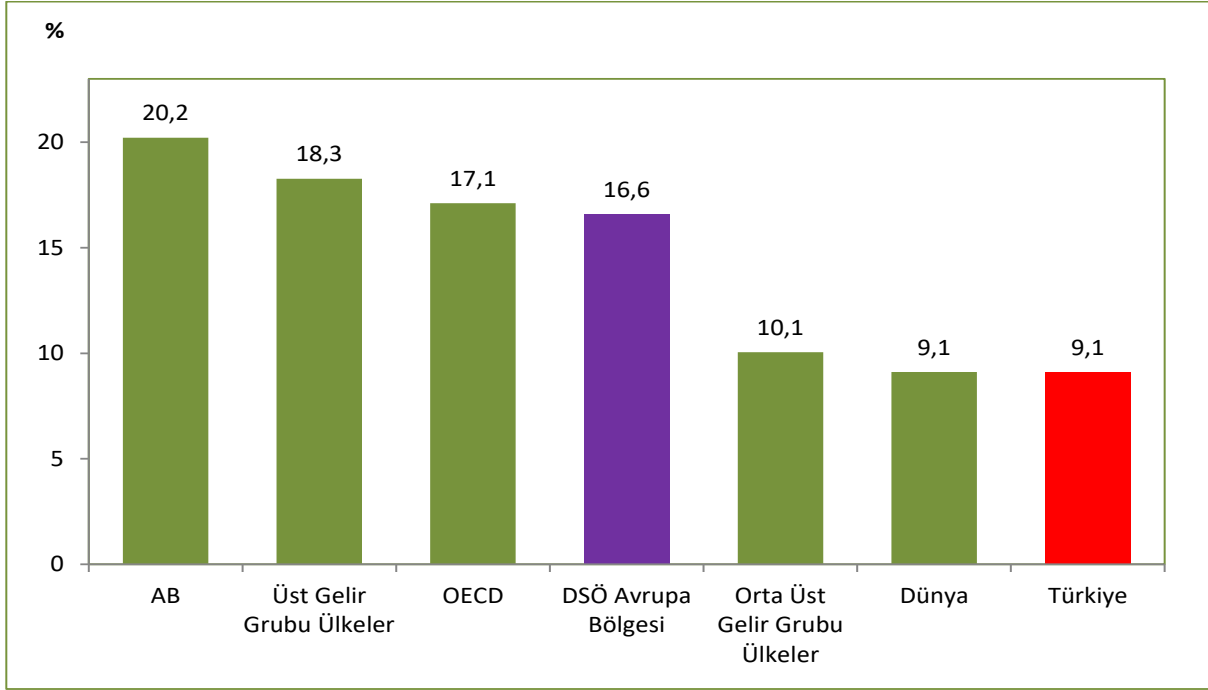
Kaynak: TÜİK, UNPD

Şekil 1.8. İBBS-1'e Göre 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranları, (%), 2019

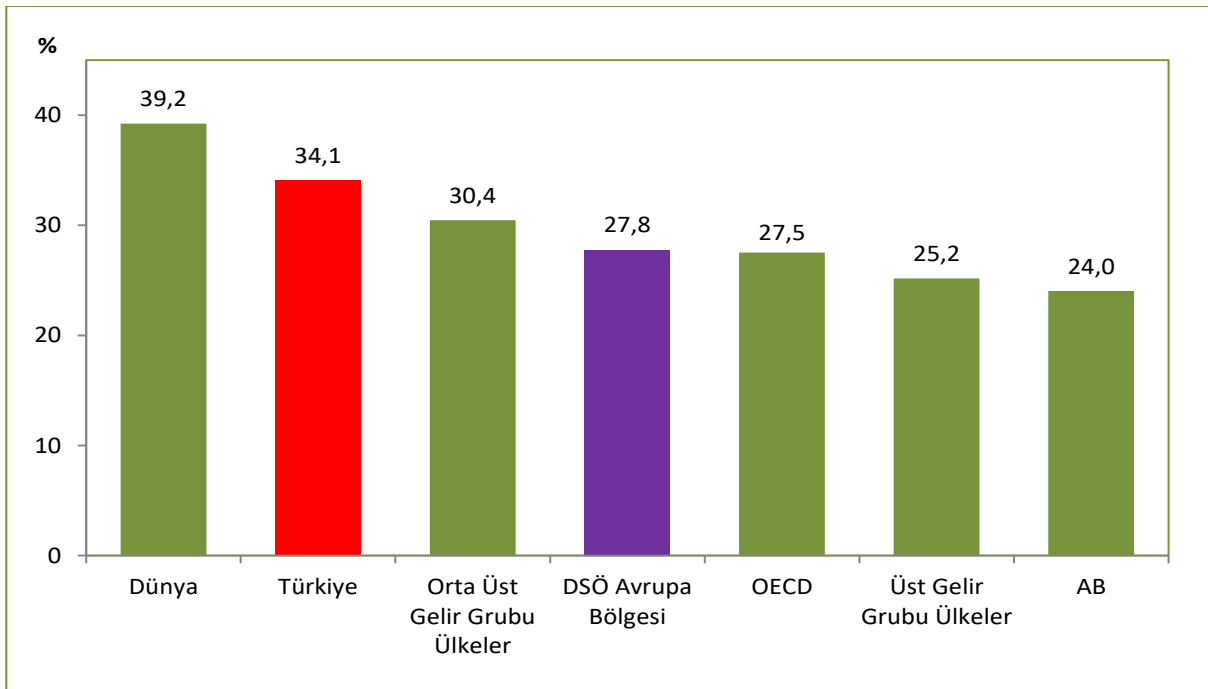
Kaynak: TÜİK

Şekil 1.9. 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019

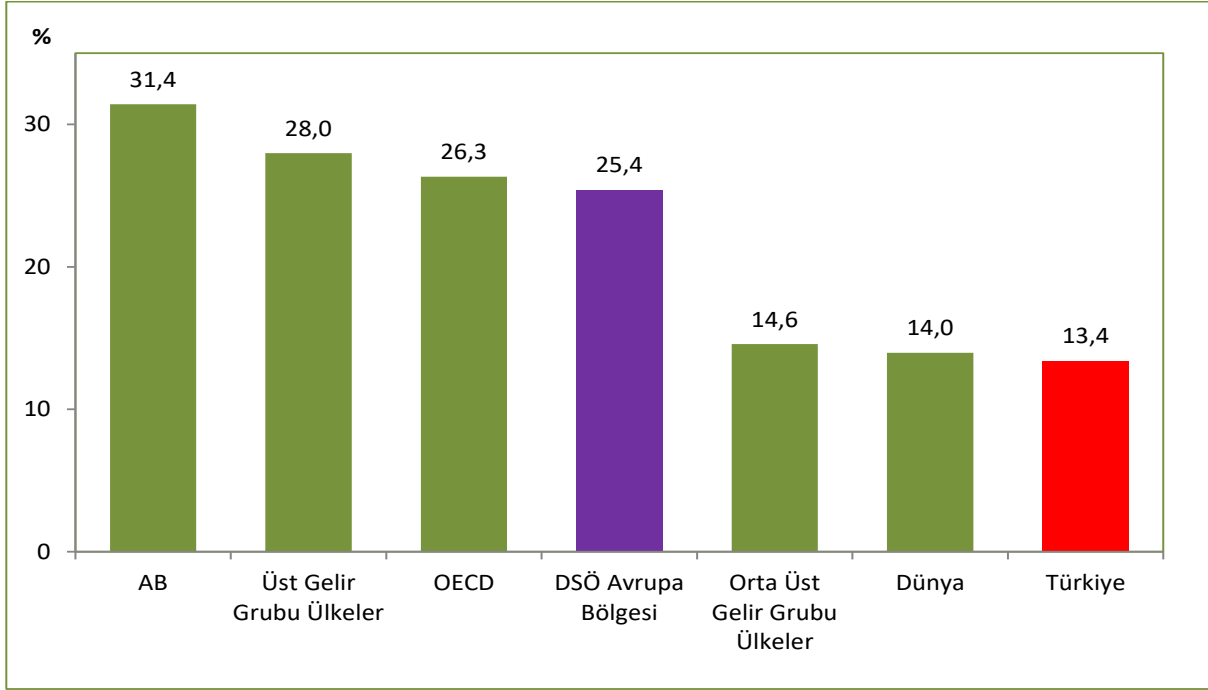
Kaynak: TÜİK, UNPD

Şekil 1.10. Çocuk Bağımlılık Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019

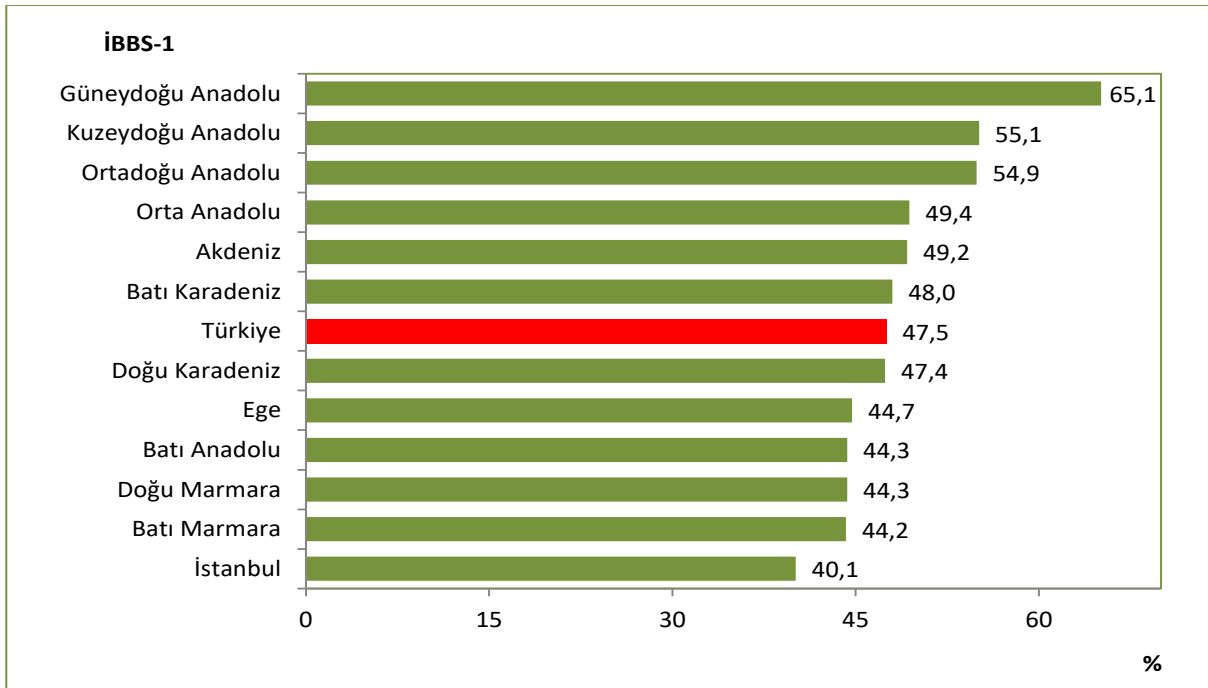
Kaynak: TÜİK, UNPD

Şekil 1.11. Yaşlı Bağımlılık Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019

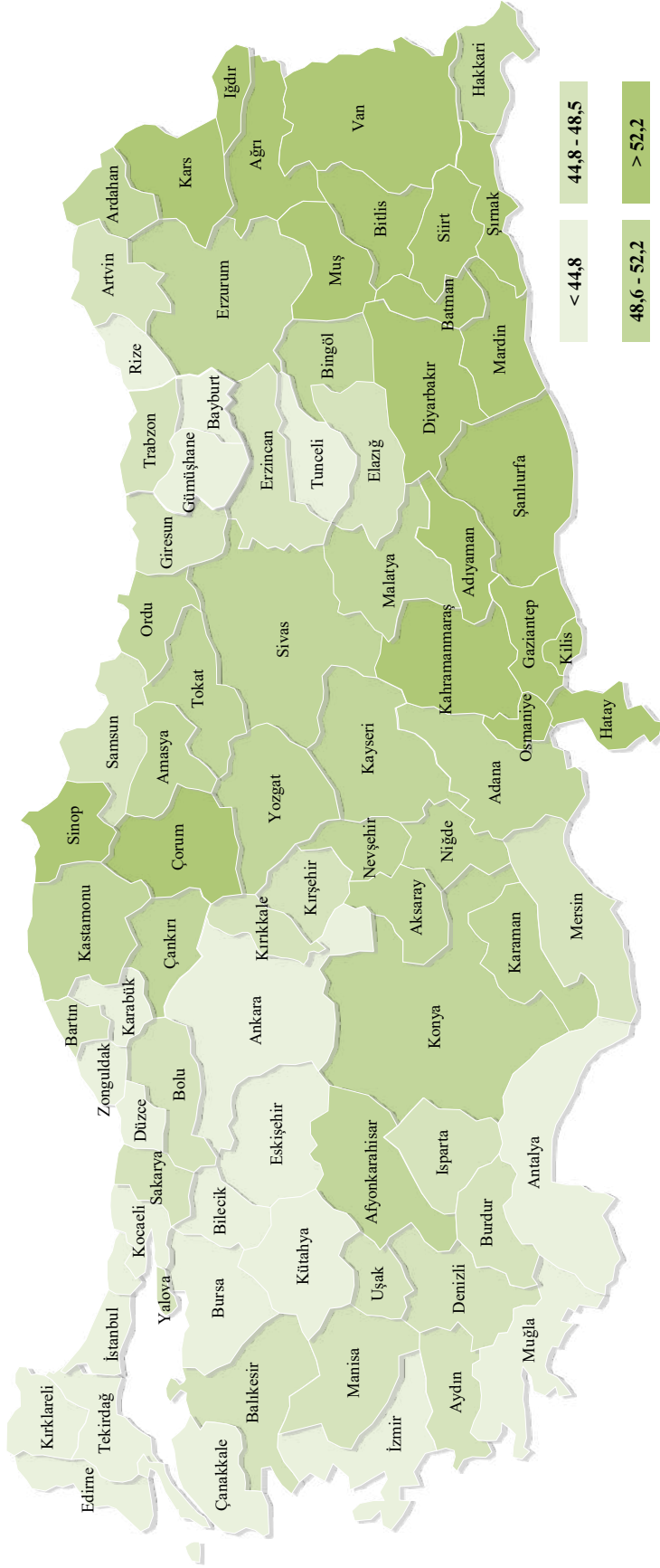
Kaynak: TÜİK, UNPD

Şekil 1.12. İBBS-1'e Göre Toplam Yaş Bağımlılık Oranları, (%), 2019

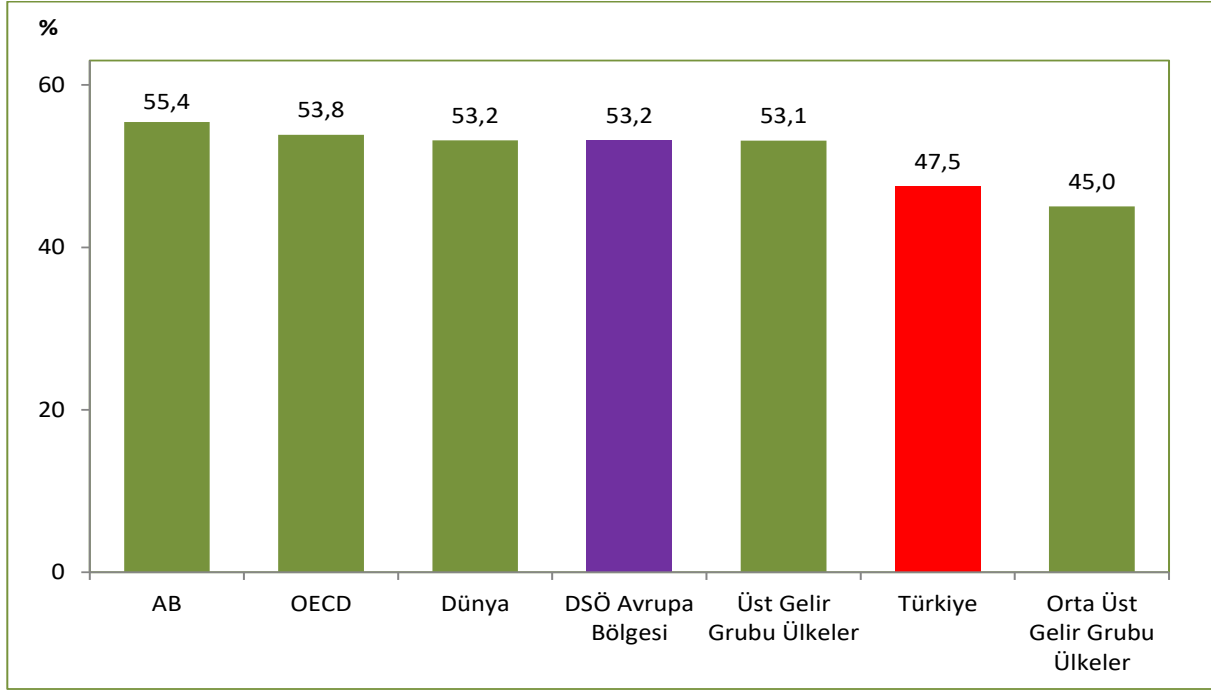
Kaynak: TÜİK

Harita 1.4. İllere Göre Toplam Yaş Bağımlılık Oranı, (%), 2019

Kaynak: TÜİK

Şekil 1.13. Toplam Yaş Bağımlılık Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019

Kaynak: TÜİK, UNPD

Tablo 1.3. İllere Göre Bazı Genel Demografik Göstergeler, 2019

İl Adı	Toplam Nüfus	Kırsal Nüfus Oranı (%)	Kentsel Nüfus Oranı (%)	0-14 Yaş Nüfus Oranı (%)	65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranı (%)	Çocuk Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş) (%)	Yaşlı Bağımlılık Oranı (65+ Yaş) (%)	Toplam Yaş Bağımlılık Oranı (%)
Adana	2.237.940	4,6	95,4	25,0	8,3	37,5	12,5	50,0
Adıyaman	626.465	34,8	65,2	29,1	7,8	46,0	12,4	58,4
Afyonkarahisar	729.483	54,6	45,4	22,0	11,2	32,9	16,8	49,7
Ağrı	536.199	47,5	52,5	35,1	4,7	58,3	7,9	66,2
Amasya	337.800	36,8	63,2	18,3	14,6	27,2	21,7	49,0
Ankara	5.639.076	0,9	99,1	20,9	8,6	29,7	12,3	41,9
Antalya	2.511.700	0,9	99,1	21,6	8,5	30,9	12,1	43,0
Artvin	170.875	71,6	28,4	16,4	16,2	24,2	24,0	48,3
Aydın	1.110.972	4,9	95,1	19,0	13,2	27,9	19,4	47,3
Balıkesir	1.228.620	6,0	94,0	16,8	15,2	24,7	22,3	47,1
Bilecik	219.427	38,7	61,3	18,9	11,5	27,2	16,5	43,7
Bingöl	279.812	48,5	51,5	26,7	6,9	40,3	10,4	50,8
Bitlis	348.115	49,1	50,9	32,6	5,2	52,5	8,4	61,0
Bolu	316.126	36,4	63,6	17,7	13,4	25,7	19,5	45,2
Burdur	270.796	49,3	50,7	16,8	14,9	24,6	21,9	46,5
Bursa	3.056.120	1,6	98,4	21,6	9,3	31,2	13,4	44,6
Çanakkale	542.157	47,7	52,3	15,9	15,0	23,1	21,7	44,7
Çankırı	195.789	55,2	44,8	17,7	16,2	26,9	24,4	51,3
Çorum	530.864	38,5	61,5	19,4	15,0	29,7	23,0	52,6
Denizli	1.037.208	10,4	89,6	20,0	11,0	28,9	16,0	44,9
Diyarbakır	1.756.353	2,5	97,5	33,1	4,9	53,4	7,9	61,3
Edirne	413.903	33,2	66,8	14,9	14,5	21,0	20,5	41,5
Elazığ	591.098	32,0	68,0	22,2	9,8	32,7	14,4	47,1
Erzincan	234.747	38,0	62,0	19,4	12,2	28,3	17,9	46,2
Erzurum	762.062	15,1	84,9	25,6	8,7	39,0	13,2	52,2
Eskişehir	887.475	9,4	90,6	18,0	11,5	25,5	16,2	41,7
Gaziantep	2.069.364	0,5	99,5	32,3	5,5	52,0	8,8	60,8
Giresun	448.400	53,4	46,6	16,3	16,1	24,2	23,9	48,1
Gümüşhane	164.521	59,5	40,5	18,0	11,7	25,6	16,7	42,3
Hakkari	280.991	53,6	46,4	29,3	3,4	43,5	5,1	48,6
Hatay	1.628.894	0,8	99,2	27,9	7,4	43,1	11,4	54,5
Isparta	444.914	40,4	59,6	18,4	12,7	26,6	18,4	45,0
Mersin	1.840.425	1,1	98,9	23,3	9,3	34,6	13,8	48,4
İstanbul	15.519.267	0,1	99,9	21,7	7,0	30,4	9,7	40,1
İzmir	4.367.251	0,5	99,5	18,7	11,3	26,7	16,1	42,8
Kars	285.410	61,9	38,1	27,2	8,1	41,9	12,5	54,4
Kastamonu	379.405	59,6	40,4	16,1	17,7	24,4	26,7	51,1
Kayseri	1.407.409	4,9	95,1	24,3	8,8	36,3	13,1	49,4
Kırklareli	361.836	37,0	63,0	15,4	13,8	21,8	19,6	41,3
Kırşehir	242.938	31,8	68,2	19,9	11,8	29,1	17,2	46,3
Kocaeli	1.953.035	0,0	100,0	23,4	7,3	33,7	10,5	44,3

Kaynak: TÜİK

Tablo 1.3. İllere Göre Bazı Genel Demografik Göstergeler, 2019 – Devamı

İl Adı	Toplam Nüfus	Kırsal Nüfus Oranı (%)	Kentsel Nüfus Oranı (%)	0-14 Yaş Nüfus Oranı (%)	65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranı (%)	Çocuk Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş) (%)	Yaşlı Bağımlılık Oranı (65+ Yaş) (%)	Toplam Yaş Bağımlılık Oranı (%)
Konya	2.232.374	5,6	94,4	24,0	9,5	36,0	14,2	50,2
Kütahya	579.257	35,2	64,8	17,5	13,1	25,2	18,8	44,0
Malatya	800.165	10,2	89,8	23,1	10,2	34,7	15,4	50,0
Manisa	1.440.611	4,5	95,5	20,3	11,3	29,7	16,6	46,3
Kahramanmaraş	1.154.102	2,0	98,0	28,0	8,1	43,8	12,7	56,4
Mardin	838.778	3,4	96,6	33,9	5,5	55,8	9,0	64,9
Muğla	983.142	1,1	98,9	18,1	12,4	26,1	17,9	43,9
Muş	408.809	60,1	39,9	34,6	5,0	57,3	8,4	65,7
Nevşehir	303.010	54,3	45,7	21,0	11,7	31,2	17,4	48,6
Niğde	362.861	45,0	55,0	23,4	10,0	35,1	15,0	50,0
Ordu	754.198	16,8	83,2	18,9	14,4	28,4	21,6	49,9
Rize	343.212	51,4	48,6	18,3	12,6	26,4	18,3	44,7
Sakarya	1.029.650	3,3	96,7	21,5	9,7	31,2	14,0	45,3
Samsun	1.348.542	4,6	95,4	20,2	11,6	29,5	17,1	46,6
Siirt	330.280	42,2	57,8	34,2	4,9	56,3	8,1	64,4
Sinop	218.243	62,2	37,8	16,6	18,8	25,8	29,2	55,0
Sivas	638.956	41,0	59,0	20,6	12,7	30,9	19,0	50,0
Tekirdağ	1.055.412	0,0	100,0	21,4	8,7	30,5	12,4	42,9
Tokat	612.747	42,3	57,7	19,7	13,6	29,5	20,3	49,8
Trabzon	808.974	10,7	89,3	19,6	12,3	28,7	18,0	46,7
Tunceli	84.660	60,1	39,9	14,7	14,4	20,7	20,3	41,0
Şanlıurfa	2.073.614	0,0	100,0	39,5	3,9	69,8	6,9	76,7
Uşak	370.509	38,4	61,6	18,8	12,1	27,2	17,6	44,8
Van	1.136.757	1,3	98,7	34,1	4,0	55,1	6,5	61,5
Yozgat	421.200	53,7	46,3	20,7	13,3	31,5	20,2	51,7
Zonguldak	596.053	42,8	57,2	17,6	12,6	25,2	18,1	43,3
Aksaray	416.367	39,5	60,5	24,9	9,2	37,8	14,0	51,7
Bayburt	84.843	46,9	53,1	19,8	11,1	28,7	16,0	44,7
Karaman	253.279	34,5	65,5	22,1	10,9	32,9	16,2	49,1
Kırıkkale	283.017	22,6	77,4	18,9	12,1	27,3	17,5	44,8
Batman	608.659	24,3	75,7	33,9	4,5	55,1	7,4	62,5
Şırnak	529.615	40,4	59,6	36,7	3,3	61,1	5,5	66,6
Bartın	198.249	62,4	37,6	16,5	14,5	23,9	20,9	44,8
Ardahan	97.319	76,7	23,3	21,2	12,9	32,1	19,6	51,7
Iğdır	199.442	52,4	47,6	29,8	6,7	47,0	10,5	57,5
Yalova	270.976	39,6	60,4	20,1	11,8	29,5	17,4	46,9
Karabük	248.458	30,4	69,6	16,3	13,2	23,1	18,7	41,7
Kilis	142.490	27,1	72,9	28,7	8,1	45,4	12,8	58,2
Osmaniye	538.759	28,4	71,6	26,6	8,5	40,9	13,0	53,9
Düzce	392.166	47,1	52,9	20,8	9,9	30,0	14,2	44,2
Türkiye	83.154.997	11,5	88,5	23,1	9,1	34,1	13,4	47,5

Kaynak: TÜİK

Bölüm 1 ile İlgili Açıklamalar

☑ 1990 ve 2000 yılı nüfus verileri, “Genel Nüfus Sayımı” sonuçlarından, 2016-2019 nüfus verileri ise “TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Sonuçları Haber Bülteni”nden alındı (4 Şubat 2020 tarih ve 33705 sayılı).

<https://tuikweb.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33705>

☑ 1990 ve 2000 yılları genel nüfus sayımları sonuçlarında, yaş gruplarının hesaplandığı göstergelerde yaşı bilinmeyenler hariç tutuldu.

☑ 2013 yılında 14 ilde büyükşehir belediyesi kurulması ve büyükşehir statüsündeki 30 ilde, belde ve köylerin ilçe belediyelerine mahalle olarak katılması ile birlikte kentsel nüfus oranında artışlar yaşandı.

☑ Bölüm içerisinde yer alan haritalar oluşturulurken 4’lü Likert ölçek kullanıldı ve ölçek aralıkları belirlenirken il sayıları eşit dağıtmaya çalışıldı. İllere ait sayısal değerlerin ondalıklı kısımları tek hane olacak şekilde yuvarlandı. Likert ölçekler oluşturulurken bu sayı değerleri dikkate alındı.

☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılımla ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.

☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Bölüm 1’de yer alan göstergelerin tanımları aşağıda yer almaktadır.

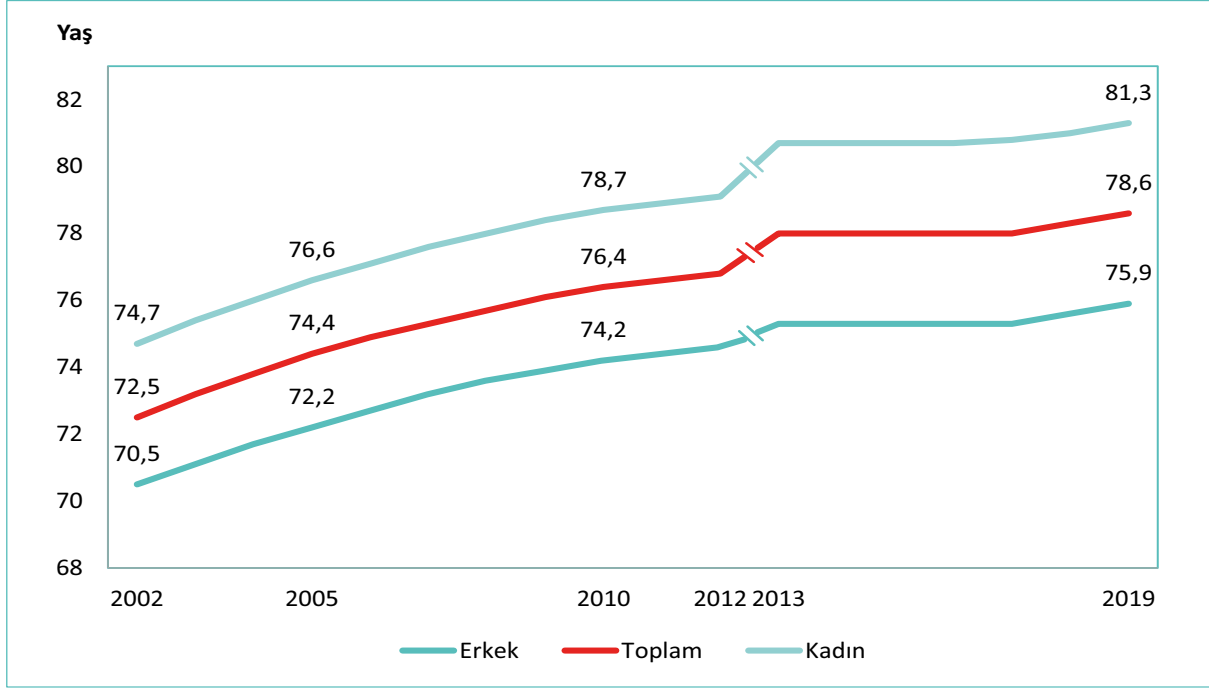
Kırsal Nüfus Oranı (%)	: 20.000 ve altı nüfusa sahip yerleşim yerlerinde yaşayan nüfusun toplam nüfusa oranıdır.
Kentsel Nüfus Oranı (%)	: 20.001 ve üzeri nüfusa sahip yerleşim yerlerinde yaşayan nüfusun toplam nüfusa oranıdır.
0-14 Yaş Nüfus Oranı (%)	: 0-14 yaş arası nüfusun toplam nüfusa oranıdır.
65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranı (%)	: 65 yaş ve üzerindeki nüfusun toplam nüfusa oranıdır.
Çocuk Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş) (%)	: “15-64” yaş grubundaki her 100 kişi için "0-14" yaş grubundaki kişi sayısıdır.
Yaşlı Bağımlılık Oranı (65 Yaş ve Üzeri) (%)	: “15-64” yaş grubundaki her 100 kişi için "65 ve üzeri" yaş grubundaki kişi sayısıdır.
Toplam Yaş Bağımlılık Oranı (%)	: “15-64” yaş grubundaki her 100 kişi için "0-14" ve "65 ve üzeri" yaş gruplarındaki kişi sayısıdır.
Yıllık Nüfus Artış Hızı (%)	: Belli bir yıl içinde bir önceki yıla göre her 1.000 nüfus için artan kişi sayısıdır.
Kaba Doğum Hızı (‰)	: Belli bir yıl içinde her 1.000 nüfus başına düşen canlı doğum sayısıdır. (Canlı Doğum Sayısı/Yıl Ortası Nüfus)x1.000
Kaba Ölüm Hızı (‰)	: Belli bir yıl içinde her 1.000 nüfus başına düşen ölüm sayısıdır. (Ölüm Sayısı/Yıl Ortası Nüfus)x1.000
Toplam Doğurganlık Hızı	: Bir kadının, doğurgan olduğu dönem boyunca (15-49 yaşları arasında) doğurabileceği ortalama canlı doğan çocuk sayısıdır.

An abstract graphic on the left side of the page, consisting of a complex network of teal lines and dots of varying sizes and colors (light teal, dark teal, black) connected in a web-like structure. The background is a light teal gradient.

BÖLÜM 2

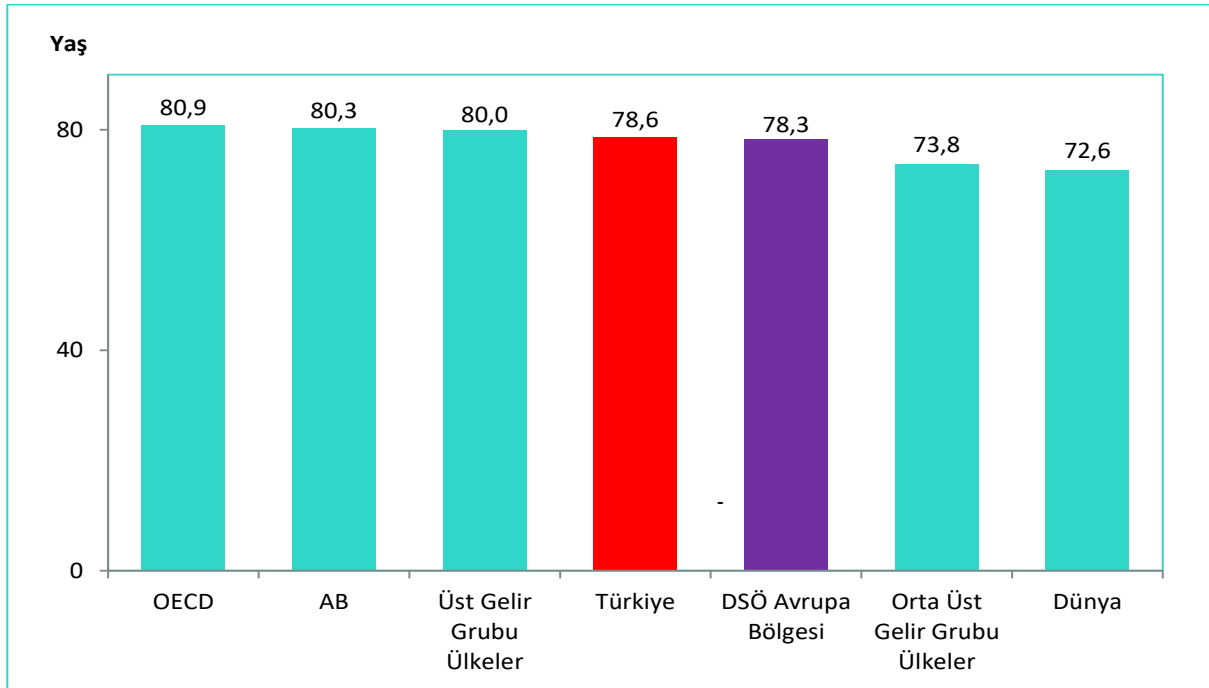
Mortalite

Şekil 2.1. Yıllara ve Cinsiyete Göre Doğumda Beklenen Yaşam Süresi, (Yaş)

Kaynak: 2002-2012 yılları TÜİK Nüfus Projeksiyonları, 2013-2019 yılları TÜİK Hayat Tabloları

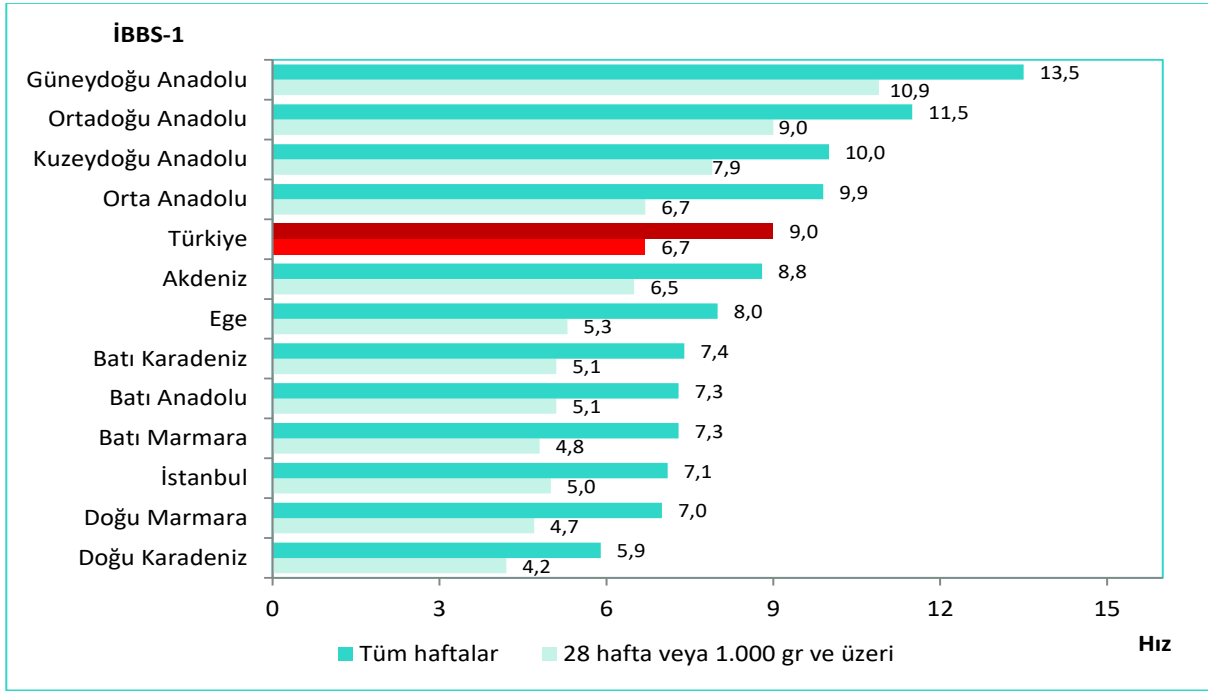
Şekil 2.2. Doğumda Beklenen Yaşam Süresinin Uluslararası Karşılaştırması, 2019

Kaynak: 2019 yılı TÜİK Hayat Tabloları 2017-2019 Haber Bülteni (17 Eylül 2020 tarih ve 33711 sayılı), UNPD

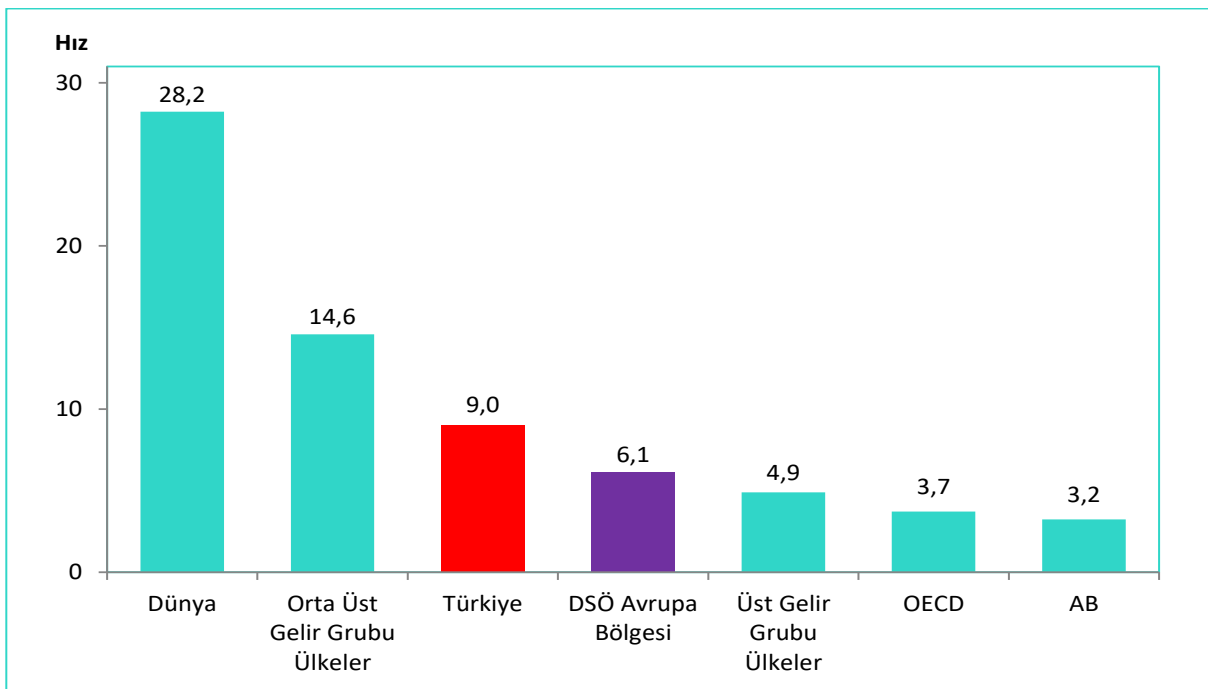
Not: Şekildeki grupların değerleri, ülkelere ait doğumda beklenen yaşam süreleri baz alınarak Sağlık İstatistikleri Dairesi Başkanlığı tarafından hesaplandı.

Şekil 2.3. İBBS-1'e Göre Bebek Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2019

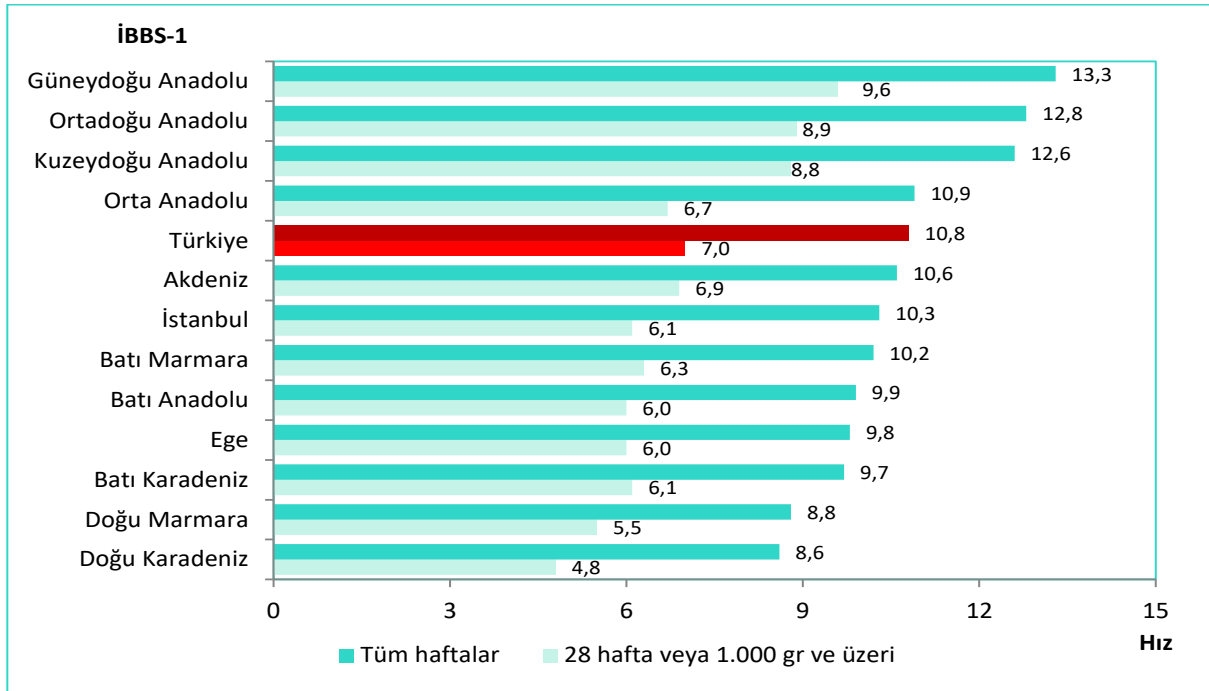
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 2.4. Bebek Ölüm Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (1.000 Canlı Doğumda), 2019

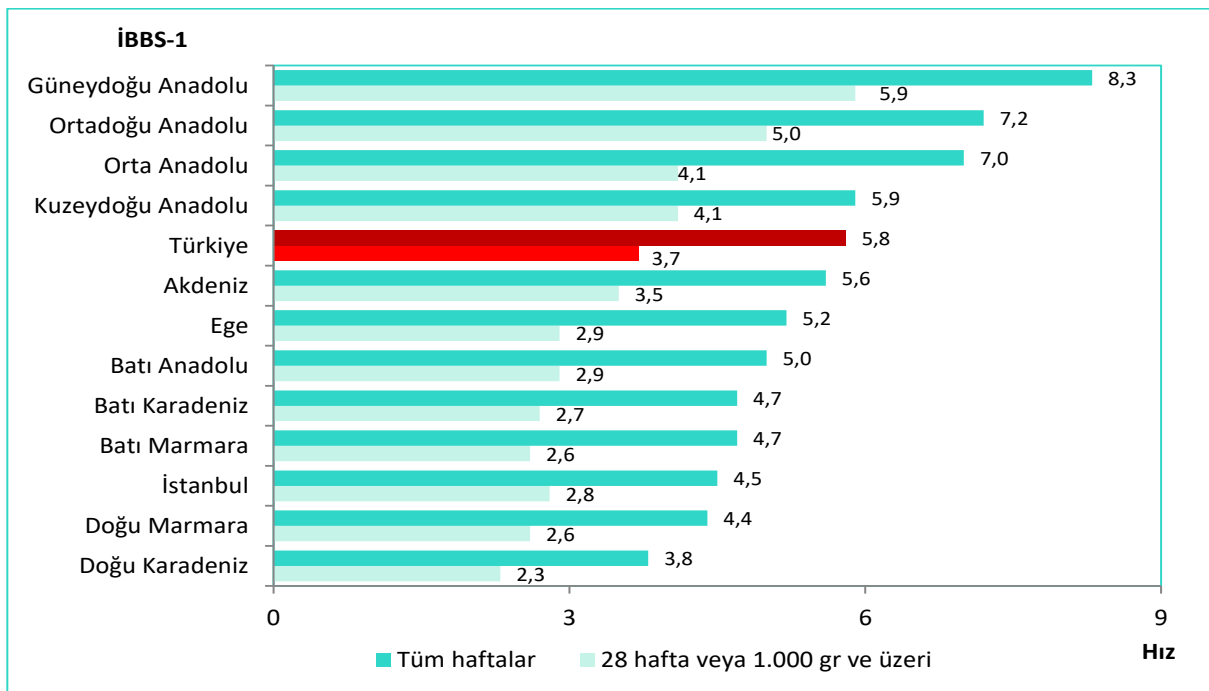
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, UN IGME 2020

Şekil 2.5. İBBS-1'e Göre Perinatal Ölüm Hızı, (1.000 Doğumda), 2019

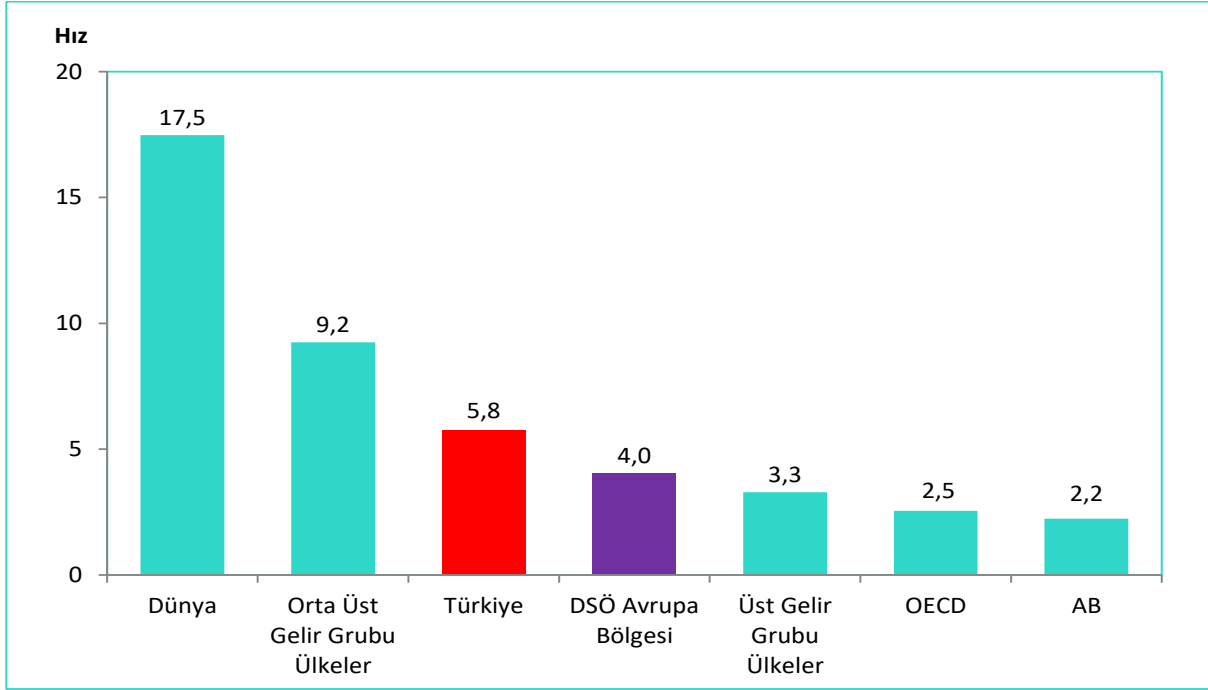
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 2.6. İBBS-1'e Göre Neonatal Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2019

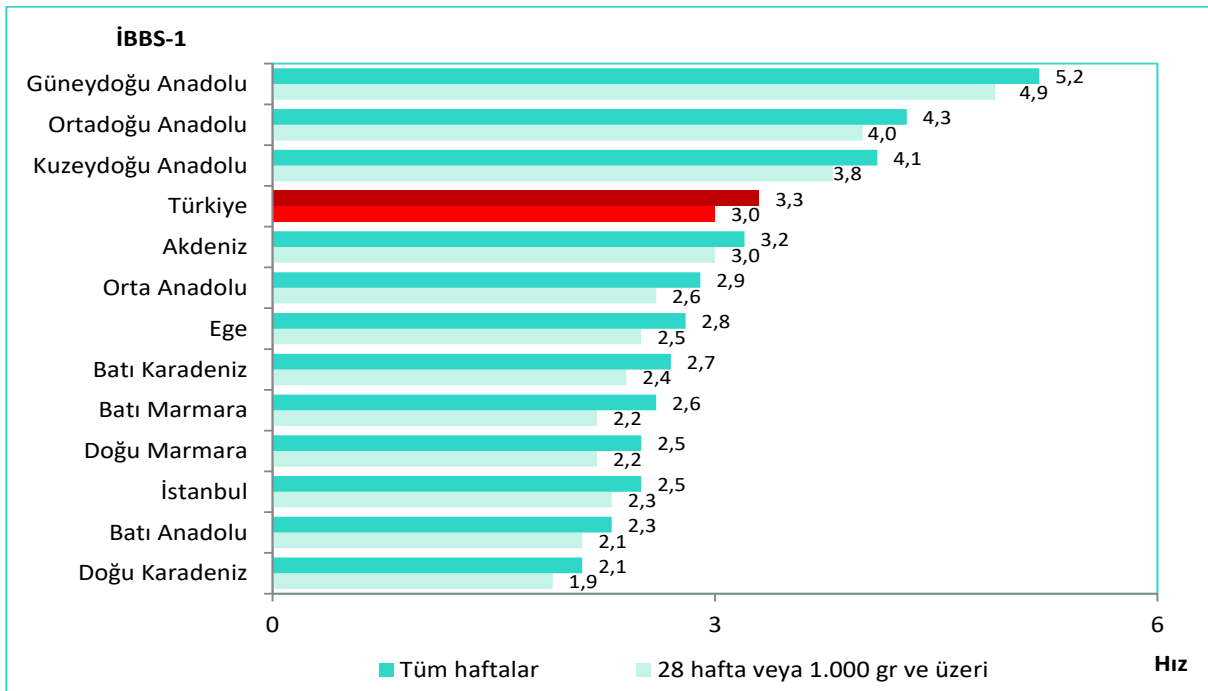
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 2.7. Neonatal Ölüm Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (1.000 Canlı Doğumda), 2019

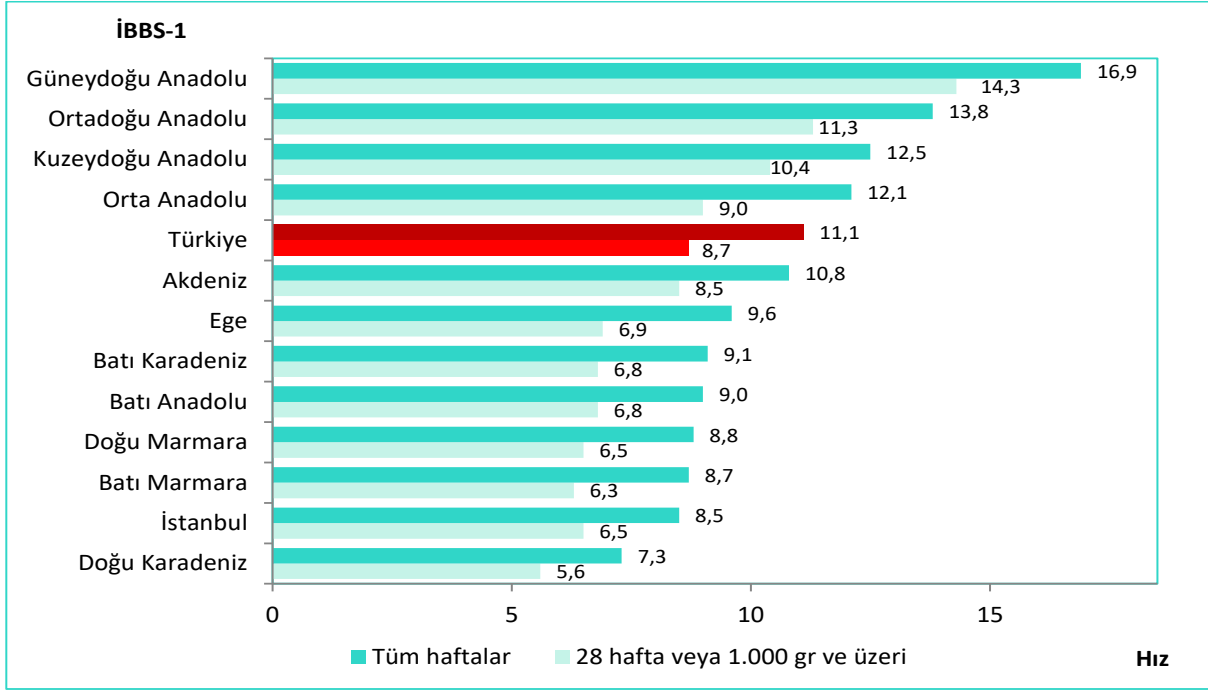
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, UN IGME 2020

Şekil 2.8. İBBS-1'e Göre Postneonatal Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2019

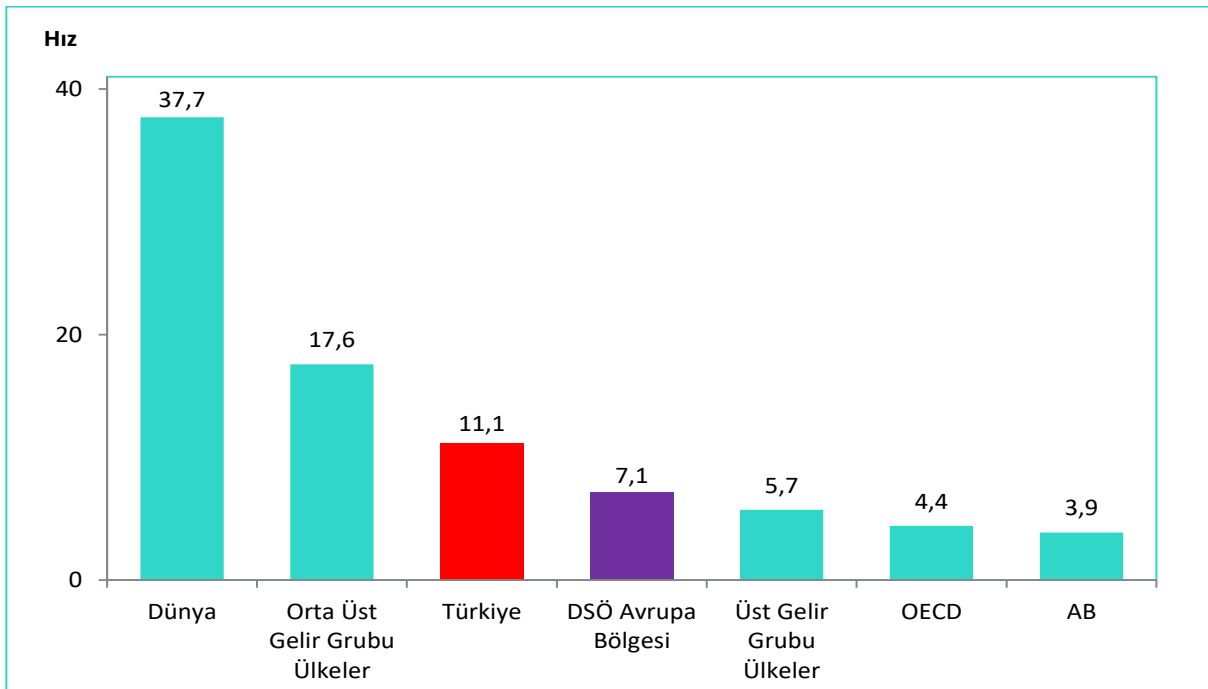
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 2.9. İBBS-1'e Göre Beş Yaş Altı Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2019

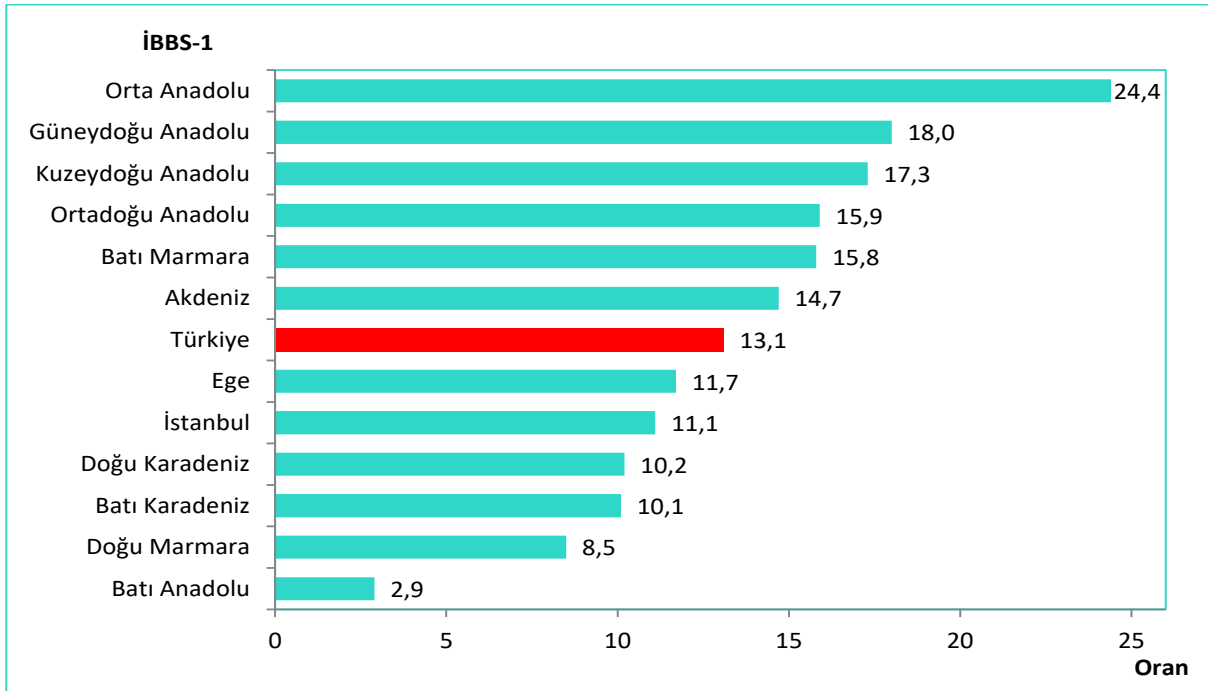
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 2.10. Beş Yaş Altı Ölüm Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (1.000 Canlı Doğumda), 2019

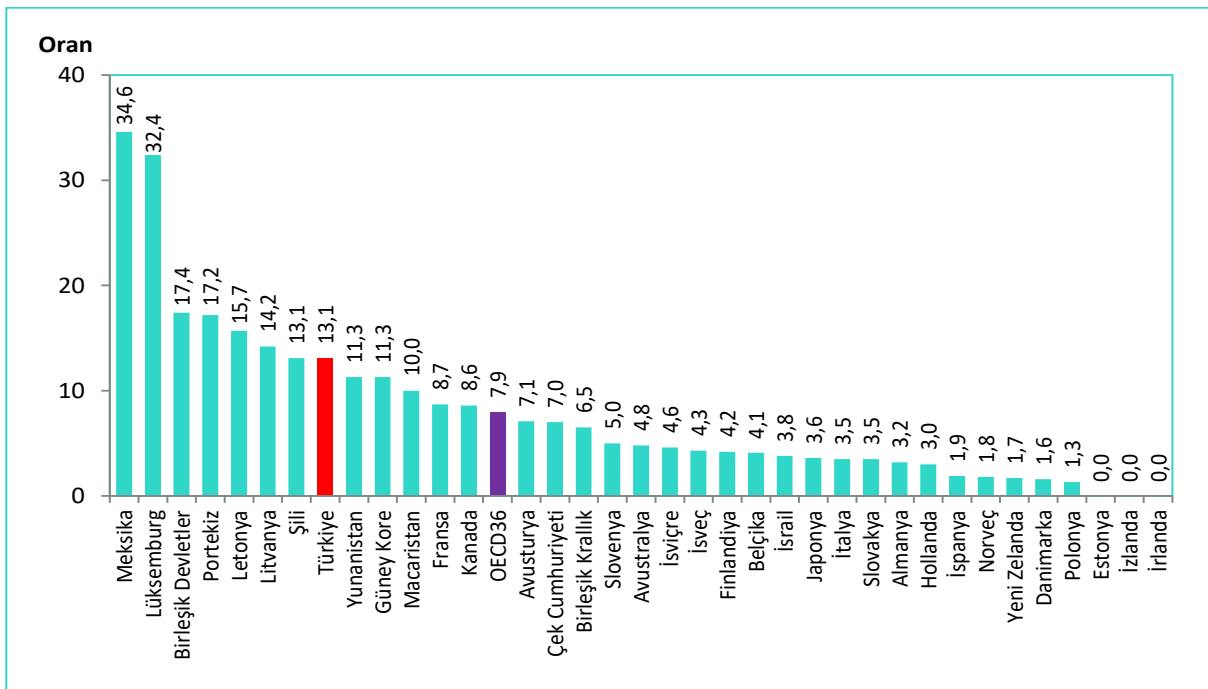
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, UN IGME 2020

Şekil 2.11. İBBS-1'e Göre Anne Ölüm Oranı, (100.000 Canlı Doğumda), 2019

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 2.12. Anne Ölüm Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Canlı Doğumda), 2018

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2020

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

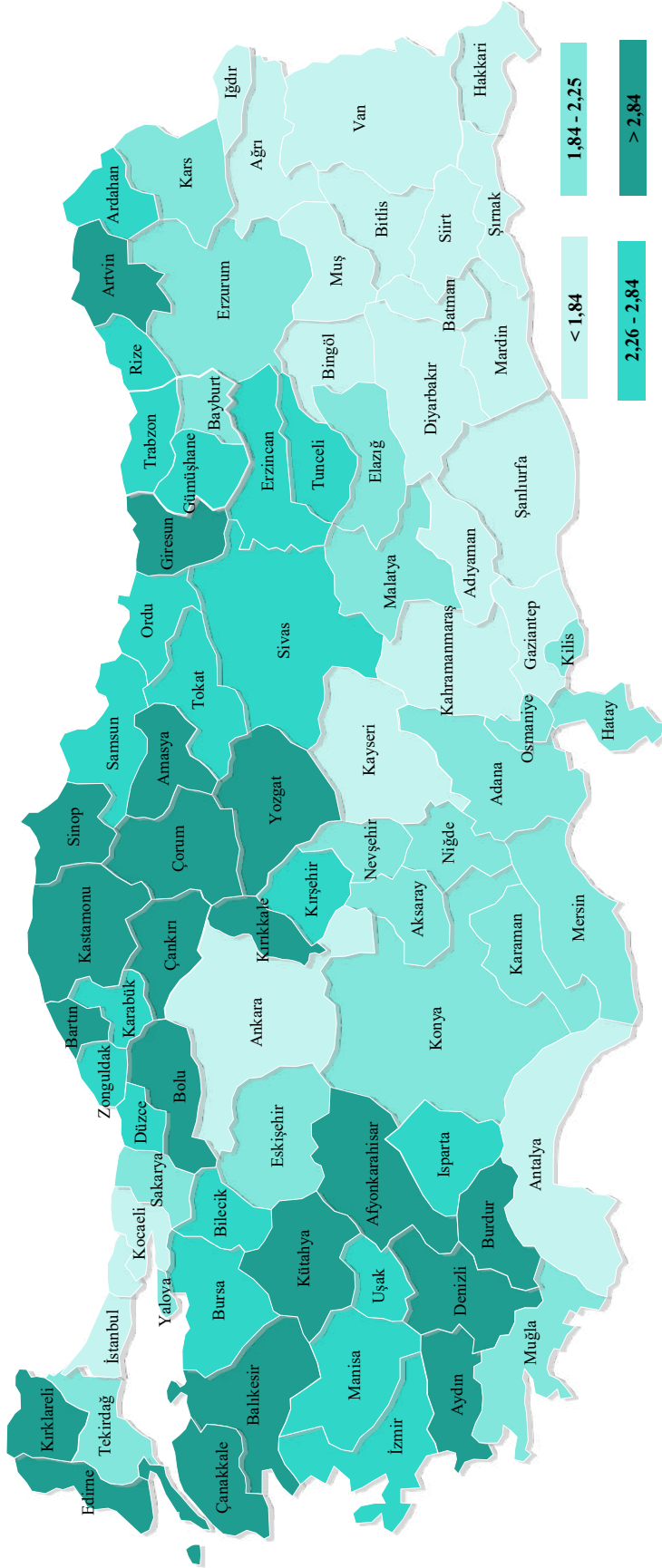
Tablo 2.1. ICD-10 Ana Tanı Gruplarına ve Cinsiyete Göre Ölüm Nedenlerinin Dağılımı, (%), 2018, 2019

ICD-10 Ana Tanı Grubu	Kod	2018			2019		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Bazı Enfeksiyöz ve Paraziter Hastalıklar	A00-B99	2,33	2,80	2,54	2,52	3,08	2,77
Neoplazmlar	C00-D48	22,72	15,17	19,30	21,71	14,40	18,39
Kan ve Kan Yapıcı Organların Hastalıkları ve İmmün Sistemin Bazı Hastalıkları	D50-D89	0,22	0,31	0,26	0,23	0,28	0,25
Endokrin, Beslenme ve Metabolizma Hastalıkları	E00-E90	3,63	5,91	4,66	3,48	5,44	4,37
Mental ve Davranışsal Bozukluklar	F00-F99	0,10	0,14	0,12	0,07	0,10	0,08
Sinir Sistemi ve Duyu Organları Hastalıkları	G00-H95	3,87	6,02	4,84	3,63	5,73	4,59
Dolaşım Sistemi Hastalıkları	I00-I99	34,46	41,82	37,80	33,81	40,32	36,76
Solunum Sistemi Hastalıkları	J00-J99	12,78	11,60	12,25	13,39	12,39	12,94
Sindirim Sistemi Hastalıkları	K00-K93	2,19	2,49	2,32	2,14	2,45	2,28
Deri ve Derialtı Dokunun Hastalıkları	L00-L99	0,06	0,10	0,08	0,06	0,11	0,08
Kas, İskelet Sistemi ve Bağ Dokusu Hastalıkları	M00-M99	0,19	0,38	0,28	0,20	0,33	0,26
Genitoüriner Sistem Hastalıkları	N00-N99	3,35	4,14	3,71	3,55	4,52	3,99
Gebelik, Doğum ve Lohusalık	O00-O99	-	0,10	0,05	-	0,08	0,04
Perinatal Dönemden Kaynaklanan Bazı Durumlar	P00-P96	1,49	1,40	1,45	1,32	1,22	1,28
Konjenital Malformasyonlar, Deformasyonlar ve Kromozom Anomalileri	Q00-Q99	0,98	1,08	1,03	0,87	0,88	0,88
Semptomlar, Belirtiler ve Anormal Klinik ve Laboratuvar Bulguları, Başka Yerde Sınıflanmamış	R00-R99	2,69	2,21	2,47	1,48	1,57	1,52
Dışsal Yaralanma Nedenleri ve Zehirlenmeler	V01-Y89	6,21	2,74	4,63	4,83	2,28	3,67
Bilinmeyen	-	2,72	1,59	2,21	6,71	4,83	5,86

Kaynak: TÜİK, Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri 2019

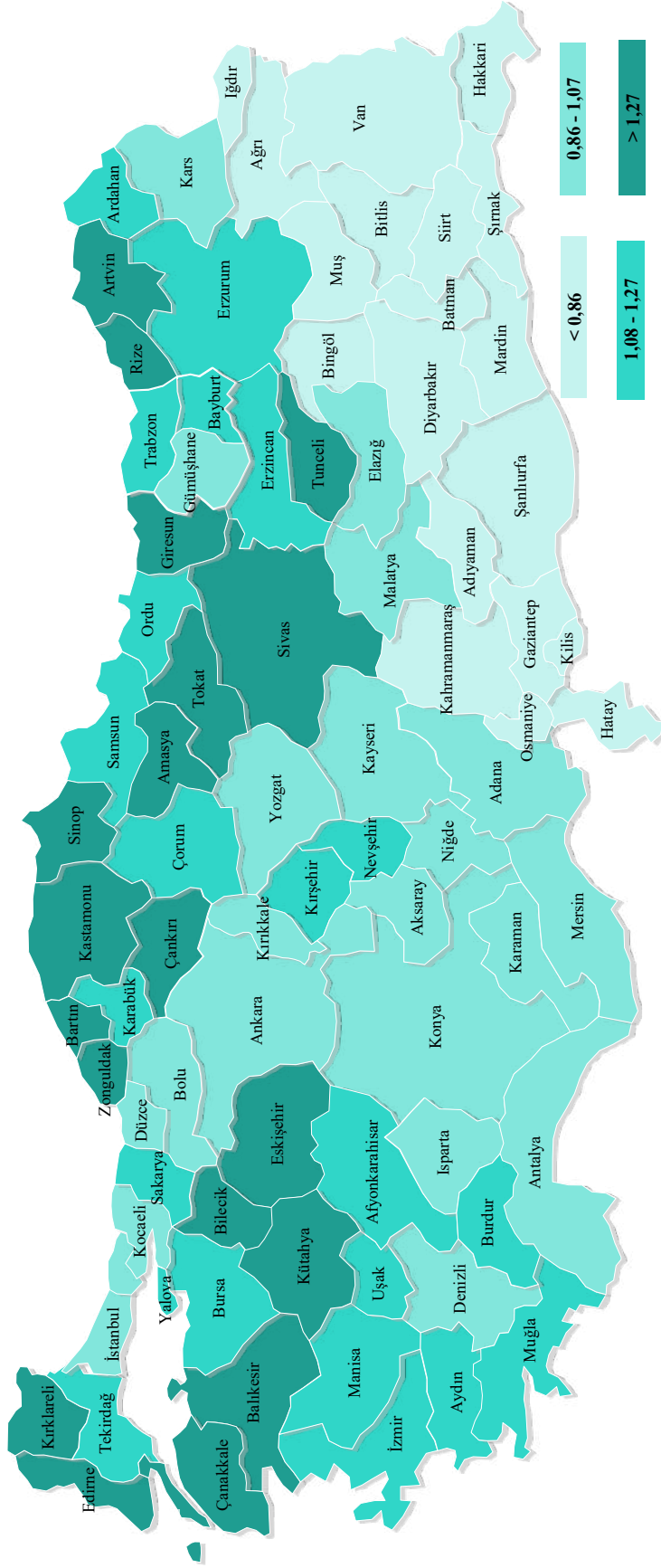
Not: Ölüm nedenlerinin dağılımı, ilgili sütunun toplam ölüm sayısı üzerinden hesaplandı.

Harita 2.3. İllere ve Daimi İkametgaha Göre Dolaşım Sistemi Hastalıkları (ICD 10: I00-I99) Kaba Ölüm Hızı, (%), 2019

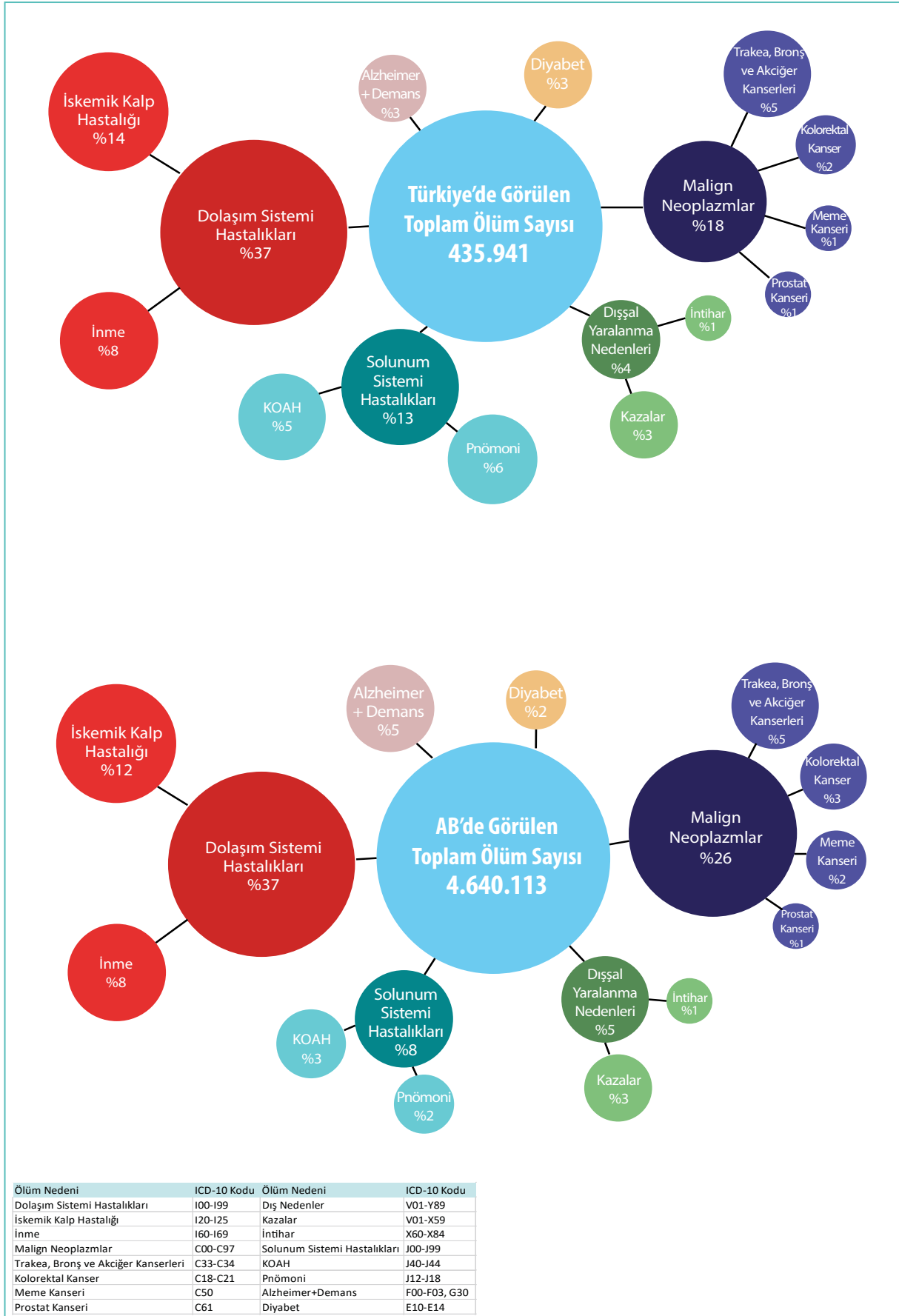
Kaynak: TÜİK, Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri 2019

Harita 2.4. İllere ve Daimi İkametgaha Göre Neoplazm (ICD 10: C00-D48) Kaba Ölüm Hızı, (‰), 2019

Kaynak: TÜİK, Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri 2019

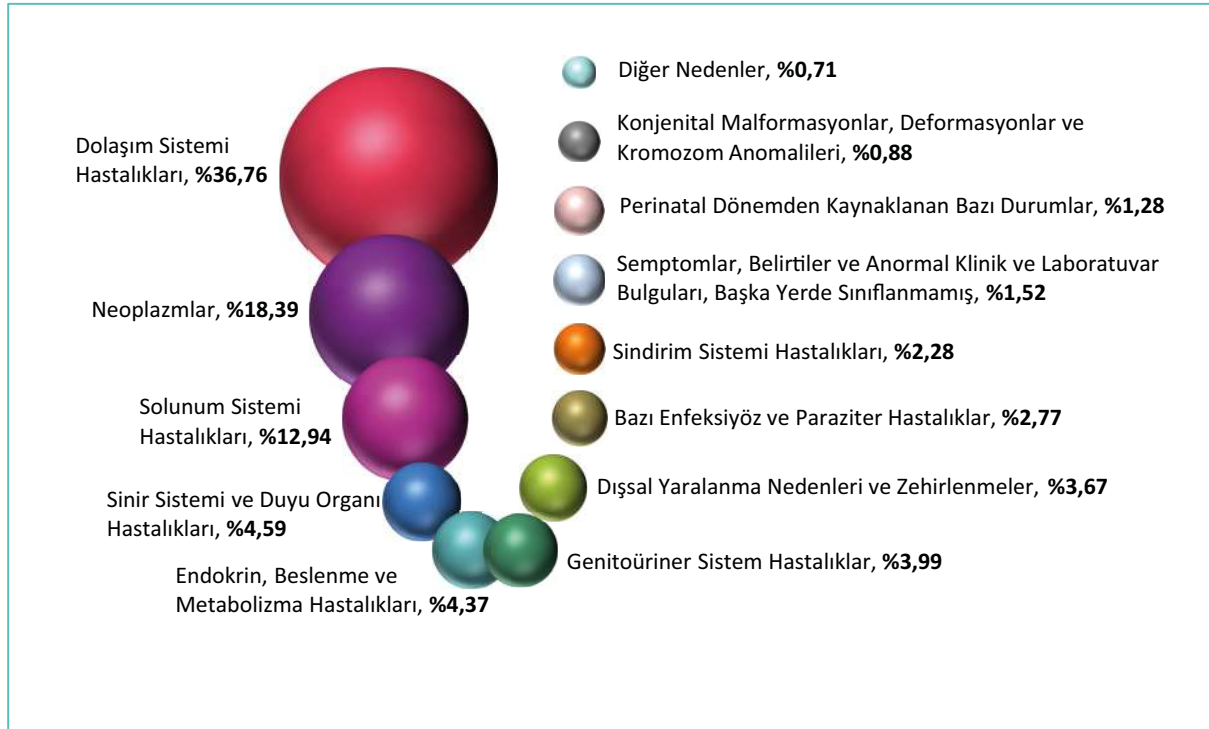
Şekil 2.13. Ölüm Nedenleri Dağılımının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2017

Kaynak: TÜİK, Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri 2019, EUROSTAT

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 2.14. ICD-10 Ana Tanı Gruplarına Göre Ölüm Nedenlerinin Dağılımı, (%), 2019

Kaynak: TÜİK, Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri 2019

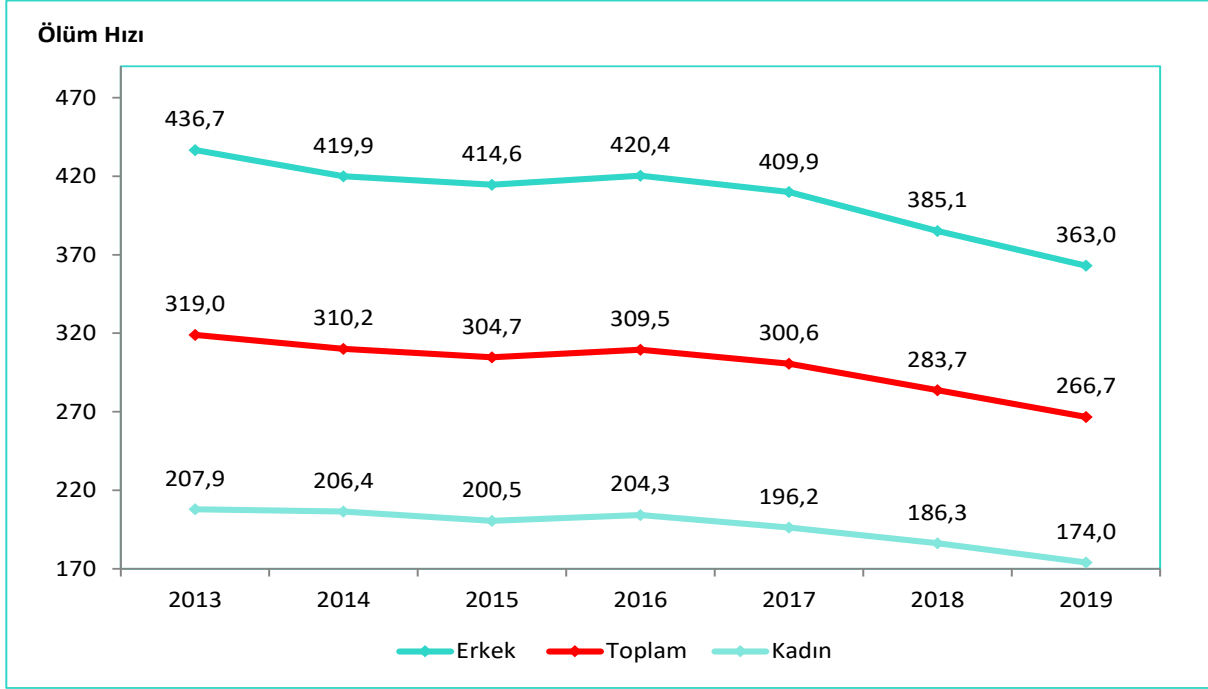
Tablo 2.2. ICD-10 Tanı Gruplarına ve Cinsiyete Göre Seçilmiş Nedenlerin Yaşa Standardize Erken Ölüm Hızları, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu), 2018, 2019

Seçilmiş Nedenler	Kod	2018			2019		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Malign Neoplazmlar	C00-C97	145,81	73,15	108,63	136,17	69,22	101,94
Dişabet	E10-E14	14,48	11,37	12,91	12,49	9,90	11,18
Dolaşım Sistemi Hastalıkları	I00-I99	152,10	71,65	111,28	145,67	66,90	105,73
İskemik Kalp Hastalığı	I20-I25	81,19	26,64	53,51	74,88	24,35	49,29
Akut Miyokard Enfarktüs	I21-I22	57,05	18,94	37,72	52,24	17,12	34,46
Serebrovasküler Hastalıklar	I60-I69	25,14	17,51	21,27	25,23	16,74	20,91
Kronik Solunum Yolu Hastalıkları	J40-J47	22,73	7,62	14,97	21,51	7,14	14,14
KOAH	J40-J44	22,01	6,62	14,11	20,93	6,10	13,33
Astım	J45-J46	0,64	0,88	0,76	0,49	0,90	0,69
Sindirim Sistemi Hastalıkları	K00-K93	11,59	5,93	8,72	10,65	5,99	8,29

Kaynak: TÜİK, Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri 2019

Not: Ölüm hızları, **Dünya Standart Nüfusu** kullanılarak yaşa standardize edildi.

Şekil 2.15. Yıllara ve Cinsiyete Göre Bulaşıcı Olmayan Dört Ana Hastalık Grubunun Yaşa Standardize Erken Ölüm Hızı, (100.000'de, Avrupa Standart Nüfusu)

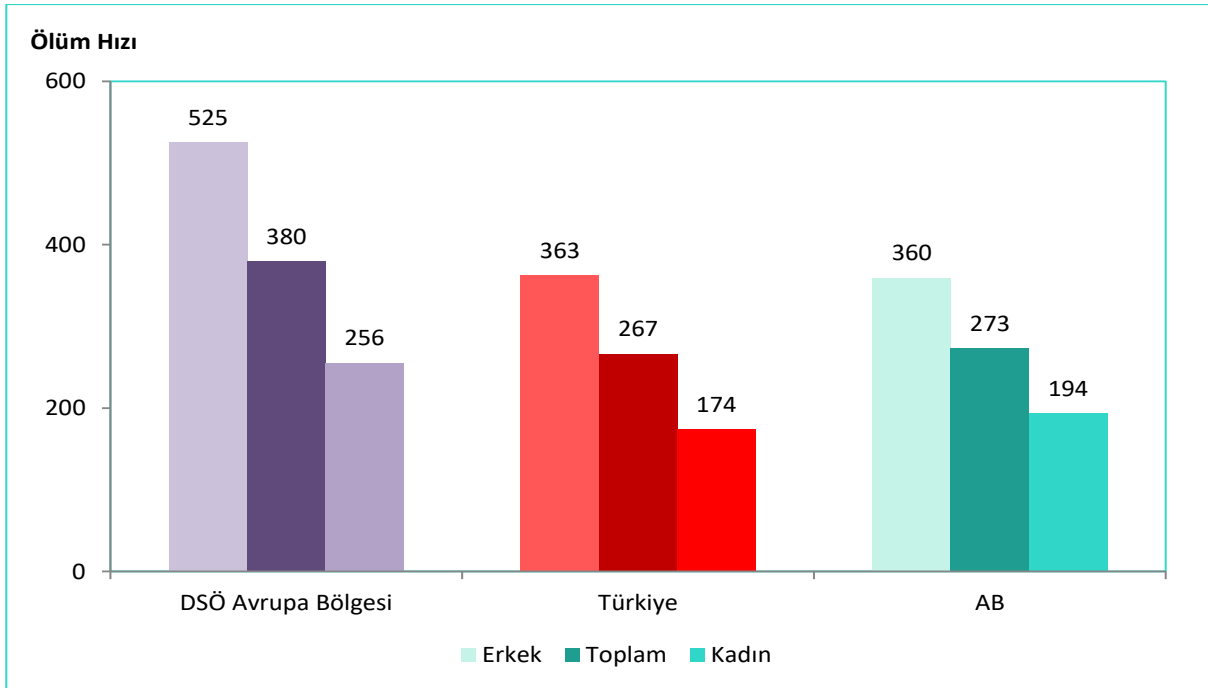

Kaynak: TÜİK, Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri

Not: Ölüm hızları, **Avrupa Standart Nüfusu** kullanılarak yaşa standardize edildi.

Bulaşıcı Olmayan Dört Ana Hastalık Grubu: Malign Neoplazmlar (C00-C97), Diyabet (E10-E14), Dolaşım Sistemi Hastalıkları (I00-I99), Kronik Solunum Yolu Hastalıkları (J40-J47).

Şekil 2.16. Bulaşıcı Olmayan Dört Ana Hastalık Grubunun Yaşa Standardize Erken Ölüm Hızlarının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000'de, Avrupa Standart Nüfusu), 2015

Kaynak: TÜİK Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri 2019, DSÖ European Health Information Gateway

Not: Ölüm hızları, **Avrupa Standart Nüfusu** kullanılarak yaşa standardize edildi. Türkiye verisi 2019 yılına aittir.

Bulaşıcı Olmayan Dört Ana Hastalık Grubu: Malign Neoplazmlar (C00-C97), Diyabet (E10-E14), Dolaşım Sistemi Hastalıkları (I00-I99), Kronik Solunum Yolu Hastalıkları (J40-J47).

Bölüm 2 ile İlgili Açıklamalar

☑ Bebek, perinatal, neonatal, postneonatal ve beş yaş altı ölüm hızları “28 hafta ve üzeri veya 1.000 gr ve üzeri yaşam belirtisi gösterip canlı doğan ve daha sonra gerçekleşen ölümler” ve “gebelik süresi ve doğum ağırlığına bakılmaksızın yaşam belirtisi gösterip canlı doğan ve daha sonra gerçekleşen ölümler (Tüm Hafta)” ayrımında yayımlandı.

☑ **Bebek Ölüm Hızı:** Bir toplumda bir yılda canlı doğan ve bir yaşını tamamlamadan ölen bebek sayısının aynı toplumda aynı yıl içerisinde canlı doğan bebek sayısına oranının 1.000 ile çarpımı sonucu elde edilir.

☑ **Perinatal Ölüm Hızı:** Bir toplumda bir yılda canlı doğan ve 7 gün içinde ölen (Erken Neonatal) bebek sayısına aynı yıl içerisinde gerçekleşen ölü doğum sayısı eklenerek, aynı yılda meydana gelen toplam doğum sayısına (canlı+ölü) oranının 1.000 ile çarpımı sonucu elde edilir.

☑ **Neonatal Ölüm Hızı:** Bir toplumda bir yılda canlı doğan ve 28 gün içinde ölen bebek sayısının, aynı toplumda aynı yıl içerisinde canlı doğan bebek sayısına oranının 1.000 ile çarpımı sonucu elde edilir.

☑ **Postneonatal Ölüm Hızı:** Bir toplumda bir yılda canlı doğan ve 29. gün ile 364. gün içinde ölen bebek sayısının, aynı toplumda aynı yıl içerisinde canlı doğan bebek sayısına oranının 1.000 ile çarpımı sonucu elde edilir.

☑ **Beş Yaş Altı Ölüm Hızı:** Bir toplumda bir yılda beş yaşını tamamlamadan ölen çocuk sayısının, aynı toplumda aynı yıl içerisinde canlı doğan bebek sayısına oranının 1.000 ile çarpımı sonucu elde edilir.

☑ **Anne Ölüm Oranı:** Bir toplumda bir yılda gebelik ve /veya gebeliğin ağırlaştırdığı herhangi bir sebeple ölen anne sayısının aynı toplumda aynı yıl içerisinde canlı doğan bebek sayısına oranının 100.000 ile çarpımı sonucu elde edilir.

☑ **Erken Ölüm Hızı:** 30-70 yaş aralığı için ölüm nedenlerinin 100.000 nüfusta yaşa standardize ölüm hızını verir. Yaşa standardize ölüm hızları hesaplanırken DSÖ tarafından belirlenen Dünya Standart Nüfusu ve EUROSTAT tarafından belirlenen Avrupa Standart Nüfusu kullanıldı. Bu standart nüfuslar, yaş gruplarında yer alan nüfusları ve ölümleri ağırlıklandırarak tüm ülkeler için yaş örüntüsünü benzer hale getirir. Böylece nüfusun yaş yapısından kaynaklanan farklılaşmaları önlenerek, ülkeler arası karşılaştırmalar daha sağlıklı bir şekilde yapılabilir. Dünya ve Avrupa standart nüfus için ayrıntılı bilgiler aşağıdaki linklerde yer almaktadır:

http://www.paho.org/hq/index.php?option=com_docman&task=doc_view&gid=16106&Itemid=270&lang=en

<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5926869/KS-RA-13-028-EN.PDF/>

☑ Bölüm içerisinde yer alan haritalar oluşturulurken 4'lü Likert ölçek kullanıldı ve ölçek aralıkları belirlenirken il sayıları eşit dağıtılmaya çalışıldı.

☑ Bölüm içerisinde yer alan Harita 2.1 ve Harita 2.2 oluşturulurken illere ait değerler ondalıklı kısım tek hane olacak şekilde, Harita 2.3, Harita 2.4 ve Harita 2.5 oluşturulurken illere ait değerler ondalıklı kısım çift hane olacak şekilde yuvarlandı. Likert ölçekler oluşturulurken bu sayılar dikkate alındı.

☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

TÜİK, Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri

Tanımı	: Ölüm nedeni istatistikleri, ölüme sebebiyet veren, altta yatan ölüm nedenine ait istatistiklerdir. Ölüm istatistikleri ise ölüm sayıları ile ilgili istatistiklerdir.
Ölüm Nedeni Sınıflaması	: Ölüm nedeni istatistikleri, Uluslararası Hastalık Sınıflaması (ICD-10) ile Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) kurallarına göre sınıflandırılmaktadır.
Coğrafi Kapsam:	Türkiye'de ikamet eden T.C. vatandaşları ile ikamet izniyle Türkiye'de yaşayan yabancılardan Türkiye sınırları içinde ölenleri ve Türkiye'de ikamet eden fakat yurtdışında ölen T.C. vatandaşlarını kapsamaktadır.
Zaman Kapsamı	: Ölüm ve ölüm nedeni istatistikleri Türkiye geneli için 2009 yılı ve sonrasında mevcuttur.
Veri Kaynakları	: Ölüm nedeni istatistikleri için veri kaynakları hastaneler, aile sağlığı merkezleri, belediye tabiplikleri, adli tıp kurumları ile diğer sağlık kuruluşlarıdır. Ölüm istatistikleri için veri kaynakları ise Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS), TÜİK ölüm nedeni verisi ve ilgili kurumlardan gelen intihar verileridir.
Veri Derleme Sistemi	: MERNİS veri tabanından elde edilen ölüm olaylarına ilişkin bilgiler "MERNİS Ölüm Bildirim Formu"na dayanmaktadır. Sağlık kurumlarında meydana gelen ölüm olayları "Ölüm Bildirim Sistemi"ne işlenmekte ve 10 gün içinde bağlı oldukları ilçe nüfus müdürlüğüne bildirilmektedir. Sağlık kurumu dışında meydana gelen ölüm olayları ise defin ruhsatı vermeye yetkili kişi (aile hekimi, belediye tabibi, köy muhtarı vb.) tarafından bağlı oldukları ilçe nüfus müdürlüğüne bildirilmektedir. İlçe nüfus müdürlüklerine bildirim yapılan bu ölüm olayları MERNİS veri tabanına işlenmektedir.
Veri İşleme	: Ölüm belgesindeki ölüme sebebiyet veren ve ölümle ilgili tüm hastalıklar, ICD-10'a göre TÜİK Bölge Müdürlükleri'nde kodlanır ve ölümün altta yatan nedeni tespit edilir. Ölüm istatistikleri ise MERNİS, TÜİK ölüm nedeni verisi ve ilgili kurumlardan gelen intihar verileri birleştirilerek üretilir.

BÖLÜM 3

Morbidite

Tablo 3.1. Yıllara Göre Enfeksiyon Hastalıklarının Vaka Sayıları

		2002	2015	2016	2017	2018	2019
AIDS	Yerli Vaka	37	94	95	106	103	88
	Yabancı Vaka	6	28	11	19	22	24
	Toplam Vaka	43	122	106	125	125	112
Kızamık	Yerli Vaka	7.810	235	0	48	412	1.958
	Yabancı Vaka		107	9	36	304	947
	Toplam Vaka	7.810	342	9	84	716	2.905
Tüberküloz	Yerli Vaka	18.043	11.703	11.305	10.748	10.334	9.820
	Yabancı Vaka		847	881	1.073	1.242	1.427
	Toplam Vaka	18.043	12.550	12.186	11.821	11.576	11.247
Sıtma	Yerli Vaka	10.184	0	0	0	0	0
	Yabancı & Hariçten Gelenden Türeyen Vaka	40	221	209	214	238	279
	Toplam Vaka	10.224	221	209	214	238	279

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Not: AIDS toplam vaka sayısı 31 Ocak 2020 tarihi itibarıyla doğrulama testi pozitif tespit edilerek bildirimi yapılan vakaları ifade etmektedir. Tüberküloz vaka sayısı ise yeni ve nüks vakaların toplamını ifade eder.

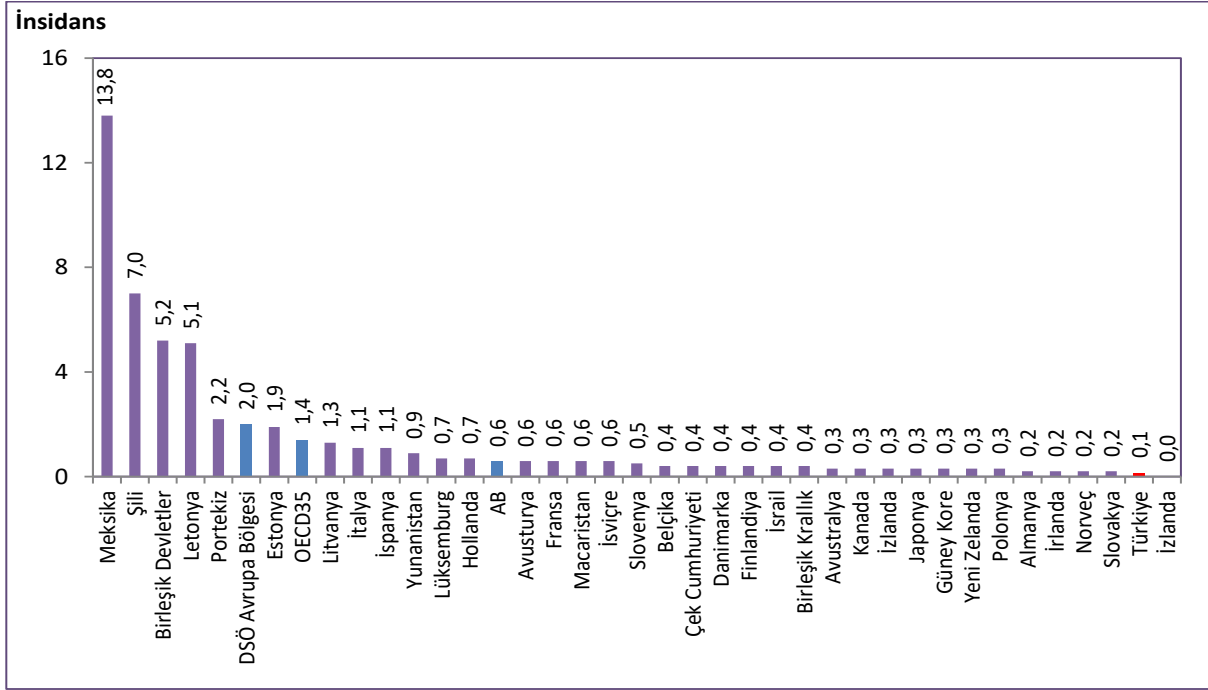
Tablo 3.2. Yıllara Göre Enfeksiyon Hastalıklarının İnsidansı, (100.000 Nüfusta)

	2002	2015	2016	2017	2018	2019
AIDS	0,07	0,16	0,13	0,16	0,15	0,13
Kızamık	11,8	0,4	0,01	0,09	0,87	3,49
Tüberküloz	32,0	15,9	15,3	14,6	14,1	13,5
Sıtma	15,4	0,3	0,26	0,26	0,29	0,34

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Not: Tüberküloz İnsidansı; 2002 yılı DSÖ Tüberküloz (TB) Veri tabanından, diğer yıllar Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü - Tüberküloz Veri tabanından elde edildi.

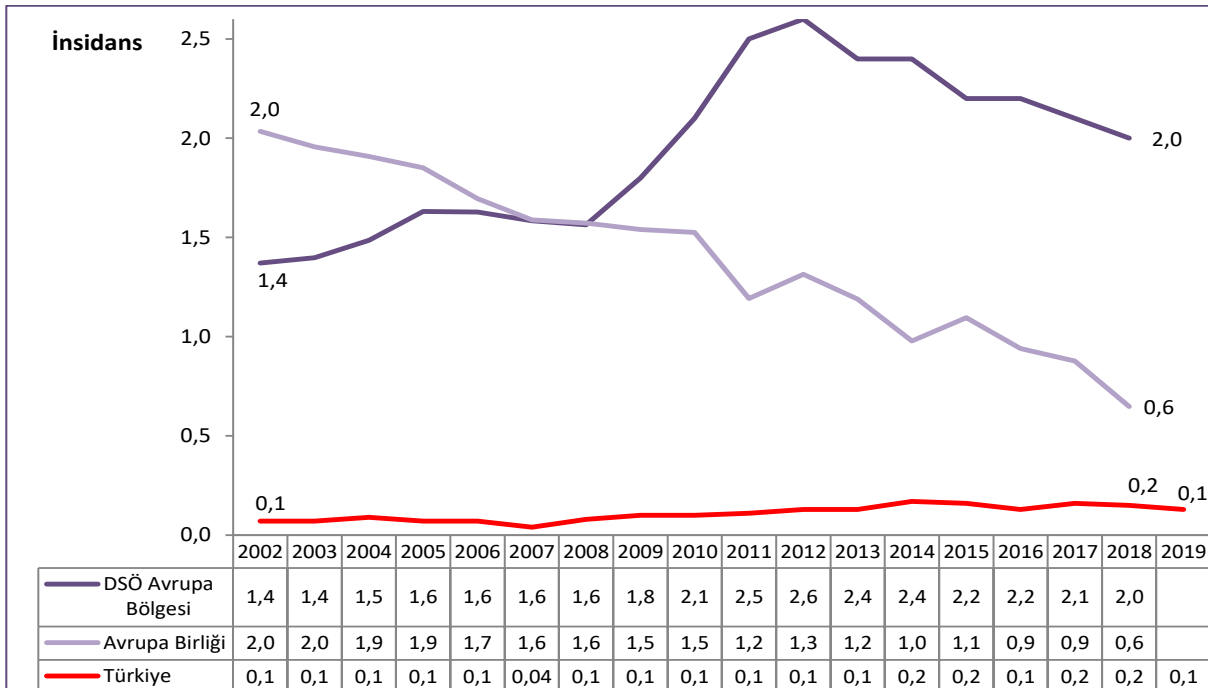
Şekil 3.1. AIDS İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta), 2018

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, ECDC HIV-AIDS Surveillance in Europe 2019, OECD Health Data 2020

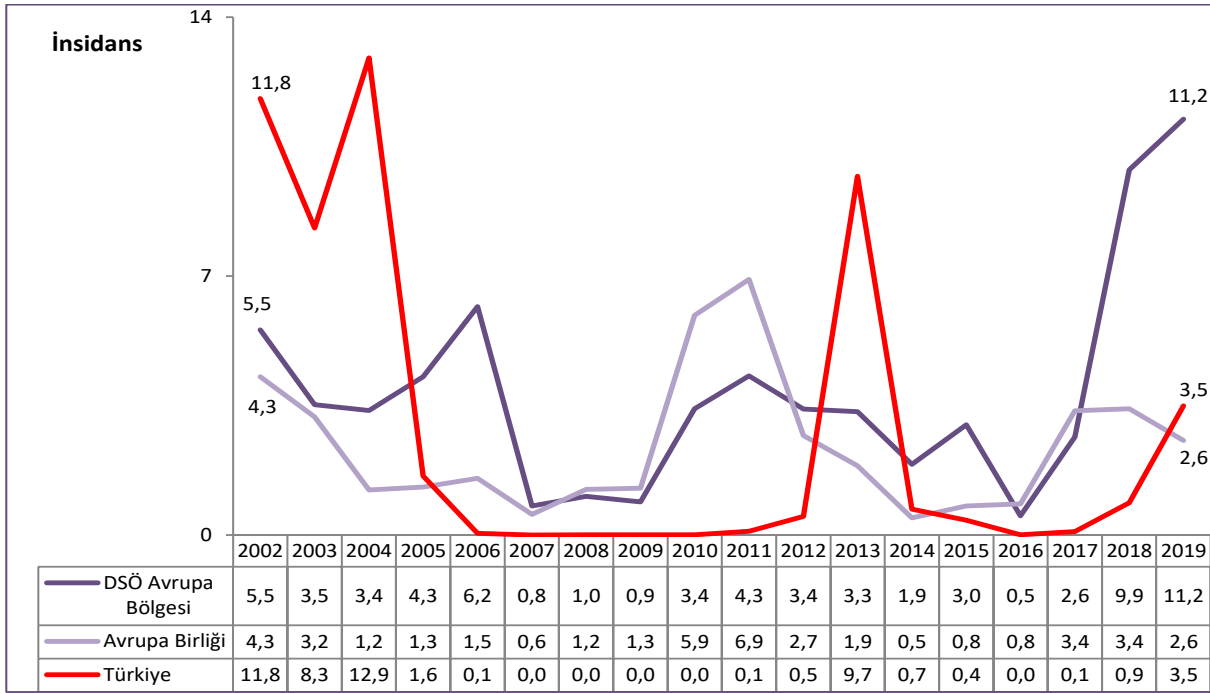
Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 3.2. Yıllara Göre AIDS İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta)

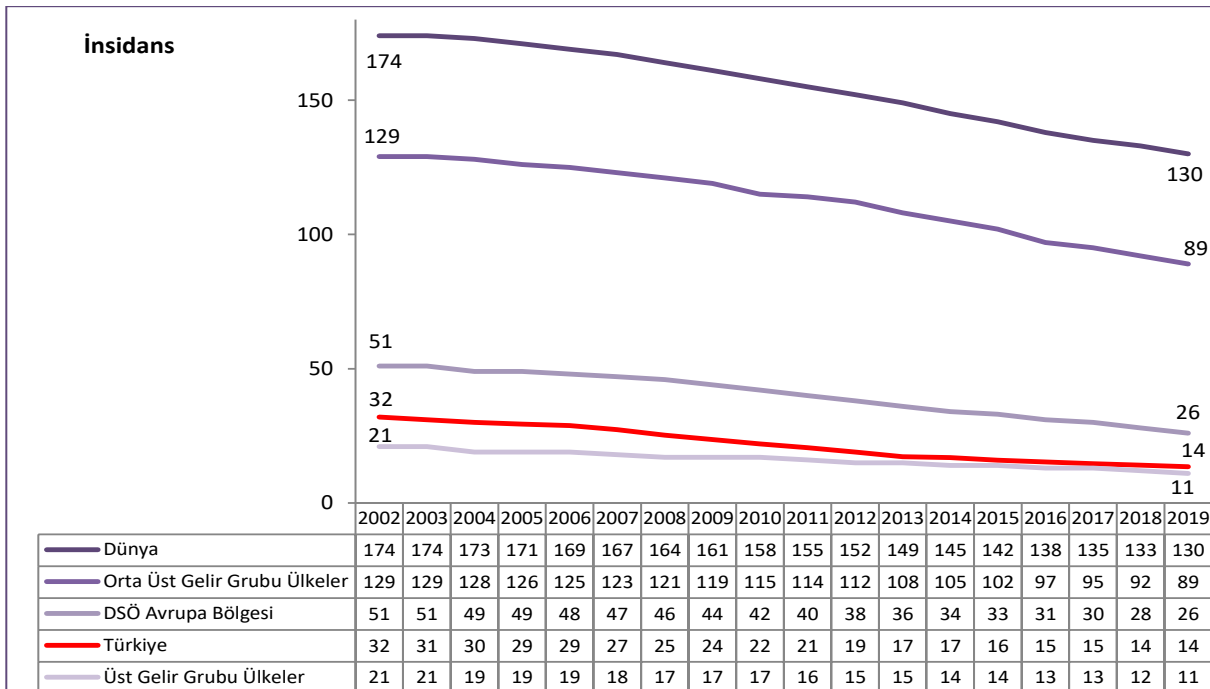
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, ECDC HIV-AIDS Surveillance Reports

Şekil 3.3. Yıllara Göre Kızamık İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta)

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, WHO: Measles and Rubella Surveillance Data

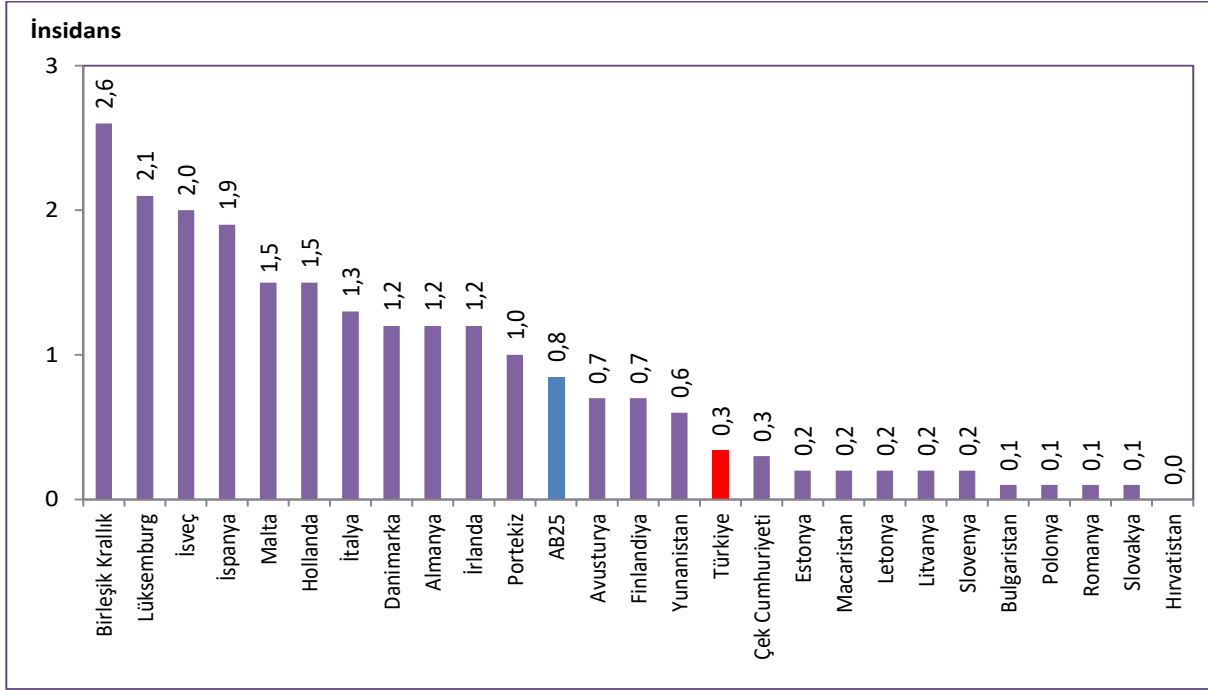
Şekil 3.4. Yıllara Göre Tüberküloz İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta)

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, DSÖ Global Health Observatory Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi; 2002-2004 yılları DSÖ Tüberküloz (TB) Veri Tabanından, diğer yıllar Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü- Tüberküloz Veri Tabanından elde edildi.

Şekil 3.5. Sıtma İnsidansının (Yabancı Vaka) Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta), 2018

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, ECDC-Annual Epidemiological Report for 2018

Not: Türkiye'nin 2019 yılına ait yerli vaka sayısı "0"dir.

Tablo 3.3. Yıllara ve Cinsiyete Göre Toplam Kanser İnsidansı, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu)

	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Erkek	154,2	261,4	275,0	277,7	267,9	246,8	247,6	259,9
Kadın	113,0	168,7	182,2	188,2	186,5	173,6	177,5	183,2
Toplam	133,5	215,1	228,6	233,0	227,2	210,2	212,6	221,6

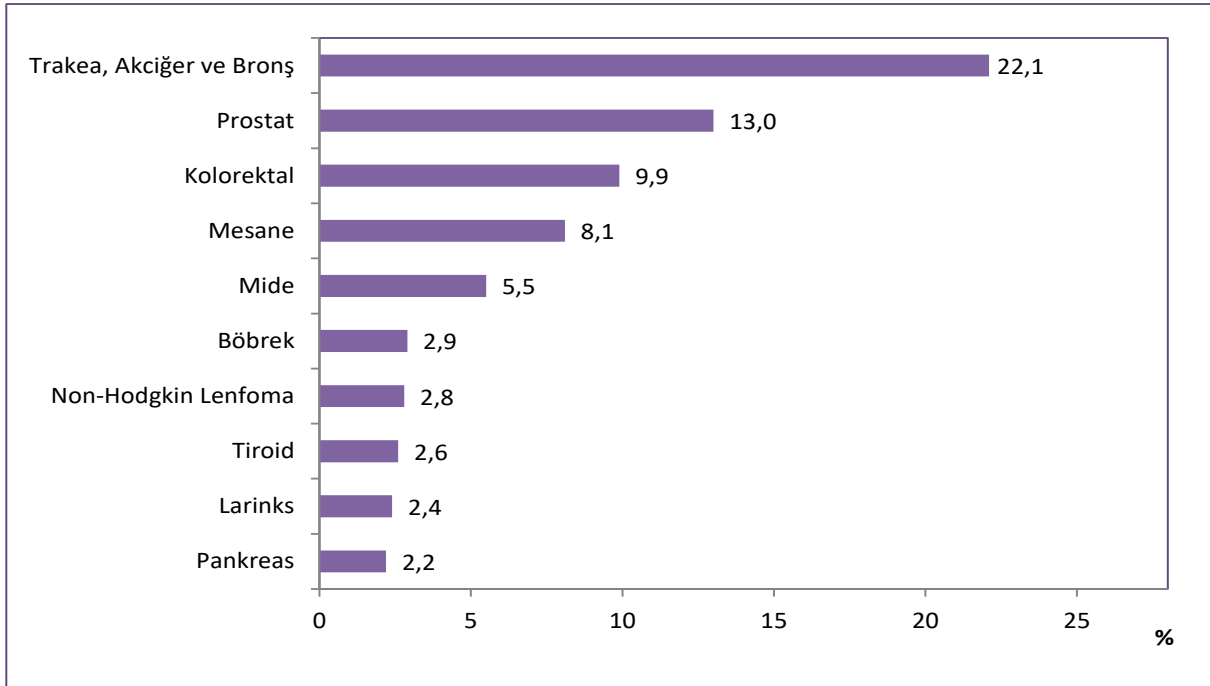
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 3.4. Yıllara Göre Erkeklerde En Sık Görülen 10 Kanser Türünün İnsidansı, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu)

	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Trakea, Akciğer ve Bronş	42,2	61,0	62,3	60,4	59,3	52,5	52,5	57,7
Prostat	11,5	33,8	37,1	39,2	36,4	32,9	33,1	35,0
Kolorektal	11,8	20,7	22,4	24,7	24,4	22,8	23,1	25,3
Mesane	12,4	20,7	20,9	22,3	21,1	19,3	20,2	21,1
Mide	11,6	16,1	17,1	16,4	15,9	14,3	14,2	14,2
Böbrek	3,0	5,5	6,9	7,0	7,0	6,4	6,8	7,4
Non-Hodgkin Lenfoma	1,4	7,0	7,2	7,7	6,9	7,2	6,9	7,2
Larinks	6,9	7,7	8,1	7,8	7,0	6,2	6,6	6,2
Tiroid	0,5	4,7	5,1	5,4	5,6	5,5	6,0	6,2
Pankreas	3,1	5,7	5,6	5,8	6,3	5,1	5,6	5,7

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 3.6. Erkeklerde En Sık Görülen 10 Kanser Türünün Toplam Kanser İçindeki Dağılımı, (%), 2016

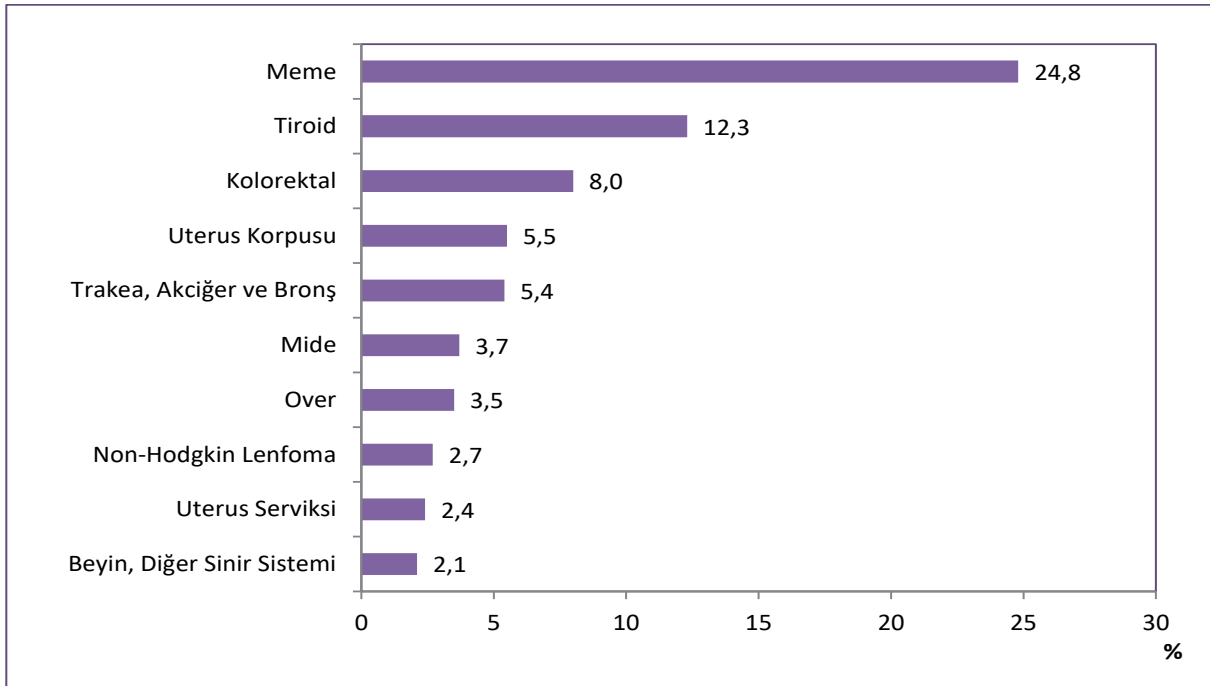
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 3.5. Yıllara Göre Kadınlarda En Sık Görülen 10 Kanser Türünün İnsidansı, (100.000’de, Dünya Standart Nüfusu)

	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Meme	31,9	38,6	44,2	46,8	45,9	43,0	43,8	45,6
Tiroid	3,5	18,1	20,4	20,3	21,3	20,7	21,7	22,9
Kolorektal	9,3	13,1	13,3	15,2	15,3	13,8	14,4	14,2
Uterus Korpusu	4,3	9,6	10,5	10,1	9,9	9,8	10,0	10,5
Trakea, Akciğer ve Bronş	5,2	8,0	7,8	9,3	10,0	8,7	9,0	9,8
Mide	6,0	7,2	7,9	7,8	7,1	6,5	6,3	6,6
Over	5,9	6,6	7,3	7,3	7,0	6,1	6,4	6,4
Non-Hodgkin Lenfoma	1,2	5,3	5,0	5,2	5,3	5,0	4,9	5,1
Uterus Serviksi	3,9	4,0	4,5	4,5	4,6	4,0	4,5	4,3
Beyin, Diğer Sinir Sistemi	3,8	4,4	4,5	4,7	4,7	4,1	4,1	4,0

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 3.7. Kadınlarda En Sık Görülen 10 Kanser Türünün Toplam Kanser İçindeki Dağılımı, (%), 2016

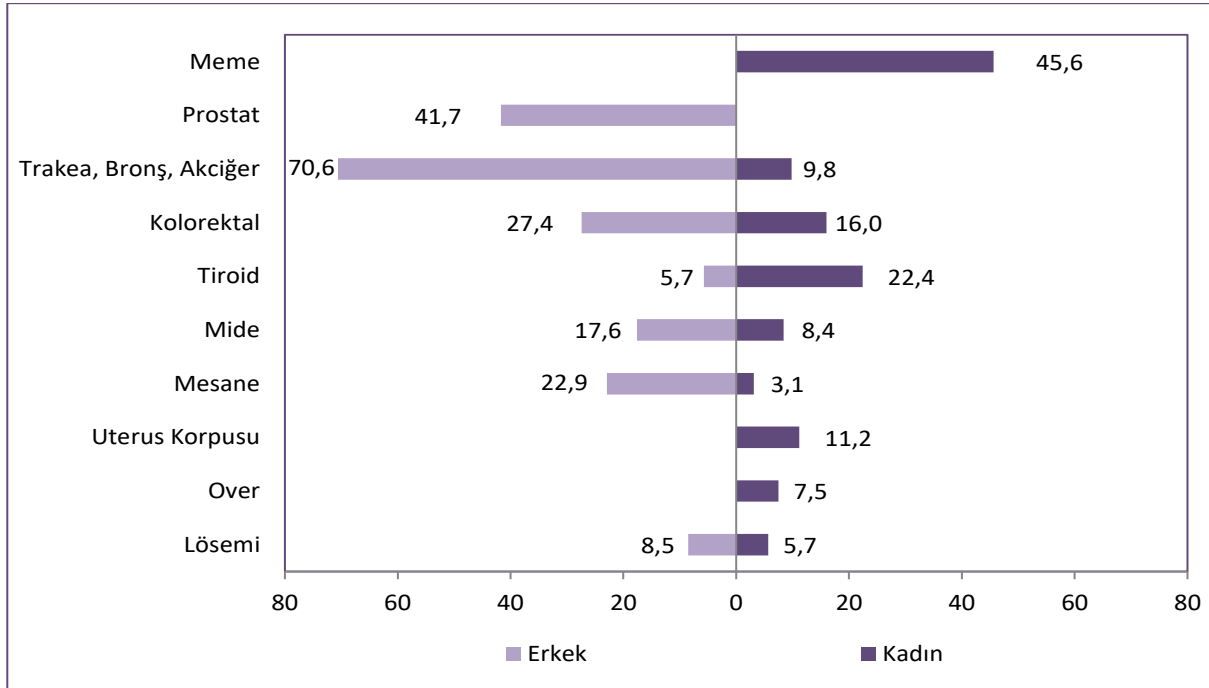
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 3.6. Cinsiyete Göre Kanser Türlerinin İnsidansı, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu), 2016

ICD-10		Erkek	Kadın
C00-96	Tüm Kanseler	259,9	183,2
C00-14	Ağız, Farinks	4,9	2,4
C00	Dudak	1,0	0,3
C01-C02	Dil	0,7	0,6
C03-C06	Ağız	0,7	0,5
C07-C08	Tükrük Bezleri	0,5	0,4
C09	Tonsil	0,3	0,1
C10	Diğer Orofarinks	0,1	0,0
C11	Nasofarinks	1,2	0,4
C12-C13	Hipofarinks	0,3	0,1
C14	Farinks, tanımlanmamış	0,1	0,0
C15-26	Sindirim Organları	54,0	29,7
C15	Özofagus	2,0	1,2
C16	Mide	14,2	6,6
C17	İnce Barsak	0,6	0,4
C18	Kolon	15,7	9,6
C19-C20	Rektum	9,6	4,6
C21	Anüs	0,3	0,2
C22	Karaciğer	4,3	1,8
C23-C24	Safrakesesi vb.	1,5	1,4
C25	Pankreas	5,7	3,6
C26	Diğer Sindirim Organları	0,1	0,3
C30-34,C37-C38	Solunum Organları	64,9	10,8
C30-C31	Burun, sinüsler vb.	0,4	0,2
C32	Larinks	6,2	0,4
C33-C34	Trakea,Bronş,Akciğer	57,7	9,8
C37-C38	Diğer Torasik organlar	0,6	0,4
C40-C41	Kemik	1,0	0,8
C43	Deri Melanomu	1,7	1,2
C44	Diğer Deri	25,9	17,0
C45	Mezoteliyoma	0,9	0,5
C46	Kaposi sarkomu	0,8	0,3
C47;C49	Konnekatif,Yumuşak doku	2,1	1,7
C50	Meme	0,8	45,6
C51-58	Kadın Genital Organları	-	23,1
C51	Vulva	-	0,5
C52	Vajina	-	0,2
C53	Uterus Serviksi	-	4,3
C54	Uterus Korpusu	-	10,5
C55	Uterus, tanımlanmamış	-	0,7
C56	Over	-	6,4
C57	Diğer Kadın Genital	-	0,5
C58	Plasenta	-	0,0
C60-63	Erkek Genital Organları	38,7	-
C60	Penis	0,1	-
C61	Prostat	35,0	-
C62	Testis	3,6	-
C63	Diğer erkek genital	0,0	-
C64-68	Üriner Organlar	29,3	6,8
C64	Böbrek	7,4	3,7
C65	Renal Pelvis	0,3	0,1
C66	Üreter	0,3	0,1
C67	Mesane	21,1	2,9
C68	Diğer Üriner organlar	0,2	0,0
C69	Göz	0,3	0,2
C70-C72	Beyin, sinir sistemi	5,4	4,0
C73	Tiroid	6,2	22,9
C74-75	Diğer Endokrin Bezleri	0,4	0,5
C74	Adrenal bez	0,3	0,3
C75	Diğer Endokrin	0,1	0,2
C81-85,88,90-96	Lenfoid ve Hematopoetik	17,7	12,4
C81	Hodgkin hastalığı	1,8	1,3
C82-C85;C96	Non-Hodgkin lenfoma	7,2	5,1
C88	İmmunoproliferatif has.	0,0	0,0
C90	Multiple Myelom	2,5	1,7
C91	Lenfoid Lösemi	3,2	2,0
C92-C94	Myeloid Lösemi	2,6	2,0
C95	Lösemi, tanımlanmamış	0,4	0,3
C39,C48,C76,C77,C80	Diğer&Tanımlanmamış	4,9	3,3

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 3.8. Türkiye’de En Sık Görülen İlk 10 Kanser Türünün Cinsiyete Göre İnsidansı, (100.000’de, Dünya Standart Nüfusu), 2018

Kaynak: IARC, GLOBOCAN 2018

Not: Kanser insidansları, DSÖ’nün 2018 yılına ait tahmin verileridir.

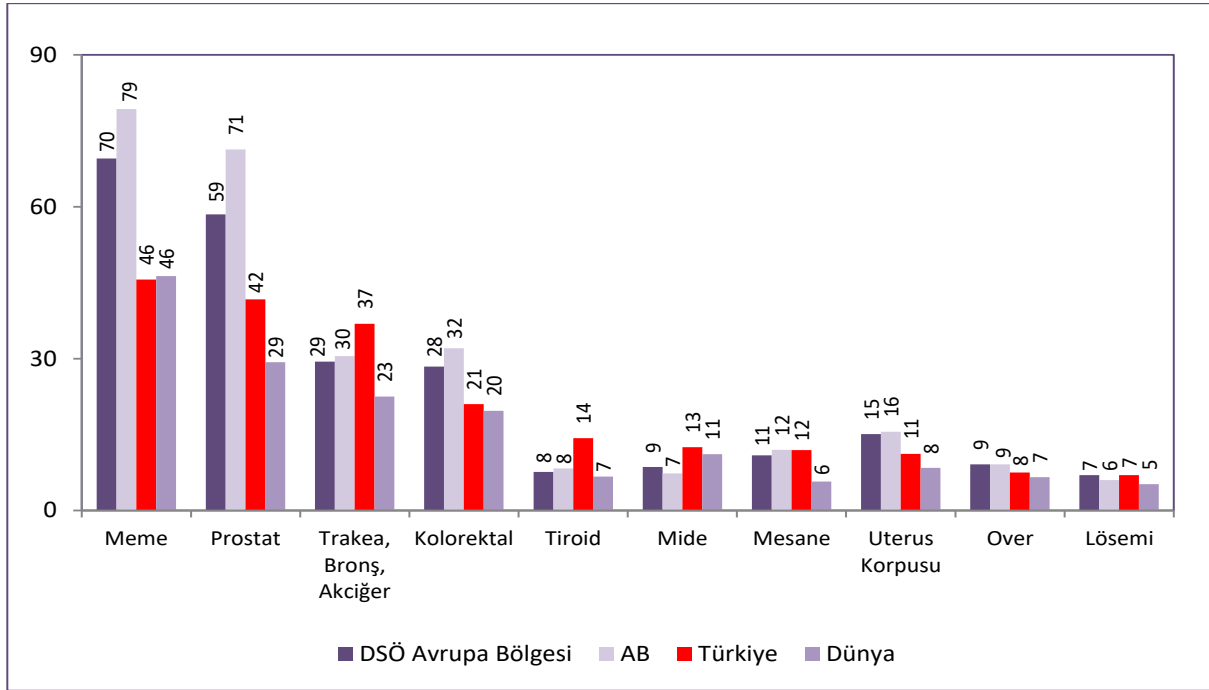
Tablo 3.7. Cinsiyete Göre Toplam Kanser İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000’de, Dünya Standart Nüfusu), 2018

Sıra	Ülke	Erkek	Ülke	Kadın	Ülke	Toplam
1	Avustralya	579,9	Avustralya	363,0	Avustralya	468,0
2	Yeni Zelanda	526,0	Yeni Zelanda	358,3	Yeni Zelanda	438,1
3	İrlanda	430,8	Macaristan	330,6	İrlanda	373,7
4	Macaristan	427,1	Belçika	329,9	Macaristan	368,1
5	Fransa	405,6	Kanada	329,7	Birleşik Devletler	352,2
6	Birleşik Devletler	393,2	Danimarka	325,5	Belçika	345,8
7	Letonya	375,7	İrlanda	322,9	Fransa	344,1
8	Belçika	371,1	Birleşik Devletler	321,2	Danimarka	340,4
9	Norveç	369,8	Hollanda	318,9	Norveç	337,8
10	Slovenya	367,6	Norveç	311,3	Hollanda	334,1
	Türkiye (41)	284,2	Türkiye (74)	182,3	Türkiye (53)	225,1
	Dünya	218,6	Dünya	182,6	Dünya	197,9

Kaynak: IARC, GLOBOCAN 2018

Not: Türkiye’nin yanında parantez içinde yazan değerler Türkiye’nin dünya sıralamasındaki yerini göstermektedir. Kanser insidansları, DSÖ’nün 2018 yılına ait tahmin verileridir.

Şekil 3.9. Türkiye'de En Sık Görülen İlk 10 Kanser Türü İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması (100.000 Dünya Standart Nüfusu), 2018

Kaynak: IARC, GLOBOCAN 2018

Not: Kanser insidansları, DSÖ'nün 2018 yılına ait tahmin verileridir.

Tablo 3.8. ICD-10 Ana Tanı Gruplarına ve Cinsiyete Göre Hastane Yatışlarının Dağılımı, (%), 2016, 2017, 2018

ICD-10 Ana Tanı Grubu	Kod	2016			2017			2018		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Bazı Enfeksiyöz ve Paraziter Hastalıklar	A00-B99	3,1	2,2	2,6	2,9	2,0	2,4	2,7	1,9	2,3
Neoplazmlar	C00-D48	4,4	3,5	3,9	4,4	3,5	3,9	4,6	3,5	4,0
Kan ve Kan Yapıcı Organların Hastalıkları ve İmmün Sistemin Bazı Hastalıkları	D50-D89	1,6	2,4	2,0	1,7	2,7	2,3	1,8	2,9	2,4
Endokrin, Beslenme ve Metabolizma Hastalıkları	E00-E90	2,6	3,8	3,3	2,5	3,7	3,2	2,5	3,5	3,1
Mental ve Davranışsal Bozukluklar	F00-F99	1,6	0,8	1,2	1,6	0,7	1,2	1,6	0,7	1,1
Sinir Sistemi Hastalıkları	G00-G99	1,9	1,6	1,7	1,9	1,6	1,8	2,2	1,7	1,9
Göz ve Adneks Hastalıkları	H00-H59	4,8	4,2	4,4	5,1	4,4	4,7	5,2	4,5	4,8
Kulak ve Mastoid Çıkıntı Hastalıkları	H60-H95	0,7	0,5	0,6	0,7	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5
Dolaşım Sistemi Hastalıkları	I00-I99	9,5	6,3	7,8	9,6	6,3	7,8	9,8	6,5	8,0
Solunum Sistemi Hastalıkları	J00-J99	16,0	9,8	12,6	16,2	10,1	12,9	16,0	10,0	12,7
Sindirim Sistemi Hastalıkları	K00-K93	12,3	10,9	11,5	12,2	10,8	11,4	12,6	11,2	11,8
Deri ve Derialtı Dokunun Hastalıkları	L00-L99	3,8	2,2	3,0	3,7	2,2	2,9	3,6	2,1	2,8
Kas, İskelet Sistemi ve Bağ Dokusu Hastalıkları	M00-M99	3,6	4,9	4,3	3,5	4,9	4,3	3,6	5,2	4,5
Genitoüriner Sistem Hastalıkları	N00-N99	7,9	7,8	7,8	8,1	8,0	8,0	8,1	8,0	8,0
Gebelik, Doğum ve Lohusalık	O00-O99	-	20,8	11,3	-	20,4	11,0	-	19,9	10,8
Perinatal Dönemden Kaynaklanan Bazı Durumlar	P00-P96	2,6	1,9	2,2	2,4	1,7	2,0	2,3	1,7	2,0
Konjenital Malformasyonlar, Deformasyonlar ve Kromozom Anomalileri	Q00-Q99	0,9	0,4	0,7	0,9	0,4	0,6	0,9	0,4	0,6
Semptomlar, Belirtiler ve Anormal Klinik ve Laboratuvar Bulguları, Başka Yerde Sınıflanmamış	R00-R99	3,0	2,6	2,8	3,0	2,6	2,8	3,1	2,7	2,9
Yaralanma, Zehirlenme ve Diş Nedenlerin Bazı Diğer Sonuçları	S00-T98	7,0	3,8	5,3	7,0	3,9	5,3	6,1	3,6	4,8
Sağlık Hizmetleriyle Temas ve Sağlık Durumunu Etkileyen Faktörler	Z00-Z99	12,6	9,7	11,1	12,5	9,6	10,9	12,7	9,6	11,0
Toplam		100	100	100	100	100	100	100	100	100

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Teşhis İlişkili Gruplar Veri Tabanı

Not: Hastane yatışlarının dağılımı, ilgili sütunun toplam sayısı üzerinden hesaplanmaktadır.

Tablo 3.9. On Beş Yaş ve Üzeri Kadınların Kendi Kendine Meme Muayenesi Yapma Durumunun Dağılımı, (%), 2016, 2019

Kendi Kendine Muayene Durumu	2016	2019
Ayda Bir	19,7	22,1
Üç Ayda Bir	7,9	8,1
Üç Aydan Daha Uzun Sürede Bir	11,9	15,4
Hiç Yapmadım	60,6	54,3

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Tablo 3.10. On Beş Yaş ve Üzeri Kadınların Mamografi Çektirme Durumunun Dağılımı, (%), 2016, 2019

Mamografi Çektirme Zamanı	2016	2019
Son 1 Yıl İçerisinde	9,0	10,4
1 Yıdan Çok, 2 Yıdan Az	7,1	8,3
2 Yıdan Çok, 3 Yıdan Az	3,6	5,3
3 Yıdan Çok, 5 Yıdan Az	4,0	4,2
5 Yıdan Fazla	5,2	6,7
Hiçbir Zaman	71,1	65,1

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Tablo 3.11. On Beş Yaş ve Üzeri Kadınların Smear Yaptırma Durumunun Dağılımı, (%), 2016, 2019

Smear Yaptırma Zamanı	2016	2019
Son 1 Yıl İçerisinde	10,9	11,7
1 Yıdan Çok, 2 Yıdan Az	7,9	9,2
2 Yıdan Çok, 3 Yıdan Az	3,6	5,8
3 Yıdan Çok, 5 Yıdan Az	3,2	4,2
5 Yıdan Fazla	5,1	7,9
Hiçbir Zaman	69,3	61,2

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Tablo 3.12. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Kişisel Bakım Faaliyetlerini Gerçekleştirirken Zorluk Çekenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2019

Kişisel Bakım Faaliyetleri	Erkek	Kadın	Toplam
Yatağa Girme/Kalkma veya Sandalyeye Oturma/Kalkma	2,7	5,6	4,2
Banyo Yapma/Duş Alma	2,4	5,5	4,0
Giyinme ve Elbiselerini Çıkarma	2,4	4,9	3,7
Tuvalet Kullanımı	2,3	4,7	3,5
Kendi Kendine Beslenme	1,6	3,0	2,3

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2019

Tablo 3.13. 0-6 Yaş Çocukların Son 6 Ay İçinde Geçirdiği Başlıca Hastalık/Sağlık Sorunlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2019

Hastalık/Sağlık Sorunu	Erkek	Kız	Toplam
Üst Solunum Yolu Enfeksiyonu (Tonsilit, Orta Kulak İltihabı, Farenjit vb.)	35,9	35,9	35,9
İshal	29,8	27,6	28,7
Alt Solunum Yolu Enfeksiyonu (Zatürre vb.)	9,2	9,8	9,5
Kansızlık (Demir Eksikliği Anemisi vb.)	8,2	5,5	6,9
Ağız ve Diş Sağlığı Sorunları	6,9	5,9	6,4
İdrar Yolu Enfeksiyonu	2,8	5,6	4,2
D Vitamini Eksikliğine Bağlı Kemik Bozuklukları (Raşitizm)	3,7	2,3	3,0
Cilt Hastalıkları	3,4	2,5	2,9

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2019

Tablo 3.14. 7-14 Yaş Çocukların Son 6 Ay İçinde Geçirdiği Başlıca Hastalık/Sağlık Sorunlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2019

Hastalık/Sağlık Sorunu	Erkek	Kız	Toplam
Üst Solunum Yolu Enfeksiyonu (Tonsilit, Orta Kulak İltihabı, Farenjit vb.)	28,3	30,5	29,4
İshal	19,5	17,2	18,3
Ağız ve Diş Sağlığı Sorunları	14,9	13,4	14,2
Göz ile İlgili Sorunlar	9,5	12,5	10,9
Alt Solunum Yolu Enfeksiyonu (Zatürre vb.)	7,2	5,8	6,5
Cilt Hastalıkları	3,8	4,3	4,0
İşitme ile İlgili Sorunlar	1,5	1,8	1,7
Beslenme ile İlişkili Hastalıklar	1,5	1,8	1,7
Kas İskelet Sistemi Hastalıkları	1,3	1,4	1,3
Ruh Sağlığı Sorunları	1,0	1,2	1,1

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2019

Tablo 3.15. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Son 12 Ay İçinde Geçirdiği Başlıca Hastalık/Sağlık Sorunlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2019

Hastalık/Sağlık Sorunu	Erkek	Kadın	Toplam
Bel Bölgesi Problemleri (Bel Ağrısı, Bel Fıtığı, Diğer Bel Defektleri)	22,6	36,6	29,7
Boyun Bölgesi Problemleri (Boyun Ağrısı, Boyun Fıtığı, Diğer Boyun Defektleri)	12,8	27,9	20,5
Hipertansiyon	11,9	20,8	16,4
Alerji (Alerjik Rinit, Dermatit, Yiyecek vb. Alerjisi)	8,9	15,6	12,3
Arthrosis	7,6	14,6	11,2
Şeker Hastalığı (Diyabet)	8,2	12,2	10,2
Depresyon	5,7	12,2	9,0
Astım (Alerjik Astım Dahil)	5,8	12,1	8,9
İdrar Kaçırma, İdrarı Tutamama	5,3	10,4	7,8
Koroner Kalp Hastalığı (Anjina, Göğüs Ağrısı, Spazm)	6,6	7,7	7,2
Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı (Kronik Bronşit, Amfizem)	5,2	9,0	7,1
Alzheimer*	6,0	6,0	6,0
Böbrek Problemleri	4,9	6,4	5,7
Miyokardiyal Enfarktüs (Kalp Krizi)	2,5	1,9	2,2
Karaciğer Sirozu, Karaciğer Yetmezliği	1,5	1,7	1,6
İnme-Felç (Beyin Kanaması, Serebral Tromboz)	0,7	0,8	0,8

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2019

*Alzheimer, 65+ yaş grubu bireyler için değerlendirilmiştir.

Tablo 3.16. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Hipertansiyon, Diyabet ve Yüksek Kolesterol Tanısı Alan Hastaların Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017

Teşhis Zamanı	Hastalık	Erkek	Kadın	Toplam
Son 12 Ay İçerisinde Teşhis Konulmuş	Hipertansiyon	4,3	9,8	7,1
	Diyabet	3,4	5,2	4,3
	Yüksek Kolesterol	3,6	6,1	4,8
Teşhis Konulmuş Ancak Son 12 Ay İçinde Değil	Hipertansiyon	8,0	10,2	9,1
	Diyabet	4,2	5,4	4,8
	Yüksek Kolesterol	4,9	5,7	5,3
Herhangi Bir Zamanda Teşhis Konulmuş (Prevalans)	Hipertansiyon	12,3	20,0	16,2
	Diyabet	7,6	10,6	9,1
	Yüksek Kolesterol	8,5	11,8	10,1

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

Not: Veriler kişilerin beyanına dayalıdır.

Tablo 3.17. 0-14 Yaş Çocukların Genel Sağlık Durumunun Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2019

Yaş Grubu	Sağlık Durumu	Erkek	Kız	Toplam
0-4	Çok İyi/İyi	92,5	94,6	93,5
	Kötü/Çok Kötü	1,8	1,5	1,7
5-9	Çok İyi/İyi	88,8	89,8	89,3
	Kötü/Çok Kötü	2,6	2,0	2,3
10-14	Çok İyi/İyi	90,4	90,8	90,6
	Kötü/Çok Kötü	2,1	2,2	2,2
Toplam	Çok İyi/İyi	90,6	91,8	91,1
	Kötü/Çok Kötü	2,2	1,9	2,0

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2019

Tablo 3.18. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Genel Sağlık Durumunun Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2019

Yaş Grubu	Sağlık Durumu	Erkek	Kadın	Toplam
15-24	Çok İyi/İyi	89,9	82,2	86,1
	Kötü/Çok Kötü	1,0	1,9	1,5
25-34	Çok İyi/İyi	83,9	75,6	79,8
	Kötü/Çok Kötü	2,7	3,1	2,9
35-44	Çok İyi/İyi	73,2	58,7	66,0
	Kötü/Çok Kötü	4,0	7,5	5,7
45-54	Çok İyi/İyi	58,0	39,7	48,9
	Kötü/Çok Kötü	9,5	16,0	12,7
55-64	Çok İyi/İyi	46,9	30,1	38,4
	Kötü/Çok Kötü	12,4	21,2	16,9
65-74	Çok İyi/İyi	35,2	17,5	25,8
	Kötü/Çok Kötü	21,0	35,5	28,8
75+	Çok İyi/İyi	20,8	10,8	14,8
	Kötü/Çok Kötü	39,9	49,0	45,3
15+	Çok İyi/İyi	68,1	53,9	60,9
	Kötü/Çok Kötü	7,6	13,1	10,4

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2019

Tablo 3.19. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Gözlük veya Lens Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019

Kullanım şekli	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Kullanan	33,7	37,6	35,6	35,7	40,6	38,2
Kullanmayan	66,3	62,3	64,3	63,9	58,9	61,4
Hiç Göremeyen	0,1	0,1	0,1	0,3	0,5	0,4

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Tablo 3.20. On Beş Yaş ve Üzeri Görme Sorunu Olan Bireylerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019

Yaş Grubu	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
15-24	1,6	1,6	1,6	1,1	2,3	1,7
25-34	1,3	1,4	1,4	1,5	2,4	2,0
35-44	2,1	4,4	3,3	1,9	3,2	2,5
45-54	7,8	11,1	9,4	6,2	8,6	7,4
55-64	9,4	17,0	13,3	7,5	11,7	9,6
65-74	16,4	20,2	18,5	11,3	17,4	14,6
75+	23,8	37,2	31,9	20,8	26,3	24,1
15+	5,3	8,6	6,9	4,4	7,2	5,8

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Not: Gözlük/Lens kullanmalarına rağmen göremeyenler, görmede çok zorlananlar/hiç göremeyenler hesaplamaya alınmıştır.

Tablo 3.21. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin İşitme Cihazı Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019

Kullanım Şekli	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Kullanan	4,1	4,0	4,1	4,2	4,2	4,2
Kullanmayan	95,7	95,8	95,8	95,4	95,1	95,2
Hiç Duymayan	0,1	0,2	0,1	0,4	0,7	0,6

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Tablo 3.22. On Beş Yaş ve Üzeri İşitme Sorunu Olan Bireylerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019

Yaş Grubu	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
15-24	0,3	1,0	0,6	1,0	1,5	1,2
25-34	1,6	0,8	1,2	1,1	1,4	1,3
35-44	1,5	1,6	1,5	0,9	2,2	1,6
45-54	3,4	4,9	4,1	3,6	4,2	3,9
55-64	4,6	6,2	5,4	4,8	5,5	5,2
65-74	15,5	14,5	15,0	12,4	11,5	11,9
75+	33,0	35,8	34,7	30,8	32,0	31,5
15+	3,9	5,0	4,5	3,8	5,0	4,4

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Not: İşitme cihazı kullanmalarına rağmen duymayanlar, duymada çok zorlananlar/hiç duymayanlar hesaplamaya alınmıştır.

Tablo 3.23. Yıllara Göre On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Son 12 Ay İçerisinde Sağlık Sorunları Nedeniyle İşe Ara Verenlerin Yüzdesi (%) ve Ortalama İşe Ara Verme Süresi, (Gün)

	2010	2012	2014	2016	2019
On Beş Yaş Üzeri Bireylerde Son 12 Ay İçerisinde Sağlık Sorunları Nedeniyle İşe Ara Verenlerin Yüzdesi, (%)	14,2	13,4	14,9	10,6	13,4
On Beş Yaş Üzeri Bireylerde Son 12 Ay İçerisinde Sağlık Sorunları Nedeniyle Ortalama İşe Ara Verme Süresi, (Gün)	3,4	3,0	3,2	2,5	2,9

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması, 2010, 2012, 2014, 2016, 2019

Tablo 3.24. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Cinsiyete Göre Bazı Zihinsel Problemlerin Son 2 Hafta İçerisinde Neredeyse Her Gün Görülme Yüzdesi, (%), 2016, 2019

	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Bir şeyler yaparken çok az ilgi duyma ve keyif alma	2,5	3,6	3,1	3,0	4,4	3,7
Morali bozuk, bunalımlı veya umutsuz hissetme	3,2	4,3	3,8	3,7	5,1	4,4
Uykuya dalmakta veya uyumakta zorluk çekme /çok fazla uyuma	4,3	6,2	5,3	4,9	7,1	6,0
Yorgun/enerjisiz hissetme	4,2	6,3	5,2	4,7	7,6	6,1
İştahsızlık/Aşırı yemek yeme	2,6	3,5	3,0	2,8	3,8	3,3
Kendini değersiz ve kötü hissetme	1,7	2,4	2,0	1,8	3,1	2,5
Konsantrasyon problemi (Gazete okurken, TV izlerken vb.)	1,3	1,8	1,5	1,7	2,7	2,2
Başkalarının fark edeceği derecede ağır hareket etme/konuşma ya da huzursuz/fazla hareket etme	1,1	1,3	1,2	1,1	1,7	1,4

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Bölüm 3 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ 2002 yılı kızamık ve tüberküloz vakalarında yerli veya yabancı vaka ayırımına ait kayıt bulunmamaktadır.
- ☑ HIV/AIDS sürveyans sisteminde vakaların bildirimleri doğrulama tarihi üzerinden değerlendirilir. Vaka sayıları, doğrulama testi pozitif tespit edilerek bildiri yapılan vakalar üzerinden hesaplanır. İlgili yıl içinde, bir önceki yılda doğrulama testi yapılan vakaların bildirimleri de yapıldığından yıllık vaka sayıları değişebilir. Vaka sayıları ve insidans hesaplamaları 31 Ocak 2020 tarihi itibarı ile doğrulama testi pozitif tespit edilerek bildiri yapılan vakalar üzerinden gerçekleştirilmiştir.
- ☑ Kansere ilişkin veriler Aktif Kansere Kayıt Sistemi ile veri toplayan ve kalite standartlarını sağlayan *Ankara, Antalya, Bursa, Edirne, Erzurum, Eskişehir, İzmir, Samsun, Trabzon, Gaziantep, Malatya, İstanbul, Kocaeli ve Mersin* illerine ait verilerinden alındı. Aktif kanser kayıt merkezlerinin olduğu illerde nüfus tabanlı kanser kayıtçılığı yapılmaktadır. Nüfus tabanlı kanser kayıt için il sınırları içinde yer alan tüm Sağlık Bakanlığı, üniversite ve özel hastanelerden, ölüm belgelerinden ve hastaların olabileceği huzurevi, palyatif bakım merkezi gibi merkezlerden veri toplanmaktadır. Veriler, birimlerden kanser kayıt merkezine aktarılmaktadır. Merkezde kanser kayıt formları değerlendirilmekte, hata ve dublikasyon kontrolünden geçirilmektedir. İl kanser kayıt merkezi veri tabanı daha sonra Kansere Dairesi Başkanlığı veri tabanına aktarılmaktadır. Türkiye veri tabanında dublikasyon ve hata kontrolü yapılmaktadır. İllerin veri tabanındaki hatalar için il kanser kayıt merkezlerine kontrol raporları iletilmekte, verilere dönülerek yapılan düzeltmelerin ardından yeni "Türkiye Kansere Veri Havuzu" oluşturulmaktadır.
- ☑ **Dünya Standart Nüfusu:** Kansere hastalığı, ilerleyen yaş gruplarında daha sık görüldüğünden nüfusu yaşlı olan bir ülkede kansere görülme oranı (kaba hız), nüfusu genç bir ülke ile kıyaslandığında daha yüksek olacaktır. Bu nedenle ağırlıklandırma işleminin yapılabilmesi için, "Dünya Standart Nüfusu" tablosundan yararlanılarak standardize edilmiş bir oran olan "yaşa standardize hız" kavramı kullanılır.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.

TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2019

Araştırma kişilerin beyanına dayalıdır.

- ☑ **Kapsanan kitle:** Türkiye sınırları içerisindeki tüm yerleşim yerlerinde bulunan hanehalkıdır. Kurumsal olarak nitelendirilen nüfus (asker, yurtdışında, hapishanede, hastanede sürekli olarak kalan, huzurevleri vb.) kapsam dışıdır.
- ☑ **Tahmin boyutu:** Araştırma; Türkiye toplam tahminini verebilecek şekilde tasarlanmıştır. Tasarım gereği toplam örnek hacmi 9.470 hane olarak belirlenmiştir.
- ☑ **Örnekleme dağılımı:** Örneğe seçilen 9.470 haneden 8.325 hane ile anket sonuçlandırılmıştır. 17.084'ü 15 yaş ve üzeri, 6.115'i 0-14 yaş arası çocuk olmak üzere, toplam 23.199 bireyin bilgileri derlenmiştir.
- ☑ **Uygulama dönemi:** Araştırma, 2008 yılında Nisan ayında, 2010 ve 2012 yıllarında Mayıs-Haziran döneminde birer ay, 2014 ve 2016 yıllarında Ağustos-Ekim döneminde üçer ay ve 2019 yılında Eylül-Aralık döneminde üç aylık alan çalışmaları ile gerçekleştirilmiştir.

Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

☑ **Kapsanan kitle:** Türkiye sınırları içerisindeki on beş yaş ve üzeri Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını kapsamaktadır. Kurumsal olarak nitelendirilen nüfus (otel, motel, hastane, öğrenci yurdu, cezaevi vb.) kapsam dışında bırakılmıştır.

☑ **Tahmin boyutu:** Araştırma; Türkiye toplam tahminini verebilecek şekilde tasarlanmış olup tasarım gereği toplam örnek hacmi 8.650 hanehalkı olarak belirlenmiştir.

☑ **Örneklem dağılımı:** Ziyaret edilen 8.650 hanehalkından 6.053'ü 1. ve 2. aşamada yer almış, 1. ve 2. aşamada yer alan katılımcıların 3.352'si ayrıca 3. aşamaya da katılmıştır (seçilen 6.053 kişinin 2.701'i üçüncü aşamaya katılmayı kabul etmemiştir).

☑ **Uygulama dönemi:** Araştırma, Nisan-Eylül 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

☑ Araştırmada veriler "Soru Formu", "Fiziksel Ölçümler" ve "Biyokimyasal Ölçümler" olmak üzere üç aşamada toplanmıştır.

1. Aşama; dört davranışsal risk faktörüne maruz kalmayı (tütün kullanımı, alkol tüketimi, meyve ve sebzenin az tüketimi ve fiziksel inaktivite) inceleyen anketin değerlendirilmesinden oluşmaktadır.
2. Aşama; yüksek kan basıncı, fazla kiloluluk ve obezite gibi biyolojik risk faktörlerine maruz kalmayı değerlendirebilmek için kan basıncı, boy uzunluğu, vücut ağırlığı, bel ve kalça çevresi gibi fiziksel ölçümleri içermektedir.
3. Aşamada; yüksek glisemi düzeylerinin, hiperkolesteroleminin ve sodyum alımının tespit edilmesi için kan ve idrar örneklerinin alınması ve biyokimyasal ölçümler yer almaktadır.

BÖLÜM 4

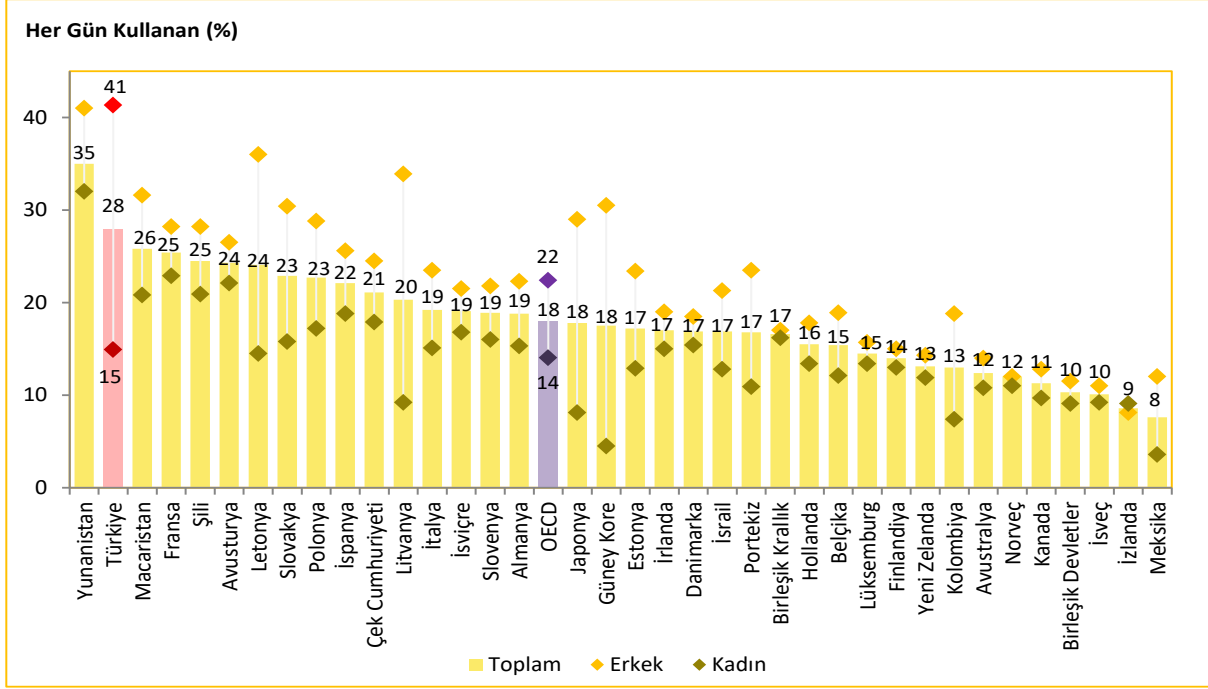
Risk Faktörleri

Tablo 4.1. Tütün ve Tütün Mamulü Kullanma Durumunun Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019

Kullanma Durumu	Yaş Grubu	2014			2016			2019		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Her Gün Kullanan	15-24	31,4	5,7	18,5	28,2	7,8	18,1	31,0	7,9	19,6
	25-34	51,2	18,8	35,1	49,6	16,6	33,2	51,3	17,6	34,4
	35-44	49,9	19,7	34,9	50,6	19,6	35,2	52,9	24,1	38,6
	45-54	48,7	16,5	32,7	45,3	17,7	31,6	45,1	18,4	31,8
	55-64	38,2	10,2	24,0	35,0	10,9	22,8	37,8	12,8	25,1
	65-74	22,4	3,4	12,1	24,2	4,4	13,5	19,9	6,1	12,5
	75+	8,9	2,4	5,0	10,7	1,0	4,8	13,2	3,1	7,1
	15+	41,8	13,1	27,3	40,1	13,3	26,5	41,3	14,9	28,0
Ara Sıra Kullanan	15-24	6,1	3,7	4,9	3,6	3,0	3,3	3,6	2,9	3,2
	25-34	6,9	6,5	6,7	5,1	6,1	5,6	3,9	3,6	3,8
	35-44	6,4	6,8	6,6	5,0	5,9	5,4	3,9	4,6	4,2
	45-54	4,4	4,8	4,6	4,1	4,1	4,1	3,6	3,2	3,4
	55-64	3,6	3,3	3,4	2,5	2,3	2,4	3,2	2,8	3,0
	65-74	5,2	2,2	3,6	1,9	1,3	1,6	1,6	1,5	1,6
	75+	2,9	1,4	2,0	2,8	2,0	2,3	2,9	1,7	2,2
	15+	5,6	4,8	5,2	4,0	4,1	4,1	3,5	3,2	3,4
Daha Önce Kullanan	15-24	10,2	7,5	8,8	3,4	2,1	2,7	4,2	2,0	3,1
	25-34	12,6	12,8	12,7	9,3	6,6	8,0	10,5	7,0	8,7
	35-44	20,6	13,0	16,8	16,6	8,2	12,4	15,9	6,9	11,4
	45-54	29,6	14,1	21,9	24,5	8,7	16,7	26,2	9,4	17,8
	55-64	43,4	14,5	28,8	39,5	9,0	24,1	39,7	11,3	25,3
	65-74	51,8	10,9	29,7	47,4	7,7	26,0	53,6	9,7	30,2
	75+	58,7	8,4	28,4	47,3	5,4	22,0	53,7	6,1	25,2
	15+	23,8	11,8	17,7	19,3	6,7	12,9	21,3	7,2	14,2
Hiç Kullanmayan	15-24	52,3	83,2	67,7	64,9	87,0	75,9	61,2	87,3	74,1
	25-34	29,3	61,8	45,5	36,0	70,7	53,3	34,3	71,8	53,1
	35-44	23,1	60,4	41,7	27,8	66,3	47,0	27,4	64,3	45,8
	45-54	17,2	64,6	40,8	26,1	69,5	47,7	25,1	69,0	47,0
	55-64	14,8	72,1	43,8	22,9	77,8	50,7	19,3	73,1	46,5
	65-74	20,5	83,5	54,6	26,5	86,6	58,9	24,8	82,7	55,7
	75+	29,5	87,8	64,6	39,2	91,6	70,9	30,1	89,1	65,5
	15+	28,7	70,3	49,8	36,6	75,9	56,5	33,8	74,7	54,5

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016, 2019

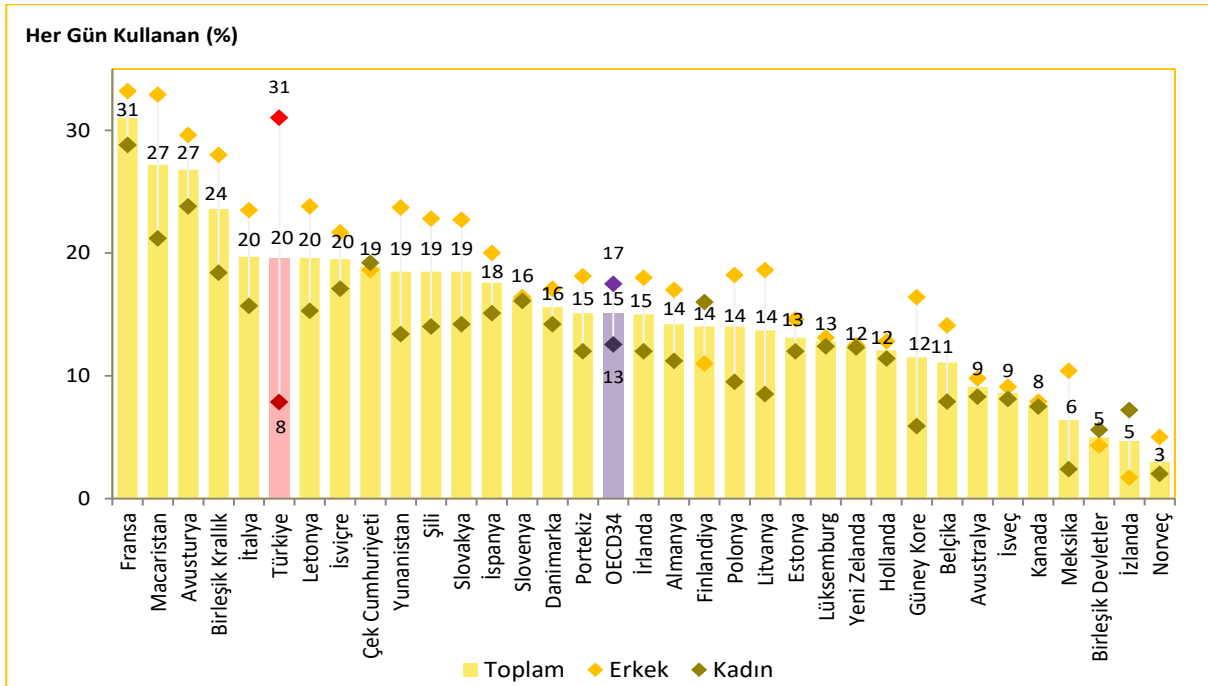
Şekil 4.1. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Her Gün Tütün ve Tütün Mamulü Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018

Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2019, OECD Health Data 2020

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

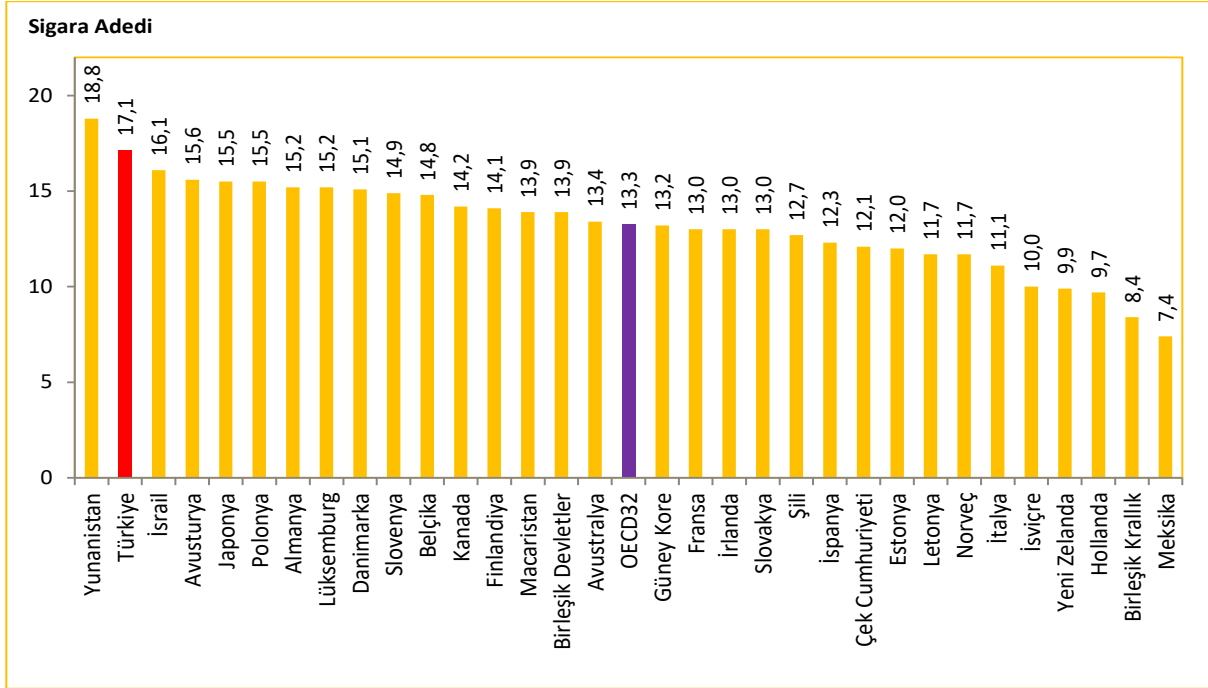
Şekil 4.2. 15-24 Yaş Grubu Bireylerin Her Gün Tütün ve Tütün Mamulü Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018

Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2019, OECD Health Data 2020

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 4.3. On Beş Yaş ve Üzeri Sigara Kullanan Bireylerde Kişi Başına Düşen Ortalama Günlük Sigara Adedinin Uluslararası Karşılaştırması, 2018

Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2019, OECD Health Data 2020

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 4.2. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Tütün Mamulü Kullanmaya Başlama Nedenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019

Neden	2014			2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Arkadaş Etkisi	30,4	27,2	29,4	30,3	25,9	29,1	34,4	29,9	33,2
Özenti	18,3	13,2	16,8	31,7	24,3	29,7	26,7	20,8	25,1
Merak	37,2	34,0	36,2	22,4	19,4	21,6	20,3	17,7	19,6
Kişisel Sorunlar	4,5	7,0	5,3	5,0	10,1	6,3	5,4	10,2	6,6
Hiçbir Özel Neden Yok	1,7	2,3	1,9	4,3	4,5	4,4	5,9	5,7	5,9
Aile Sorunları	2,3	7,6	3,9	3,1	11,2	5,2	3,5	10,5	5,3
Eğlence Amaçlı	2,7	3,3	2,8	3,0	3,8	3,3	3,7	5,0	4,0

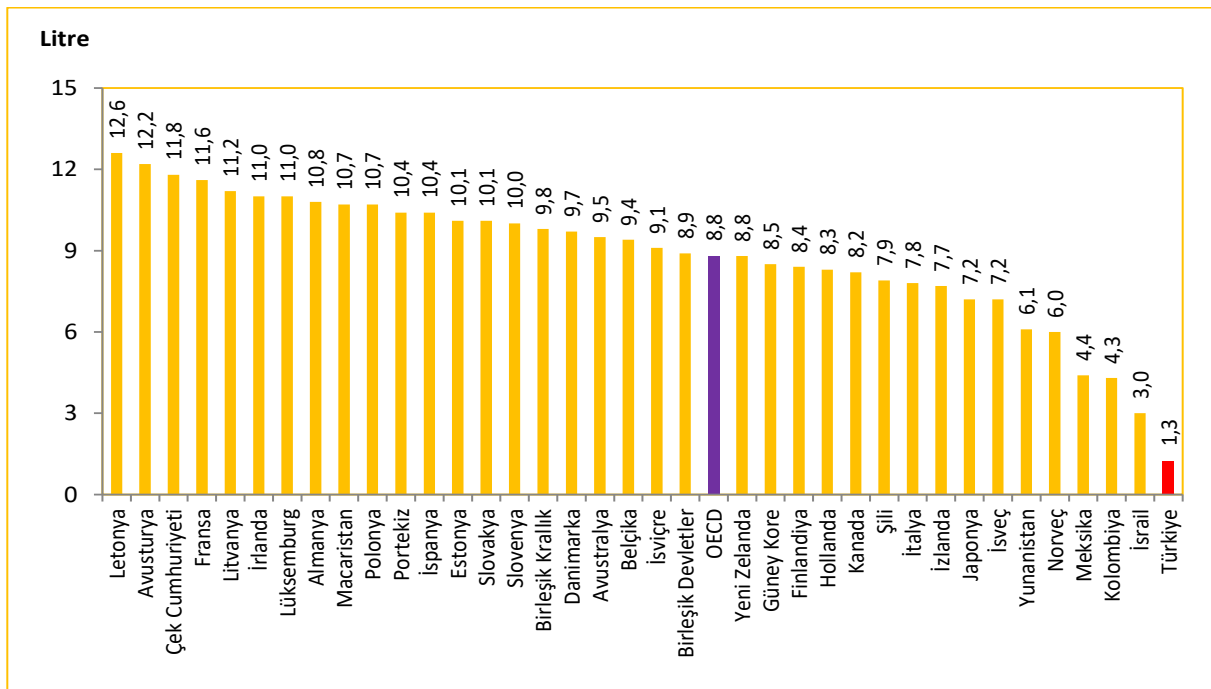
Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016, 2019

Tablo 4.3. Alkol Kullanma Durumunun Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019

Kullanma Durumu	Yaş Grubu	2014			2016			2019		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Kullanan	15-24	20,9	5,8	13,3	13,1	5,4	9,3	16,4	6,2	11,4
	25-34	31,0	10,0	20,5	24,1	8,7	16,5	30,9	10,5	20,7
	35-44	27,4	6,7	17,1	25,2	6,4	15,9	30,8	8,7	19,8
	45-54	25,6	4,7	15,2	19,2	3,7	11,5	22,2	6,0	14,2
	55-64	22,6	2,9	12,6	19,7	3,8	11,6	21,3	3,9	12,5
	65-74	11,2	1,3	5,8	11,5	1,0	5,9	15,0	2,3	8,2
	75+	4,4	0,5	2,0	5,5	0,6	2,5	4,1	0,5	2,0
	15+	24,3	5,8	14,9	19,3	5,3	12,2	23,3	6,6	14,9
Daha Önce Kullanan	15-24	11,9	7,1	9,5	5,9	3,9	4,9	5,7	3,0	4,4
	25-34	22,4	11,5	17,0	16,0	7,0	11,5	12,2	5,6	8,9
	35-44	31,0	10,9	21,0	21,4	4,9	13,2	16,0	5,3	10,6
	45-54	34,2	8,3	21,3	23,8	5,8	14,8	20,9	3,7	12,3
	55-64	39,7	6,8	23,1	28,7	4,4	16,4	29,9	3,5	16,6
	65-74	44,0	5,5	23,2	30,4	3,6	16,0	32,9	1,8	16,3
	75+	37,0	2,5	16,2	25,8	1,8	11,3	30,9	2,6	13,9
	15+	27,6	8,6	18,0	19,1	5,0	11,9	17,6	4,0	10,7
Hiç Kullanmayan	15-24	67,2	87,1	77,2	81,0	90,6	85,8	77,9	90,7	84,2
	25-34	46,6	78,6	62,5	59,9	84,3	72,0	56,9	83,9	70,4
	35-44	41,6	82,4	61,9	53,4	88,7	71,0	53,3	86,1	69,6
	45-54	40,2	87,0	63,5	57,0	90,5	73,6	56,9	90,3	73,5
	55-64	37,7	90,3	64,3	51,6	91,9	72,0	48,8	92,6	70,9
	65-74	44,8	93,1	71,0	58,1	95,4	78,2	52,1	95,9	75,5
	75+	58,6	97,1	81,7	68,8	97,5	86,2	65,0	96,9	84,1
	15+	48,2	85,6	67,1	61,6	89,8	75,8	59,1	89,4	74,4

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016, 2019

Şekil 4.4. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Kişi Başına Düşen Mutlak Alkol Tüketimi, Litre, 2018

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, OECD Health Data 2020

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 4.4. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Alkol Kullanmaya Başlama Nedenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019

Neden	2014			2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Eğlence amaçlı	18,1	29,8	20,7	25,9	55,1	29,4	46,9	70,8	52,3
Arkadaş etkisi	27,5	12,9	24,2	25	13,4	23,6	19,8	6,7	16,8
Hiçbir özel neden yok	2,0	2,7	2,2	6,5	7,4	6,6	10,9	12,0	11,2
Merak	37,1	40,6	37,9	19,8	7,6	18,3	10,0	6,0	9,1
Özenti	9,7	3,0	8,2	15,1	3,4	13,7	7,2	2,4	6,1
Kişisel sorunlar	1,6	1,5	1,6	5,3	9,3	5,8	3,8	1,0	3,2
Aile sorunları	1,2	0,7	1,1	1,5	1,9	1,5	1,4	0,9	1,3

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016, 2019

Tablo 4.5. Boy ve Kilo Ortalamalarının Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı (Beyana Dayalı), 2019

Yaş Grubu	Vücut Ağırlığı (kg)			Boy Uzunluğu (cm)		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
15-24	70,4	58,6	64,6	175,1	162,9	169,1
25-34	78,7	65,1	71,9	176,0	163,0	169,5
35-44	82,2	70,5	76,4	174,4	161,7	168,1
45-54	82,4	75,0	78,7	172,0	161,0	166,5
55-64	80,3	75,6	77,9	171,3	160,1	165,7
65-74	79,0	73,8	76,2	170,2	159,0	164,2
75+	72,7	68,4	70,1	168,4	157,5	161,9
15+	78,4	68,8	73,5	173,6	161,4	167,4

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2019

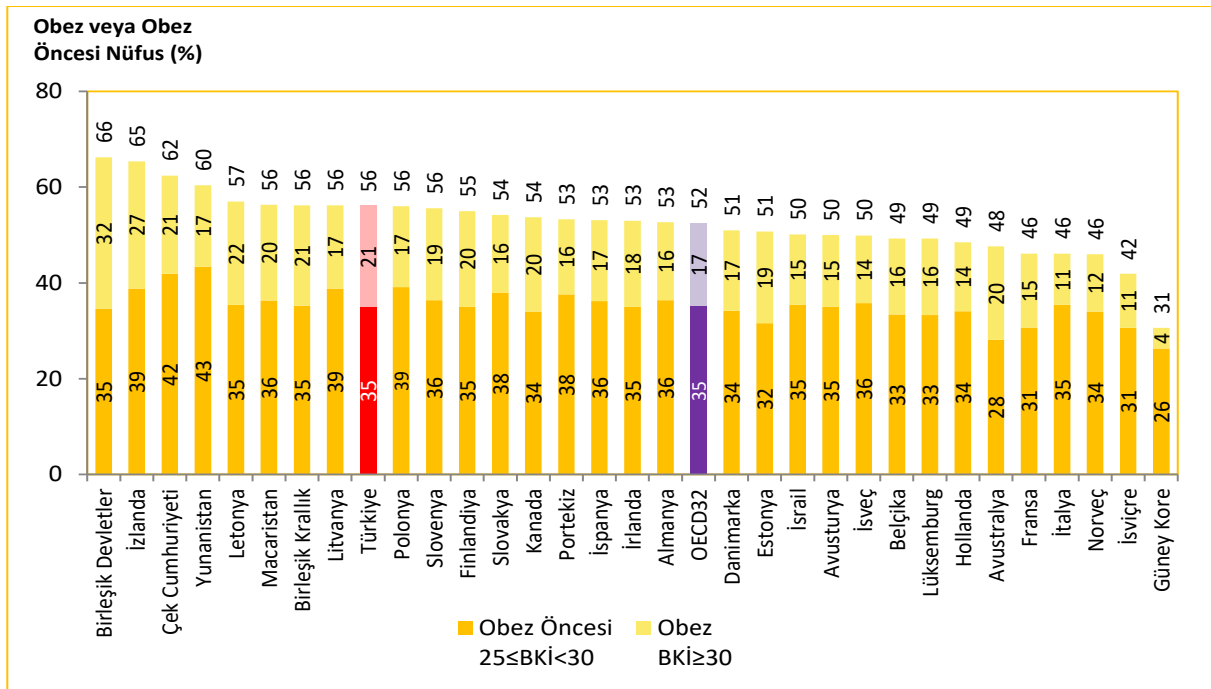
Tablo 4.6. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Beden Kitle İndeksinin Cinsiyete Göre Dağılımı (Beyana Dayalı), (%), 2014, 2016, 2019

Yıl	Cinsiyet	Düşük Kilolu	Normal Kilolu	Obez Öncesi	Obez
2014	Erkek	2,8	43,7	38,2	15,3
	Kadın	5,5	40,7	29,3	24,5
	Toplam	4,2	42,2	33,7	19,9
2016	Erkek	2,5	43,8	38,6	15,2
	Kadın	5,6	40,4	30,1	23,9
	Toplam	4,0	42,1	34,3	19,6
2019	Erkek	2,7	40,3	39,7	17,3
	Kadın	4,9	40,0	30,4	24,8
	Toplam	3,8	40,1	35,0	21,1

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016, 2019

Not: Fazla kilolu ifadesi "obez öncesi" olarak değiştirilmiştir.

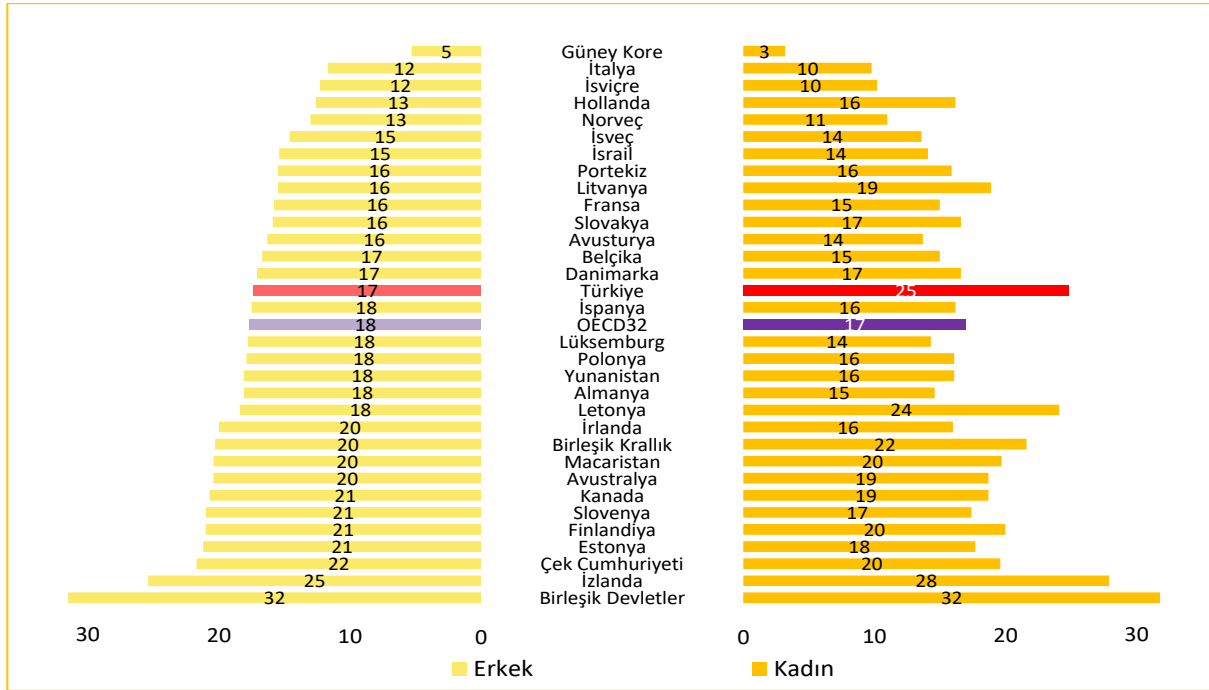
Şekil 4.5. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obez veya Obez Öncesi Durumunun Uluslararası Karşılaştırması (Beyana Dayalı), (%), 2018

Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2019, OECD Health Data 2020

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 4.6. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obezite (BKİ≥30) Durumunun Cinsiyete Göre Uluslararası Karşılaştırması (Beyana Dayalı), (%), 2018

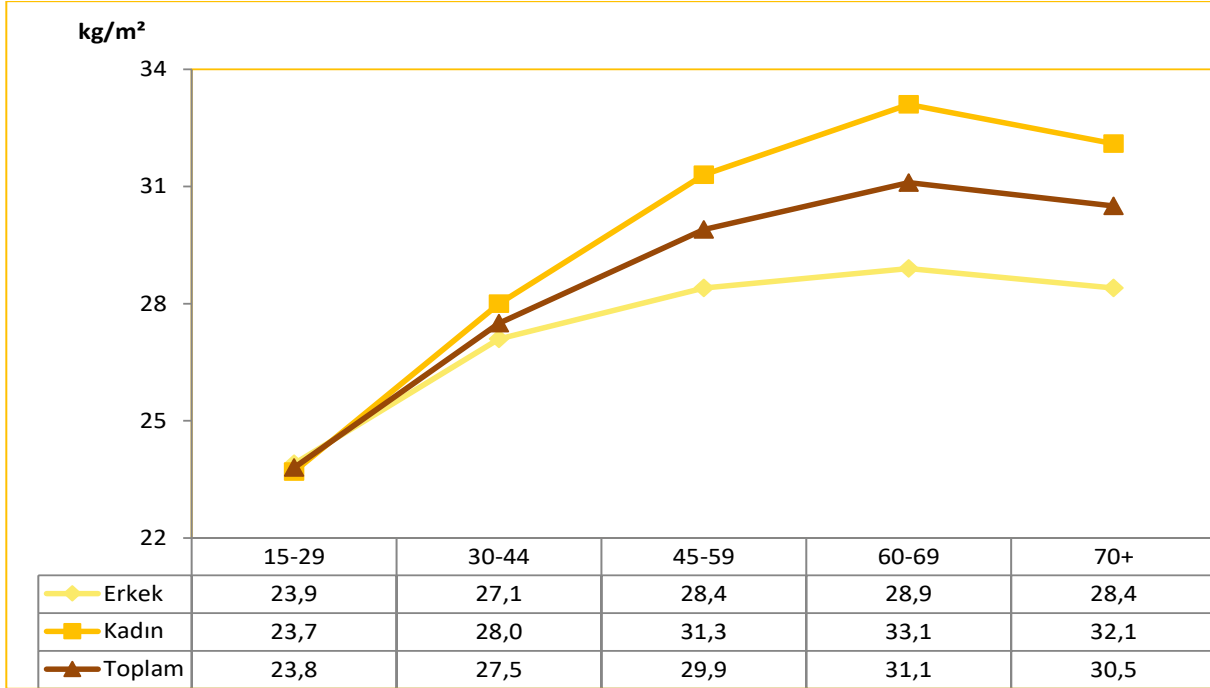
Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2019, OECD Health Data 2020

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 4.7. Antropometrik Ölçümlerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Ortalama Değerleri, 2017

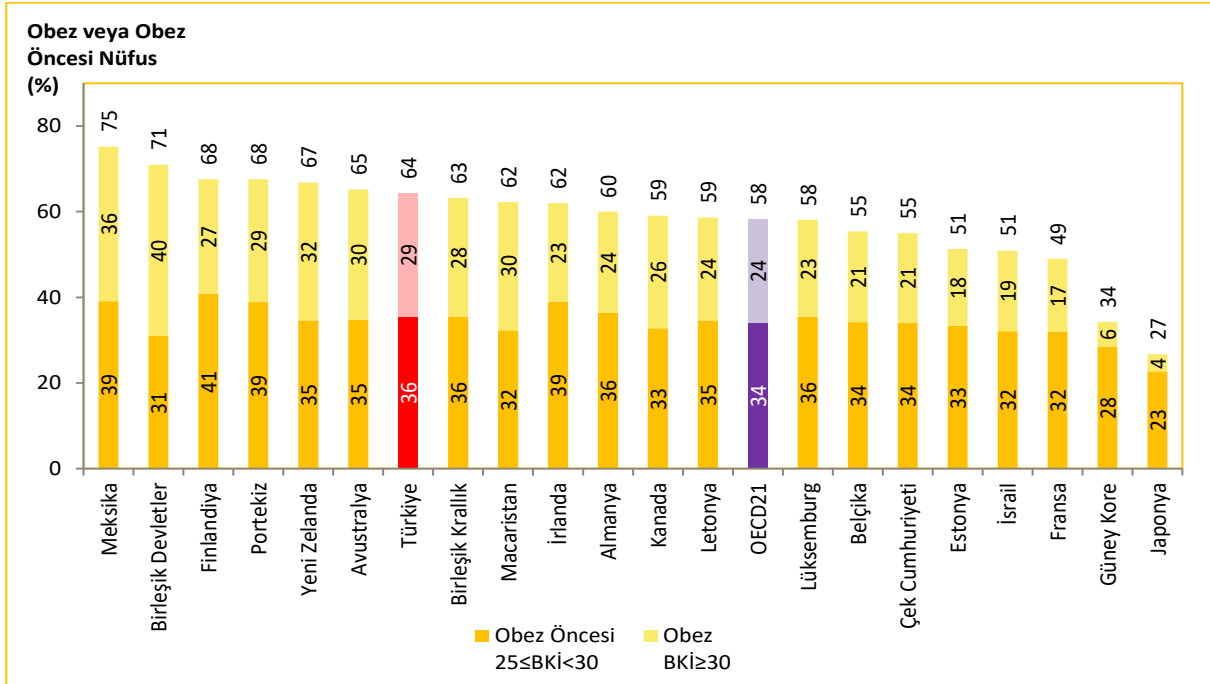
Cinsiyet	Yaş Grubu	Vücut Ağırlığı (kg)	Boy Uzunluğu (cm)	BKİ (kg/m ²)	Bel Çevresi (cm)	Kalça Çevresi (cm)	Boyun Çevresi (cm)
Erkek	≥15	79,7	172,0	26,9	94,4	103,1	38,9
	≥19	80,9	172,0	27,4	95,7	103,7	39,2
	19-64	81,2	172,6	27,3	95,0	103,6	39,1
	≥65	78,8	166,5	28,4	102,2	104,6	39,8
Kadın	≥15	70,7	157,6	28,6	90,4	106,3	34,6
	≥19	71,9	157,2	29,2	91,9	107,4	34,9
	19-64	71,6	158,1	28,8	90,2	106,6	34,7
	≥65	73,6	151,3	32,1	102,7	111,9	36,0
Toplam	≥15	74,9	164,4	27,8	92,3	104,8	36,6
	≥19	76,1	164,1	28,3	93,7	105,7	36,9
	19-64	76,2	165,0	28,0	92,5	105,2	36,8
	≥65	75,9	158,0	30,4	102,5	108,7	37,7

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2017

Şekil 4.7. Beden Kitle İndeksinin Yaş Grubuna ve Cinsiyete Göre Dağılımı (Ölçüme Dayalı), kg/m², 2017

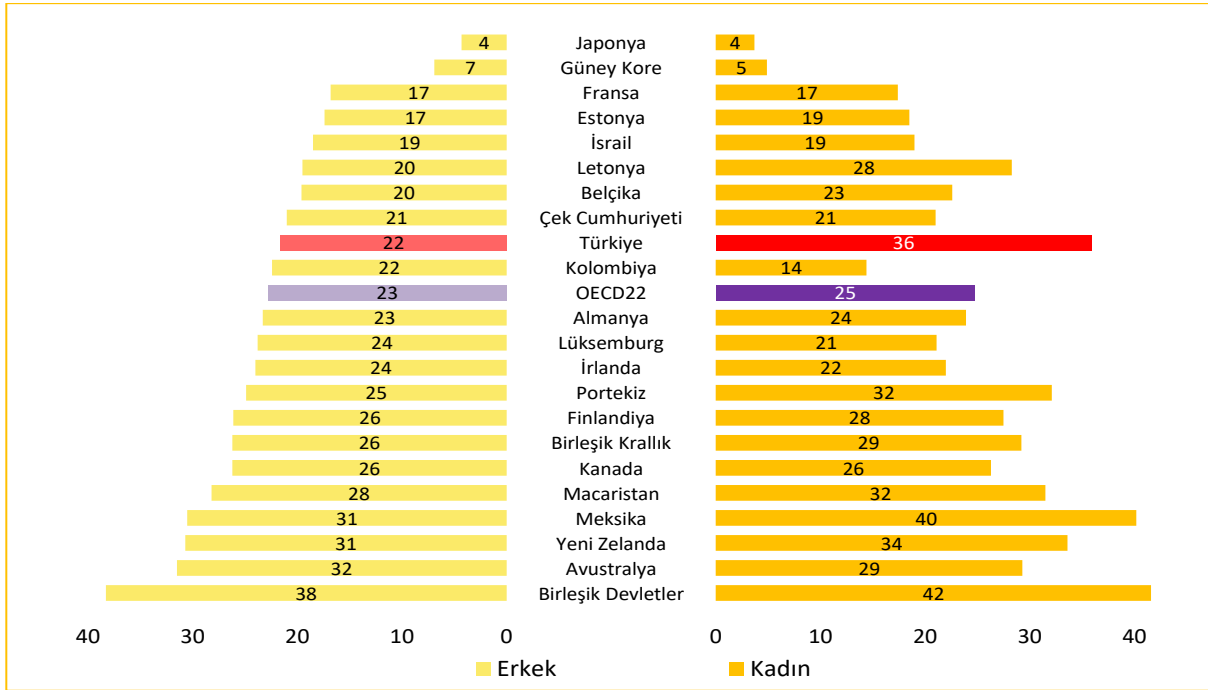
Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

Şekil 4.8. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obez veya Obez Öncesi Durumunun Uluslararası Karşılaştırması (Ölçüme Dayalı), (%), 2018

Kaynak: Sağlık Bakanlığı Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017, OECD Health Data 2020

Not: Türkiye verisi 2017 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 4.9. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obezite (BKİ \geq 30) Durumunun Cinsiyete Göre Uluslararası Karşılaştırması (Ölçüme Dayalı), (%), 2018

Kaynak: Sağlık Bakanlığı Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017, OECD Health Data 2020

Not: Türkiye verisi 2017 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 4.8. İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Antropometrik Ölçümlerinin Z-Skoruna Göre Dağılımı, (%), 2016

Antropometrik Ölçümler	Erkek	Kız	Toplam
Şişmanlık (2<BAZ)	11,3	8,5	9,9
Kiloluluk (1<BAZ \leq 2)	13,6	15,7	14,6
Normal (-2<BAZ \leq 1)	73,5	74,5	74,0
Zayıflık (BAZ \leq -2)	1,7	1,3	1,5
Düşük Kiloluluk (WAZ<-2)	2,0	1,9	2,0
Bodurluk (HAZ<-2)	2,3	2,4	2,3

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Çocukluk Çağı (İlkokul 2. Sınıf Öğrencileri) Şişmanlık Araştırması (COSI-TUR-2016)

Not: BAZ: Yaşa Göre Beden Kitle İndeksi Z-Skoru, WAZ: Yaşa Göre Ağırlık Z-Skoru, HAZ: Yaşa Göre Boy Z-Skoru

Tablo 4.9. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Beden Kitle İndeksinin Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı (Ölçüme Dayalı), (%), 2017

Cinsiyet	Yaş Grubu	Zayıf BKİ<18,5	Normal 18,5≤BKİ≤24,9	Fazla Kilolu 25,0≤BKİ≤29,9	Obez 30,0≤BKİ≤39,9	Morbid Obez BKİ≥40,0	Obez+Morbid Obez BKİ≥30,0
Erkek	15-18	2,0	73,9	15,7	6,5	1,9	8,4
	19-30	2,6	51,2	33,0	12,2	0,9	13,2
	31-50	0,6	25,1	46,6	26,4	1,3	27,7
	51-64	0,6	17,5	45,1	34,9	1,9	36,8
	65-74	0,7	19,6	42,5	36,3	1,0	37,2
	75-84	1,1	25,6	43,5	29,5	0,2	29,8
	≥85	-	34,8	52,9	12,3	-	12,3
	≥15	1,2	34,3	39,9	23,3	1,3	24,6
	≥19	1,1	29,2	43,4	24,9	1,4	26,3
	19-64	1,2	31,6	42,0	23,8	1,3	25,1
≥65	0,8	22,0	43,3	33,2	0,7	33,9	
Kadın	15-18	2,1	72,7	18,6	4,8	1,8	6,6
	19-30	6,7	58,4	21,7	12,5	0,8	13,2
	31-50	0,7	24,1	33,6	34,8	6,8	41,6
	51-64	0,3	9,0	26,9	52,9	10,9	63,9
	65-74	0,4	7,1	25,5	52,6	14,5	67,1
	75-84	2,2	10,2	32,9	47,8	6,9	54,7
	≥85	1,9	25,9	31,4	40,4	0,5	40,9
	≥15	2,1	31,2	27,6	32,7	6,4	39,1
	≥19	2,1	26,0	29,2	35,6	7,0	42,6
	19-64	2,3	30,0	28,5	33,1	6,2	39,3
≥65	1,0	9,6	28,2	50,1	11,0	61,2	
Toplam	15-18	2,1	73,3	17,2	5,7	1,8	7,5
	19-30	4,4	54,4	28,0	12,3	1,5	13,8
	31-50	0,6	24,7	40,5	30,3	3,9	34,2
	51-64	0,4	13,2	35,9	44,0	6,4	50,4
	65-74	0,5	12,9	33,5	44,9	8,1	53,1
	75-84	1,7	17,0	37,5	39,8	4,0	43,7
	≥85	1,3	28,7	38,2	31,5	0,4	31,9
	≥15	1,7	32,8	34,0	27,8	3,7	31,5
	≥19	1,6	27,7	36,6	30,0	4,1	34,1
	19-64	1,7	29,3	36,9	28,4	3,8	32,1
≥65	0,9	15,2	35,0	42,5	6,4	48,9	

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2017

Tablo 4.10. İBBS-1'e Göre İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Sadece Anne Sütü ve Ortalama Anne Sütü Alma Süreleri ile BKİ-Z Skoru Şişmanlık Oranının Dağılımı, (%), 2016

İBBS-1	Sadece Anne Sütü Alma Süresi (Ay)	Ortalama Anne Sütü Alma Süresi (Ay)	BKİ-Z Skoru Şişmanlık Oranı (%)
İstanbul	4,5	15,5	13,4
Batı Marmara	4,4	14,7	12,8
Ege	4,4	15,4	15,9
Doğu Marmara	4,3	16,0	9,2
Batı Anadolu	4,4	16,1	10,5
Akdeniz	4,7	15,1	9,2
Orta Anadolu	4,5	15,7	9,9
Batı Karadeniz	4,9	16,5	12,8
Doğu Karadeniz	4,5	15,7	12,0
Kuzeydoğu Anadolu	4,4	16,6	5,5
Ortadoğu Anadolu	4,5	16,2	5,4
Güneydoğu Anadolu	4,3	14,8	4,5
Türkiye	4,5	15,6	9,9

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Çocukluk Çağı (İlkokul 2. Sınıf Öğrencileri) Şişmanlık Araştırması (COSI-TUR-2016)

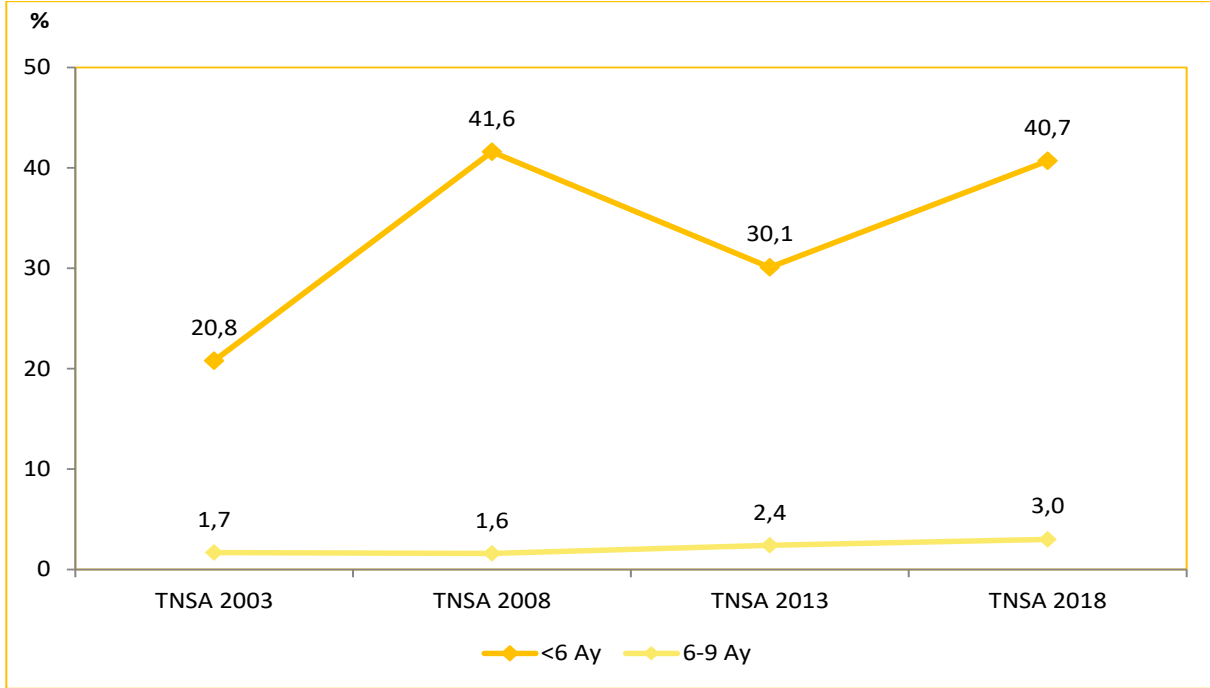
Tablo 4.11. İki Yaş Altı Bebeklerin Anne Sütü ile Beslenme Durumlarının Yaşa (Ay) Göre Dağılımı, (%), 2018

Emzirilme Durumu	Yaş (Ay)						
	0-3	0-5	6-9	12-15	12-23	20-23	
Emzirilmeyenler	5,5	7,5	17,1	34,4	47,3	66,5	
Sadece Anne Sütü	52,4	40,7	3,0	0,0	0,0	0,0	
Sadece Anne Sütü ve Su	14,6	15,3	3,4	0,8	0,7	0,0	
Anne Sütü ve Süt Olmayan Diğer Sıvılar*	1,3	1,8	3,0	0,6	0,4	0,0	
Anne Sütü ve Anne Sütü Dışındaki Sütler	24,2	22,9	2,0	0,2	0,3	0,8	
Anne Sütü ve Ek Gıdalar	2,0	11,8	71,6	64,0	51,3	32,7	
Toplam	100	100	100	100	100	100	

Kaynak: TNSA 2018

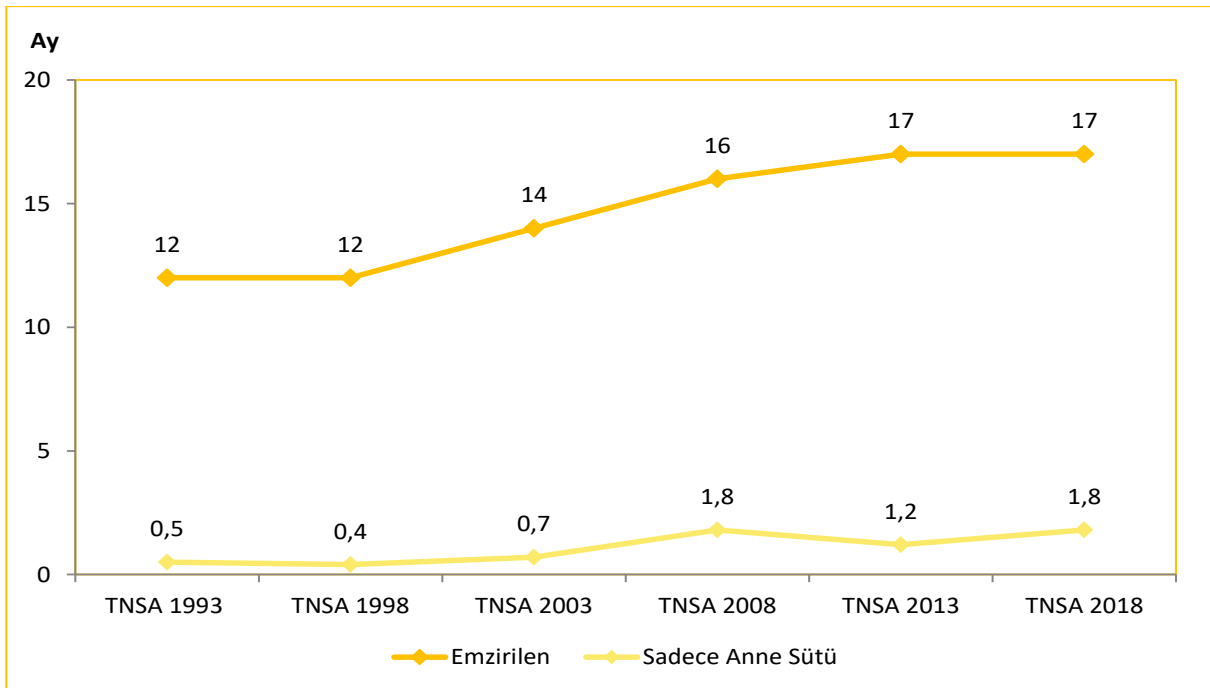
*Süt dışındaki sıvılar meyve suyu, et suyu, çorba suyu ve diğer sıvıları içerir.

Şekil 4.10. Yıllara Göre Sadece Anne Sütü ile İlk 6 Ay ve 6-9 Ay Arası Beslenen Bebeklerin Dağılımı, (%)

Kaynak: TNSA 2003, 2008, 2013, 2018

Şekil 4.11. Yıllara Göre 3 Yaş Altı Çocuklarda Ortanca Emzirme Süresi, (Ay)

Kaynak: TNSA 2018

Tablo 4.12. İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Bazı Besin ve İçecekleri Tüketim Sıklıklarının Dağılımı (Ailelerin Beyanına Dayalı), (%), 2016

Besinler	Her gün	Sıklıkla (4-6 gün)	Nadiren (1-3 gün)	Haftada 1 kereden az	Hiç
Taze Meyve	50,4	24,5	18,5	4,6	1,9
Peynir	39,8	19,1	20,1	7,6	13,4
Yoğurt, Cacık, Ayran	37,3	30,0	22,1	5,7	4,9
Tam Yağlı Süt	22,9	17,8	23,5	12,8	23,0
Az Yağlı/Yarım Yağlı Süt	14,7	13,2	21,6	13,5	37,0
%100 Meyve Suyu(Hazır)	14,4	14,1	29,6	20,7	21,1
Sebze(Patates Hariç)	13,0	25,3	41,8	13,2	6,7
Şekerli Bar, Çikolata	12,5	20,2	36,3	24,9	6,1
Bisküvi, Kek, Kurabiye	11,9	25,3	39,2	20,0	3,5
Aromalı Süt	9,6	11,7	23,9	18,6	36,2
Şeker İçeren İçecek	7,7	10,7	28,2	28,2	25,2
Tuzlu Atıştırmalıklar(Patates Cipsi, Mısır Cipsi, Çerez)	7,6	13,7	29,6	34,6	14,5
Et	7,0	26,3	41,8	18,9	6,1
Taze Sıkılmış Meyve Suyu	6,8	10,7	29,9	22,7	29,9
Sütlü Puding/Hazır Süt Ürünleri	4,7	11,1	31,0	32,6	20,5
Pizza, Lahmacun, Patates Kızartması, Hamburger, Sosisli/Sucuklu Sandviç	3,8	11,8	33,0	38,7	12,7
Balık	2,2	9,5	33,4	40,3	14,6
Kefir	1,7	2,1	5,3	5,7	85,3
Diyet veya Light İçecekler(Süt Hariç)	1,2	1,4	4,2	4,6	88,6

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Çocukluk Çağı (İlkokul 2. Sınıf Öğrencileri) Şişmanlık Araştırması (COSI-TUR-2016)

Tablo 4.13. On Dokuz Yaş ve Üzeri Bireylerde Cinsiyete Göre Ortalama Besin Tüketim Miktarı, (kişi/gün/gr, mL), 2010, 2017

Besin Grupları	Erkek		Kadın		Toplam	
	2010	2017	2010	2017	2010	2017
Et Grubu	87,8	111,7	47,9	62,2	69,3	86,8
Yumurta	27,1	30,6	21,3	24,8	24,4	27,7
Kurubaklagiller	10,0	16,7	8,1	13,2	9,1	14,9
Yağlı Tohumlar	7,5	10,8	6,1	9,0	6,9	9,9
Süt ve Süt Ürünleri	205,9	205,7	169,1	171,0	188,9	188,2
Sebze ve Meyve Grubu	544,9	420,3	552,2	409,8	548,3	415,0
Ekmek ve Tahıllar	325,3	328,2	221,4	217,1	277,2	272,3
Toplam Yağ Grubu	33,9	54,9	31,5	45,6	32,8	50,2
Katı Yağ	10,8	13,7	7,9	9,2	9,4	11,4
Sıvı Yağ	22,1	23,1	20,4	20,5	21,3	21,8
Şeker ve Şekerli Besinler	36,6	34,9	28,7	26,4	33,0	30,6
Su ve Diğer İçecekler	1.841,9	1.882,8	1.497,2	1.576,3	1.682,3	1.728,6

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2017

Tablo 4.14. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Ana Öğün Tüketme Durumlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017

	Sabah Kahvaltısı			Öğle Yemeği			Akşam Yemeği		
	Evet	Hayır	Hayır ise Nedeni ve Yüzdesi	Evet	Hayır	Hayır ise Nedeni ve Yüzdesi	Evet	Hayır	Hayır ise Nedeni ve Yüzdesi
Erkek	83,6	16,4	1- Canı istemiyor, iştahsız - %44,1 2- Zaman yetersizliği - %21,1 3- Alışkanlığı yok - %16,1	83,1	16,9	1- İki öğün yiyor (sabah, akşam) - %20,0 2- Canı istemiyor, iştahsız - %19,8 3- Alışkanlığı yok - %17,3	97,0	3,0	1- Canı istemiyor, iştahsız - %28,2 2- Zayıflamak istiyor - %14,8 3- Alışkanlığı yok - %14,7
Kadın	86,4	13,6	1- Canı istemiyor, iştahsız - %54,2 2- Zaman yetersizliği - %14,2 3- Alışkanlığı yok - %12,3	67,6	32,4	1- Canı istemiyor, iştahsız - %24,9 2- Geç kalkıyor - %23,2 3- İki öğün yiyor (sabah, akşam) - %19,7	95,7	4,3	1- Canı istemiyor, iştahsız - %29,8 2- İki öğün yiyor (sabah, öğle) - %20,0 3- Zayıflamak istiyor - %13,4
Toplam	85,0	15,0	1- Canı istemiyor, iştahsız - %48,7 2- Zaman yetersizliği - %17,9 3- Alışkanlığı yok - %14,4	75,3	24,7	1- Canı istemiyor, iştahsız - %23,2 2- Geç kalkıyor - %20,7 3- İki öğün yiyor (sabah, akşam) - %19,8	96,3	3,7	1- Canı istemiyor, iştahsız - %29,1 2- İki öğün yiyor (sabah, öğle) - %17,0 3- Zayıflamak istiyor - %14,0

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2017

Not: Öğün tüketmeme nedenleri en çok görülen ilk 3 nedendir.

Tablo 4.15. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Sabah Kahvaltısı Yapanların Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017

Yaş Grubu	Erkek	Kadın	Toplam
15-18	72,9	62,3	67,6
19-50	80,7	85,2	82,9
51-64	92,2	94,3	93,2
65+	96,2	96,6	96,4
15+	83,6	86,4	85,0
19+	84,6	88,5	86,5

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2017

Tablo 4.16. Meyve Tüketme Sıklığının Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019

Tüketim Sıklığı	Yaş Grubu	2014			2016			2019		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Günde bir kere ya da daha fazla	15-24	40,4	43,3	41,8	47,9	48,5	48,2	37,9	42,7	40,3
	25-34	42,1	46,9	44,5	43,4	51,1	47,2	35,3	45,1	40,2
	35-44	44,7	47,6	46,2	46,3	50,7	48,5	42,4	45,8	44,1
	45-54	48,9	54,0	51,4	54,2	57,1	55,7	47,3	50,1	48,7
	55-64	55,6	56,9	56,3	59,4	60,0	59,7	52,2	56,5	54,4
	65-74	54,1	51,0	52,5	60,5	59,1	59,7	54,9	52,4	53,5
	75+	48,9	51,5	50,5	58,0	50,9	53,7	52,7	50,2	51,2
	15+	45,9	49,0	47,5	50,2	53,1	51,6	43,4	47,9	45,7
Haftada 4-6 kere	15-24	17,7	19,0	18,4	18,2	17,0	17,6	19,1	17,0	18,1
	25-34	20,1	15,9	18,0	16,8	15,7	16,3	19,8	16,6	18,2
	35-44	18,4	16,1	17,3	17,9	16,6	17,2	18,7	15,7	17,2
	45-54	17,7	15,9	16,8	16,7	15,5	16,1	17,6	13,8	15,7
	55-64	15,3	17,3	16,3	15,8	16,4	16,1	16,8	16,0	16,4
	65-74	19,5	19,8	19,6	16,5	15,7	16,0	19,5	18,1	18,7
	75+	21,9	17,8	19,4	18,6	20,8	20,0	19,8	19,6	19,7
	15+	18,4	17,1	17,7	17,2	16,4	16,8	18,7	16,2	17,4
Haftada 1-3 kere	15-24	31,5	27,2	29,4	25,9	25,7	25,8	32,5	30,4	31,5
	25-34	26,7	25,7	26,2	30,4	25,8	28,1	33,7	27,6	30,6
	35-44	27,6	24,7	26,1	25,9	24,4	25,2	29,0	27,7	28,4
	45-54	23,8	20,0	21,9	21,8	20,9	21,4	26,2	27,3	26,7
	55-64	20,7	19,0	19,9	20,0	18,4	19,2	24,2	20,0	22,1
	65-74	19,5	21,0	20,3	18,7	19,0	18,9	19,3	22,0	20,8
	75+	21,6	21,4	21,5	20,6	22,2	21,6	21,0	25,6	23,8
	15+	26,1	23,7	24,9	24,9	23,2	24,0	28,6	26,6	27,6
Haftada bir kereden az	15-24	7,6	7,1	7,4	6,4	6,6	6,5	8,2	7,2	7,7
	25-34	8,9	8,4	8,7	7,1	5,3	6,2	9,1	8,1	8,6
	35-44	7,6	8,6	8,1	8,1	6,5	7,3	7,8	7,9	7,9
	45-54	7,4	7,2	7,3	5,9	5,3	5,6	7,3	7,0	7,2
	55-64	5,9	5,0	5,4	3,7	4,5	4,1	5,9	5,8	5,8
	65-74	4,9	6,6	5,8	3,8	4,9	4,4	5,8	6,4	6,1
	75+	6,2	8,0	7,2	2,1	4,8	3,7	5,5	3,7	4,4
	15+	7,5	7,5	7,5	6,2	5,7	5,9	7,6	7,1	7,3
Hiç yemeyen	15-24	2,8	3,4	3,1	1,6	2,3	1,9	2,2	2,6	2,4
	25-34	2,1	3,1	2,6	2,3	2,2	2,2	2,1	2,6	2,4
	35-44	1,7	3,0	2,3	1,8	1,8	1,8	2,0	2,9	2,5
	45-54	2,2	2,9	2,5	1,4	1,2	1,3	1,7	1,7	1,7
	55-64	2,5	1,8	2,1	1,0	0,7	0,9	1,0	1,8	1,4
	65-74	2,1	1,6	1,8	0,6	1,4	1,0	0,5	1,1	0,8
	75+	1,5	1,4	1,4	0,7	1,2	1,0	1,0	0,9	1,0
	15+	2,2	2,8	2,5	1,6	1,7	1,6	1,7	2,2	2,0

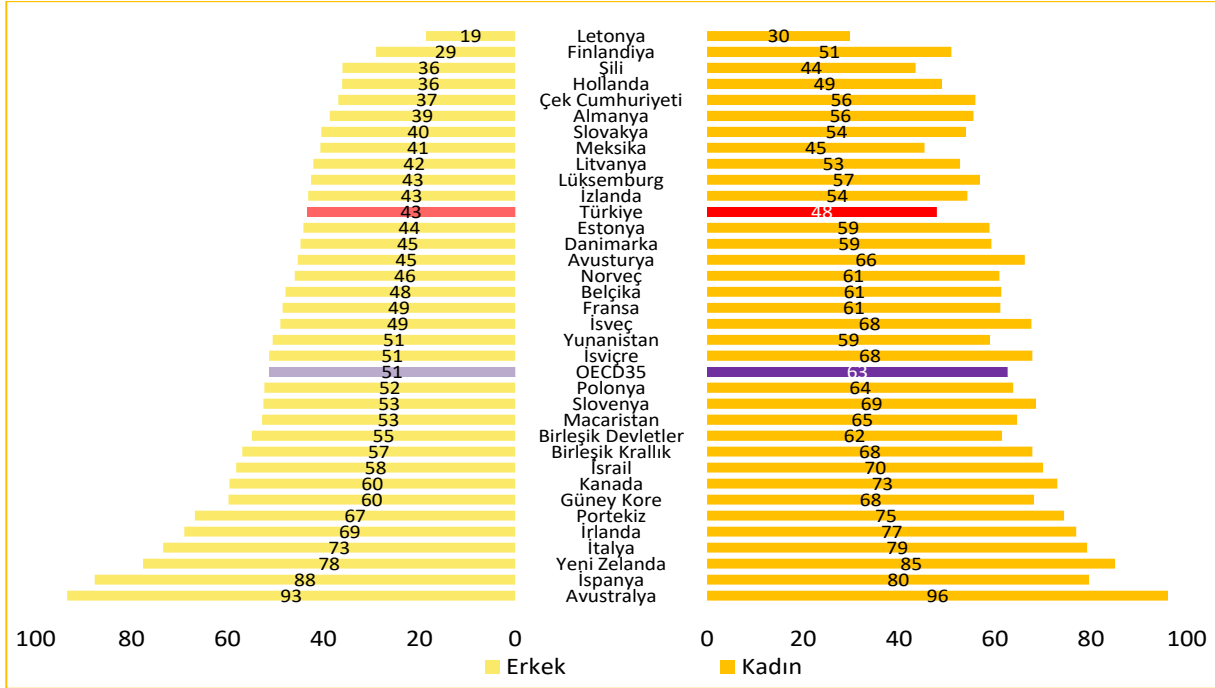
Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016, 2019

Tablo 4.17. Sebze ya da Salata Tüketme Sıklığının Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019

Tüketim Sıklığı	Yaş Grubu	2014			2016			2019		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Günde bir kere ya da daha fazla	15-24	52,0	59,2	55,6	53,9	58,3	56,1	44,7	53,7	49,1
	25-34	56,1	61,3	58,7	53,2	62,1	57,6	45,1	57,0	51,1
	35-44	58,3	63,8	61,0	59,9	63,7	61,8	53,8	59,2	56,5
	45-54	59,2	66,1	62,6	64,5	67,3	65,9	58,5	61,6	60,0
	55-64	66,4	68,7	67,5	65,4	66,2	65,8	58,1	64,7	61,4
	65-74	63,2	60,4	61,7	66,5	64,4	65,4	58,8	55,7	57,1
	75+	55,1	61,2	58,7	58,8	55,1	56,6	55,9	57,4	56,8
	15+	57,7	62,9	60,3	59,0	62,8	60,9	52,0	58,5	55,3
Haftada 4-6 kere	15-24	19,9	18,7	19,3	19,4	20,5	19,9	21,1	20,2	20,6
	25-34	20,9	19,4	20,1	21,0	20,3	20,7	22,7	21,2	21,9
	35-44	19,6	17,7	18,7	19,7	19,8	19,8	19,2	18,0	18,6
	45-54	20,7	18,8	19,7	17,8	18,3	18,0	18,7	18,6	18,6
	55-64	18,6	17,0	17,8	17,7	20,0	18,9	20,9	17,9	19,4
	65-74	23,1	22,6	22,9	18,1	17,9	18,0	21,0	20,9	20,9
	75+	25,2	18,9	21,4	19,7	23,1	21,7	18,6	22,3	20,8
	15+	20,4	18,8	19,6	19,3	19,9	19,6	20,5	19,6	20,0
Haftada 1-3 kere	15-24	22,0	18,2	20,1	21,1	17,1	19,1	26,5	22,2	24,4
	25-34	18,6	16,4	17,5	20,9	15,5	18,2	26,4	19,0	22,7
	35-44	18,9	15,5	17,2	16,5	14,1	15,3	23,1	19,7	21,4
	45-54	17,0	12,5	14,8	13,8	11,8	12,8	18,8	16,7	17,8
	55-64	12,8	12,0	12,4	15,0	12,1	13,6	18,4	13,9	16,1
	65-74	10,7	13,7	12,3	12,3	14,3	13,3	18,0	19,1	18,5
	75+	15,7	15,4	15,5	18,7	17,5	18,0	19,0	16,9	17,8
	15+	17,9	15,2	16,6	17,6	14,6	16,1	22,6	18,6	20,6
Haftada bir kereden az	15-24	4,4	2,6	3,5	4,2	3,3	3,8	6,5	3,2	4,9
	25-34	3,5	2,4	2,9	3,7	1,6	2,6	4,8	2,6	3,7
	35-44	2,6	2,6	2,6	3,2	2,0	2,6	3,3	2,8	3,1
	45-54	2,5	2,0	2,2	3,4	2,4	2,9	3,8	2,6	3,2
	55-64	1,5	1,5	1,5	1,5	1,6	1,6	2,1	3,3	2,7
	65-74	2,0	3,1	2,6	2,8	2,7	2,8	1,8	3,8	2,9
	75+	3,3	3,5	3,4	1,8	2,7	2,4	5,7	3,0	4,0
	15+	3,0	2,4	2,7	3,3	2,3	2,8	4,1	2,9	3,5
Hiç yemeyen	15-24	1,7	1,3	1,5	1,4	0,8	1,1	1,3	0,7	1,0
	25-34	1,0	0,5	0,8	1,2	0,5	0,8	1,1	0,2	0,6
	35-44	0,6	0,4	0,5	0,6	0,4	0,5	0,5	0,2	0,4
	45-54	0,7	0,6	0,7	0,5	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4
	55-64	0,7	0,9	0,8	0,5	0,0	0,2	0,5	0,2	0,3
	65-74	1,0	0,2	0,5	0,3	0,7	0,5	0,5	0,6	0,6
	75+	0,7	1,0	0,9	1,1	1,6	1,4	0,8	0,4	0,6
	15+	1,0	0,7	0,8	0,9	0,5	0,7	0,7	0,4	0,6

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016, 2019

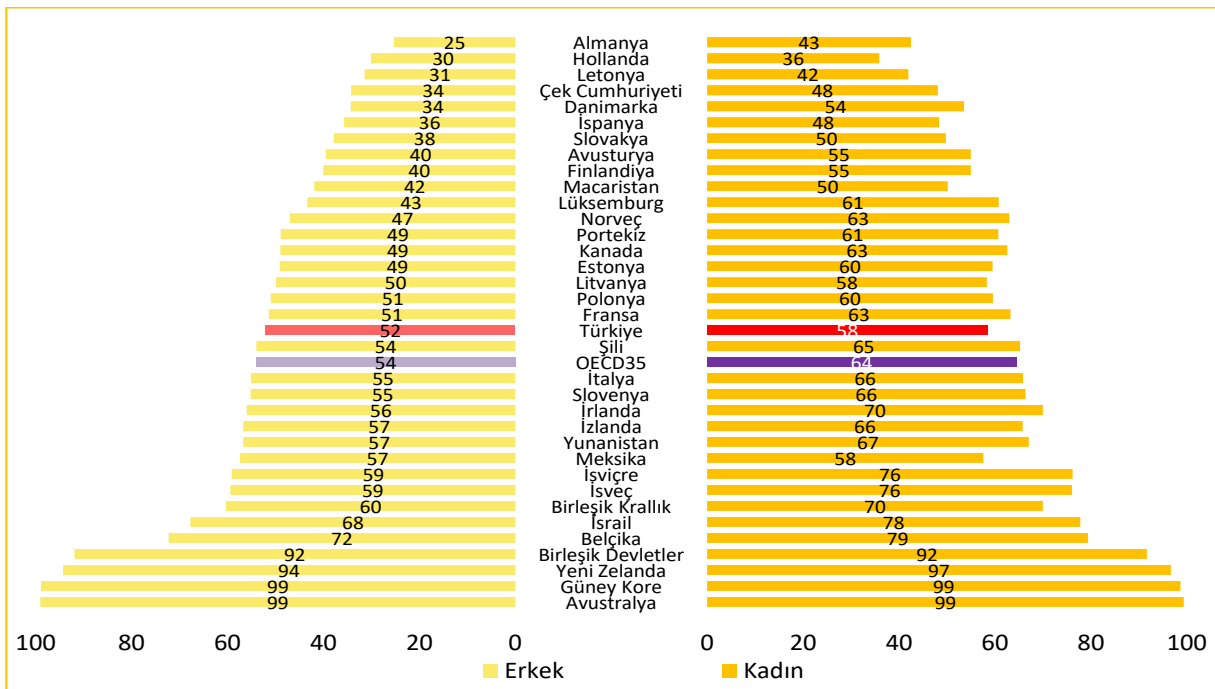
Şekil 4.12. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Günde Bir Kere veya Daha Fazla Meyve Tüketme Sıklığının Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018

Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2019, OECD Health Data 2020

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 4.13. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Günde Bir Kere veya Daha Fazla Sebze/Salata Tüketme Sıklığının Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018

Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2019, OECD Health Data 2020

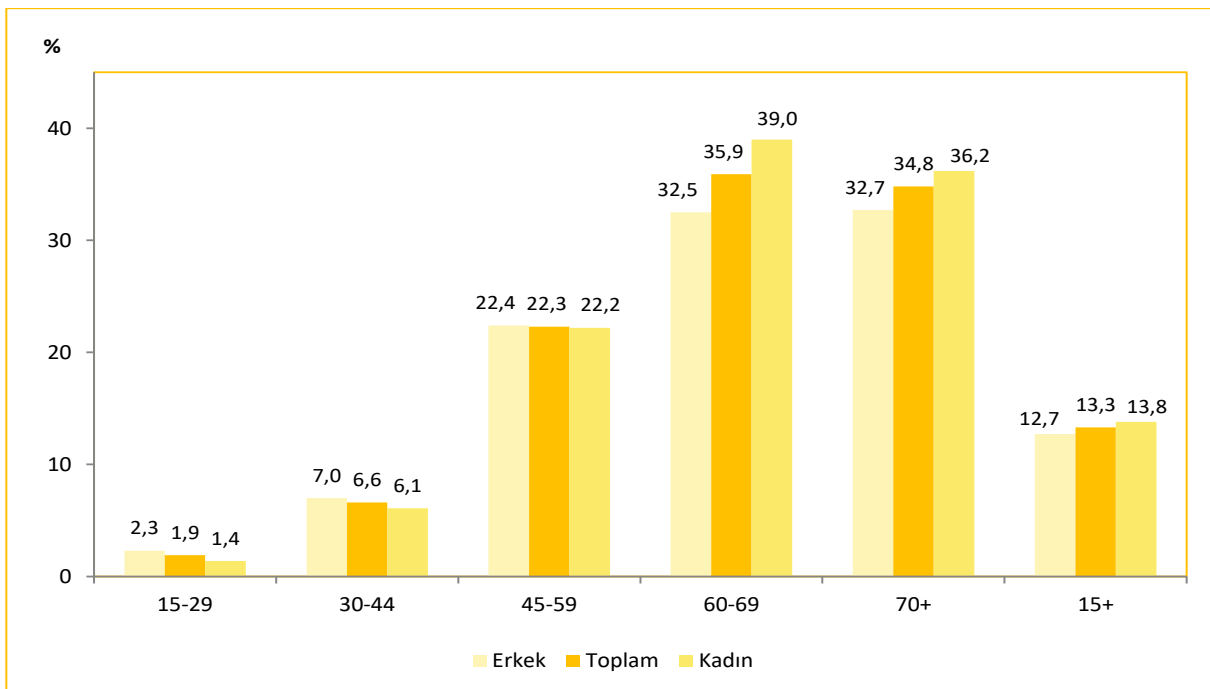
Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 4.18. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Son 12 Ay İçerisinde Koruyucu Hizmetlerden Faydalanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019

Ölçümler	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Tansiyon Ölçtürme	41,1	55,9	48,6	44,0	57,5	50,8
Kan Şekeri Ölçtürme	32,0	47,2	39,7	36,6	52,1	44,4
Kolesterol Ölçtürme	29,4	43,8	36,7	33,8	48,5	41,2
Dışkı (Gaita) İle İlgili Gizli Kan Testi	9,8	13,0	11,4	10,7	14,1	12,4
Kolonoskopi	2,2	2,8	2,5	2,1	2,6	2,4
Grip Aşısı Olanlar	2,9	2,4	2,6	2,8	1,6	2,2

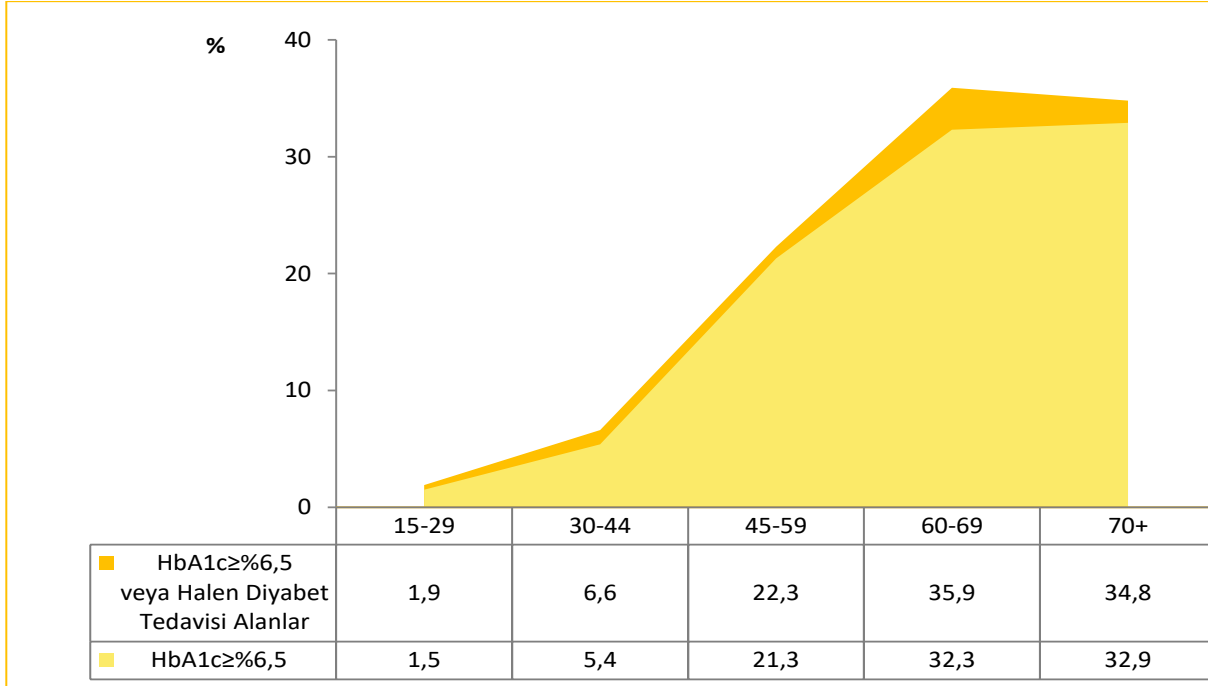
Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Şekil 4.14. HbA1c Değeri %6,5'ten Yüksek Olan veya Halen Diyabet İçin Tedavi Alanların Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2017

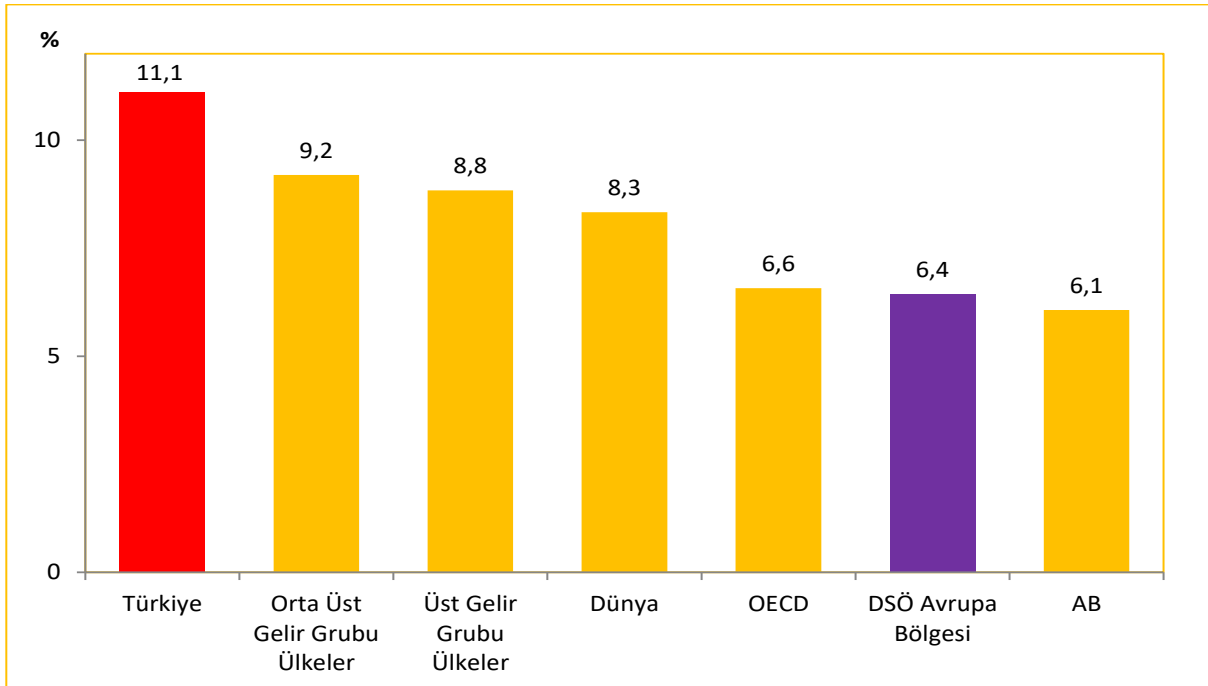
Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

Şekil 4.15. HbA1c Değeri %6,5'ten Yüksek Olan veya Halen Diyabet Tedavisi Alanlar ile HbA1c Değeri %6,5'ten Yüksek Olanların Yaş Grubuna Göre Dağılımının Karşılaştırması, (%), 2017

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

Şekil 4.16. 20-79 Yaş Grubuna Ait Yaşa Standardize Diyabet Prevalansının Uluslararası Karşılaştırması, (%), (Dünya Standart Nüfusu), 2019

Kaynak: IDF Diabetes Atlas 9th Edition, 2019

Not: Diyabet prevalansı 20-79 yaş grubundaki Tip 1 ve Tip 2 diyabete sahip olan bireyleri ifade eder. Ülke değerleri IDF grubu tarafından **Dünya Standart Nüfusu** kullanılarak yaşa standardize edildi.

Tablo 4.19. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Kolesterol ve Açlık Trigliserid Düzeylerinin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017

		Erkek	Kadın	Toplam
Total Kolesterol	≥190 mg/dl	20,9	28,5	24,7
	≥240 mg/dl	6,5	9,5	8,0
Yüksek Dansiteli Lipoprotein (HDL) Düşüklüğü		55,6	49,1	52,3
Açlık Trigliserid	≥150 mg/dl	30,2	21,0	25,6
	≥180 mg/dl	19,9	13,6	16,7

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

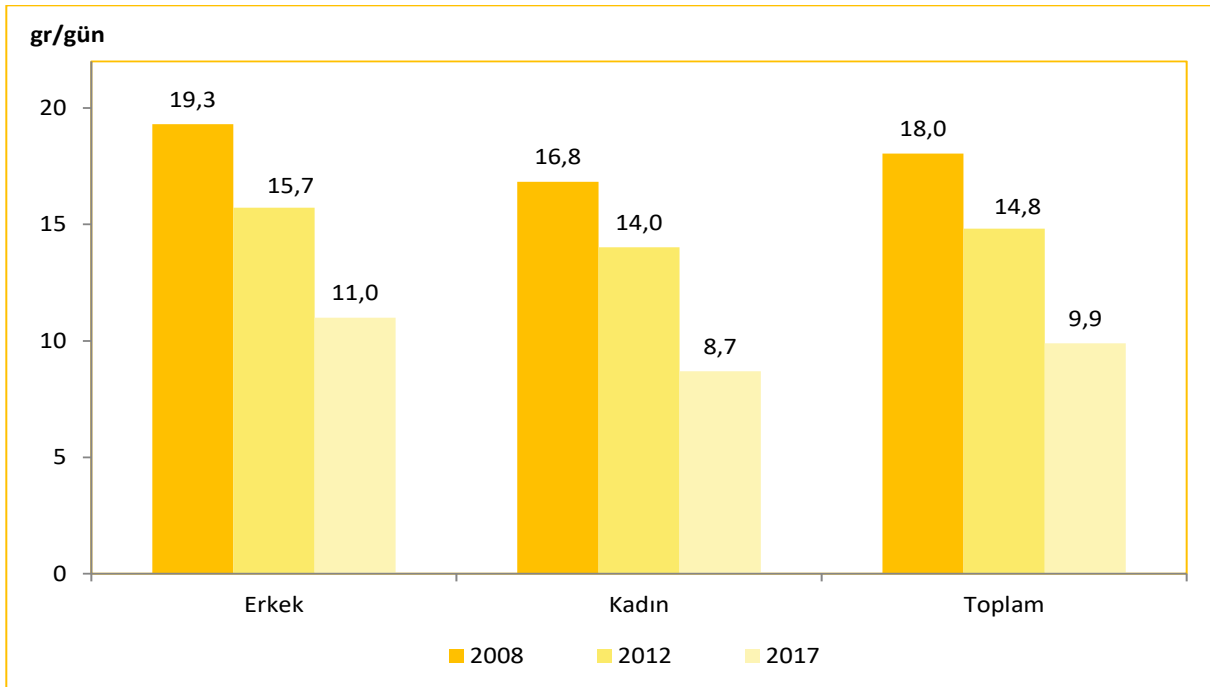
Not: Total kolesterol hesaplamasına ilaç kullanan bireyler de dahil edilmiştir. Düşük HDL seviyesi hesaplanırken erkeklerde 40 mg/dl, kadınlarda ise 50 mg/dl eşik değeri olarak alınmıştır.

Tablo 4.20. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Tuz Kullanımının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017

Tuz Kullanımı	Erkek	Kadın	Toplam
Yemekleri yemeden önce ya da yerken sıklıkla veya her zaman tuz eklemek	29,3	26,8	28,1
Evde yemek hazırlarken veya pişirirken her zaman veya sıklıkla tuz eklemek	25,9	26,1	26,0
Her zaman ya da sıklıkla tuz oranı yüksek işlenmiş gıda tüketimi (turşu, sosis, işlenmiş et vb.)	27,8	23,3	25,5

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

Şekil 4.17. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Ortalama Günlük Tuz Tüketiminin Yıllara ve Cinsiyete Göre Dağılımı, (gram/gün)

Kaynak: 2008 SALTürk-I, 2012 SALTürk-II, Sağlık Bakanlığı Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

Tablo 4.21. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin PAL Sınıflandırmasına Göre Fiziksel Aktivite Durumunun Cinsiyet ve Yaş Grubu Dağılımı, (%), 2017

Cinsiyet	Yaş Grubu	Sedanter veya Hafif Aktif		Aktif veya Orta Aktif	Çok Aktif	
		<1,40	1,40-1,69	1,70-1,99	2,00-2,40	>2,40
Erkek	15-18	4,4	52,6	33,6	8,5	0,9
	19-49	2,7	36,1	38,6	16,2	6,4
	50-64	3,2	43,3	38,5	11,5	3,5
	≥65	10,2	53,1	31,7	4,4	0,7
	≥15	3,7	40,5	37,5	13,5	4,9
	≥19	3,6	39,4	37,8	13,9	5,2
	19-64	2,8	37,8	38,5	15,1	5,8
Kadın	15-18	1,9	69,5	27,2	1,1	0,3
	19-49	1,6	29,3	55,4	13,0	0,7
	50-64	2,6	32,6	52,6	11,6	0,6
	≥65	16,2	52,2	28,8	2,5	0,2
	≥15	3,6	35,9	49,4	10,5	0,6
	≥19	3,7	33,0	51,3	11,3	0,6
	19-64	1,9	30,1	54,7	12,7	0,7
Toplam	15-18	3,1	61,0	30,4	4,9	0,6
	19-49	2,2	32,7	46,8	14,6	3,6
	50-64	2,9	37,9	45,6	11,5	2,0
	≥65	13,5	52,6	30,1	3,3	0,4
	≥15	3,6	38,2	43,4	12,0	2,7
	≥19	3,7	36,2	44,6	12,6	2,9
	19-64	2,4	34,0	46,5	13,9	3,2

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2017

Not: PAL sınıflaması FAO/WHO/UNU standartları baz alınarak yapılmıştır.

Tablo 4.22. Fiziksel Aktivite Durumunun Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2017

Yaş Grubu	Erkek			Kadın			Toplam		
	Düşük	Hafif	Yüksek	Düşük	Hafif	Yüksek	Düşük	Hafif	Yüksek
15-29	31,7	25,6	42,6	56,2	29,3	14,5	43,8	27,4	28,7
30-44	37,3	23,4	39,2	58,0	28,2	13,9	47,7	25,8	26,5
45-59	37,5	28,5	34,0	58,4	26,3	15,3	48,0	27,4	24,6
60-69	47,2	30,8	22,0	72,1	19,1	8,8	60,2	24,7	15,1
70+	51,5	29,1	19,5	84,9	10,9	4,3	70,6	18,6	10,8
15+	37,4	26,3	36,3	61,1	25,8	13,1	49,4	26,0	24,6

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

Tablo 4.23. Son 4 Hafta İçerisinde Bedensel Ağrı Hissedenlerin Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019

Yaş Grubu	2014			2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
15-24	13,1	16,4	14,7	8,6	13,5	11,0	9,0	17,3	13,1
25-34	13,9	27,1	20,5	11,8	21,1	16,4	13,6	22,2	17,9
35-44	19,5	38,4	28,9	16,0	28,9	22,4	16,0	32,5	24,2
45-54	22,5	45,8	34,1	20,3	40,1	30,2	22,4	41,7	32,0
55-64	24,4	53,1	38,9	19,6	44,4	32,2	22,0	50,1	36,2
65-74	37,1	61,4	50,3	34,7	57,9	47,2	29,7	56,3	43,9
75+	49,0	66,7	59,6	47,7	69,4	60,8	44,5	67,4	58,3
15+	20,0	37,3	28,7	17,0	32,0	24,6	18,0	35,1	26,7

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016, 2019

Tablo 4.24. Herhangi Bir Yardım Almadan ya da Yardımcı Bir Araç Kullanmadan Yürüyemeyenler, Merdiven İnip Çıkamayanların Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019

	Yaş Grubu	2014			2016			2019		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Yürüyemeyenler	15-44	1,3	2,1	1,7	1,4	1,1	1,3	0,5	1,1	0,8
	45-54	3,4	10,4	6,8	2,7	7,6	5,1	2,9	6,0	4,4
	55-64	5,2	20,5	12,9	4,3	17,1	10,8	4,3	12,0	8,2
	65-74	15,3	31,9	24,3	15,4	30,2	23,4	9,3	23,9	17,1
	75+	38,3	59,7	51,2	36,0	55,8	48,0	32,0	53,1	44,7
	15+	4,1	10,4	7,3	4,0	8,9	6,5	3,1	7,9	5,5
Merdiven İnip Çıkamayanlar	15-44	1,7	3,2	2,4	1,7	2,2	1,9	1,0	2,0	1,5
	45-54	3,9	14,2	9,0	4,2	13,4	8,8	4,5	10,6	7,5
	55-64	7,1	25,2	16,3	6,5	24,1	15,4	6,7	18,9	12,9
	65-74	19,6	40,1	30,7	18,6	38,5	29,3	13,6	34,3	24,7
	75+	42,1	61,3	53,6	39,8	65,7	55,4	39,0	58,7	50,8
	15+	5,1	12,8	9,0	5,0	12,4	8,7	4,6	11,1	7,9

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016, 2019

Tablo 4.25. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Hastalık, Engellilik veya Yaşlılığa Bağlı Kronik Problemler Yaşayan Bireylere Haftada En Az Bir Kere Bakım ya da Yardım Sağlama Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019

	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Yardım Sağlayan	8,9	9,9	9,4	7,8	9,1	8,4
Aile Fertlerinden Biri	63,1	67,0	65,2	68,0	66,9	67,4
Diğer	36,9	33,0	34,8	32,0	33,1	32,6
Yardım Sağlamayan	91,1	90,1	90,6	92,2	90,9	91,6

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Tablo 4.26. Yaşlarına Göre Öğrenmede ve Hatırlamada Zorluk Çeken Bireylerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019

Yaş Grubu	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
15-44	1,5	3,9	2,7	1,1	2,9	2,0
45-54	2,7	10,3	6,4	2,7	6,2	4,5
55-64	3,2	15,3	9,3	3,2	9,5	6,4
65-74	11,2	26,2	19,3	9,0	19,9	14,9
75+	24,5	46,3	37,7	31,0	37,4	34,9
15+	3,3	10,0	6,7	3,3	7,4	5,4

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Tablo 4.27. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Ciddi Kişisel Bir Problemi Olduğunda Güvенеbileceği, Çok Yakın Kaç Kişinin Olduğunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019

Kişi Sayısı	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Hiç	6,3	5,1	5,7	6,6	4,9	5,7
1-2 Kişi	36,5	39,8	38,2	34,0	38,5	36,3
3-5 Kişi	35,0	36,6	35,8	36,5	36,7	36,6
6 veya Daha Fazla Kişi	22,2	18,5	20,3	22,9	19,8	21,3

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Tablo 4.28. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin İhtiyacı Olduğunda Komşulardan Yardım Alabilme Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019

Yardım Alabilme Durumu	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Çok Kolay/Kolay	72,3	76,2	74,3	67,3	71,9	69,6
Orta	14,7	13,0	13,9	17,4	16,6	17,0
Zor/Çok Zor	13,0	10,8	11,9	15,3	11,4	13,4

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Bölüm 4 ile İlgili Açıklamalar

☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.

☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

☑ **Beden Kitle İndeksi (BKİ)**, vücut ağırlığının (kilogram), boy uzunluğunun (metre) karesine bölünmesiyle hesaplanır.

Zayıf / Düşük Kilolu : $BKİ < 18,5$

Normal / Normal Kilolu : $18,5 \leq BKİ < 25,00$

Kilolu / Obez Öncesi : $25,00 \leq BKİ < 30,00$

Şişman / Obez : $BKİ \geq 30,00$

☑ **Mutlak Alkol:** Etil alkolün içerdiği alkol miktarının hacmen %100 alkol miktarı üzerinden karşılığını ifade eder. Alkol miktarı Alkollü İçki Dağıtım Yetki Belgesini haiz üretici/ithalatçı firmaların, aylık satış raporlarında yer alan verilerin işlenmesi sonucunda hazırlanan yıllık alkollü içkinin piyasaya arz verileridir. Kişi Başına Düşen Mutlak Alkol Tüketimi hesaplanırken on beş yaş üzeri nüfus dikkate alınmış olup (İç piyasaya arz edilen toplam mutlak alkol tüketim miktarı) / (15 yaş ve üzeri nüfus) şeklinde hesaplanır.

☑ **Ortanca:** Bir verideki büyüklük sırasına konmuş değerleri iki eşit parçaya bölen/sıralamada ortada yer alan değerdir. Veriyi aşırı değerlerden arındırmak için Şekil 4.11'de ortanca değerlerine yer verilmiştir.

☑ **IDF 9. Diyabet Atlası:** Uluslararası karşılaştırma yapabilmek amacıyla ülkelere ait yaşa ve cinsiyete özel diyabet prevalansları, istatistiksel modeller kullanılarak tahmin edilmiştir. 131 ülke için 221 veri kaynağı kullanılmış olup, nüfus verileri UNPD üzerinden elde edilmiştir. Bu veri kaynaklarında; oral glukoz tolerans testi, beyana dayalı çalışmalar, tıbbi kayıtlar, klinik tanılar, HbA1c ve açlık kan şekeri sonuçları esas alınarak diyabet tanısı koyulmuştur. Çoğu kaynak, hakemli dergilere ve DSÖ'nün STEPwise yaklaşımıyla yürütülen araştırmalara dayanır.

TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2019

Araştırma kişilerin beyanına dayalıdır.

☑ **Kapsanan kitle:** Türkiye sınırları içerisindeki tüm yerleşim yerlerinde bulunan hanehalklarıdır. Kurumsal olarak nitelendirilen nüfus (asker, yurtlarda, hapisanede, hastanede sürekli olarak kalan, huzurevleri vb.) kapsam dışıdır.

☑ **Tahmin boyutu:** Araştırma; Türkiye toplam tahminini verebilecek şekilde tasarlanmıştır. Tasarım gereği toplam örnek hacmi 9.470 hane olarak belirlenmiştir.

☑ **Örneklem dağılımı:** Örneğe seçilen 9.470 haneden 8.166 hane ile anket sonuçlandırılmıştır. 17.084'ü 15 yaş ve üzeri, 6.115'i 0-14 yaş arası çocuk olmak üzere, toplam 23.199 bireyin bilgileri derlenmiştir.

☑ **Uygulama dönemi:** Araştırma, 2008 yılında Nisan ayında, 2010 ve 2012 yıllarında Mayıs-Haziran döneminde birer ay, 2014 ve 2016 yıllarında Ağustos-Ekim döneminde 3'er ay ve 2019 yılında Eylül-Aralık döneminde 3 aylık alan çalışmaları ile gerçekleştirilmiştir.

☑ **Meyve tüketimi sorularında,** taze sıkılmış meyve suyu dahil, konsantreden veya işlenmiş meyvelerden hazırlanmış meyve suları veya suni olarak tatlandırılmış meyve suları hariç; sebze tüketimi sorularında ise taze sebzeden yapılan çorba ve taze sebze suyu dahil, konsantreden veya işlenmiş sebzeden hazırlanmış sebze suları veya suni olarak tatlandırılmış sebze suları hariç tutulmuştur.

Hacettepe Üniversitesi, Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2018

- ☑ **Kapsanan kitle:** Türkiye sınırları içerisindeki tüm yerleşim yerlerinde bulunan hanehalklarıdır.
- ☑ **Tahmin boyutu:** Araştırma; Türkiye toplam tahminini verebilecek şekilde tasarlanmış olup tasarım gereği toplam örnek hacmi 15.775 hanehalkı olarak belirlenmiştir.
- ☑ **Örneklem dağılımı:** Örneğe seçilen 15.775 haneden 13.962'sinin uygun olduğu ve görüşme yapılabileceği saptanmıştır. Görüşme için uygun olan hanelerin %79'u (11.056) ile görüşmeler başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Görüşme yapılan 11.056 hanehalkında, 15-49 yaş aralığındaki 9.056 kadın bireysel görüşmeler için uygun bulunmuştur. Bu kadınların 7.346'sı ile (%81) görüşmeler başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiştir.
- ☑ **Uygulama dönemi:** Araştırma, Ekim 2018 – Şubat 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

- ☑ **Kapsanan kitle:** Türkiye sınırları içerisindeki on beş yaş ve üzeri Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını kapsamaktadır. Kurumsal olarak nitelendirilen nüfus (otel, motel, hastane, öğrenci yurdu, cezaevi vb.) kapsam dışında bırakılmıştır.
- ☑ **Tahmin boyutu:** Araştırma; Türkiye toplam tahminini verebilecek şekilde tasarlanmış olup tasarım gereği toplam örnek hacmi 8.650 hanehalkı olarak belirlenmiştir.
- ☑ **Örneklem dağılımı:** Ziyaret edilen 8.650 hanehalkından 6.053'ü 1. ve 2. aşamada yer almış, 1. ve 2. aşamada yer alan katılımcıların 3.352'si ayrıca 3. aşamaya da katılmıştır (seçilen 6.053 kişinin 2.701'i üçüncü aşamaya katılmayı kabul etmemiştir).
- ☑ **Uygulama dönemi:** Araştırma, Nisan-Eylül 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.
- ☑ Araştırmada veriler “Soru Formu”, “Fiziksel Ölçümler” ve “Biyokimyasal Ölçümler” olmak üzere üç aşamada toplanmıştır.
 1. Aşama; dört davranışsal risk faktörüne maruz kalmayı (tütün kullanımı, alkol tüketimi, meyve ve sebzenin az tüketimi ve fiziksel inaktivite) inceleyen anketin değerlendirilmesinden oluşmaktadır.
 2. Aşama; yüksek kan basıncı, fazla kiloluluk ve obezite gibi biyolojik risk faktörlerine maruz kalmayı değerlendirebilmek için kan basıncı, boy uzunluğu, vücut ağırlığı, bel ve kalça çevresi gibi fiziksel ölçümleri içermektedir.
 3. Aşamada; yüksek glisemi düzeylerinin, hiperkolesteroleminin ve sodyum alımının tespit edilmesi için kan ve idrar örneklerinin alınması ve biyokimyasal ölçümler yer almaktadır.
- ☑ Araştırmada fiziksel aktivite soruları, DSÖ Küresel Fiziksel Aktivite Anketi sürüm 2 temel alınarak hazırlanmıştır.

Yüksek Aktivite Düzeyi:

- Ağır/çok yoğun haftada en az üç gün ve en az 1.500 MET dakika/hafta olan aktivite,
- Herhangi bir alanda en az yedi ya da daha fazla gün yapılan ve en az 3.000 MET dakika/hafta yoğunluğuna ulaşan aktivite.

Orta Aktivite Düzeyi:

- Orta/yoğun yoğunlukta ve günde en az 20 dakika süren, haftada iki ya da üç gün yapılan aktivite,
- Günde en az 30 dakika süren ve orta yoğunlukta beş ya da daha fazla gün yapılan fiziksel aktivite,
- Herhangi bir alanda ve herhangi bir yoğunlukta en az 600 MET dakika/hafta süren beş ya da daha fazla gün yapılan fiziksel aktivite.

Düşük Aktivite Düzeyi: Yüksek ya da orta aktivite düzey kriterlerini karşılayamayan katılımcıların yaptıkları fiziksel aktiviteler.

Sağlık Bakanlığı, Türkiye Çocukluk Çağı (İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinde) Şişmanlık Araştırması (COSI-TUR-2016)

☑ Çocukluk Çağı Şişmanlık Araştırması (Childhood Obesity Surveillance Initiative –COSI) Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Bölgesi ile birlikte yürütülmektedir. COSI araştırmasının amacı, DSÖ Avrupa Bölgesinde okul çağı çocuklarının büyüme ve gelişmelerinin, besin tüketim alışkanlıklarının, fiziksel aktivite durumlarının ve okullardaki beslenme ve fiziksel aktivite uygulamalarının izlenmesi ve buna göre ulusal ve uluslararası sağlık politikalarının geliştirilmesidir.

☑ Türkiye’de, ilkököl 2. sınıf öğrencilerinin (6-9 yaş grubu) ve ailelerinin ifadelerine göre beslenme davranışları ve fiziksel aktivite düzeylerinin tanımlanması, çocukların antropometrik ölçümlerinin (boy uzunluğu ve vücut ağırlığı) yapılması ve büyüme göstergelerinin saptanması (zayıflık, normal ağırlık, kiloluluk ve şişmanlık, bodurluk) okulların beslenme ve fiziksel aktivite ile ilgili uygulamaları hakkında bilgi toplanması amaçlanmıştır.

☑ Türkiye 2012-2013 yılında 21 ülkede gerçekleşen araştırmaya 3. turunda dahil olmuştur. Araştırmanın 4. turu COSI-TUR 2016, Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Hacettepe Üniversitesi işbirliği ile Türkiye, İBBS-1 ve cinsiyet bazında TÜİK tarafından belirlenen örnekleme yaklaşık 11.732 öğrenci (5.901 erkek, 5.831 kız) ile 585 ilköğretim okulunda yürütülmüştür.

☑ Bu çalışma Sağlık Bakanlığı, DSÖ Avrupa Bölgesi, Milli Eğitim Bakanlığı ve Hacettepe Üniversitesi işbirliği ile yürütülen kesitsel tipte epidemiyolojik bir çalışmadır.

Türkiye’de Tuz Tüketimi Çalışması 2008 SALTURK-I, 2012 SAL TURK-II

☑ **Kapsanan kitle:** Türkiye’de Tuz Tüketimi Çalışmaları SALTURK-I ve SALTURK-II, on sekiz yaş ve üzeri Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını kapsamaktadır.

☑ **Tahmin boyutu:** Araştırmalarda; Hipertansiyon Prevalans Çalışması (PatenT- PatenT2) oranları temel alınarak hipertansiyon oranları, yaş kotaları belirlenmiş olup, SALTURK-I çalışması 14 ilde, SALTURK-II çalışması ise 4 büyük ilde gönüllülük esasına dayanarak gerçekleştirilmiştir.

☑ **Örneklem dağılımı:** SALTURK-I çalışmasına, 24 saatlik idrarda kreatinin atılımı belirlenen sınırlar içinde olan 1.970 kişi, SALTURK-II çalışmasına 657 kişi dahil edilmiştir.

☑ **Uygulama dönemi:** SALTURK-I çalışması 2008 yılı Nisan ayında, SALTURK-II çalışması ise 2012 yılında Şubat- Mart ayları arasında gerçekleştirilmiştir.

Sağlık Bakanlığı, Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması (TBSA)

☑ **Kapsanan kitle:** Türkiye sınırları içerisindeki 15 yaş ve üzeri Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını kapsamaktadır. Kurumsal olarak nitelendirilen nüfus (otel, motel, hastane, öğrenci yurdu, cezaevi vb.) kapsam dışında bırakılmıştır.

☑ **Tahmin boyutu:** Örneklem büyüklüğü Aile Hekimliği Veri Tabanı kullanılarak TÜİK tarafından hesaplanmış olup 15 ve üzeri yaştaki bireylere ait beslenme alışkanlıkları, besin tüketimi, hastalık ve fiziksel aktivite durumu ile kan testlerini içermektedir.

☑ **Örneklem dağılımı:** Her haneden 15 ve üzeri yaşta 1 fert seçilerek örneklem hacmi 24.000 olarak hesaplanmıştır. Araştırmanın örnekleme yöntemi 3 aşamalı küme (küme, hane halkı, 15 ve üzeri yaştaki fertler) örneklemesidir.

☑ **Uygulama dönemi:** Saha çalışmaları Eylül–Aralık 2017 tarihleri arasında yapılmıştır.

BÖLÜM 5

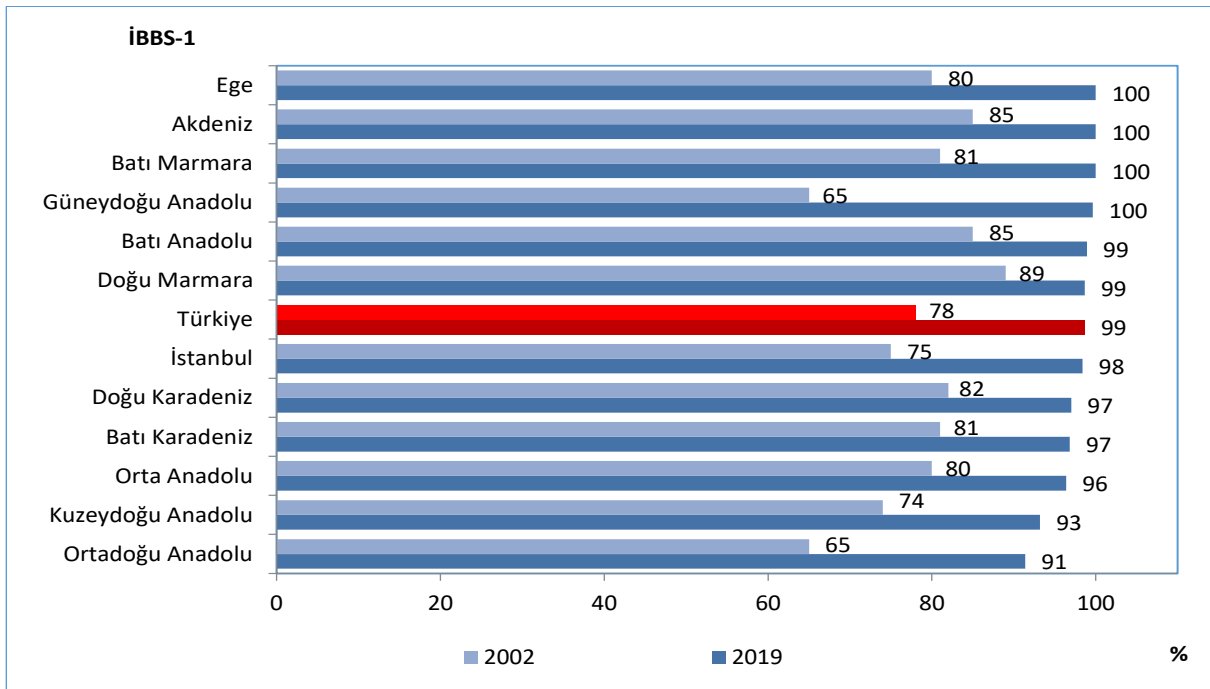
Hastalıkların Önlenmesi ve Sağlığın Korunması

Tablo 5.1. Yıllara Göre Aşılama Hızları, (%)

	2002	2015	2016	2017	2018	2019
DaBT 3	78	97	98	96	98	99
BCG	77	96	96	93	96	96
HBV 3	72	97	98	96	98	99
KKK	82	97	98	96	96	97

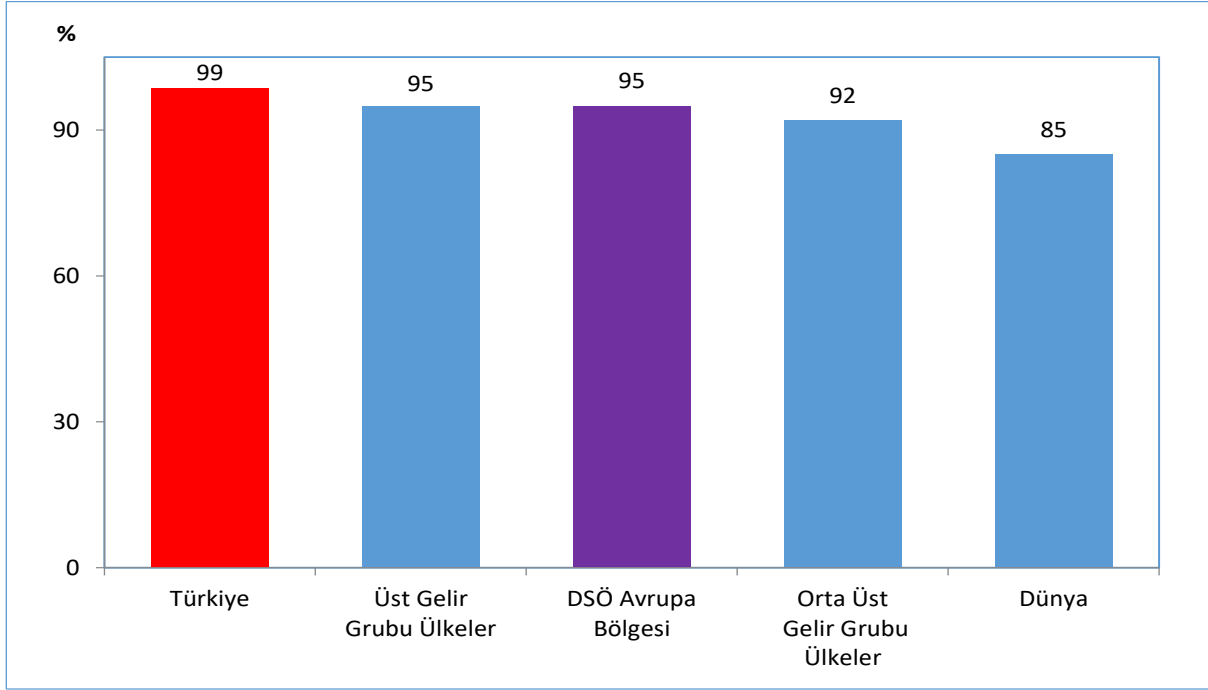
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 5.1. İBBS-1'e Göre Beşli Karma Aş ı (DaBT+İPA+Hib) Üçüncü Doz Aş ılama Hızı, (%), 2002, 2019

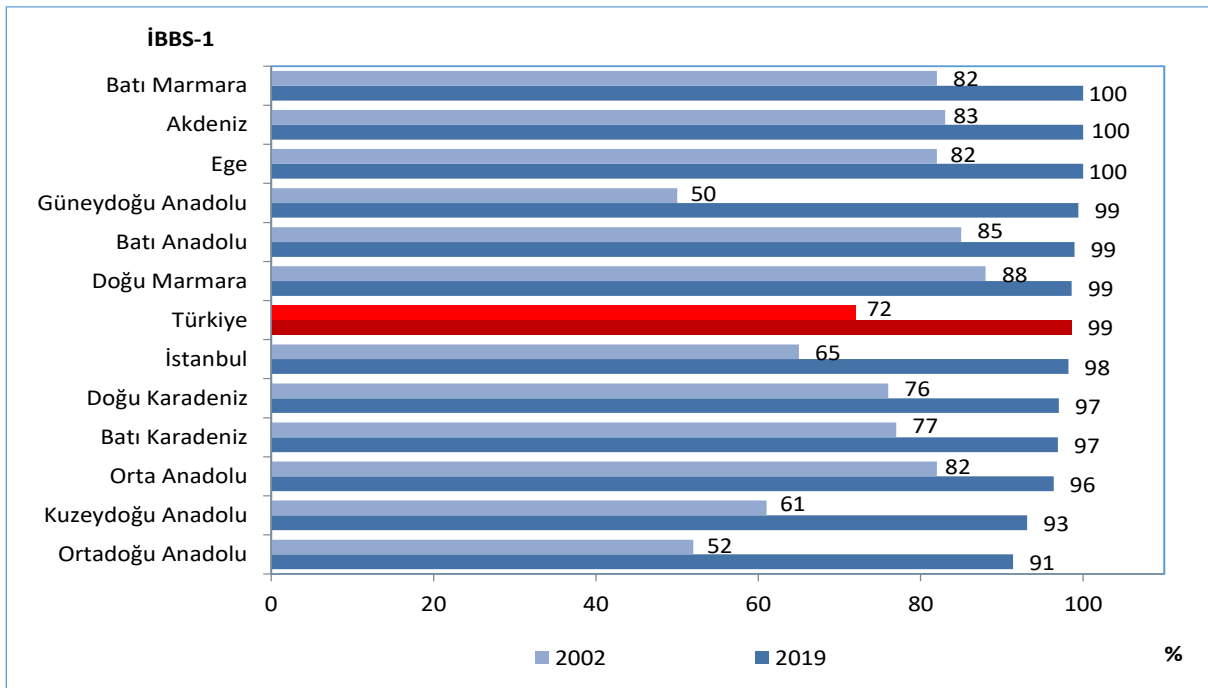
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 5.2. (DaBT+İPA+Hib) Aşılama Hızlarının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019

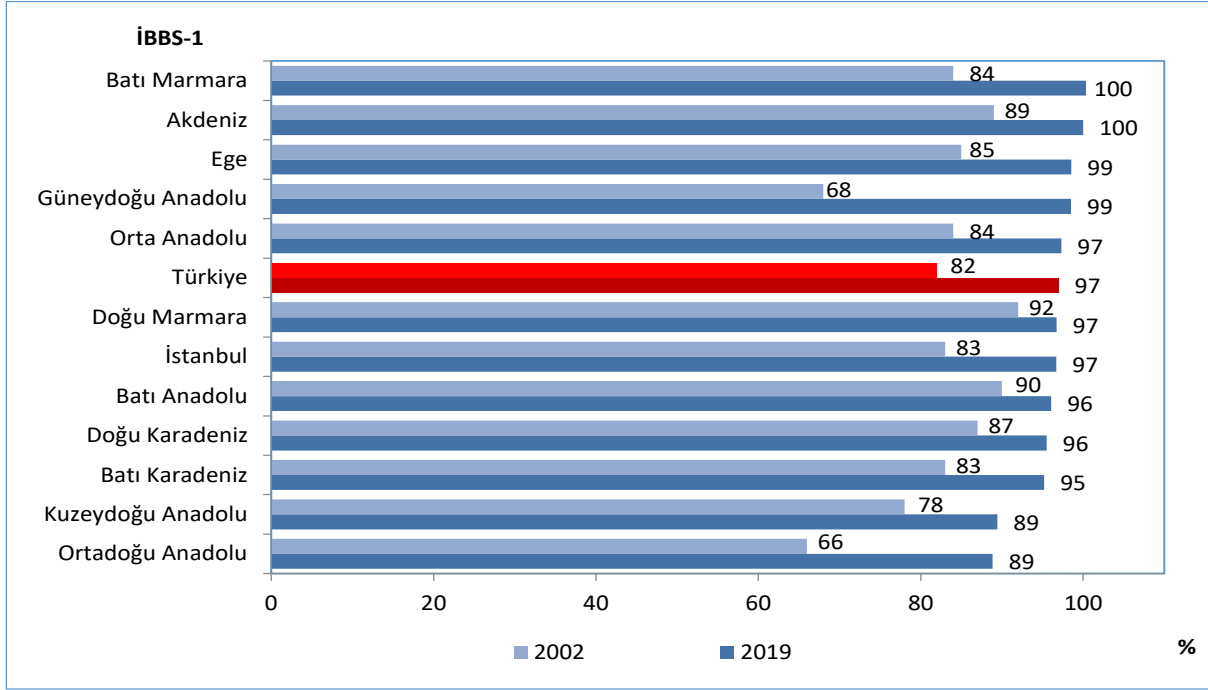
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, DSÖ Global Health Observatory Veri Tabanı

Şekil 5.3. İBBS-1'e Göre HBV 3 Aşılama Hızı, (%), 2002, 2019

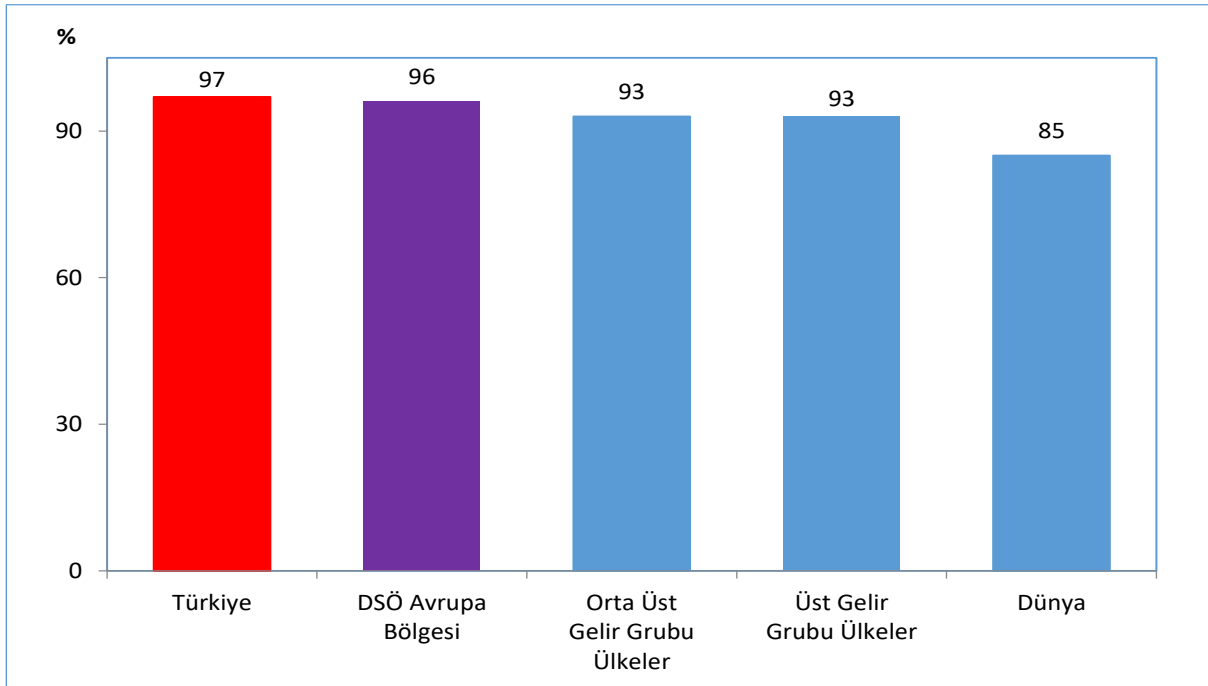
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 5.4. İBBS-1'e Göre KKK Aşılama Hızı, (%), 2002, 2019

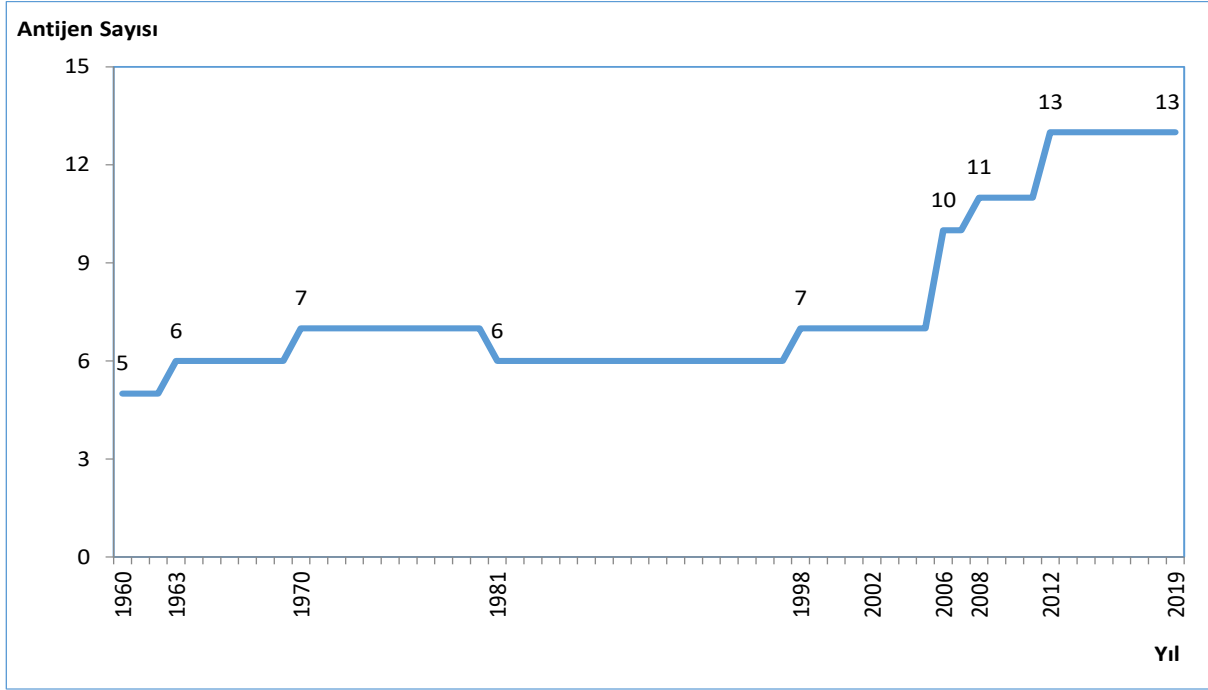
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 5.5. KKK Aşılama Hızlarının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, DSÖ Global Health Observatory Veri Tabanı

Şekil 5.6. Yıllara ve Aşı Takvimine Göre Uygulanan Aşı Antijen Sayısı, Sağlık Bakanlığı

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

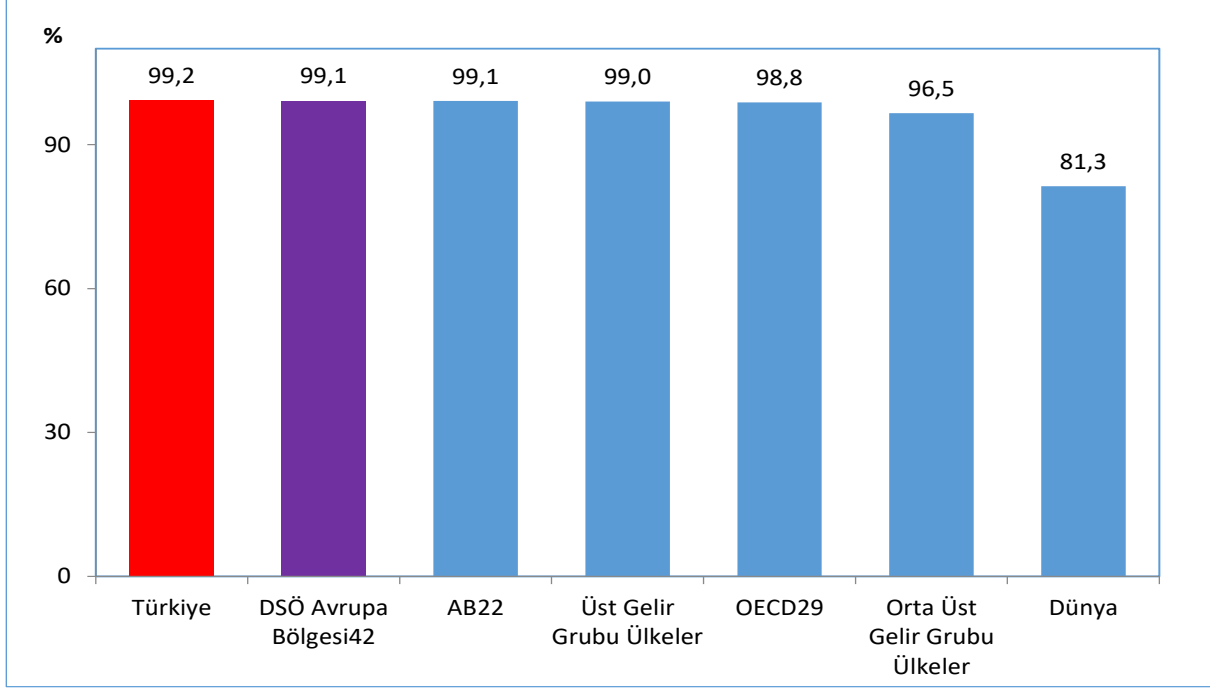
Tablo 5.2. İBBS-1'e Göre Doğum Göstergeleri, (%), 2019

İBBS-1	Hastanelerde Gerçekleşen Doğum Oranı, (%)	Sezaryen Ameliyatının Canlı Doğumlar İçindeki Oranı, (%)	Primer Sezaryen Ameliyatının Canlı Doğumlar İçindeki Oranı, (%)
İstanbul	98	58,9	30,8
Batı Marmara	95	59,2	31,8
Ege	98	62,2	32,4
Doğu Marmara	97	58,0	29,6
Batı Anadolu	99	53,2	27,3
Akdeniz	99	64,0	29,1
Orta Anadolu	96	51,0	23,8
Batı Karadeniz	97	61,1	30,3
Doğu Karadeniz	95	60,4	29,6
Kuzeydoğu Anadolu	92	37,5	17,4
Ortadoğu Anadolu	95	40,2	18,7
Güneydoğu Anadolu	96	43,5	18,0
Türkiye	97	54,4	26,5

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Not: 2019 yılı doğum verileri e-rapor veri tabanından elde edildi.

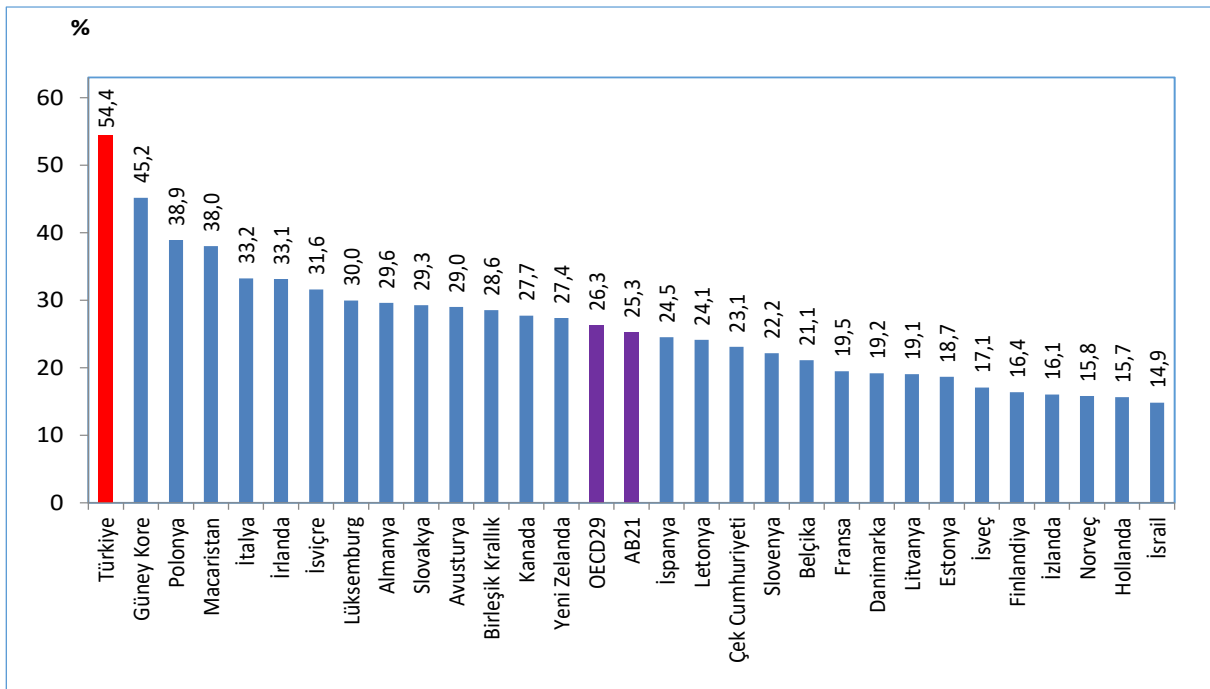
Şekil 5.7. Nitelikli Sağlık Personeli ile Gerçekleşen Doğum Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018

Kaynak: TNSA 2018, UNICEF/WHO Joint Database

Not: Türkiye verisi TNSA 2018 verisidir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 5.8. Sezaryen Ameliyatının Canlı Doğumlar İçindeki Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2020

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 5.3. Sektörlere Göre Sezaryen ve Primer Sezaryen Ameliyatlarının Hastane Doğumları İçindeki Oranı, (%), 2019

	Sezaryen Ameliyatı	Primer Sezaryen Ameliyatı
Sağlık Bakanlığı	41,8	15,9
Üniversite	70,4	35,3
Özel	71,8	39,8
Toplam	57,0	27,8

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

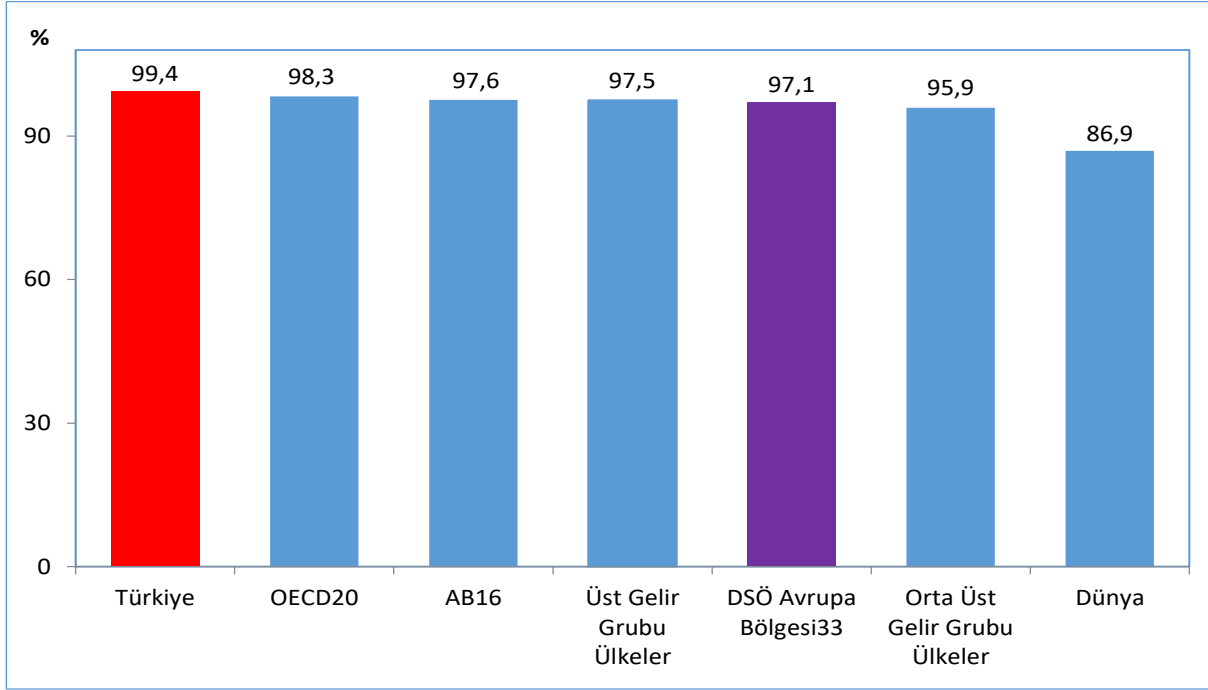
Not: 2019 yılı doğum verileri e-rapor veritabanından elde edildi.

Tablo 5.4. Yıllara ve İBBS-1'e Göre Antenatal Bakım Kapsamı (En Az Bir Ziyaret), (%)

İBBS-1	2017	2018	2019
İstanbul	99,8	99,4	98,7
Batı Marmara	99,8	99,7	99,9
Ege	99,7	99,7	99,8
Doğu Marmara	99,8	99,6	99,8
Batı Anadolu	99,6	99,0	99,4
Akdeniz	99,7	99,5	99,2
Orta Anadolu	99,7	99,6	99,7
Batı Karadeniz	99,6	99,7	99,7
Doğu Karadeniz	99,6	99,8	99,9
Kuzeydoğu Anadolu	99,6	99,7	99,8
Ortadoğu Anadolu	99,8	99,8	99,8
Güneydoğu Anadolu	99,7	99,3	99,2
Türkiye	99,7	99,5	99,4

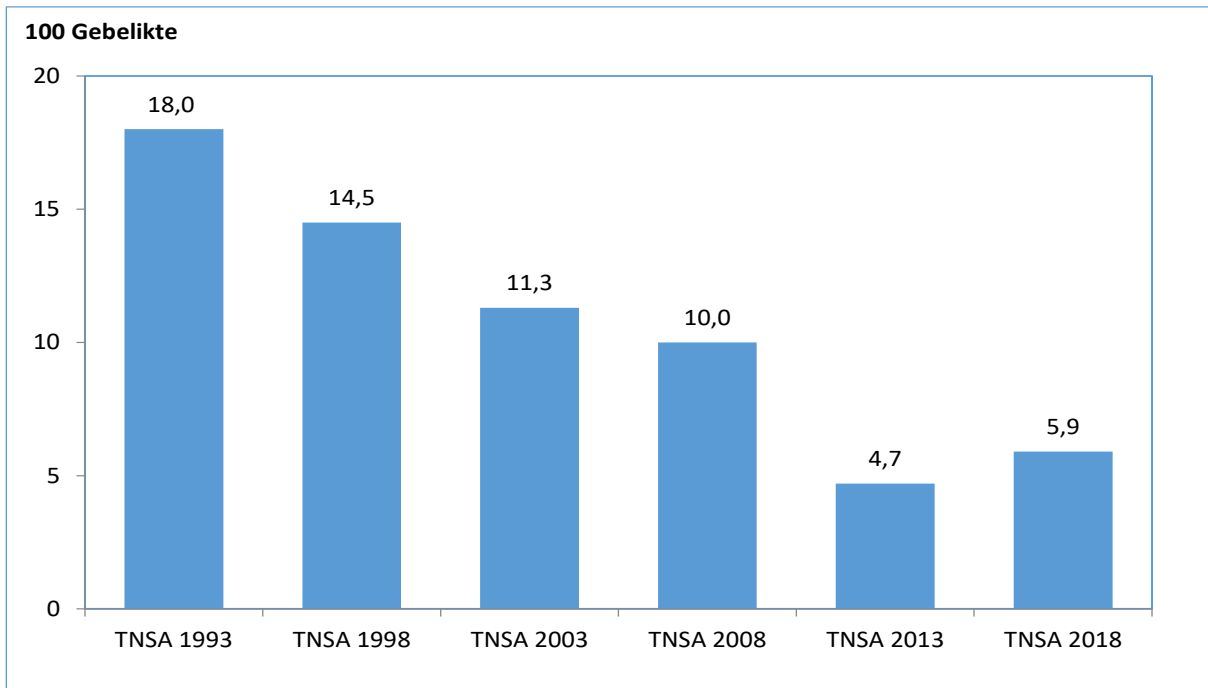
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 5.9. Antenatal Bakım Kapsamının Uluslararası Karşılaştırması, (En az 1 Ziyaret), (%), 2018

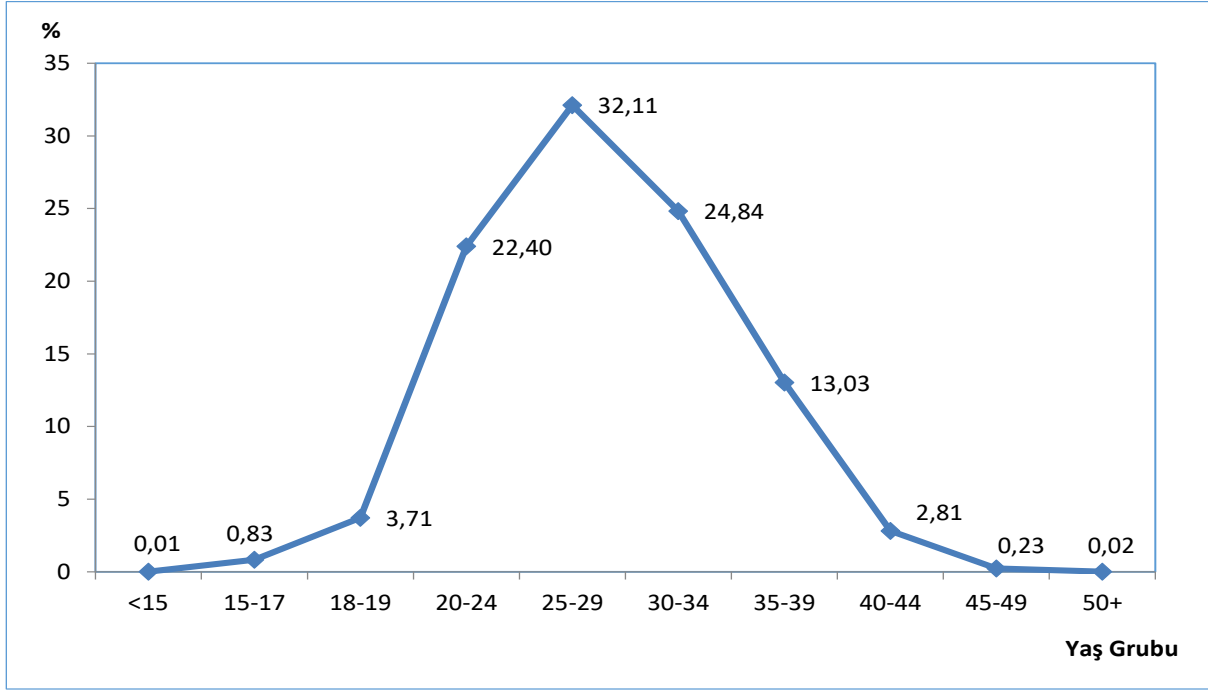
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, UNICEF - Maternal and Newborn Health Coverage Database
 Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 5.10. Yıllara Göre İsteyerek Düşük Yapma Oranı, (100 Gebelikte)

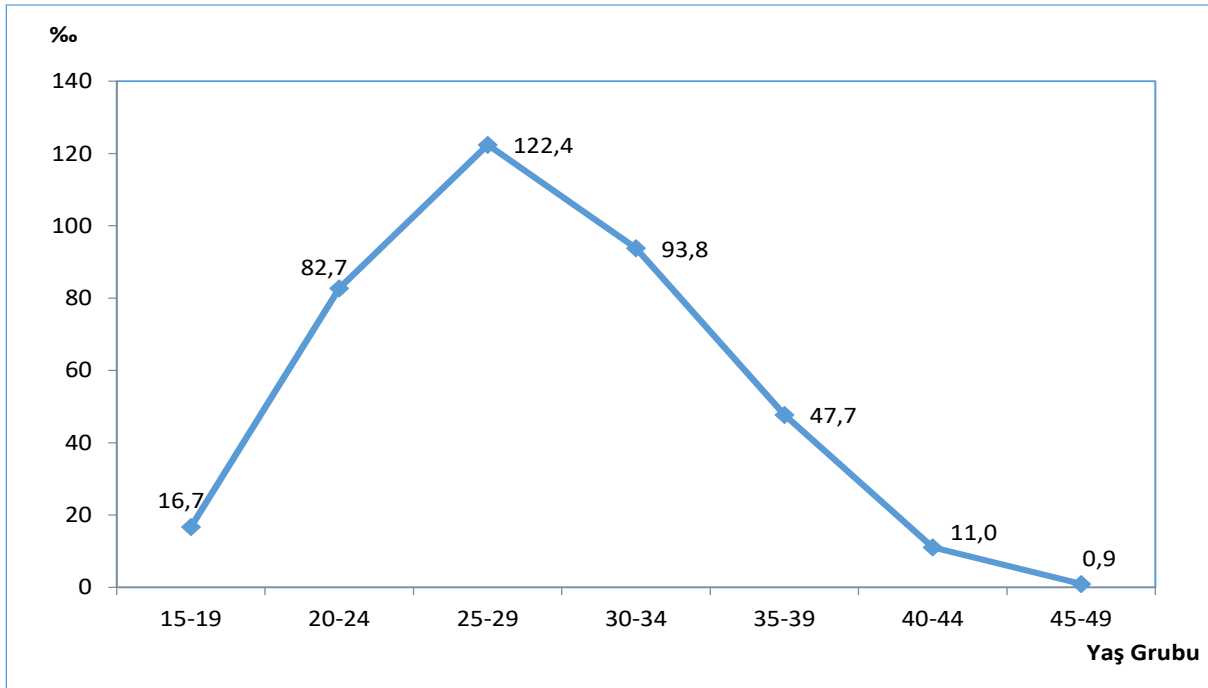
Kaynak: TNSA, 1993, 1998, 2003, 2008, 2013, 2018

Şekil 5.11. Annenin Yaş Grubuna Göre Doğumların Tüm Doğumlar İçindeki Oranı, (%), 2019

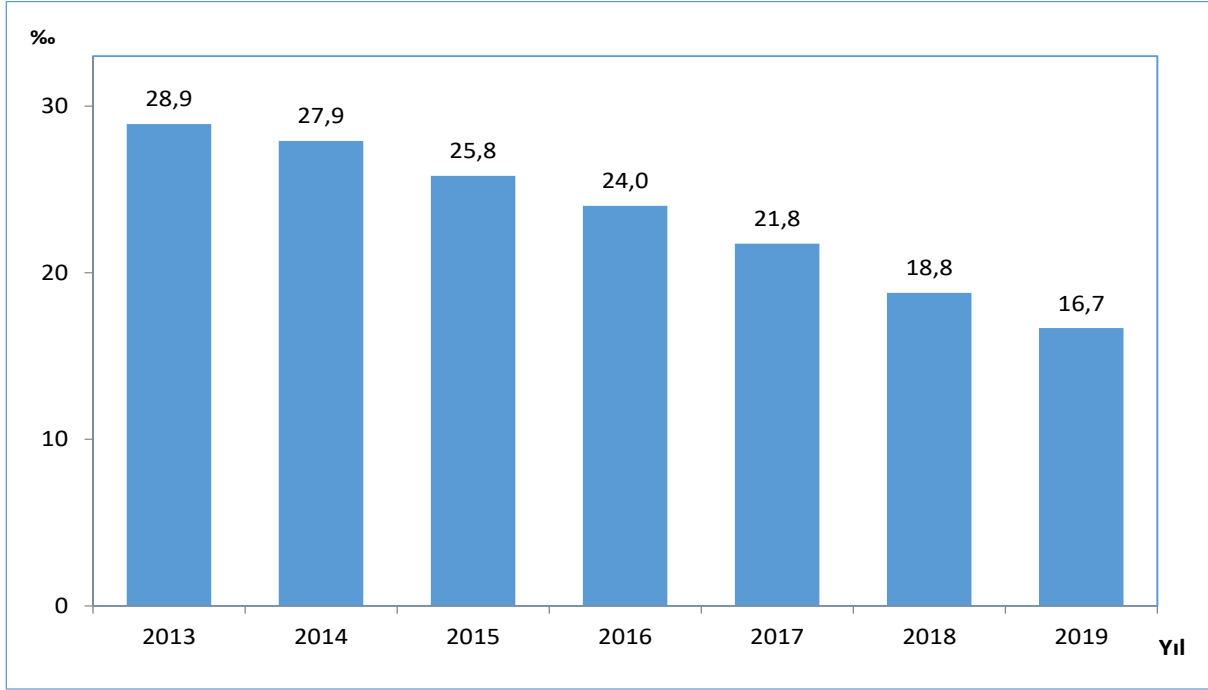
Kaynak: TÜİK, Doğum İstatistikleri 2019

Şekil 5.12. Yaşa Özel Doğurganlık Hızı, (‰), 2019

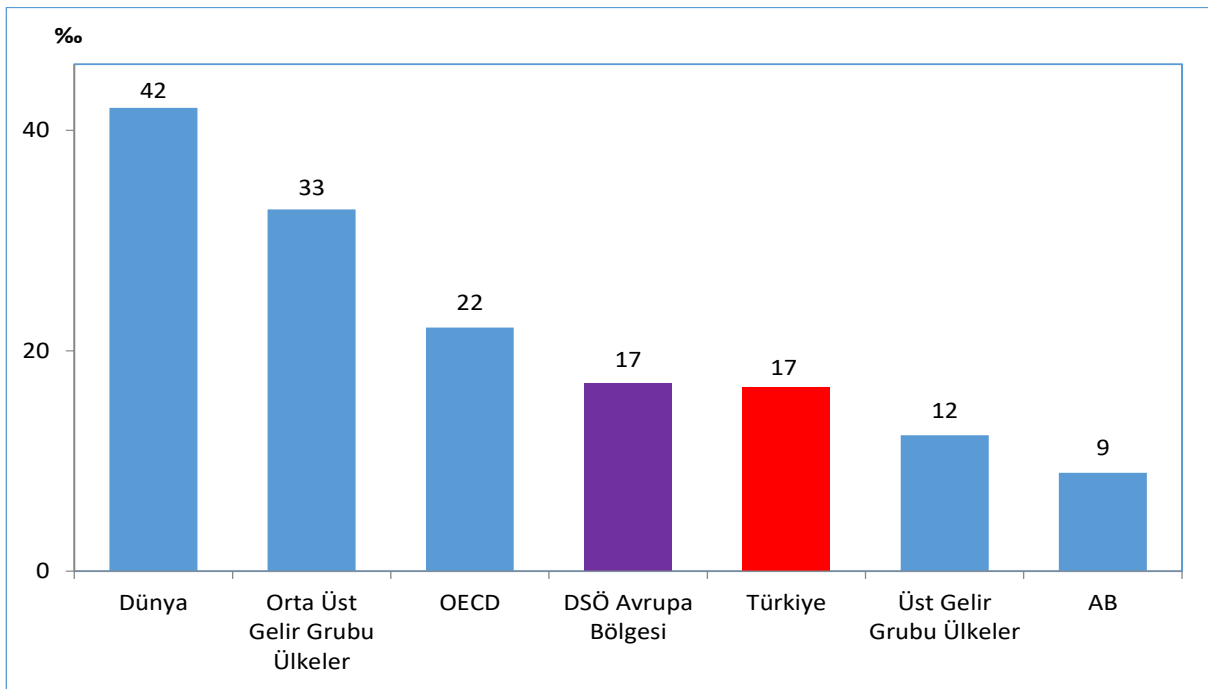
Kaynak: TÜİK, Doğum İstatistikleri 2019

Şekil 5.13. Yıllara Göre Adölesan Doğurganlık Hızı, (‰)

Kaynak: TÜİK, Doğum İstatistikleri 2019

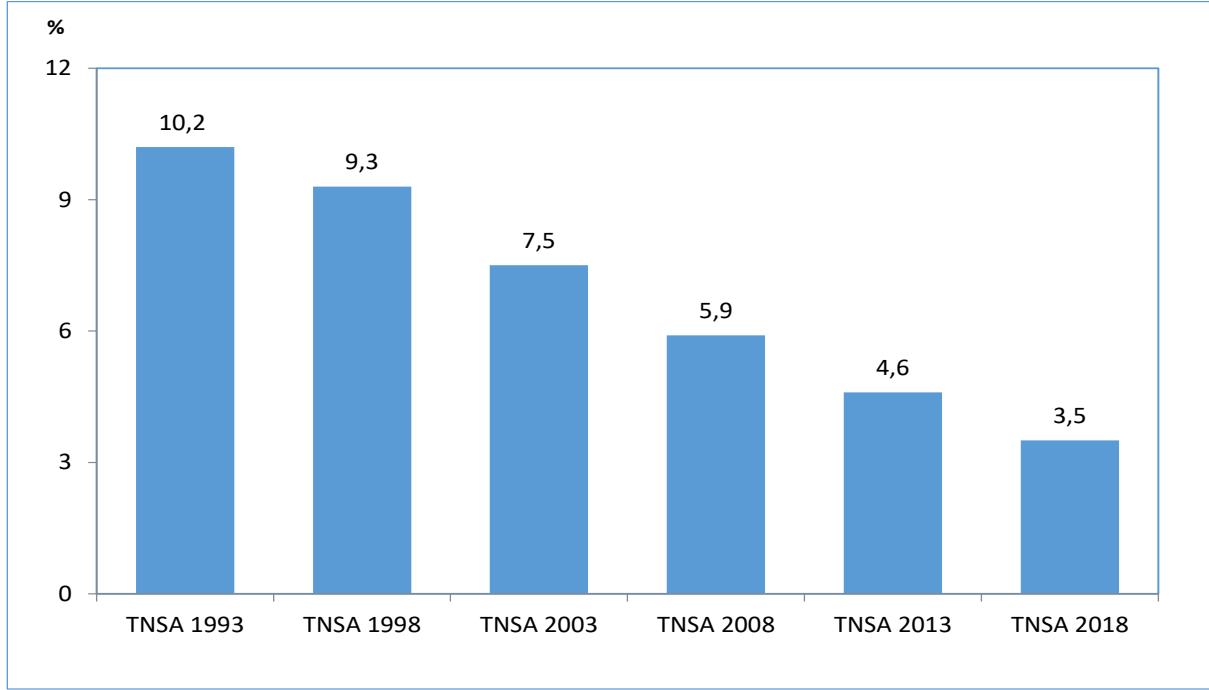
Şekil 5.14. Adölesan Doğurganlık Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (‰), 2018

Kaynak: TÜİK, Doğum İstatistikleri 2019, UNPD

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir.

Şekil 5.15. Yıllara Göre Adölesan Annelerin Tüm Anneler İçerisindeki Oranı, (%)

Kaynak: TNSA, 1993, 1998, 2003, 2008, 2013, 2018

Tablo 5.5. İBBS-1'e Göre Gebe, Bebek ve Çocuk Tam İzlem Oranları, (%), 2019

İBBS-1	Gebe	Bebek	Çocuk
İstanbul	98,1	90,2	93,6
Batı Marmara	99,2	97,0	97,4
Ege	99,4	95,0	96,5
Doğu Marmara	98,7	94,4	95,8
Batı Anadolu	97,8	95,0	96,5
Akdeniz	97,8	93,5	93,5
Orta Anadolu	98,8	95,4	95,2
Batı Karadeniz	98,9	96,4	97,2
Doğu Karadeniz	99,7	96,4	97,0
Kuzeydoğu Anadolu	98,8	92,0	93,4
Ortadoğu Anadolu	98,3	88,9	92,1
Güneydoğu Anadolu	97,3	84,5	87,2
Türkiye	98,3	91,7	93,6

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Bölüm 5 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ KKK aşısı 2006 yılından önce sadece kızamık aşısı olarak uygulanmaktaydı.
- ☑ 2008 yılına kadar DBT olarak uygulanan aşı 2008 yılından itibaren DaBT+İPA+Hib şeklinde uygulanmaya başlandı.
- ☑ Aşılama hızlarının hesaplanmasında kullanılan nüfus, Sağlık Bakanlığı tarafından hesaplanan hedef nüfustur.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
- ☑ 2015 yılı öncesi doğum göstergelerine ilişkin veriler illerden resmi yazı ile, 2015-2018 yılları arasında ise veriler “Hastane Doğumları Bilgi Sistemi” ile elde edilmiş olup 2019 yılı itibari ile veri toplama metodu değiştirilerek “e-rapor” veri tabanı kullanılmaya başlanmıştır.
- ☑ **Hastanelerde Gerçekleşen Doğum Oranı, (%):** Belirli bir zaman diliminde hastanelerde doğumu gerçekleşen bebek sayısının aynı zaman diliminde gerçekleşen canlı doğum sayısına oranıdır.
- ☑ **Sezaryen Ameliyatının Canlı Doğumlar İçindeki Oranı, (%):** Belirli bir zaman diliminde hastanelerde gerçekleşen sezaryen ameliyat sayısının aynı zaman diliminde gerçekleşen canlı doğum sayısına oranıdır.
- ☑ **Primer Sezaryen Ameliyatının Canlı Doğumlar İçindeki Oranı, (%):** Belirli bir zaman diliminde hastanelerde gerçekleşen primer sezaryen ameliyat sayısının aynı zaman diliminde gerçekleşen canlı doğum sayısına oranıdır.
- ☑ **Sezaryen Ameliyatının Hastane Doğumları İçindeki Oranı, (%):** Belirli bir zaman diliminde hastanelerde gerçekleşen sezaryen ameliyat sayısının aynı zaman diliminde hastanelerde gerçekleşen doğum eylemi sayısına oranıdır.
- ☑ **Primer Sezaryen Ameliyatının Hastane Doğumları İçindeki Oranı, (%):** Belirli bir zaman diliminde hastanelerde gerçekleşen primer sezaryen ameliyat sayısının aynı zaman diliminde hastanelerde gerçekleşen doğum eylemi sayısına oranıdır.
- ☑ **Yaş Özel Doğurganlık Hızı, (%):** Belli bir yaş grubunda 1.000 kadın başına düşen ortalama canlı doğan çocuk sayısıdır.
- ☑ **Adölesan Doğurganlık Hızı, (%):** 15-19 yaş grubunda 1.000 kadın başına düşen ortalama canlı doğan çocuk sayısını ifade eder.
- ☑ **Tam İzlenen Gebe:** Bir gebe, hamileliği boyunca 4 kez izlenmelidir. Belirlenen dönem ve zaman aralıklarında en az 4 kez izlenen gebe, **tam izlenmiş** sayılır.
Gebe izlem dönem ve aralıkları:
 1. İzlem: Gebeliğin ilk 14 haftası içinde
 2. İzlem: Gebeliğin 18-24.haftaları arası
 3. İzlem: Gebeliğin 28-32.haftaları arası
 4. İzlem: Gebeliğin 36-38.haftaları arası
- ☑ **Tam İzlenen Bebek:** Bir bebek, yaşamının ilk yılı boyunca 9 kez izlenmelidir. İlk izlem doğumdan hemen sonra hastanede olmak üzere, belirlenen dönem ve zaman aralıklarında en az 8 kez izlenen (yani toplam 9 kez) bebek, **tam izlenmiş** sayılır.
Bebek izlem dönem ve zaman aralıkları:
 - 1.izlem: Doğumda (hastanede)
 - 2.izlem: Doğumdan sonraki ilk hafta içinde yenidoğanın izlemi (1-10.gün arası)
 - 3.izlem: 15. gün (11-29.gün arası)
 - 4.izlem: 41. gün (30- 59. gün arası)
 5. izlem: 2. ay (60- 89. gün arası)
 6. izlem: 3. ay (90-115. gün)

7. izlem: 4. ay (120-150. gün)

8. izlem: 6. ay (180-210. gün)

9. izlem: 9. ay (250-290. gün)

Tam İzlenen Çocuk: Bir çocuk, 6 yaşına kadar 7 kez izlenmelidir. Belirlenen dönem ve zaman aralıklarında en az 7 kez, izlenen çocuk ***tam izlenmiş*** sayılır.

Cocuk izlem dönem ve zaman aralıkları:

1. İzlem: 12. ay izlemi (365-394. gün)

2. İzlem: 18. ay izlemi (481-570. gün)

3. İzlem: 24. ay izlemi (661-760. gün)

4. İzlem: 30. ay izlemi (841-930. gün)

5. İzlem: 36. ay izlemi (1021-1110. gün)

6. İzlem: 48 ay izlemi (1321-1530. gün)

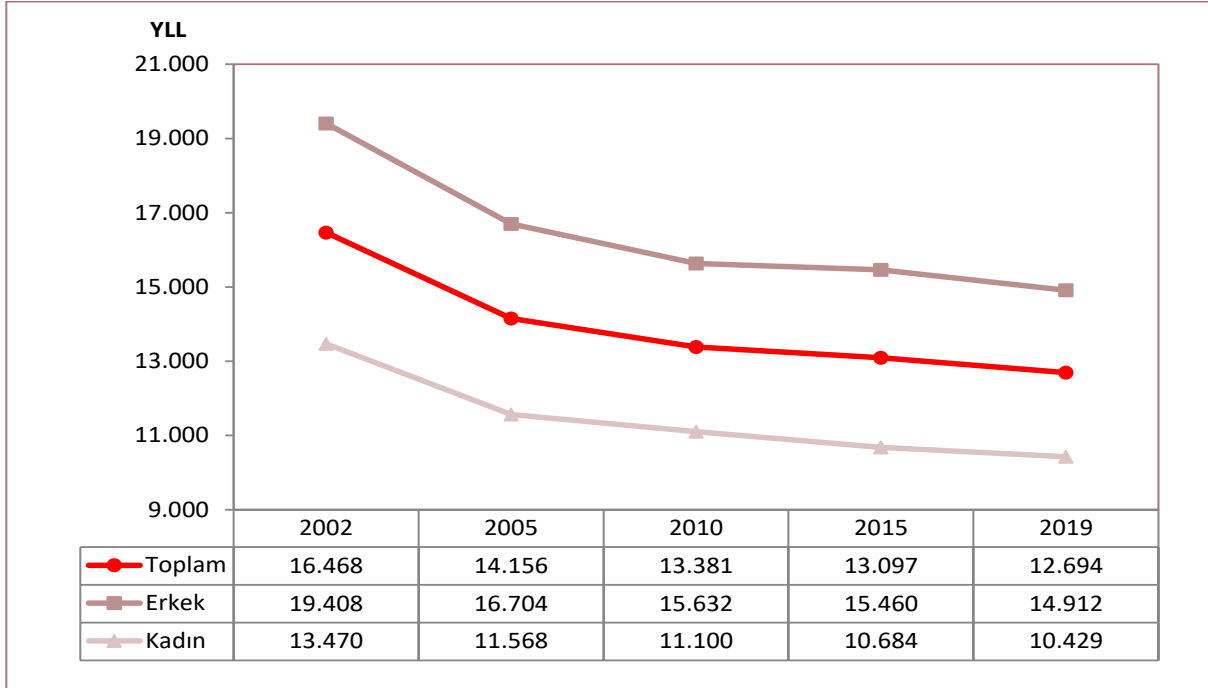
7. İzlem: 60. ay izlemi (1681-1890. gün)

BÖLÜM 6

Küresel Hastalık Yükü 2019 Türkiye Sonuçları

Şekil 6.1. Yıllara ve Cinsiyete Göre 100.000 Kişiye Düşen YLL

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Tablo 6.1. 2019 Yılı İlk 10 YLL Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Toplam

Sıra	Neden	2002	2019	Değişim (%)
1	İskemik Kalp Hastalığı	1.770.301	1.788.335	1,02
2	İnme	474.638	825.066	73,83
3	Trakea, Bronş ve Akciğer Kanseri	325.095	736.936	126,68
4	Neonatal Hastalıklar	1.974.350	616.006	-68,80
5	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	311.174	478.505	53,77
6	Konjenital Doğum Anomalileri	984.531	440.984	-55,21
7	Diyabet	313.821	372.907	18,83
8	Kronik Böbrek Hastalığı	278.198	357.131	28,37
9	Trafik Kazaları	327.791	352.078	7,41
10	Alt Solunum Yolu Enfeksiyonları	752.228	303.432	-59,66

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Tablo 6.2. 2019 Yılı İlk 10 YLL Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Erkek

Sıra	Neden	2002	2019	Değişim (%)
1	İskemik Kalp Hastalığı	1.210.958	1.118.047	-7,67
2	Trakea, Bronş ve Akciğer Kanseri	274.928	620.216	125,59
3	İnme	245.664	410.658	67,16
4	Neonatal Hastalıklar	1.112.663	334.346	-69,95
5	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	215.705	325.692	50,99
6	Trafik Kazaları	233.538	271.479	16,25
7	Konjenital Doğum Anomalileri	547.635	240.368	-56,11
8	Kronik Böbrek Hastalığı	153.925	178.963	16,27
9	Diyabet	146.916	175.104	19,19
10	Alt Solunum Yolu Enfeksiyonları	417.476	174.697	-58,15

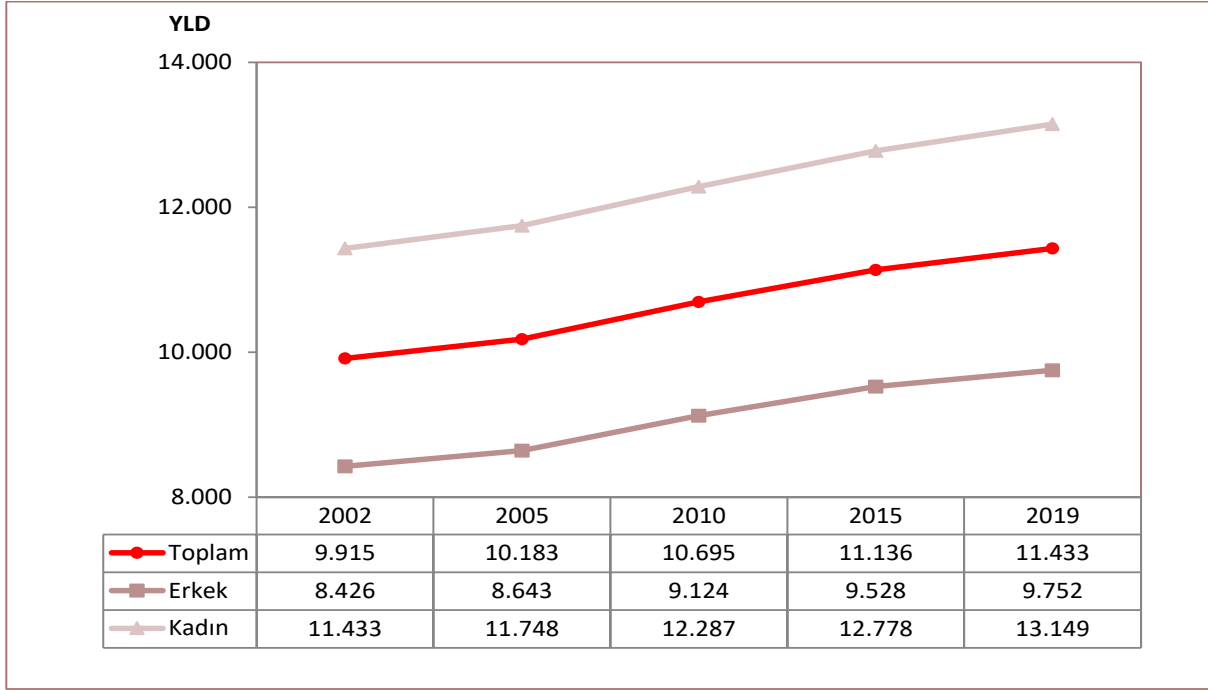
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Tablo 6.3. 2019 Yılı İlk 10 YLL Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Kadın

Sıra	Neden	2002	2019	Değişim (%)
1	İskemik Kalp Hastalığı	559.343	670.288	19,83
2	İnme	228.974	414.408	80,98
3	Neonatal Hastalıklar	861.688	281.660	-67,31
4	Konjenital Doğum Anomalileri	436.896	200.616	-54,08
5	Diyabet	166.905	197.803	18,51
6	Kronik Böbrek Hastalığı	124.273	178.169	43,37
7	Meme Kanseri	94.322	164.911	74,84
8	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	95.468	152.813	60,07
9	Alzheimer ve Diğer Demans Hastalıkları	77.978	133.606	71,34
10	Alt Solunum Yolu Enfeksiyonları	334.753	128.735	-61,54

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Şekil 6.2. Yıllara ve Cinsiyete Göre 100.000 Kişiyeye Düşen YLD

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Tablo 6.4. 2019 Yılı İlk 10 YLD Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Toplam

Sıra	Neden	2002	2019	Değişim (%)
1	Bel Ağrısı	714.815	874.588	22,35
2	Depresif Bozukluklar	515.818	632.644	22,65
3	Baş Ağrısı	462.765	588.744	27,22
4	Jinekolojik Hastalıklar	406.154	522.324	28,60
5	Diyabet	164.236	445.593	171,31
6	Diğer Kas-İskelet Sistemi Bozuklukları	250.226	424.079	69,48
7	Anksiyete Bozuklukları	305.615	375.857	22,98
8	Oral Hastalıklar	254.500	354.887	39,45
9	Yaşla İlgili veya Diğer İşitme Kayıpları	229.099	318.835	39,17
10	Boyun Ağrısı	181.549	267.435	47,31

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Tablo 6.5. 2019 Yılı İlk 10 YLD Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Erkek

Sıra	Neden	2002	2019	Değişim (%)
1	Bel Ağrısı	406.744	455.555	12,00
2	Depresif Bozukluklar	179.838	228.187	26,88
3	Diyabet	77.807	212.785	173,48
4	Baş Ağrısı	156.205	211.110	35,15
5	Oral Hastalıklar	119.013	166.728	40,09
6	Diğer Kas-İskelet Sistemi Bozuklukları	96.031	165.115	71,94
7	Yaşla İlgili veya Diğer İşitme Kayıpları	117.232	160.993	37,33
8	Anksiyete Bozuklukları	119.194	147.083	23,40
9	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	77.581	137.828	77,66
10	Endokrin, Metabolik, Kan ve Bağışıklık Bozuklukları	87.058	118.283	35,87

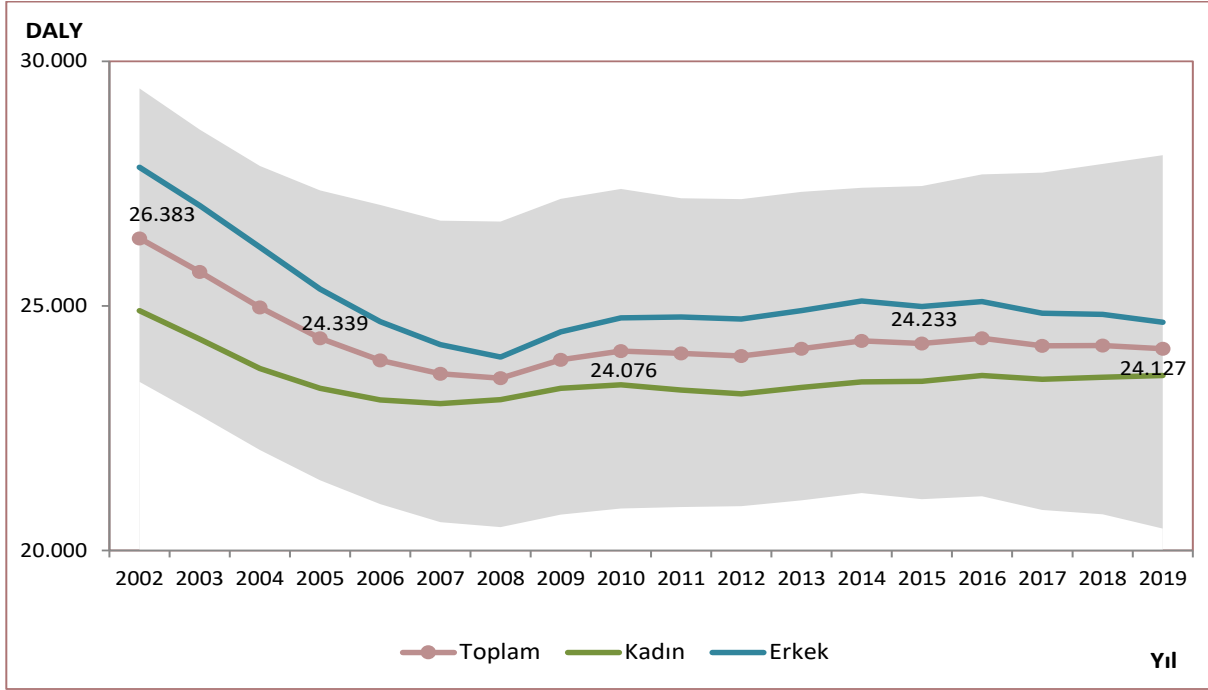
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Tablo 6.6. 2019 Yılı İlk 10 YLD Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Kadın

Sıra	Neden	2002	2019	Değişim (%)
1	Jinekolojik Hastalıklar	406.154	522.324	28,60
2	Bel Ağrısı	308.071	419.033	36,02
3	Depresif Bozukluklar	335.980	404.457	20,38
4	Baş Ağrısı	306.559	377.634	23,18
5	Diğer Kas-İskelet Sistemi Bozuklukları	154.195	258.964	67,95
6	Diyabet	86.429	232.807	169,36
7	Anksiyete Bozuklukları	186.421	228.774	22,72
8	Oral Hastalıklar	135.486	188.160	38,88
9	Boyun Ağrısı	111.495	164.588	47,62
10	Yaşla İlgili veya Diğer İşitme Kayıpları	111.867	157.842	41,10

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Şekil 6.3. Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen DALY

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Not: Şekil içerisinde yer alan gölgelendirme, yapılan tahminler için güven aralığını ifade eder.

Tablo 6.7. 2019 Yılı İlk 10 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Toplam

Sıra	Neden	2002	2019	Değişim (%)
1	İskemik Kalp Hastalığı	1.816.681	1.847.044	1,67
2	İnme	585.368	993.082	69,65
3	Bel Ağrısı	714.815	874.588	22,35
4	Neonatal Hastalıklar	2.141.881	845.771	-60,51
5	Diyabet	478.057	818.499	71,21
6	Trakea, Bronş ve Akciğer Kanseri	327.883	743.637	126,80
7	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	457.684	733.647	60,30
8	Depresif Bozukluklar	515.818	632.644	22,65
9	Baş Ağrısı	462.765	588.744	27,22
10	Jinekolojik Hastalıklar	406.715	522.877	28,56

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Tablo 6.8. 2019 Yılı İlk 10 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Erkek

Sıra	Neden	2002	2019	Değişim (%)
1	İskemik Kalp Hastalığı	1.237.256	1.149.728	-7,07
2	Trakea, Bronş ve Akciğer Kanseri	277.258	625.682	125,67
3	İnme	286.826	477.022	66,31
4	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	293.287	463.520	58,04
5	Bel Ağrısı	406.744	455.555	12,00
6	Neonatal Hastalıklar	1.194.192	446.864	-62,58
7	Diyabet	224.723	387.889	72,61
8	Trafik Kazaları	270.585	319.815	18,19
9	Konjenital Doğum Anomalileri	571.811	263.262	-53,96
10	Kronik Böbrek Hastalığı	186.682	236.306	26,58

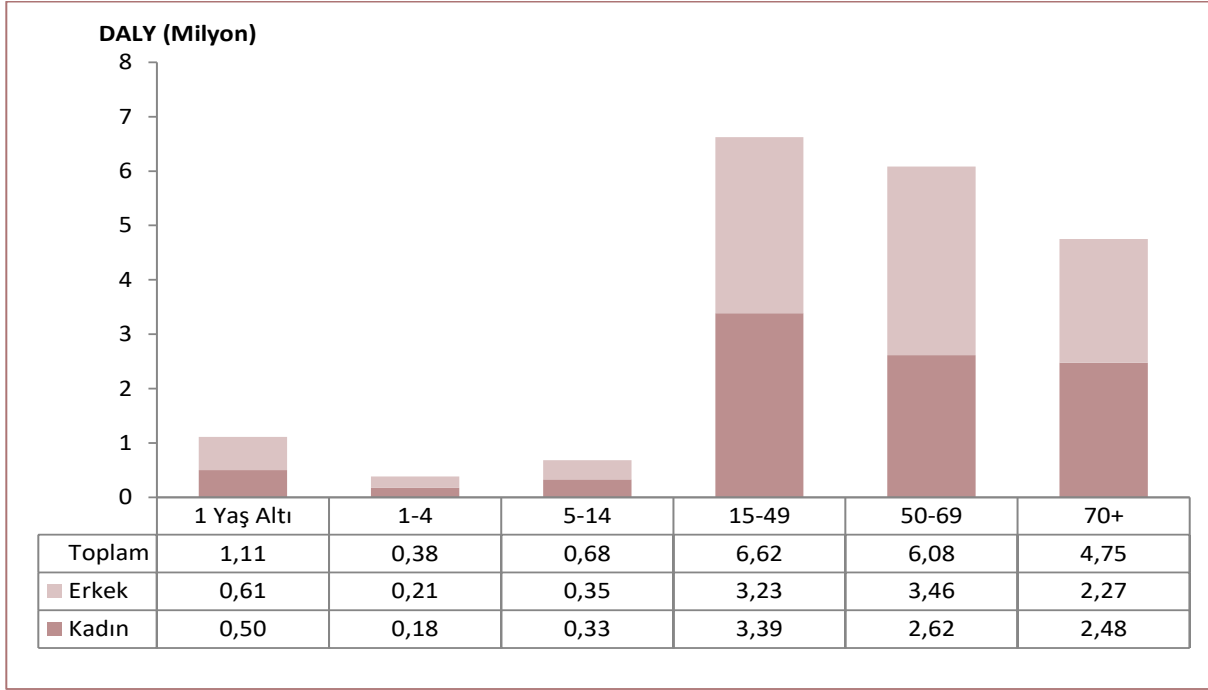
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Tablo 6.9. 2019 Yılı İlk 10 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Kadın

Sıra	Neden	2002	2019	Değişim (%)
1	İskemik Kalp Hastalığı	579.425	697.316	20,35
2	Jinekolojik Hastalıklar	406.715	522.877	28,56
3	İnme	298.542	516.060	72,86
4	Diyabet	253.334	430.611	69,98
5	Bel Ağrısı	308.071	419.033	36,02
6	Depresif Bozukluklar	335.980	404.457	20,38
7	Neonatal Hastalıklar	947.689	398.907	-57,91
8	Baş Ağrısı	306.559	377.634	23,18
9	Diğer Kas-İskelet Sistemi Bozuklukları	165.460	271.901	64,33
10	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	164.398	270.126	64,31

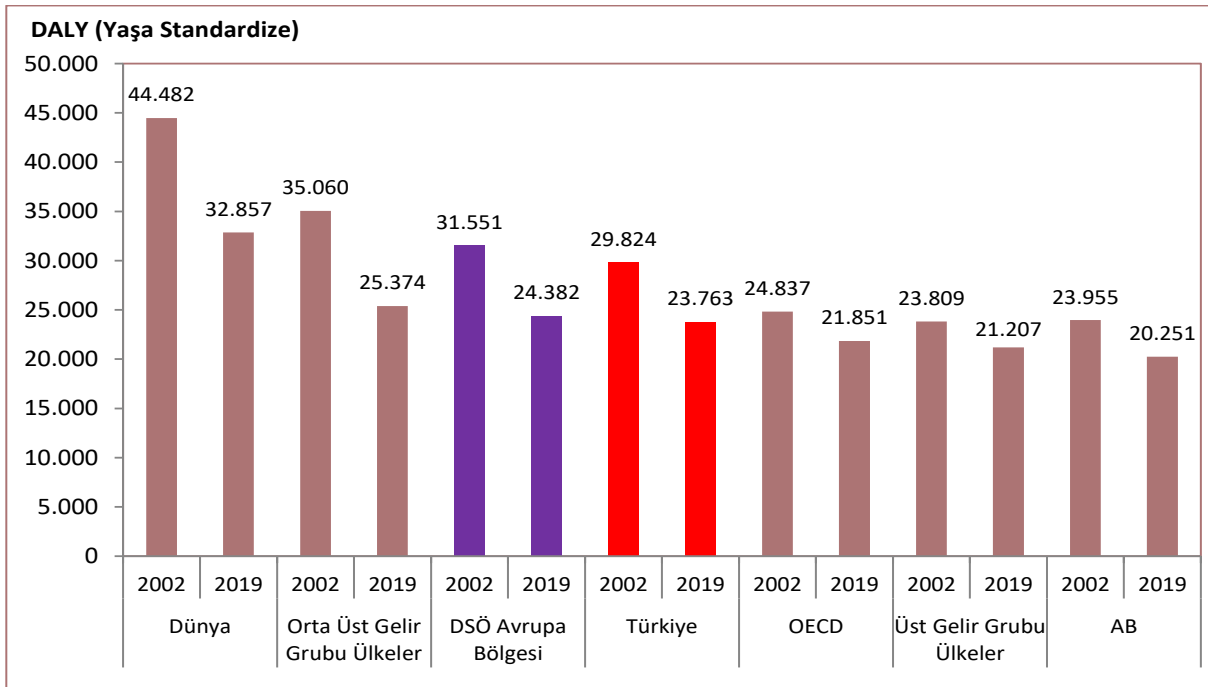
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Şekil 6.4. Cinsiyete ve Yaş Gruplarına Göre DALY, (Milyon), 2019

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

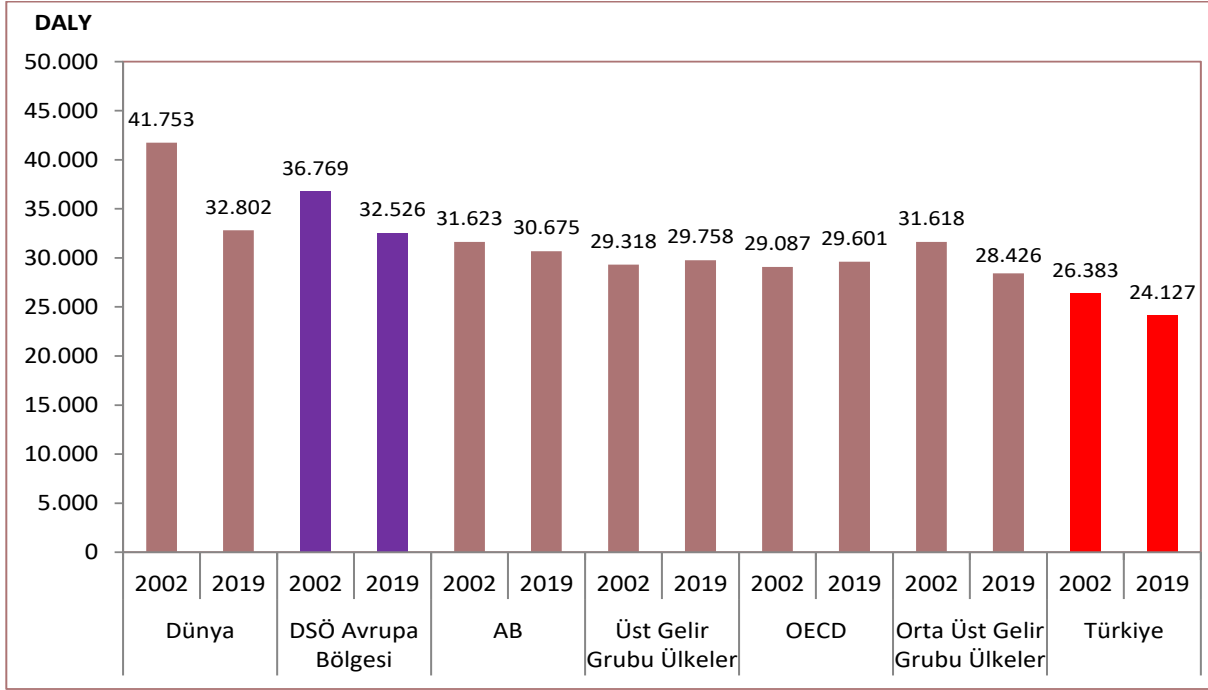
Şekil 6.5. 100.000 Kişiyeye Düşen DALY'nin Uluslararası Karşılaştırması, Yaşa Standardize, 2002, 2019

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Not: Ülke ve yıllar arası karşılaştırmaya olanak sağlamak adına ölçümler yaşa standardize edilmiştir.

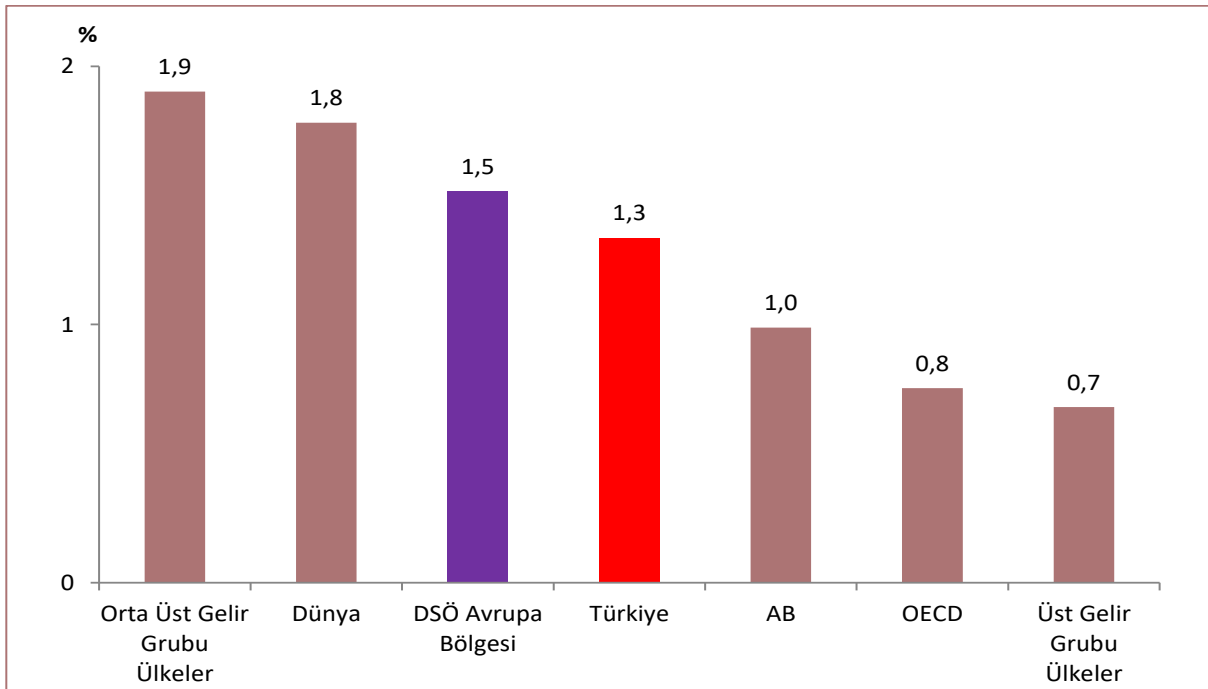
Şekil 6.6. 100.000 Kişiyeye Düşen DALY'nin Uluslararası Karşılaştırması, 2002, 2019

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Not: Hesaplamalar, yaş kırılımının da etkisini görmek adına yaşa standardize edilmeden yapılmıştır.

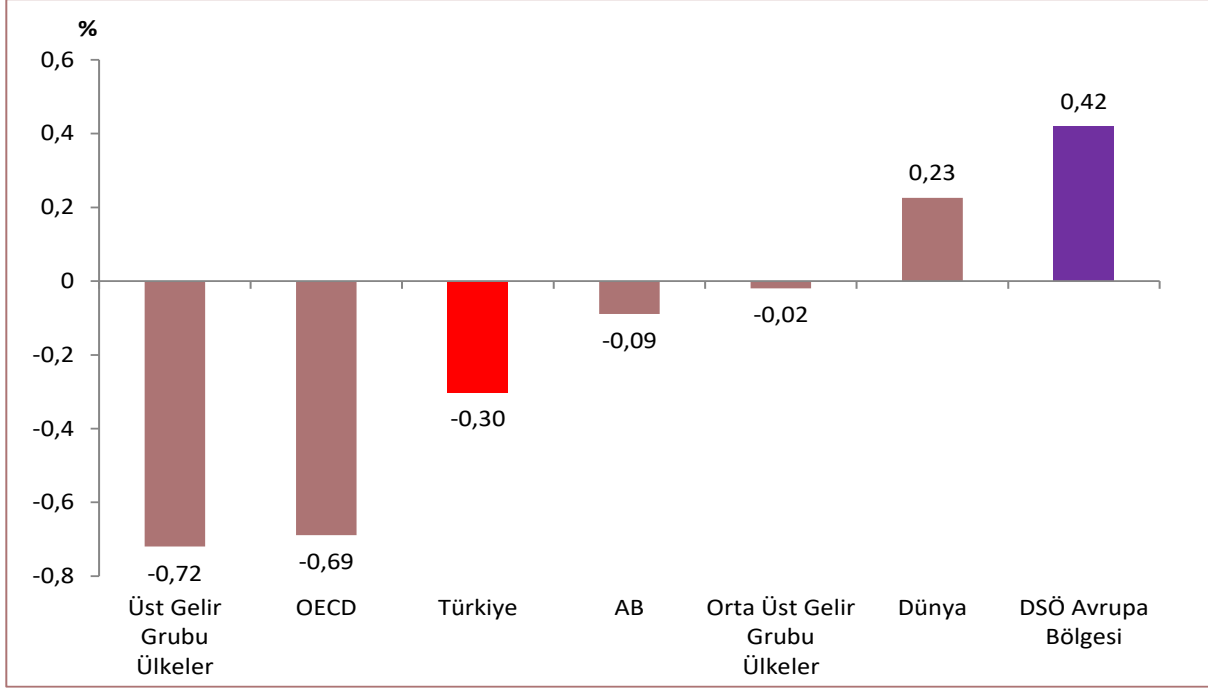
Şekil 6.7. 2002-2019 Yılları Arasında DALY'de Yıllık Ortalama Azalışın Uluslararası Karşılaştırması, Yaşa Standardize, (%)

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Not: Ülke ve yıllar arası karşılaştırmaya olanak sağlamak adına ölçümler yaşa standardize edilmiştir.

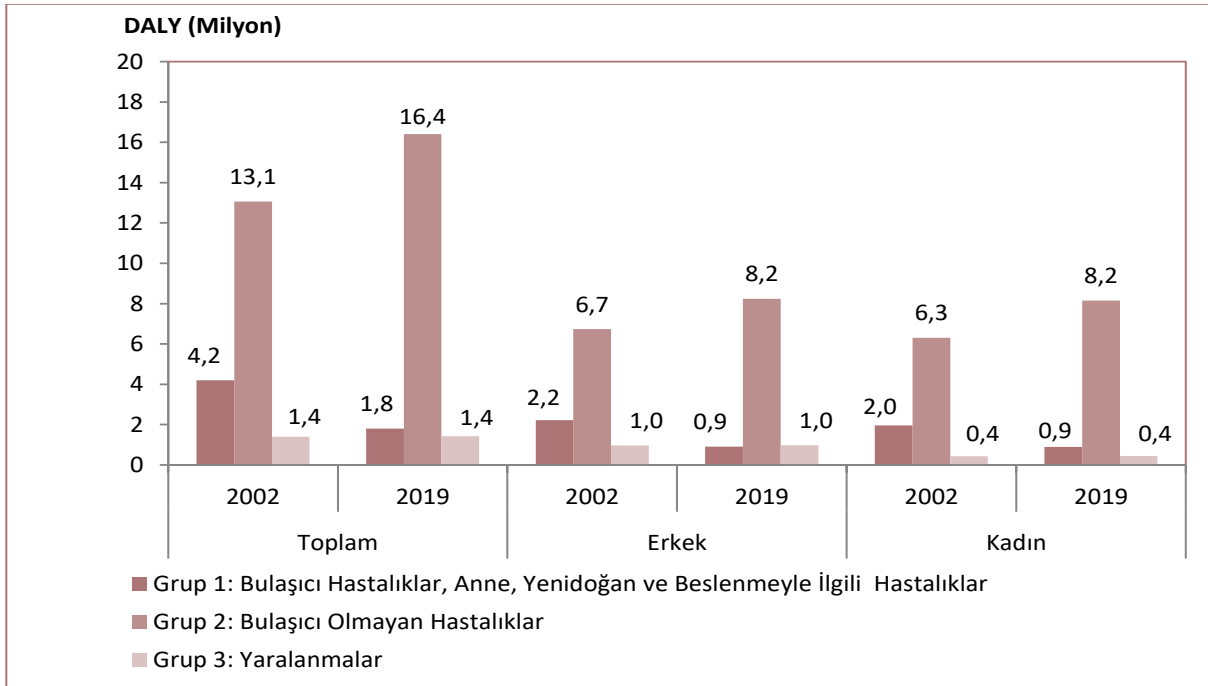
Şekil 6.8. 2002-2019 Yılları Arasında DALY’de Yıllık Ortalama Azalışın Uluslararası Karşılaştırması, (%)

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

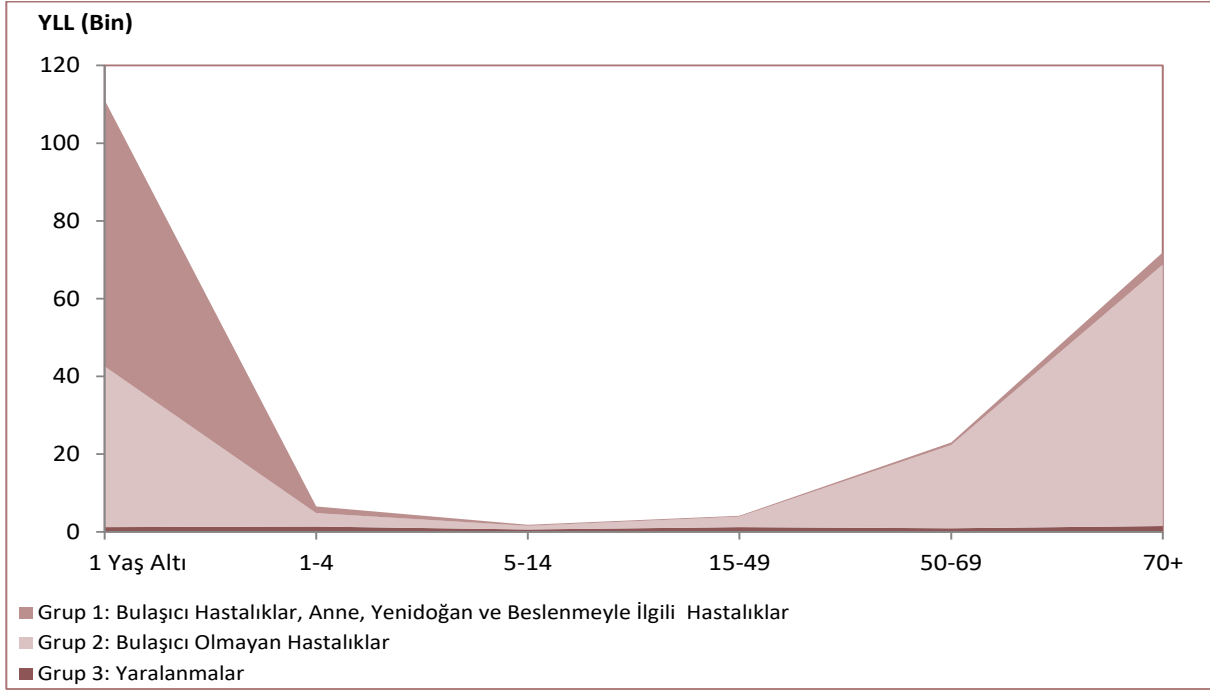
Not: Hesaplamalar, yaş kırılımının da etkisini görmek adına yaşa standardize edilmeden yapılmıştır.

Şekil 6.9. Ana Hastalık Gruplarına ve Cinsiyete Göre DALY, (Milyon), 2002, 2019

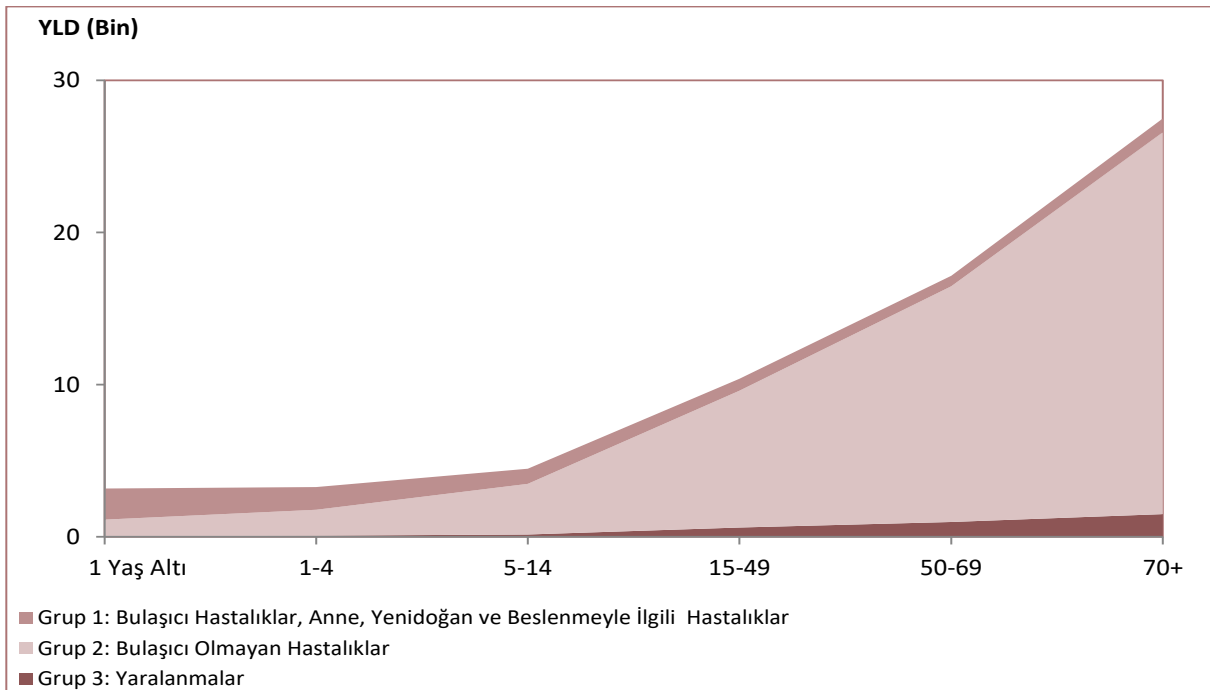
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Şekil 6.10. Ana Hastalık Gruplarına ve Yaş Gruplarına Göre 100.000 Kişiyeye Düşen YLL, (Bin), 2019

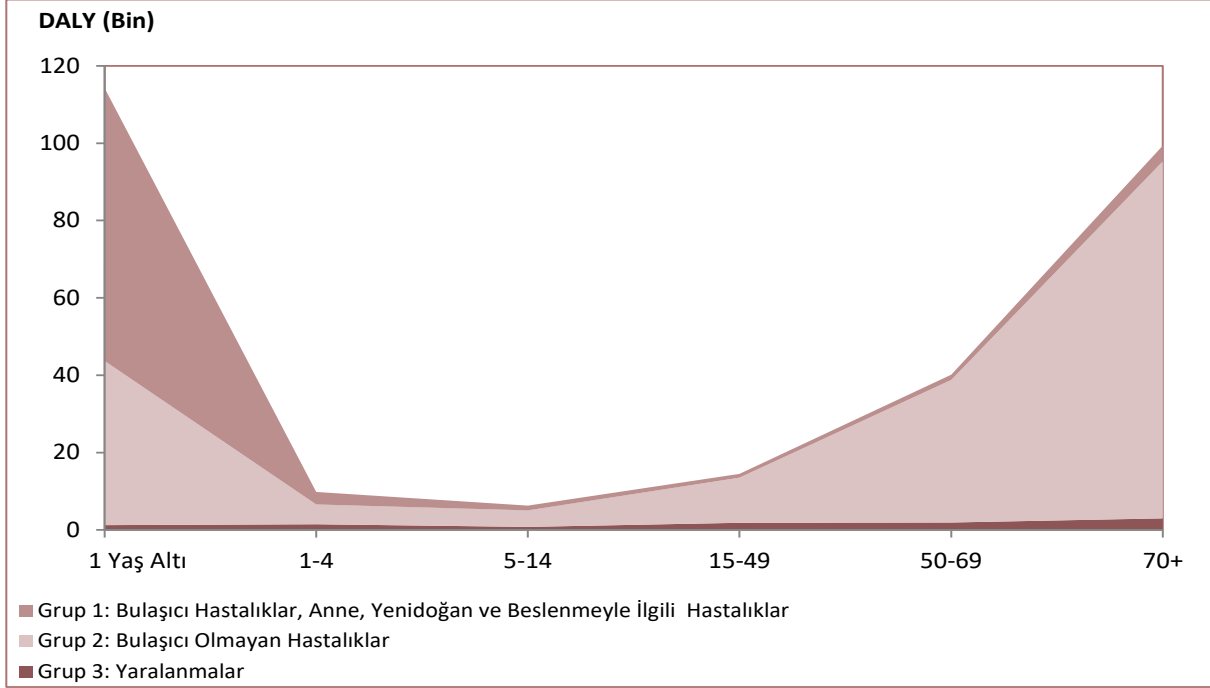
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Şekil 6.11. Ana Hastalık Gruplarına ve Yaş Gruplarına Göre 100.000 Kişiyeye Düşen YLD, (Bin), 2019

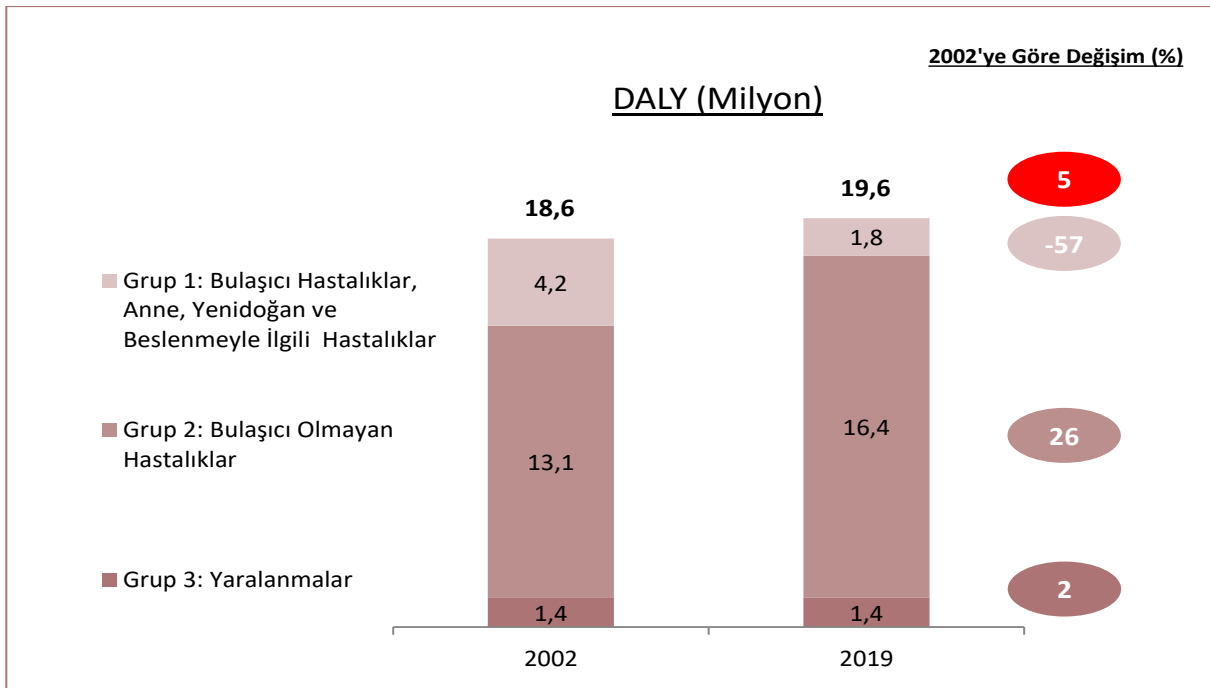
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Şekil 6.12. Ana Hastalık Gruplarına ve Yaş Gruplarına Göre 100.000 Kişiyeye Düşen DALY, (Bin), 2019

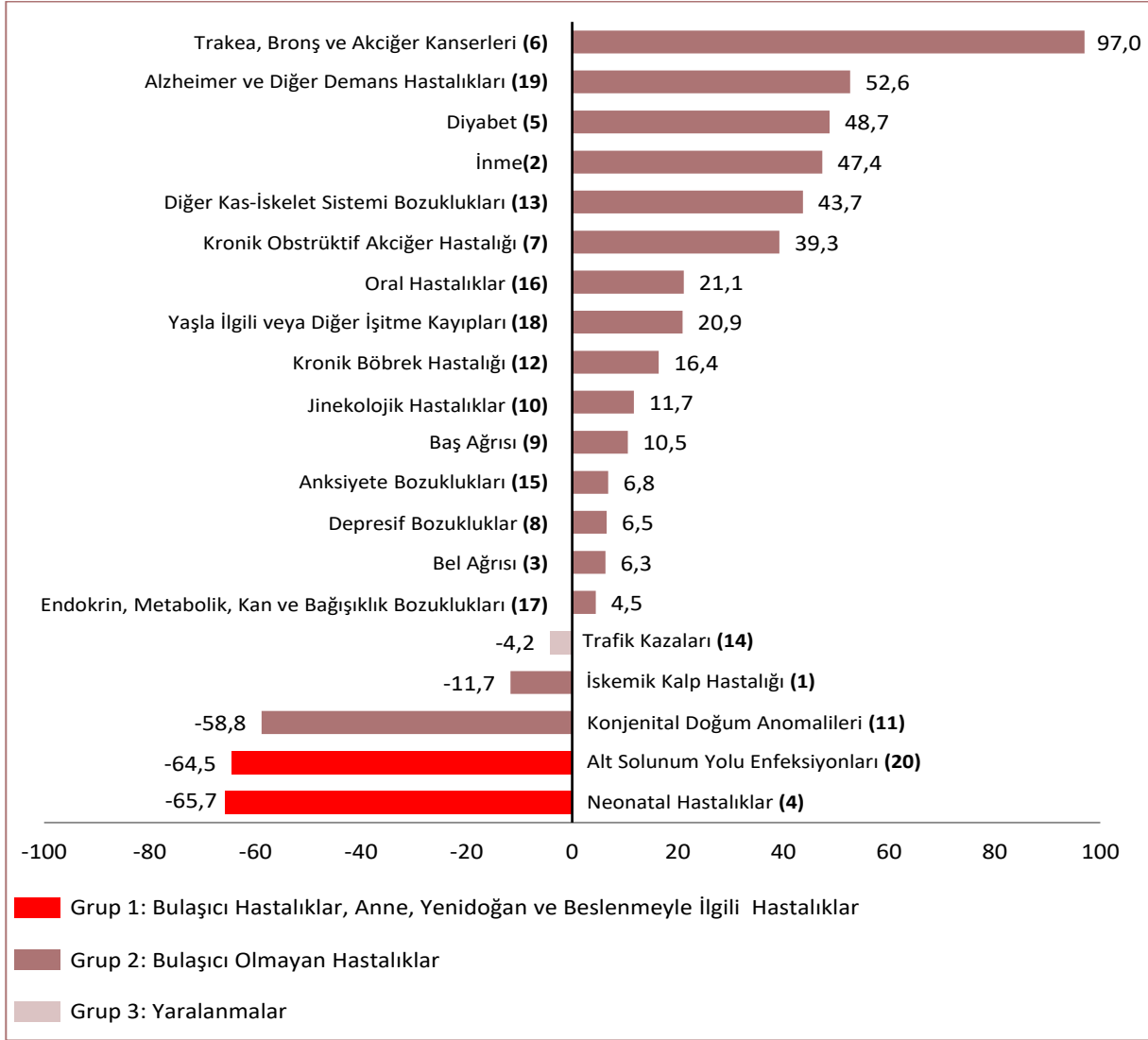
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Şekil 6.13. Ana Hastalık Gruplarına Göre DALY (Milyon), 2002, 2019 ve 2002'ye Göre Değişim, (%)

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

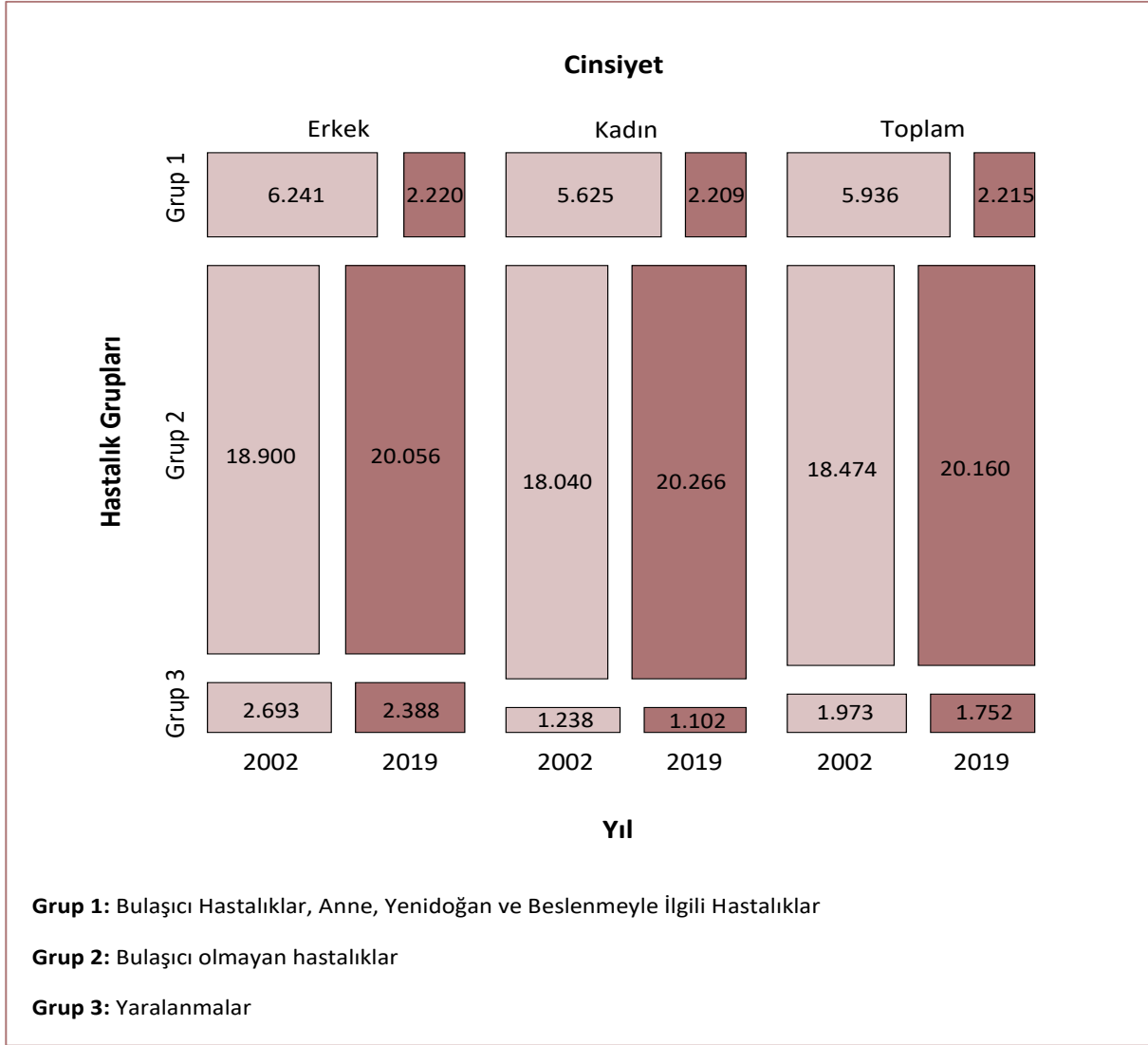
Şekil 6.14. 2019 Yılı İlk 20 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%)

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

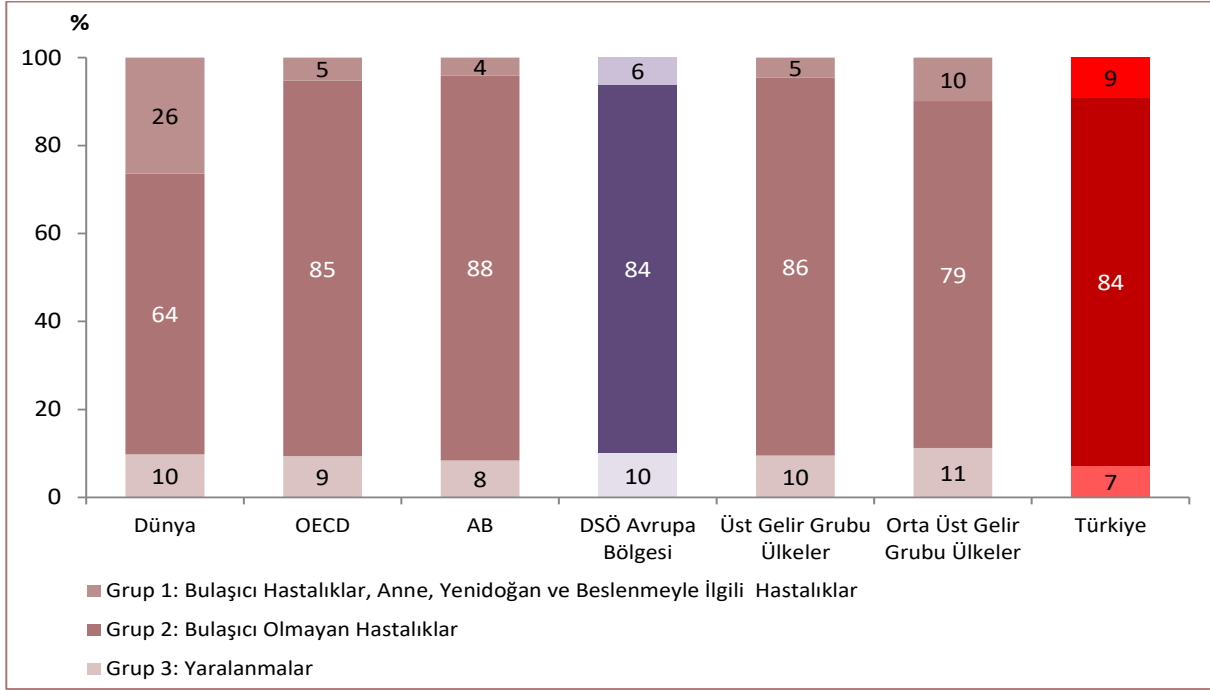
Not: Nedenlerin yanında parantez içinde yazan sayılar ilgili nedenin "2019 yılı ilk 20 DALY nedeni" içerisindeki sırasını göstermektedir.

Şekil 6.15. Ana Hastalık Grupları ve Cinsiyete Göre 100.000 Kişiyeye Düşen DALY, 2002, 2019

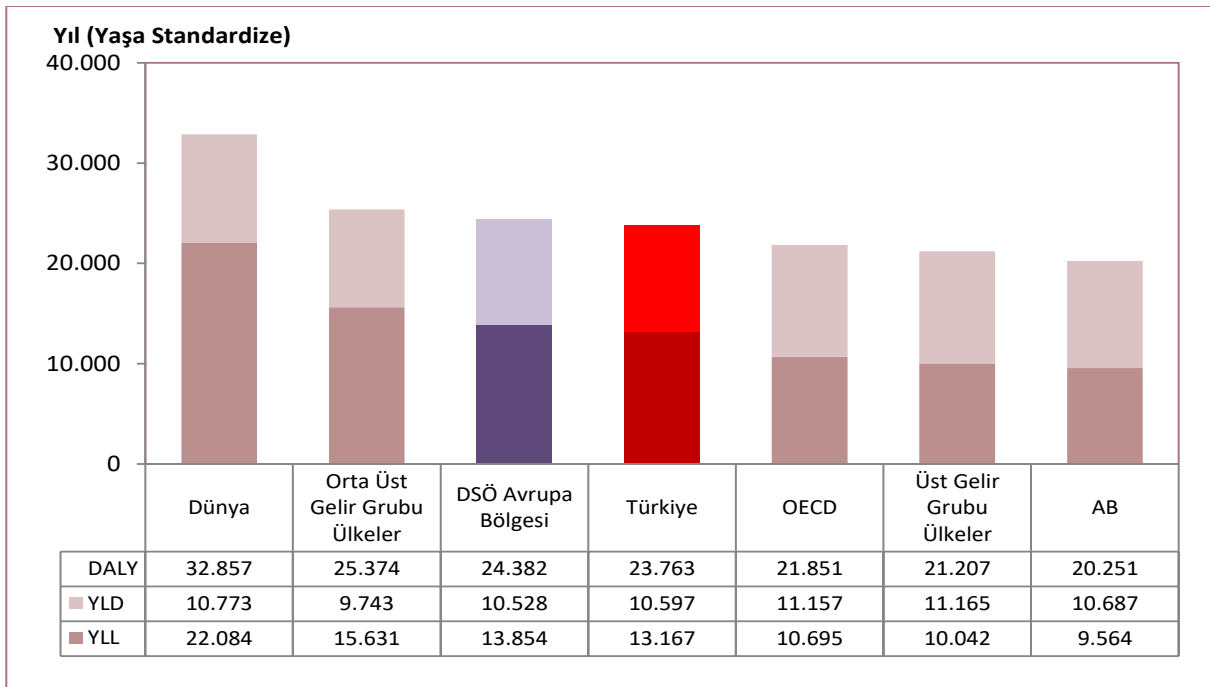
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Şekil 6.16. Ana Hastalık Gruplarına Göre DALY Dağılımının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Şekil 6.17. 100.000 Kişiye Düşen DALY, YLL ve YLD'nin Uluslararası Karşılaştırması, Yaşa Standardize, 2019

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

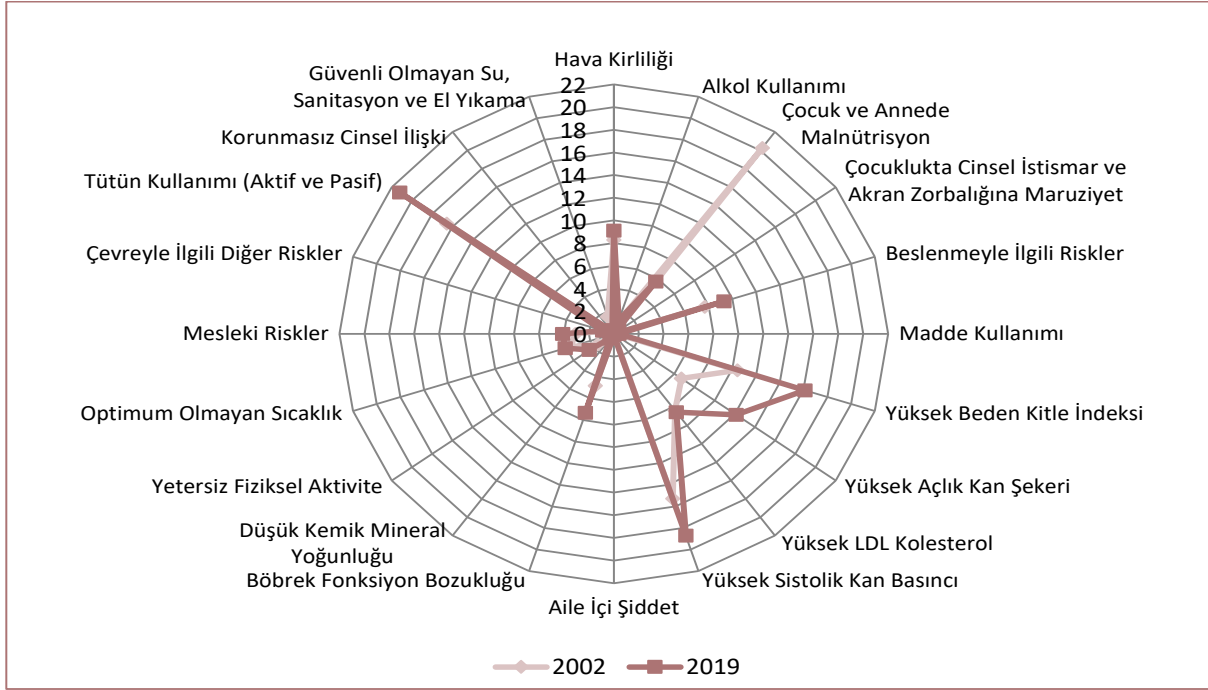
Not: Ülke ve yıllar arası karşılaştırmaya olanak sağlamak adına ölçümler yaşa standardize edilmiştir.

Tablo 6.10. Cinsiyete Göre Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen 100.000 Kişiyeye Düşen DALY, 2002, 2019

Risk Faktörleri	2002			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Tütün Kullanımı (Aktif ve Pasif)	4.998	1.534	3.283	5.211	1.564	3.407
Yüksek Beden Kitle İndeksi	2.234	2.150	2.193	2.901	2.952	2.927
Yüksek Sistolik Kan Basıncı	3.211	2.288	2.754	2.842	2.477	2.662
Yüksek Açlık Kan Şekeri	1.485	1.312	1.400	2.249	2.168	2.209
Hava Kirliliği	1.845	1.151	1.502	1.673	1.078	1.379
Beslenmeyle İlgili Riskler	1.773	933	1.357	1.608	1.091	1.352
Yüksek LDL Kolesterol	1.959	906	1.438	1.403	910	1.159
Böbrek Fonksiyon Bozukluğu	1.011	848	930	1.156	1.087	1.122
Çocuk ve Annede Malnütrisyon	4.012	3.600	3.808	1.017	1.089	1.053
Mesleki Riskler	1.674	324	1.006	1.604	330	973
Optimum Olmayan Sıcaklık	678	518	599	562	474	519
Yetersiz Fiziksel Aktivite	331	264	298	422	357	390
Alkol Kullanımı	404	104	255	384	91	239
Madde Kullanımı	135	120	128	201	170	186
Güvenli Olmayan Su, Sanitasyon ve El Yıkama	416	351	384	178	163	171
Çevreyle İlgili Diğer Riskler	225	115	171	191	105	148
Düşük Kemik Mineral Yoğunluğu	78	74	76	128	140	134
Çocuklukta Cinsel İstismar ve Akran Zorbalığına Maruziyet	125	116	121	129	132	130
Aile İçi Şiddet	-	202	100	-	206	102
Korunmasız Cinsel İlişki	12	83	47	21	94	57

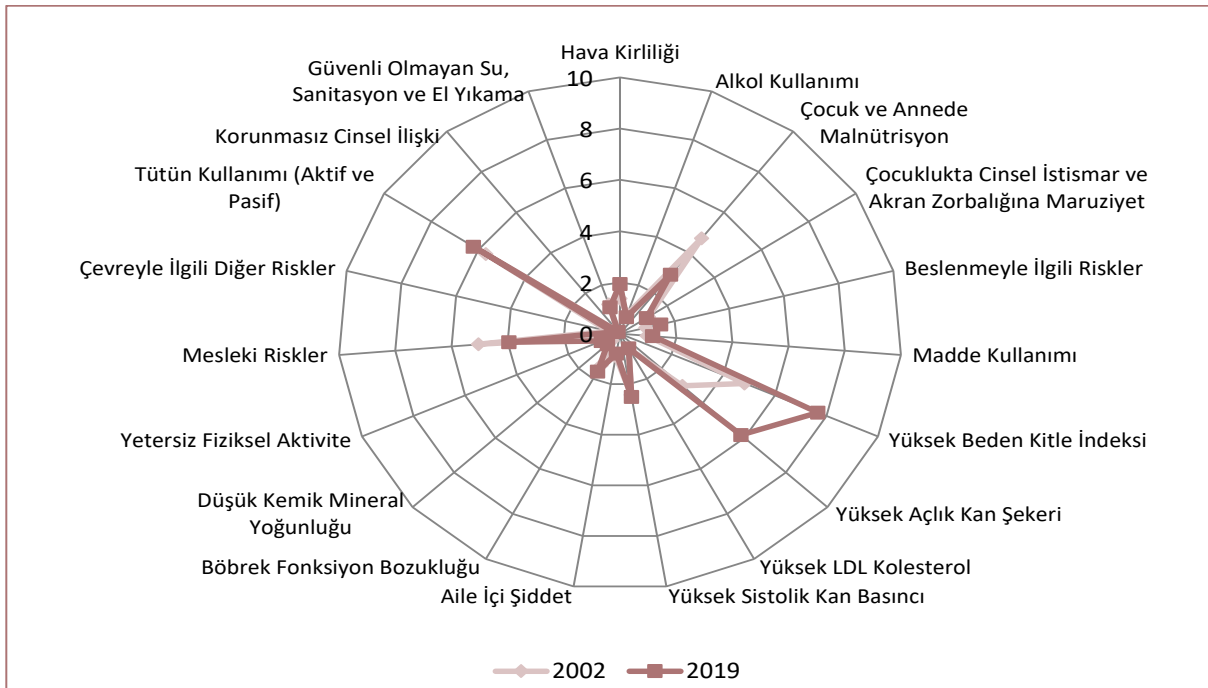
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Şekil 6.18. Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen YLL'nin Payı, (%), 2002, 2019

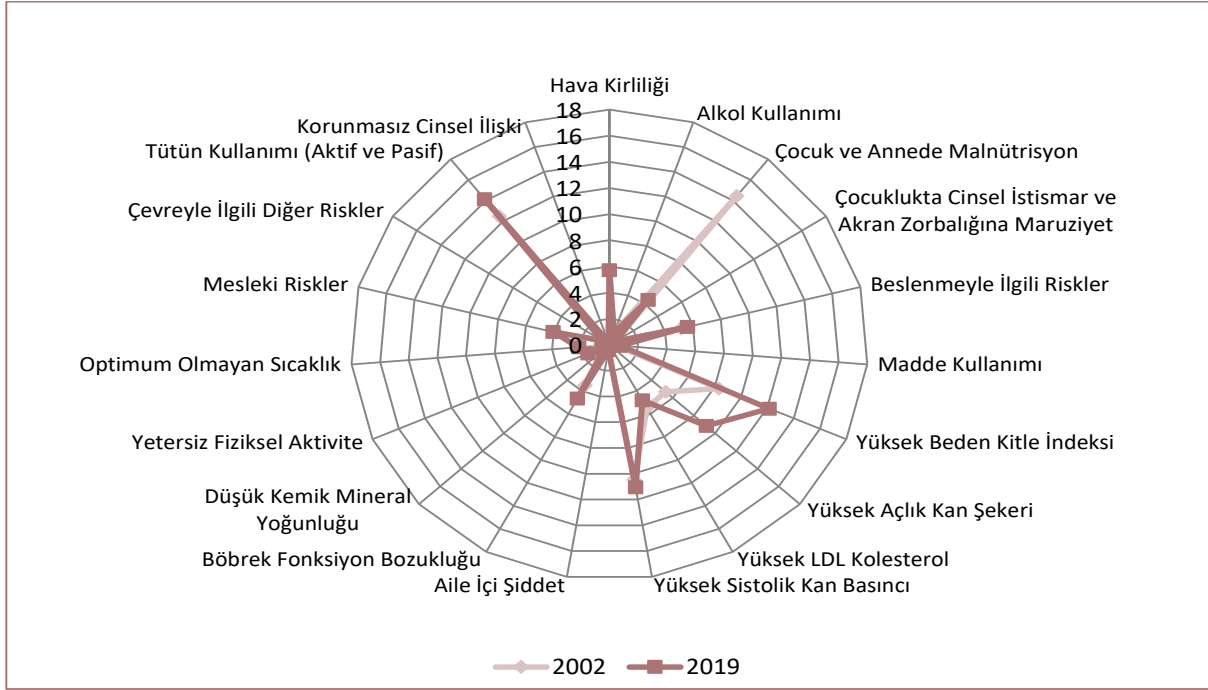
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Şekil 6.19. Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen YLD'nin Payı, (%), 2002, 2019

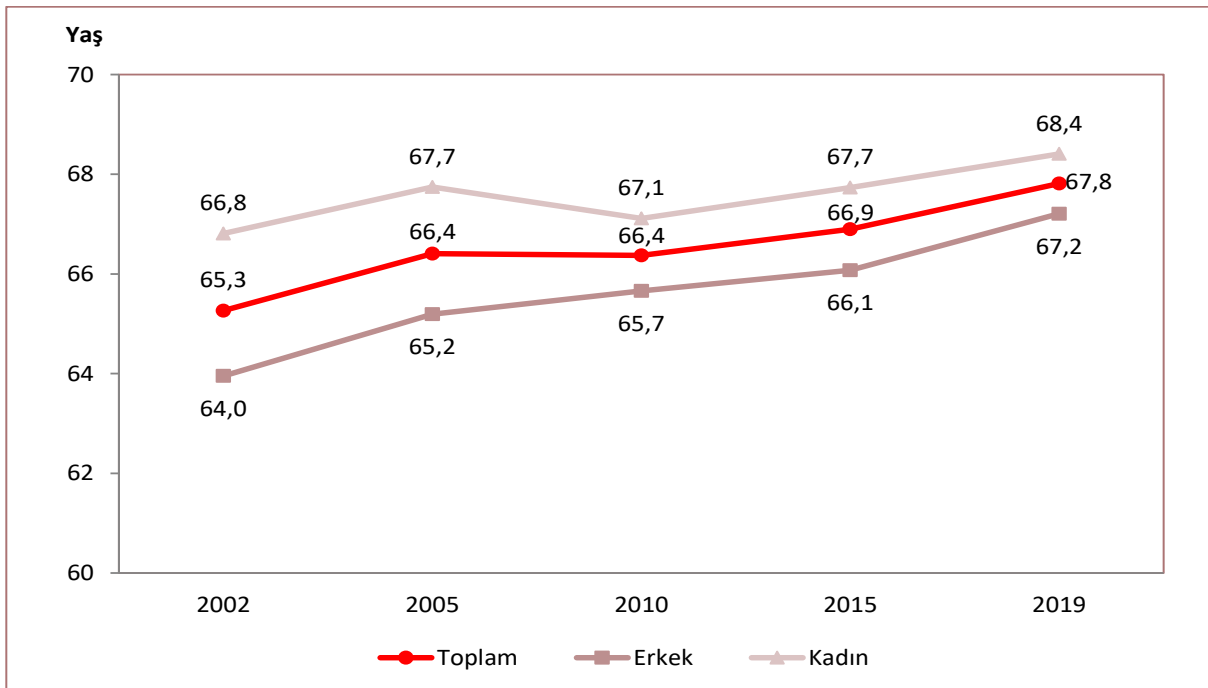
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Şekil 6.20. Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen DALY'nin Payı, (%), 2002, 2019

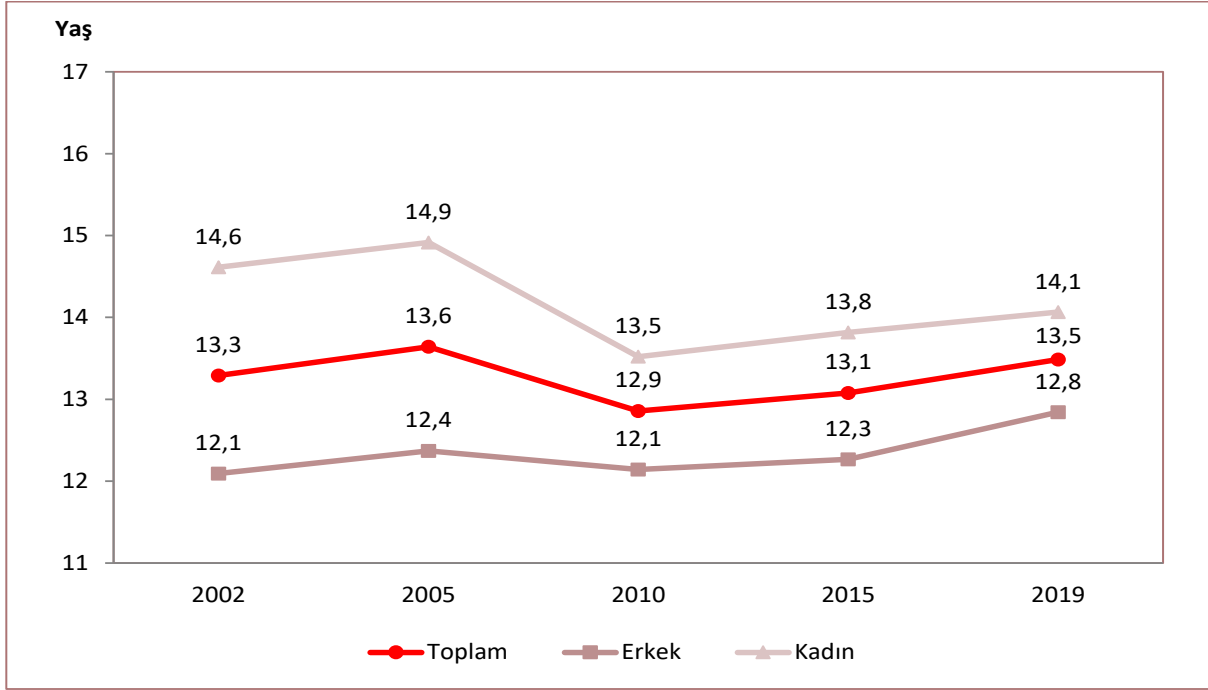
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Şekil 6.21. Yıllara ve Cinsiyete Göre Doğumdaki HALE

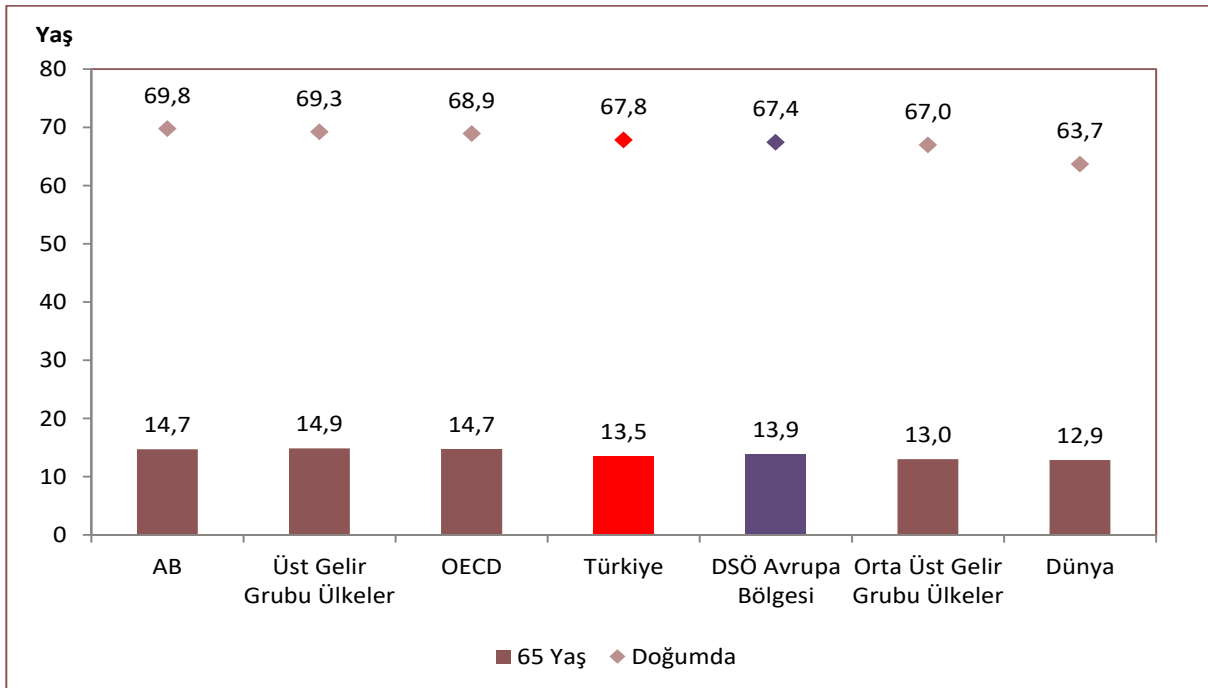
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Şekil 6.22. Yıllara ve Cinsiyete Göre 65 Yaşındaki HALE

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Şekil 6.23. Doğumda ve 65 Yaşındaki HALE Uluslararası Karşılaştırması, 2019

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Bölüm 6 ile İlgili Açıklamalar

☑ **Engelliliğe Ayarlanmış Yaşam Yılı (DALY):** Erken yaşlardaki ölümler ile ölümle sonuçlanmayan ancak uzun dönemli işlev kaybına yol açan hastalıklar ve yaralanmalar nedeniyle kaybedilen yılları sayan mutlak bir sağlık kaybı ölçütüdür. 1 DALY, 1 sağlıklı yaşam yılından kaybı ifade eder.

☑ **Engellilikle Geçirilen Yaşam Yılı (YLD):** Ölüme yol açmayan ancak ideal olmayan sağlık koşullarında yaşanan yılları ifade eder.

☑ **Kaybedilen Yaşam Yılı (YLL):** Erken ölüm sebebiyle kaybedilen yaşam yılı olarak ifade edilir.

☑ DALY iki bileşenin toplamından oluşur;

DALY = YLL (Mortalite Yükü) + YLD (Morbidite Yükü)

☑ **Grup 1 Hastalıklar:** Bulaşıcı hastalıklar, anne, yenidoğan ve beslenmeyle ilgili hastalıkları ifade eder.

☑ **Grup 2 Hastalıklar:** Bulaşıcı olmayan hastalıkları ifade eder.

☑ **Grup 3 Hastalıklar:** Yaralanmaları ifade eder.

☑ **Sağlığa Ayarlanmış Yaşam Yılı (HALE):** Kişinin, hayatında ne kadarlık süreyi sağlıklı bir şekilde yaşadığını ifade eder. Yıl cinsinden ifade edilir.

☑ Hastalık Yükü çalışmalarında metodolojik farklılıklar olması sebebiyle daha önceki yıllarda yapılan çalışmalar ile karşılaştırma yapmak uygun değildir.

☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve grafiklere ait toplamlar, yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.

☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve grafiklerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

☑ Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019 (KHY-2019); 286 ölüm nedeninin, 369 hastalık ve yaralanmanın ve 87 risk faktörünün 204 ülke için değerlendirilerek ulusal ve küresel düzeyde sağlık profili ve sağlık profilindeki değişiklikleri ölçümleyebilmek için gerçekleştirilen bir çalışmadır.

☑ Çalışma, Washington Üniversitesi Sağlık Ölçümleri ve Değerlendirme Enstitüsü (IHME) tarafından yapılmıştır.

☑ Hastalık yükü çalışmaları, sağlık politikalarında önceliklerin belirlenmesi ve yürütülen programların sonuçlarının değerlendirilmesi açısından önemli bir bilgi kaynağıdır.

☑ Ülkelerdeki ve bölgelerdeki erken yaşlardaki ölümler ile ölümle sonuçlanmayan ancak uzun dönemli işlev kaybına yol açan hastalıkların ve yaralanmaların neden olduğu yükü ve risk faktörlerine atfedilen yükü hesaplamak adına çalışma büyük önem arz etmektedir.

☑ Çalışma cinsiyet, yaş grubu, yıl, ülke, bölge, hastalık ve risk faktörleri düzeyinde veriler sunarak hastalık yükü değerlerinde detaylı karşılaştırma yapmaya olanak sağlamaktadır.

☑ KHY 2017 çalışmasıyla kıyaslandığında KHY 2019'da jinekolojik hastalıklara ait DALY ve YLD değerlerinin yüksek olduğu görülmektedir. Bunun sebebi hesaplama metodolojisinde yapılan değişikliklerdir. Toplumda hastaneye yatmayı gerektirmeyen vakaları daha iyi yakalayan bir veri dönüşümü kullanılmasıyla KHY 2019'da jinekolojik vakaların değerlerinde yükselmeler görülmüştür. Konuyla ilgili ayrıntılı bilgiler aşağıdaki linklerde yer almaktadır.

http://www.healthdata.org/results/gbd_summaries/2019/gynecological-diseases-level-3-cause

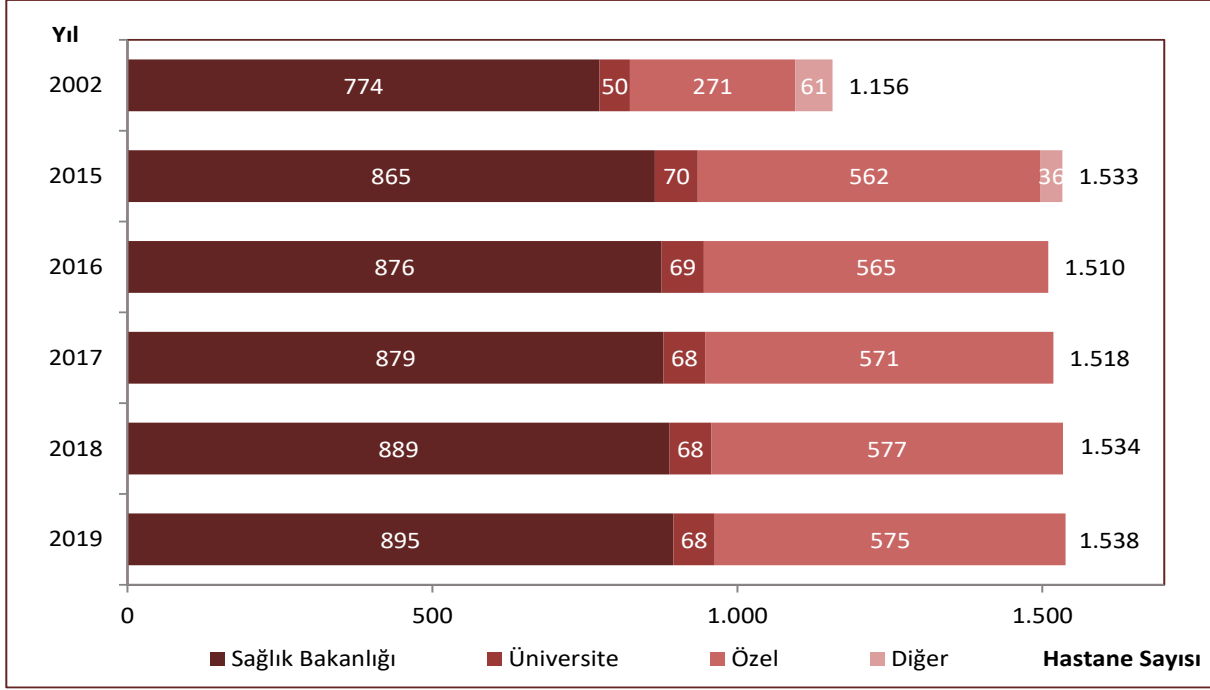
http://www.healthdata.org/results/gbd_summaries/2019/other-gynecological-diseases-level-4-cause

BÖLÜM 7

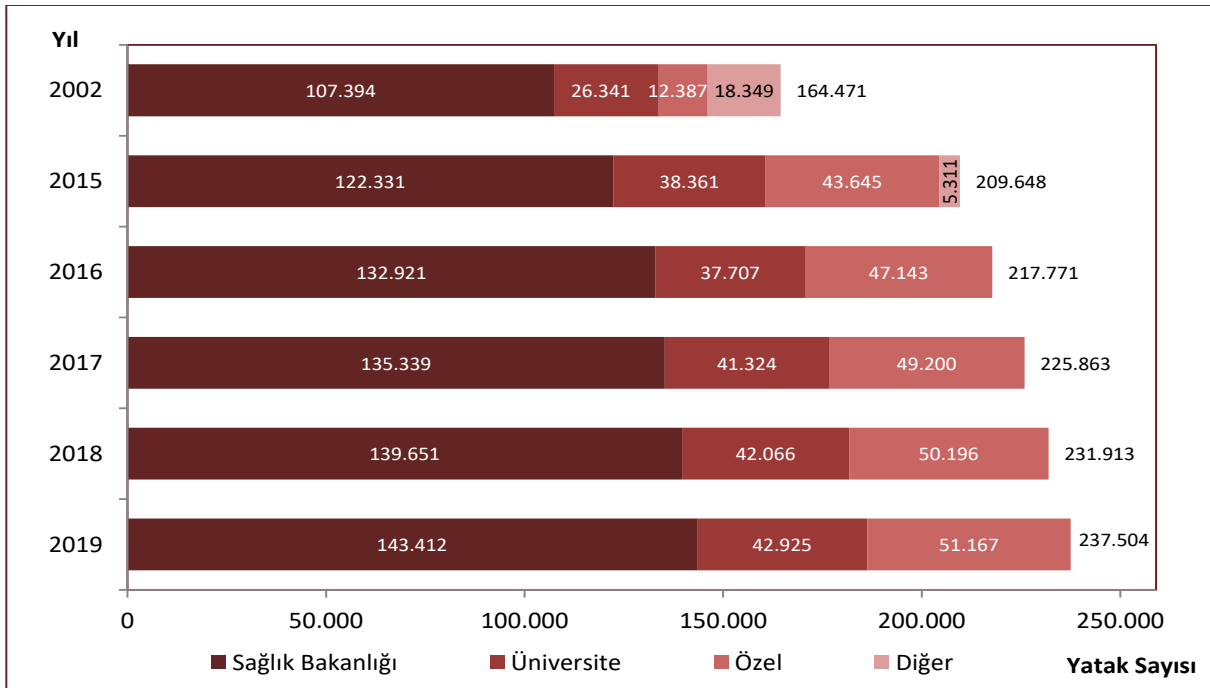
Sağlık Hizmeti Verilen Kurumlar ve Altyapıları

Şekil 7.1. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastane Sayısı

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.2. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastane Yatağı Sayısı

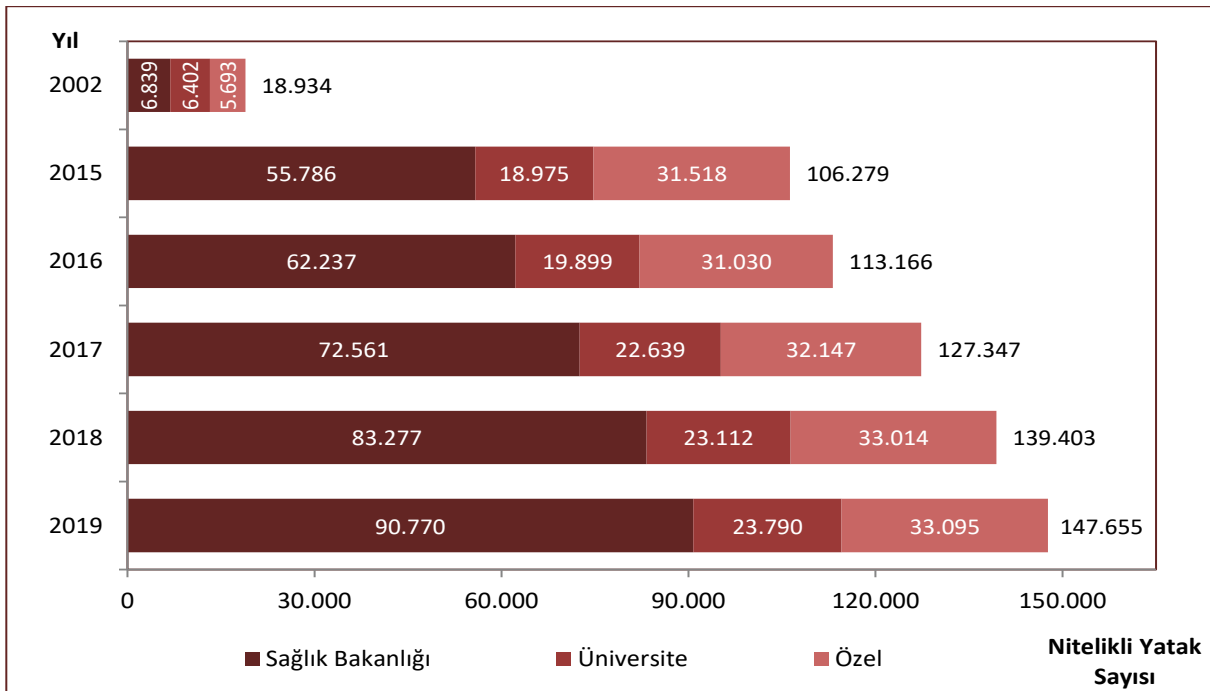
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.1. Dallara Göre Hastane ve Yatak Sayıları, 2019

Dallar	Hastane	Yatak
Genel Hastane	1.427	218.989
Entegre İlçe Devlet Hastanesi	289	1.703
Şehir Hastanesi	10	13.120
Belediye Hastanesi	2	333
Genel Eğitim Hastanesi	120	81.494
Diğer Genel Hastaneler	1.006	122.339
Göz Hastalıkları Hastanesi	26	341
Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi	23	3.952
Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi	20	2.999
Göğüs Hastalıkları Hastanesi	11	3.510
Psikiyatri Hastanesi	11	3.932
Çocuk Hastalıkları Hastanesi	4	1.409
Kalp ve Damar Cerrahisi Hastanesi	4	599
Kemik Hastalıkları Hastanesi	3	436
Onkoloji Hastanesi	3	907
Meslek Hastalıkları Hastanesi	2	234
Ortopedi ve Travmatoloji Hastanesi	1	33
Lepra Hastanesi	1	34
Lösemili Çocuklar Hastanesi	1	75
Spastik Çocuklar Hastanesi ve Rehabilitasyon Merkezi	1	54
Toplam	1.538	237.504

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.3. Yıllara ve Sektörlere Göre Nitelikli Yatak Sayısı

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

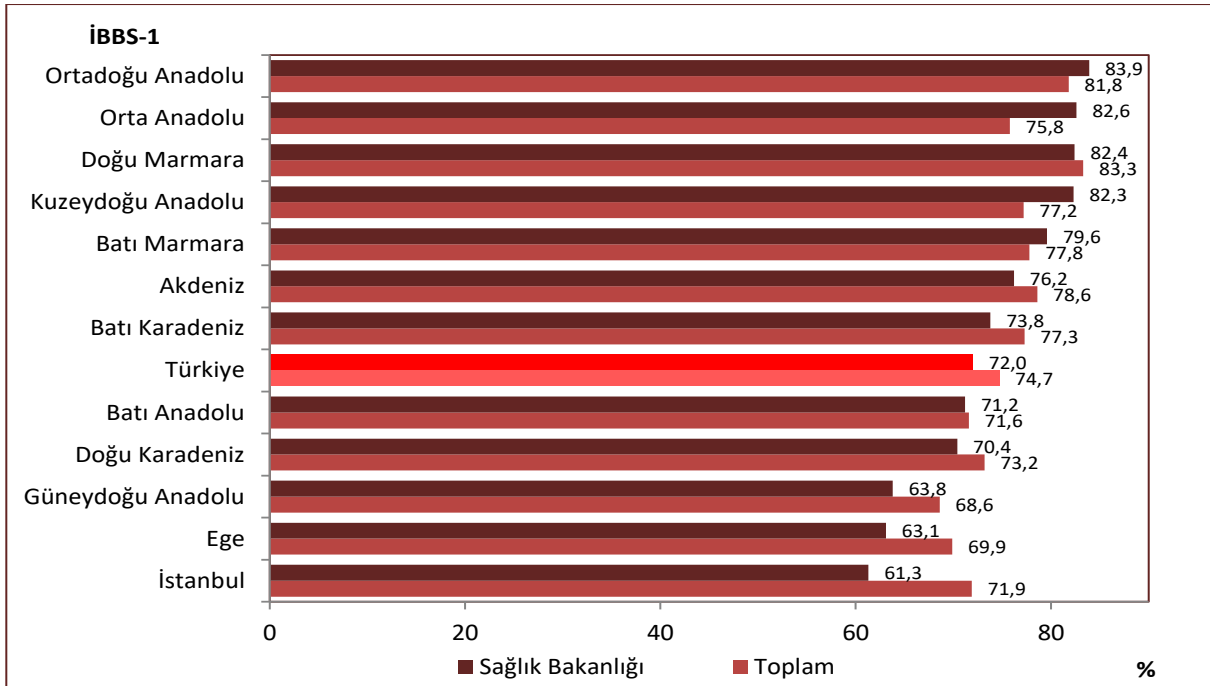
Tablo 7.2. Yıllara ve Sektörlere Göre Nitelikli Yatakların Toplam Yataklar İçerisindeki Oranı, (%)

	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
2002	6,4	24,6	19,1	11,7
2015	50,8	57,5	89,1	59,7
2016	52,2	61,6	93,7	61,3
2017	60,3	63,8	95,1	67,2
2018	67,4	64,2	96,5	71,9
2019	72,0	64,8	95,1	74,7

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: Yoğun bakım yatakları dahil değildir.

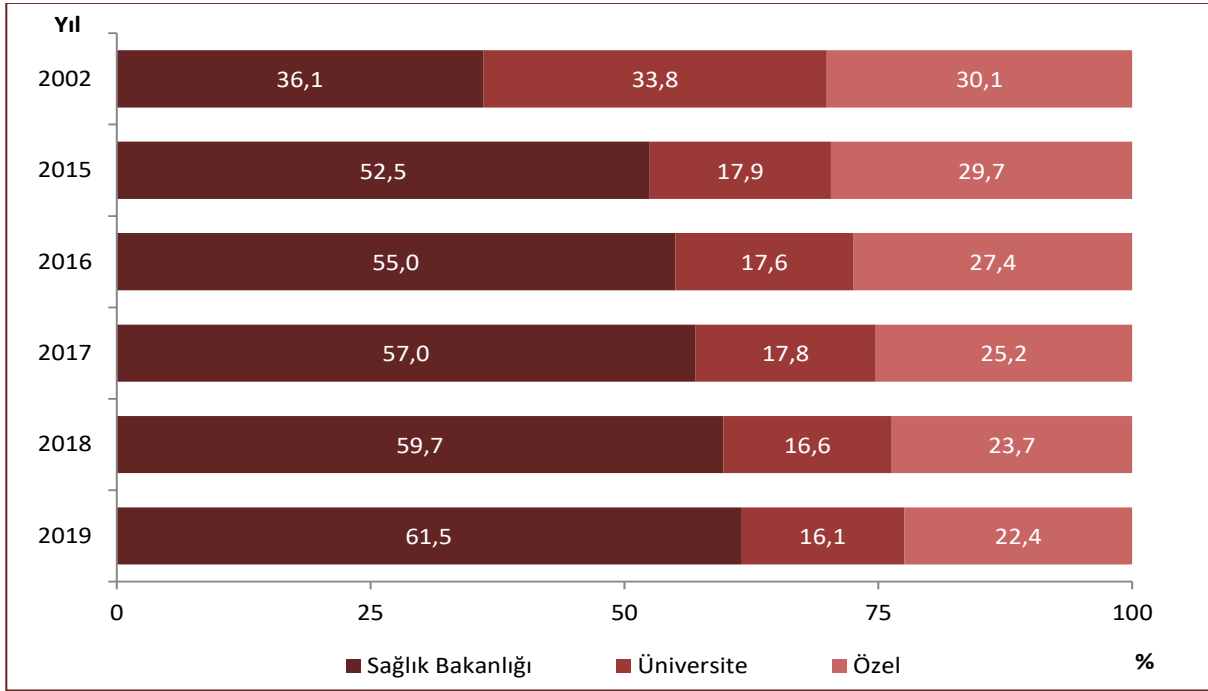
Şekil 7.4. Nitelikli Yatakların Toplam Yataklar İçerisindeki Oranı, (%), Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

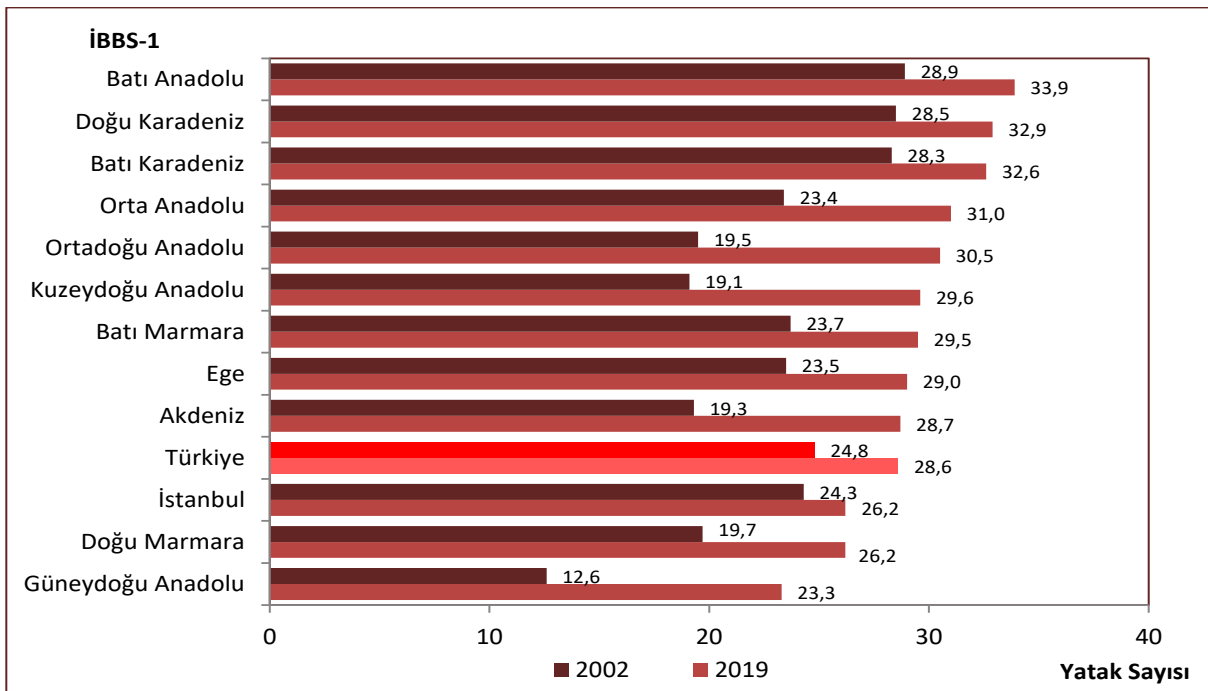
Not: Yoğun bakım yatakları dahil değildir.

Şekil 7.5. Yıllara ve Sektörlere Göre Nitelikli Yatakların Dağılımı, (%)

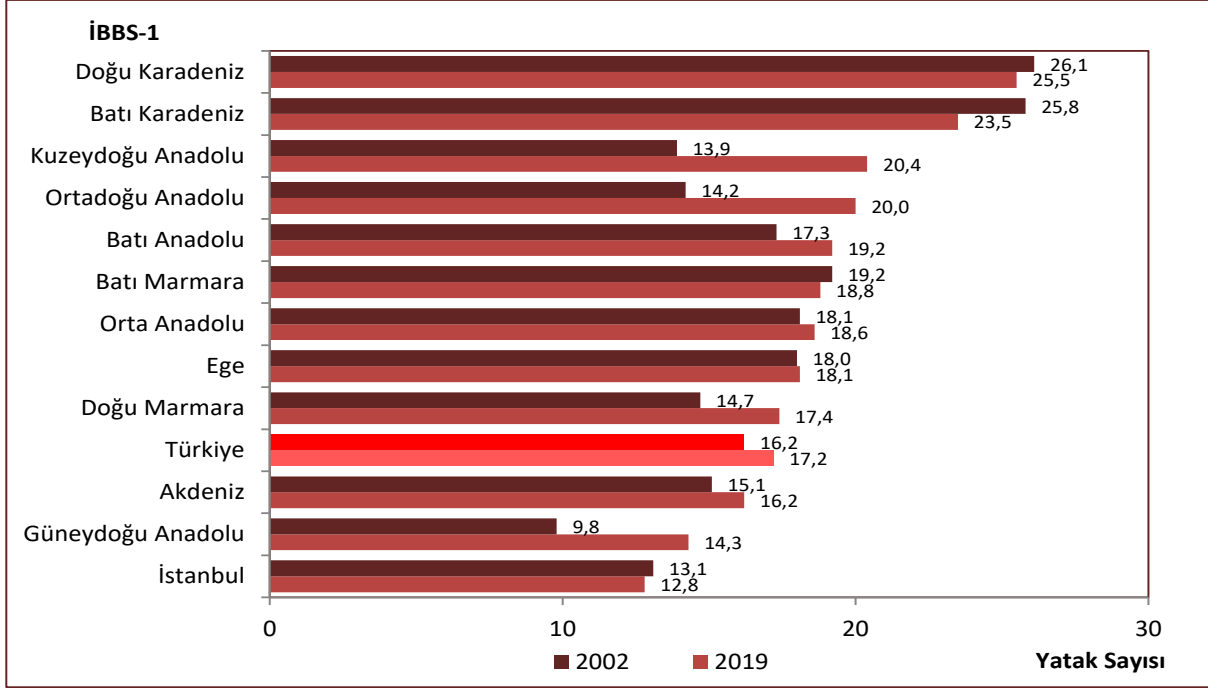
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.6. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2019

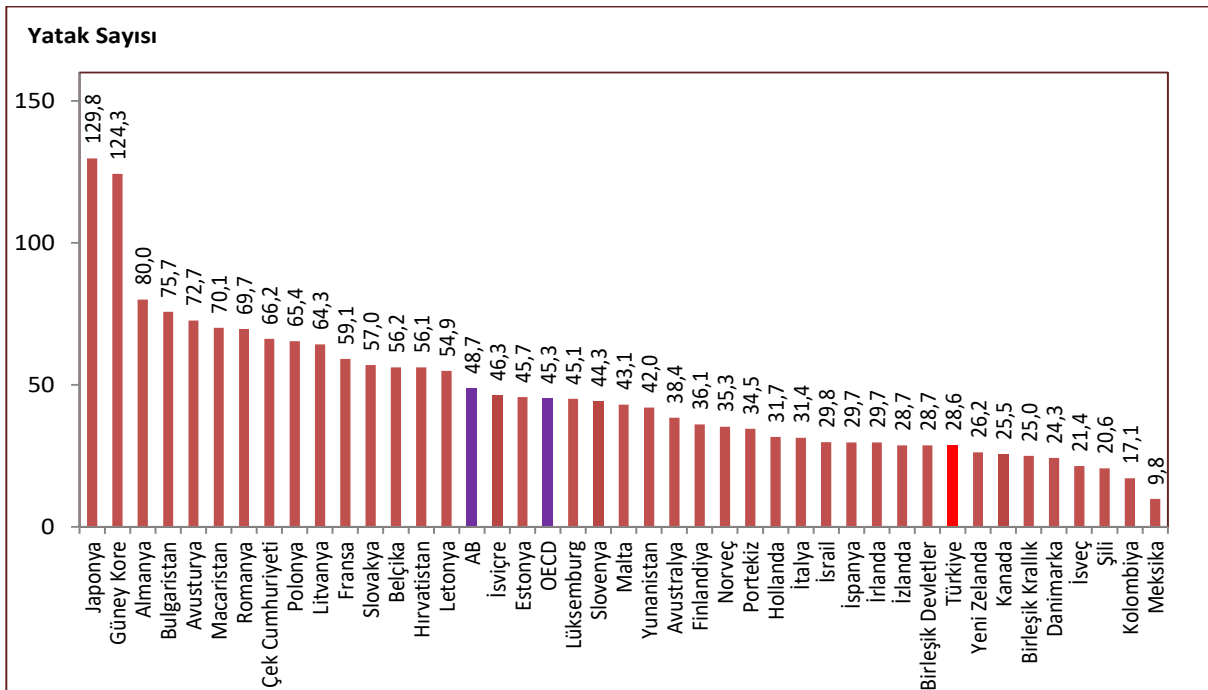
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.7. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

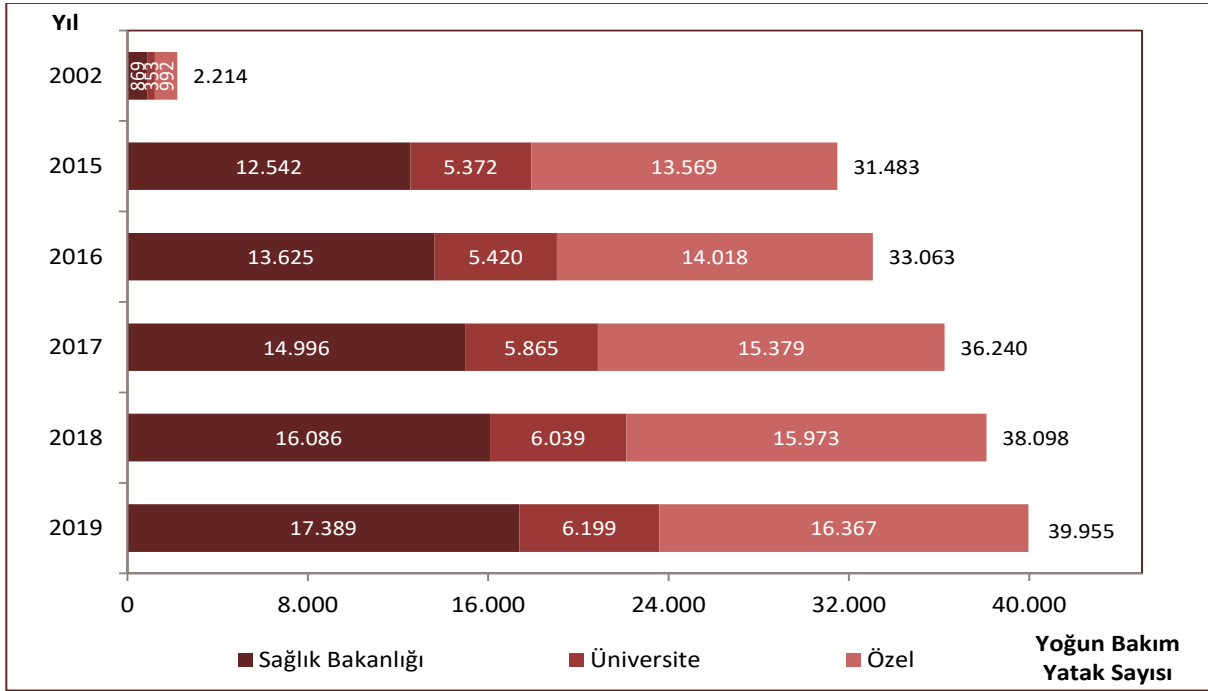
Şekil 7.8. 10.000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, EUROSTAT Veri Tabanı, OECD Health Data 2020

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 7.9. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Yoğun Bakım Yatağı Sayısı

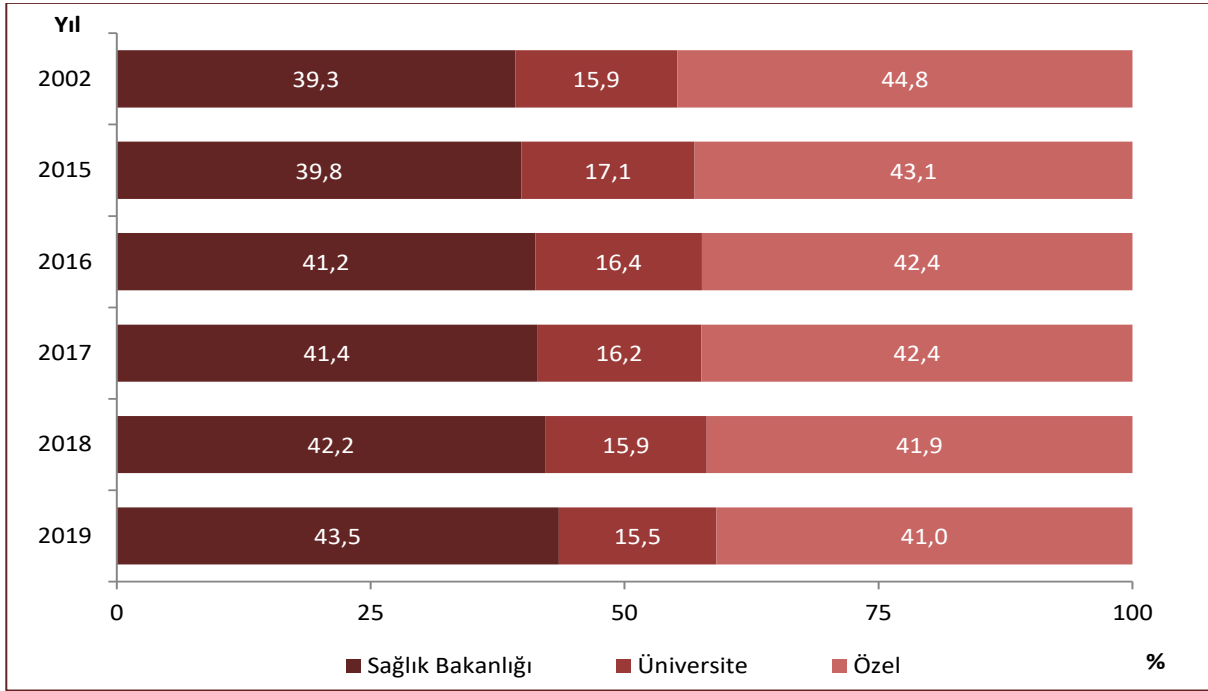
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.3. Türlerine ve Sektörlere Göre Yoğun Bakım Yatak Sayıları ve Dağılımı (%), 2019

	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Erişkin	12.136	69,8	4.168	67,2	9.060	55,4	25.364	63,5
Çocuk	1.043	6,0	588	9,5	147	0,9	1.778	4,5
Yenidoğan	4.210	24,2	1.443	23,3	7.160	43,7	12.813	32,1
Toplam	17.389	100	6.199	100	16.367	100	39.955	100

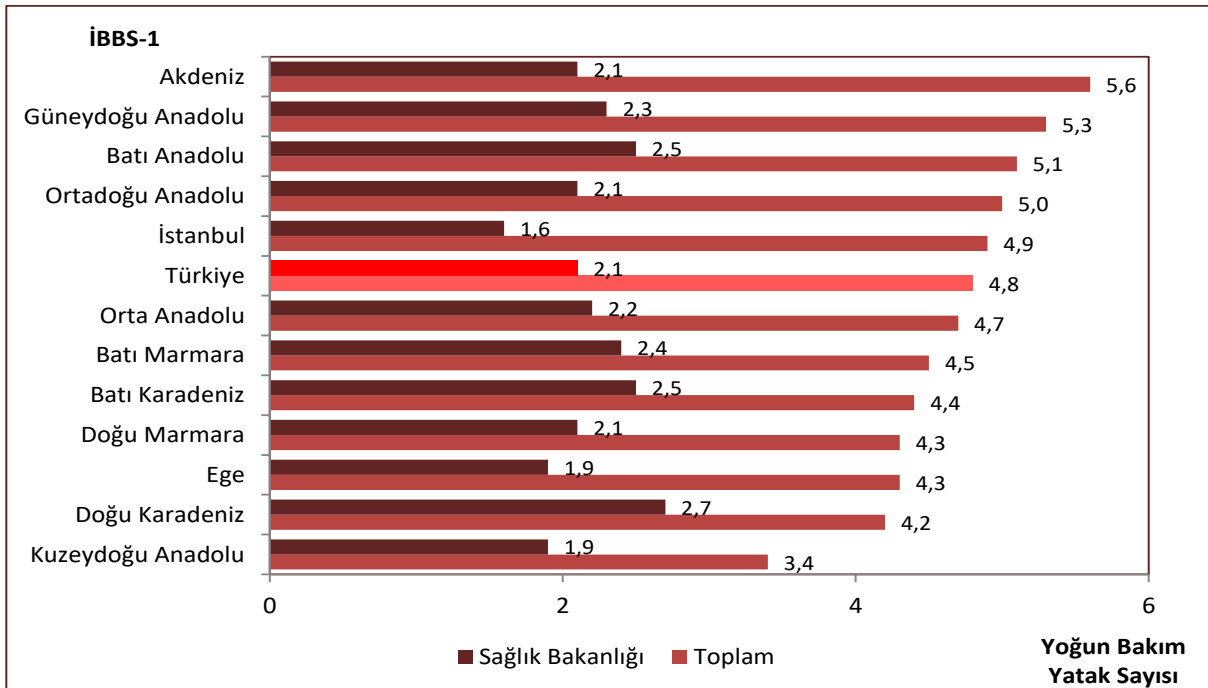
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.10. Yıllara ve Sektörlere Göre Yoğun Bakım Yataklarının Dağılımı, (%)

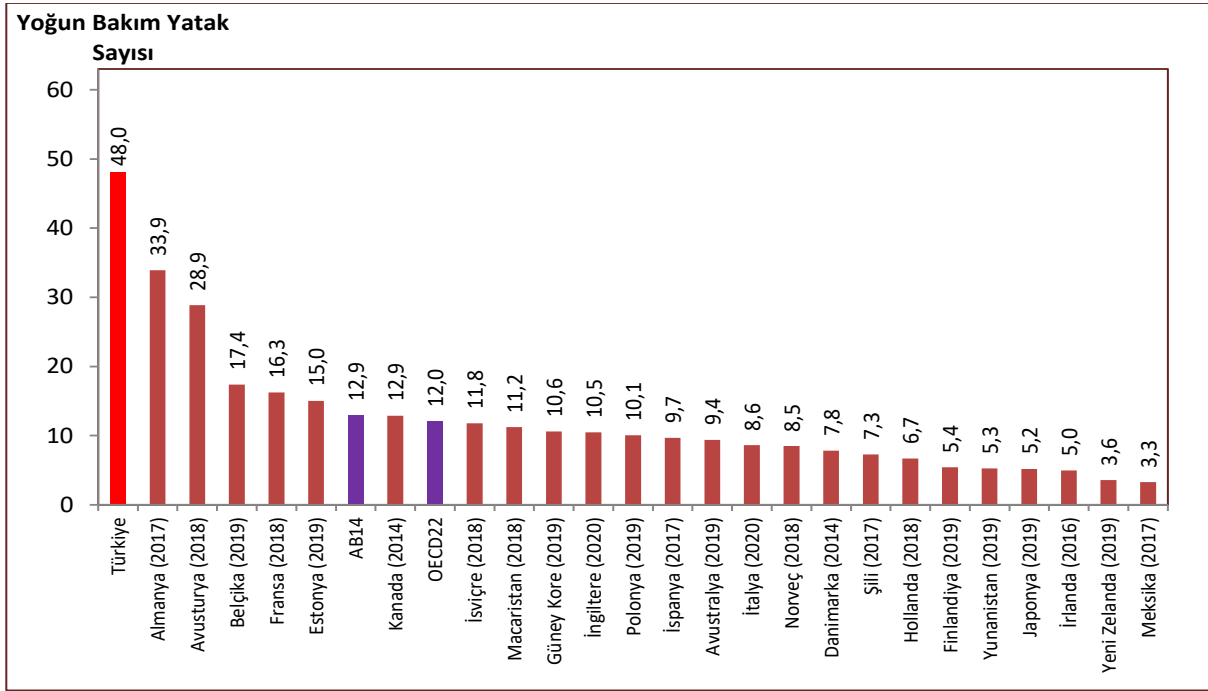
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.11. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

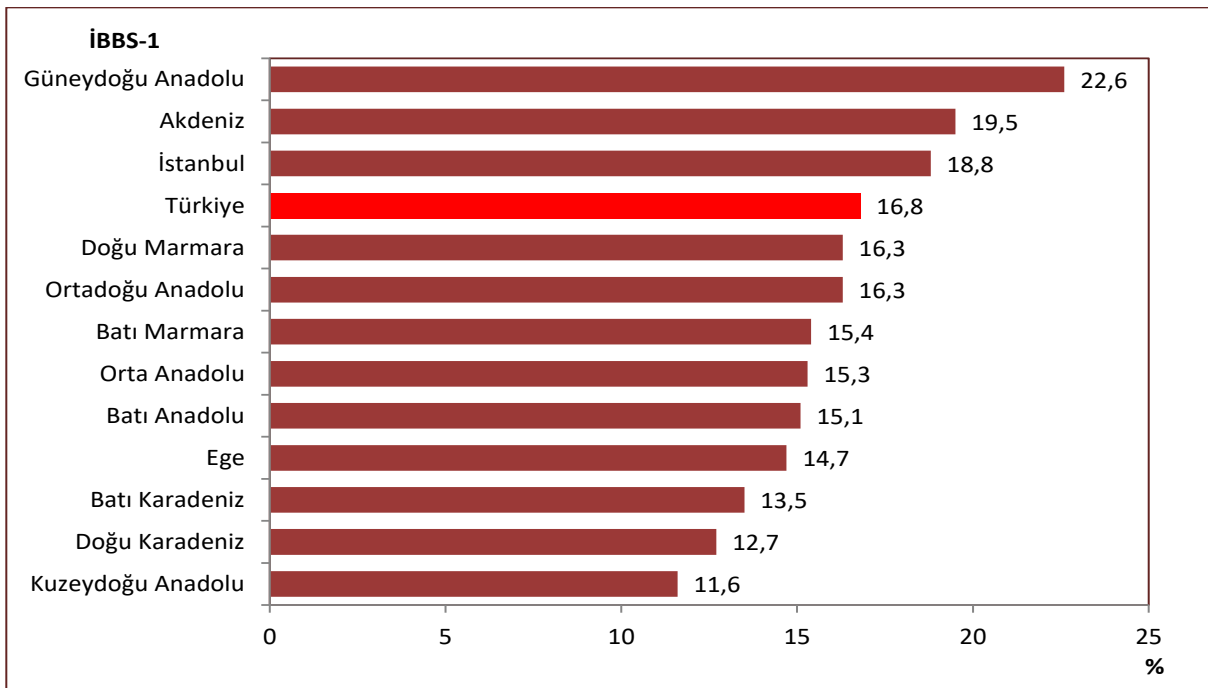
Şekil 7.12. 100.000 Kişiyeye Düşen Yoğun Bakım Yatak Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health at a Glance: Europe 2020, OECD Policy Brief on the response to the Covid-19 crisis

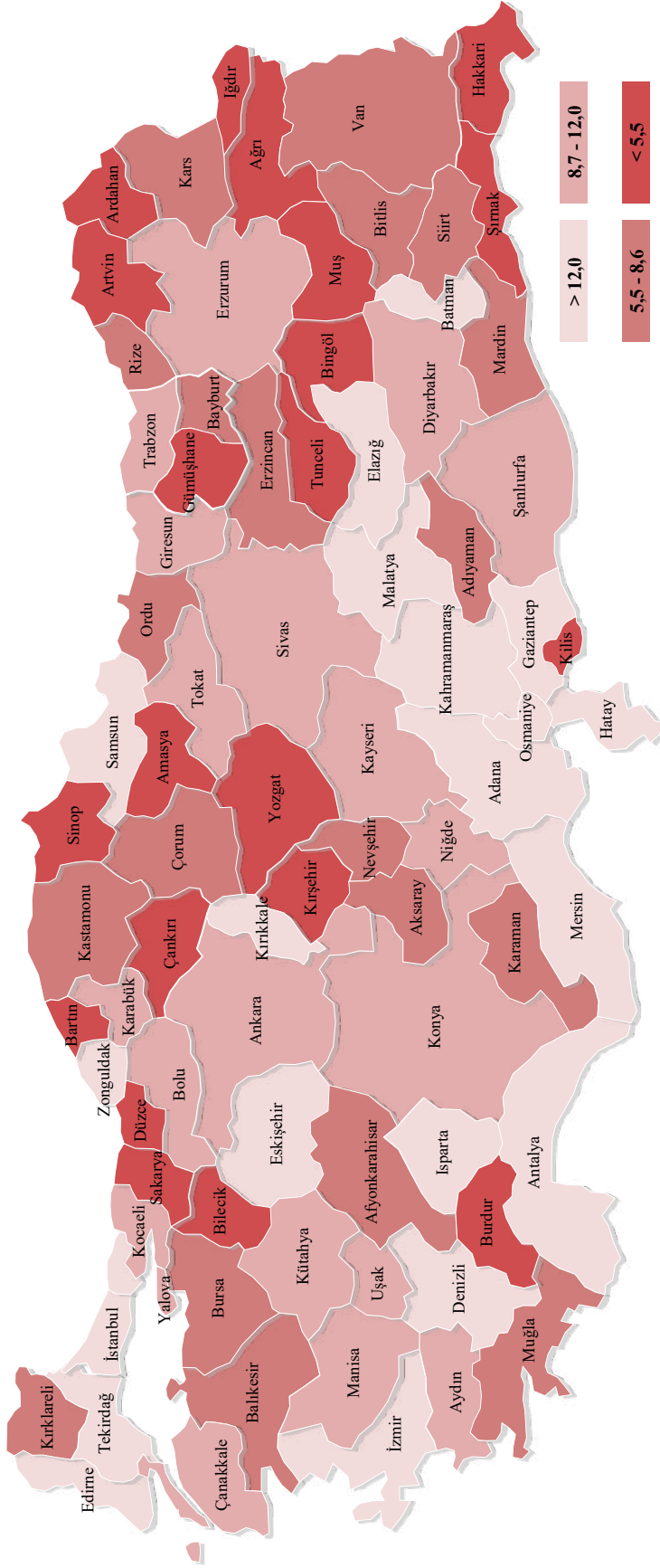
Not: Belçika, İrlanda ve Kanada verileri sadece erişkin yoğun bakım yatak sayısını kapsamaktadır. Ülke verileri parantez içinde belirtilen yıllara; Türkiye verisi ise 2019 yılına aittir. 2020 yılı verileri de diğer yıl verileri gibi COVID-19 pandemisi öncesi durumu göstermektedir.

Şekil 7.13. İBBS-1'e Göre Yoğun Bakım Yataklarının Tüm Yataklara Oranı, (%), Tüm Sektörler, 2019

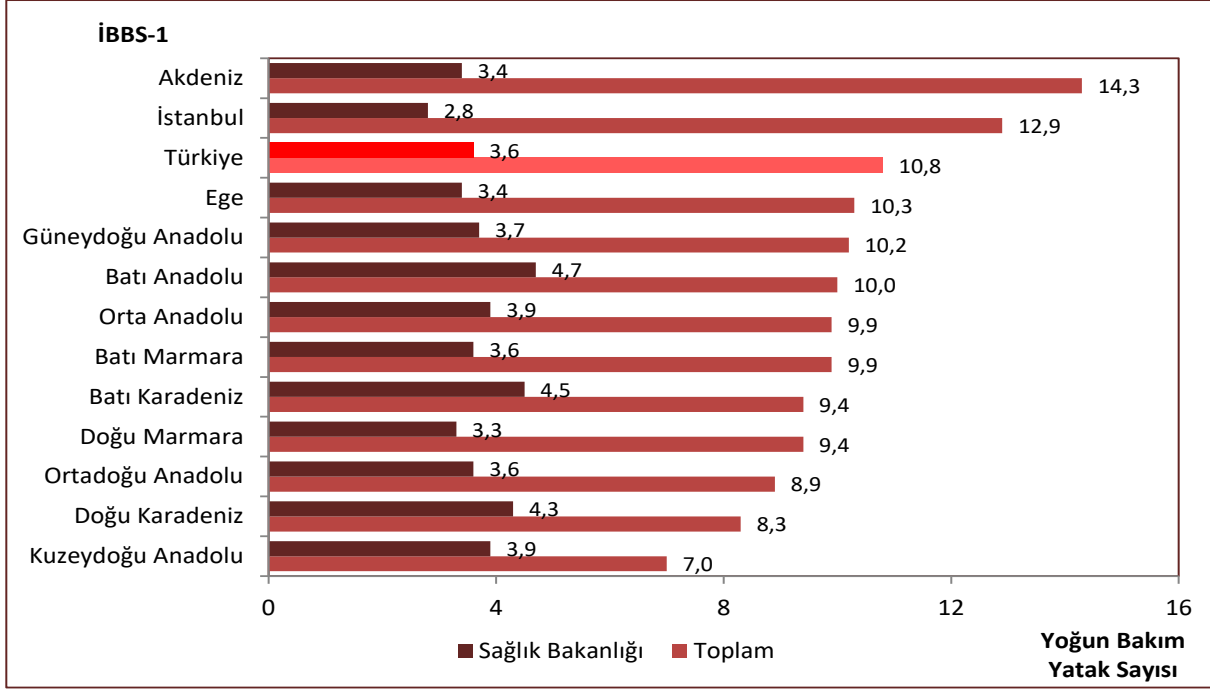
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Harita 7.4. İllere Göre 1.000 Canlı Doğuma Düşen Yeni doğan Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, TÜİK

Şekil 7.14. İBBS-1'e Göre 1.000 Canlı Doğuma Düşen Yenidoğan Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, TÜİK

Tablo 7.4. Sektörlere Göre Hastanelerde Ameliyathane Hizmetleri Altyapısı, 2019

	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Ameliyathane	1.084	166	833	2.083
Ameliyathane Odası	3.562	1.066	2.156	6.784
Ameliyathane Masası	3.614	1.076	2.186	6.876

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

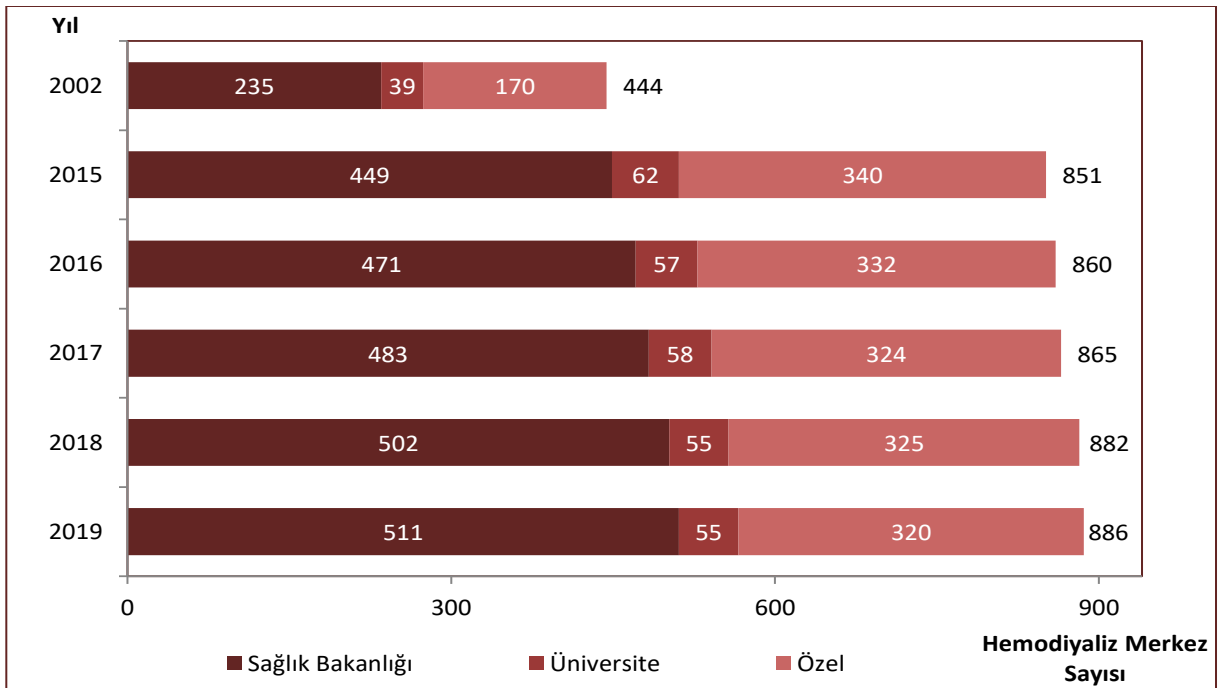
Tablo 7.5. Sektörlere Göre 31.12.2019 Tarihinde Faal Olarak Sağlık Hizmeti Veren Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Göstergeler

Gösterge	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Hastane Sayısı	897	68	561	1.526
Hastane Yatağı Sayısı	145.403	42.925	51.031	239.359
10.000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	17,5	5,2	6,1	28,8
Nitelikli Yatak Sayısı	91.573	23.790	33.113	148.476
Nitelikli Yatakların Toplam Yatak İçerisindeki Oranı, (%)*	71,5	64,8	95,0	74,4
Erişkin Yoğun Bakım Yatak Sayısı	12.136	4.168	8.983	25.287
Çocuk Yoğun Bakım Yatak Sayısı	1.043	588	147	1.778
Yenidoğan Yoğun Bakım Yatak Sayısı	4.210	1.443	7.051	12.704
Toplam Yoğun Bakım Yatak Sayısı	17.389	6.199	16.181	39.769
Yoğun Bakım Yataklarının Tüm Yataklara Oranı, (%)	12,0	14,4	31,7	16,6
10.000 Kişiye Düşen Toplam Yoğun Bakım Yatağı Sayısı	2,1	0,7	1,9	4,8
Ameliyathane	1.084	166	825	2.075
Ameliyathane Odası	4.146	1.183	2.229	7.558
Ameliyathane Masası	4.139	1.152	2.220	7.511
Özel Poliklinik	-	-	308	308
Özel Tıp Merkezi	-	-	636	636

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

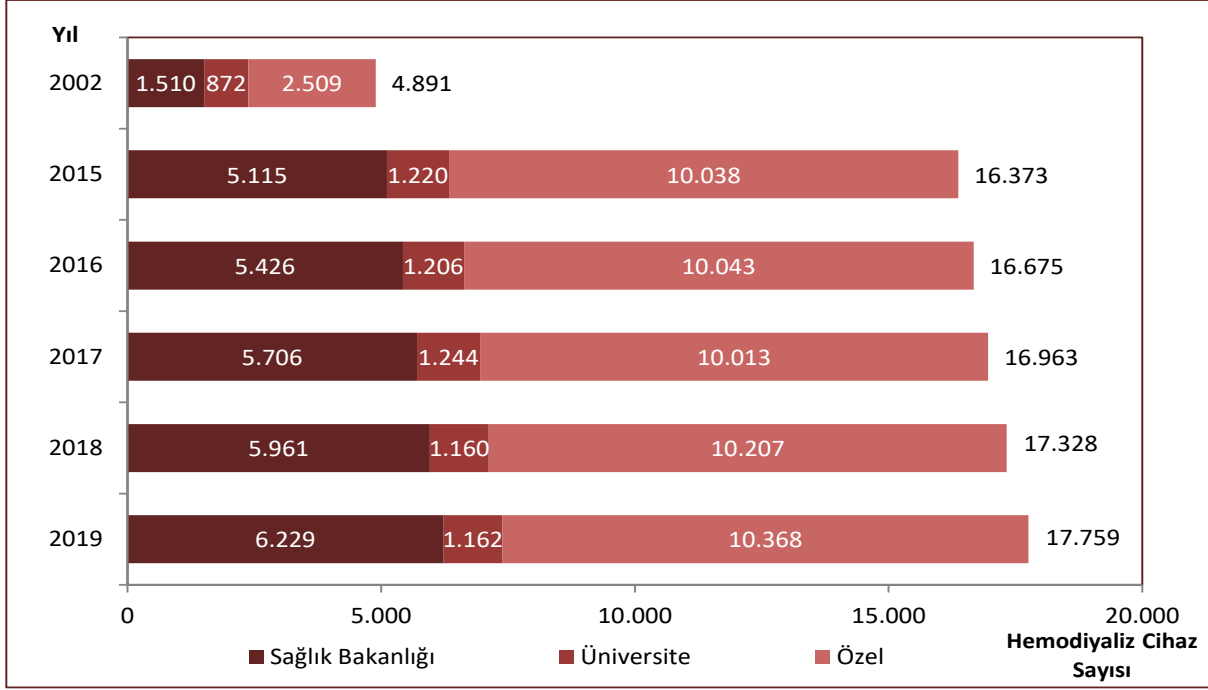
*Yoğun bakım yatakları dahil değildir.

Şekil 7.15. Yıllara ve Sektörlere Göre Hemodiyaliz Merkezi Sayısı

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.16. Yıllara ve Sektörlere Göre Fiilen Kullanılan Hemodiyaliz Cihazı Sayısı

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.6. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre 1.000.000 Kişiye Düşen Fiilen Kullanılan Hemodiyaliz Cihazı Sayısı, 2019

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Batı Karadeniz	152,8	17,4	124,5	294,7
Orta Anadolu	104,8	15,9	153,3	274,1
Doğu Karadeniz	171,0	4,8	92,2	268,0
Ege	75,8	12,5	168,6	256,9
Batı Marmara	99,7	6,9	124,1	230,7
Akdeniz	76,9	20,7	130,4	228,0
Batı Anadolu	49,6	33,7	140,3	223,6
Doğu Marmara	75,2	10,6	136,7	222,5
Türkiye	74,9	14,0	124,7	213,6
İstanbul	21,5	6,1	151,2	178,8
Kuzeydoğu Anadolu	140,0	10,0	21,4	171,4
Ortadoğu Anadolu	94,4	20,4	46,3	161,1
Güneydoğu Anadolu	69,2	7,7	51,7	128,6

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.7. Yıllara Göre Hastanelerde Cihaz Sayıları

	2002	2015	2016	2017	2018	2019
MR	58	794	836	884	915	902
BT	323	1.119	1.152	1.186	1.211	1.213
Ultrason	1.005	5.518	5.470	5.635	5.846	6.098
Doppler Ultrason	681	4.015	4.679	4.892	5.557	6.383
EKO	259	1.897	2.121	2.269	2.520	2.714
Mamografi	647*	896	931	947	966	961

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

*Mamografi cihaz sayısı 2008 yılına aittir.

Tablo 7.8. Sektörlere Göre Hastanelerde Cihaz Sayıları, 2019

	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
MR	338	112	452	902
BT	550	139	524	1.213
Ultrason	2.580	898	2.620	6.098
Doppler Ultrason	4.066	642	1.675	6.383
EKO	1.647	297	770	2.714
Mamografi	403	73	485	961

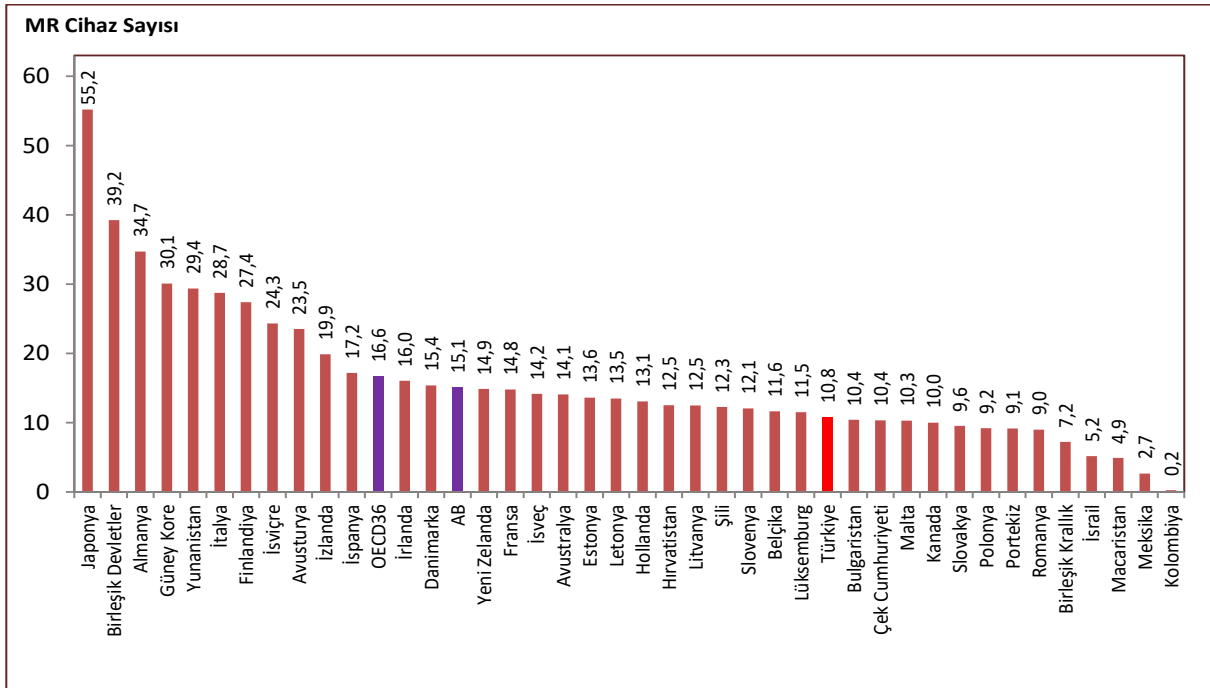
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.9. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen MR Cihazı Sayısı, 2019

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Batı Anadolu	5,2	2,6	4,9	12,7
İstanbul	3,7	1,4	7,2	12,3
Akdeniz	3,9	1,2	6,9	12,0
Doğu Karadeniz	6,3	0,7	4,1	11,2
Türkiye	4,1	1,3	5,4	10,8
Batı Marmara	3,9	1,4	5,6	10,8
Ege	4,4	1,0	5,2	10,6
Ortadoğu Anadolu	3,8	2,0	4,3	10,2
Doğu Marmara	3,9	1,1	5,0	10,1
Orta Anadolu	3,7	1,5	4,4	9,6
Kuzeydoğu Anadolu	5,0	1,4	2,7	9,1
Güneydoğu Anadolu	3,1	0,7	4,9	8,7
Batı Karadeniz	4,1	1,3	3,2	8,6

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

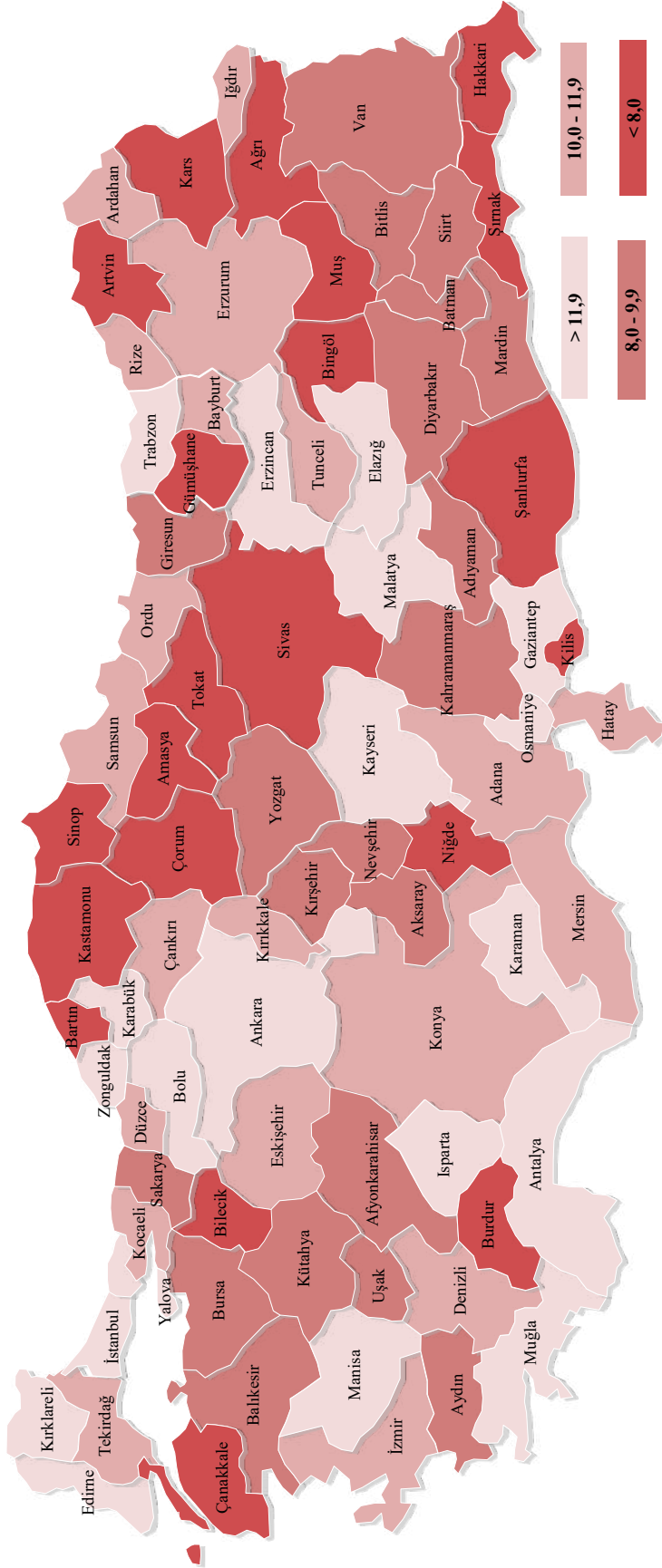
Şekil 7.17. 1.000.000 Kişiye Düşen MR Cihazı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, EUROSTAT Veri Tabanı, OECD Health Data 2020

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

Harita 7.6. İllere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiyi Düşen MR Cihazı Sayısı, Tüm Sektörler, 2019

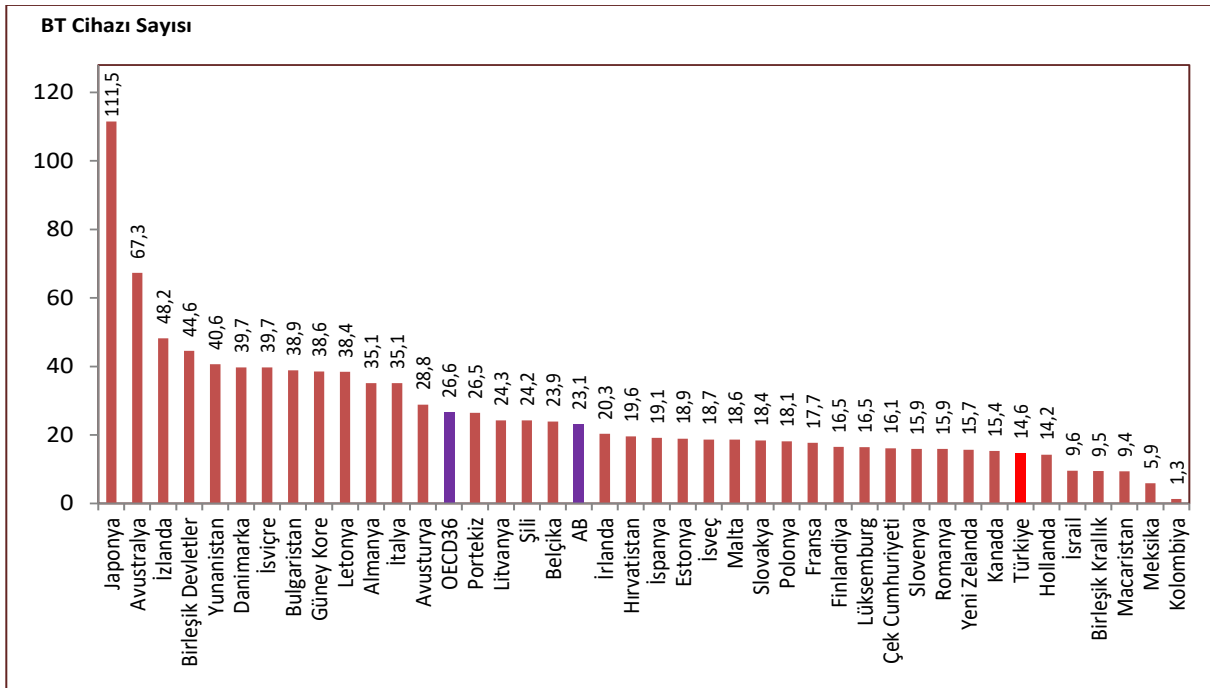
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.10. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen BT Cihazı Sayısı, 2019

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Batı Anadolu	7,8	3,4	5,7	16,9
Batı Marmara	8,1	1,9	6,4	16,4
Akdeniz	5,9	2,0	8,5	16,4
Kuzeydoğu Anadolu	10,5	2,3	3,2	15,9
İstanbul	4,8	1,7	9,2	15,7
Doğu Karadeniz	10,0	0,7	4,8	15,6
Türkiye	6,6	1,7	6,3	14,6
Batı Karadeniz	8,6	1,7	4,3	14,6
Ege	6,6	1,1	5,5	13,2
Ortadoğu Anadolu	6,9	1,5	4,6	13,0
Orta Anadolu	6,4	1,7	4,7	12,8
Güneydoğu Anadolu	6,4	0,8	5,2	12,4
Doğu Marmara	6,2	1,2	4,9	12,3

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

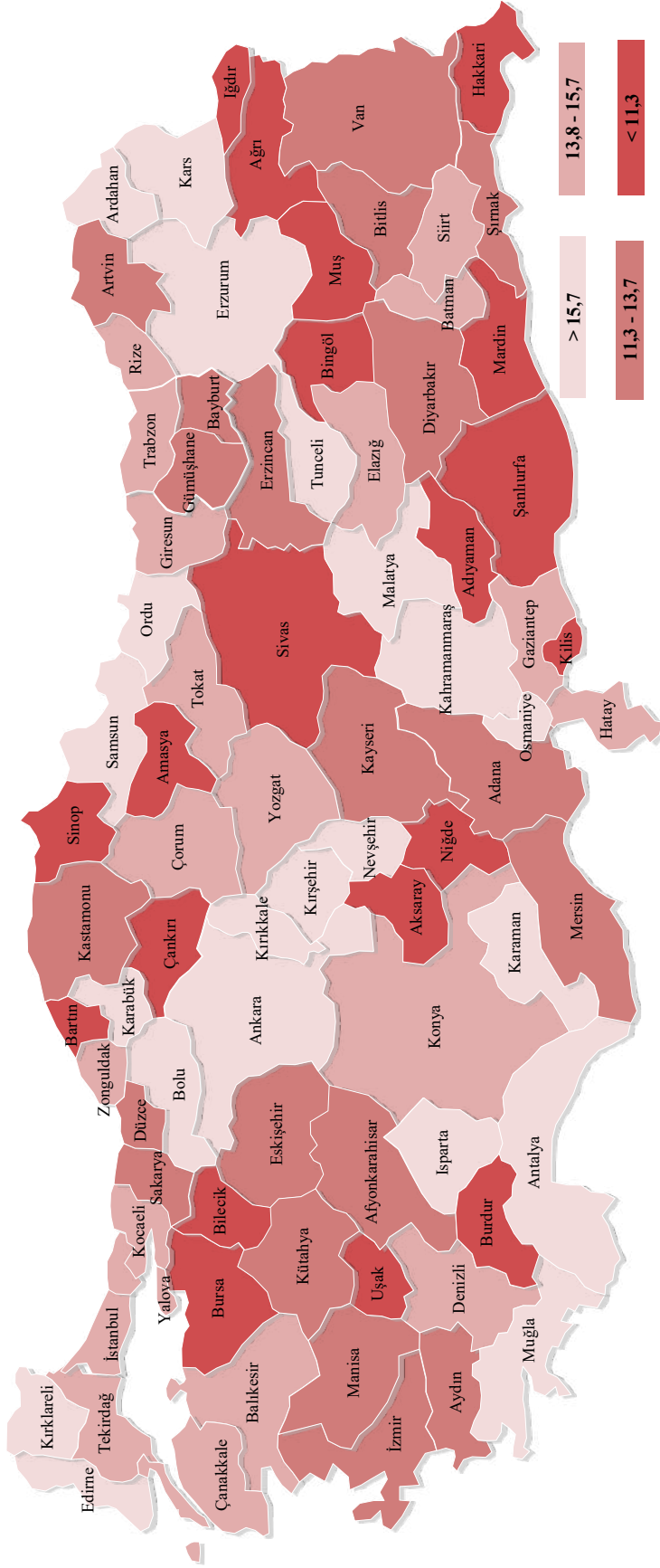
Şekil 7.18. 1.000.000 Kişiye Düşen BT Cihazı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, EUROSTAT Veri Tabanı, OECD Health Data 2020

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

Harita 7.7. İllere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiyeye Düşen BT Cihazı Sayısı, Tüm Sektörler, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.11. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen Ultrason Cihazı Sayısı, 2019

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
İstanbul	23,5	9,3	62,7	95,4
Kuzeydoğu Anadolu	60,0	10,0	8,2	78,2
Ege	33,4	18,6	24,6	76,7
Orta Anadolu	37,5	8,8	28,0	74,3
Türkiye	31,0	10,8	31,5	73,3
Akdeniz	26,7	11,6	32,0	70,3
Batı Marmara	38,0	10,3	20,8	69,1
Batı Anadolu	30,5	15,0	23,0	68,6
Batı Karadeniz	42,9	3,2	20,8	66,9
Doğu Karadeniz	34,9	14,5	16,7	66,2
Güneydoğu Anadolu	27,3	10,2	27,3	64,8
Ortadoğu Anadolu	43,0	8,1	13,2	64,4
Doğu Marmara	24,5	4,7	26,2	55,4

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.12. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen Doppler Ultrason Cihazı Sayısı, 2019

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Batı Anadolu	67,1	22,2	16,2	105,5
İstanbul	49,5	6,1	37,4	92,9
Orta Anadolu	51,8	14,2	23,3	89,3
Türkiye	48,9	7,7	20,1	76,8
Doğu Marmara	50,2	6,5	18,2	75,0
Ege	44,4	7,4	19,7	71,5
Akdeniz	48,0	4,6	17,5	70,1
Batı Karadeniz	45,6	10,5	12,6	68,8
Doğu Karadeniz	57,2	0,7	8,9	66,9
Batı Marmara	42,8	7,5	13,3	63,6
Ortadoğu Anadolu	44,8	4,1	12,2	61,1
Kuzeydoğu Anadolu	42,3	11,4	6,4	60,0
Güneydoğu Anadolu	40,4	1,1	14,7	56,3

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.13. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen EKO Cihazı Sayısı, 2019

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
İstanbul	21,5	3,7	15,9	41,0
Orta Anadolu	22,3	5,2	7,9	35,3
Doğu Karadeniz	27,1	0,7	5,9	33,8
Türkiye	19,8	3,6	9,3	32,6
Batı Karadeniz	23,6	3,2	5,8	32,6
Akdeniz	18,5	3,3	10,1	31,9
Ege	20,6	2,5	8,7	31,8
Doğu Marmara	19,3	2,3	9,8	31,5
Batı Anadolu	14,2	8,0	8,9	31,0
Kuzeydoğu Anadolu	22,3	5,9	1,4	29,5
Batı Marmara	19,4	3,6	6,1	29,2
Ortadoğu Anadolu	19,6	3,1	5,6	28,2
Güneydoğu Anadolu	17,4	1,9	5,7	25,0

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.14. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen Mamografi Cihazı Sayısı, 2019

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
İstanbul	3,4	1,0	9,1	13,5
Doğu Karadeniz	8,2	0,4	4,8	13,4
Batı Anadolu	6,2	1,6	5,2	12,9
Akdeniz	4,6	0,9	7,2	12,7
Batı Marmara	5,8	1,1	5,6	12,5
Ege	5,7	0,8	5,3	11,8
Türkiye	4,8	0,9	5,8	11,6
Batı Karadeniz	6,2	0,9	3,9	10,9
Doğu Marmara	4,7	0,6	4,9	10,2
Orta Anadolu	4,2	1,0	4,7	9,8
Güneydoğu Anadolu	4,0	0,4	4,6	9,0
Kuzeydoğu Anadolu	5,9	0,9	1,8	8,6
Ortadoğu Anadolu	3,8	0,8	3,6	8,1

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.15. İBBS-1'e Göre Özel Tıp Merkezi ve Özel Poliklinik Sayısı, 2019

İBBS-1	Özel Tıp Merkezi	Özel Poliklinik
İstanbul	240	145
Batı Marmara	12	4
Ege	109	57
Doğu Marmara	61	18
Batı Anadolu	83	49
Akdeniz	65	36
Orta Anadolu	8	5
Batı Karadeniz	19	6
Doğu Karadeniz	9	5
Kuzeydoğu Anadolu	3	0
Ortadoğu Anadolu	11	1
Güneydoğu Anadolu	35	3
Türkiye	655	329

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

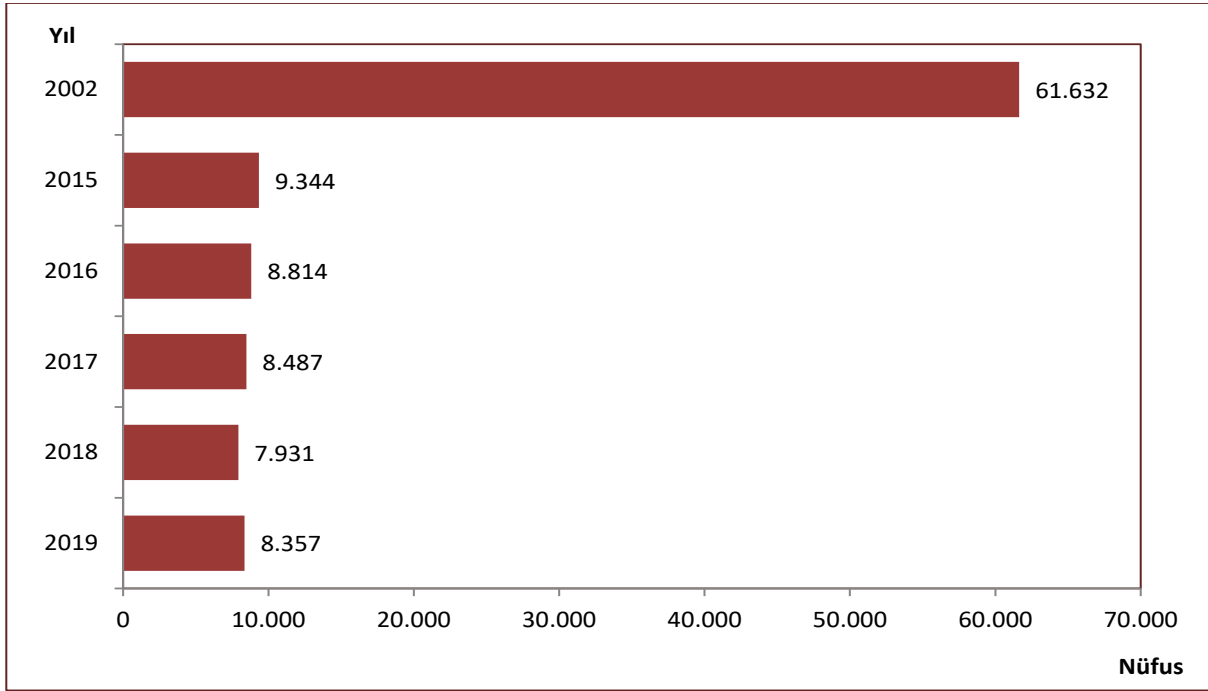
Tablo 7.16. Sektörlere Göre Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Veren Kurum ve Kuruluşlar, 2019

	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel		Toplam	
	Kurum	Ünit	Kurum	Ünit	Kurum	Ünit	Kurum	Ünit
Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi	131	4.411	-	-	83	909	214	5.320
Diş Hastanesi	29	2.052	-	-	3	85	32	2.137
Diş Eğitim Hastanesi	3	265	50	5.504	-	-	53	5.769
Diş Polikliniği (Hastane)	820	3.222	15	368	211	477	1.046	4.067
Diş Polikliniği	-	-	-	-	2.123	8.701	2.123	8.701
Toplam	983	9.950	65	5.872	2.420	10.172	3.468	25.994

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

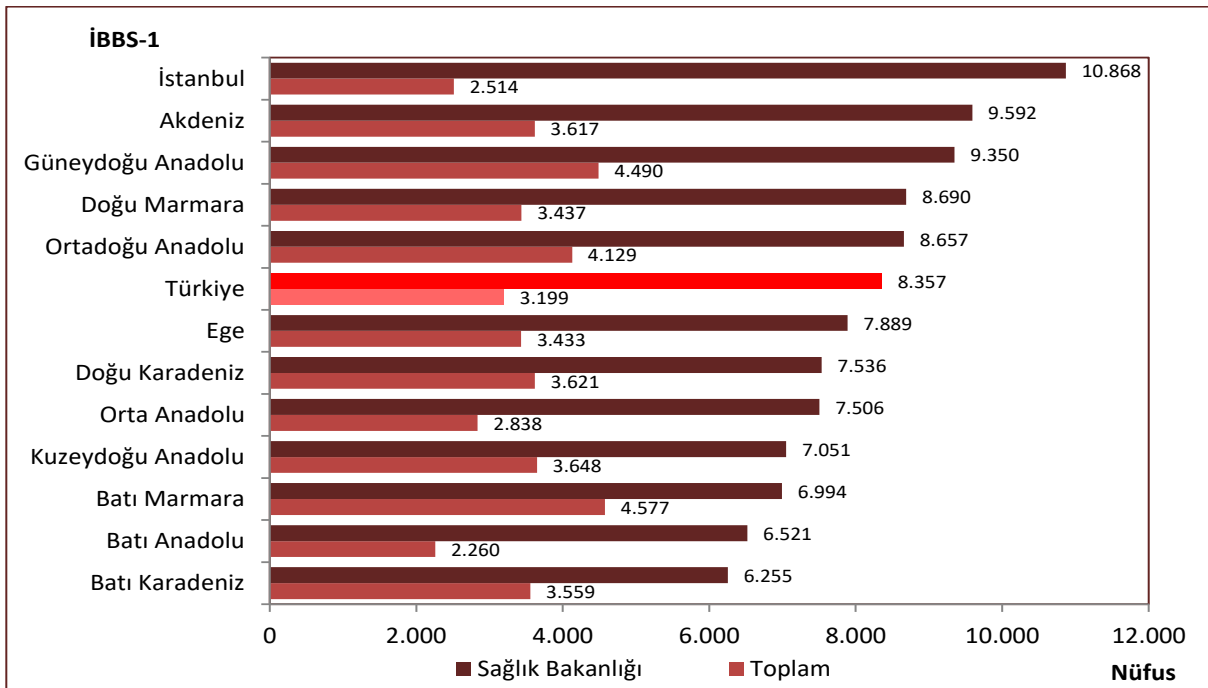
Not: Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi ve Hastanelere ait Ağız ve Diş Sağlığı Polikliniği ile Diş Tedavi Protez Merkezlerine ait veriler Diş Polikliniği (Hastane) içerisinde gösterilmiştir.

Şekil 7.19. Yıllara Göre Diş Ünitisi Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.20. İBBS-1'e Göre Diş Ünitisi Başına Düşen Nüfus, Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.17. Sektörlere Göre 31.12.2019 Tarihinde Faal Olarak Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Veren Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Göstergeler

	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel		Toplam	
	Kurum	Ünit	Kurum	Ünit	Kurum	Ünit	Kurum	Ünit
Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi	131	4.411	-	-	80	889	211	5.300
Diş Hastanesi	29	2.052	-	-	3	85	32	2.137
Diş Eğitim Hastanesi	3	265	50	5.504	-	-	53	5.769
Diş Polikliniği (Hastane)	820	3.222	15	368	208	474	1.043	4.064
Diş Polikliniği	-	-	-	-	2.092	8.590	2.092	8.590
Toplam	983	9.950	65	5.872	2.383	10.038	3.431	25.860

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi ve Hastanelere ait Ağız ve Diş Sağlığı Polikliniği ile Diş Tedavi Protez Merkezlerine ait veriler Diş Polikliniği (Hastane) içerisinde gösterilmiştir.

Tablo 7.18. Yıllara Göre Birinci Basamak Kuruluş Sayıları, Sağlık Bakanlığı

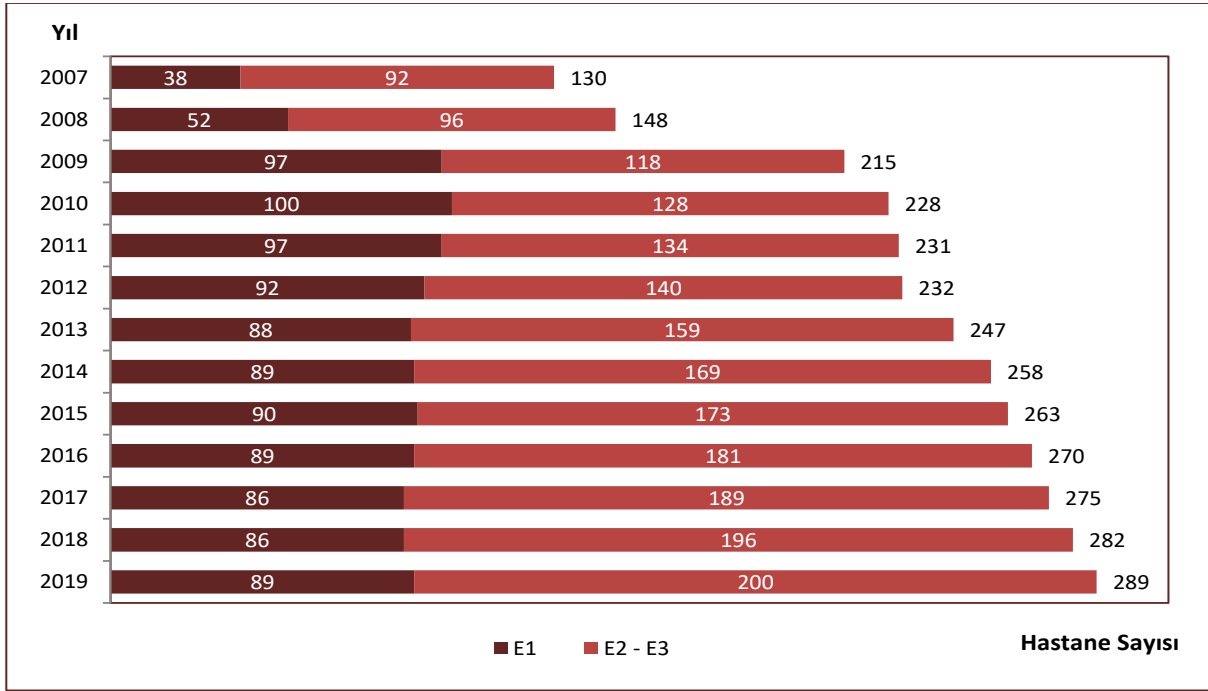
	2002	2015	2016	2017	2018	2019
Sağlık Ocağı	5.055	-	-	-	-	-
Aile Hekimliği Birimi	-	21.696	24.428	25.198	26.252	26.476
Aile Sağlığı Merkezi	-	6.902	7.636	7.774	7.979	7.997
Toplum Sağlığı Merkezi*	-	970	970	972	776	778
Sağlık Evi	2.899	5.544	5.419	5.320	5.259	5.078
ÇEKÜS Birimi	298	182	181	177	172	167
Verem Savaş Dispanseri	277	181	181	177	173	174
Kanser Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezi (KETEM)	84	156	159	166	175	178
E2-E3 Entegre İlçe Devlet Hastaneleri**	-	173	181	189	196	200
Halk Sağlığı Laboratuvarları	-	83	83	83	83	83

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

*Toplum Sağlığı Merkezi sayısına, nüfusu 30.000 ve üzeri olan ilçelerde aynı hizmeti veren 425 İlçe Sağlık Müdürlüğü de dahil edildi.

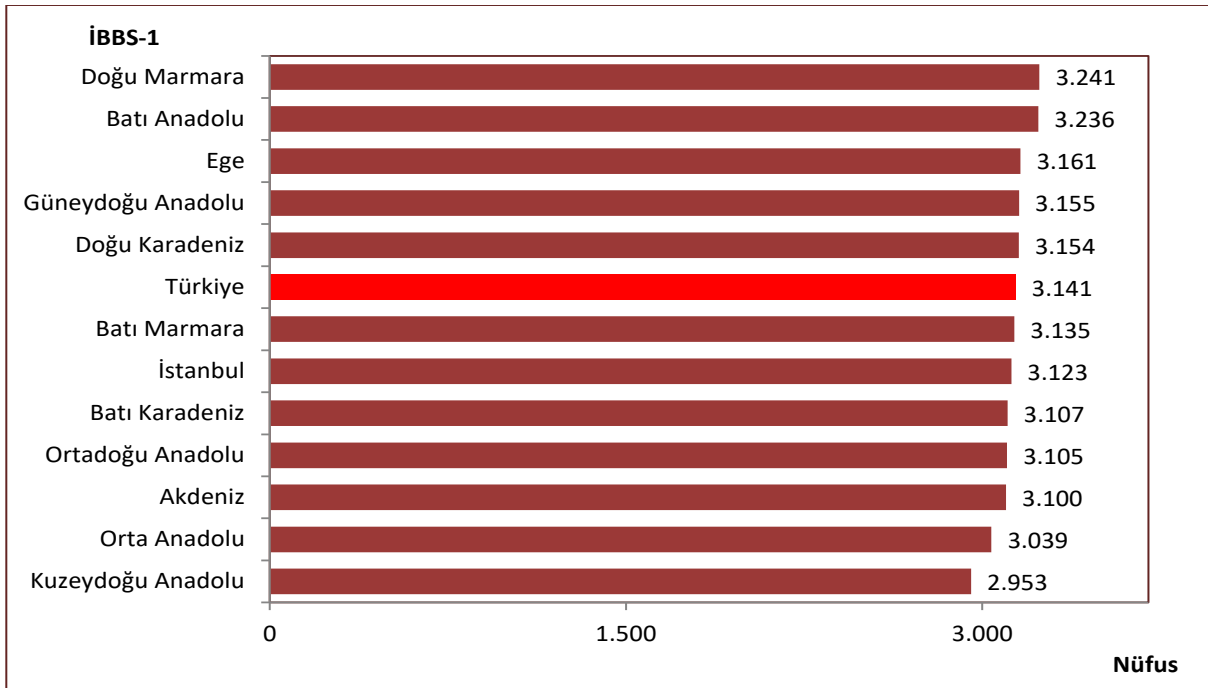
** Sağlık Bakanlığı, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 31/05/2019 tarihinde yayımlanan "Sağlık Hizmeti Sunucularının Basamaklandırılması" Genelgesine göre E2-E3 Entegre İlçe Devlet Hastaneleri birinci basamak, E1 Entegre İlçe Devlet Hastaneleri ise ikinci basamak sağlık kuruluşu olarak tanımlandı.

Şekil 7.21. Yıllara Göre Entegre İlçe Devlet Hastanelerinin Sayısı

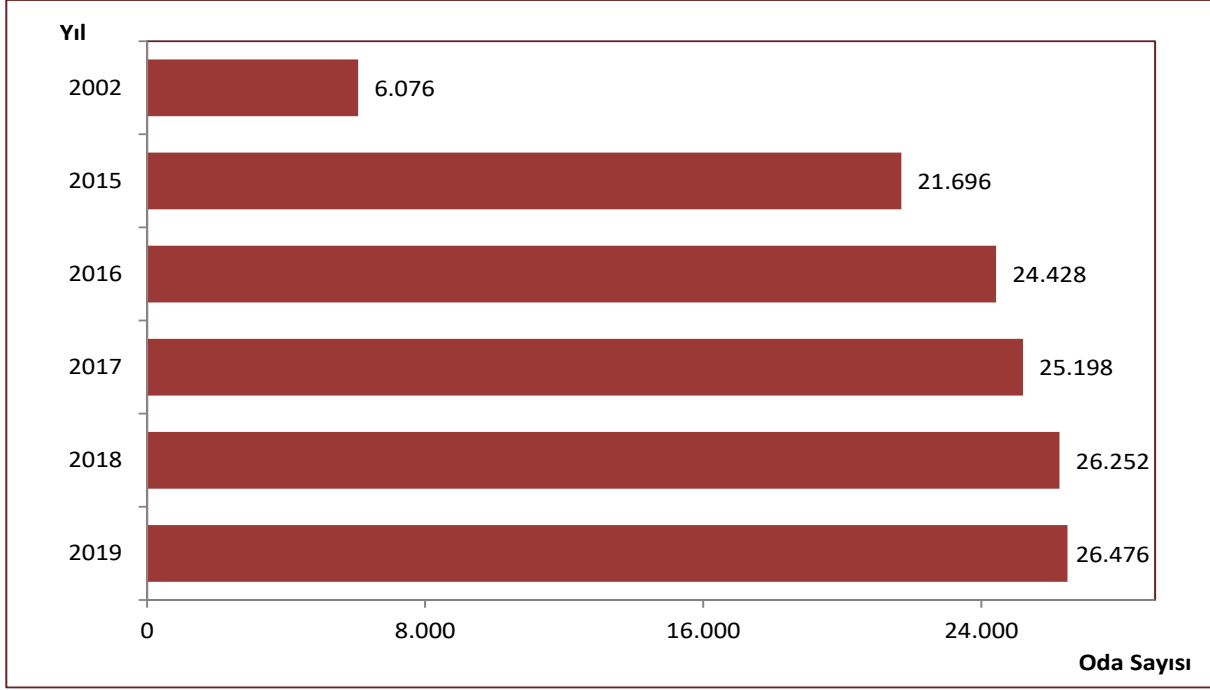
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.22. İBBS-1'e Göre Aile Hekimliği Birimi Başına Düşen Nüfus, 2019

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 7.23. Yıllara Göre Aile Sağlığı Merkezi Muayene Oda Sayısı

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 7.19. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2019

İl Adı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	10.000 Kişiyeye Düşen Yatak Sayısı	Nitelikli Yatak Sayısı	Yoğun Bakım Yatak Sayısı	Nitelikli Yatak Oranı (Yoğun Bakım Yatakları Dahil Değildir.)	10.000 Kişiyeye Düşen Yoğun Bakım Yatak Sayısı	Aile Hekimliği Birimi Sayısı	Aile Hekimliği Birimi Başına Düşen Nüfus
Adana	32	7.137	31,9	4.198	1.412	73,3	6,3	729	3.070
Adıyaman	12	1.351	21,6	924	244	83,5	3,9	210	2.983
Afyonkarahisar	22	2.185	30,0	1.602	248	82,7	3,4	240	3.040
Ağrı	10	878	16,4	715	108	92,9	2,0	168	3.192
Amasya	7	835	24,7	554	77	73,1	2,3	112	3.016
Ankara	83	19.326	34,3	11.266	2.835	68,3	5,0	1.721	3.277
Antalya	47	7.390	29,4	4.960	1.190	80,0	4,7	777	3.233
Artvin	8	346	20,2	271	31	86,0	1,8	59	2.896
Aydın	24	3.164	28,5	1.809	511	68,2	4,6	359	3.095
Balıkesir	25	3.334	27,1	2.323	492	81,7	4,0	410	2.997
Bilecik	8	335	15,3	111	44	38,1	2,0	74	2.965
Bingöl	8	705	25,2	486	61	75,5	2,2	92	3.041
Bitlis	8	988	28,4	627	133	73,3	3,8	111	3.136
Bolu	11	1.460	46,2	1.015	158	78,0	5,0	103	3.069
Burdur	9	758	28,0	538	76	78,9	2,8	92	2.943
Bursa	42	8.079	26,4	5.595	1.245	81,9	4,1	953	3.207
Çanakkale	14	1.685	31,1	1.299	212	88,2	3,9	166	3.266
Çankırı	9	465	23,8	359	36	83,7	1,8	59	3.318
Çorum	16	1.658	31,2	1.235	245	87,4	4,6	184	2.885
Denizli	23	3.249	31,3	1.821	531	67,0	5,1	333	3.115
Diyarbakır	27	4.759	27,1	2.048	1.018	54,7	5,8	531	3.308
Edirne	11	1.936	46,8	1.040	229	60,9	5,5	131	3.160
Elazığ	11	2.991	50,6	1.797	436	70,3	7,4	200	2.955
Erzincan	10	540	23,0	316	54	65,0	2,3	75	3.130
Erzurum	23	3.623	47,5	2.275	417	71,0	5,5	274	2.781
Eskişehir	15	3.507	39,5	2.648	526	88,8	5,9	281	3.158
Gaziantep	31	6.265	30,3	3.009	1.489	63,0	7,2	709	2.919
Giresun	17	1.575	35,1	1.082	234	80,7	5,2	146	3.071
Gümüşhane	6	327	19,9	175	26	58,1	1,6	50	3.290
Hakkari	4	410	14,6	352	51	98,1	1,8	82	3.427
Hatay	25	4.204	25,8	2.615	870	78,4	5,3	502	3.245
Isparta	15	2.022	45,4	1.340	432	84,3	9,7	158	2.816
Mersin	27	4.770	25,9	3.316	917	86,1	5,0	604	3.047
İstanbul	235	40.697	26,2	23.750	7.658	71,9	4,9	4.970	3.123
İzmir	60	12.248	28,0	6.440	1.904	62,3	4,4	1.348	3.240
Kars	8	743	26,0	567	92	87,1	3,2	97	2.942
Kastamonu	18	1.090	28,7	693	112	70,9	3,0	116	3.271
Kayseri	27	4.573	32,5	2.908	878	78,7	6,2	452	3.114
Kırklareli	10	912	25,2	611	145	79,7	4,0	115	3.146
Kırşehir	5	472	19,4	406	66	100,0	2,7	81	2.999
Kocaeli	28	4.559	23,3	3.091	930	85,2	4,8	579	3.373

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.19. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2019 – Devamı

İl Adı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	10.000 Kişiyeye Düşen Yatak Sayısı	Nitelikli Yatak Sayısı	Yoğun Bakım Yatak Sayısı	Nitelikli Yatak Oranı (Yoğun Bakım Yatakları Dahil Değildir.)	10.000 Kişiyeye Düşen Yoğun Bakım Yatak Sayısı	Aile Hekimliği Birimi Sayısı	Aile Hekimliği Birimi Başına Düşen Nüfus
Konya	45	7.597	34,0	4.952	1.235	77,8	5,5	697	3.203
Kütahya	13	1.886	32,6	1.209	217	72,4	3,7	195	2.971
Malatya	18	2.954	36,9	1.925	598	81,7	7,5	271	2.953
Manisa	29	4.730	32,8	3.223	721	80,4	5,0	451	3.194
Kahramanmaraş	18	2.947	25,5	1.665	740	75,4	6,4	378	3.053
Mardin	12	1.446	17,2	951	303	83,2	3,6	256	3.276
Muğla	21	2.065	21,0	1.420	251	78,3	2,6	308	3.192
Muş	7	770	18,8	599	101	89,5	2,5	126	3.245
Nevşehir	10	697	23,0	591	96	98,3	3,2	102	2.971
Niğde	8	888	24,5	594	120	77,3	3,3	122	2.974
Ordu	17	2.229	29,6	1.302	341	69,0	4,5	227	3.322
Rize	11	1.121	32,7	861	100	84,3	2,9	103	3.332
Sakarya	19	1.936	18,8	1.479	316	91,3	3,1	314	3.279
Samsun	26	4.935	36,6	3.357	772	80,6	5,7	414	3.257
Siirt	9	858	26,0	673	124	91,7	3,8	105	3.146
Sinop	7	585	26,8	468	77	92,1	3,5	65	3.358
Sivas	20	2.630	41,2	1.332	353	58,5	5,5	210	3.043
Tekirdağ	19	2.748	26,0	1.711	557	78,1	5,3	327	3.228
Tokat	15	2.249	36,7	1.783	250	89,2	4,1	199	3.079
Trabzon	21	3.242	40,1	1.962	389	68,8	4,8	268	3.019
Tunceli	6	150	17,7	132	18	100,0	2,1	29	2.919
Şanlıurfa	19	3.980	19,2	2.051	1.023	69,4	4,9	619	3.350
Uşak	8	1.235	33,3	820	147	75,4	4,0	125	2.964
Van	14	3.020	26,6	2.290	558	93,0	4,9	355	3.202
Yozgat	16	1.286	30,5	1.069	124	92,0	2,9	143	2.945
Zonguldak	12	2.252	37,8	1.015	305	52,1	5,1	195	3.057
Aksaray	10	834	20,0	534	139	76,8	3,3	137	3.039
Bayburt	1	200	23,6	134	23	75,7	2,7	31	2.737
Karaman	7	598	23,6	506	92	100,0	3,6	93	2.723
Kırıkkale	7	1.254	44,3	681	153	61,9	5,4	94	3.011
Batman	12	1.325	21,8	747	407	81,4	6,7	195	3.121
Şırnak	7	631	11,9	458	68	81,3	1,3	174	3.044
Bartın	3	432	21,8	156	69	43,0	3,5	74	2.679
Ardahan	3	210	21,6	186	24	100,0	2,5	36	2.703
İğdir	4	313	15,7	249	36	89,9	1,8	64	3.116
Yalova	7	620	22,9	372	158	80,5	5,8	79	3.430
Karabük	6	691	27,8	533	114	92,4	4,6	84	2.958
Kilis	2	321	22,5	259	48	94,9	3,4	46	3.098
Osmaniye	10	1.295	24,0	688	312	70,0	5,8	188	2.866
Düzce	8	793	20,2	531	103	77,0	2,6	124	3.163
Türkiye	1.538	237.504	28,6	147.655	39.955	74,7	4,8	26.476	3.141

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Bölüm 7 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ 31.12.2019 tarihinde faal olan hastanelere ilişkin iki tablo hariç (Tablo 7.5 ve Tablo 7.17) tüm sektörlerdeki sağlık kurumlarının altyapısına ilişkin tablo ve şekillerde yıl içerisinde aktif olarak hizmet veren (kapananlar dahil) kurumlar ve altyapıları hesaplamalara dahil edildi.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan haritalar oluşturulurken 4'lü Likert ölçek kullanıldı ve ölçek aralıkları belirlenirken il sayıları eşit dağıtmaya çalışıldı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan Harita 7.1, Harita 7.2, Harita 7.3, Harita 7.4, Harita 7.6 ve Harita 7.7 oluşturulurken illere ait değerler ondalıklı kısım tek hane olacak şekilde, Harita 7.5, Harita 7.8 ve Harita 7.9 için illere ait değerler en yakın tam sayıya yuvarlanarak alındı. Likert ölçekler oluşturulurken bu sayılar dikkate alındı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
- ☑ TÜİK geçmişe dönük nüfus verilerini revize edebileceğinden bölüm içerisinde yer alan geçmiş yıllara ait verilerde farklılık görülebilir.
- ☑ 25/05/2018 tarihinde yayımlanan “Toplum Sağlığı Merkezi ve Bağlı Birimler Yönetmeliği” ile Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması (AÇSAP) Merkezinin ismi Çocuk, Ergen, Kadın ve Üreme Sağlığı (ÇEKÜS) Birimi olarak değiştirildi.
- ☑ Sağlık Bakanlığı, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 31/05/2019 tarihinde yayımlanan “Sağlık Hizmeti Sunucularının Basamaklandırılması” Genelgesine göre E2-E3 Entegre İlçe Devlet Hastaneleri birinci basamak, E1 Entegre İlçe Devlet Hastaneleri ise ikinci basamak sağlık kuruluşu olarak tanımlandı.
- ☑ Sağlık Bakanlığı hastanelerine ilişkin tablo, şekil ve haritalarda yıl içerisinde birinci basamak sağlık kuruluşu olarak hizmet veren Entegre İlçe Devlet Hastaneleri hesaplamalara dahil edildi.
- ☑ Hastane ve yatak sayılarının belirtildiği tablo ve şekillerde 2012-2015 döneminde; Sağlık Bakanlığı, üniversite ve özel sektör dışında kalan Milli Savunma Bakanlığı hastaneleri, belediye hastaneleri ve diğer kamu kuruluşlarına ait hastaneler “Diğer” olarak tanımlandı.
- ☑ Milli Savunma Bakanlığının (MSB) verileri 2012 yılı öncesinde sadece hastane ve yatak sayısı olarak kullanılmış olup tablo ve şekillerde “Diğer” sektör içerisine dahil edildi. 2012-2015 dönemi için tüm göstergelere dahil edilmiş olup karşılaştırılabilir olması açısından hastane ve yatak sayısı dışında kalan göstergelere ait veriler Özel Sektör içerisinde gösterildi.
- ☑ 2002 yılı SSK hastanelerine ait veriler, karşılaştırılabilir olması için Sağlık Bakanlığına dahildir.
- ☑ **Hastane yatağı:** Hastaların 24 saatten fazla bakım ve tedavilerinin sağlanması amacıyla yatırıldığı, hasta odalarında ya da hastalara devamlı tıbbi bakım hizmeti verilen birimlere yerleştirilen yataklara verilen addır. Hasta yatağı sayısına; yoğun bakım, prematüre ve yenidoğan ünitesindeki yataklar (kuvöz, açık bebek yatağı), yanık merkezi ve yanık odalarındaki yataklar, nitelikli yataklar dahil edildi.
- ☑ **Nitelikli yatak:** İçinde tuvaleti ve banyosu ile en fazla 2 hasta yatağı, televizyon, telefon, buzdolabı, yemek masası, etajeri ve yatırılabilen refakatçi koltuğu bulunan odalardaki yataklardır. Bu sayılar toplam yatak sayısına dahildir.
- ☑ Uluslararası karşılaştırmalarda, ülkelere ait cihaz sayısı ayaktan ve yatarak tedavi veren sağlık kurumlarına ait olup Türkiye verisi hastanelerdeki cihaz sayısını içermektedir.
- ☑ KETEM sayısı, ÇKYS'de kayıtlı sabit KETEM sayısıdır.
- ☑ Aile Sağlığı Merkezi muayene oda sayısı verisi 2002 yılı için Sağlık Ocaklarına, 2015-2019 yılları için Aile Sağlığı Merkezlerine aittir.

BÖLÜM 8

Sağlık Hizmetlerinin Kullanımı

Tablo 8.1. Yıllara ve Kurum Türlerine Göre Toplam Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler

	2002	2015	2016	2017	2018	2019
Sağlık Ocağı	69.103.517	-	-	-	-	-
Aile Hekimliği	-	208.538.951	205.549.931	228.098.527	258.436.607	278.043.149
Verem Savaş Dispanseri	2.012.458	1.495.558	1.374.153	1.391.817	1.332.580	1.256.364
ÇEKÜS Birimi*	2.980.481	548.433	525.011	646.856	366.095	309.984
TSM'ler Tarafından Yapılan Diğer Muayeneler*	-	3.457.520	8.080.631	4.496.425	4.821.348	3.959.746
Özel Poliklinikler	731.132	523.694	461.013	501.993	539.593	629.221
E2-E3 Entegre İlçe Hastaneleri	-	2.916.890	3.205.116	3.356.809	3.577.348	3.903.402
Birinci Basamak Toplamı	74.827.588	217.481.046	219.195.855	238.492.427	269.073.571	288.101.866
Özel Tıp Merkezleri	9.824.802	26.953.360	22.069.610	18.912.829	19.055.722	18.298.592
Hastaneler**	124.313.659	415.665.041	444.443.714	461.519.553	494.385.911	506.503.164
Sağlık Bakanlığı	109.793.128	303.908.634	336.875.423	350.347.005	377.045.707	387.622.848
Üniversite	8.823.361	34.539.363	36.420.413	38.963.933	42.665.139	46.211.148
Özel	5.697.170	77.217.044	71.147.878	72.208.615	74.675.065	72.669.168
2. ve 3. Basamak Toplamı	134.138.461	442.618.401	466.513.324	480.432.382	513.441.633	524.801.756
Genel Toplam	208.966.049	660.099.447	685.709.179	718.924.809	782.515.204	812.903.622

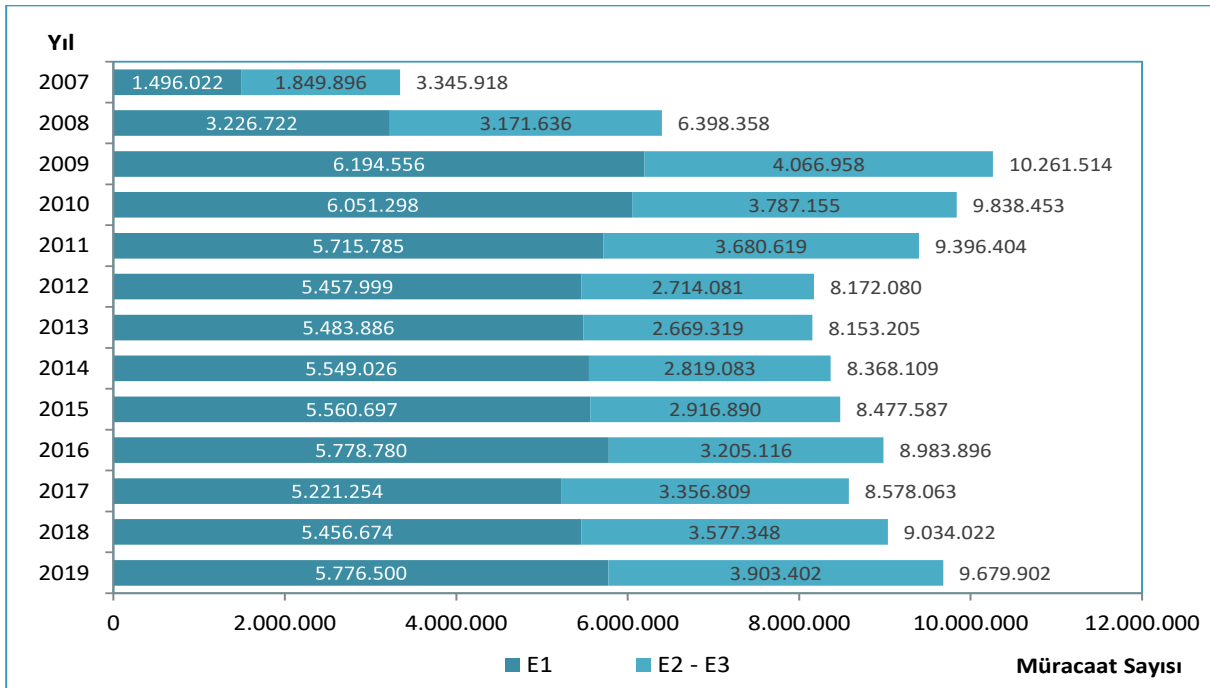
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

*Danışmanlık hizmeti başvuruları, hekime müracaat sayısına dahil edilmedi.

**2. ve 3. basamak hastanelerde hekime müracaat sayısına 1. basamak sağlık kuruluşu olan E2 ve E3 Entegre İlçe Devlet Hastanelerinde hekime yapılan müracaatlar dahil olmayıp E1 Entegre İlçe Devlet Hastanelerinde hekime yapılan müracaatlar dahildir.

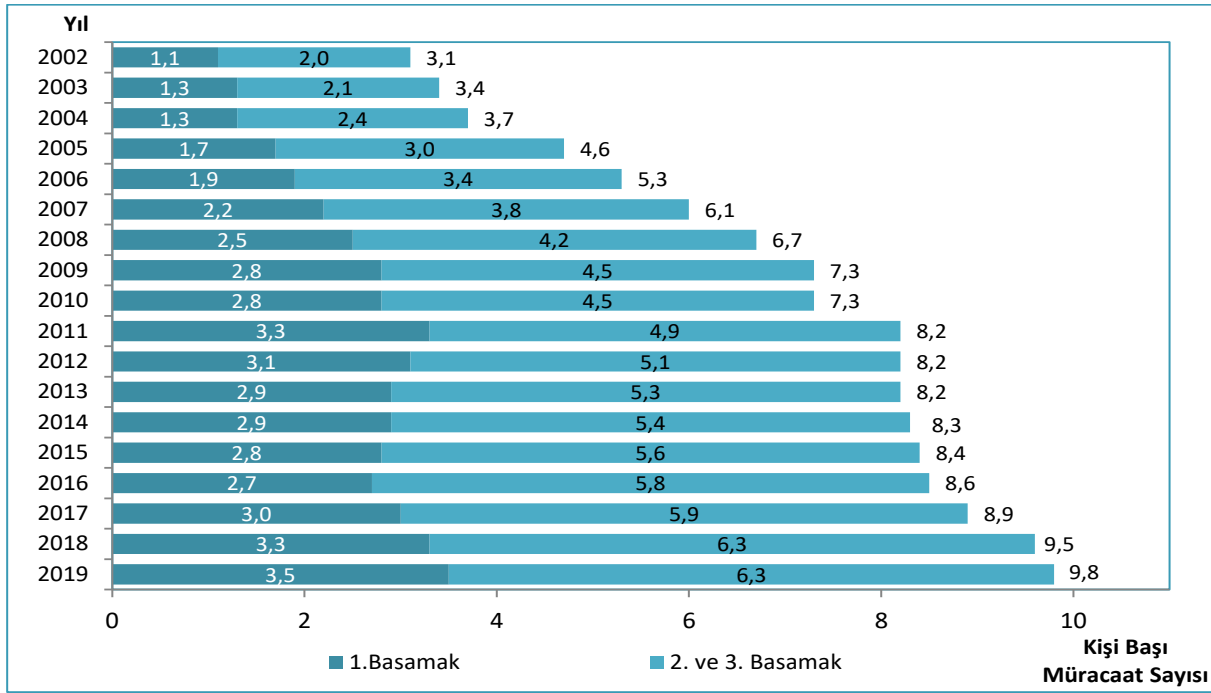
Not: Diş hekimine yapılan müracaatlar dahil değildir.

Şekil 8.1. Yıllara Göre Entegre İlçe Devlet Hastanelerinde Hekime Müracaat Sayısı

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

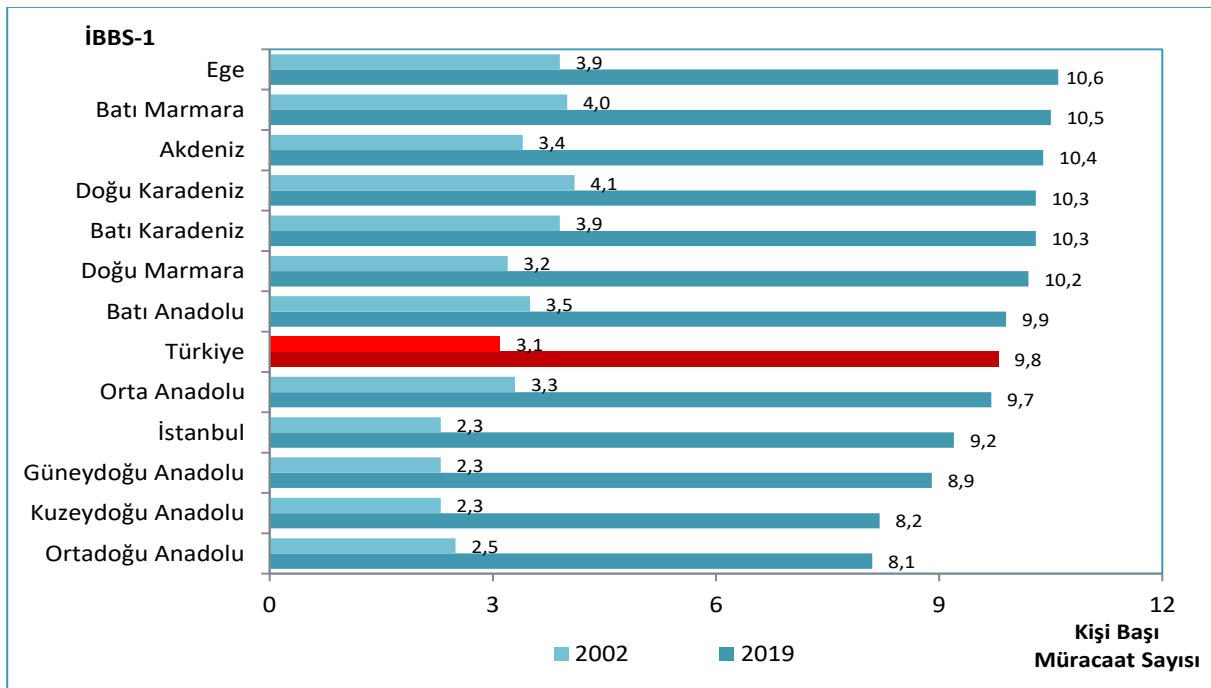
Şekil 8.2. Yıllara ve Hizmet Kapsamına Göre Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

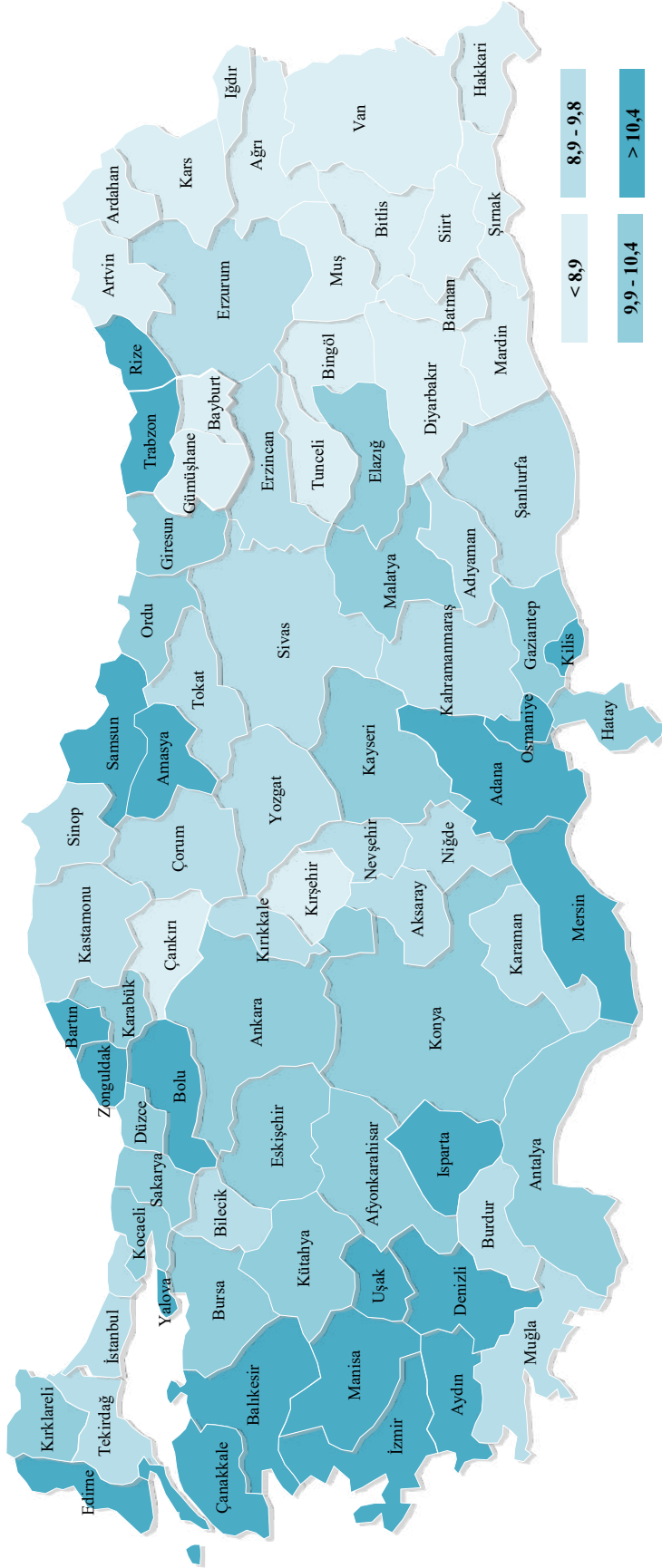
Not: Entegre İlçe Devlet Hastanelerinin basamaklandırılması değişikliğinden geriye dönük verilerde revizyon yapılmıştır.

Şekil 8.3. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2019

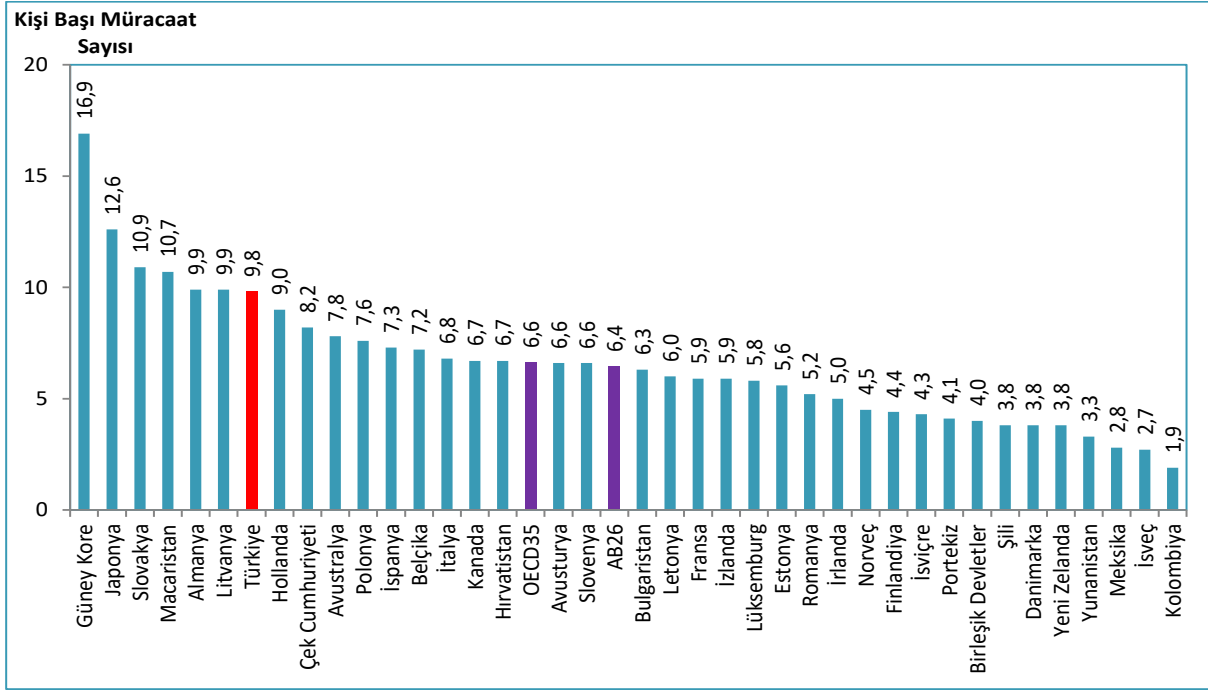
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Harita 8.1. İllere Göre Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2019

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

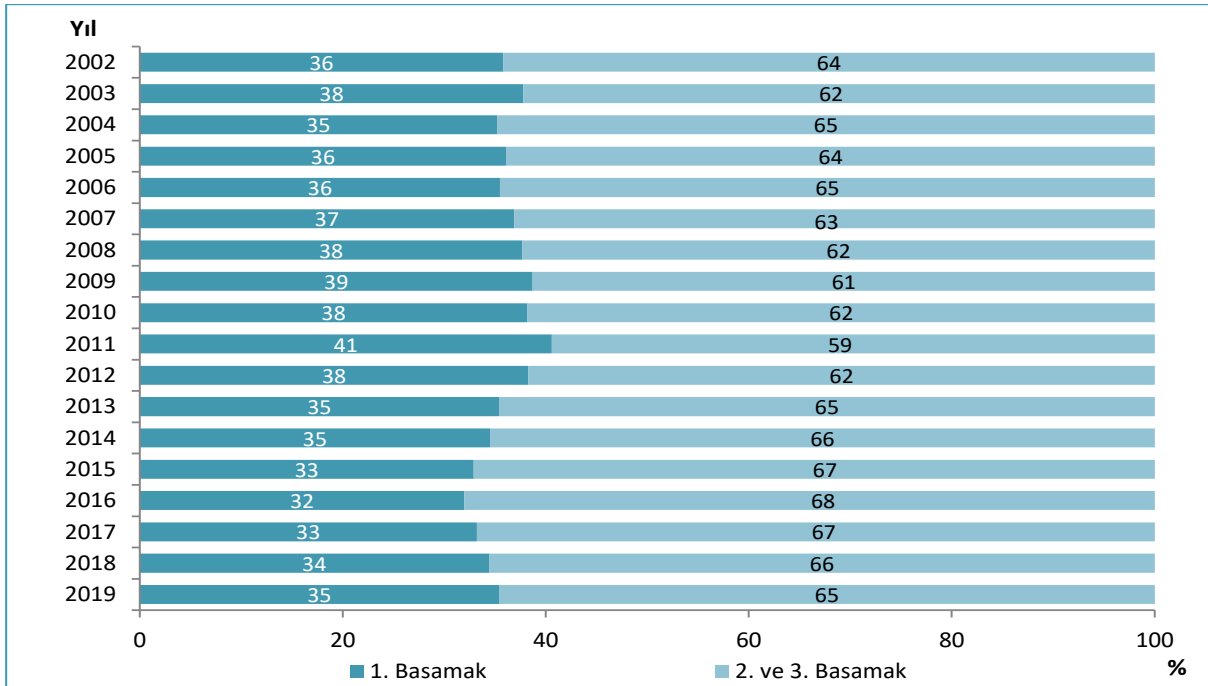
Şekil 8.4. Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2018

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, EUROSTAT Veri Tabanı, OECD Health Data 2020

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

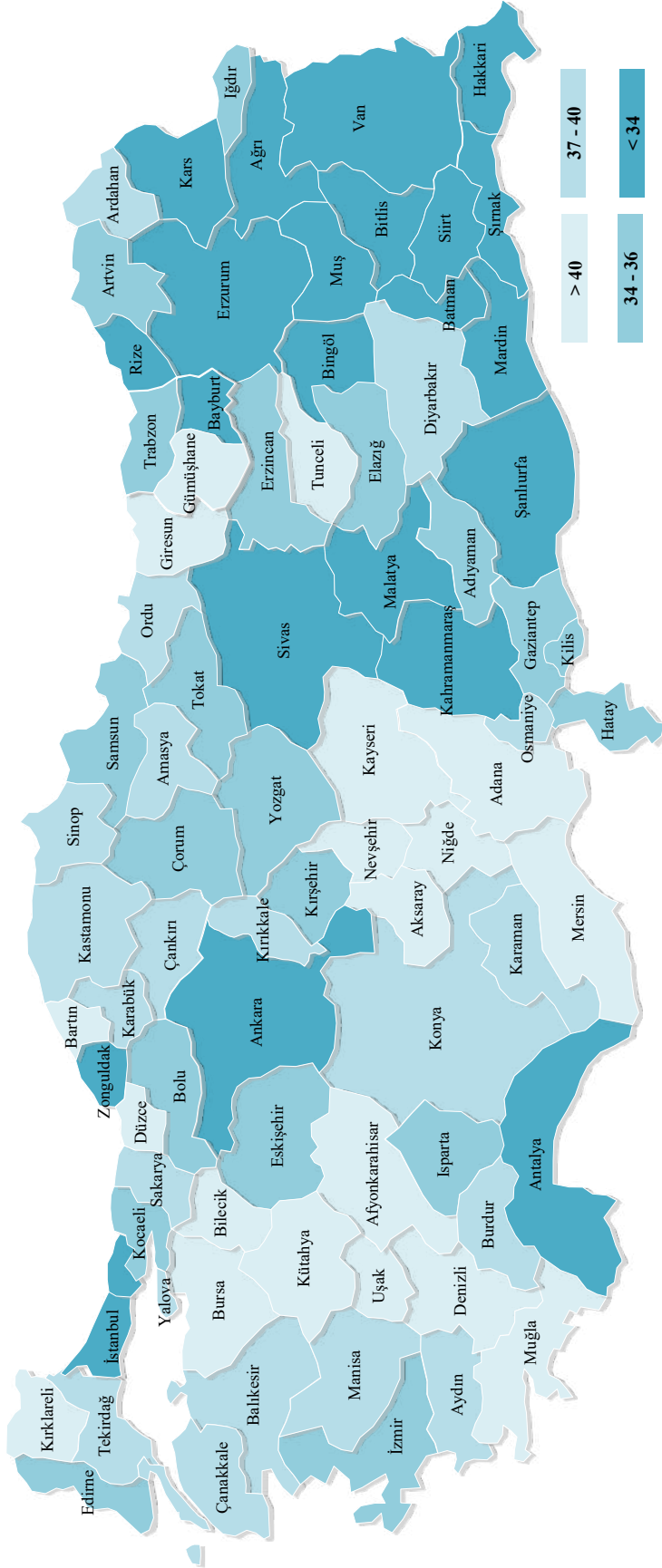
Şekil 8.5. Yıllara ve Hizmet Kapsamına Göre Hekime Müracaat Sayısının Oranı, (%), Tüm Sektörler

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

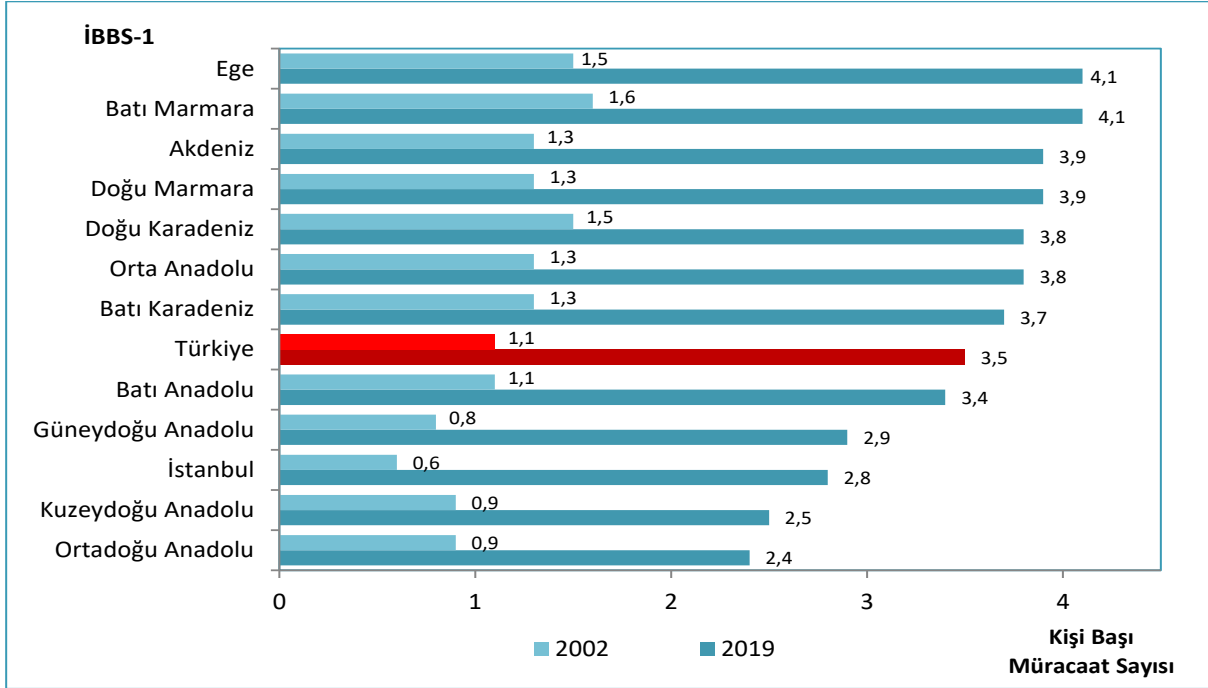
Not: Entegre İlçe Devlet Hastanelerinin basamaklandırılması değiştiğinden geriye dönük verilerde revizyon yapılmıştır.

Harita 8.2. İllere Göre Birinci Basamak Müracaatların Tüm Müracaatlar İçerisindeki Oranı, (%), 2019

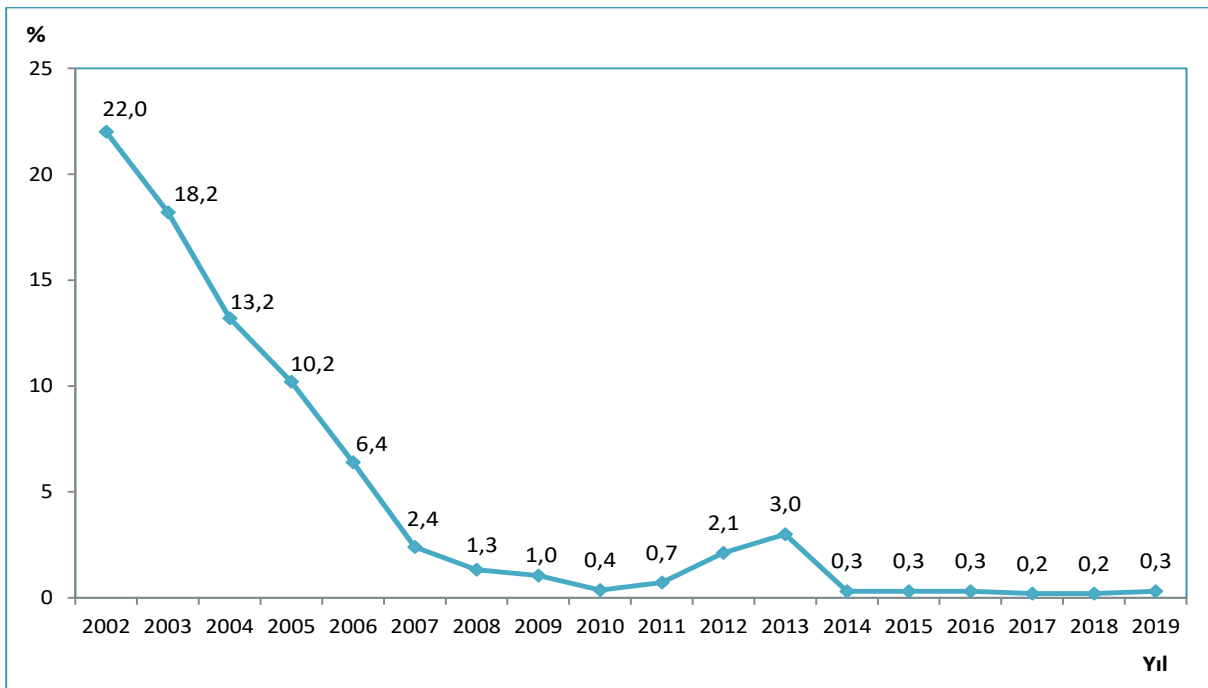
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.6. İBBS-1'e Göre Birinci Basamak Kuruluşlarında Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2019

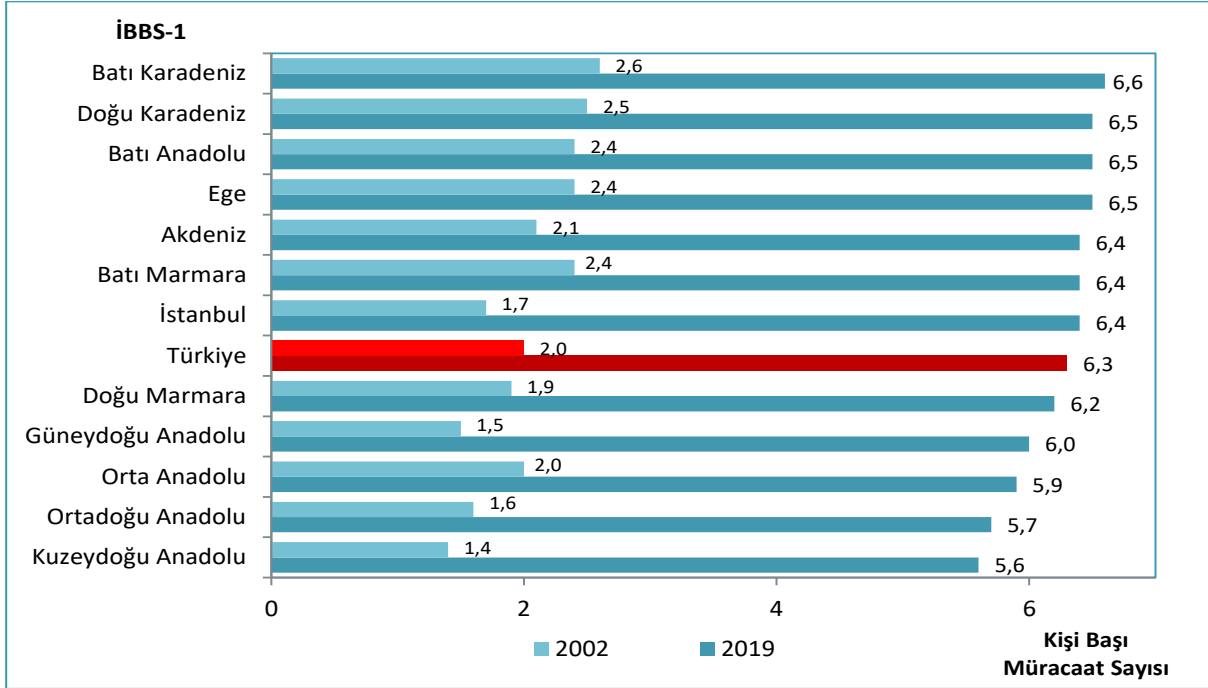
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.7. Yıllara Göre Aile Hekimliği Birimi Sevk Hızı, (%), Sağlık Bakanlığı

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 8.8. İBBS-1'e Göre İkinci ve Üçüncü Basamak Sağlık Kurumlarında Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

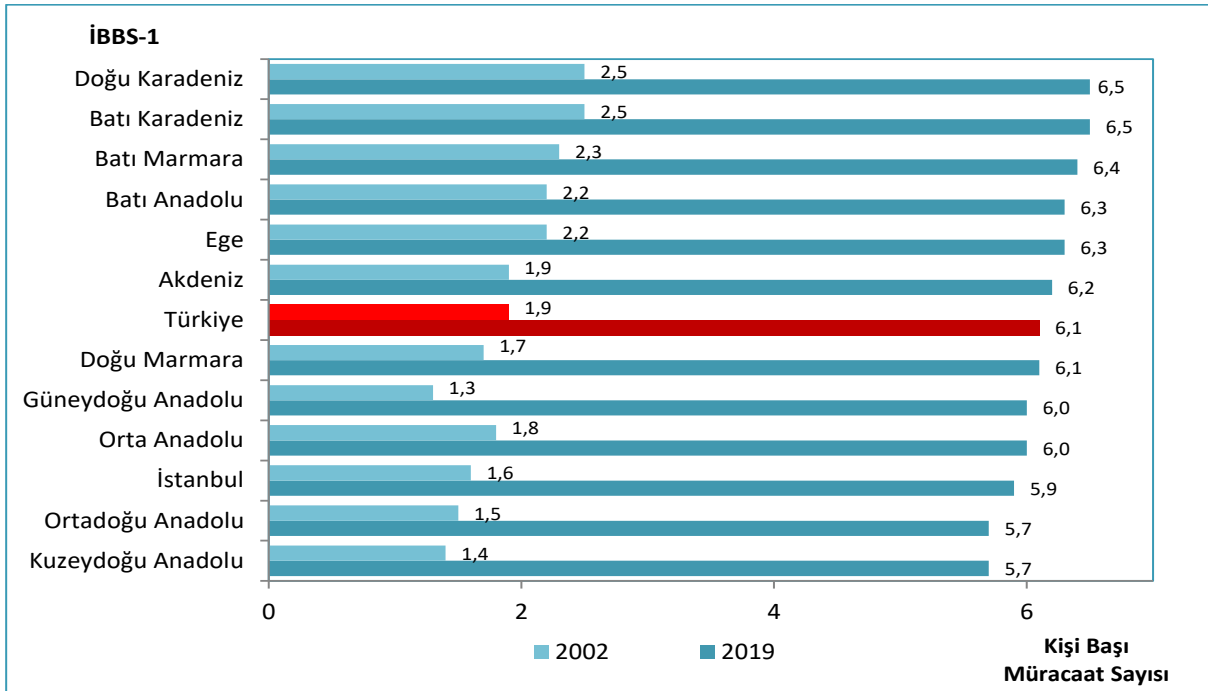
Tablo 8.2. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelere Kişi Başı Müracaat Sayısı

	2002	2015	2016	2017	2018	2019
Sağlık Bakanlığı	1,7	3,9	4,3	4,4	4,6	4,7
Üniversite	0,1	0,4	0,5	0,5	0,5	0,6
Özel	0,1	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9
Toplam	1,9	5,3	5,6	5,8	6,1	6,1

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: E1, E2 ve E3 Entegre İlçe Devlet Hastanelerinde hekime yapılan müracaatlar dahildir.

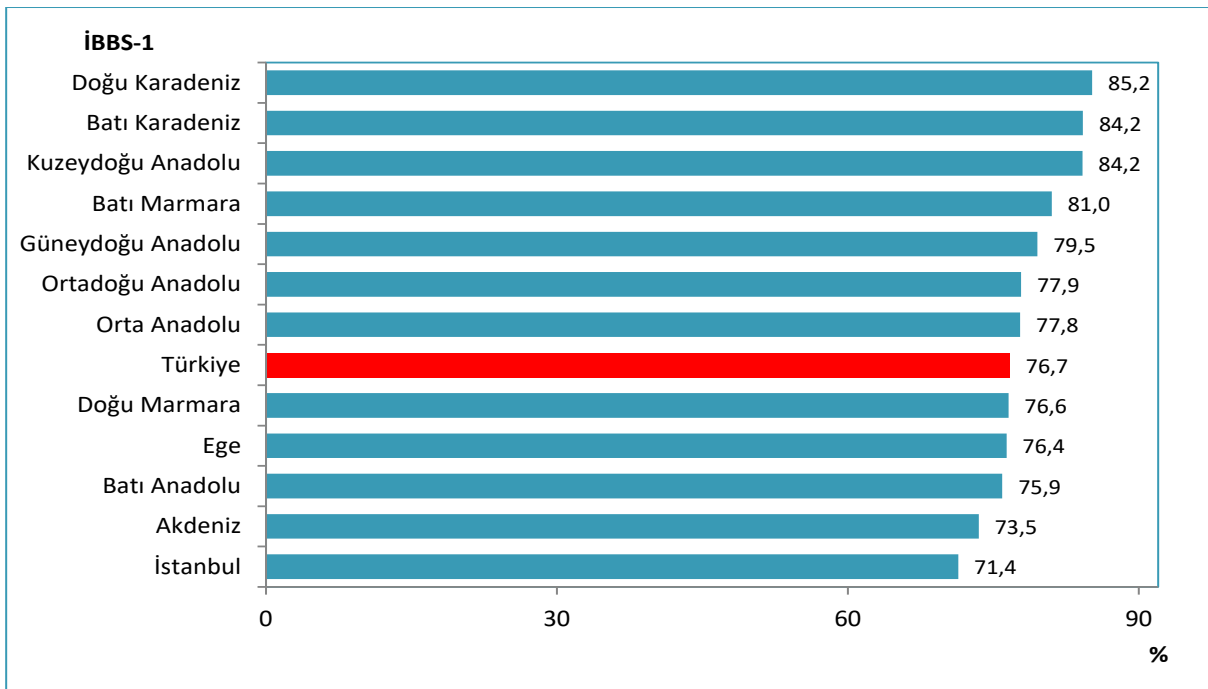
Şekil 8.9. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Hastanelere Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: E1, E2 ve E3 Entegre İlçe Devlet Hastanelerinde hekime yapılan müracaatlar dahildir.

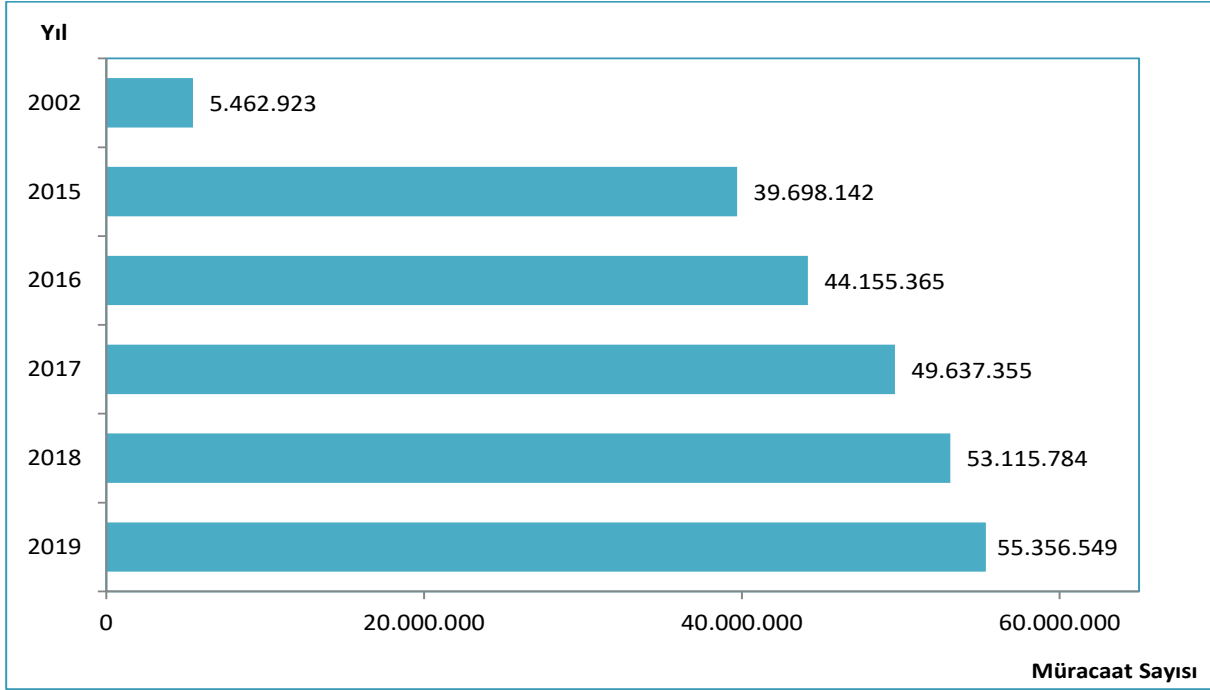
Şekil 8.10. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastanelerine Müracaatların Tüm Sektörlerdeki Hastanelere Müracaatlar İçindeki Oranı, (%), 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: E1, E2 ve E3 Entegre İlçe Devlet Hastanelerinde hekime yapılan müracaatlar dahildir.

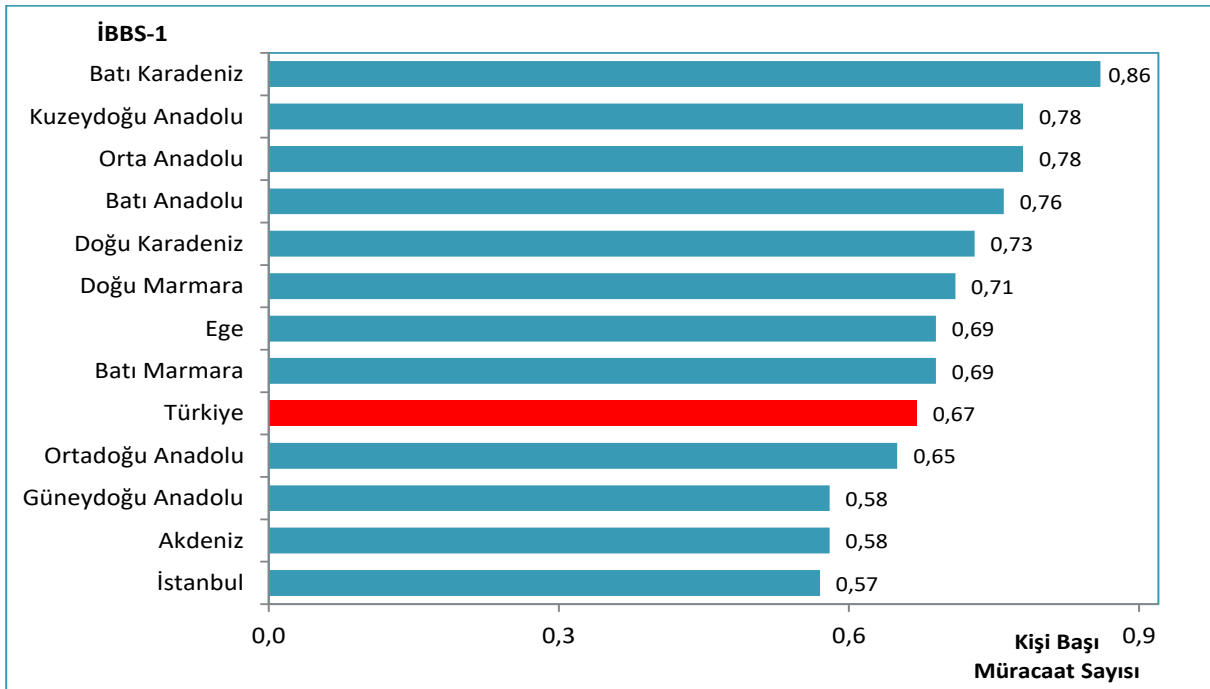
Şekil 8.11. Yıllara Göre Diş Hekimine Yapılan Müracaat Sayıları, Tüm Sektörler

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

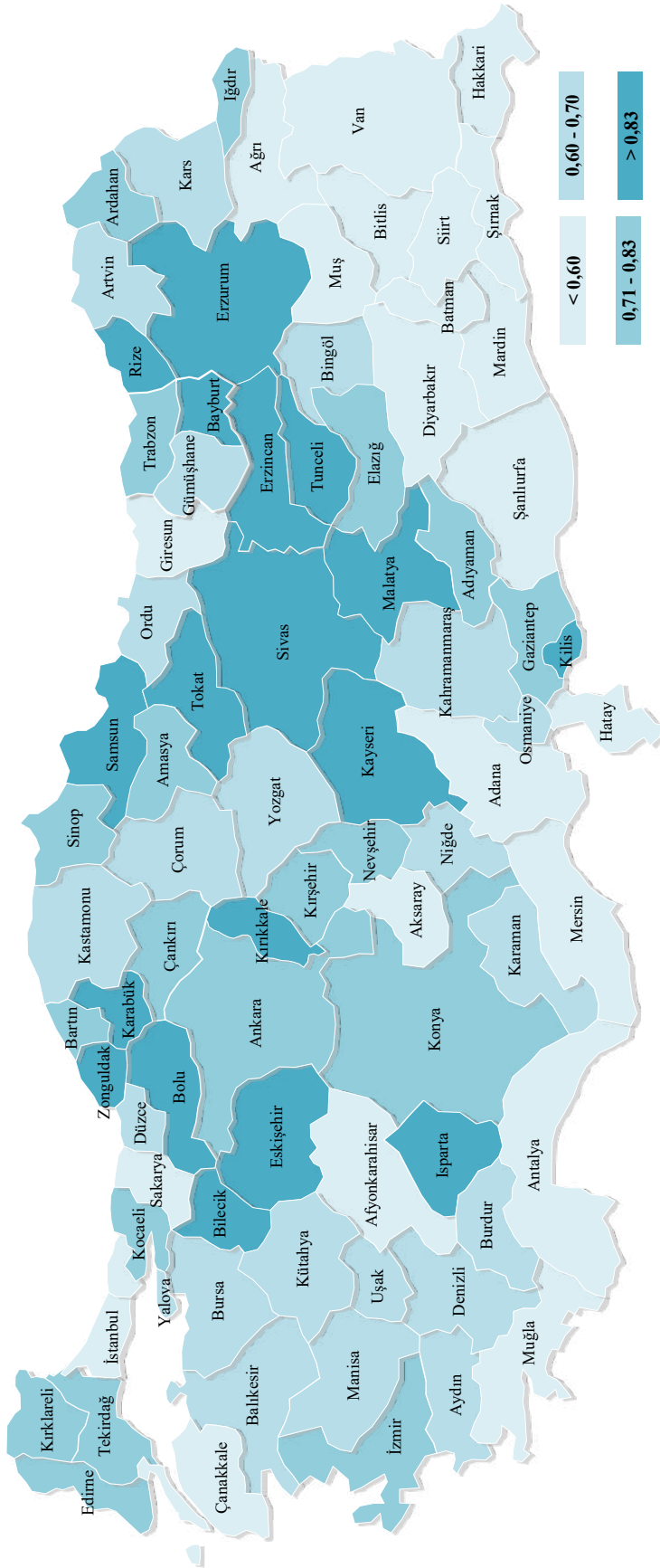
Not: 2002 yılı verisi sadece Sağlık Bakanlığına aittir.

Şekil 8.12. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Diş Hekimine Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Harita 8.3. İllere Göre Kişi Başı Dış Hekimine Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.3. Sektörlere Göre Tüm Hekimlere Yapılan Toplam Müracaat Sayısı, 2019

	Diş Hekimine Müracaat	Toplam Müracaat (Diş hekimine müracaatlar dahil)
Hastaneler	8.701.525	519.108.091
Sağlık Bakanlığı	7.520.347	399.046.597
Üniversite	384.770	46.595.918
Özel	796.408	73.465.576
Diş Hastaneleri	17.271.567	17.271.567
Sağlık Bakanlığı	10.890.422	10.890.422
Üniversite	6.304.655	6.304.655
Özel	76.490	76.490
Özel Tıp Merkezi	389.347	18.687.939
Özel Poliklinik	10.969	640.190

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: E1, E2 ve E3 Entegre İlçe Devlet Hastanelerinde hekime yapılan müracaatlar dahildir.

Tablo 8.4. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatan Hasta Sayısı

	2002	2015	2016	2017	2018	2019
Sağlık Bakanlığı	4.169.779	7.404.570	7.561.989	7.606.159	7.675.972	7.742.707
Üniversite	781.990	1.891.094	1.842.001	1.982.410	1.955.983	2.072.720
Özel	556.494	4.237.453	4.048.696	4.120.734	4.019.422	3.990.922
Toplam	5.508.263	13.533.117	13.452.686	13.709.303	13.651.377	13.806.349

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.5. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastanelerine Yatan Hastaların Sayısı ve Toplam Yatan Hasta Sayısı İçindeki Oranı, (%), 2019

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Toplam	Sağlık Bakanlığı Oranı (%)
Batı Karadeniz	523.851	809.741	64,7
Doğu Karadeniz	345.364	536.970	64,3
Kuzeydoğu Anadolu	215.331	346.394	62,2
Güneydoğu Anadolu	934.245	1.508.074	61,9
Batı Marmara	348.619	585.881	59,5
Doğu Marmara	743.957	1.295.407	57,4
Ortadoğu Anadolu	398.299	694.421	57,4
Ege	983.711	1.746.978	56,3
Türkiye	7.742.707	13.806.349	56,1
Orta Anadolu	397.359	716.682	55,4
Akdeniz	1.111.521	2.045.993	54,3
Batı Anadolu	748.205	1.387.161	53,9
İstanbul	992.245	2.132.647	46,5

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.6. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Ameliyat Sayıları

	2002	2015	2016	2017	2018	2019
Sağlık Bakanlığı	1.072.417	2.364.595	2.473.267	2.590.538	2.766.914	2.796.484
Üniversite	307.108	801.424	799.133	815.076	903.002	948.936
Özel	218.837	1.604.126	1.499.829	1.525.685	1.531.822	1.478.395
Toplam	1.598.362	4.770.145	4.772.229	4.931.299	5.201.738	5.223.815

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.7. Sektörlere ve Ameliyat Gruplarına Göre Ameliyat Sayıları ve Dağılımı (%), 2019

	A		B		C		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sağlık Bakanlığı	296.468	49,0	932.809	52,5	1.567.207	55,1	2.796.484	53,5
Üniversite	143.161	23,7	372.002	20,9	433.773	15,3	948.936	18,2
Özel	164.956	27,3	471.095	26,5	842.344	29,6	1.478.395	28,3
Toplam	604.585	100	1.775.906	100	2.843.324	100	5.223.815	100

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.8. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre 1.000 Kişiye Düşen Ameliyat Sayıları, 2019

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Batı Anadolu	38,0	22,1	17,7	77,9
Akdeniz	39,9	13,7	19,8	73,4
Ege	33,4	13,5	18,6	65,5
İstanbul	31,7	6,7	25,6	64,0
Türkiye	33,6	11,4	17,8	62,8
Doğu Marmara	32,2	8,8	20,3	61,3
Batı Karadeniz	38,5	9,9	12,0	60,4
Doğu Karadeniz	37,5	9,8	11,9	59,2
Batı Marmara	35,8	8,2	12,4	56,4
Orta Anadolu	29,2	12,7	13,7	55,6
Güneydoğu Anadolu	29,3	6,4	15,3	50,9
Kuzeydoğu Anadolu	31,0	14,8	3,7	49,5
Ortadoğu Anadolu	24,3	15,5	7,8	47,6

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.9. İBBS-1'e ve Ameliyat Gruplarına Göre 1.000 Kişiyeye Düşen Ameliyat Sayıları, 2019

İBBS-1	A	B	C	Toplam
Batı Anadolu	10,7	27,1	40,0	77,9
Akdeniz	7,8	25,1	40,5	73,4
Ege	7,8	23,3	34,4	65,5
İstanbul	9,6	20,0	34,4	64,0
Türkiye	7,3	21,4	34,2	62,8
Doğu Marmara	7,3	22,4	31,6	61,3
Batı Karadeniz	6,3	22,1	32,1	60,4
Doğu Karadeniz	5,9	21,2	32,0	59,2
Batı Marmara	5,6	19,4	31,4	56,4
Orta Anadolu	4,7	19,1	31,7	55,6
Güneydoğu Anadolu	4,0	16,0	31,0	50,9
Kuzeydoğu Anadolu	3,7	16,8	29,0	49,5
Ortadoğu Anadolu	3,9	15,3	28,3	47,6

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.10. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Ameliyat Sayısının Hastane Müracaat Sayısına Oranı, (%), 2019

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Batı Anadolu	0,8	2,5	2,8	1,2
Akdeniz	0,9	2,3	1,9	1,2
İstanbul	0,7	1,3	2,1	1,1
Ege	0,7	2,0	2,3	1,0
Doğu Marmara	0,7	1,9	2,1	1,0
Türkiye	0,7	2,1	2,0	1,0
Batı Marmara	0,7	1,6	1,8	0,9
Orta Anadolu	0,6	2,0	1,9	0,9
Batı Karadeniz	0,7	2,2	2,1	0,9
Doğu Karadeniz	0,7	3,2	1,8	0,9
Kuzeydoğu Anadolu	0,6	2,5	1,2	0,9
Güneydoğu Anadolu	0,6	2,0	1,7	0,9
Ortadoğu Anadolu	0,6	2,4	1,3	0,8

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.11. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatılan Gün Sayısı

	2002	2015	2016	2017	2018	2019
Sağlık Bakanlığı	23.770.910	32.011.141	33.325.800	34.065.595	34.651.119	35.229.409
Üniversite	6.713.945	10.575.334	10.456.273	11.072.754	10.664.127	10.935.287
Özel	1.730.661	10.649.770	10.368.845	11.032.616	11.326.789	11.336.841
Toplam	32.215.516	53.236.245	54.150.918	56.170.965	56.642.035	57.501.537

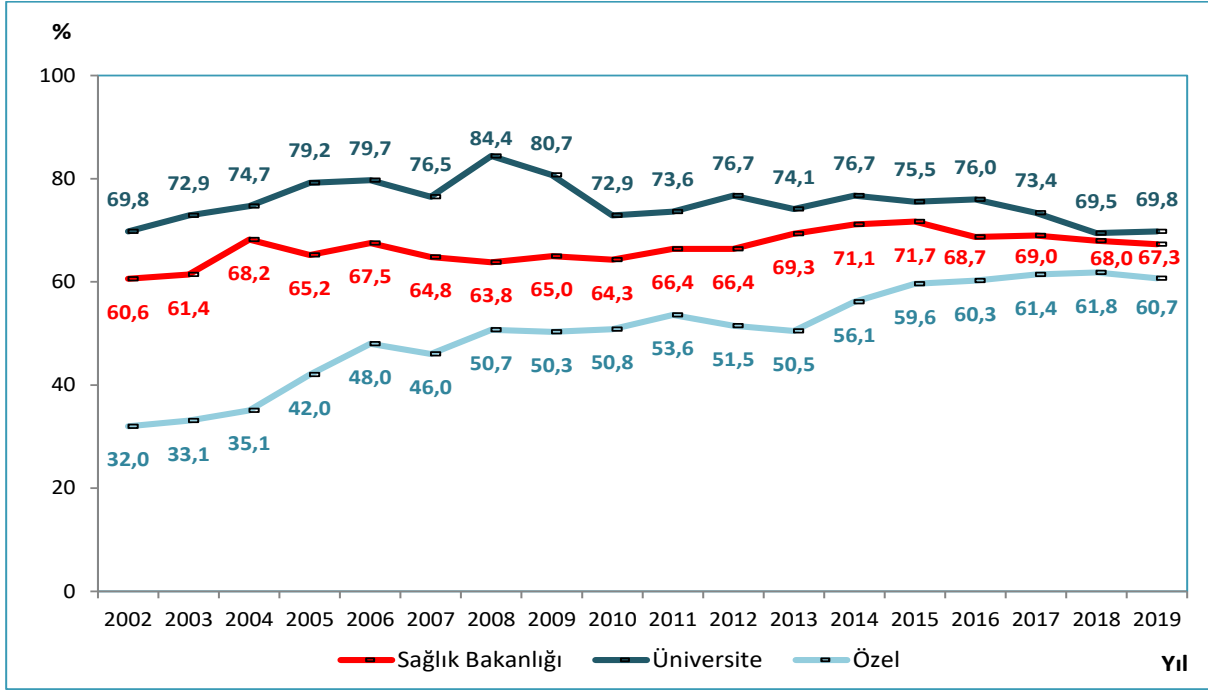
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.12. Yıllara Göre İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatılan Gün Sayısı, Sağlık Bakanlığı

İBBS-1	2017	2018	2019
Kuzeydoğu Anadolu	1.018.924	980.317	925.009
Orta Anadolu	1.625.812	1.602.884	1.604.379
Batı Marmara	1.550.077	1.637.772	1.635.099
Doğu Karadeniz	1.684.076	1.672.992	1.710.701
Ortadoğu Anadolu	1.675.644	1.679.189	1.713.997
Batı Karadeniz	2.607.858	2.607.776	2.578.487
Güneydoğu Anadolu	3.218.118	3.193.814	3.189.167
Doğu Marmara	3.580.443	3.512.920	3.601.247
Batı Anadolu	3.751.417	3.859.502	3.836.014
Akdeniz	4.111.620	4.325.346	4.487.463
Ege	4.643.888	4.685.574	4.782.204
İstanbul	4.597.718	4.893.033	5.165.642
Türkiye	34.065.595	34.651.119	35.229.409

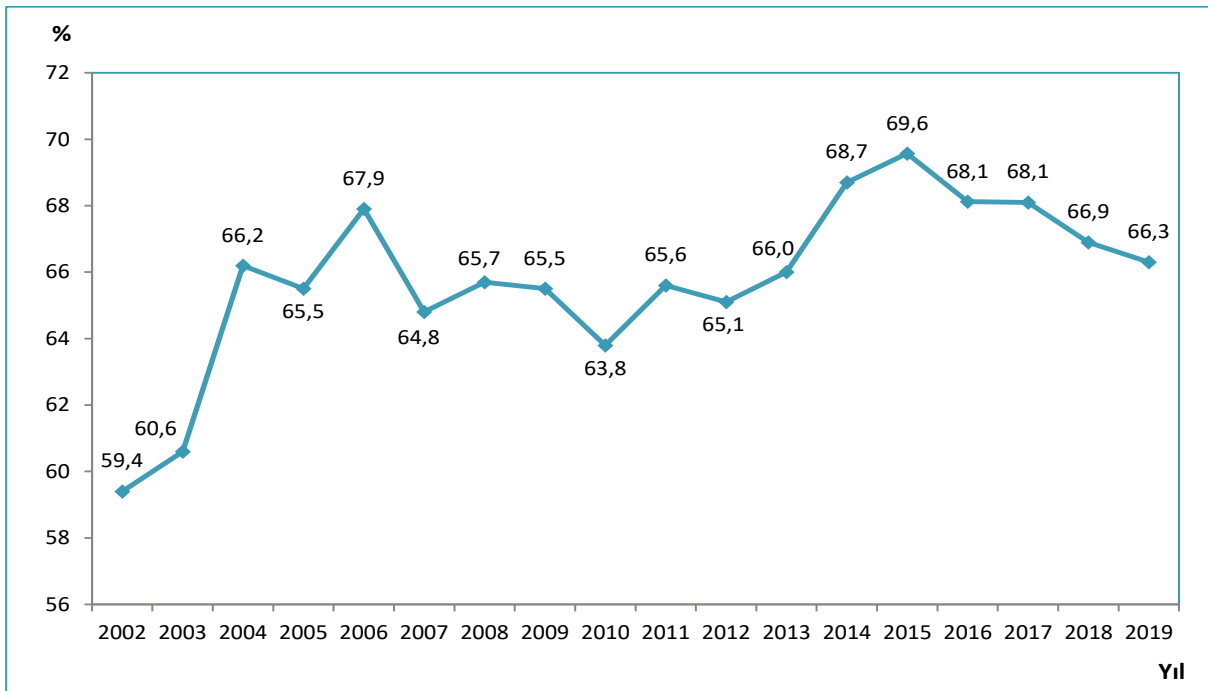
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.13. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, (%)

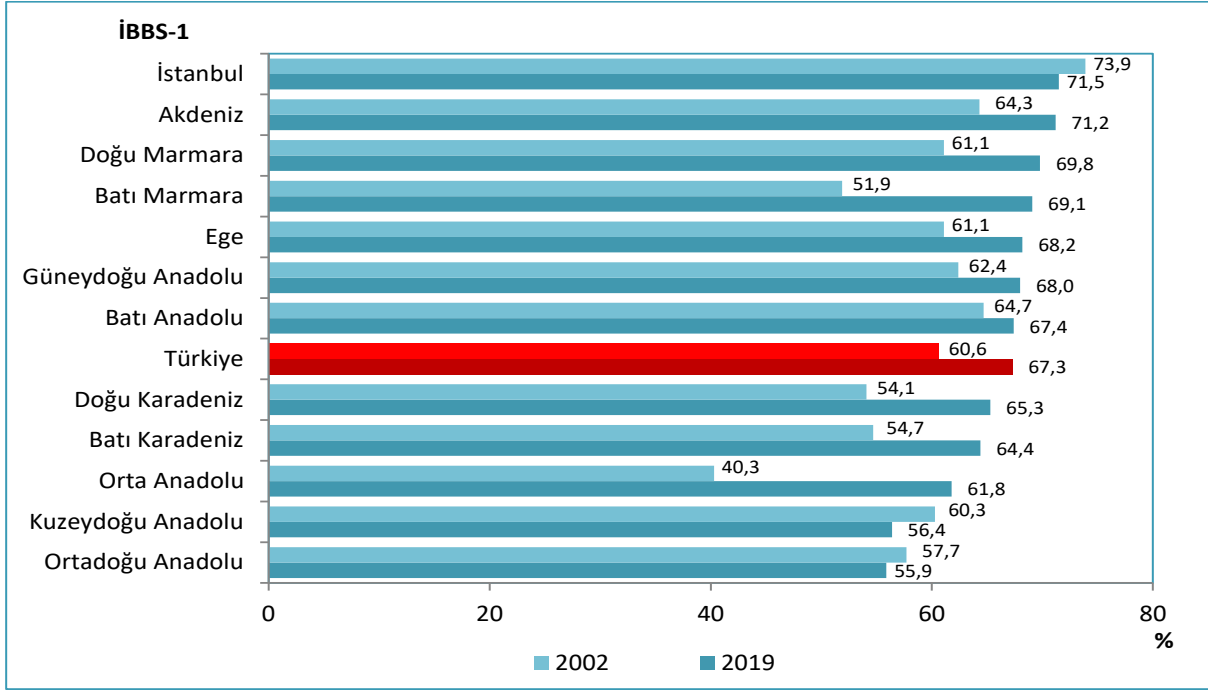
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.14. Yıllara Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, Tüm Sektörler, (%)

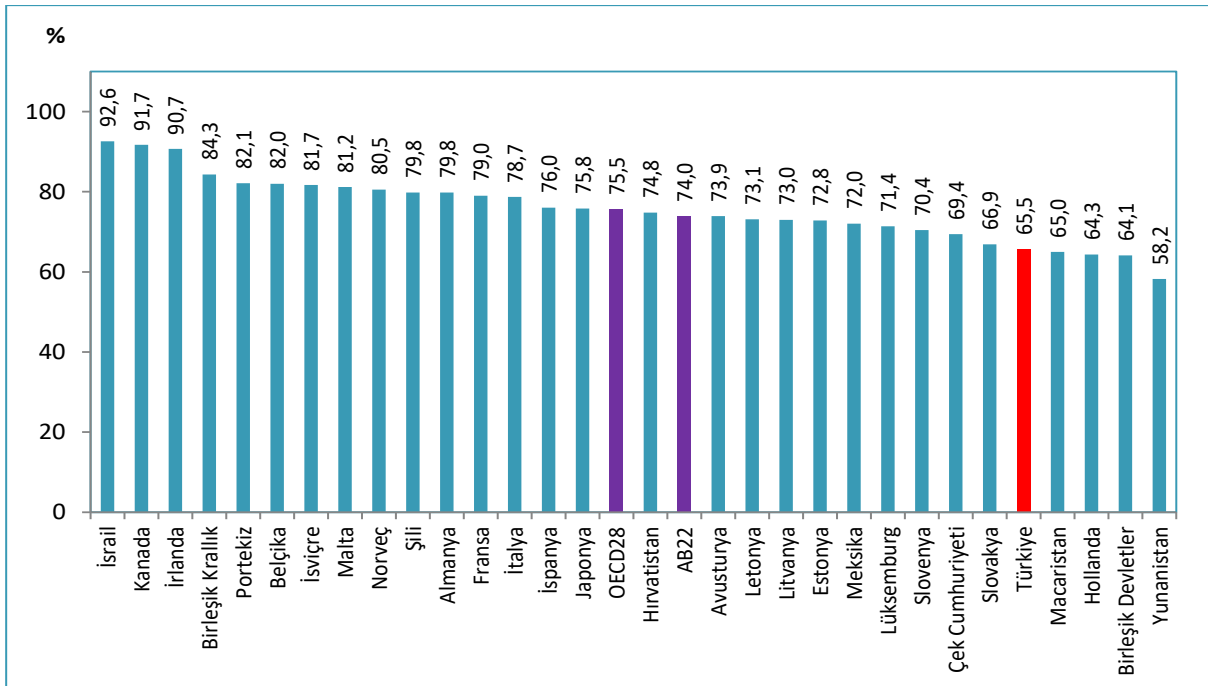
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.15. İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, Sağlık Bakanlığı, (%), 2002, 2019

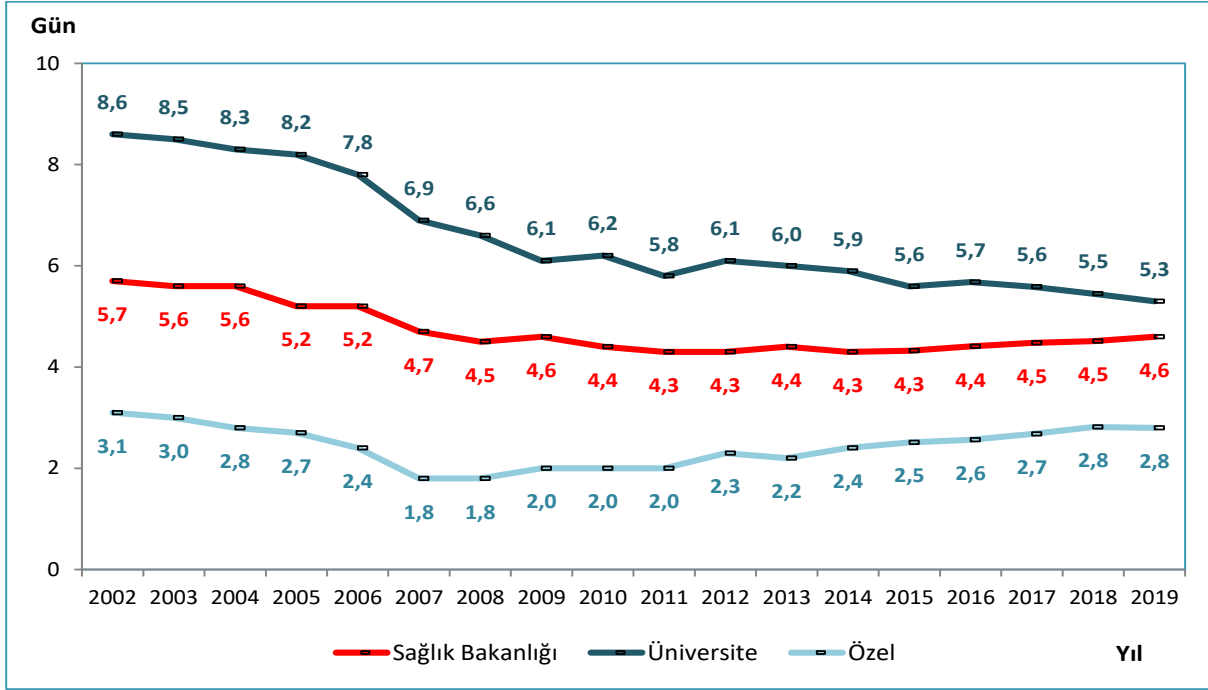
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.16. Hastanelerde Akut Yatak Doluluk Oranlarının Uluslararası Karşılaştırması, 2018

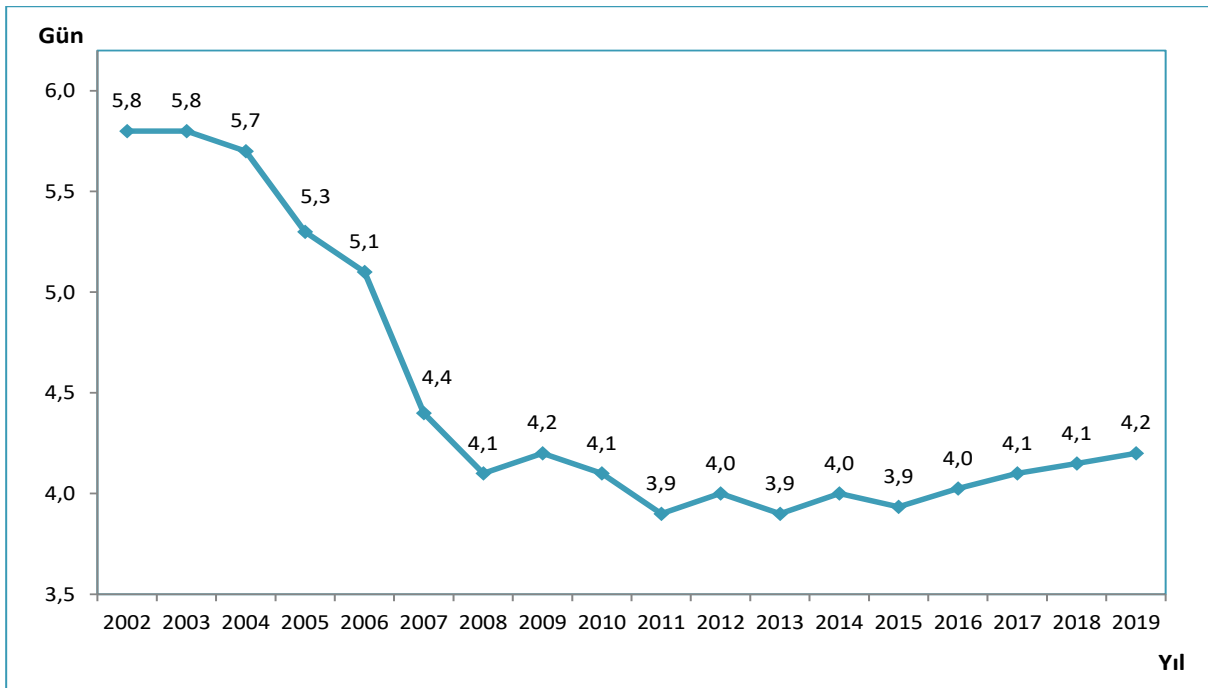
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, EUROSTAT Veri Tabanı, OECD Health Data 2020
Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 8.17. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.18. Yıllara Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Tüm Sektörler

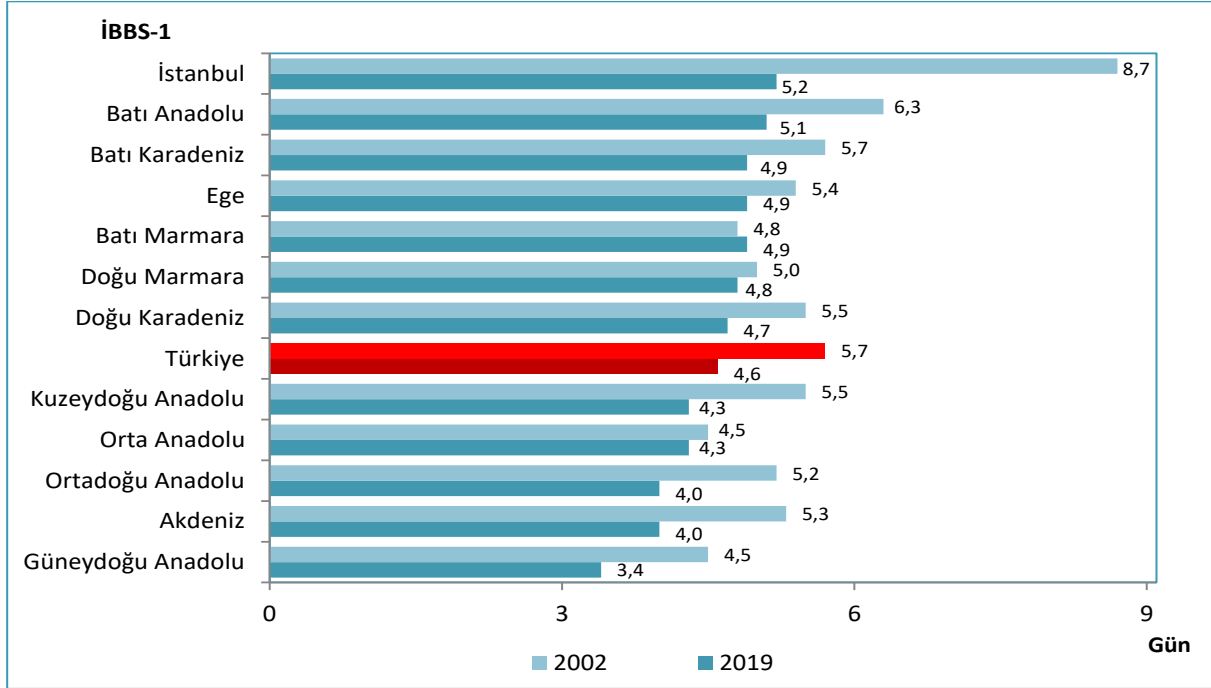
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.13. ICD-10 Ana Tanı Gruplarına Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Tüm Sektörler, 2016, 2017, 2018

ICD-10 Ana Tanı Grubu	Kod	2016	2017	2018
Bazı Enfeksiyöz ve Paraziter Hastalıklar	A00-B99	3,9	4,1	4,2
Neoplazmlar	C00-D48	4,5	4,8	4,8
Kan ve Kan Yapıcı Organların Hastalıkları ve İmmün Sistemin Bazı Hastalıkları	D50-D89	3,4	3,1	2,9
Endokrin, Beslenme ve Metabolizma Hastalıkları	E00-E90	4,8	4,9	5,0
Mental ve Davranışsal Bozukluklar	F00-F99	12,8	12,9	13,3
Sinir Sistemi Hastalıkları	G00-G99	4,0	4,0	3,9
Göz ve Adneks Hastalıkları	H00-H59	2,0	1,9	2,0
Kulak ve Mastoid Çıkıntı Hastalıkları	H60-H95	3,4	3,3	3,5
Dolaşım Sistemi Hastalıkları	I00-I99	5,0	5,1	5,0
Solunum Sistemi Hastalıkları	J00-J99	5,5	5,6	5,7
Sindirim Sistemi Hastalıkları	K00-K93	3,1	3,1	3,1
Deri ve Derialtı Dokunun Hastalıkları	L00-L99	2,7	2,8	2,9
Kas, İskelet Sistemi ve Bağ Dokusu Hastalıkları	M00-M99	5,2	5,2	5,2
Genitoüriner Sistem Hastalıkları	N00-N99	3,4	3,5	3,5
Gebelik, Doğum ve Lohusalık	O00-O99	2,6	2,7	2,7
Perinatal Dönemden Kaynaklanan Bazı Durumlar	P00-P96	4,7	5,0	5,1
Konjenital Malformasyonlar, Deformasyonlar ve Kromozom Anomalileri	Q00-Q99	4,3	4,4	4,4
Semptomlar, Belirtiler ve Anormal Klinik ve Laboratuvar Bulguları, Başka Yerde Sınıflanmamış	R00-R99	3,0	3,0	3,1
Yaralanma, Zehirlenme ve Dış Nedenlerin Bazı Diğer Sonuçları	S00-T98	4,6	4,6	4,9
Sağlık Hizmetleriyle Temas ve Sağlık Durumunu Etkileyen Faktörler	Z00-Z99	3,9	4,1	4,1
Toplam		4,0	4,1	4,1

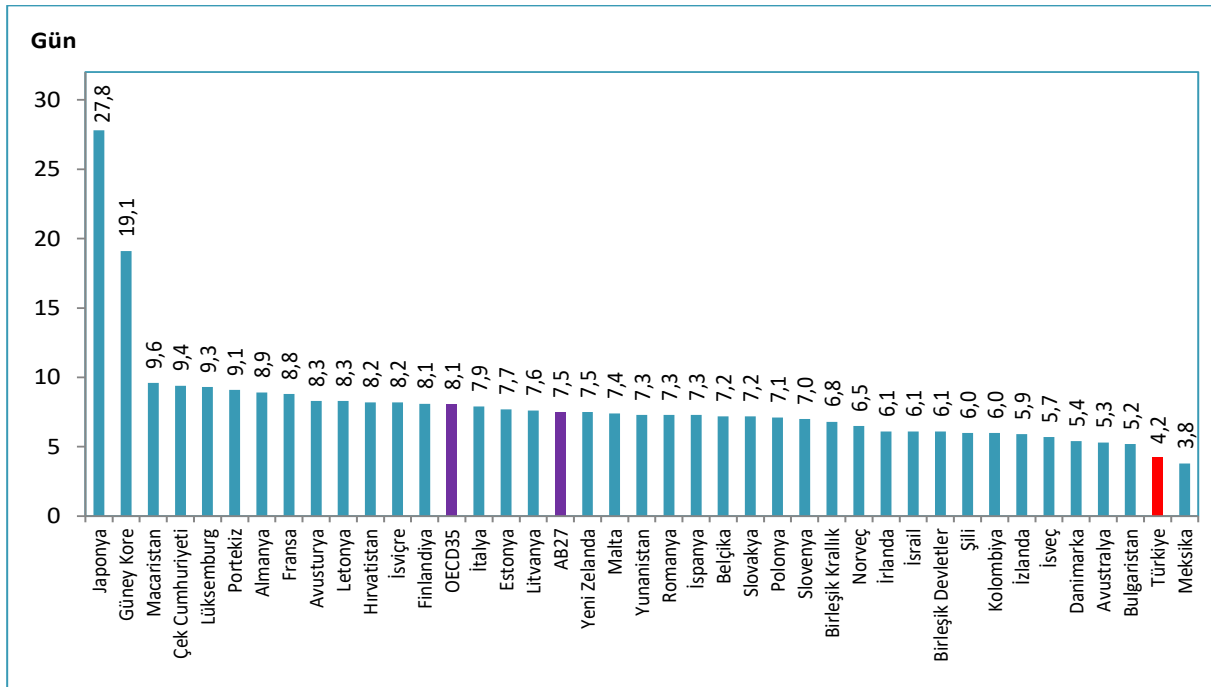
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Teşhis İlişkili Gruplar Veri Tabanı

Şekil 8.19. İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

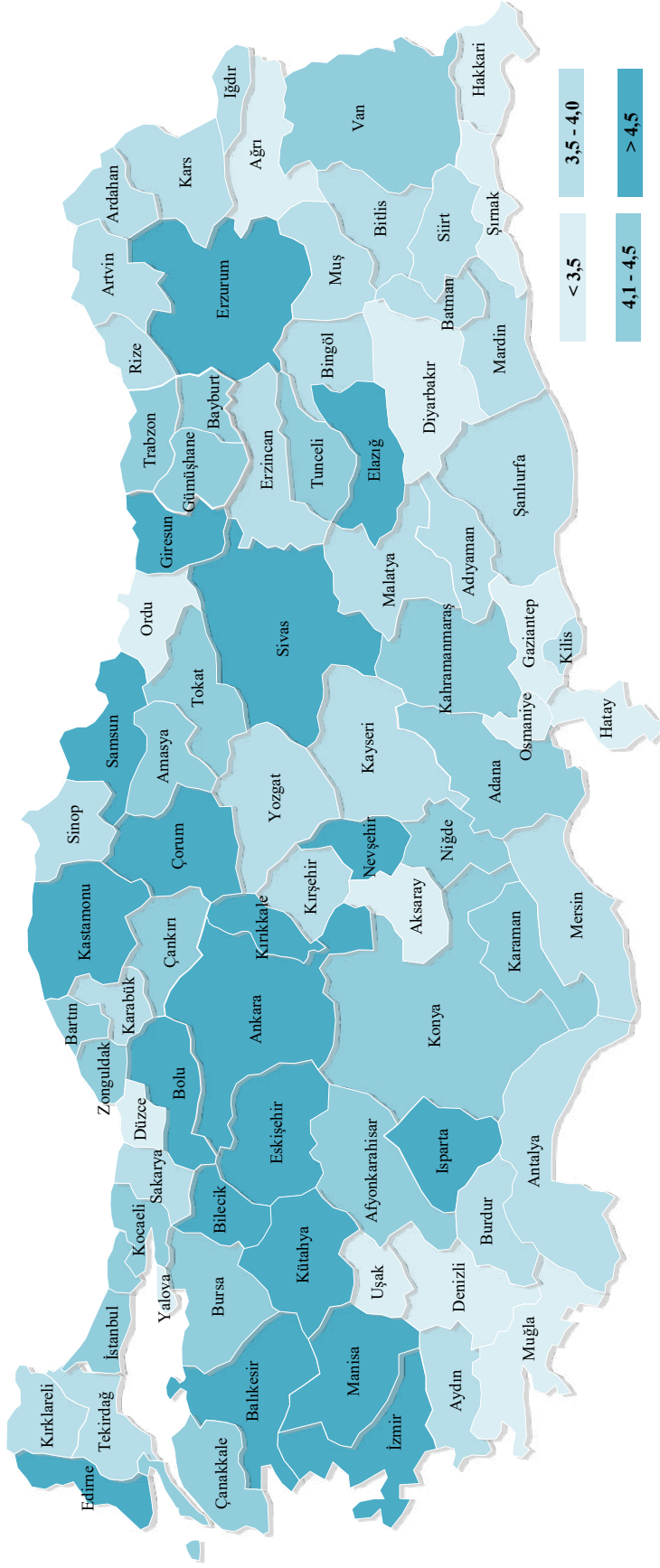
Şekil 8.20. Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Gününün Uluslararası Karşılaştırması, 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, EUROSTAT Veri Tabanı, OECD Health Data 2020

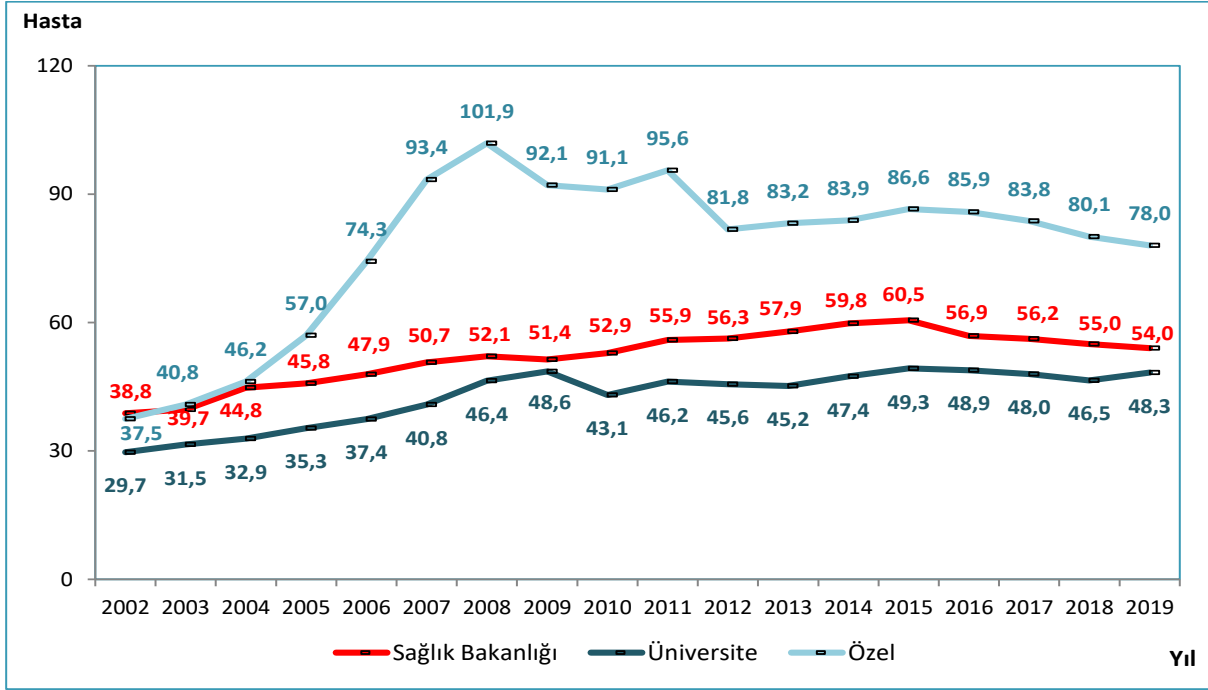
Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

Harita 8.5. İllere Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Tüm Sektörler, 2019

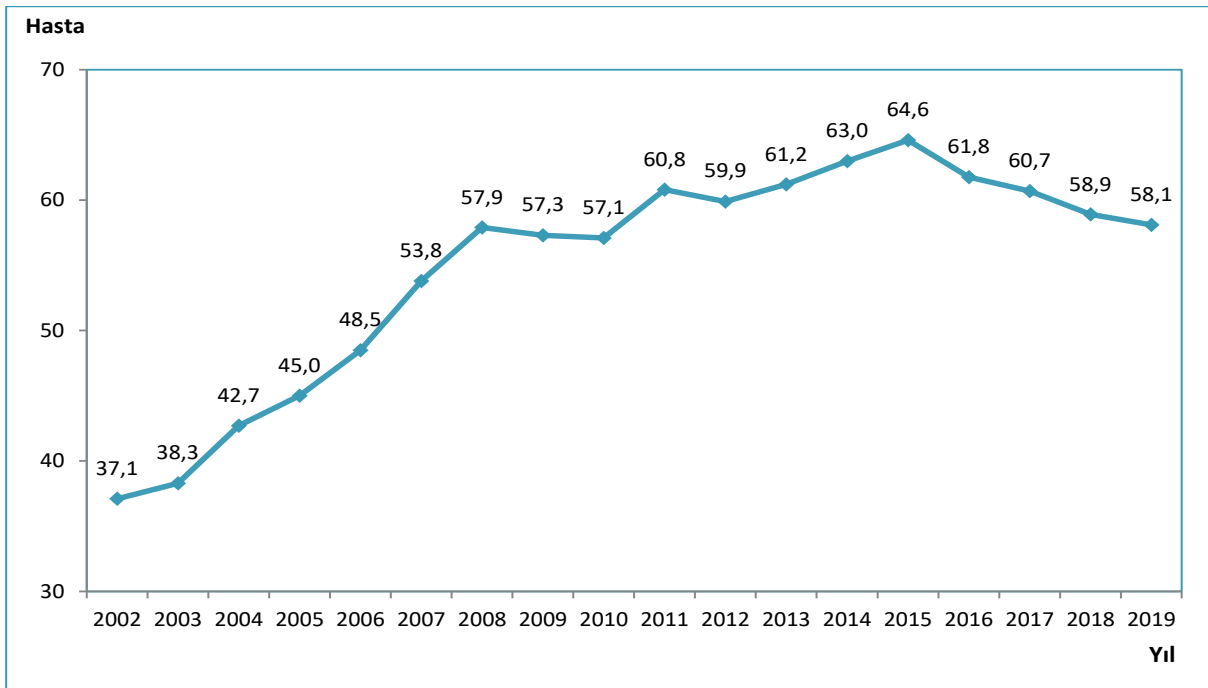
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.21. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatak Devir Hızı, (Hasta)

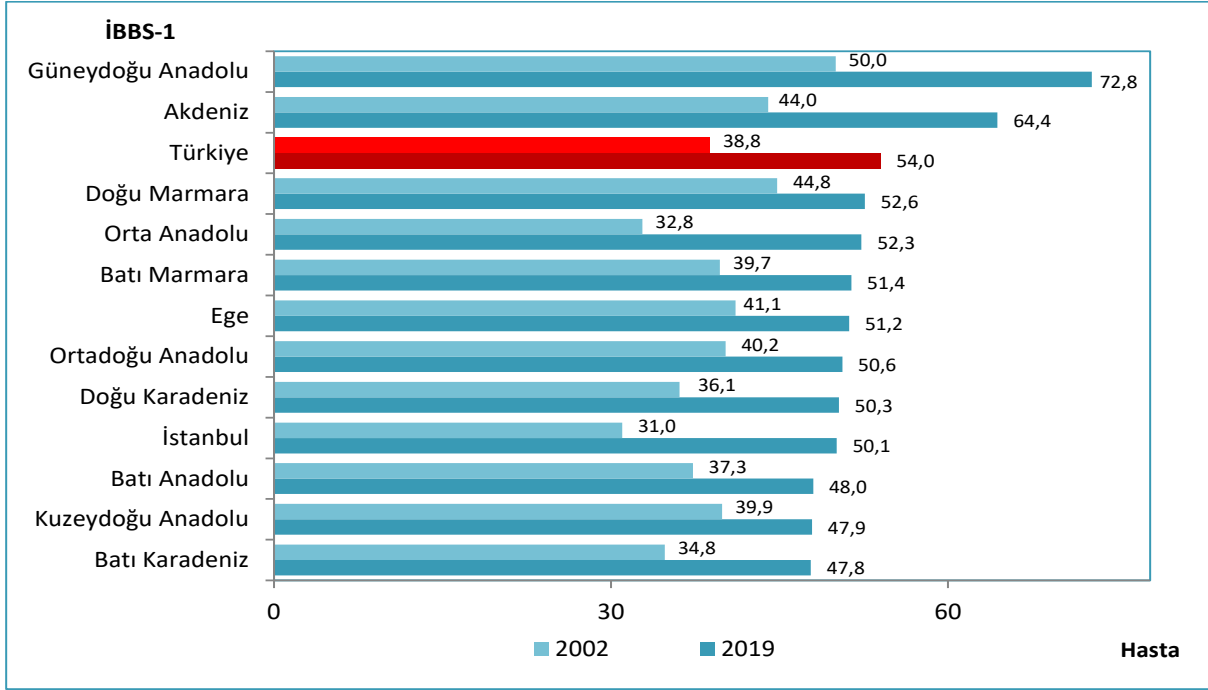
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.22. Yıllara Göre Hastanelerde Yatak Devir Hızı, (Hasta), Tüm Sektörler

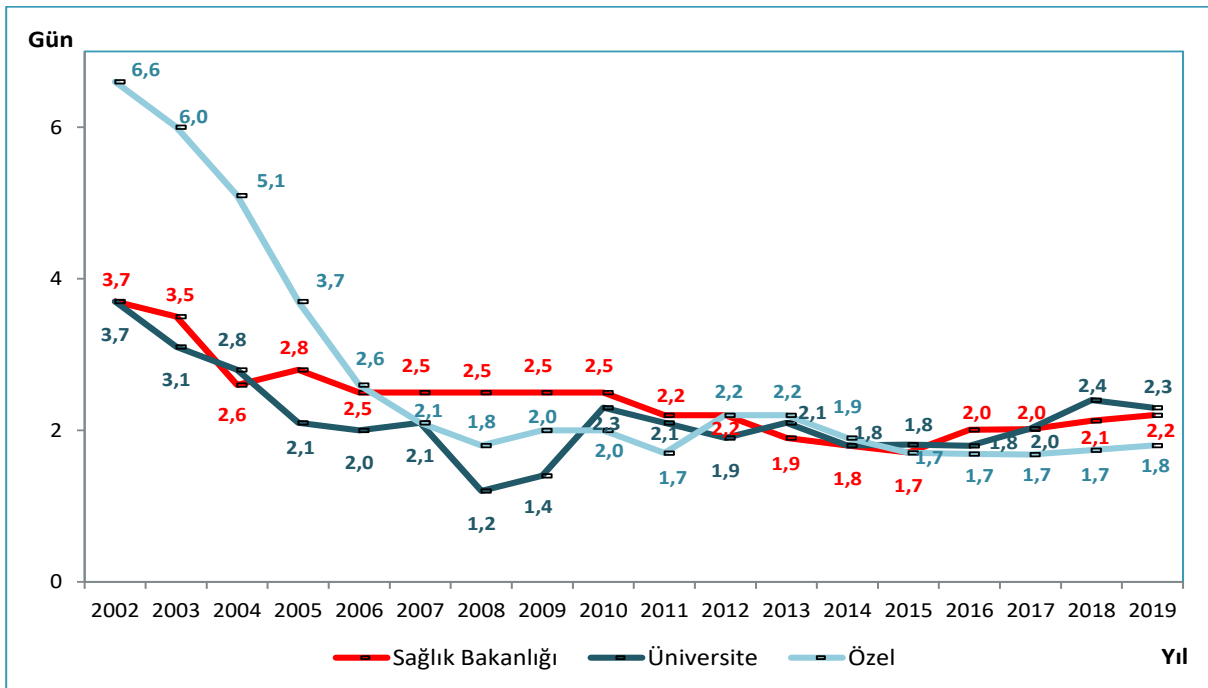
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.23. İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatak Devir Hızı, (Hasta), Sağlık Bakanlığı, 2002, 2019

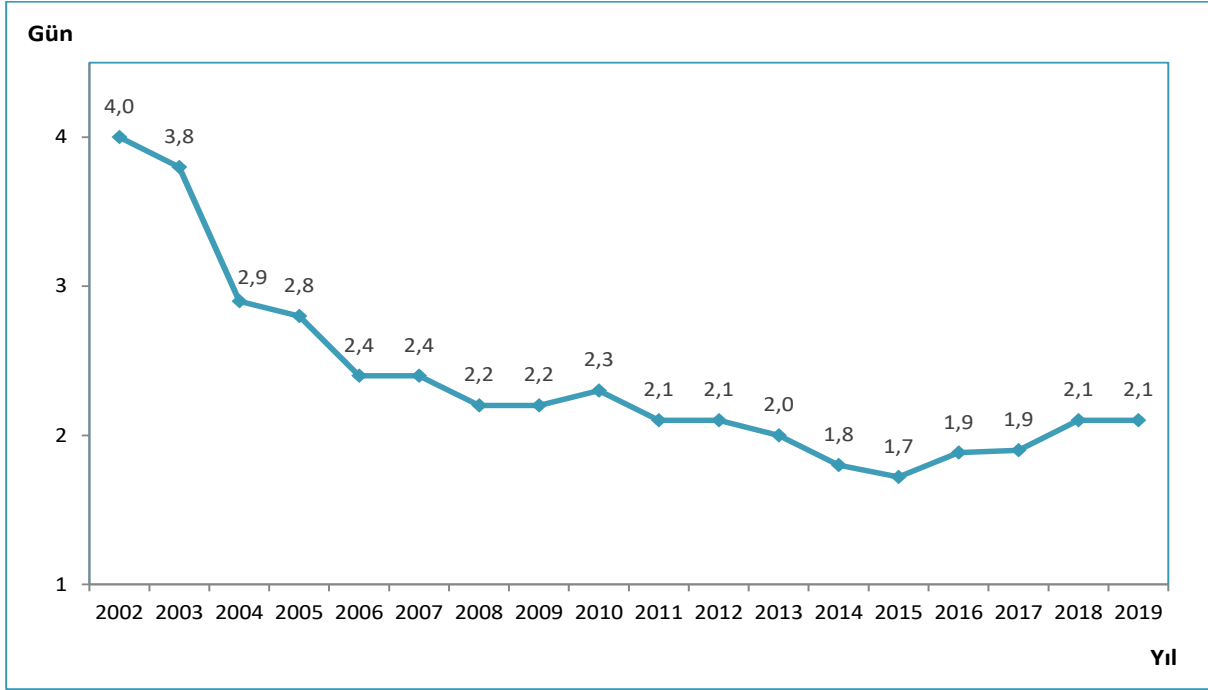
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.24. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatak Devir Aralığı, (Gün)

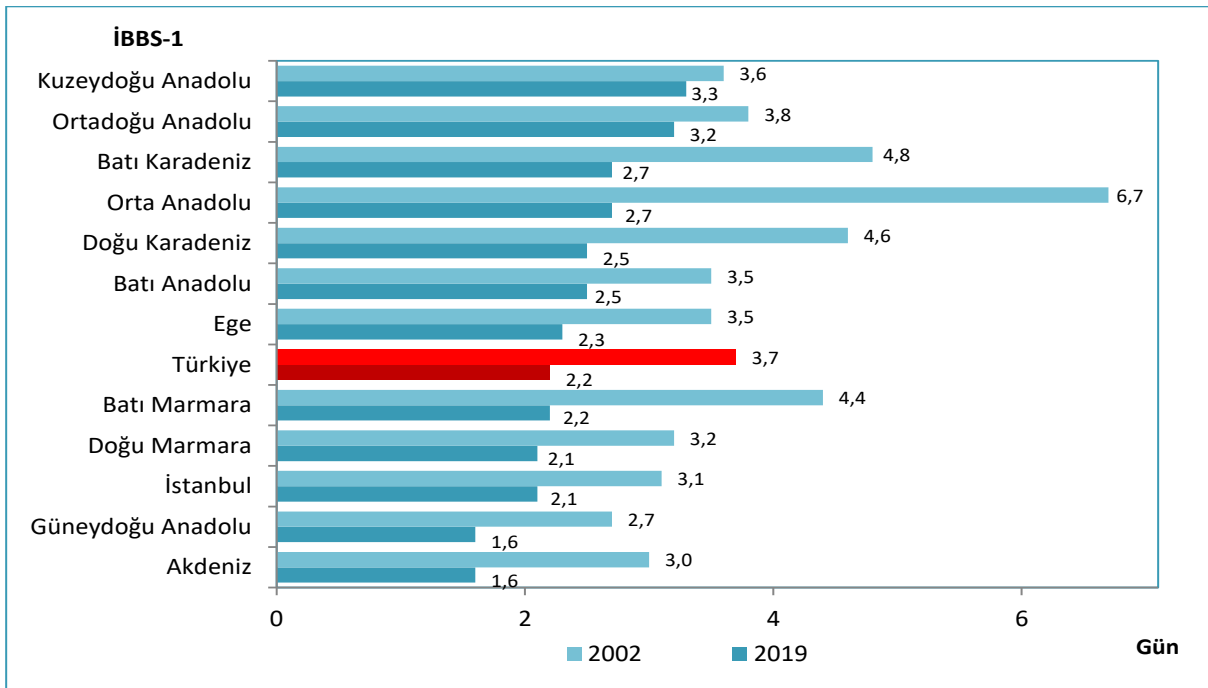
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.25. Yıllara Göre Hastanelerde Yatak Devir Aralığı, (Gün), Tüm Sektörler

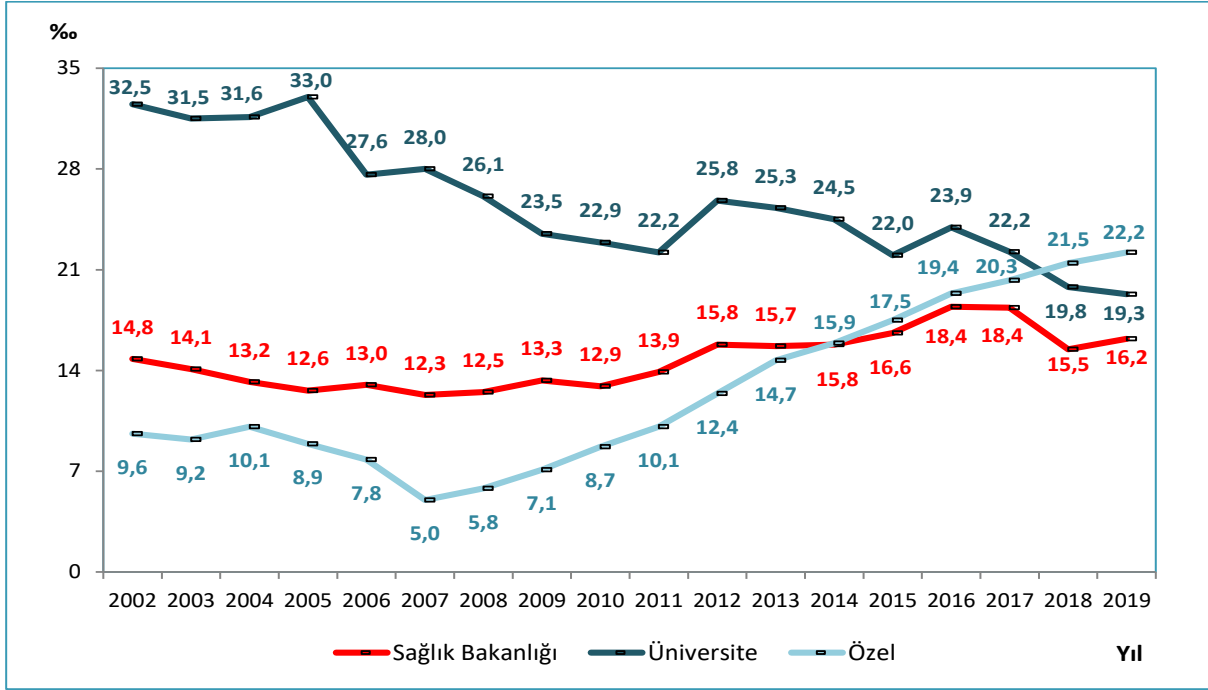
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.26. İBBS-1'e Göre Yatak Devir Aralığı, (Gün), Sağlık Bakanlığı, 2002, 2019

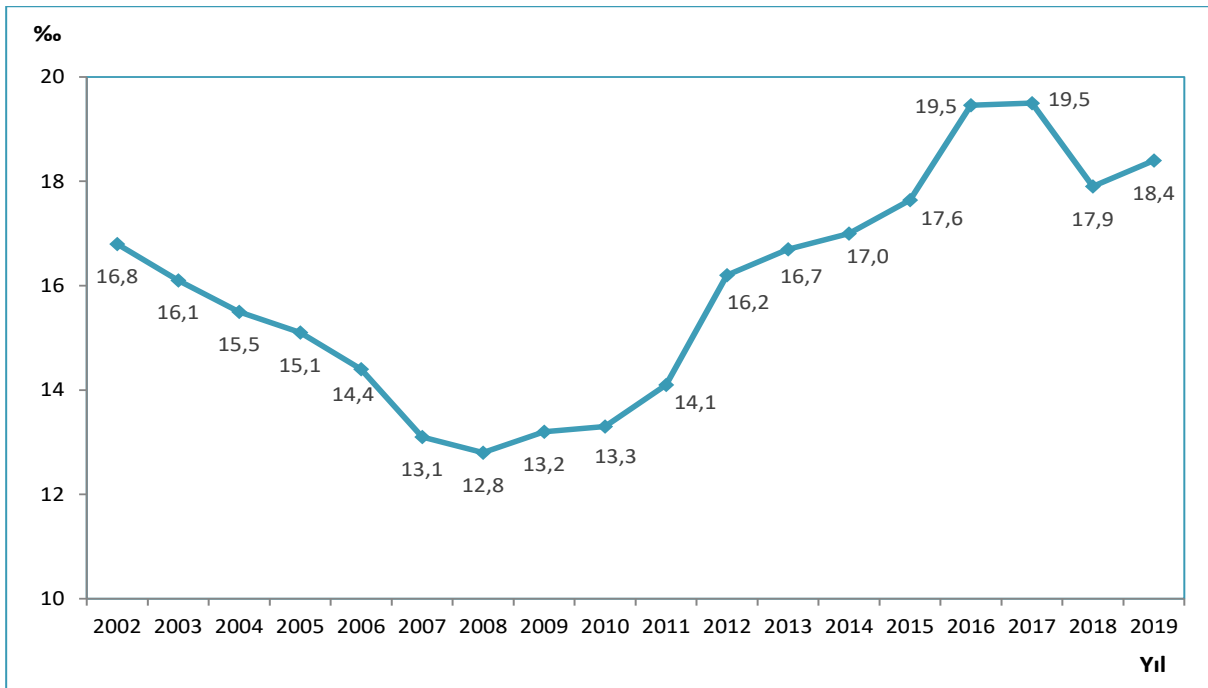
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.27. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Kaba Ölüm Hızı, (‰)

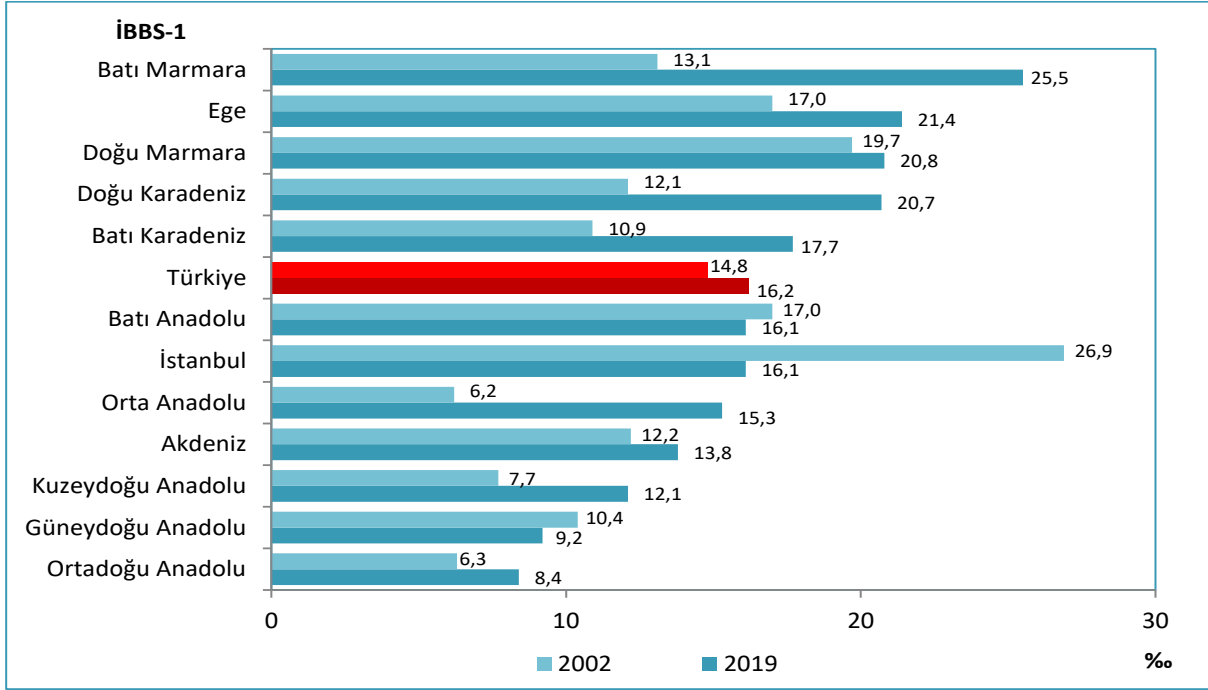
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.28. Yıllara Göre Hastanelerde Kaba Ölüm Hızı, Tüm Sektörler, (‰)

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.29. İBBS-1'e Göre Hastanelerde Kaba Ölüm Hızı, Sağlık Bakanlığı, (%), 2002, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.14. Yıllara Göre Organ ve Doku Nakli Sayısı, Tüm Sektörler

	2002	2016	2017	2018	2019
Böbrek	550	3.418	3.341	3.866	3.863
Karaciğer	159	1.396	1.446	1.588	1.776
Kalp	20	69	77	91	84
Kalp Kapakçığı	15	0	0	0	0
Akciğer	0	22	42	43	33
Kalp-Akciğer	0	0	0	0	0
Pankreas	0	6	0	4	3
İnce Bağırsak	1	5	2	0	4
Kornea	-	3.037	3.586	4.137	3.790
Kemik iliği	-	3.819	4.431	4.858	5.198
Toplam	745	11.772	12.925	14.587	14.751

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.15. Yıllara Göre Organ ve Doku Nakli Bekleyen Hasta Sayısı, Tüm Sektörler

	2016	2017	2018	2019
Böbrek	21.905	21.917	22.540	22.935
Karaciğer	2.204	2.095	2.141	2.260
Kalp	747	956	1.094	1.163
Kalp Kapakçığı	0	1	0	0
Akciğer	66	64	89	89
Kalp-Akciğer	0	0	0	0
Pankreas	276	283	286	297
İnce Bağırsak	2	6	3	1
Kornea	2.996	2.350	1.506	1.555
Kemik iliği	438	659	1.179	2.817
Toplam	28.634	28.331	28.838	31.117

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.16. Yıllara Göre Nakil Merkezi Sayısı, Tüm Sektörler

	2016	2017	2018	2019
Böbrek	75	76	72	74
Karaciğer	47	48	48	46
Kalp	19	17	19	17
Kalp Kapakçığı	1	1	2	2
Akciğer	4	4	5	5
Kalp-Akciğer	4	4	5	5
Pankreas	7	7	8	8
İnce Bağırsak	1	2	2	1
Kornea	516	536	581	588
Kemik iliği	81	83	85	93
Toplam	755	778	827	839

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.17. Sektörlere Göre Hastanelerde Görüntüleme Sayısı, 2019

	MR	BT	Ultrason	Doppler Ultrason	EKO	Mamografi
Sağlık Bakanlığı	10.930.353	14.107.645	16.579.909	18.952.089	6.855.133	1.559.142
Üniversite	2.176.295	2.996.732	2.636.428	1.213.426	982.550	296.278
Özel	3.089.036	2.295.910	6.328.809	2.352.643	2.022.627	397.395
Toplam	16.195.684	19.400.287	25.545.146	22.518.158	9.860.310	2.252.815

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.18. Sektörlere Göre Hastanelerde Cihaz Başına Düşen Görüntüleme Sayısı, 2019

	MR	BT	Ultrason	Doppler Ultrason	EKO	Mamografi
Sağlık Bakanlığı	32.338	25.650	6.426	4.661	4.162	3.869
Üniversite	19.431	21.559	2.936	1.890	3.308	4.059
Özel	6.834	4.382	2.416	1.405	2.627	819
Toplam	17.955	15.994	4.189	3.528	3.633	2.344

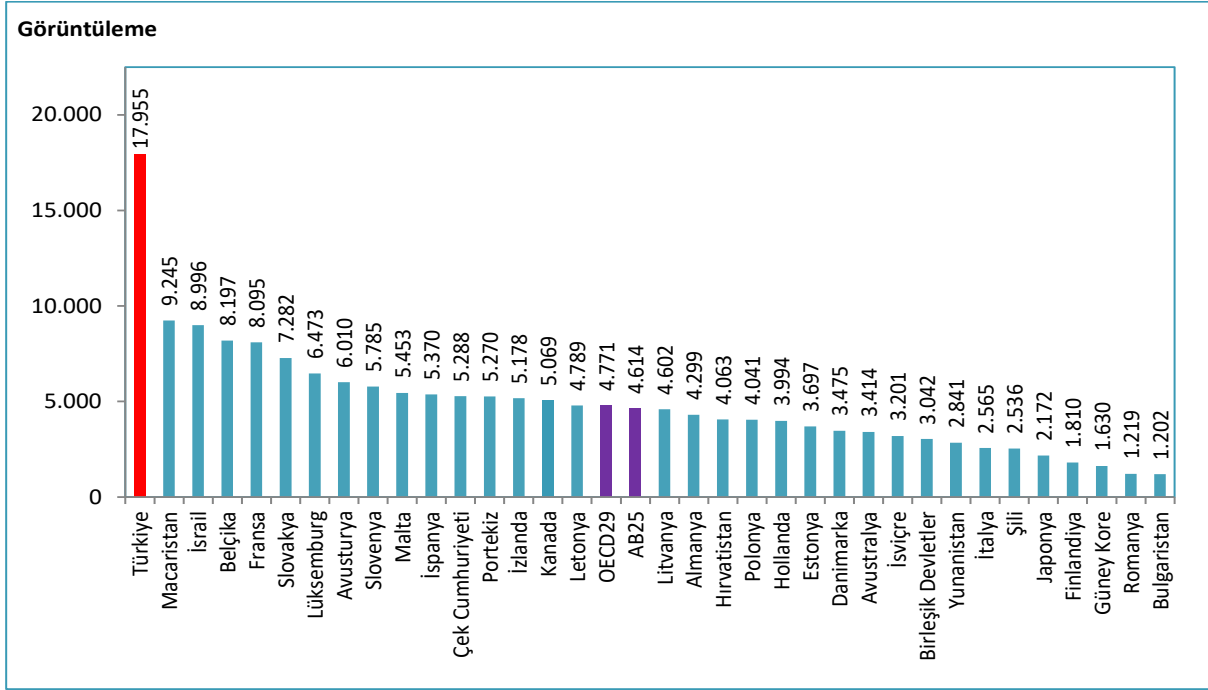
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.19. Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000 Kişiye Düşen Görüntüleme Sayısı, 2019

	MR	BT	Ultrason	Doppler Ultrason	EKO	Mamografi
Sağlık Bakanlığı	131	170	199	228	82	19
Üniversite	26	36	32	15	12	4
Özel	37	28	76	28	24	5
Toplam	195	233	307	271	119	27

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

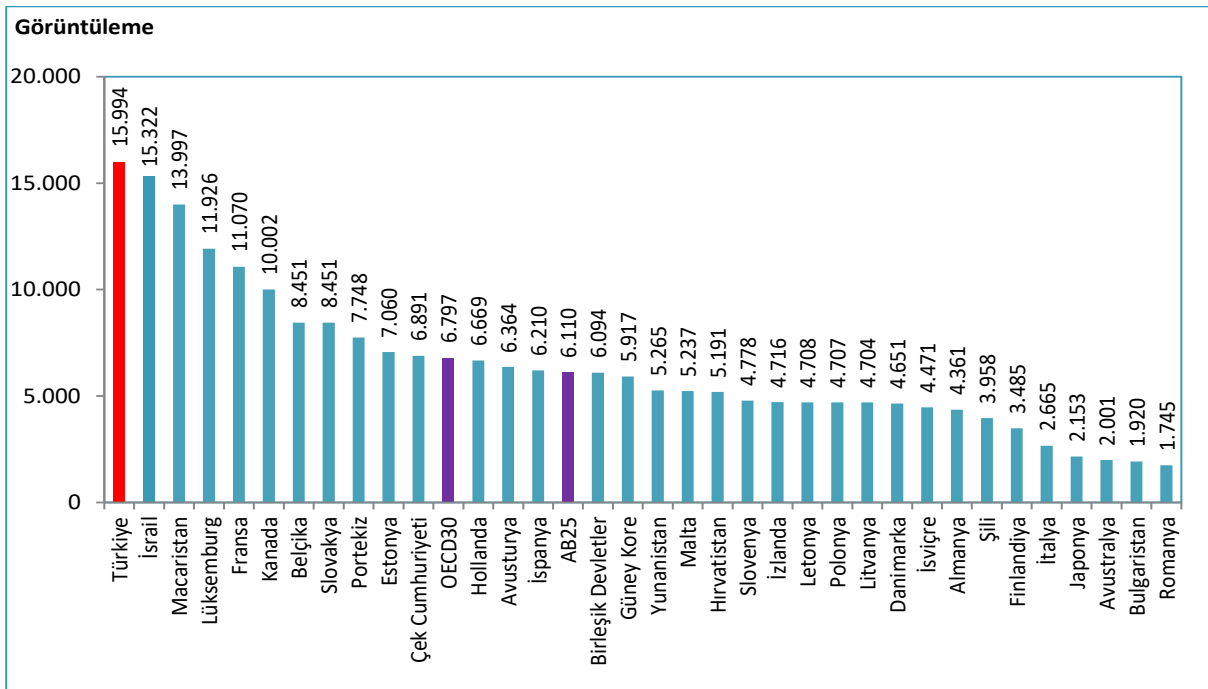
Şekil 8.30. MR Cihazı Başına Düşen Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2020, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yılına aittir.

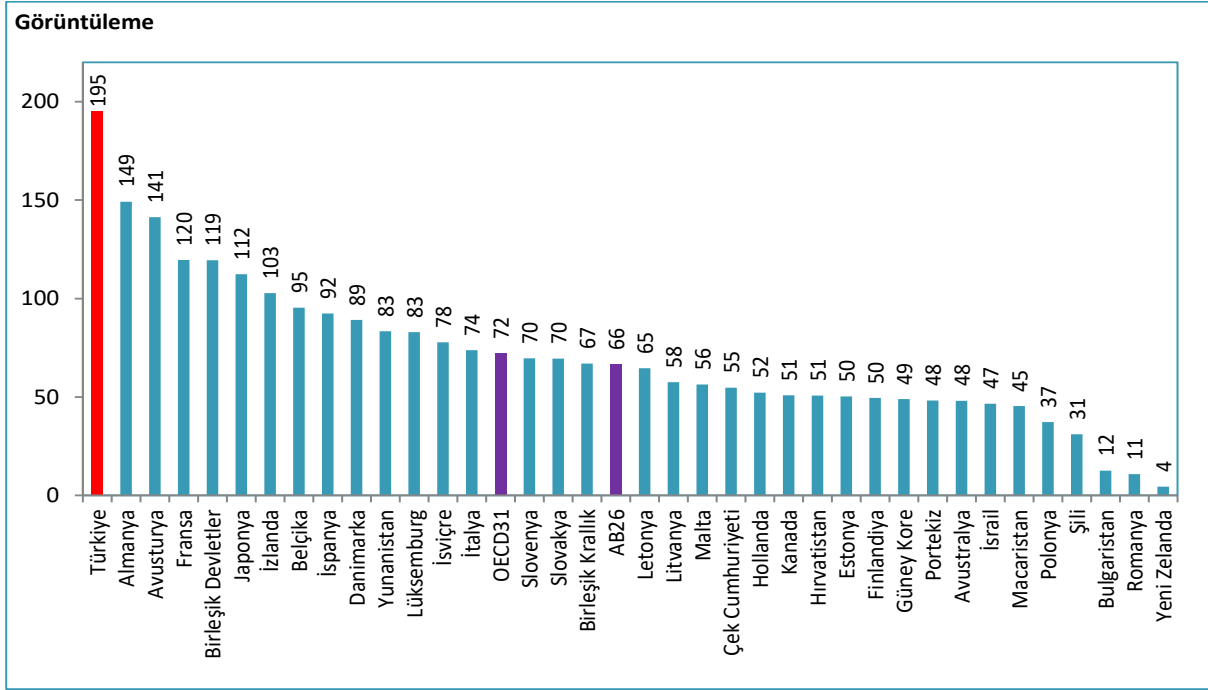
Şekil 8.31. BT Cihazı Başına Düşen Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, EUROSTAT Veri Tabanı, OECD Health Data 2020

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

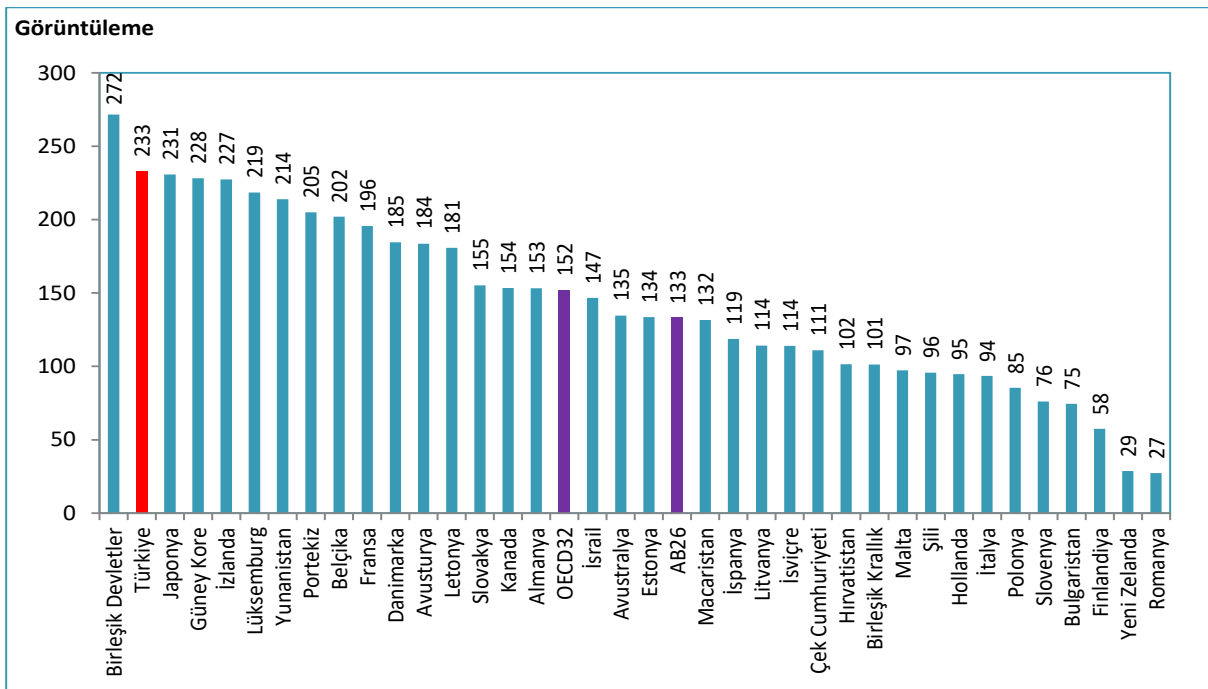
Şekil 8.32. 1.000 Kişiye Düşen MR Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2020, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 8.33. 1.000 Kişiye Düşen BT Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2020, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 8.20. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen MR Görüntüleme Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2019

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Güneydoğu Anadolu	20,2	44,3	50,8	26,1
Orta Anadolu	24,0	50,9	43,3	29,1
Batı Karadeniz	23,9	66,8	53,0	29,5
Ege	27,4	35,7	40,6	30,0
Doğu Marmara	26,3	39,2	47,7	30,7
Kuzeydoğu Anadolu	24,0	83,3	46,4	31,3
Akdeniz	28,0	46,1	38,2	31,4
Ortadoğu Anadolu	25,9	59,8	43,3	31,7
Türkiye	27,9	47,1	42,5	31,7
Batı Marmara	26,7	58,3	49,8	31,8
Batı Anadolu	30,1	45,3	50,0	34,3
Doğu Karadeniz	31,7	58,9	46,8	34,5
İstanbul	36,2	44,3	34,8	36,6

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.21. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen BT Görüntüleme Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2019

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Güneydoğu Anadolu	29,8	55,5	37,7	32,3
Batı Marmara	28,5	82,7	29,9	33,0
Orta Anadolu	29,4	80,9	23,5	34,1
Doğu Karadeniz	35,4	58,5	32,2	36,1
Ortadoğu Anadolu	29,0	91,9	28,1	36,2
Doğu Marmara	35,1	68,6	28,7	36,6
Batı Anadolu	33,6	59,9	30,0	36,9
Türkiye	36,0	64,8	31,6	38,0
Akdeniz	36,2	62,1	33,9	38,2
Ege	36,0	69,2	29,9	38,8
Kuzeydoğu Anadolu	33,5	103,3	40,4	41,0
İstanbul	46,7	42,1	29,2	42,8
Batı Karadeniz	40,4	76,6	47,5	43,5

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.22. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen Ultrason Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2019

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Doğu Karadeniz	24,4	54,6	86,6	32,1
Doğu Marmara	32,1	29,7	66,2	37,3
Batı Marmara	32,5	66,7	73,1	39,7
İstanbul	32,2	47,8	86,5	44,5
Orta Anadolu	36,2	61,9	106,3	47,1
Batı Anadolu	41,9	55,4	83,3	48,0
Türkiye	42,3	57,1	87,1	50,0
Akdeniz	43,5	66,5	83,1	52,4
Batı Karadeniz	49,9	57,4	77,5	52,9
Ortadoğu Anadolu	48,8	65,5	69,9	53,0
Ege	46,5	55,3	98,2	54,1
Kuzeydoğu Anadolu	52,1	98,0	77,5	58,2
Güneydoğu Anadolu	65,0	70,0	111,4	72,3

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.23. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen Doppler Ultrason Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2019

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Kuzeydoğu Anadolu	28,7	30,4	22,6	28,5
Orta Anadolu	24,8	67,5	53,1	32,6
Batı Karadeniz	31,1	55,2	49,9	34,5
Güneydoğu Anadolu	40,4	15,1	33,5	38,0
Ege	41,7	20,9	43,7	39,7
Ortadoğu Anadolu	44,6	22,2	50,5	42,7
Akdeniz	51,5	16,4	23,6	43,4
Batı Marmara	48,1	14,6	33,9	43,9
Türkiye	48,4	26,3	32,4	44,1
Doğu Marmara	48,4	39,6	31,3	45,0
Doğu Karadeniz	51,3	9,4	16,1	45,7
İstanbul	60,8	15,1	28,7	50,5
Batı Anadolu	70,3	32,5	22,8	60,2

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.24. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen EKO Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2019

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Batı Marmara	17,0	16,3	21,6	17,5
Doğu Karadeniz	16,5	26,5	22,4	17,6
Kuzeydoğu Anadolu	16,8	31,3	6,1	17,6
Doğu Marmara	17,1	17,0	22,9	18,0
Güneydoğu Anadolu	17,6	32,1	15,3	18,0
Batı Karadeniz	16,1	18,8	37,1	18,1
Türkiye	17,5	21,3	27,8	19,3
Akdeniz	18,7	25,5	18,9	19,4
Orta Anadolu	18,1	26,3	22,8	19,5
Ortadoğu Anadolu	21,2	12,0	15,4	19,5
Ege	18,4	14,9	31,2	19,6
İstanbul	15,6	20,4	39,3	20,8
Batı Anadolu	18,2	24,1	38,8	21,1

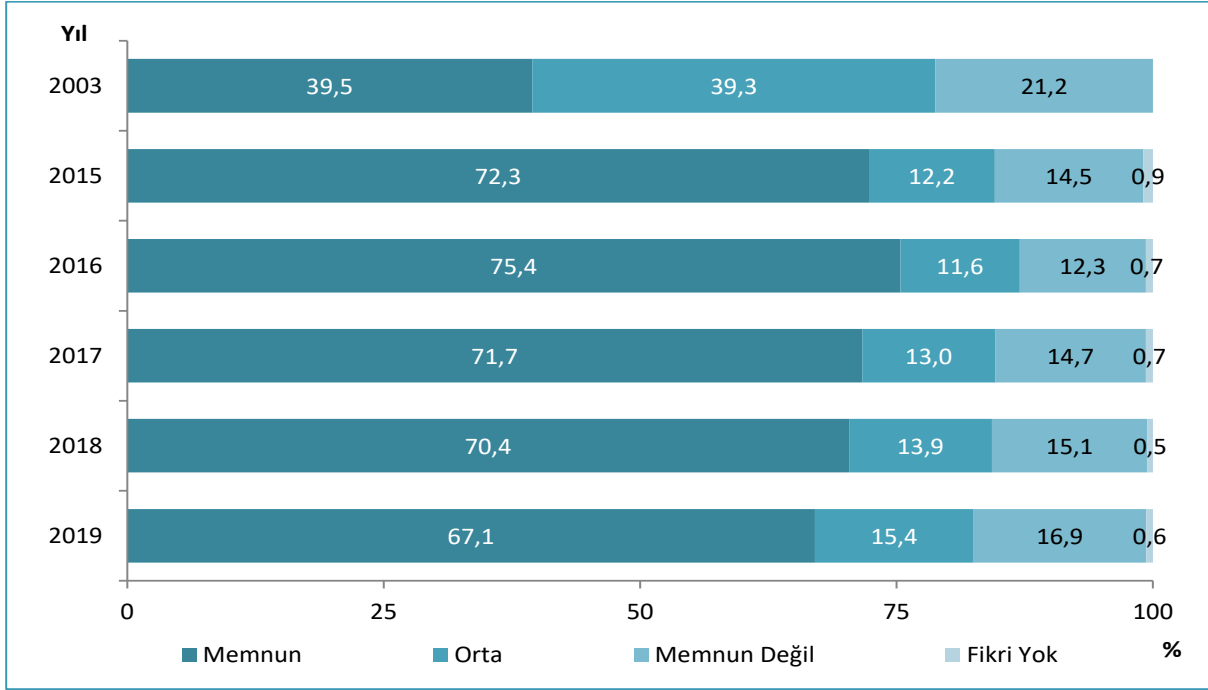
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.25. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen Mamografi Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2019

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Güneydoğu Anadolu	1,3	1,7	1,8	1,4
Kuzeydoğu Anadolu	1,6	3,8	1,2	1,8
Ortadoğu Anadolu	1,9	6,6	1,8	2,5
Orta Anadolu	2,8	4,2	5,3	3,2
Doğu Karadeniz	2,8	16,1	2,6	3,4
Akdeniz	3,5	5,3	4,3	3,8
Batı Karadeniz	3,4	7,3	4,2	3,8
Doğu Marmara	3,8	5,9	4,9	4,1
Türkiye	4,0	6,4	5,5	4,4
Ege	4,6	7,5	4,6	4,9
Batı Marmara	4,9	7,9	3,7	5,0
İstanbul	5,8	4,5	9,0	6,3
Batı Anadolu	6,4	10,0	8,3	7,1

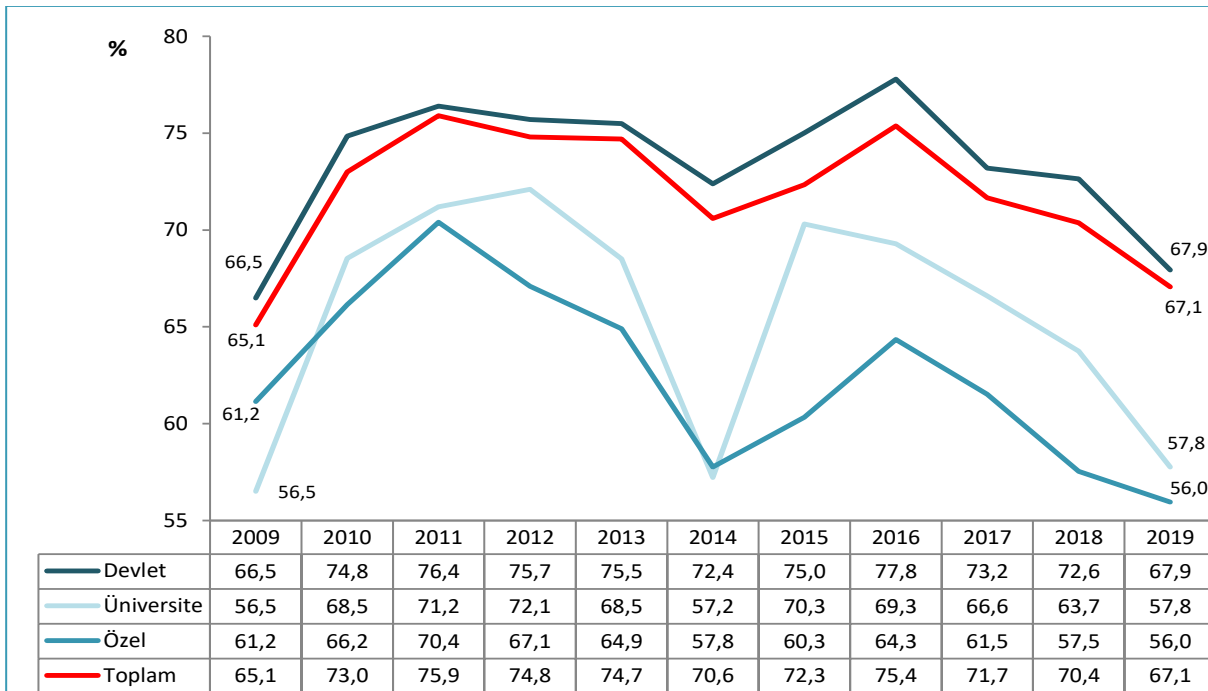
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.34. Yıllara Göre Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%)

Kaynak: TÜİK, Yaşam Memnuniyeti Araştırması 2003-2019

Şekil 8.35. Yıllara ve Sektörlere Göre Sağlık Kuruluşlarının Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%)

Kaynak: TÜİK, Yaşam Memnuniyeti Araştırması 2009-2019

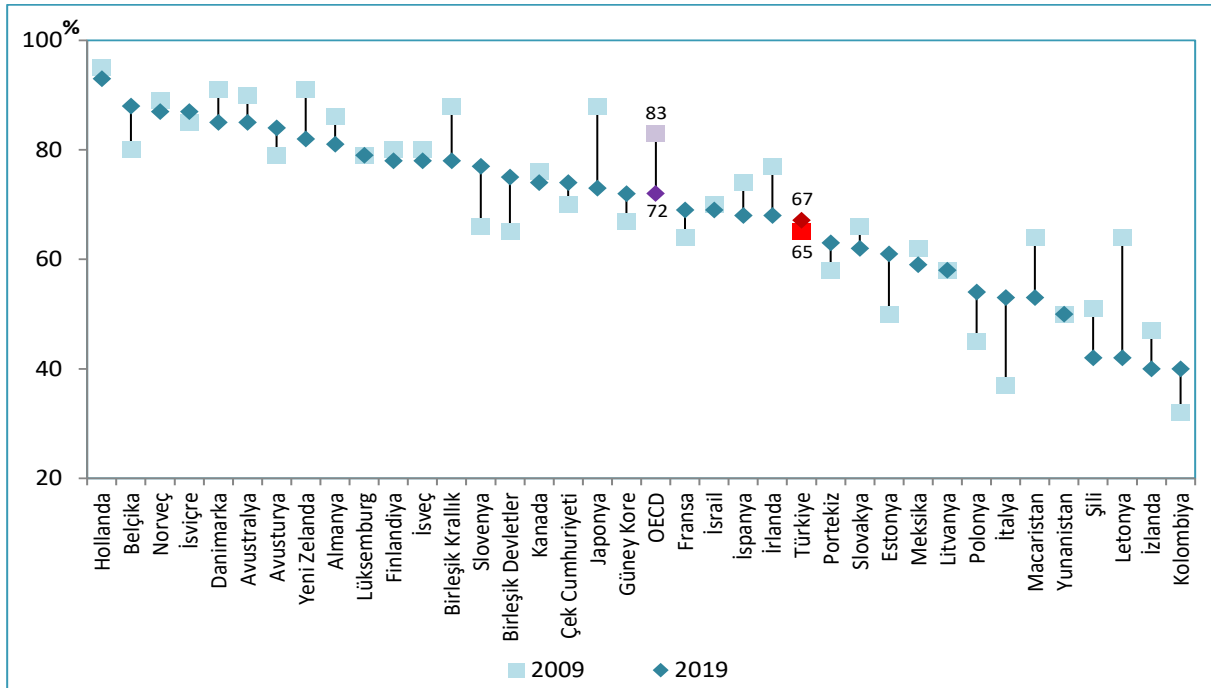
Not: "Toplam" verisi, tüm sağlık kuruluşlarının hizmetinden memnuniyet oranını ifade eder.

Tablo 8.26. Sağlık Kuruluşlarının Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2019

	Memnun	Orta	Memnun Değil	Fikri Yok
Hastaneler				
Devlet	67,9	15,1	16,3	0,7
Üniversite	57,8	21,8	18,3	2,1
Özel	56,0	17,3	26,1	0,7
Aile Sağlığı Merkezi	70,0	14,7	14,9	0,4
Özel Poliklinik/Tıp Merkezi	54,5	29,4	16,1	0,0
Kurum Doktoru	64,7	11,7	23,6	0,0
Özel Muayenehane	55,9	31,1	13,0	0,0

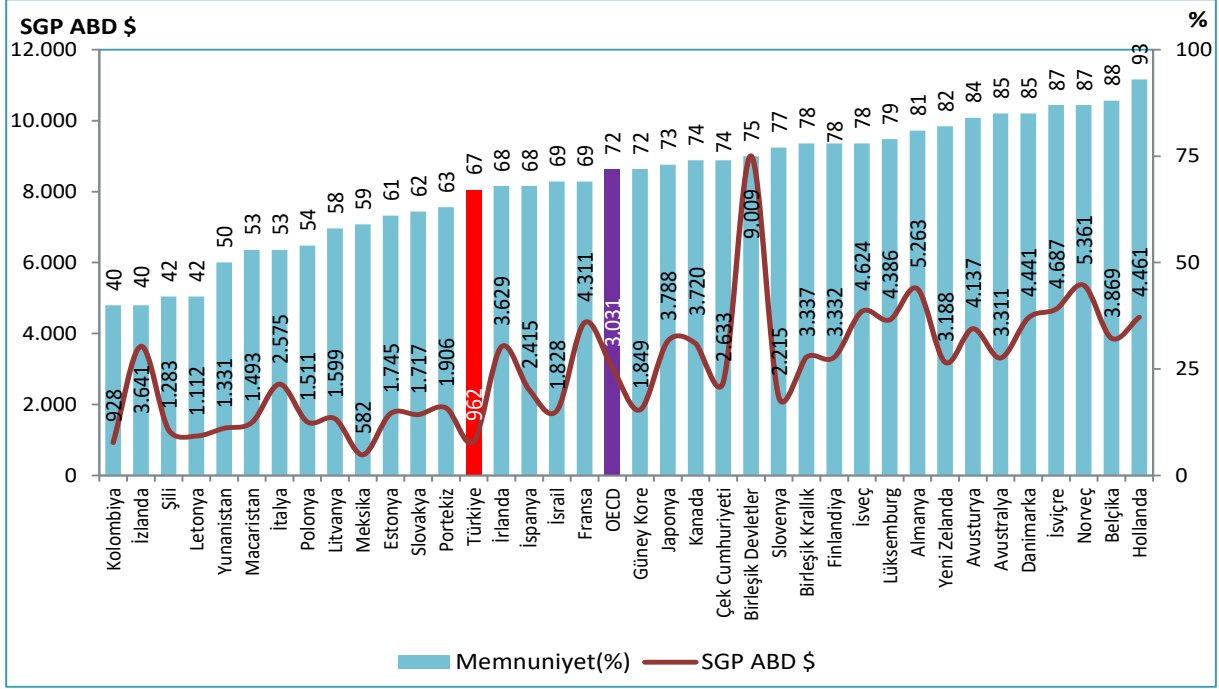
Kaynak: TÜİK, Yaşam Memnuniyeti Araştırması 2019

Şekil 8.36. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2009, 2019

Kaynak: TÜİK Yaşam Memnuniyeti Araştırması 2019, OECD Health Data 2020

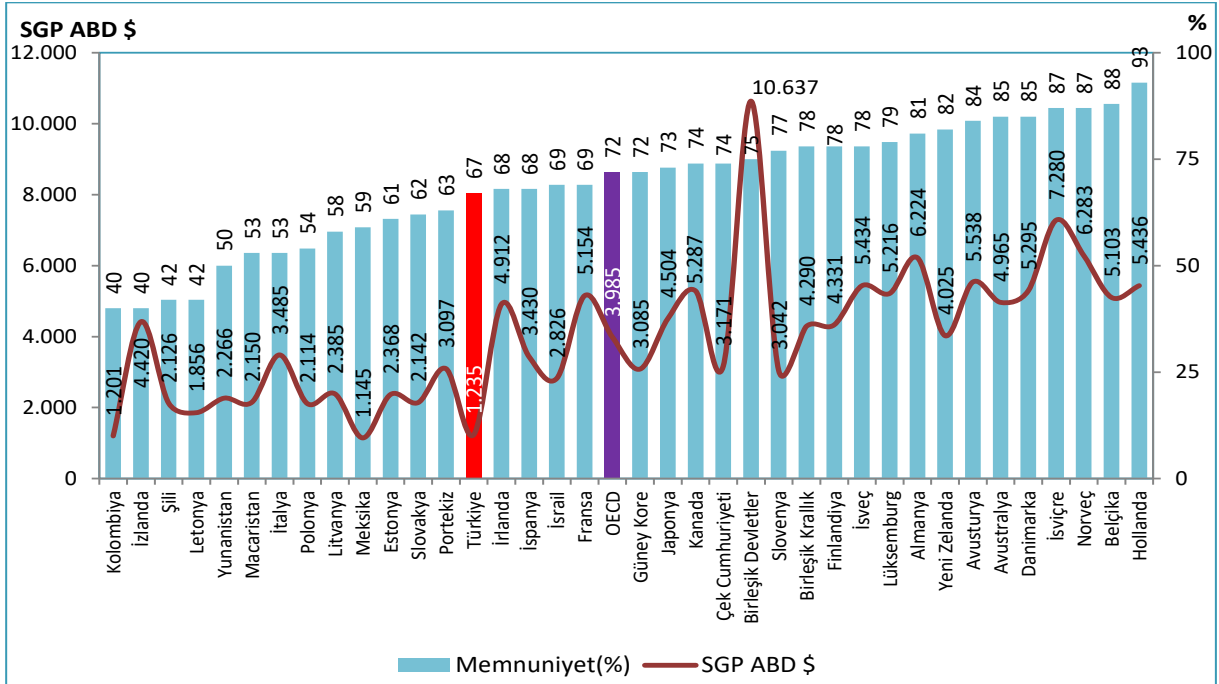
Şekil 8.37. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2019 ve Kişi Başı Kamu Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2018

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2020

Not: Ülkelerin memnuniyet verileri 2019 yılına; harcama verileri ise 2018 yılına aittir. Türkiye'nin harcama verisi 2019 yılına aittir.

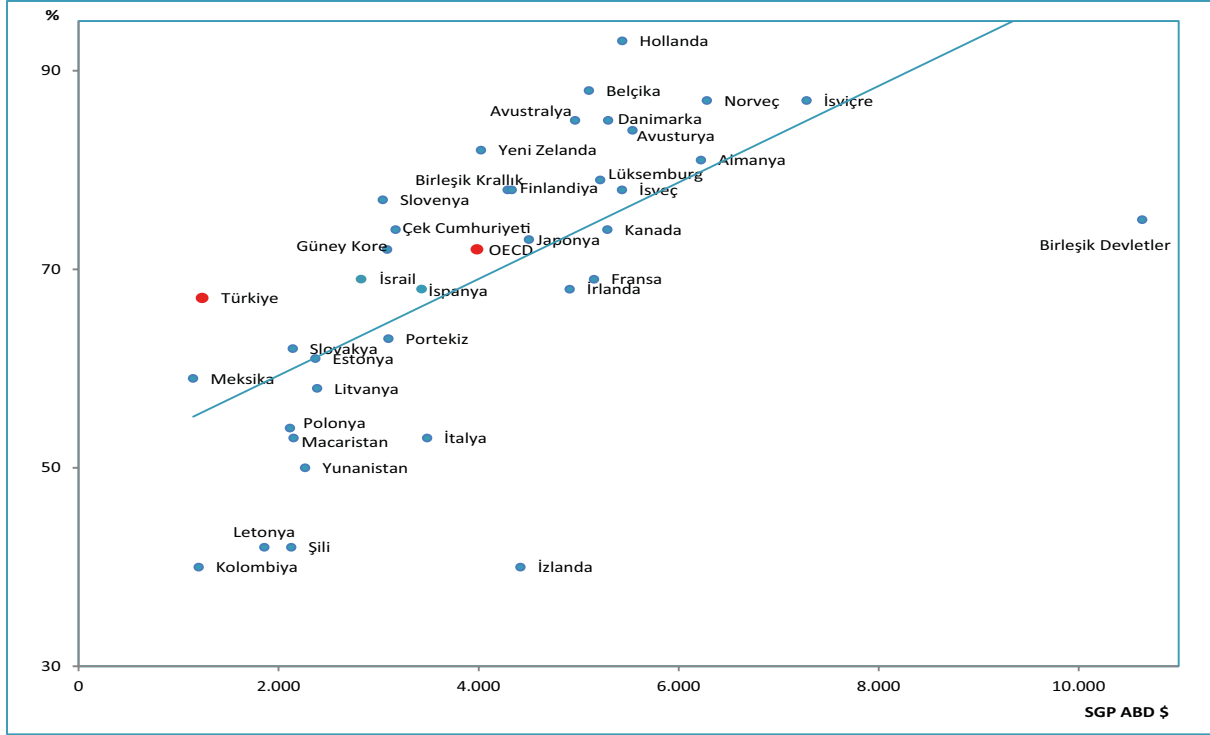
Şekil 8.38. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2019 ve Kişi Başı Toplam Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2018

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2020

Not: Ülkelerin memnuniyet verileri 2019 yılına; harcama verileri ise 2018 yılına aittir. Türkiye'nin harcama verisi 2019 yılına aittir.

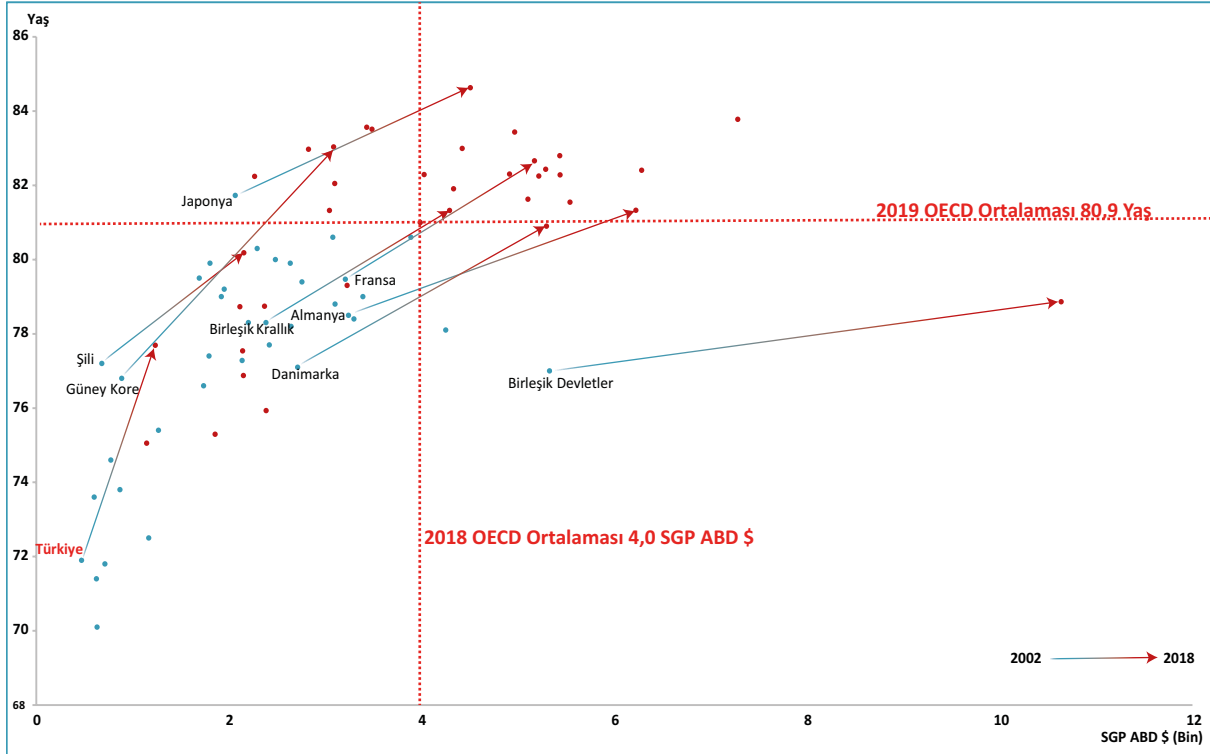
Şekil 8.39. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2019 ve Kişi Başı Toplam Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2018

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2020

Not: Ülkelerin memnuniyet verileri 2019 yılına; harcama verileri ise 2018 yılına aittir. Türkiye'nin harcama verisi 2019 yılına aittir.

Şekil 8.40. Doğumda Beklenen Yaşam Süresi, (Yaş) ve Kişi Başı Toplam Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2002, 2018

Kaynak: TÜİK, UNPD, OECD Health Data 2020

Not: Yaşam beklentisi verileri 2019 yılına aittir. Ülkelerin harcama verileri 2018 yılına; Türkiye'nin harcama verisi ise 2019 yılına aittir.

Tablo 8.27. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2019

İl Adı	Birinci Basamak Müracaat Sayısı	İkinci ve Üçüncü Basamak Müracaat Sayısı	Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı	Diş Hekimine Müracaat Sayısı	Kişi Başı Diş Hekimine Müracaat Sayısı
Adana	10.469.035	14.605.827	11,2	1.221.757	0,55
Adıyaman	1.891.305	3.680.489	8,9	464.215	0,74
Afyonkarahisar	3.043.671	4.174.274	9,9	407.769	0,56
Ağrı	882.786	2.718.373	6,7	273.716	0,51
Amasya	1.436.838	2.135.371	10,6	252.973	0,75
Ankara	18.562.446	37.441.685	9,9	4.254.500	0,75
Antalya	8.151.027	16.590.472	9,9	1.485.132	0,59
Artvin	528.651	926.226	8,5	111.258	0,65
Aydın	4.609.133	7.907.897	11,3	733.642	0,66
Balıkesir	5.275.099	7.922.933	10,7	775.853	0,63
Bilecik	964.028	1.143.955	9,6	186.811	0,85
Bingöl	618.184	1.396.971	7,2	191.726	0,69
Bitlis	538.609	1.897.495	7,0	193.858	0,56
Bolu	1.254.772	2.290.574	11,2	425.785	1,35
Burdur	994.925	1.659.503	9,8	166.215	0,61
Bursa	12.932.210	18.091.386	10,2	1.890.573	0,62
Çanakkale	2.205.543	3.638.103	10,8	322.131	0,59
Çankırı	644.909	1.015.083	8,5	145.733	0,74
Çorum	1.855.976	3.268.805	9,7	372.503	0,70
Denizli	4.982.617	6.745.530	11,3	667.569	0,64
Diyarbakır	6.005.411	9.151.132	8,6	1.024.032	0,58
Edirne	1.814.707	3.232.643	12,2	317.883	0,77
Elazığ	2.151.095	3.850.718	10,2	466.418	0,79
Erzincan	758.932	1.365.760	9,1	212.672	0,91
Erzurum	2.118.748	4.845.083	9,1	749.140	0,98
Eskişehir	3.304.149	5.921.248	10,4	823.758	0,93
Gaziantep	7.177.617	13.981.951	10,2	1.534.082	0,74
Giresun	1.862.615	2.671.662	10,1	252.941	0,56
Gümüşhane	492.999	613.937	6,7	105.787	0,64
Hakkari	349.865	1.197.803	5,5	126.004	0,45
Hatay	5.778.460	10.429.197	10,0	884.993	0,54
Isparta	1.845.214	3.561.354	12,2	574.333	1,29
Mersin	8.700.976	10.641.368	10,5	776.428	0,42
İstanbul	43.711.272	98.993.213	9,2	8.830.846	0,57
İzmir	16.634.605	29.760.583	10,6	3.282.247	0,75
Kars	725.968	1.470.928	7,7	179.586	0,63
Kastamonu	1.301.961	2.143.857	9,1	259.534	0,68
Kayseri	5.939.568	8.626.707	10,3	1.186.870	0,84
Kırklareli	1.507.915	2.173.748	10,2	262.204	0,72
Kırşehir	711.522	1.365.804	8,6	201.360	0,83
Kocaeli	6.759.822	12.875.868	10,1	1.416.378	0,73

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.27. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2019 - Devamı

İl Adı	Birinci Basamak Müracaat Sayısı	İkinci ve Üçüncü Basamak Müracaat Sayısı	Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı	Diş Hekimine Müracaat Sayısı	Kişi Başı Diş Hekimine Müracaat Sayısı
Konya	8.295.104	13.977.360	10,0	1.771.383	0,79
Kütahya	2.654.161	3.258.312	10,2	398.784	0,69
Malatya	2.659.941	5.375.529	10,0	697.846	0,87
Manisa	5.965.224	9.828.797	11,0	1.013.100	0,70
Kahramanmaraş	3.711.218	7.619.429	9,8	697.306	0,60
Mardin	2.282.711	4.688.654	8,3	414.654	0,49
Muğla	4.019.363	5.478.321	9,7	584.644	0,59
Muş	838.616	2.134.583	7,3	195.809	0,48
Nevşehir	1.345.574	1.636.018	9,8	224.391	0,74
Niğde	1.379.833	1.951.634	9,2	232.584	0,64
Ordu	2.797.524	4.692.918	9,9	497.604	0,66
Rize	1.209.967	2.673.458	11,3	314.495	0,92
Sakarya	4.037.315	6.288.204	10,0	589.495	0,57
Samsun	5.524.871	9.901.723	11,4	1.264.347	0,94
Siirt	724.709	1.944.680	8,1	156.261	0,47
Sinop	810.349	1.202.373	9,2	156.783	0,72
Sivas	2.071.775	4.216.110	9,8	578.132	0,90
Tekirdağ	3.971.922	6.131.804	9,6	805.484	0,76
Tokat	2.094.495	3.741.212	9,5	538.743	0,88
Trabzon	3.370.319	5.900.041	11,5	669.336	0,83
Tunceli	343.606	364.279	8,4	78.666	0,93
Şanlıurfa	5.054.305	13.496.063	8,9	911.265	0,44
Uşak	1.769.193	2.225.219	10,8	236.424	0,64
Van	2.116.805	6.097.162	7,2	615.850	0,54
Yozgat	1.364.494	2.460.545	9,1	264.052	0,63
Zonguldak	1.662.728	4.572.482	10,5	527.598	0,89
Aksaray	1.620.419	2.209.081	9,2	202.239	0,49
Bayburt	221.994	449.232	7,9	71.773	0,85
Karaman	878.887	1.503.705	9,4	163.999	0,65
Kırıkkale	1.043.878	1.695.178	9,7	299.392	1,06
Batman	1.518.067	3.560.019	8,3	321.345	0,53
Şırnak	958.466	2.418.697	6,4	205.332	0,39
Bartın	954.737	1.264.187	11,2	147.681	0,74
Ardahan	303.899	496.202	8,2	76.276	0,78
İğdır	537.103	1.052.051	8,0	151.821	0,76
Yalova	1.096.200	1.905.849	11,1	175.208	0,65
Karabük	954.185	1.555.992	10,1	344.142	1,39
Kilis	535.410	1.050.302	11,1	144.718	1,02
Osmaniye	2.270.116	3.430.070	10,6	331.858	0,62
Düzce	1.637.198	2.228.765	9,9	274.514	0,70
Türkiye	288.101.866	524.801.756	9,8	55.356.549	0,67

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.27. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2019 - Devamı

İl Adı	Yatan Hasta Sayısı	Yatılan Gün Sayısı	Ameliyat Sayısı	Yatak Doluluk Oranı	Ortalama Kalış Günü	Yatak Devir Hızı	Yatak Devir Aralığı	Kaba Ölüm Hızı (Hastane)
Adana	465.458	2.012.902	183.501	77,3	4,3	65,2	1,3	18,0
Adıyaman	98.630	352.511	19.730	71,5	3,6	73,0	1,4	13,3
Afyonkarahisar	110.204	459.918	37.936	57,7	4,2	50,4	3,1	17,9
Ağrı	64.230	191.239	11.547	59,7	3,0	73,2	2,0	5,0
Amasya	39.835	171.430	21.401	56,2	4,3	47,7	3,3	16,3
Ankara	913.125	4.512.738	438.800	64,0	4,9	47,2	2,8	18,9
Antalya	472.783	1.736.186	185.013	64,4	3,7	64,0	2,0	17,6
Artvin	18.828	70.329	5.299	55,7	3,7	54,4	3,0	16,7
Aydın	229.567	926.505	72.882	80,2	4,0	72,6	1,0	20,5
Balıkesir	180.537	854.356	71.805	70,2	4,7	54,2	2,0	29,1
Bilecik	17.206	85.147	7.308	69,6	4,9	51,4	2,2	23,0
Bingöl	39.327	141.703	7.921	55,1	3,6	55,8	2,9	5,4
Bitlis	60.492	215.689	16.736	59,8	3,6	61,2	2,4	6,5
Bolu	71.759	352.069	20.561	66,1	4,9	49,1	2,5	21,8
Burdur	43.300	162.968	10.958	58,9	3,8	57,1	2,6	13,3
Bursa	490.688	2.124.516	185.429	72,0	4,3	60,7	1,7	22,2
Çanakkale	81.042	363.689	34.838	59,1	4,5	48,1	3,1	22,5
Çankırı	19.010	78.794	7.792	46,4	4,1	40,9	4,8	24,7
Çorum	86.308	409.513	21.418	67,7	4,7	52,1	2,3	31,0
Denizli	230.059	787.971	91.247	66,4	3,4	70,8	1,7	18,1
Diyarbakır	297.005	1.002.436	97.743	57,7	3,4	62,4	2,5	9,5
Edirne	90.997	450.660	26.664	63,8	5,0	47,0	2,8	20,4
Elazığ	151.121	723.215	38.254	66,2	4,8	50,5	2,4	13,2
Erzincan	36.534	126.332	9.187	64,1	3,5	67,7	1,9	18,1
Erzurum	164.027	891.284	63.709	67,4	5,4	45,3	2,6	14,2
Eskişehir	188.141	880.471	76.493	68,8	4,7	53,6	2,1	20,2
Gaziantep	463.923	1.554.178	145.574	68,0	3,4	74,0	1,6	15,7
Giresun	84.193	401.655	20.658	69,9	4,8	53,5	2,1	18,6
Gümüşhane	11.746	52.979	3.006	44,4	4,5	35,9	5,7	14,4
Hakkari	27.087	82.276	4.929	55,0	3,0	66,1	2,5	3,0
Hatay	340.176	1.155.553	121.582	75,3	3,4	80,9	1,1	20,7
Isparta	109.277	554.782	60.675	75,2	5,1	54,0	1,7	21,2
Mersin	296.853	1.184.783	111.903	68,0	4,0	62,2	1,9	19,1
İstanbul	2.132.647	9.071.851	993.311	61,1	4,3	52,4	2,7	20,3
İzmir	647.722	3.067.854	323.024	68,6	4,7	52,9	2,2	24,5
Kars	37.581	143.962	14.521	53,1	3,8	50,6	3,4	9,6
Kastamonu	48.154	238.753	15.817	60,0	5,0	44,2	3,3	25,2
Kayseri	300.798	1.153.662	99.367	69,1	3,8	65,8	1,7	18,5
Kırklareli	61.141	217.043	13.253	65,2	3,5	67,0	1,9	12,8
Kırşehir	33.244	120.392	7.357	69,9	3,6	70,4	1,6	20,1
Kocaeli	285.407	1.175.283	124.429	70,6	4,1	62,6	1,7	22,4

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.27. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2019 - Devamı

İl Adı	Yatan Hasta Sayısı	Yatılan Gün Sayısı	Ameliyat Sayısı	Yatak Doluluk Oranı	Ortalama Kalış Günü	Yatak Devir Hızı	Yatak Devir Aralığı	Kaba Ölüm Hızı (Hastane)
Konya	440.245	1.924.614	177.967	69,4	4,4	57,9	1,9	16,1
Kütahya	80.425	494.930	25.519	71,9	6,2	42,6	2,4	24,0
Malatya	190.495	657.850	56.979	61,0	3,5	64,5	2,2	12,3
Manisa	238.763	1.199.006	77.941	69,4	5,0	50,5	2,2	23,7
Kahramanmaraş	191.879	797.670	70.071	74,2	4,2	65,1	1,4	13,5
Mardin	101.859	367.964	33.135	69,7	3,6	70,4	1,6	13,1
Muğla	139.199	466.166	46.289	61,8	3,3	67,4	2,1	16,1
Muş	48.427	174.043	10.089	61,9	3,6	62,9	2,2	7,5
Nevşehir	40.881	191.771	16.337	75,4	4,7	58,7	1,5	13,5
Niğde	52.476	229.081	10.017	70,7	4,4	59,1	1,8	16,1
Ordu	162.723	544.827	43.809	67,0	3,3	73,0	1,7	15,5
Rize	70.498	256.823	17.539	62,8	3,6	62,9	2,2	21,7
Sakarya	129.109	510.029	48.838	72,2	4,0	66,7	1,5	17,4
Samsun	267.879	1.345.292	106.334	74,7	5,0	54,3	1,7	25,2
Siirt	58.181	201.037	15.165	64,2	3,5	67,8	1,9	5,6
Sinop	31.425	113.981	10.447	53,4	3,6	53,7	3,2	15,4
Sivas	105.163	528.783	35.407	55,1	5,0	40,0	4,1	21,8
Tekirdağ	172.164	640.440	56.503	63,9	3,7	62,7	2,1	20,4
Tokat	123.201	522.054	36.485	63,6	4,2	54,8	2,4	15,1
Trabzon	188.982	818.758	68.861	69,2	4,3	58,3	1,9	17,9
Tunceli	5.446	23.182	1.268	42,3	4,3	36,3	5,8	16,2
Şanlıurfa	323.557	1.156.290	94.702	79,6	3,6	81,3	0,9	10,7
Uşak	71.039	243.495	21.134	54,0	3,4	57,5	2,9	22,8
Van	172.026	703.923	50.733	63,9	4,1	57,0	2,3	11,0
Yozgat	68.756	256.206	18.196	54,6	3,7	53,5	3,1	11,8
Zonguldak	118.983	518.575	39.880	63,1	4,4	52,8	2,5	19,4
Aksaray	62.248	168.888	19.444	55,5	2,7	74,6	2,2	10,8
Bayburt	10.266	42.962	2.369	58,9	4,2	51,3	2,9	10,5
Karaman	33.791	143.872	15.776	65,9	4,3	56,5	2,2	15,9
Kırıkkale	53.116	327.502	20.446	71,6	6,2	42,4	2,5	28,3
Batman	92.689	324.837	31.677	67,2	3,5	70,0	1,7	16,2
Şırnak	44.250	127.844	12.097	55,5	2,9	70,1	2,3	2,4
Bartın	23.939	102.661	5.981	65,1	4,3	55,4	2,3	24,0
Ardahan	10.077	40.184	2.668	52,4	4,0	48,0	3,6	19,1
İğdır	23.679	83.177	4.873	72,8	3,5	75,7	1,3	11,2
Yalova	51.450	172.389	11.609	76,2	3,4	83,0	1,0	27,2
Karabük	51.007	179.829	16.431	71,3	3,5	73,8	1,4	24,5
Kilis	27.980	103.900	7.467	88,7	3,7	87,2	0,5	11,4
Osmaniye	126.267	335.453	36.576	71,0	2,7	97,5	1,1	13,3
Düzce	61.647	201.672	23.178	69,7	3,3	77,7	1,4	14,8
Türkiye	13.806.349	57.501.537	5.223.815	66,3	4,2	58,1	2,1	18,4

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Bölüm 8 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ Tüm sektörlerdeki sağlık kurumlarının hizmetlerine ilişkin tablo ve şekillerde yıl içerisinde aktif olarak hizmet veren (kapananlar dahil) kurumlar hesaplamalara dahil edildi.
- ☑ **Müracaat Sayısı:** OECD tarafından “Hekime telefon ile başvuru hariç herhangi bir sebeple başvuruda bulunulması” olarak tanımlandı.
- ☑ Milli Savunma Bakanlığına (MSB) ait hizmet verileri 2012 - 2015 yılları için dahil edildi.
- ☑ Karşılaştırılabilir olması açısından Diğer Kamu Kurumlarına ait hizmetler Özel Sektör içine dahil edildi.
- ☑ Hekime müracaat sayısında sağlık kuruluşlarında dış sağlığına yönelik yapılan müracaatlar dahil değildir. Dış sağlığına yönelik yapılan müracaatlar ayrı tablo ve şekillerde yer almaktadır.
- ☑ 2002-2005 yılları arasındaki SSK hastanelerine ait veriler karşılaştırılabilir olması için Sağlık Bakanlığına dahil edildi.
- ☑ 25/05/2018 tarihinde yayımlanan “Toplum Sağlığı Merkezi ve Bağlı Birimler Yönetmeliği” ile Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması (AÇSAP) Merkezinin ismi Çocuk, Ergen, Kadın ve Üreme Sağlığı (ÇEKÜS) Birimi olarak değiştirildi.
- ☑ Sağlık Bakanlığı, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 31/05/2019 tarihinde yayımlanan “Sağlık Hizmeti Sunucularının Basamaklandırılması” Genelgesine göre E2-E3 Entegre İlçe Devlet Hastaneleri birinci basamak, E1 Entegre İlçe Devlet Hastaneleri ise ikinci basamak sağlık kuruluşu olarak tanımlandı.
- ☑ Sağlık Bakanlığı hastanelerine ilişkin tablo, şekil ve haritalarda yıl içerisinde birinci basamak sağlık kuruluşu olarak hizmet veren Entegre İlçe Devlet Hastaneleri hesaplamalara dahil edildi.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan haritalar oluşturulurken 4’lü Likert ölçek kullanıldı ve ölçek aralıkları belirlenirken il sayıları eşit dağıtılmaya çalışıldı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan Harita 8.2 ve Harita 8.4 oluşturulurken illere ait değerler en yakın tam sayıya, Harita 8.1 ve Harita 8.5 oluşturulurken illere ait değerler ondalıklı kısım tek hane, Harita 8.3 oluşturulurken illere ait değerler ondalıklı kısım çift hane olacak şekilde yuvarlandı. Likert ölçekler oluşturulurken bu sayılar dikkate alındı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar, yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
- ☑ TÜİK geçmişe dönük nüfus verilerini revize edebileceğinden bölüm içerisinde yer alan geçmiş yıllara ait verilerde farklılık görülebilir.
- ☑ **Sevk Hızı:** (Aile Hekimliğine Müracaat Sayısı/Toplam Müracaat Sayısı)x100 şeklinde hesaplanır.
- ☑ **Yatan Hasta Sayısı:** Belirli bir yılda hastaneye yatış işlemi yapılan hasta sayısıdır. (Taburcu + Ölen Kişi Sayısı) şeklinde hesaplanır.
- ☑ **Ameliyatlara İlişkin Bilgiler:** Ameliyat sınıflandırmalarında, DSÖ’nün Uluslararası Sağlık Müdahalesi Sınıflaması (ICHI, International Classification of Health Interventions) baz alındı. Bu sınıflamada yapılan tanıma uygun olarak ameliyat (A, B ve C grubu) sayıları hesaplandı. Dünya Sağlık Örgütü’nün Uluslararası Sağlık Müdahalesi Sınıflamasına göre teşhis amaçlı ve küçük cerrahi girişimler ameliyatlar içerisinde yer almamaktadır.
- ☑ **Yatak Doluluk Oranı:** Bir yıl içinde yatakların ne oranda hasta tarafından kullanıldığını göstermektedir. (Yatılan Gün Sayısı x 100) / (Yatak sayısı x 365) şeklinde hesaplanır.
- ☑ **Akut Yatak Doluluk Oranı:** OECD tarafından kullanılan bu indikatör, akut hizmet verilen yatakların doluluk oranıdır. Fizik, tedavi ve rehabilitasyon hastaneleri dahil değildir.
- ☑ **Ortalama Kalış Günü:** Bir hastanın hastanede kaldığı ortalama gün sayısını göstermektedir. (Yatılan Gün Sayısı) / (Taburcu + Ölen Kişi Sayısı) şeklinde hesaplanır.
- ☑ **Yatak Devir Hızı:** Bir yatağın yılda kaç hasta tarafından kullanıldığını göstermektedir. (Taburcu + Ölen Kişi Sayısı) / (Yatak Sayısı) şeklinde hesaplanır.

- ☑ **Yatak Devir Aralığı:** Bir hasta yatağının kaç gün boş kaldığını göstermektedir. (Yatak Sayısı x 365– Yatılan Gün Sayısı) / (Taburcu + Ölen Kişi Sayısı) şeklinde hesaplanır.
- ☑ **Kaba Ölüm Hızı (Hastanelerde):** Bir yıl içerisinde hastanede ölen hasta sayısının aynı süre içerisinde ölen ve taburcu olan kişilere oranıdır. (Ölen Kişi Sayısı x 1.000) / (Taburcu + Ölen Kişi Sayısı) şeklinde hesaplanır.
- ☑ Nakil bekleyen hasta sayıları kümülatiftir. Bir önceki yılın sonunda bekleyen hasta sayısı ile o yıl içerisinde listeye eklenen hasta sayıları toplanmakta, o yıl içerisinde nakil olan, ölen, iyileşen ya da herhangi bir sebeple bekleme listesinden çıkan hastalar bu toplamdan çıkartılarak yıl sonundaki bekleyen hasta sayısına ulaşılmaktadır.
- ☑ Nakil merkezlerin hepsi hastanelerin içerisinde yer almaktadır. Mevzuat kapsamında şartları sağlayan merkezlere özel ruhsat verilmektedir.
- ☑ Uluslararası karşılaştırmalarda, Portekiz ve İsviçre haricindeki ülkelere ait görüntüleme sayısı ayakta ve yatarak tedavi veren sağlık kurumlarına ait olup Türkiye verisi hastanelerdeki görüntüleme sayısını içermektedir.
- ☑ **Cari Sağlık Harcaması:** Toplam Sağlık Harcamasının içerisinde yer alan Yatırım Harcamalarının çıkartılması ile elde edilir.

BÖLÜM 9

İlaç İstatistikleri

Tablo 9.1. Yıllara ve ATC-1 Gruplarına Göre İlaç Satış Hacmi, Milyon Kutu

ATC-1 Grubu	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Sindirim Sistemi ve Metabolizma	286,7	324,1	346,1	374,8	398,7	406,3
Solunum Sistemi	276,5	289,5	307,6	317,2	329,8	335,0
Sinir Sistemi	260,7	271,1	287,7	298,4	308,0	313,2
Sistemik Antienfektifler	270,3	280,6	284,0	257,3	262,7	265,8
Kas ve İskelet Sistemi	228,0	244,4	253,9	258,1	259,7	261,3
Kardiyovasküler Sistem	191,4	203,7	212,8	225,9	238,3	251,4
Dermatolojikler	98,8	104,0	110,1	115,8	118,6	123,1
Kan ve Kan Yapıcı Organlar	82,7	88,7	93,2	99,4	107,0	107,1
Hastane Solüsyonları	75,8	91,4	90,3	99,2	92,6	100,5
Genito Üriner Sistem ve Seks Hormonları	66,1	69,8	71,5	74,1	77,6	78,7
Duyu Organları	58,2	64,0	66,1	68,1	71,2	73,2
Sistemik Hormonal Preparatlar (Seks Hormonları ve İnsülinler Hariç)	41,7	45,6	48,4	54,3	59,7	65,6
Antineoplastik ve İmmünomodülatör Ajanlar	9,3	10,0	9,8	10,2	11,3	12,6
Çeşitli/Diğer	4,0	4,4	5,2	6,1	6,3	7,1
Antiparazitik Ürünler, İnsektisitler ve Repellentler	5,0	5,5	5,1	5,1	5,4	5,7
Tanısal Ajanlar	3,6	4,1	4,3	4,5	4,3	4,7
Toplam	1.958,8	2.100,9	2.196,1	2.268,5	2.351,2	2.411,3

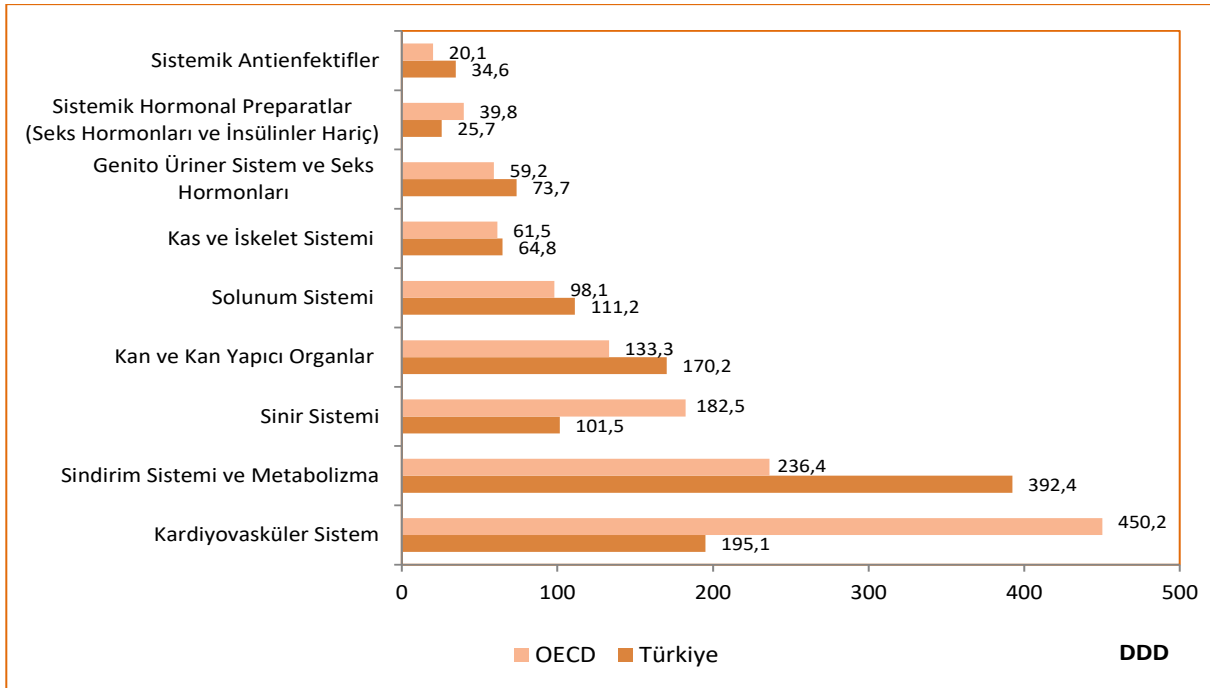
Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Tablo 9.2. Yıllara ve Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre 1.000 Kişiye Düşen Günlük İlaç Tüketim Miktarı, DDD

ATC-1 Grubu	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Sindirim Sistemi ve Metabolizma	224,0	286,2	332,7	340,6	387,4	392,4
Kardiyovasküler Sistem	160,8	165,4	167,4	176,4	187,7	195,1
Kan ve Kan Yapıcı Organlar	118,0	124,4	134,6	144,4	169,3	170,2
Solunum Sistemi	87,3	94,3	96,4	99,9	109,0	111,2
Sinir Sistemi	86,6	91,2	93,8	98,4	101,1	101,5
Genito Üriner Sistem ve Seks Hormonları	53,0	56,4	53,5	68,5	69,9	73,7
Kas ve İskelet Sistemi	59,2	61,6	64,7	62,0	61,6	64,8
Sistemik Antienfektifler	41,0	41,9	42,1	37,3	33,3	34,6
Sistemik Hormonal Preparatlar (Seks Hormonları ve İnsülinler Hariç)	20,1	19,9	21,3	21,9	24,2	25,7

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

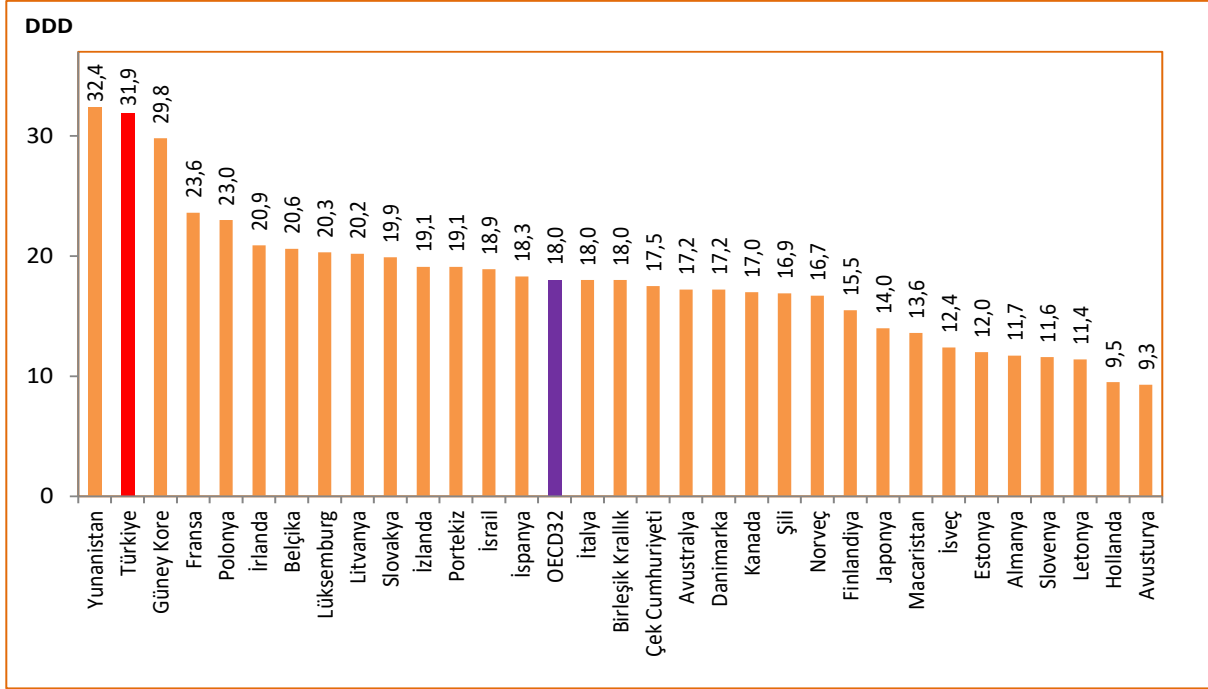
Şekil 9.1. Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre 1.000 Kişiye Düşen Günlük İlaç Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2018

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2020

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. OECD'ye ait veri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

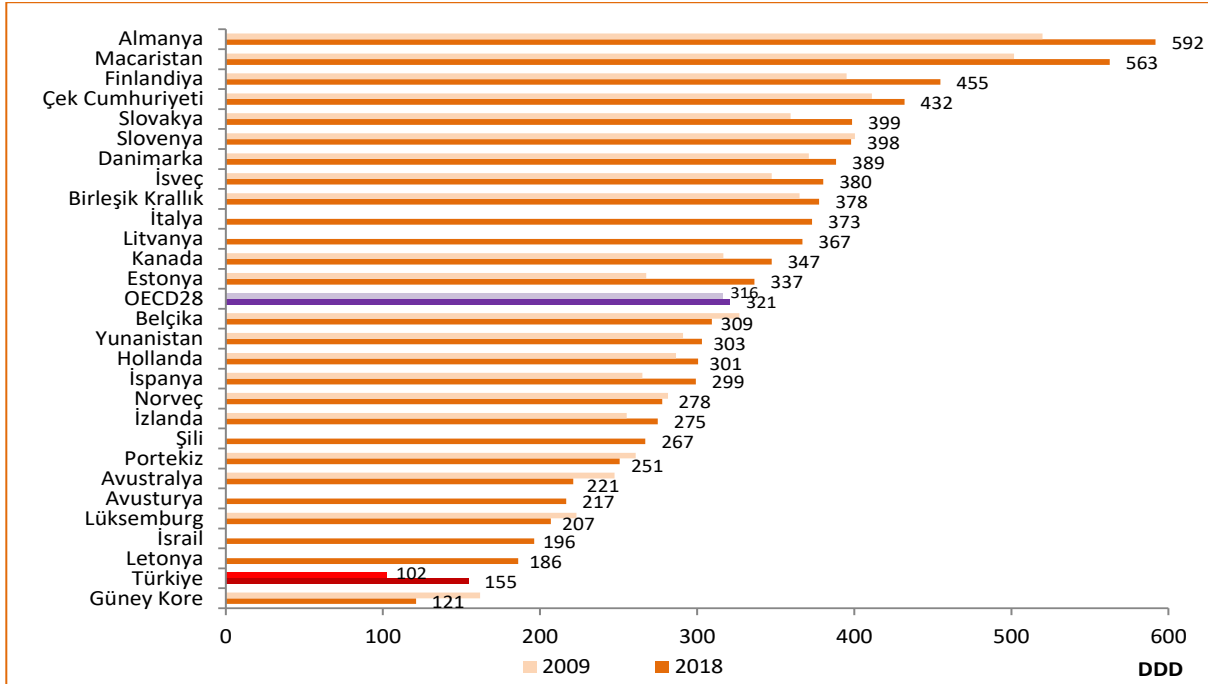
Şekil 9.2. 1.000 Kişiyeye Düşen Günlük Antibiyotik (ATC-J01) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2018

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2020

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

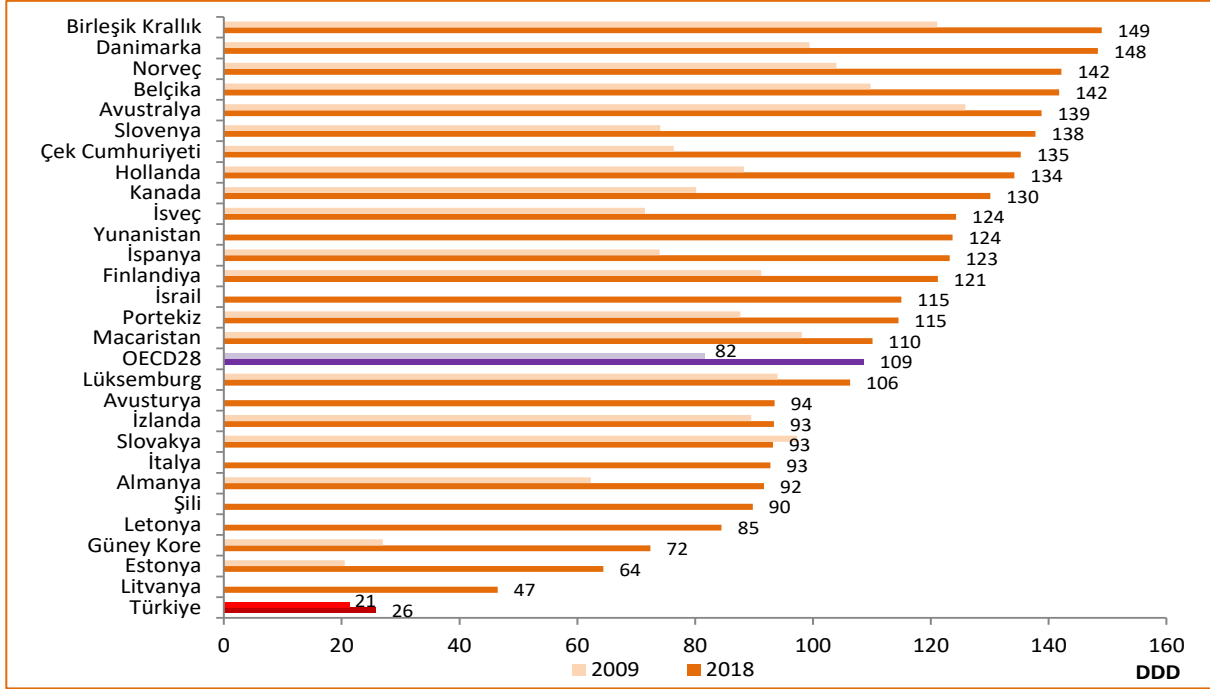
Şekil 9.3. 1.000 Kişiyeye Düşen Günlük Antihipertansif İlaç Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2009, 2018

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2020

Not: Türkiye verileri 2009 ve 2019 yıllarına aittir. Ülke verileri ise 2009 ve 2018 yıllarına veya en yakın yıllara en yakın yıllara aittir. Hesaplamalara C02, C03, C07, C08, C09 ATC kodları dahil edildi.

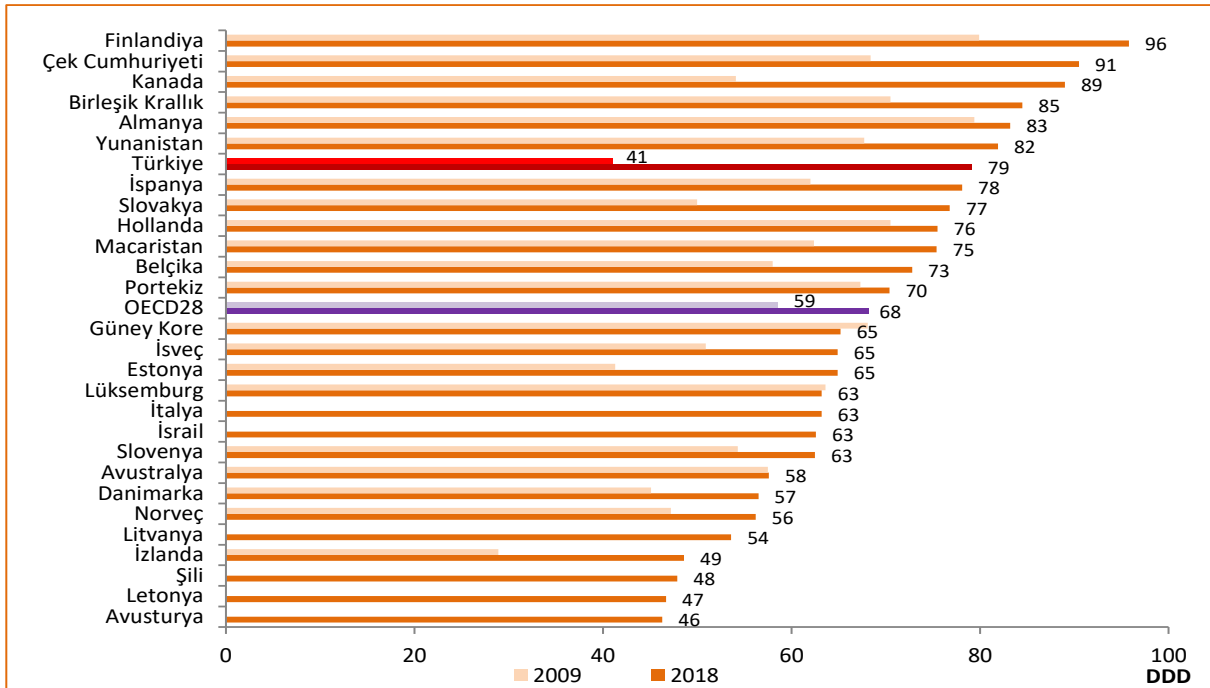
Şekil 9.4. 1.000 Kişiye Düşen Günlük Kolesterol Düşürücü İlaç (ATC-C10) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2009, 2018

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2020

Not: Türkiye verileri 2009 ve 2019 yıllarına aittir. Ülke verileri ise 2009 ve 2018 yıllarına veya bu yıllara en yakın yıllara aittir.

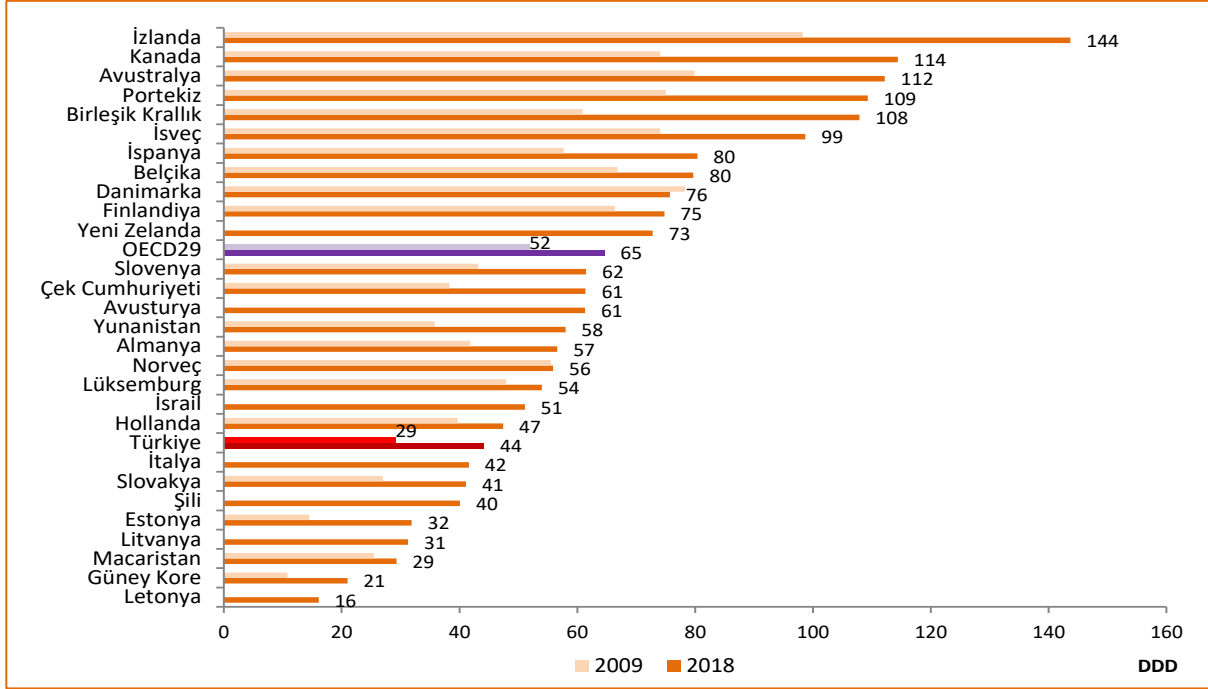
Şekil 9.5. 1.000 Kişiye Düşen Günlük Antidiyabetik İlaç (ATC-A10) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2009, 2018

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2020

Not: Türkiye verileri 2009 ve 2019 yıllarına aittir. Ülke verileri ise 2009 ve 2018 yıllarına veya bu yıllara en yakın yıllara aittir.

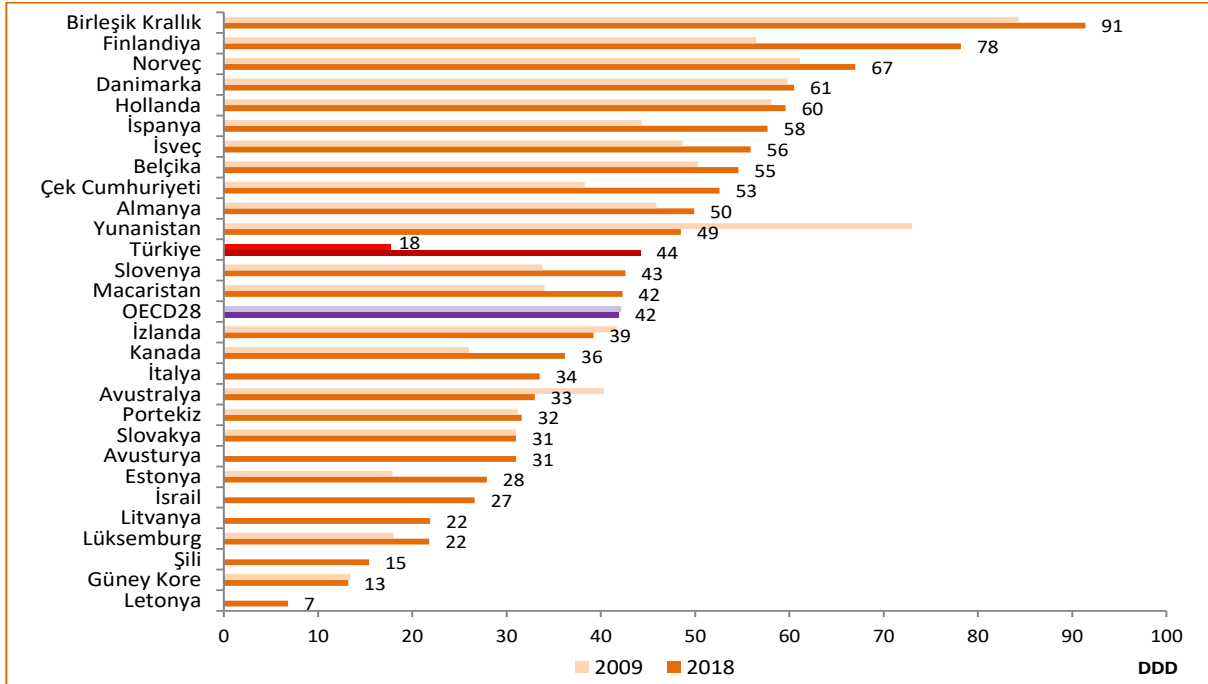
Şekil 9.6. 1.000 Kişiyeye Düşen Günlük Antidepresan İlaç (ATC-N06A) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2009, 2018

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2020

Not: Türkiye verileri 2009 ve 2019 yıllarına aittir. Ülke verileri ise 2009 ve 2018 yıllarına veya bu yıllara en yakın yıllara aittir.

Şekil 9.7. 1.000 Kişiyeye Düşen Günlük Obstrüktif Solunum Yolu Hastalıklarında Kullanılan (ATC-R03) İlaç Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2009, 2018

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2020

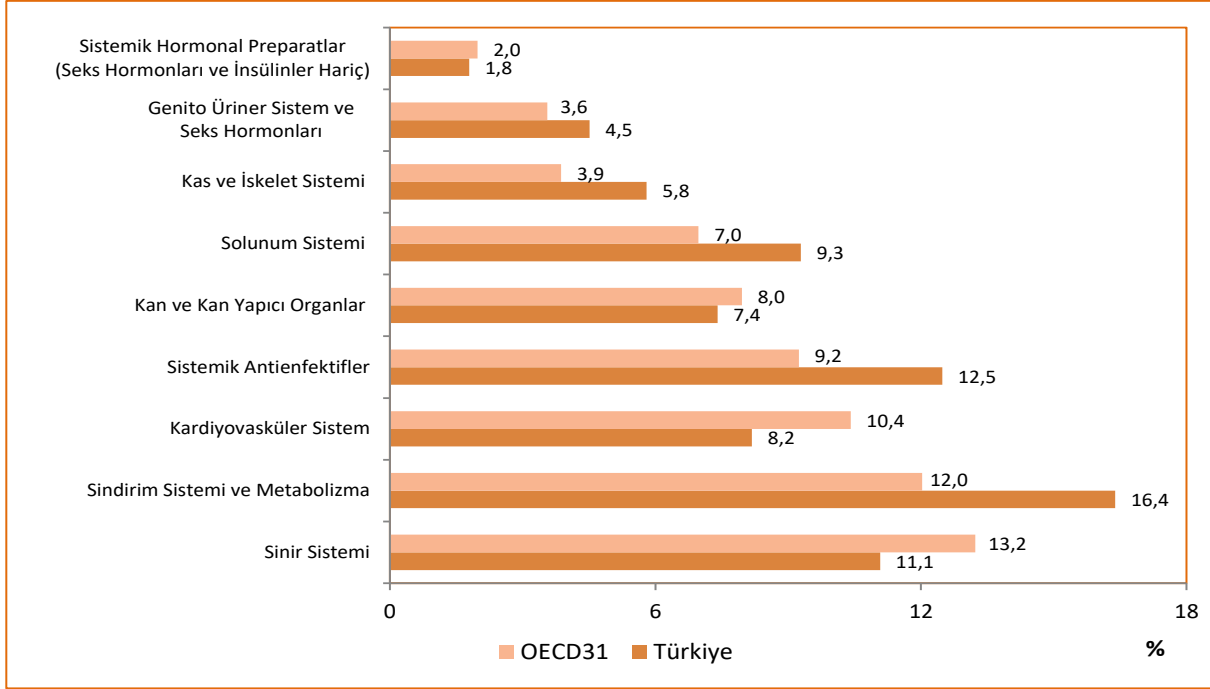
Not: Türkiye verileri 2009 ve 2019 yıllarına aittir. Ülke verileri ise 2009 ve 2018 yıllarına veya bu yıllara en yakın yıllara aittir.

Tablo 9.3. Yıllara ve Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre İlaç Satış Değeri, Milyon ₺

ATC-1 Grubu	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Sindirim Sistemi ve Metabolizma	2.328,7	2.779,4	3.361,1	4.163,1	5.223,5	6.893,8
Sistemik Antienfektifler	2.049,4	2.341,6	2.699,3	3.002,4	3.895,8	5.252,0
Sinir Sistemi	1.693,4	1.972,0	2.299,1	2.995,9	3.607,3	4.659,9
Solunum Sistemi	1.549,6	1.685,7	2.002,8	2.431,2	3.019,9	3.906,6
Kardiyovasküler Sistem	1.434,6	1.541,6	1.744,0	2.133,3	2.608,9	3.441,1
Kan ve Kan Yapıcı Organlar	959,9	1.179,0	1.411,0	1.773,1	2.309,3	3.114,7
Kas ve İskelet Sistemi	955,7	1.082,8	1.295,4	1.578,9	1.915,1	2.441,3
Genito Üriner Sistem ve Seks Hormonları	731,8	840,7	984,6	1.193,9	1.485,5	1.897,9
Sistemik Hormonal Preparatlar (Seks Hormonları ve İnsülinler Hariç)	297,2	352,6	411,4	476,7	614,3	753,3
Dermatolojikler	546,4	635,9	694,0	825,0	983,0	1.264,9
Hastane Solüsyonları	259,2	329,5	364,0	463,5	550,0	671,9
Duyu Organları	507,4	671,8	783,3	877,8	1.073,2	1.230,7
Tanısal Ajanlar	125,3	156,8	183,3	213,8	267,7	382,7
Antineoplastik ve İmmünomodülatör Ajanlar	1.927,7	2.357,8	2.440,2	3.038,3	4.179,2	5.691,7
Çeşitli/Diğer	137,6	174,0	226,8	273,3	314,7	419,4
Antiparazitik Ürünler, İnsektisitler ve Repellentler	16,4	19,8	22,1	26,6	34,4	48,6
Toplam	15.520,0	18.121,0	20.922,4	25.466,7	32.081,8	42.070,4

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

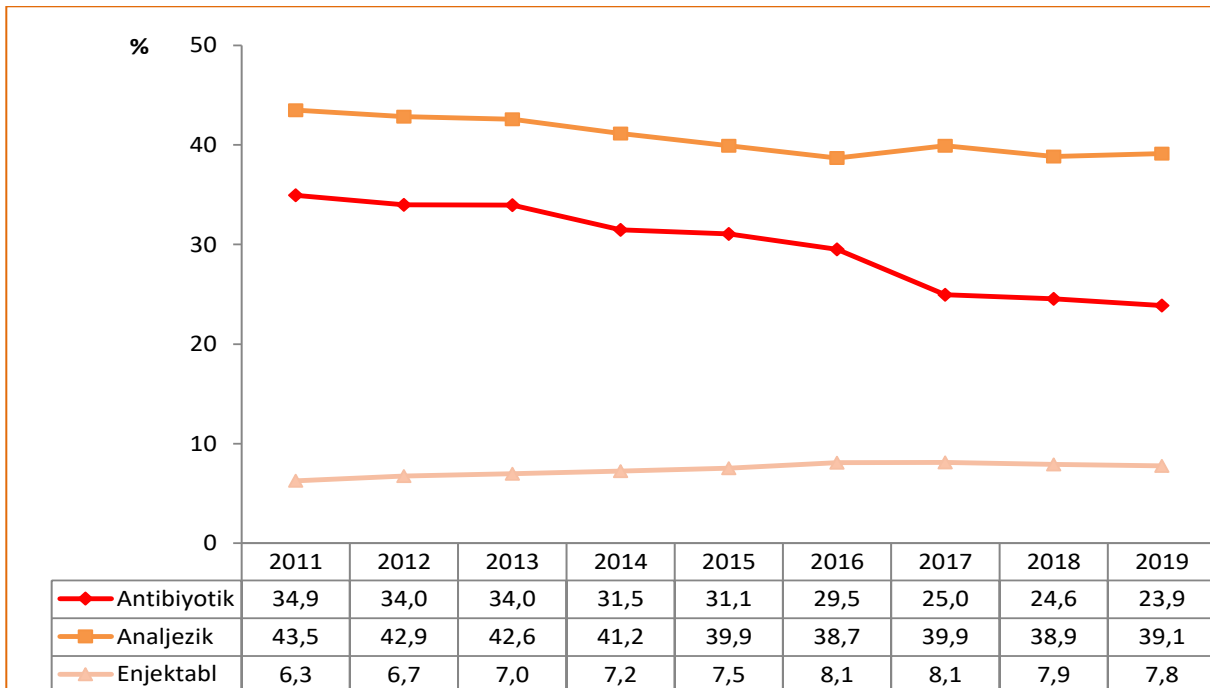
Şekil 9.8. Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre İlaç Satış Değerinin (Ulusal Para Birimi) Toplam İlaç Satış Değeri İçindeki Payının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2020

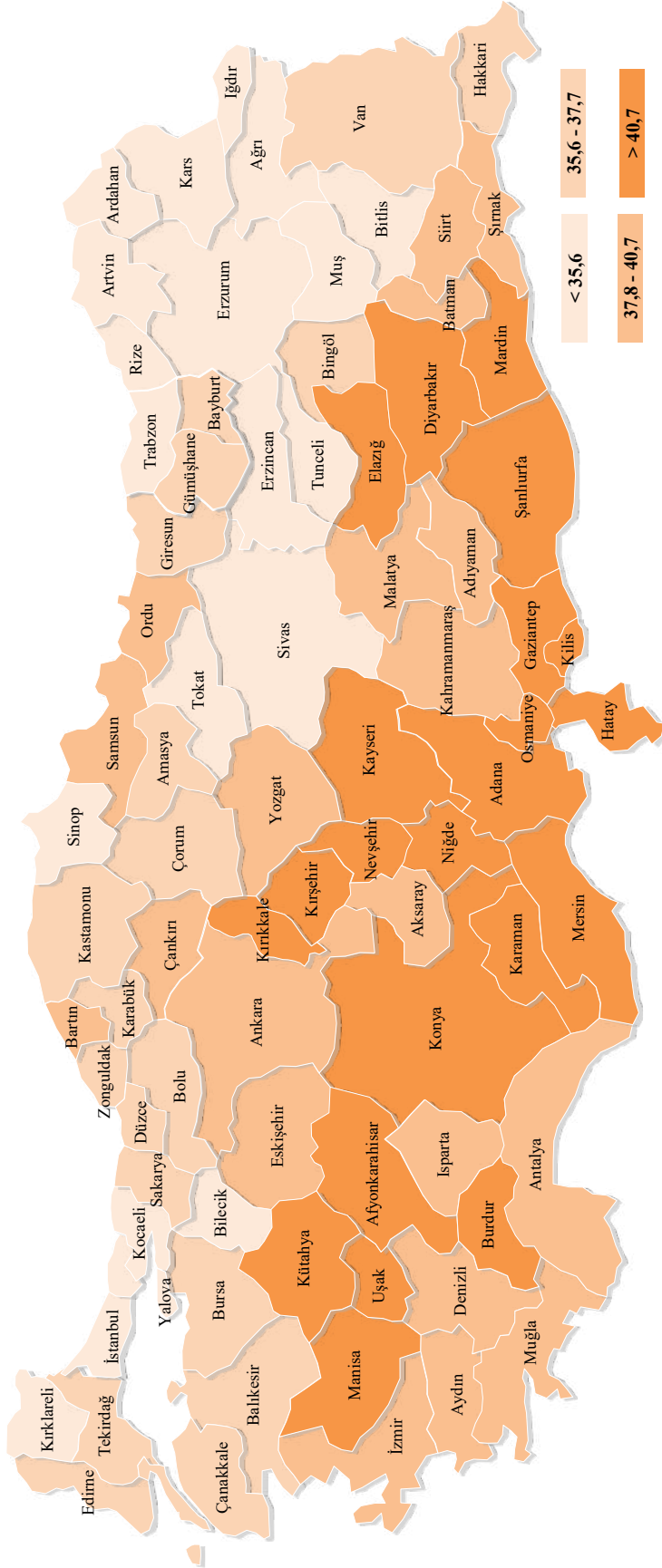
Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. OECD'ye ait veri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir. Kas ve iskelet sistemine ait OECD'ye ait veri ise 30 ülke üzerinden hesaplandı.

Şekil 9.9. Yıllara Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Antibiyotik, Analjezik, Enjektabl İlaç İçeren Reçetelerin Oranı, (%)

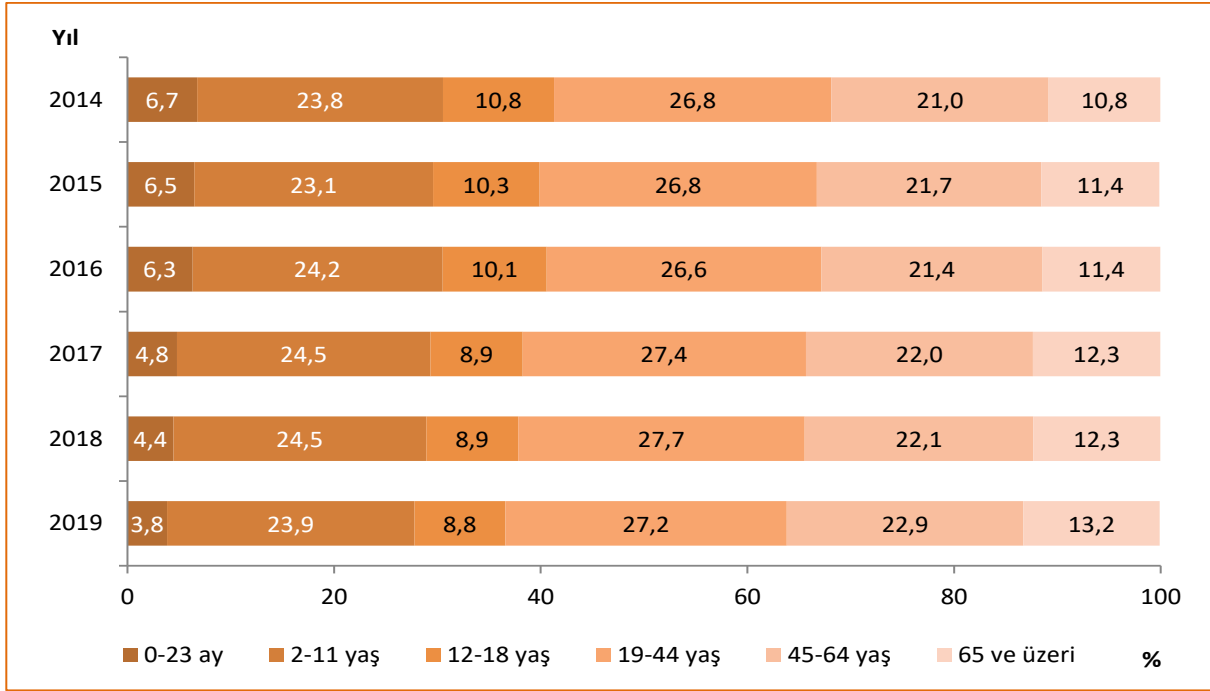
Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Harita 9.2. İllere Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Analjezik İçeren Reçetelerin Oranı, (%), 2019

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

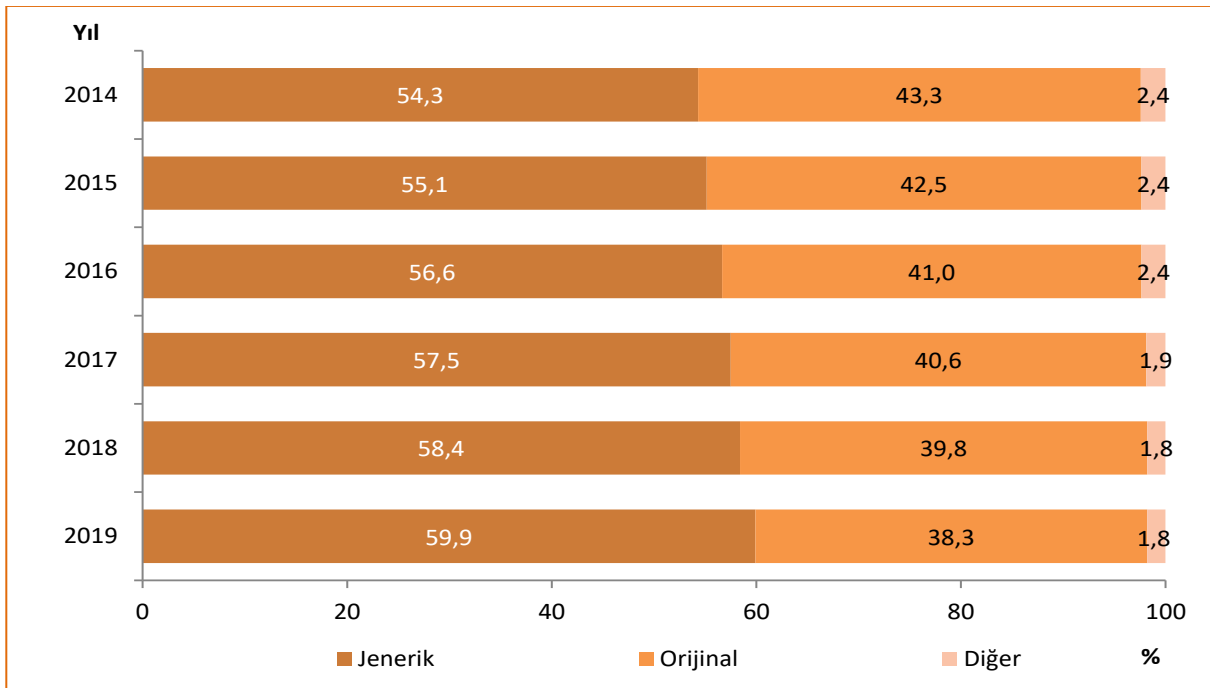
Şekil 9.10. Yıllara ve Yaş Grubuna Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Antibiyotik İçeren Reçetelerin Dağılımı, (%)

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

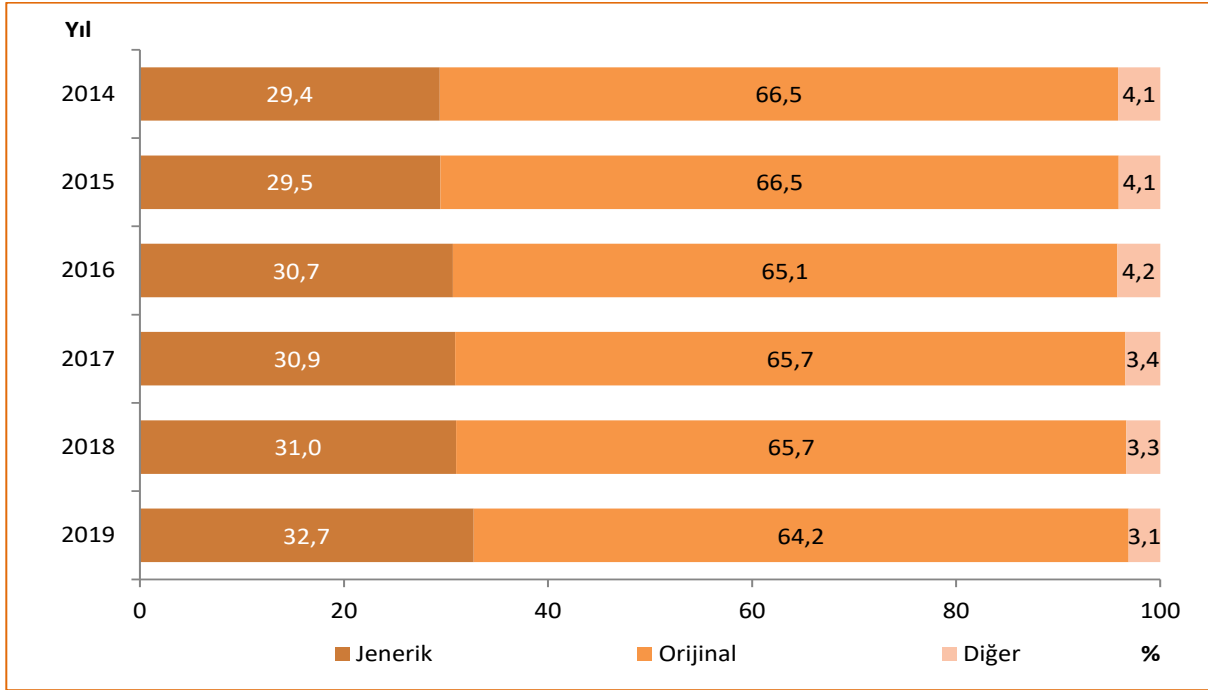
Not: %100'e tamamlanmayan yıllarda, yaş grubu bilinmeyen reçete verisi vardır.

Şekil 9.11. Yıllara ve Referans Türüne Göre İlaç Satış Hacimlerinin (Kutu) Dağılımı, (%)

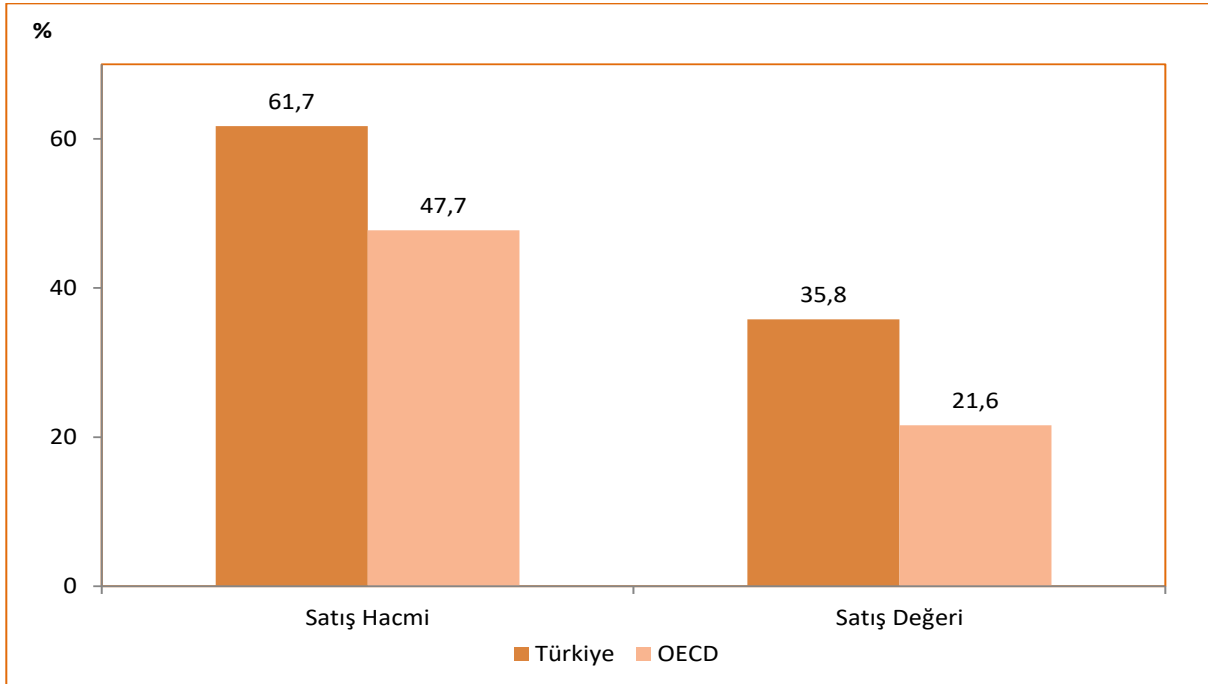
Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Şekil 9.12. Yıllara ve Referans Türüne Göre İlaç Satış Değerlerinin (₺) Dağılımı, (%)

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

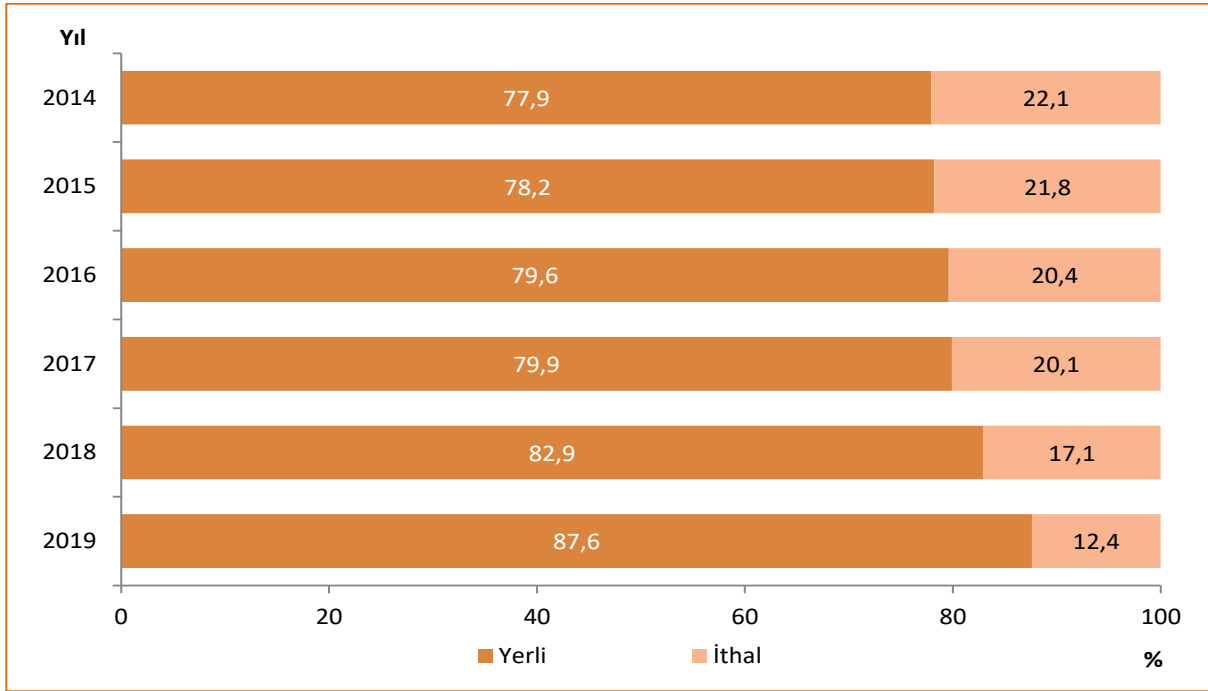
Şekil 9.13. Jenerik İlaçların Toplam İlaç Piyasasındaki Paylarının Satış Hacmi (Kutu) ve Satış Değeri (Ulusal Para Birimi) Cinsinden Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2020

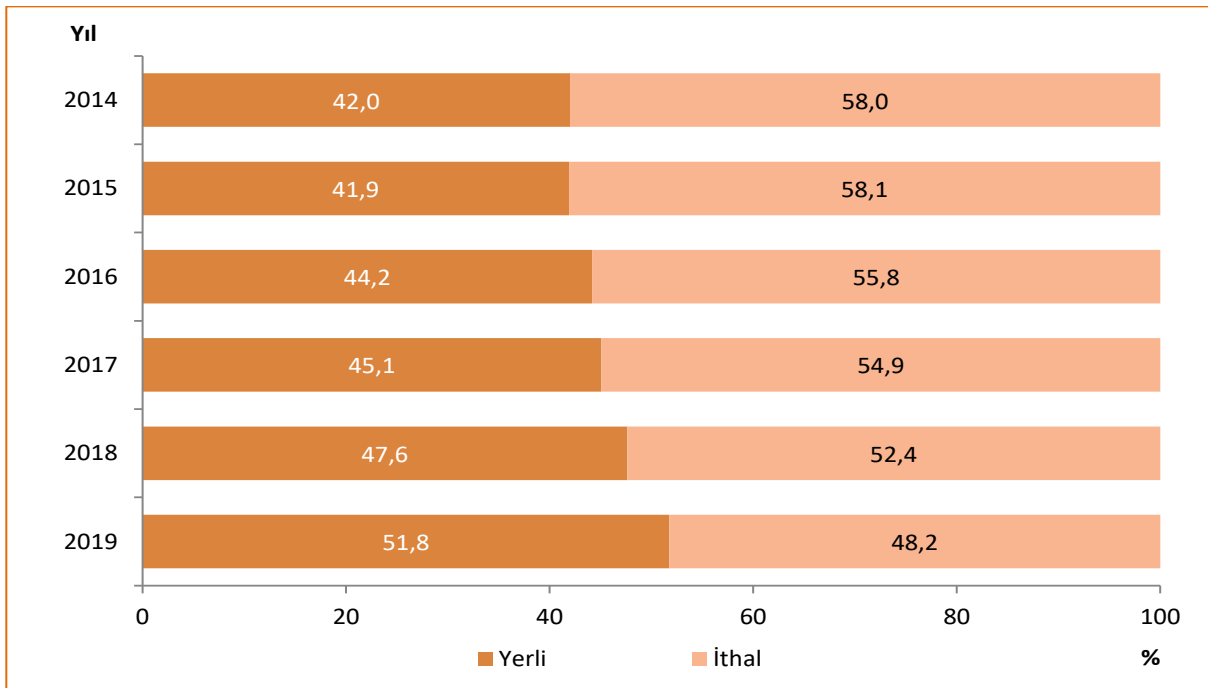
Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. OECD'ye ait veri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir. Orijinal/jenerik ayrımı olmayan ürünler, jenerik ilaçlara dahil edildi.

Şekil 9.14. Yıllara ve Yerli/ İthal Durumuna Göre İlaç Satış Hacimlerinin (Kutu) Dağılımı, (%)

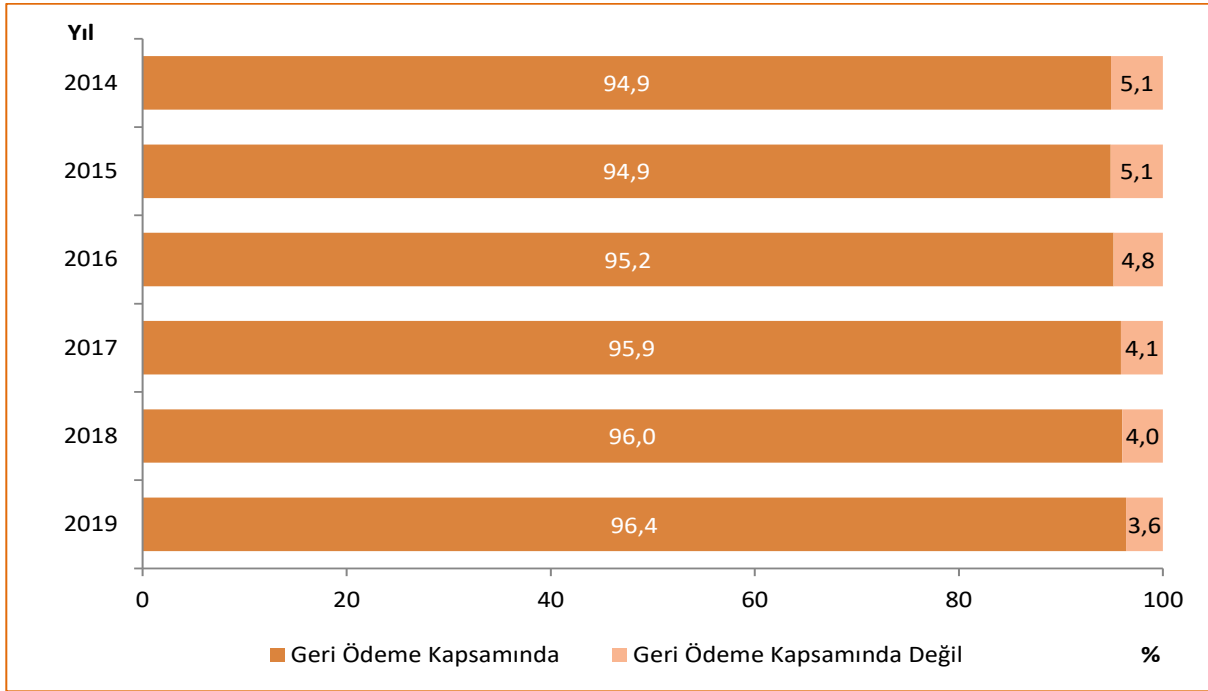
Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Şekil 9.15. Yıllara ve Yerli/ İthal Durumuna Göre İlaç Satış Değerlerinin (₺) Dağılımı, (%)

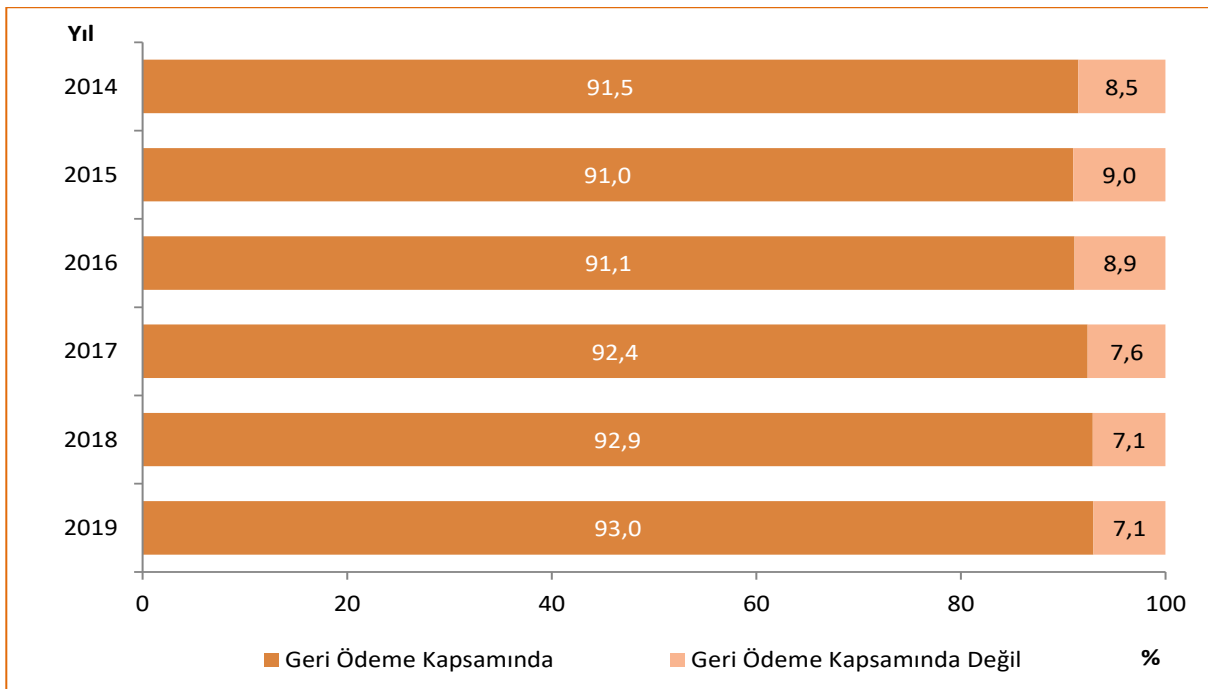
Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Şekil 9.16. Yıllara ve Geri Ödeme Durumuna Göre İlaç Satış Hacimlerinin (Kutu) Dağılımı, (%)

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Şekil 9.17. Yıllara ve Geri Ödeme Durumuna Göre İlaç Satış Değerlerinin (₺) Dağılımı, (%)

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Tablo 9.4. Yıllara Göre Birinci Basamak Reçetelendirmelere Ait OECD Klinik Kalite Göstergeleri

Klinik Kalite Göstergeleri	2014			2015			2016		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Diyabet Hastalarında Kolesterol Düşürücü İlaç Reçete Edilenlerin Oranı, (%)	32,3	31,9	32,1	30,5	29,3	29,8	30,1	28,5	29,2
Diyabet Hastalarında İlk Tercih Antihipertansif İlaçların Reçetelendirme Oranı, (%)	80,4	85,5	83,6	79,8	85,1	83,0	79,3	84,6	82,5
65 Yaş ve Üzeri Hastalarda Benzodiyazepin ve Türevi İlaçların Uzun Dönem Reçete Edilenlerinin Oranı, (AHBS'deki Her Bin Kişi İçin)	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
65 Yaş ve Üzeri Hastalarda Uzun Etkili Benzodiyazepin İlaç Reçete Edilenlerin Oranı, (AHBS'deki Her Bin Kişi İçin)	1,5	1,5	1,5	1,3	1,3	1,3	1,1	1,2	1,2
Reçetelendirilen Antibiyotikler Arasında Sefalosporin ve Kinolonların Oranı, (%)	37,8	40,2	39,1	34,7	37,2	36,1	31,1	33,8	32,6
Reçetelenen Sistemik Antibiyotiklerin DDD Miktarları (AHBS'deki Her Bin Kişi İçin)	18,2	18,3	18,2	17,6	17,1	17,3	16,7	16,5	16,6

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Not: Göstergeler, OECD tarafından belirlenen standartlara göre "Reçete Bilgi Sistemi"nde (RBS) kayıtlı olan hastalar üzerinden hesaplanmıştır.

Göstergeler için belirlenen uluslararası hesaplama standartları aşağıdaki linkte yer almaktadır: <http://stats.oecd.org/wbos/fileview2.aspx?IDFile=62f94ac6-180c-4e4b-9a22-b030ddadfd35>

Tablo 9.5. Birinci Basamak Reçetelendirmelere Ait OECD Klinik Kalite Göstergelerinin Uluslararası Karşılaştırması, 2017

Klinik Kalite Göstergeleri	Türkiye	OECD
Diyabet Hastalarında İlk Tercih Antihipertansif İlaçların Reçetelendirme Oranı, (%)	82,5	79,4
Reçetelendirilen Antibiyotikler Arasında Sefalosporin ve Kinolonların Oranı, (%)	32,6	17,2
Diyabet Hastalarında Kolesterol Düşürücü İlaç Reçete Edilenlerin Oranı, (%)	29,2	64,6
Reçetelenen Sistemik Antibiyotiklerin DDD Miktarları (AHBS'deki Her Bin Kişi İçin)	16,6	19,2
65 Yaş ve Üzeri Hastalarda Uzun Etkili Benzodiyazepin İlaç Reçete Edilenlerin Oranı, (AHBS'deki Her Bin Kişi İçin)	1,2	52,6
65 Yaş ve Üzeri Hastalarda Benzodiyazepin ve Türevi İlaçların Uzun Dönem Reçete Edilenlerinin Oranı, (AHBS'deki Her Bin Kişi İçin)	0,3	30,5

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2019

Not: Türkiye verisi 2016 yılına aittir. OECD'ye ait veri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Bölüm 9 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ Bölüm içerisinde yer alan haritalar oluşturulurken 4'lü Likert ölçek kullanıldı ve ölçek aralıkları belirlenirken il sayıları eşit dağıtmaya çalışıldı. İllere ait değerler ondalıklı kısım tek hane olacak şekilde yuvarlandı. Likert ölçekler oluşturulurken bu sayılar dikkate alındı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
- ☑ **ATC (Anatomik Terapötik Kimyasal):** DSÖ tarafından desteklenen, yönetilen ve geliştirilen bir ilaç sınıflandırma sistemi olan ATC; ilaçları etkili oldukları organ veya sistemleri ile yapısal, terapötik, farmakolojik, kimyasal ve kimyasal bileşik özelliklerine göre farklı gruplara ayırır.

ATC Kodu	Grup Adı
A	Sindirim Sistemi ve Metabolizma
A10	Diyabette Kullanılan İlaçlar
B	Kan ve Kan Yapıcı Organlar
C	Kardiyovasküler Sistem
C02	Antihipertansifler
C03	Diüretikler
C07	Beta Blokör Ajanlar
C08	Kalsiyum Kanal Blokörleri
C09	Renin-Anjiyotensin Sistemine Etkili İlaçlar
C10	Lipid Modifiye Eden Ajanlar
G	Genito Üriner Sistem ve Seks Hormonları
H	Sistemik Hormonal Preparatlar (Seks Hormonları ve İnsülinler Hariç)
J	Sistemik Antienfektifler
J01	Sistemik Kullanılan Antibakteriyeller
M	Kas ve İskelet Sistemi
N	Sinir Sistemi
N06A	Antidepresanlar
R	Solunum Sistemi
R03	Obstrüktif Solunum Yolu Hastalıklarında Kullanılan İlaçlar

- ☑ **İlaç Takip Sistemi (İTS):** İlaç Takip Sistemi karekodlarla izlenebilirliği sağlanmış ilaçların üretim veya ithalattan başlayarak geçtikleri her noktadan alınacak bildirimlerle takibini sağlamak üzere kurulmuş bilgisayarlar, veritabanı, bu veritabanını işletmeye yarayan bilgisayar yazılımları ve iletişim altyapılarını içeren bir sistemdir.
- ☑ **DDD (Tanımlanmış Günlük Doz):** ATC sisteminde yer alan bir ilacın ana endikasyonu için yetişkinlerde kullanıldığı varsayılan günlük ortalama idame dozudur. İTS'den hastalara yapılan çıkışlar üzerinden hesaplanır.
- ☑ İlaçların DDD olarak hesaplanan tüketim miktarları İTS, satış hacmi ve satış değeri verileri ise IQVIA veritabanı üzerinden elde edildi. Birinci basamaktaki reçetelendirme verileri için Reçete Bilgi Sistemi kullanıldı.

- ☑ **IQVIA:** IMS-Health (Kıtalararası Pazarlama Hizmetleri- Sağlık) ve Quintiles şirketleri 2017 yılında birleşerek IQVIA adında yeni bir marka oluşturuldu. IQVIA, Ecza depoları tarafından eczanelere yapılan depo çıkış bilgilerinin takip edildiği sistemdir.
- ☑ **Jenerik İlaç:** Referans ürün ile aynı aktif maddeyi, aynı miktarda ve aynı farmasötik şekil içinde bulunduran ve biyoeşdeğerliği (BE) kabul edilen farklı ticari isim altındaki ürünlere eş değer ilaç adı verilir.
- ☑ **Orijinal İlaç:** Uzun araştırmalar ve klinik çalışmalar sonucu belli bir hastalık üzerinde olumlu etki yaptığı kanıtlanmış, temeli patentli bir moleküle dayanan ve daha önceden benzeri olmayan yeni ilaçlar için kullanılan uluslararası bir terimdir.
- ☑ Şekil 9.11 ve Şekil 9.12’de “Diğer” olarak gösterilen kısım orijinal/jenerik ayrımı olmayan ürünlerdir.

BÖLÜM 10

Sağlıkta İnsan Kaynakları

Tablo 10.1. Yıllara Göre Sağlık Personeli Sayıları, Tüm Sektörler

	2002	2015	2016	2017	2018	2019
Uzman Hekim	45.457	77.622	78.620	80.951	82.894	85.199
Pratisyen Hekim	30.900	41.794	43.058	44.649	44.053	46.843
Asistan Hekim	15.592	21.843	23.149	24.397	26.181	28.768
Toplam Hekim	91.949	141.259	144.827	149.997	153.128	160.810
Toplam Dış Hekimi	16.371	24.834	26.674	27.889	30.615	32.925
Eczacı	22.289	27.530	27.864	28.512	32.032	33.841
Hemşire	72.393	152.803	152.952	166.142	190.499	198.103
Ebe	41.479	53.086	52.456	53.741	56.351	55.972
Diğer Sağlık Personeli	50.106	145.943	144.609	155.417	177.409	182.456
Diğer Personel ve Hizmet Alımı	83.964	311.337	321.952	339.241	376.367	369.660
Toplam Personel	378.551	856.792	871.334	920.939	1.016.401	1.033.767

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: 2019 yılında "Asistan Hekim" sayısına 2.012 yan dal asistan hekim, "Toplam Dış Hekimi" sayısına 2.298 asistan dış hekim, "Eczacı" sayısına serbest eczanelerde çalışan 2.120 ikinci eczacı ve yardımcı eczacı sayıları dahil edildi.

Tablo 10.2. Sektörlere ve Unvanlara Göre Sağlık Personelinin Dağılımı, 2019

	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Uzman Hekim	44.698	14.822	25.679	85.199
Pratisyen Hekim	42.300	307	4.236	46.843
Asistan Hekim	10.147	18.621	-	28.768
Toplam Hekim	97.145	33.750	29.915	160.810
Uzman Dış Hekimi	1.051	1.976	2.368	5.395
Dış Hekimi	10.281	206	14.745	25.232
Asistan Dış Hekim	55	2.243	-	2.298
Toplam Dış Hekimi	11.387	4.425	17.113	32.925
Eczacı	3.404	840	29.597	33.841
Hemşire	132.333	31.324	34.446	198.103
Ebe	52.076	809	3.087	55.972
Diğer Sağlık Personeli	124.758	17.050	40.648	182.456
Diğer Personel ve Hizmet Alımı	229.335	48.331	91.994	369.660
Toplam Personel	650.438	136.529	246.800	1.033.767

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 10.3. Yıllara Göre Sağlık Personeli Sayıları, Sağlık Bakanlığı

	2002	2015	2016	2017	2018	2019
Uzman Hekim	22.187	38.783	40.544	42.726	43.347	44.698
Pratisyen Hekim	29.030	35.833	37.173	38.721	39.442	42.300
Asistan Hekim	6.189	7.973	8.615	8.817	8.770	10.147
Toplam Hekim	57.406	82.589	86.332	90.264	91.559	97.145
Toplam Diş Hekimi	3.211	8.683	9.125	9.768	10.814	11.387
Eczacı	1.596	2.156	2.318	2.855	3.064	3.404
Hemşire	54.360	101.722	103.507	112.074	126.891	132.333
Ebe	39.473	48.078	47.766	49.003	52.495	52.076
Diğer Sağlık Personeli	33.276	102.243	104.446	111.193	121.206	124.758
Diğer Personel ve Hizmet Alımı	67.496	194.689	204.778	215.402	236.155	229.335
Toplam Personel	256.818	540.160	558.272	590.559	642.184	650.438

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

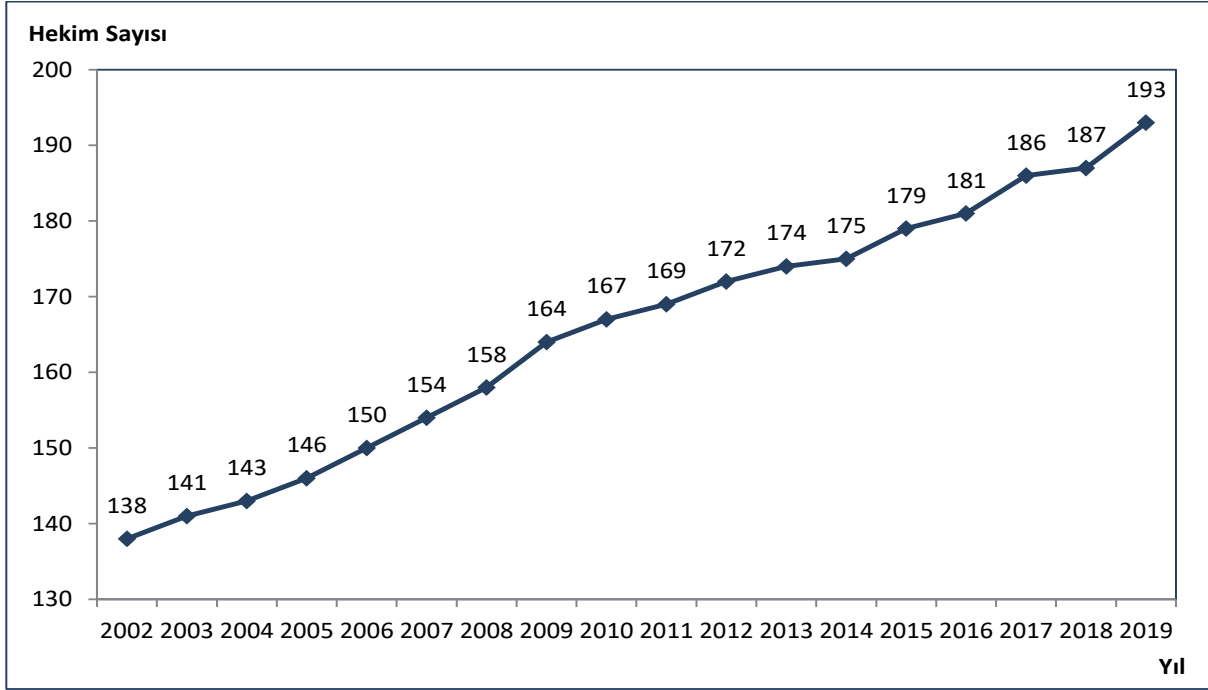
Tablo 10.4. Sağlık Bakanlığı Merkez Teşkilatında Çalışan Sağlık Personelinin Unvanlara Göre Dağılımı, 2019

	Merkez Teşkilat
Uzman Hekim	143
Pratisyen Hekim	282
Asistan Hekim	-
Toplam Hekim	425
Uzman Diş Hekimi	7
Diş Hekimi	30
Asistan Diş Hekimi	-
Toplam Diş Hekimi	37
Eczacı	380
Hemşire	414
Ebe	157
Diğer Sağlık Personeli	925
Diğer Personel ve Hizmet Alımı	4.221
Toplam Personel	6.559

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

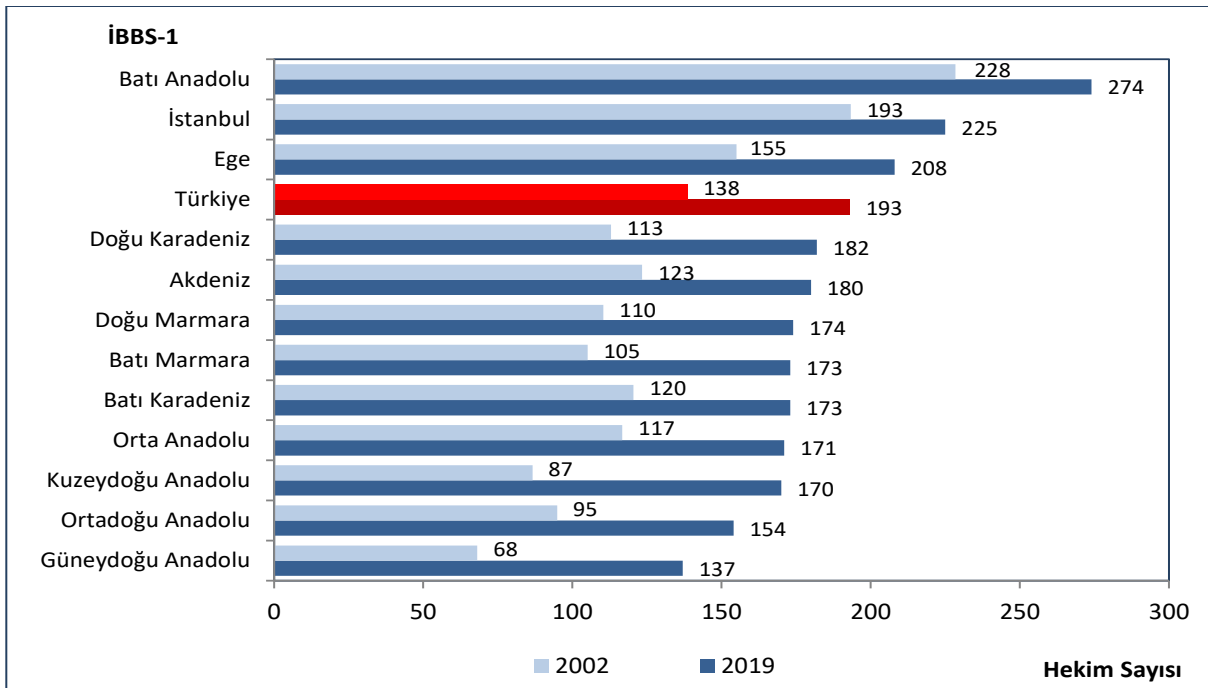
Not: Sağlık Bakanlığı personel sayılarına, Sağlık Bakanlığı merkez teşkilatında çalışan sağlık personeli dahil değildir.

Şekil 10.1. Yıllara Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Tüm Sektörler

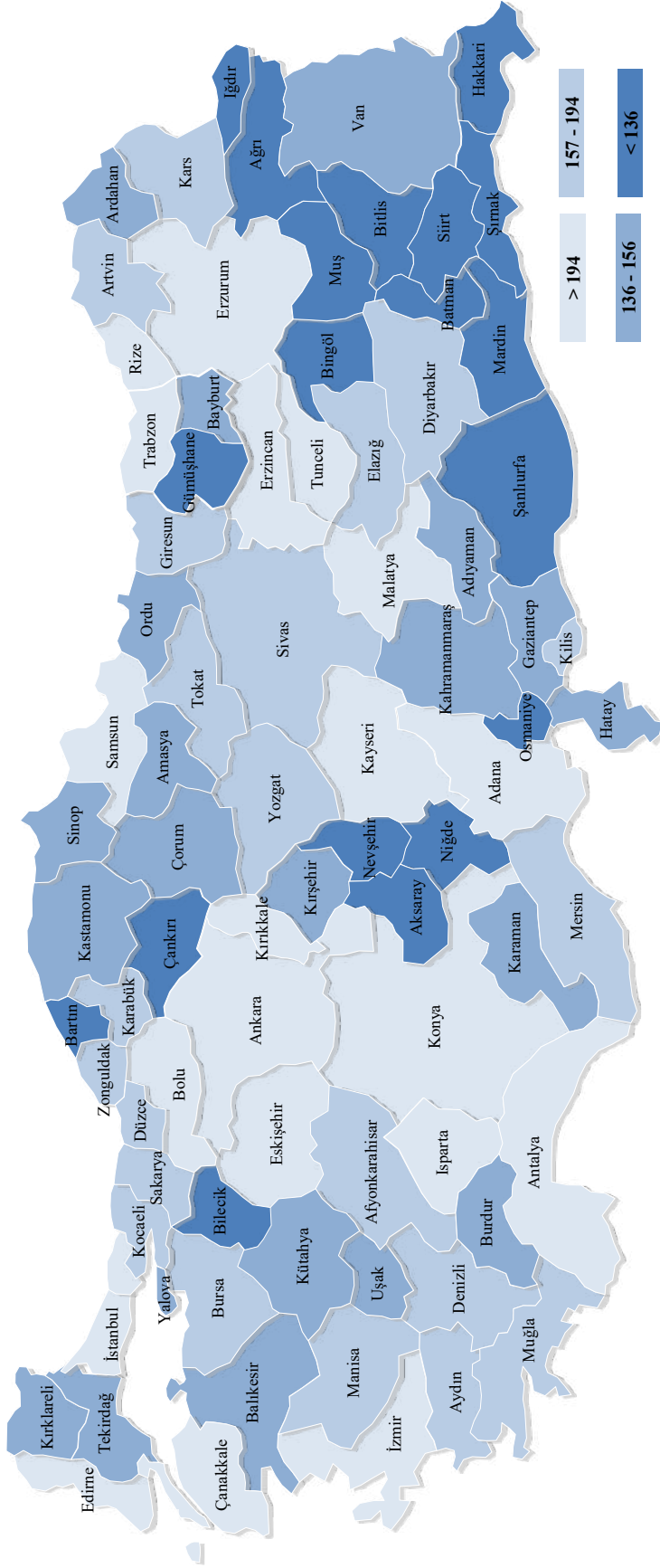
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.2. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2019

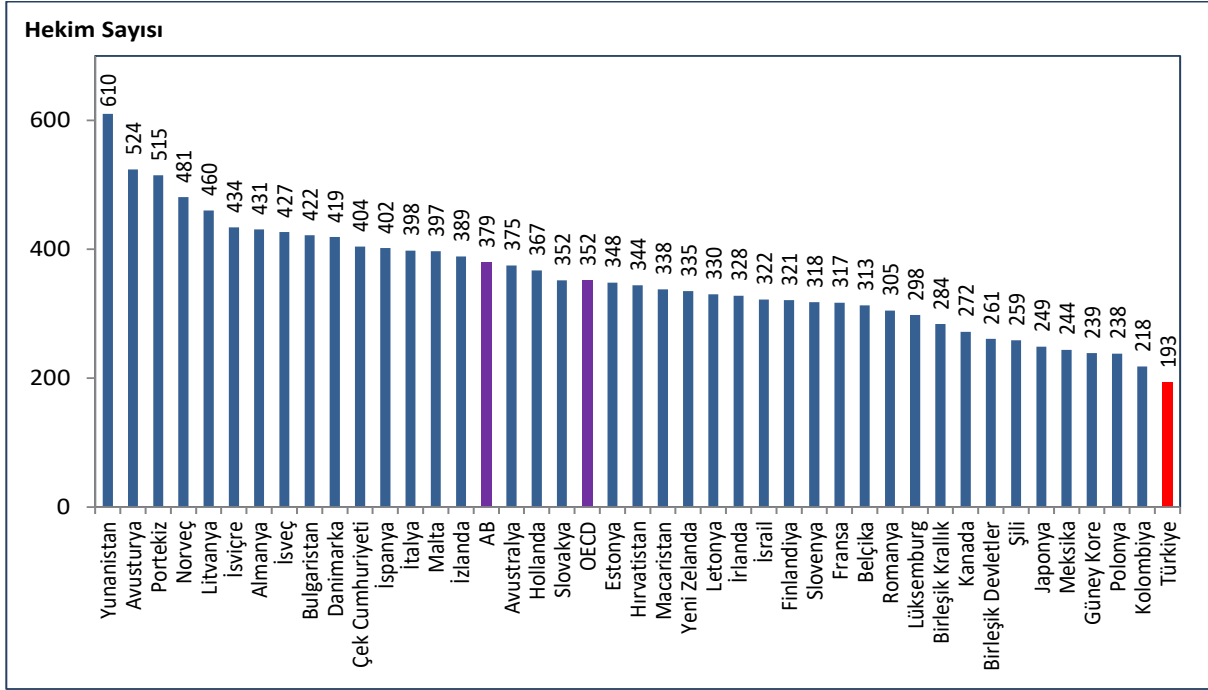
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Harita 10.1. İllere Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

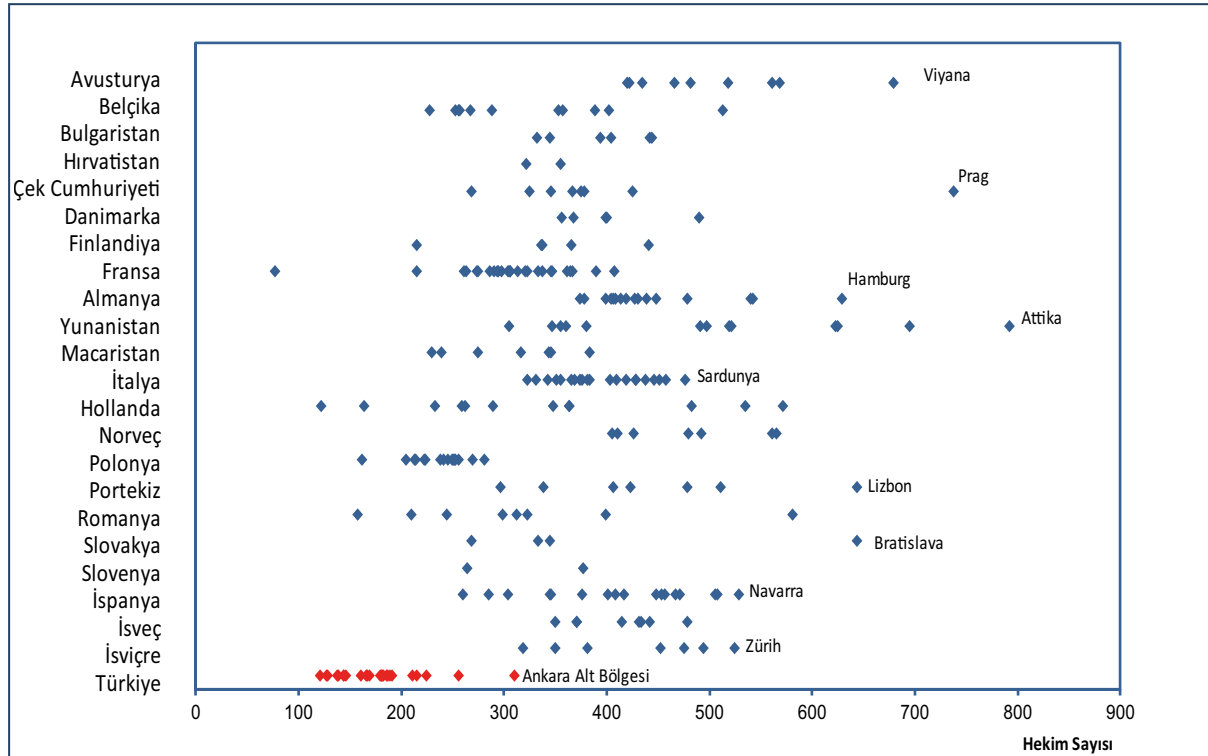
Şekil 10.3. 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2020, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

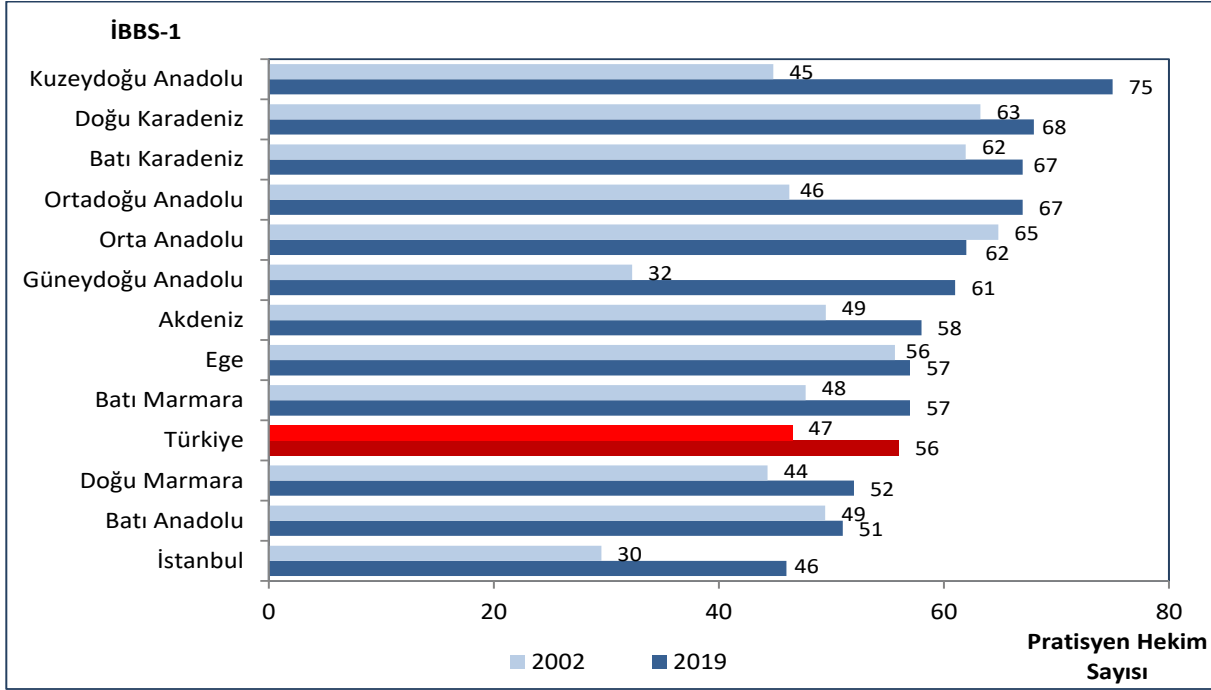
Şekil 10.4. İBBS-2'ye Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, EUROSTAT Veri Tabanı

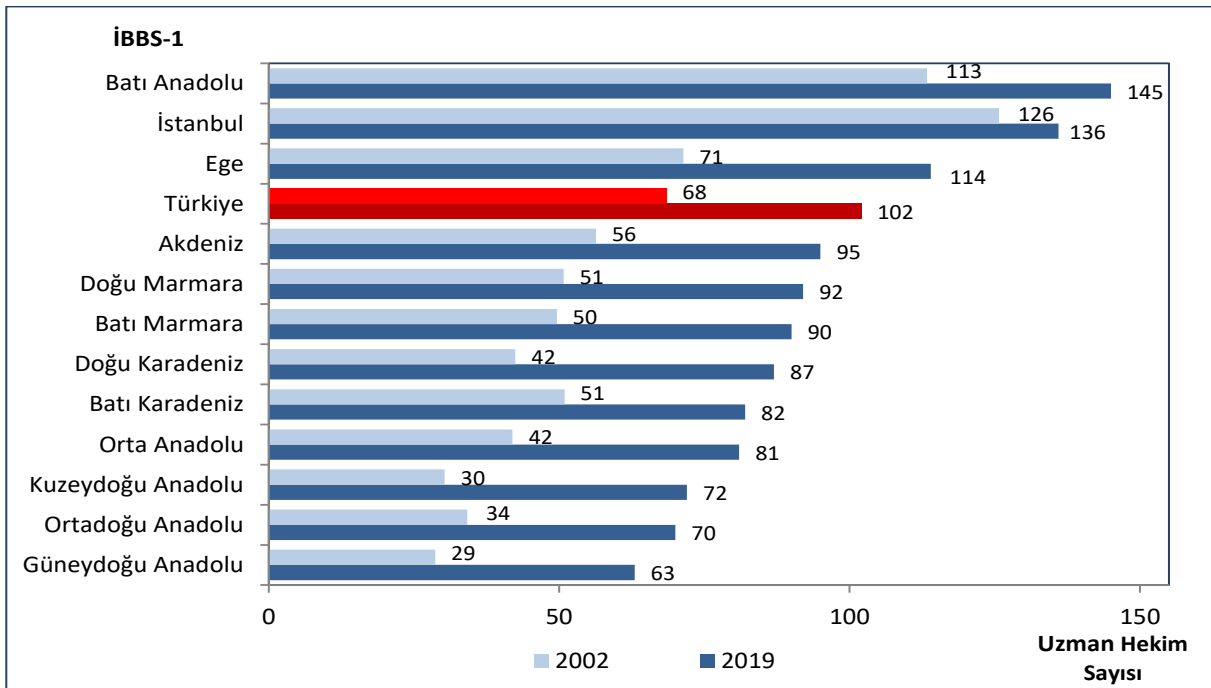
Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 10.5. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Pratisyen Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2019

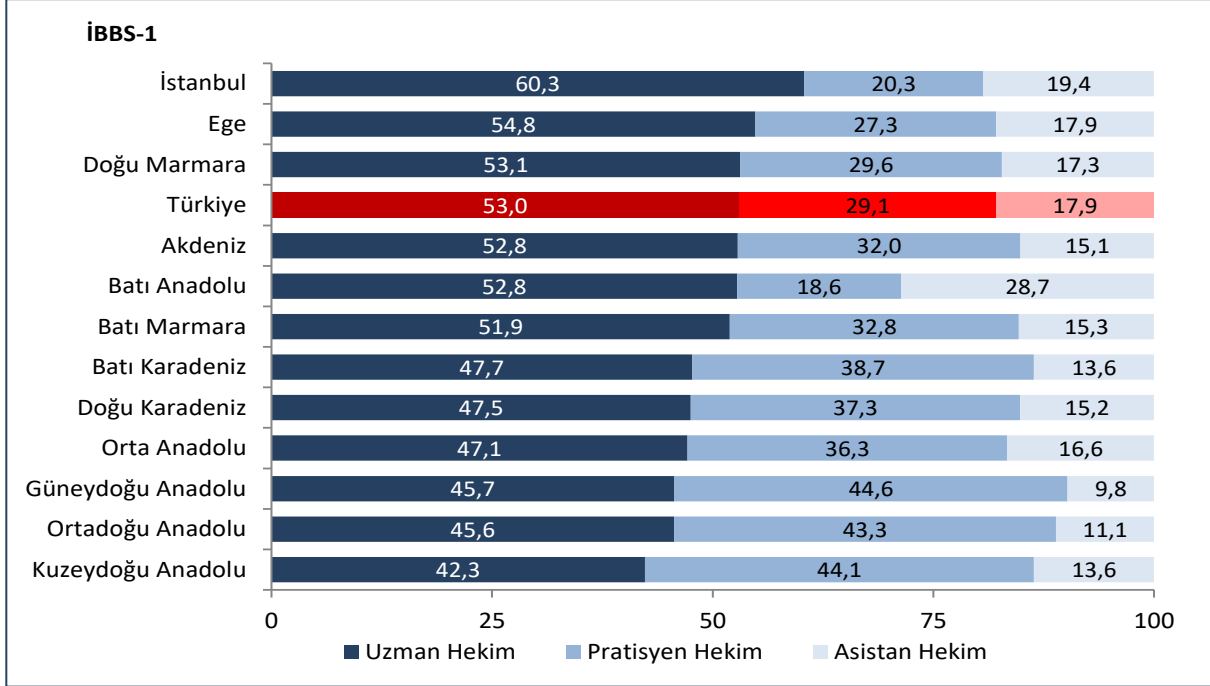
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.6. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Uzman Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2019

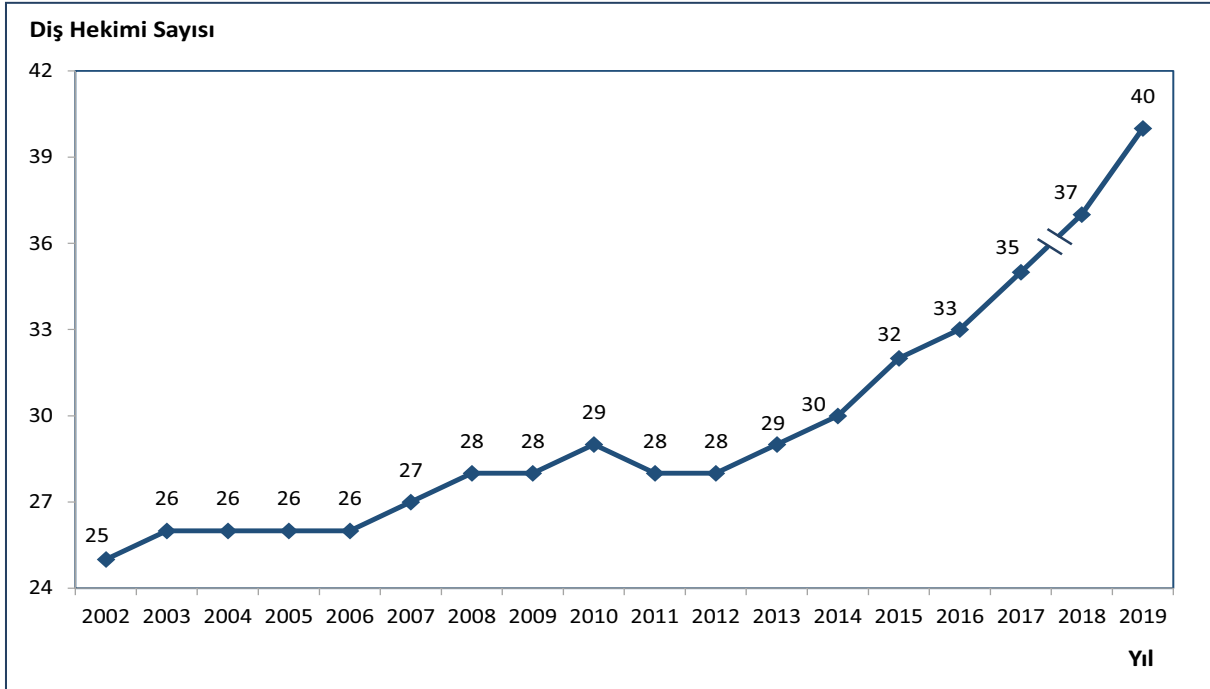
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.7. İBBS-1'e Göre Uzman Hekim, Pratisyen Hekim ve Asistan Hekim Dağılımı, Tüm Sektörler, (%), 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

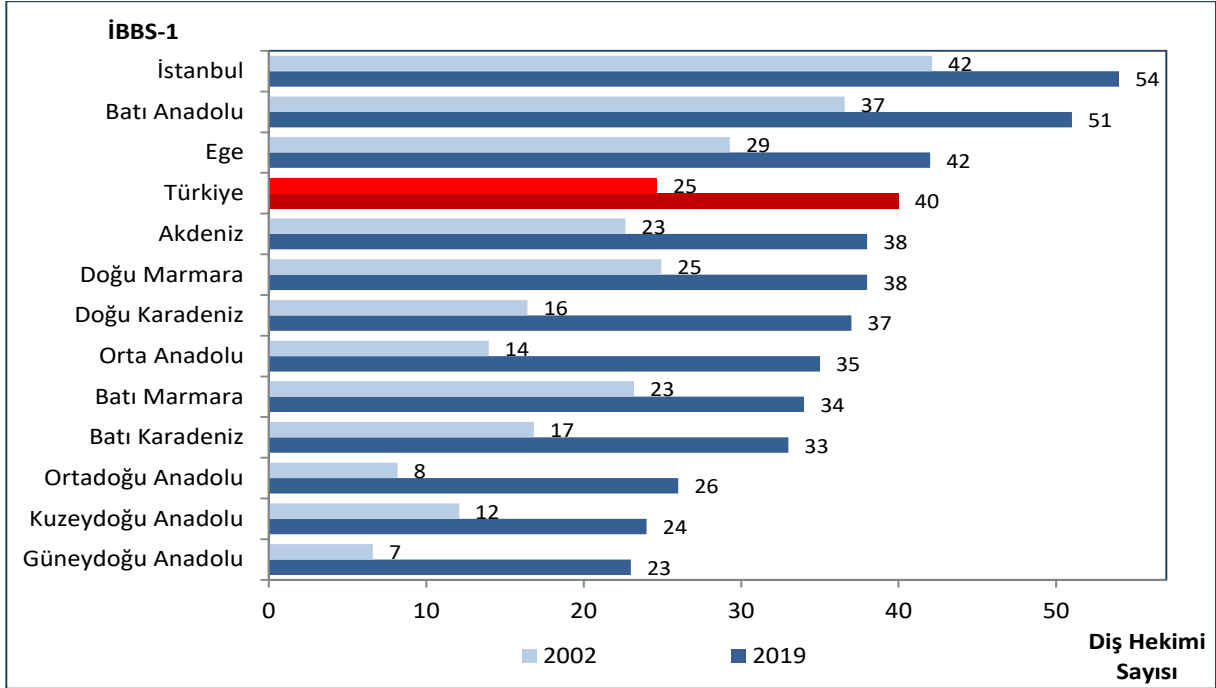
Şekil 10.8. Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Diş Hekimi Sayısı, Tüm Sektörler

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: 2018 ve 2019 yılı toplam diş hekimi sayısı diğer yıllardan farklı olarak asistan diş hekimi sayısını da içermektedir. Asistan diş hekimi dahil edilmediğinde 2019 yılı 100.000 kişiye düşen toplam diş hekimi sayısı 37'dir.

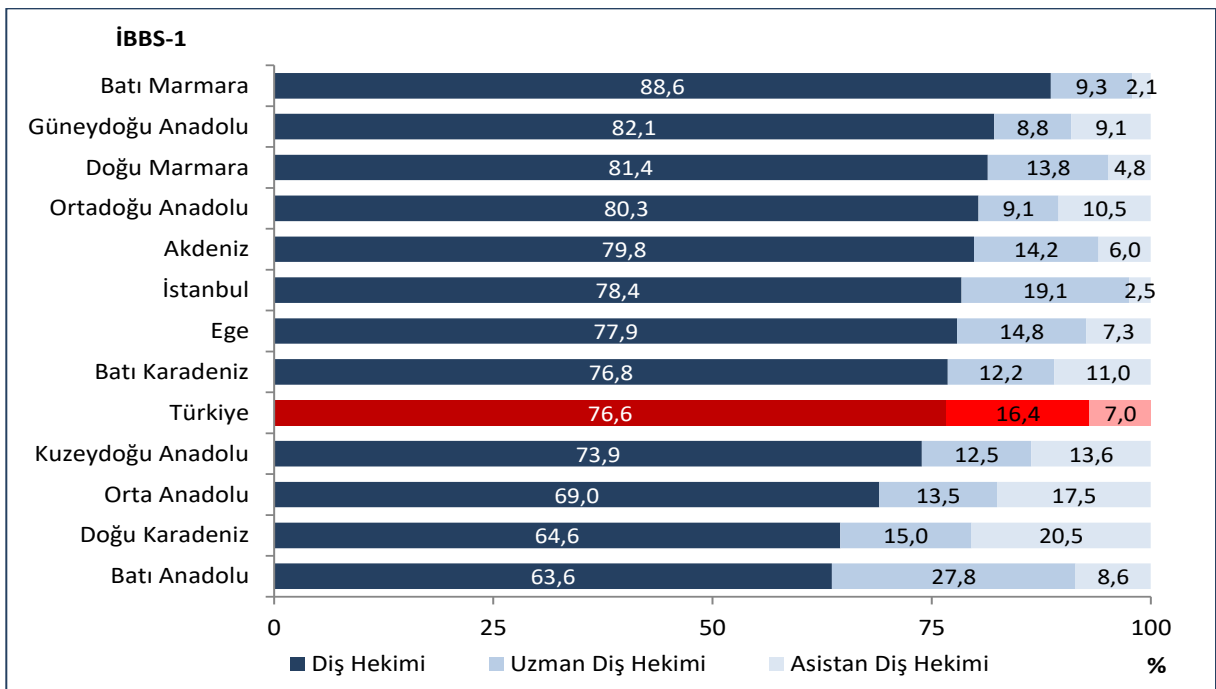
Şekil 10.9. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Dış Hekimi Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

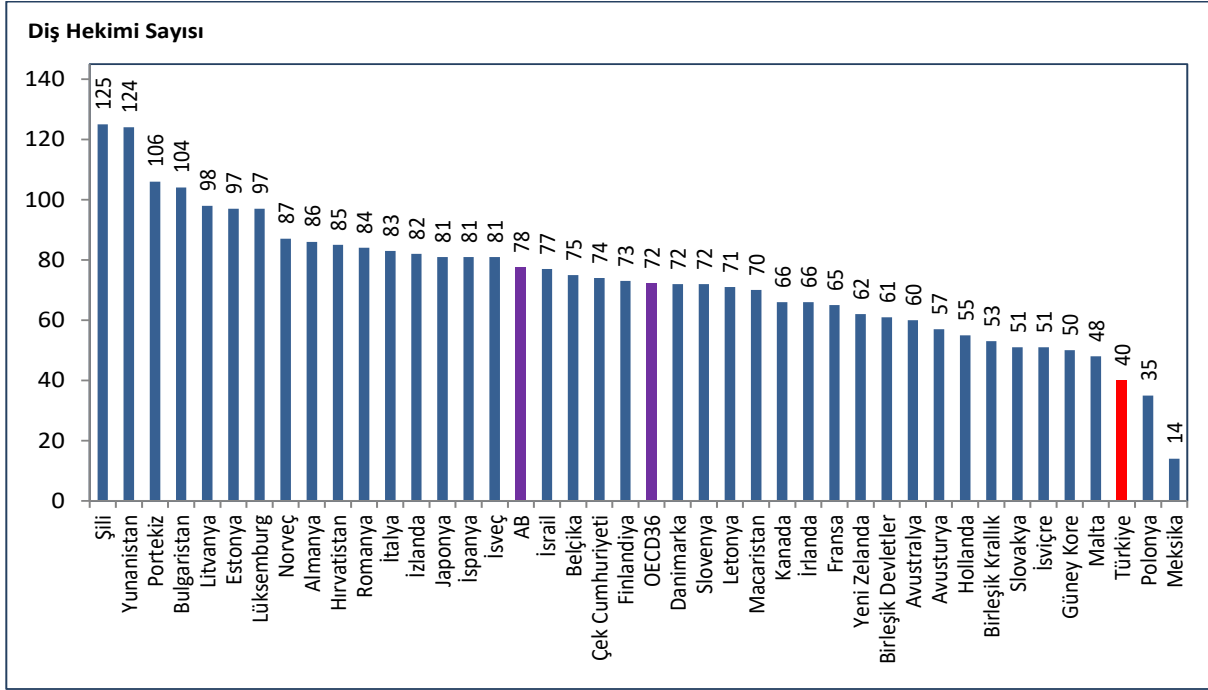
Not: 2002 yılı verisine asistan dış hekimi dahil değildir.

Şekil 10.10. İBBS-1'e Göre Dış Hekimi, Uzman Dış Hekimi ve Asistan Dış Hekimi Dağılımı, Tüm Sektörler, (%), 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

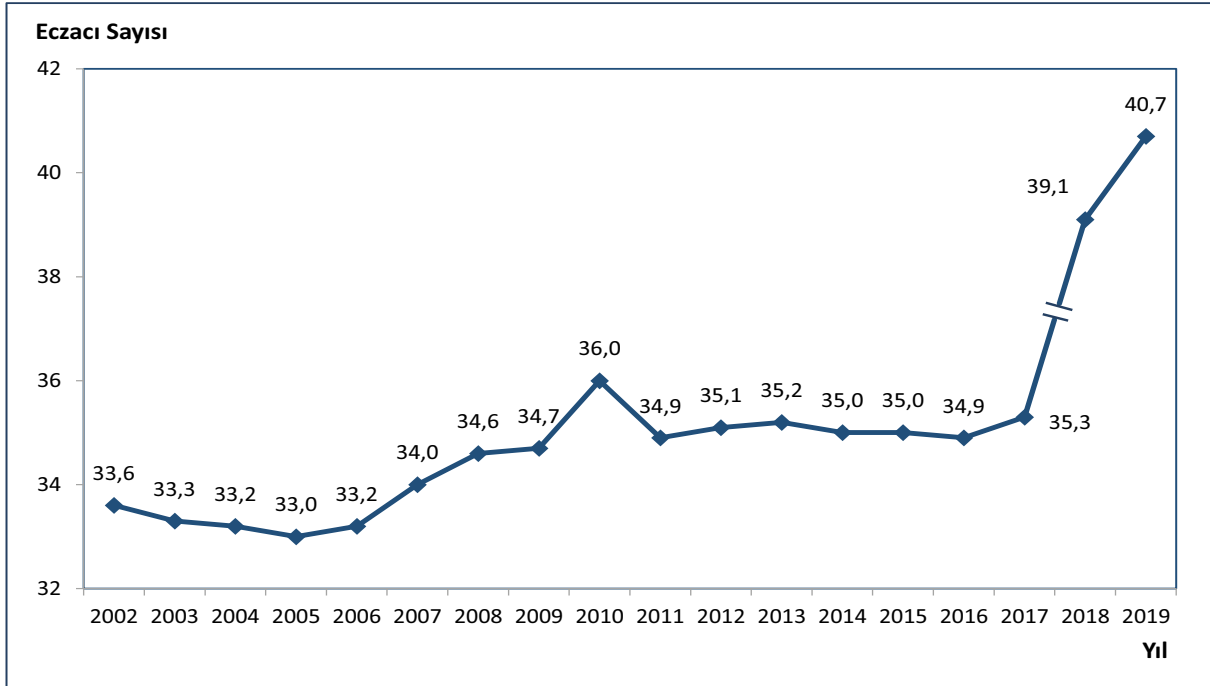
Şekil 10.11. 100.000 Kişiyeye Düşen Toplam Dış Hekimi Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2020, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

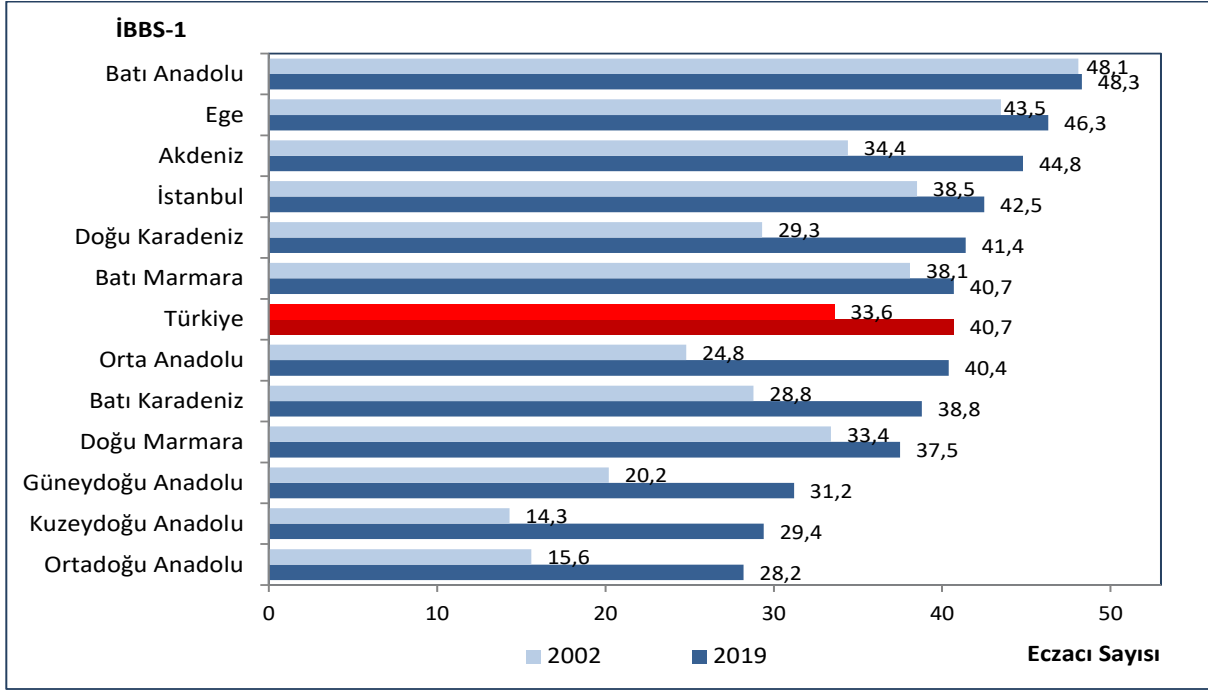
Şekil 10.12. Yıllara Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Eczacı Sayısı, Tüm Sektörler

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: 2018 ve 2019 yılı eczacı sayısı diğer yıllardan farklı olarak serbest eczanelerde çalışan ikinci eczacı ve yardımcı eczacı sayısını da içermektedir. İkinci eczacı ve yardımcı eczacı dahil edilmediğinde 2019 yılı 100.000 kişiyeye düşen eczacı sayısı 38,1'dir.

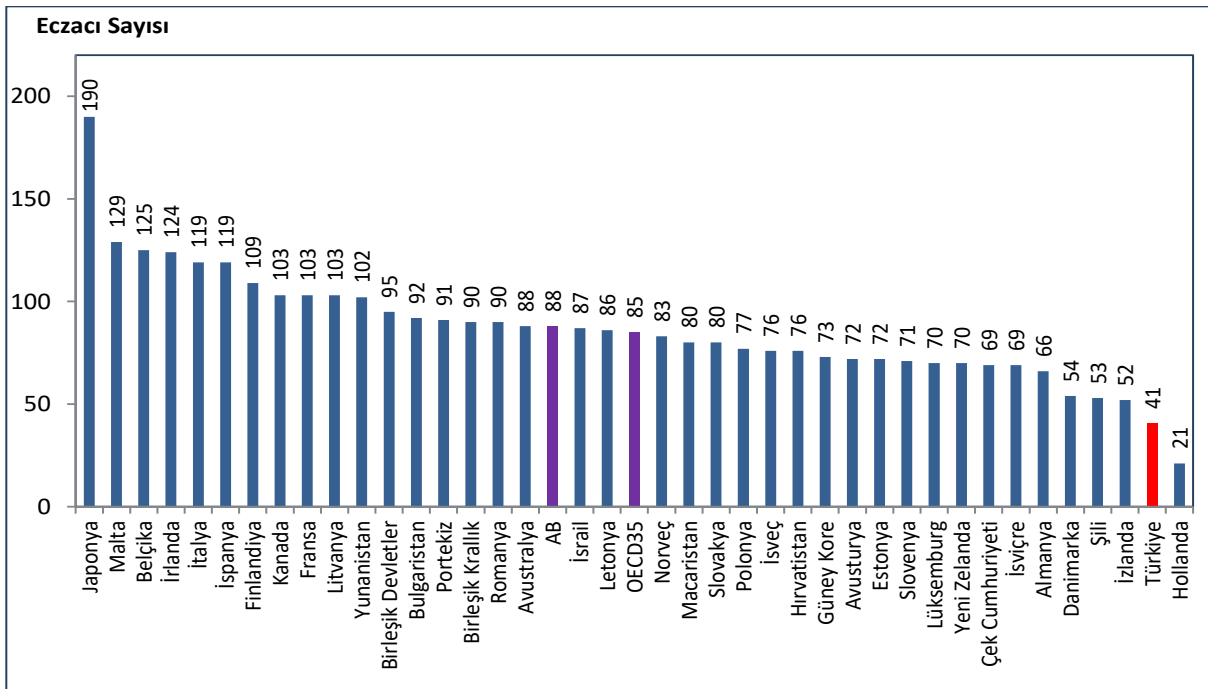
Şekil 10.13. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Eczacı Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: 2002 yılı verisine serbest eczanelerde çalışan ikinci eczacı ve yardımcı eczacı sayısı dahil değildir.

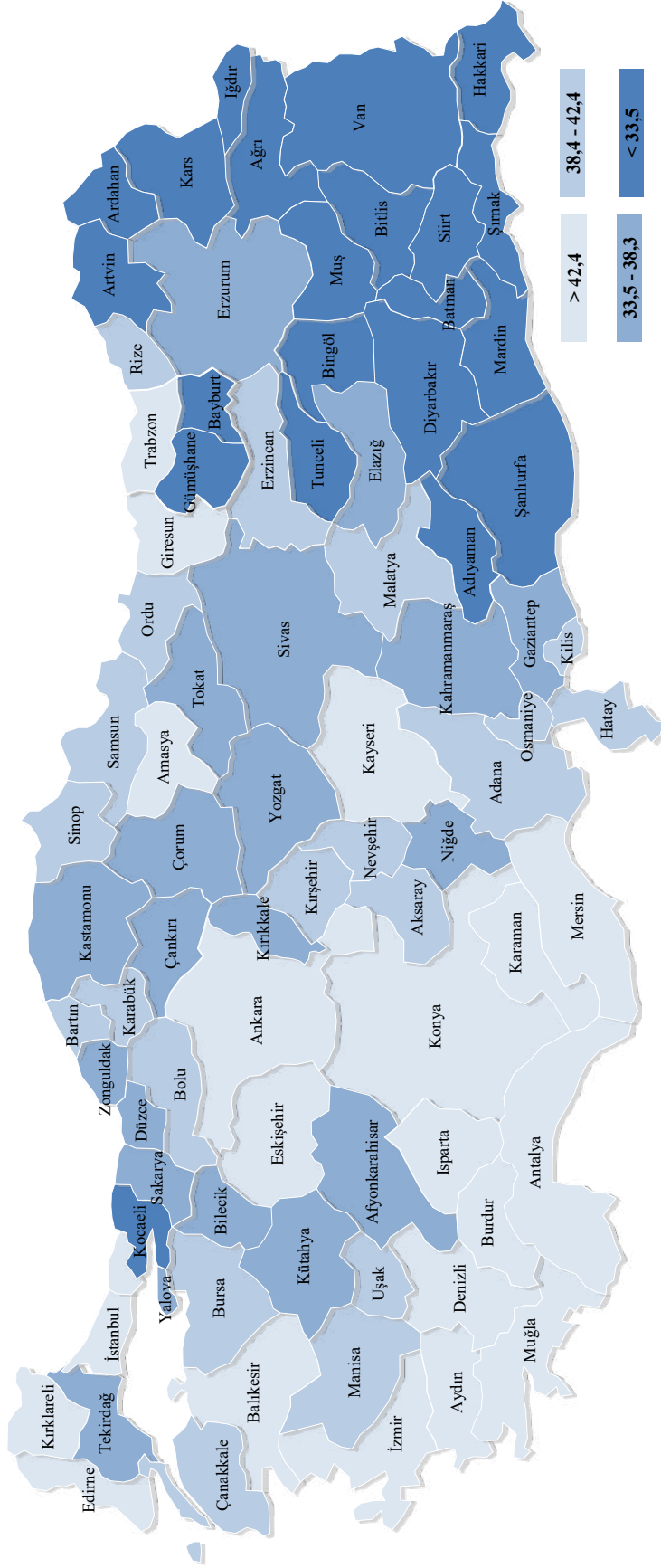
Şekil 10.14. 100.000 Kişiye Düşen Eczacı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2020, EUROSTAT Veri Tabanı

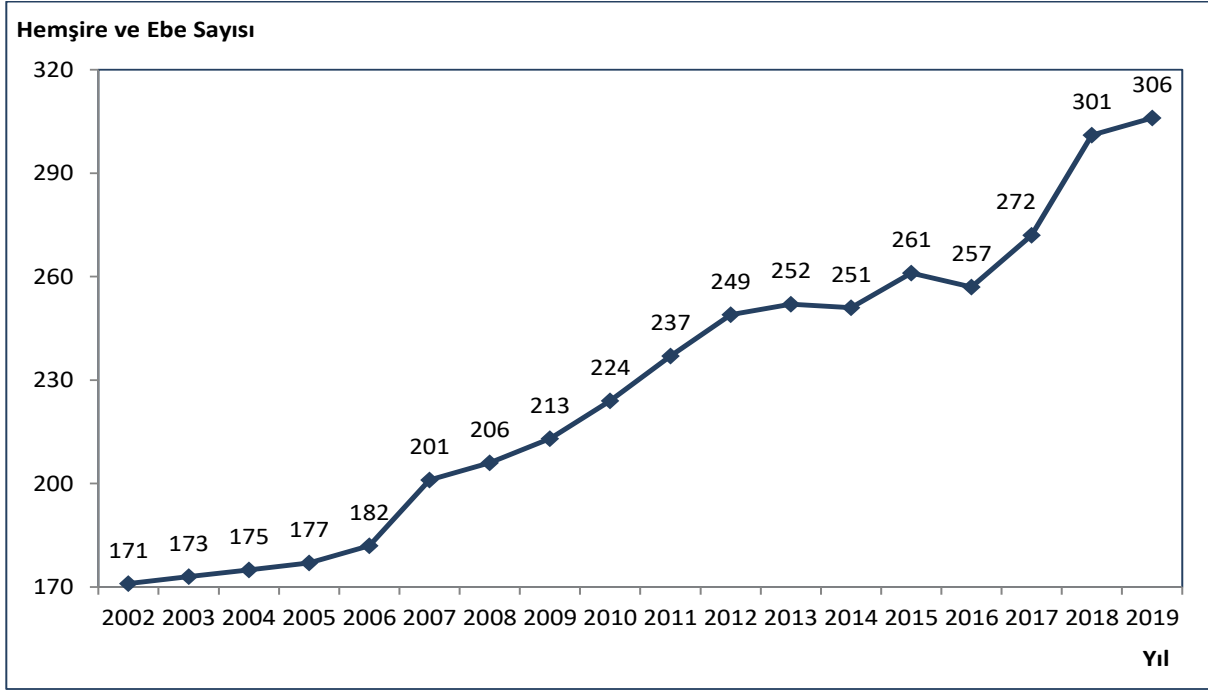
Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

Harita 10.5. İllere Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Eczacı Sayısı, Tüm Sektörler, 2019

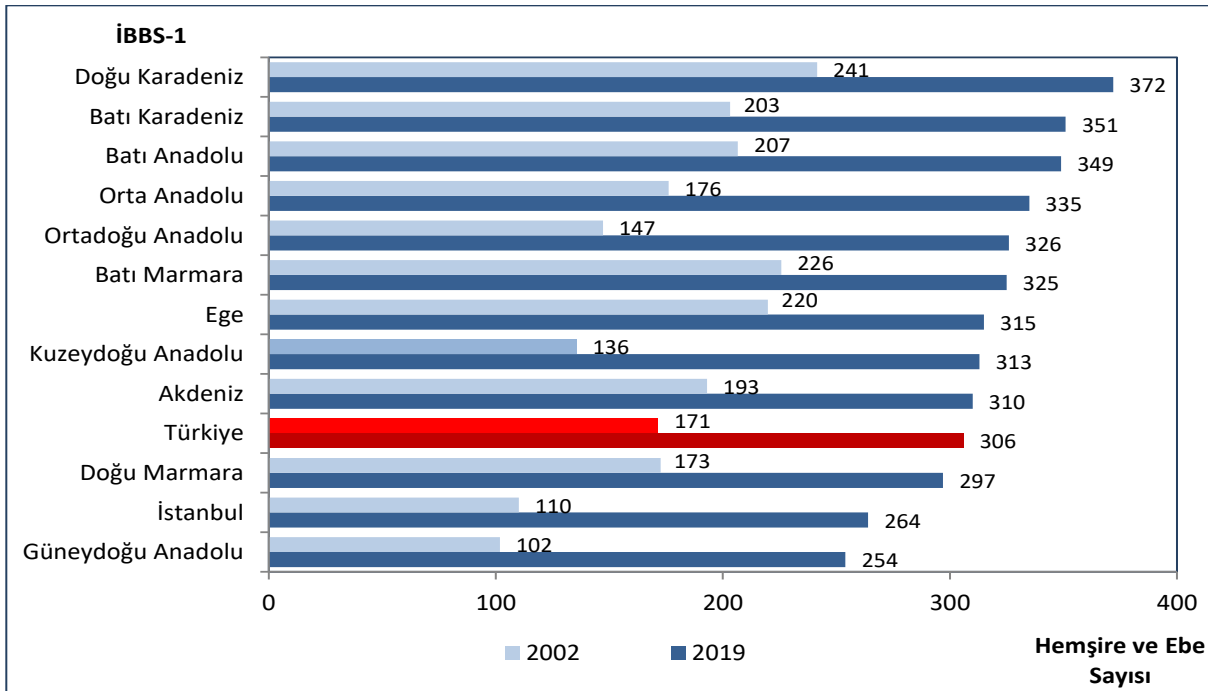
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.15. Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Tüm Sektörler

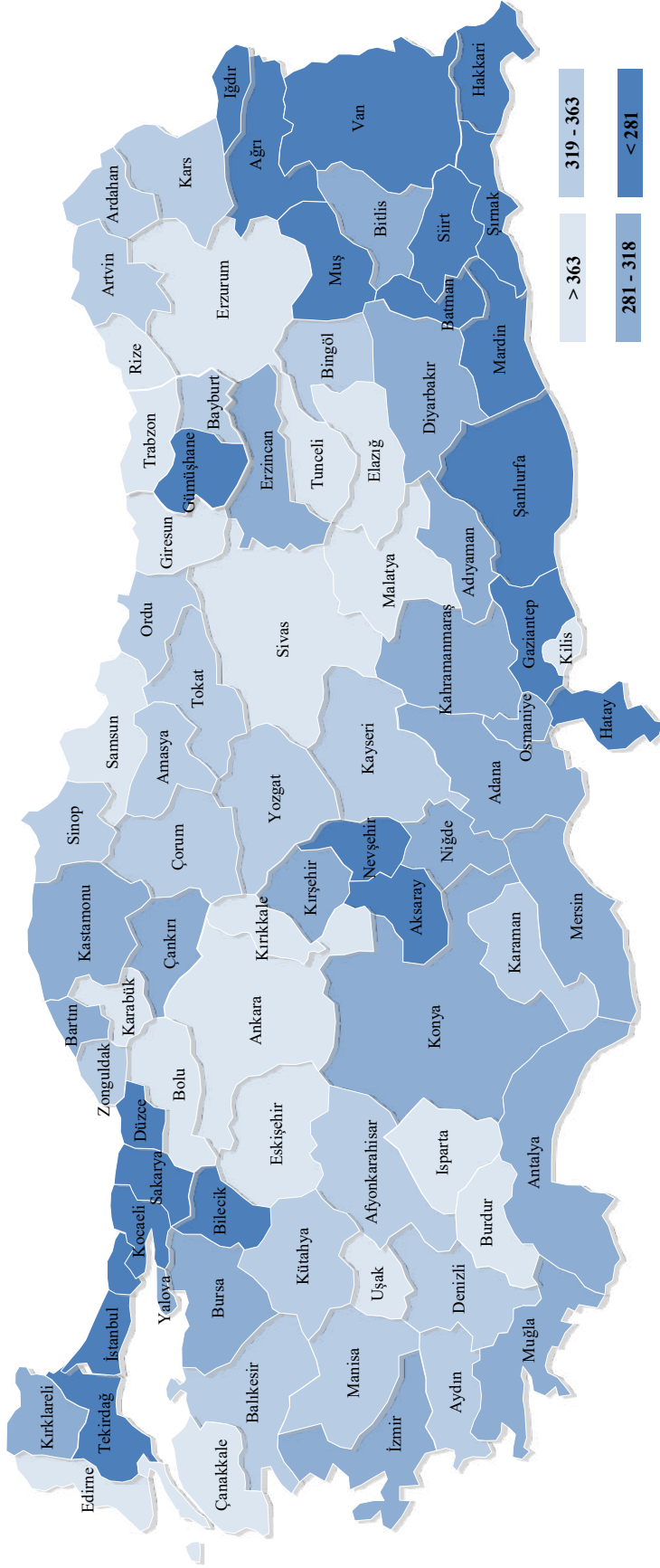
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.16. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2019

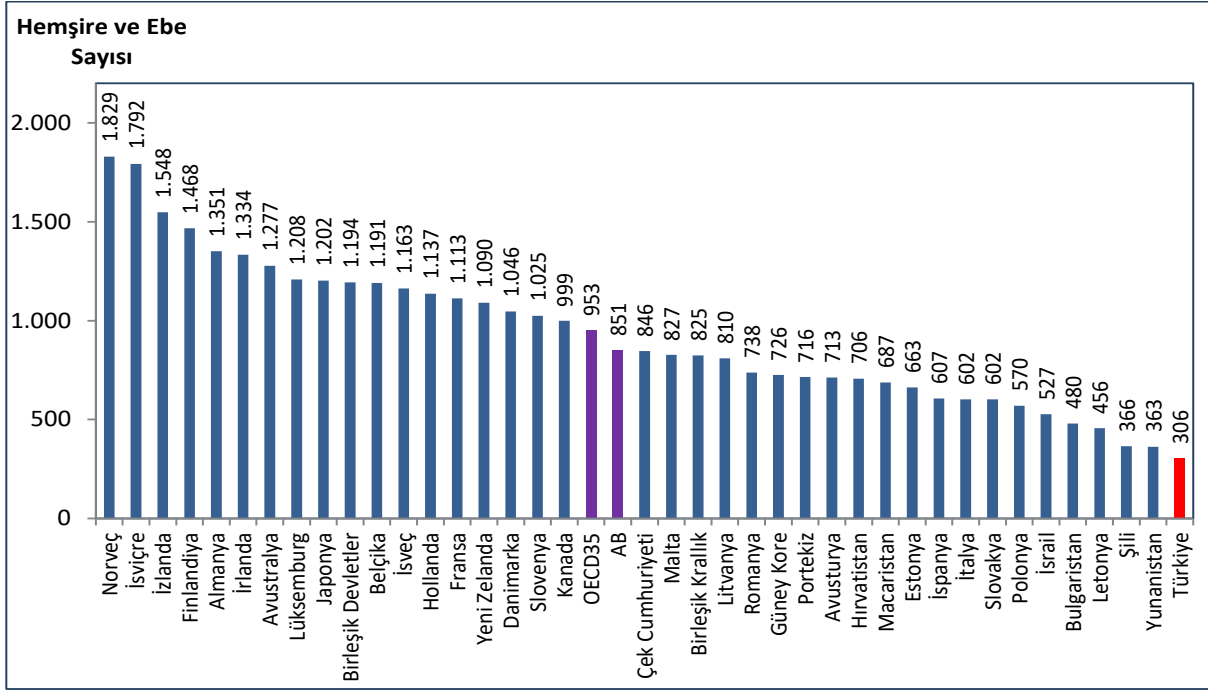
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Harita 10.6. İllere Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Tüm Sektörler, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

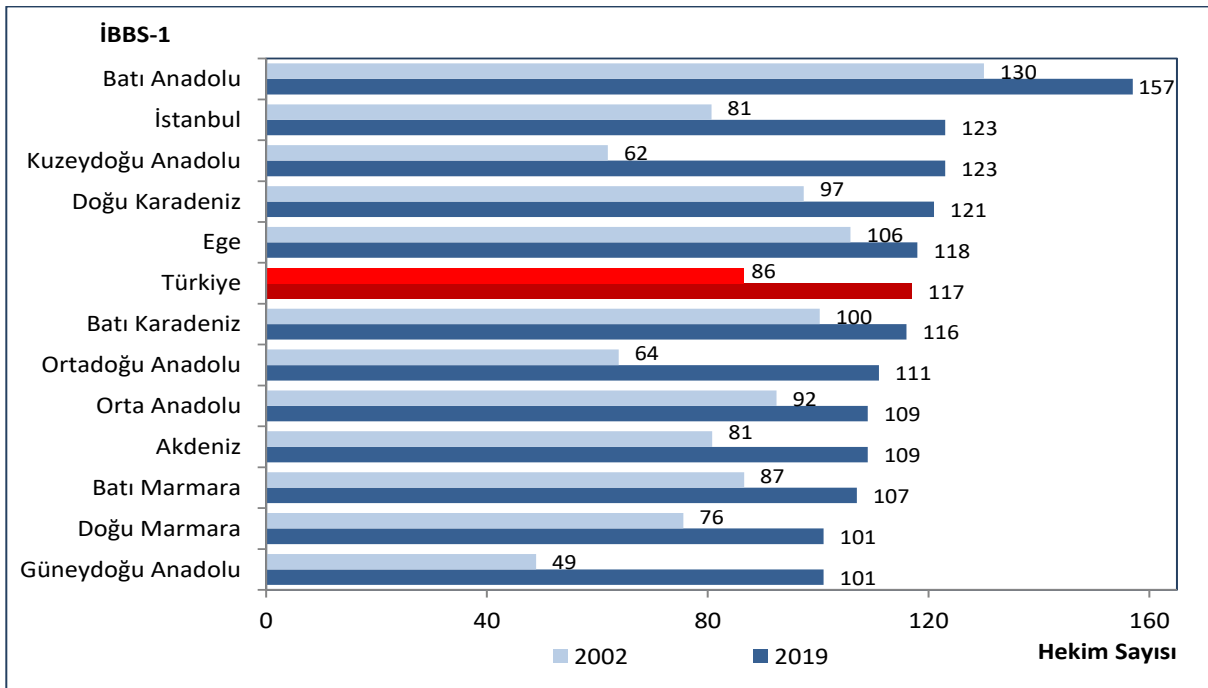
Şekil 10.17. 100.000 Kişiyeye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2020, EUROSTAT Veri Tabanı

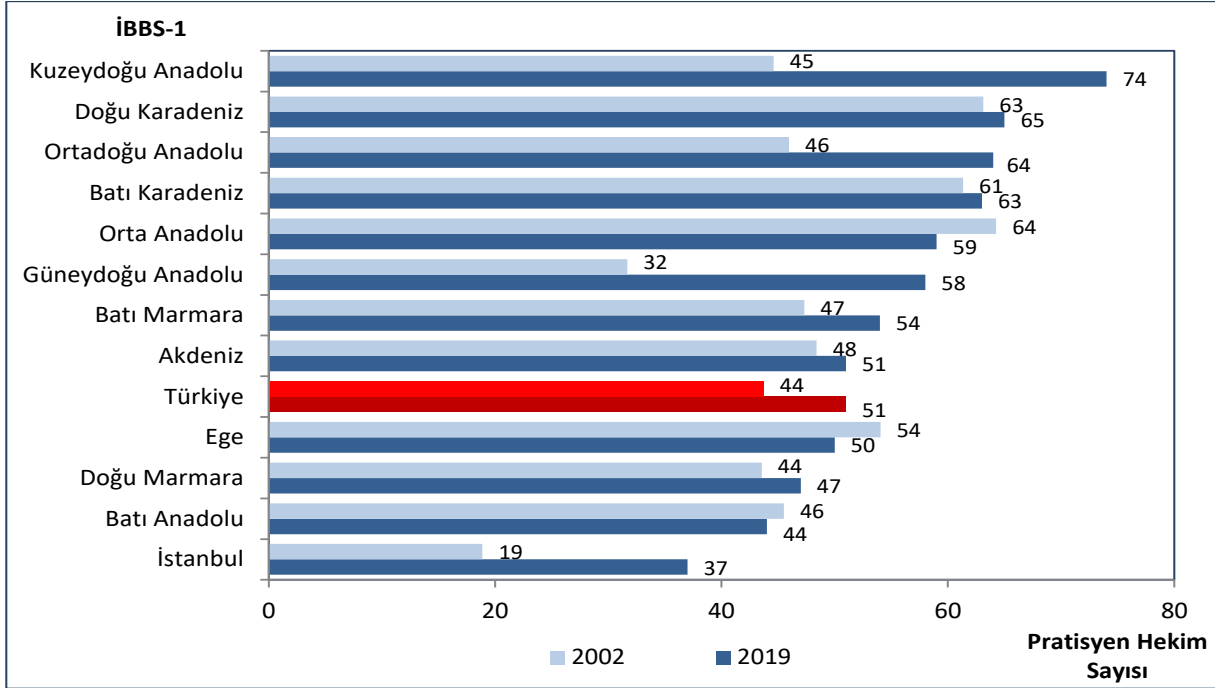
Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 10.18. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2019

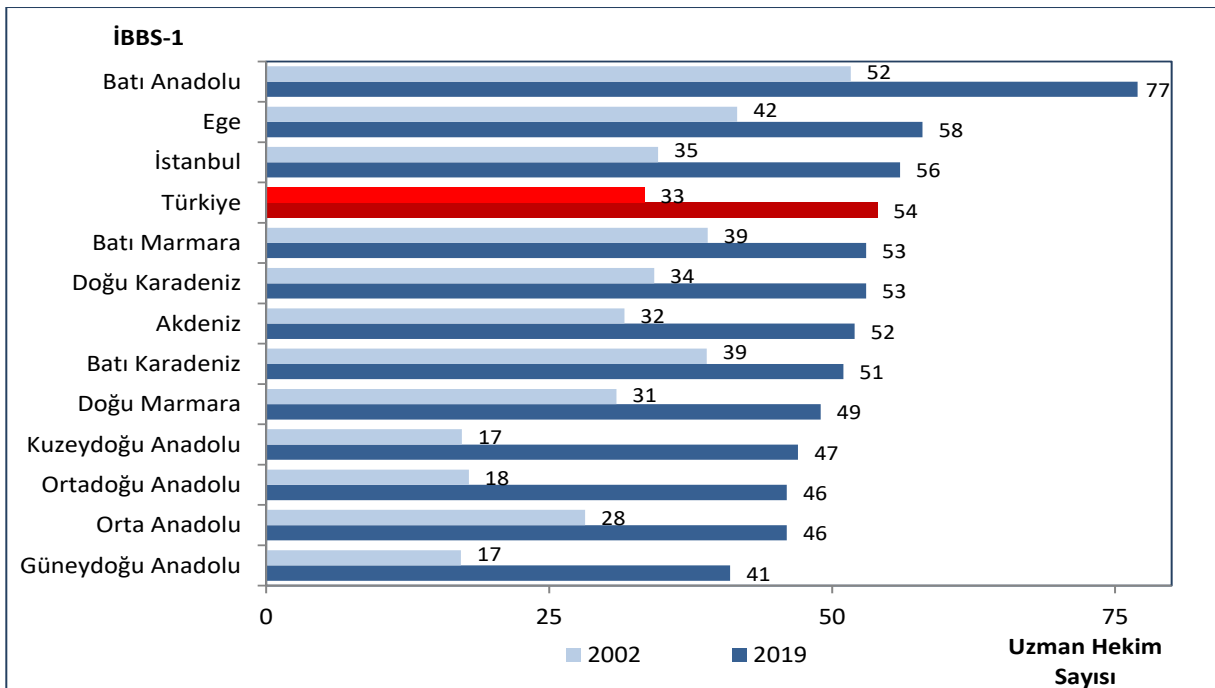
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.19. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Pratisyen Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2019

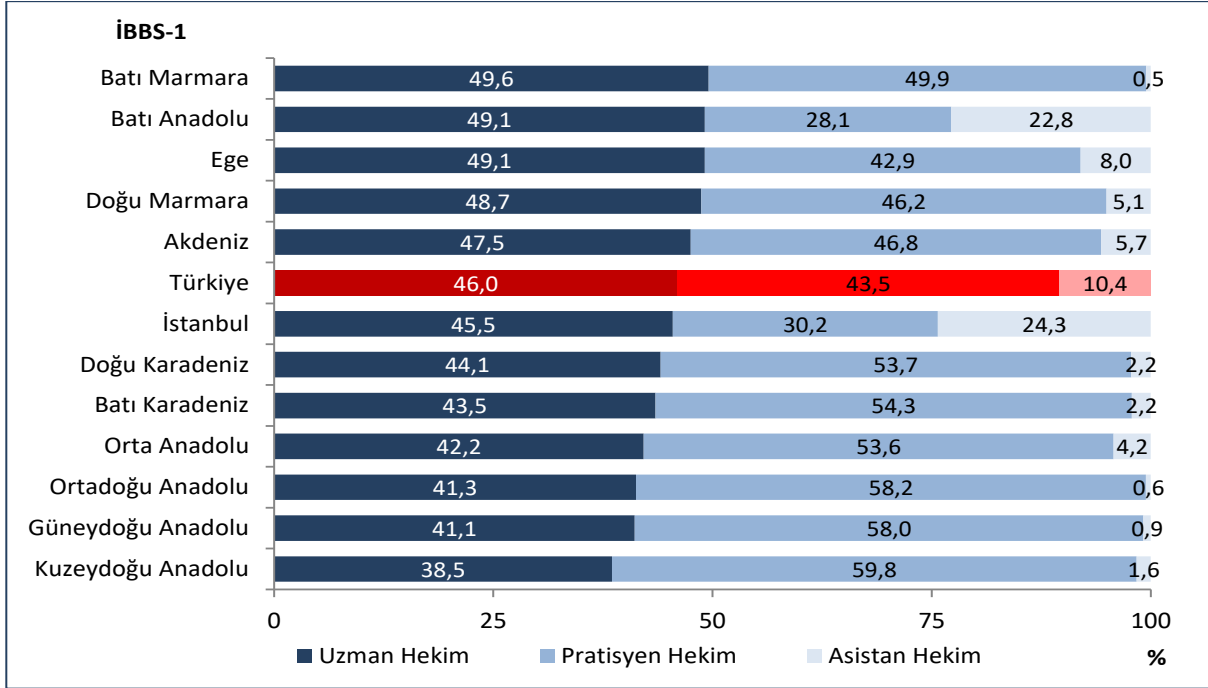
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.20. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Uzman Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2019

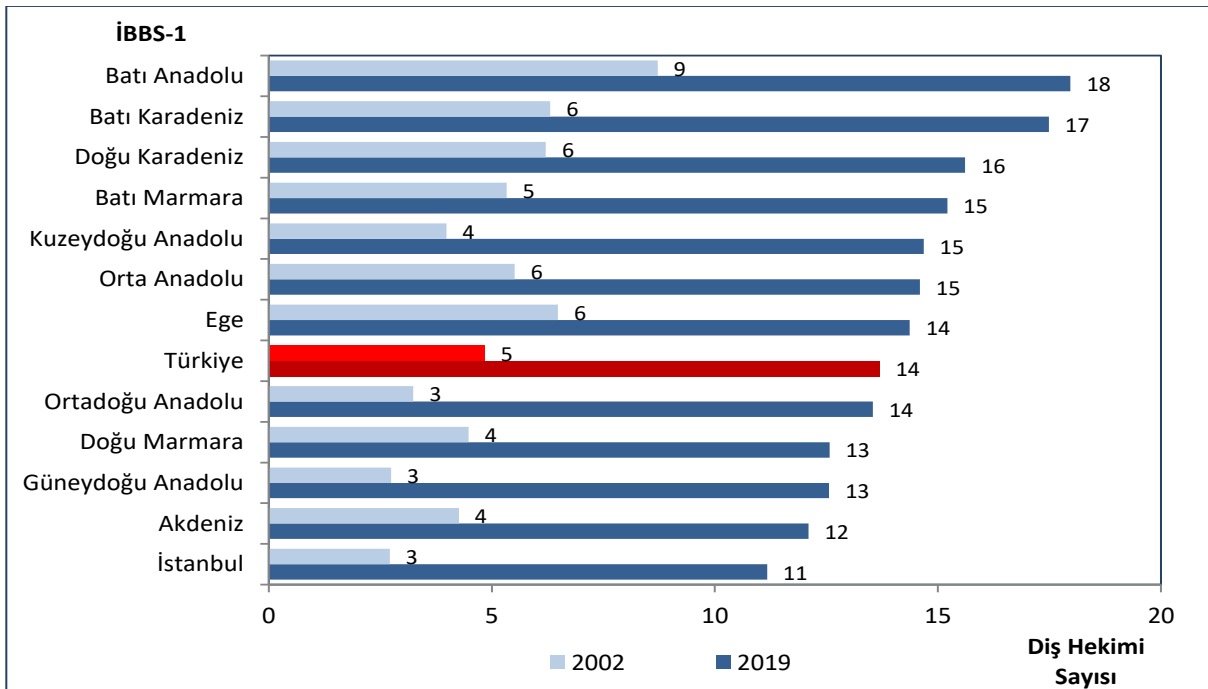
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.21. İBBS-1'e Göre Uzman Hekim, Pratisyen Hekim ve Asistan Hekim Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, (%), 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.22. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Diş Hekimi Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

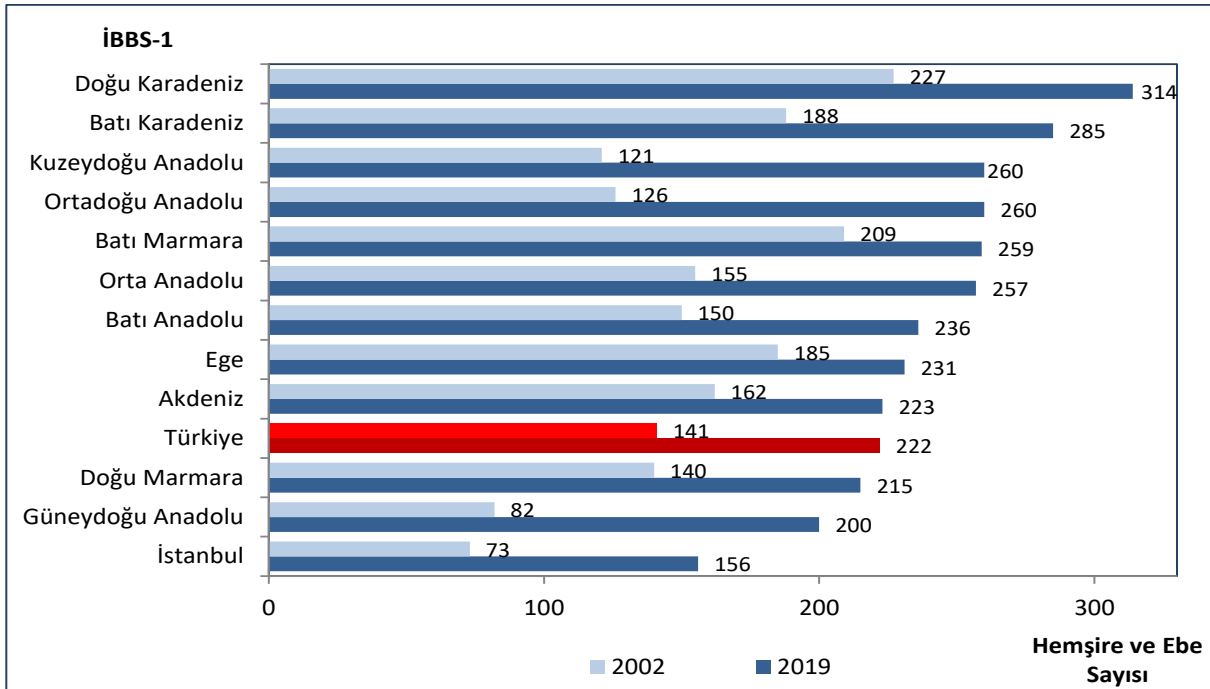
Not: 2002 yılı verisine asistan diş hekimi dahil değildir.

Tablo 10.5. İBBS-1'e Göre Diş Hekimi, Uzman Diş Hekimi ve Asistan Diş Hekimi Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, (%), 2019

İBBS-1	Uzman Diş Hekimi	Diş Hekimi	Asistan Diş Hekimi
İstanbul	10,2	89,0	0,8
Batı Marmara	7,5	92,5	0,0
Ege	10,2	89,2	0,7
Doğu Marmara	7,9	91,9	0,2
Batı Anadolu	20,4	78,4	1,2
Akdeniz	8,4	91,2	0,4
Orta Anadolu	6,6	93,1	0,3
Batı Karadeniz	6,5	93,1	0,4
Doğu Karadeniz	8,6	91,4	0,0
Kuzeydoğu Anadolu	2,5	96,9	0,6
Ortadoğu Anadolu	3,0	97,0	0,0
Güneydoğu Anadolu	3,5	96,5	0,0
Türkiye	9,2	90,3	0,5

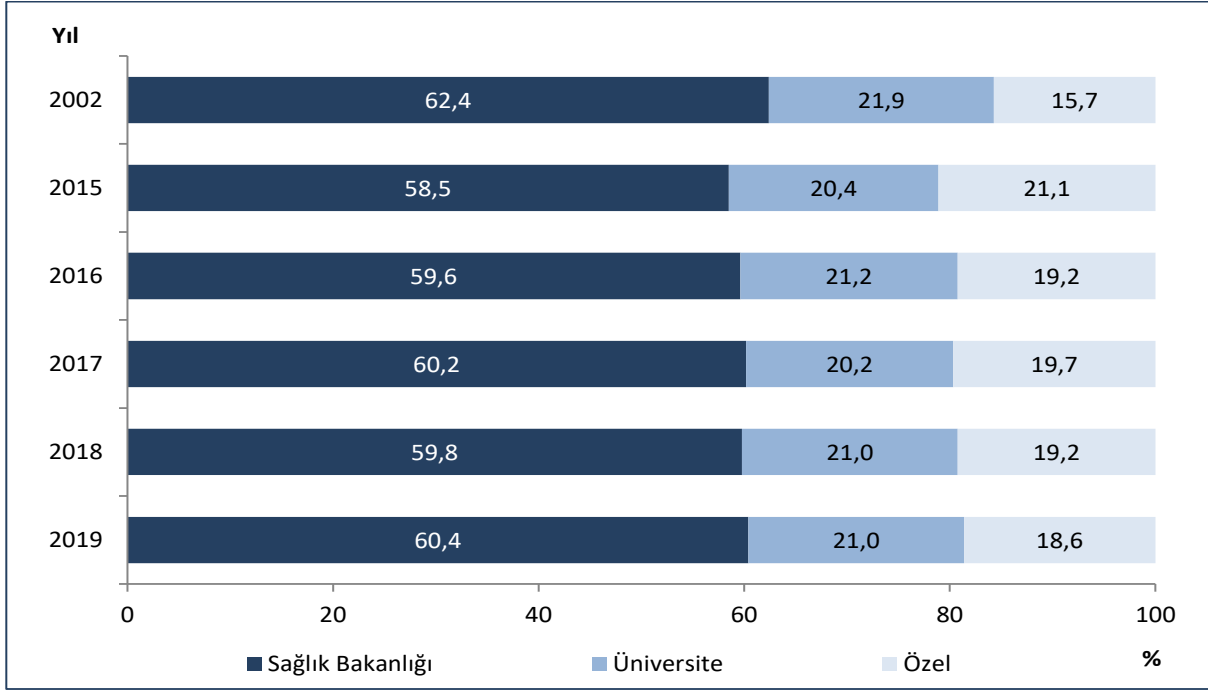
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.23. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2019

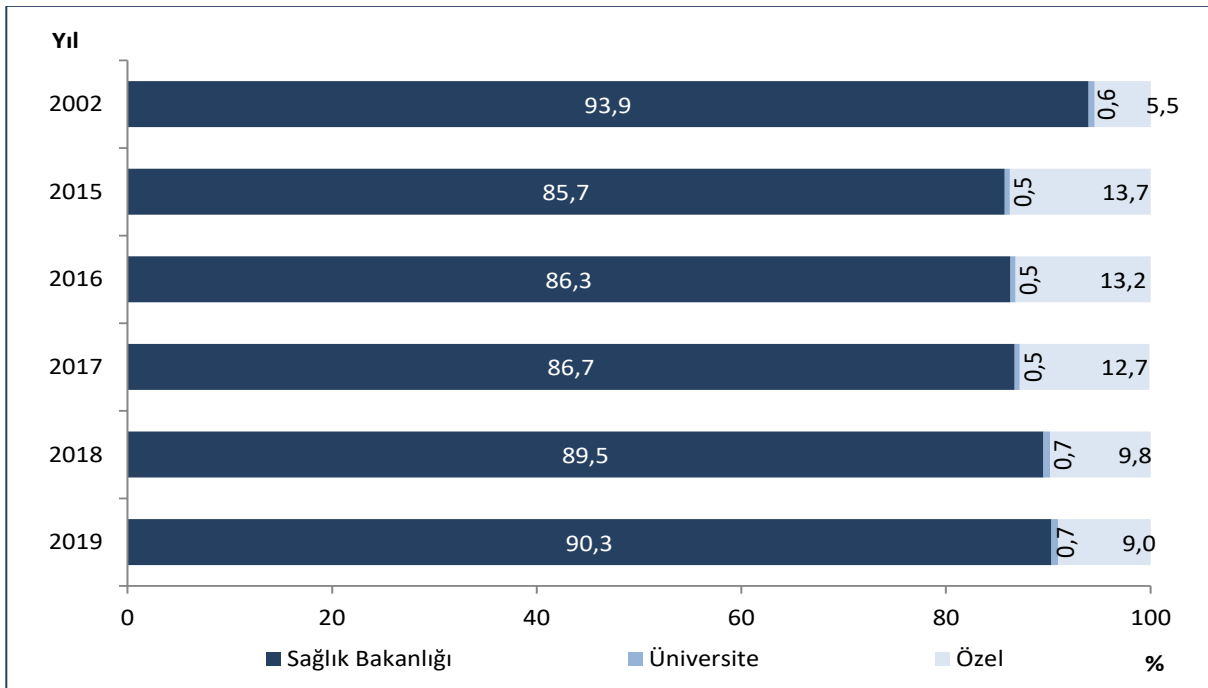
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.24. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Hekim Sayısının Dağılımı, (%)

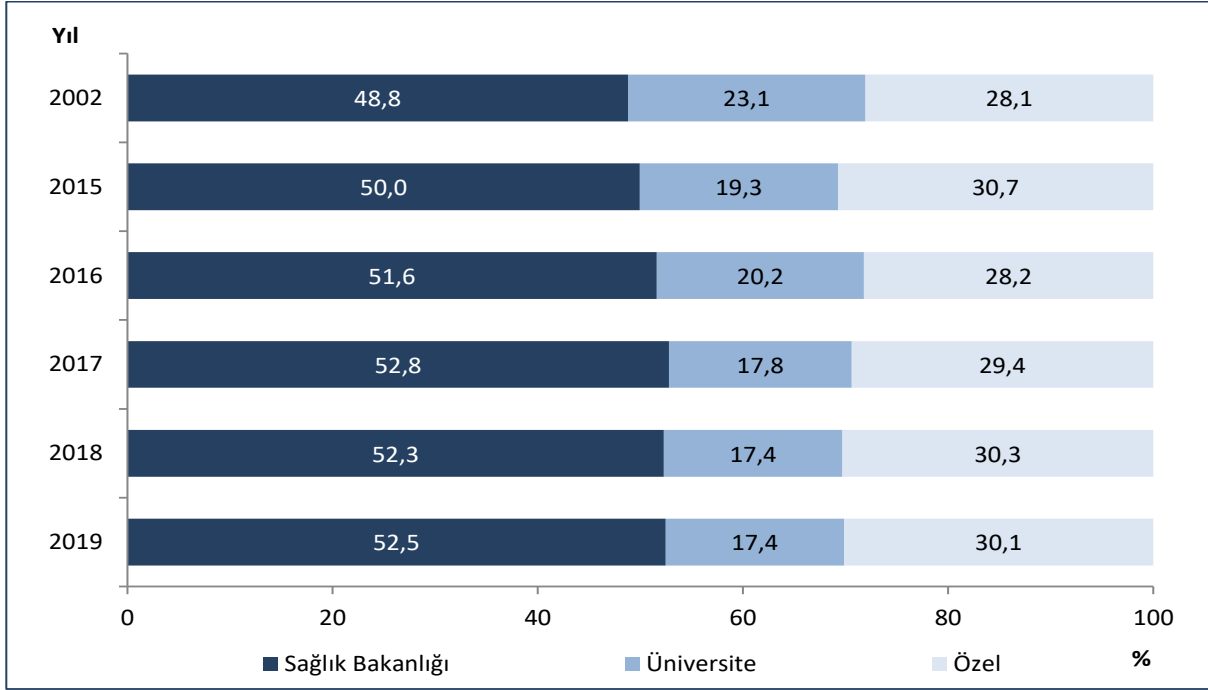
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.25. Yıllara ve Sektörlere Göre Pratisyen Hekim Sayısının Dağılımı, (%)

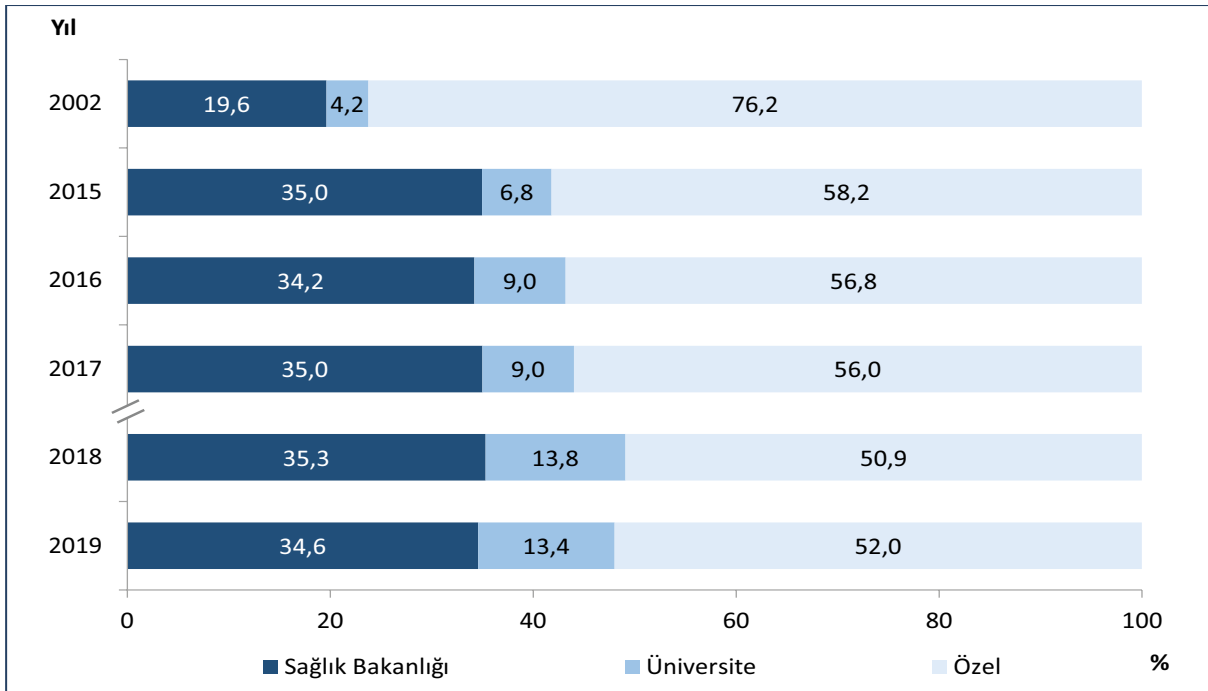
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.26. Yıllara ve Sektörlere Göre Uzman Hekim Sayısının Dağılımı, (%)

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

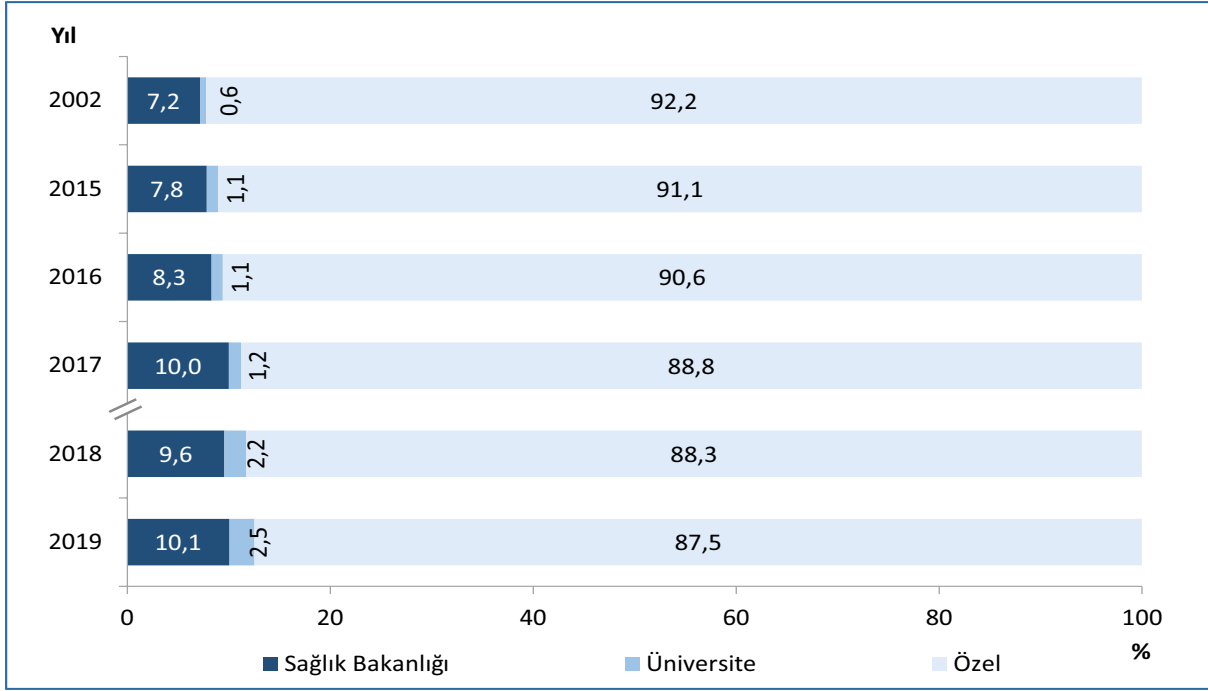
Şekil 10.27. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Dış Hekimi Sayısının Dağılımı, (%)

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: 2018 ve 2019 yılı toplam dış hekimi sayısı diğer yıllardan farklı olarak asistan dış hekimi sayısını da içermektedir. Asistan dış hekimi dahil edilmediğinde 2019 yılı toplam dış hekimi sayısının dağılımı Sağlık Bakanlığı için %37,0, Üniversite için %7,1 ve Özel için %55,9'dur.

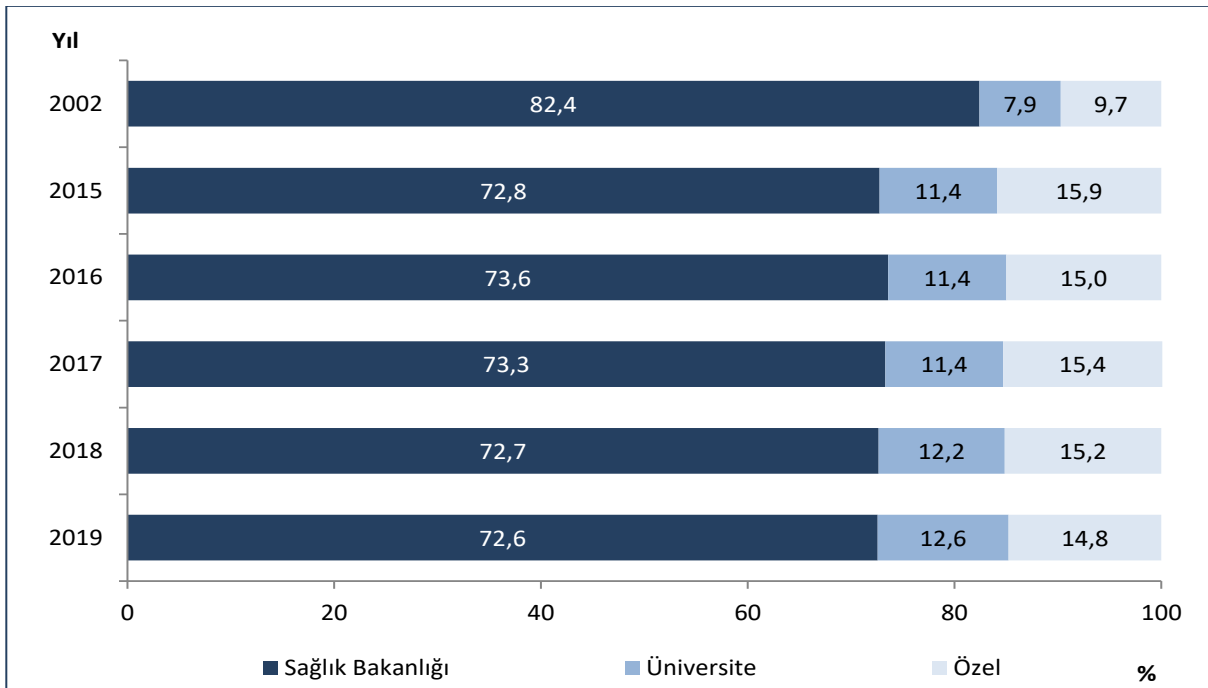
Şekil 10.28. Yıllara ve Sektörlere Göre Eczacı Sayısının Dağılımı, (%)

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: 2018 ve 2019 yılı toplam eczacı sayısı diğer yıllardan farklı olarak serbest eczanelerde çalışan ikinci eczacı ve yardımcı eczacı sayısını da içermektedir. İkinci eczacı ve yardımcı eczacı dahil edilmediğinde 2019 yılı eczacı sayısının dağılımı Sağlık Bakanlığı için %10,7, Üniversite için %2,6 ve Özel için %86,6'dır.

Şekil 10.29. Yıllara ve Sektörlere Göre Hemşire ve Ebe Sayısının Dağılımı, (%)

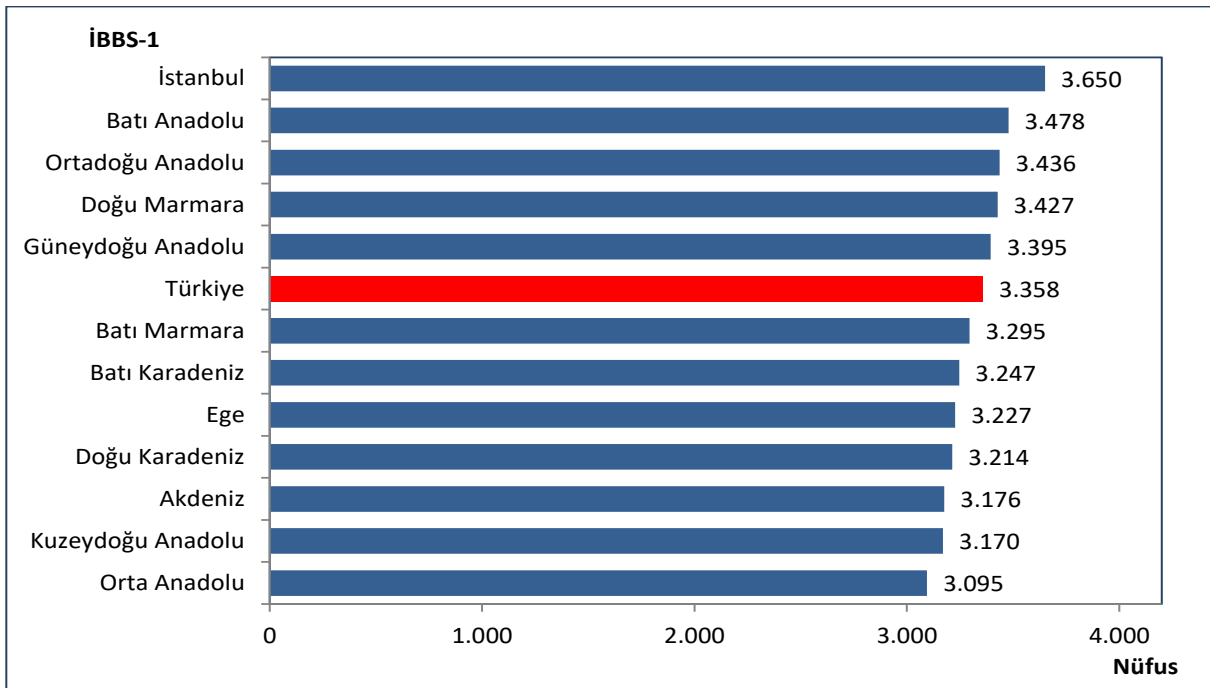
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 10.6. Sağlık Personelinin Hizmet Birimlerine Göre Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, 2019

	Hastaneler	Aile Hekimliği Birimi	Diğer Kurumlar	Toplam
Uzman Hekim	41.680	1.981	1.037	44.698
Pratisyen Hekim	13.420	22.781	6.099	42.300
Asistan Hekim	10.147	-	-	10.147
Toplam Hekim	65.247	24.762	7.136	97.145
Toplam Dış Hekimi	5.144	-	6.243	11.387
Eczacı	3.052	-	352	3.404
Hemşire	118.625	8.143	5.565	132.333
Ebe	27.902	13.159	11.015	52.076
Diğer Sağlık Personeli	76.067	1.892	46.799	124.758
Diğer Personel ve Hizmet Alımı	188.890	16.815	23.630	229.335
Toplam Personel	484.927	64.771	100.740	650.438

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 10.30. İBBS-1'e Göre Aktif Çalışan Aile Hekimi Başına Düşen Nüfus, 2019

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 10.7. Öğretim Yıllarına Göre Tıp Fakültesi, Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları

Öğretim Yılı	Fakülte Sayısı	Öğrenci Sayısı			Öğretim Üyesi Sayısı
		Yeni Kayıt Yapılan	Toplam	Mezun Olan	
2002-2003	44	4.998	31.966	4.804	7.172
2015-2016	85	13.059	71.370	6.896	14.263
2016-2017	85	13.044	75.902	7.651	13.123
2017-2018	94	14.555	82.865	8.530	14.133
2018-2019	96	15.859	89.356	9.395	14.810
2019-2020	103	17.076	95.035	10.854	15.842

Kaynak: YÖK, Yükseköğretim İstatistikleri

Not: Mezun sayıları bir önceki döneme ait mezun sayıdır.

Tablo 10.8. Öğretim Yıllarına Göre Diş Hekimliği Fakültesi, Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları

Öğretim Yılı	Fakülte Sayısı	Öğrenci Sayısı			Öğretim Üyesi Sayısı
		Yeni Kayıt Yapılan	Toplam	Mezun Olan	
2002-2003	14	975	5.256	813	605
2015-2016	43	3.825	17.027	1.710	1.636
2016-2017	46	4.269	18.890	2.128	1.541
2017-2018	50	4.895	21.285	2.584	1.723
2018-2019	63	6.612	24.896	2.980	1.930
2019-2020	76	7.442	28.941	3.119	2.118

Kaynak: YÖK, Yükseköğretim İstatistikleri

Not: Mezun sayıları bir önceki döneme ait mezun sayıdır.

Tablo 10.9. Öğretim Yıllarına Göre Eczacılık Fakültesi, Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları

Öğretim Yılı	Fakülte Sayısı	Öğrenci Sayısı			Öğretim Üyesi Sayısı
		Yeni Kayıt Yapılan	Toplam	Mezun Olan	
2002-2003	11	939	4.120	919	354
2015-2016	25	2.135	10.108	1.304	726
2016-2017	29	2.319	10.905	1.448	741
2017-2018	31	2.613	11.953	1.545	786
2018-2019	35	3.605	13.943	1.723	862
2019-2020	37	3.883	15.880	1.759	949

Kaynak: YÖK, Yükseköğretim İstatistikleri

Not: Mezun sayıları bir önceki döneme ait mezun sayıdır.

Tablo 10.10. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2019

İl Adı	Uzman Hekim	Pratisyen Hekim	Asistan Hekim	Toplam Hekim	Toplam Dış Hekimi	Eczacı	Hemşire	Ebe	Diğer Sağlık Personeli
Adana	2.369	1.269	817	4.455	796	950	5.334	1.485	5.163
Adıyaman	374	472	85	931	184	209	1.368	573	1.435
Afyonkarahisar	530	451	170	1.151	206	278	1.789	535	1.716
Ağrı	235	320	4	559	56	124	765	279	756
Amasya	224	229	7	460	100	144	781	339	1.014
Ankara	9.556	2.710	5.259	17.525	3.253	2.836	17.201	3.300	14.636
Antalya	3.070	1.403	937	5.410	1.420	1.378	5.770	1.841	6.022
Artvin	107	179	3	289	36	56	417	200	529
Aydın	1.135	645	358	2.138	445	510	2.587	1.043	2.388
Balıkesir	1.053	703	100	1.856	380	536	2.904	1.376	2.763
Bilecik	117	153	1	271	67	75	423	162	589
Bingöl	139	220	3	362	73	72	629	289	674
Bitlis	164	303	3	470	62	81	765	225	687
Bolu	350	200	218	768	180	133	1.084	296	960
Burdur	173	207	2	382	74	129	659	334	831
Bursa	2.800	1.501	900	5.201	1.180	1.173	6.802	1.786	5.655
Çanakkale	553	330	199	1.082	184	217	1.423	592	1.423
Çankırı	105	142	0	247	69	68	402	154	704
Çorum	381	370	66	817	132	203	1.425	483	1.379
Denizli	1.060	561	356	1.977	408	513	2.584	1.026	2.614
Diyarbakır	1.266	1.038	511	2.815	485	502	4.089	1.028	3.224
Edirne	552	257	430	1.239	182	198	1.412	393	1.129
Elazığ	604	404	10	1.018	217	216	2.022	581	1.516
Erzincan	219	191	55	465	81	94	521	212	655
Erzurum	722	578	395	1.695	269	260	2.482	586	1.918
Eskişehir	1.090	482	461	2.033	385	474	3.164	747	2.570
Gaziantep	1.581	992	397	2.970	613	765	4.406	1.184	3.390
Giresun	360	321	25	706	109	200	1.234	476	1.462
Gümüşhane	84	114	1	199	39	35	322	112	417
Hakkari	129	196	3	328	48	49	409	187	494
Hatay	1.195	975	222	2.392	486	647	3.370	1.025	3.109
Isparta	557	297	315	1.169	259	207	1.689	538	1.417
Mersin	1.621	961	340	2.922	600	837	4.199	1.657	3.900
İstanbul	21.054	7.083	6.751	34.888	8.340	6.596	35.067	5.945	28.936
İzmir	6.299	2.366	2.518	11.183	2.309	2.144	10.219	2.684	9.189
Kars	205	256	47	508	50	69	623	290	630
Kastamonu	224	321	3	548	93	131	849	249	1.045
Kayseri	1.303	733	739	2.775	582	658	3.843	1.099	3.567
Kırklareli	284	235	1	520	123	162	724	328	782
Kırşehir	177	171	12	360	58	99	471	257	759
Kocaeli	1.785	906	426	3.117	702	592	4.160	1.189	3.951

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 10.10. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2019 - Devamı

İl Adı	Uzman Hekim	Pratisyen Hekim	Asistan Hekim	Toplam Hekim	Toplam Dış Hekimi	Eczacı	Hemşire	Ebe	Diğer Sağlık Personeli
Konya	2.012	1.259	1.118	4.389	828	977	5.546	1.437	5.176
Kütahya	412	311	78	801	177	212	1.418	470	1.441
Malatya	834	509	378	1.721	301	333	2.423	925	2.174
Manisa	1.381	850	323	2.554	360	606	3.488	1.206	2.991
Kahramanmaraş	797	685	266	1.748	285	388	2.716	841	2.623
Mardin	450	617	2	1.069	183	248	1.443	542	1.479
Muğla	975	613	139	1.727	423	509	2.035	886	2.255
Muş	168	266	4	438	55	75	681	228	623
Nevşehir	192	196	1	389	76	118	586	247	830
Niğde	211	216	3	430	83	132	705	322	912
Ordu	582	502	34	1.118	258	306	1.784	664	1.853
Rize	326	228	174	728	165	142	999	257	914
Sakarya	785	586	262	1.633	339	366	1.899	659	1.797
Samsun	1.476	842	611	2.929	522	560	3.973	1.099	3.742
Siirt	173	255	1	429	55	86	671	183	636
Sinop	136	164	0	300	58	86	553	195	700
Sivas	567	451	199	1.217	275	232	1.868	609	1.764
Tekirdağ	804	522	226	1.552	359	354	1.952	599	1.804
Tokat	434	405	146	985	225	217	1.658	538	1.630
Trabzon	870	485	507	1.862	375	376	2.860	672	2.624
Tunceli	67	99	1	167	31	23	210	149	356
Şanlıurfa	1.089	1.229	200	2.518	338	642	3.217	988	2.660
Uşak	297	218	6	521	152	149	939	498	879
Van	656	623	270	1.549	220	261	2.420	656	2.063
Yozgat	291	330	40	661	90	141	1.085	430	1.113
Zonguldak	511	338	225	1.074	218	224	1.703	462	1.297
Aksaray	279	256	6	541	98	162	781	292	969
Bayburt	55	71	1	127	17	20	206	74	270
Karaman	177	163	7	347	68	109	608	226	655
Kırıkkale	273	180	160	613	158	106	803	261	1.080
Batman	377	377	4	758	111	183	1.290	356	1.231
Şırnak	208	354	5	567	88	109	672	246	649
Bartın	122	134	2	258	51	81	405	160	433
Ardahan	53	96	1	150	27	24	225	107	306
İğdır	92	134	5	231	36	55	371	142	364
Yalova	255	159	0	414	99	103	576	185	715
Karabük	231	175	38	444	85	96	684	248	726
Kilis	113	161	3	277	40	56	374	156	464
Osmaniye	336	337	1	674	162	221	1.085	441	1.481
Düzce	326	202	171	699	99	133	804	231	779
Türkiye	85.199	46.843	28.768	160.810	32.925	33.841	198.103	55.972	182.456

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Bölüm 10 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ 2018 yılı öncesi personel verileri “Aktif Çalışan Veri tabanı”ndan elde edilmiş olup 2018 yılı itibari ile veri toplama metodu değiştirilerek “Sağlık Personeli Takip Sistemi” (SPTS) veri tabanı kullanılmaya başlanmıştır.
- ☑ 2018 yılı itibari ile bölüm içerisinde yer alan personel verilerine Sağlık Bakanlığı Merkez Teşkilatında çalışan personel verileri dahil değildir. Merkez Teşkilatında çalışan personel verileri Tablo 10.4’te yer almaktadır.
- ☑ 2002 yılı SSK personel sayıları Sağlık Bakanlığı personel sayılarına dahil edildi.
- ☑ 2012 yılı öncesi personel sayılarına Milli Savunma Bakanlığına bağlı kurum ve kuruluşlarda çalışan sağlık personeli sayıları dahil değildir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan haritalar oluşturulurken 4’lü Likert ölçek kullanıldı ve ölçek aralıkları belirlenirken il sayıları eşit dağıtılmaya çalışıldı. Harita 10.5 hariç diğer haritalar oluşturulurken illere ait değerler en yakın tam sayıya, Harita 10.5 oluşturulurken ise illere ait değerler ondalıklı kısım tek hane olacak şekilde yuvarlandı. Likert ölçekler oluşturulurken bu tam sayılar dikkate alındı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
- ☑ TÜİK geçmişe dönük nüfus verilerini revize edebileceğinden bölüm içerisinde yer alan geçmiş yıllara ait verilerde farklılık görülebilir.
- ☑ **Sahip ve Mesul Müdür Eczacı:** Eczane ruhsatnamesine sahip ve bu eczaneyi işletme hakkını haiz eczacıyı ifade eder.
- ☑ **İkinci Eczacı:** Serbest eczanelerde, eczanenin sahip ve mesul müdürü olan eczacının yanında reçete sayısı ve/veya ciro gibi kriterlere göre çalıştırılması zorunlu olan veya isteğe bağlı olarak bu kriterlere tabi olmaksızın da çalışabilecek eczacıyı ifade eder.
- ☑ **Yardımcı Eczacı:** 2013 ve daha sonraki yıllarda eczacılık fakültesinde okumaya hak kazanıp mezun olduktan sonra serbest eczane açmak veya serbest eczanelerde mesul müdür olarak çalışmak için en az bir yıl müddetle hizmet sözleşmesine bağlı olarak mesul müdür eczacı ile birlikte serbest eczanelerde veya hastane eczanelerinde çalışan eczacıyı ifade eder.
- ☑ “Diğer Sağlık Personeli” sayısına aşağıdaki branşlarda çalışan personel dahil edildi; Ameliyat Teknisyeni, Anestezi Teknisyeni, Biyolog, Çevre Sağlığı Teknisyeni, Çocuk Gelişimcisi, Diş Protez Teknisyeni, Diş Teknisyeni, Diyetisyen, Ebe Yardımcısı, Fizik Tedavi Teknisyeni, Fizikoterapist, Fizyoterapist, Hemşire Yardımcısı, İlk ve Acil Yardım Teknisyeni, İlk ve Acil Yardım Teknikeri, Kalp Akciğer Pompa Çalışma Teknisyeni, Laboratuvar Teknikeri, Laboratuvar Teknisyeni, Odyolog, Odyometri Teknikeri, Odyometri Teknisyeni, Ortopedi Teknisyeni, Patolojik Anatomi Teknisyeni, Perfüzyonik Pompa Teknisyeni, Protez Teknisyeni, Psikolog, Röntgen Teknisyeni, Sağlık Fizikçisi, Sağlık Savaş Memuru, Sağlık Teknikeri, Sağlık Teknisyeni, Sosyal Çalışmacı, Tıbbi Sekreter, Tıbbi Teknolog, Toplum Sağlığı Teknisyeni.
- ☑ Sağlık Bakanlığının personel sayıları dağılımında belirtilen “Diğer Kurumlar”; 112 Acil Yardım İstasyonları, Verem Savaşı Dispanserleri, Kanseri Erken Teşhis ve Tarama Eğitim Merkezleri, Halk Sağlığı Laboratuvarları, ÇEKÜS Birimi, Ağız ve Diş Sağlığı Merkezleri personelini kapsar.
- ☑ Tıp fakültesi istatistiklerinin verildiği tabloda Atatürk, Gazi, Hacettepe ve İstanbul Üniversiteleri Tıp Fakültelerinin hem İngilizce hem de Türkçe eğitim veren bölümleri olup bunlar ayrıca sayılmadı. Başka bölümlerden gelen öğretim üyeleri sayıya dahil edilmedi.
- ☑ Fakültelerdeki öğretim üyesi sayısına profesör, doçent, yardımcı doçent sayıları dahildir.

BÖLÜM 11

Sağlık Ekonomisi ve Finansmanı

Tablo 11.1. Yıllara Göre Cari, Yatırım ve Toplam Sağlık Harcaması

Yıl	Ünit	GSYİH	Cari Sağlık Harcaması	Cari Sağlık Harcamasının GSYİH'ye Oranı (%)	Yatırım Harcaması	Yatırım Harcamasının GSYİH'ye Oranı (%)	Toplam Sağlık Harcaması (Cari+Yatırım)	Toplam Sağlık Harcamasının GSYİH'ye Oranı (%)
2002	Milyon ₺	362.110	18.331		443		18.774	
	Milyon ABD \$	238.145	12.056	5,1	291	0,1	12.347	5,2
	Milyon SGP ABD \$	612.447	31.004		749		31.753	
2006	Milyon ₺	795.757	40.949		3.120		44.069	
	Milyon ABD \$	552.367	28.424	5,1	2.166	0,4	30.590	5,5
	Milyon SGP ABD \$	944.158	48.585		3.702		52.287	
2007	Milyon ₺	887.714	46.495		4.409		50.904	
	Milyon ABD \$	683.020	35.774	5,2	3.392	0,5	39.167	5,7
	Milyon SGP ABD \$	1.041.680	54.559		5.174		59.733	
2008	Milyon ₺	1.002.756	52.320		5.420		57.740	
	Milyon ABD \$	782.865	40.847	5,2	4.231	0,5	45.078	5,8
	Milyon SGP ABD \$	1.139.548	59.457		6.159		65.616	
2009	Milyon ₺	1.006.372	55.294		2.616		57.911	
	Milyon ABD \$	651.543	35.799	5,5	1.694	0,3	37.492	5,8
	Milyon SGP ABD \$	1.113.541	61.183		2.895		64.078	
2010	Milyon ₺	1.167.664	58.623		3.054		61.678	
	Milyon ABD \$	777.461	39.033	5,0	2.034	0,3	41.067	5,3
	Milyon SGP ABD \$	1.269.621	63.742		3.321		67.063	
2011	Milyon ₺	1.404.928	65.372		3.236		68.607	
	Milyon ABD \$	837.924	38.989	4,7	1.930	0,2	40.919	4,9
	Milyon SGP ABD \$	1.454.111	67.660		3.349		71.009	
2012	Milyon ₺	1.581.479	70.288		3.901		74.189	
	Milyon ABD \$	877.676	39.008	4,4	2.165	0,2	41.173	4,7
	Milyon SGP ABD \$	1.550.689	68.919		3.825		72.744	
2013	Milyon ₺	1.823.427	79.702		4.688		84.390	
	Milyon ABD \$	958.125	41.880	4,4	2.463	0,3	44.343	4,6
	Milyon SGP ABD \$	1.703.670	74.467		4.380		78.848	
2014	Milyon ₺	2.054.898	88.878		5.871		94.750	
	Milyon ABD \$	939.923	40.654	4,3	2.685	0,3	43.339	4,6
	Milyon SGP ABD \$	1.860.471	80.469		5.316		85.785	
2015	Milyon ₺	2.350.941	96.786		7.782		104.568	
	Milyon ABD \$	867.071	35.696	4,1	2.870	0,3	38.566	4,4
	Milyon SGP ABD \$	2.022.940	83.282		6.696		89.978	
2016	Milyon ₺	2.626.560	112.540		7.216		119.756	
	Milyon ABD \$	869.241	37.244	4,3	2.388	0,3	39.632	4,6
	Milyon SGP ABD \$	2.116.185	90.672		5.814		96.486	
2017	Milyon ₺	3.133.704	130.981		9.666		140.647	
	Milyon ABD \$	859.055	35.906	4,2	2.650	0,3	38.556	4,5
	Milyon SGP ABD \$	2.282.304	95.395		7.040		102.435	
2018	Milyon ₺	3.758.316	154.998		10.236		165.234	
	Milyon ABD \$	797.124	32.875	4,1	2.171	0,3	35.045	4,4
	Milyon SGP ABD \$	2.337.508	96.402		6.366		102.768	
2019	Milyon ₺	4.320.191	187.673		13.357		201.031	
	Milyon ABD \$	760.778	33.049	4,3	2.352	0,3	35.401	4,7
	Milyon SGP ABD \$	2.347.246	101.967		7.257		109.224	

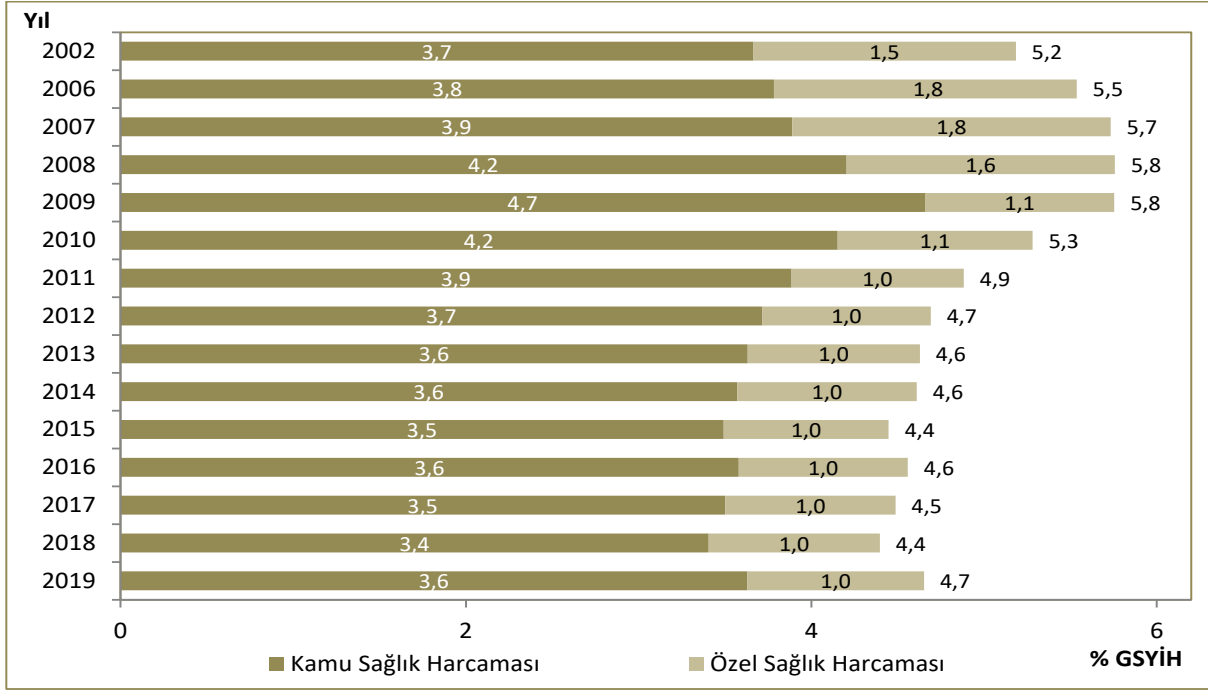
Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2020

Tablo 11.2. Yıllara Göre Kamu Cari, Kamu Yatırım ve Toplam Kamu Sağlık Harcaması

Yıl	Ünit	GSYİH	Kamu Cari Sağlık Harcaması	Kamu Cari Sağlık Harcamasının GSYİH'ye Oranı (%)	Kamu Yatırım Harcaması	Kamu Yatırım Harcamasının GSYİH'ye Oranı (%)	Toplam Kamu Sağlık Harcaması (Cari+Yatırım)	Toplam Kamu Sağlık Harcamasının GSYİH'ye Oranı (%)
2002	Milyon ₺	362.110	12.827		443		13.270	
	Milyon ABD \$	238.145	8.436	3,5	291	0,1	8.727	3,7
	Milyon SGP ABD \$	612.447	21.695		749		22.444	
2006	Milyon ₺	795.757	28.194		1.922		30.116	
	Milyon ABD \$	552.367	19.571	3,5	1.334	0,2	20.905	3,8
	Milyon SGP ABD \$	944.158	33.452		2.280		35.732	
2007	Milyon ₺	887.714	31.981		2.549		34.530	
	Milyon ABD \$	683.020	24.607	3,6	1.961	0,3	26.568	3,9
	Milyon SGP ABD \$	1.041.680	37.528		2.991		40.519	
2008	Milyon ₺	1.002.756	38.033		4.126		42.159	
	Milyon ABD \$	782.865	29.693	3,8	3.221	0,4	32.914	4,2
	Milyon SGP ABD \$	1.139.548	43.221		4.689		47.910	
2009	Milyon ₺	1.006.372	44.511		2.379		46.890	
	Milyon ABD \$	651.543	28.817	4,4	1.540	0,2	30.357	4,7
	Milyon SGP ABD \$	1.113.541	49.251		2.632		51.883	
2010	Milyon ₺	1.167.664	45.726		2.756		48.482	
	Milyon ABD \$	777.461	30.445	3,9	1.835	0,2	32.280	4,2
	Milyon SGP ABD \$	1.269.621	49.718		2.996		52.715	
2011	Milyon ₺	1.404.928	51.728		2.852		54.580	
	Milyon ABD \$	837.924	30.851	3,7	1.701	0,2	32.552	3,9
	Milyon SGP ABD \$	1.454.111	53.539		2.952		56.490	
2012	Milyon ₺	1.581.479	55.648		3.137		58.785	
	Milyon ABD \$	877.676	30.883	3,5	1.741	0,2	32.624	3,7
	Milyon SGP ABD \$	1.550.689	54.564		3.076		57.640	
2013	Milyon ₺	1.823.427	62.447		3.781		66.228	
	Milyon ABD \$	958.125	32.813	3,4	1.987	0,2	34.800	3,6
	Milyon SGP ABD \$	1.703.670	58.345		3.533		61.878	
2014	Milyon ₺	2.054.898	68.974		4.407		73.382	
	Milyon ABD \$	939.923	31.549	3,4	2.016	0,2	33.565	3,6
	Milyon SGP ABD \$	1.860.471	62.448		3.990		66.438	
2015	Milyon ₺	2.350.941	75.622		6.499		82.121	
	Milyon ABD \$	867.071	27.891	3,2	2.397	0,3	30.288	3,5
	Milyon SGP ABD \$	2.022.940	65.072		5.592		70.664	
2016	Milyon ₺	2.626.560	88.279		5.733		94.012	
	Milyon ABD \$	869.241	29.215	3,4	1.897	0,2	31.112	3,6
	Milyon SGP ABD \$	2.116.185	71.125		4.619		75.744	
2017	Milyon ₺	3.133.704	101.786		7.958		109.744	
	Milyon ABD \$	859.055	27.903	3,2	2.181	0,3	30.084	3,5
	Milyon SGP ABD \$	2.282.304	74.132		5.796		79.927	
2018	Milyon ₺	3.758.316	119.941		8.080		128.021	
	Milyon ABD \$	797.124	25.439	3,2	1.714	0,2	27.153	3,4
	Milyon SGP ABD \$	2.337.508	74.598		5.025		79.624	
2019	Milyon ₺	4.320.191	146.232		10.586		156.819	
	Milyon ABD \$	760.778	25.751	3,4	1.864	0,2	27.616	3,6
	Milyon SGP ABD \$	2.347.246	79.451		5.752		85.203	

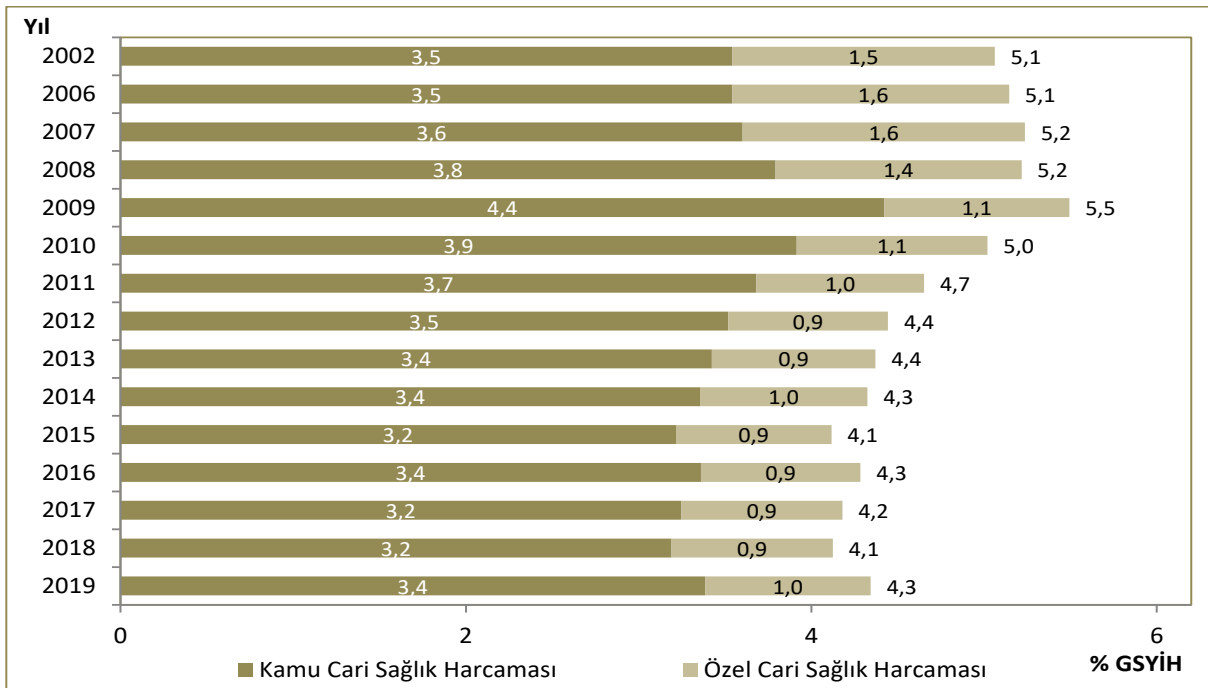
Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2020

Şekil 11.1. Yıllara Göre Kamu ve Özel Sağlık Harcamasının GSYİH İçindeki Payı, (%)

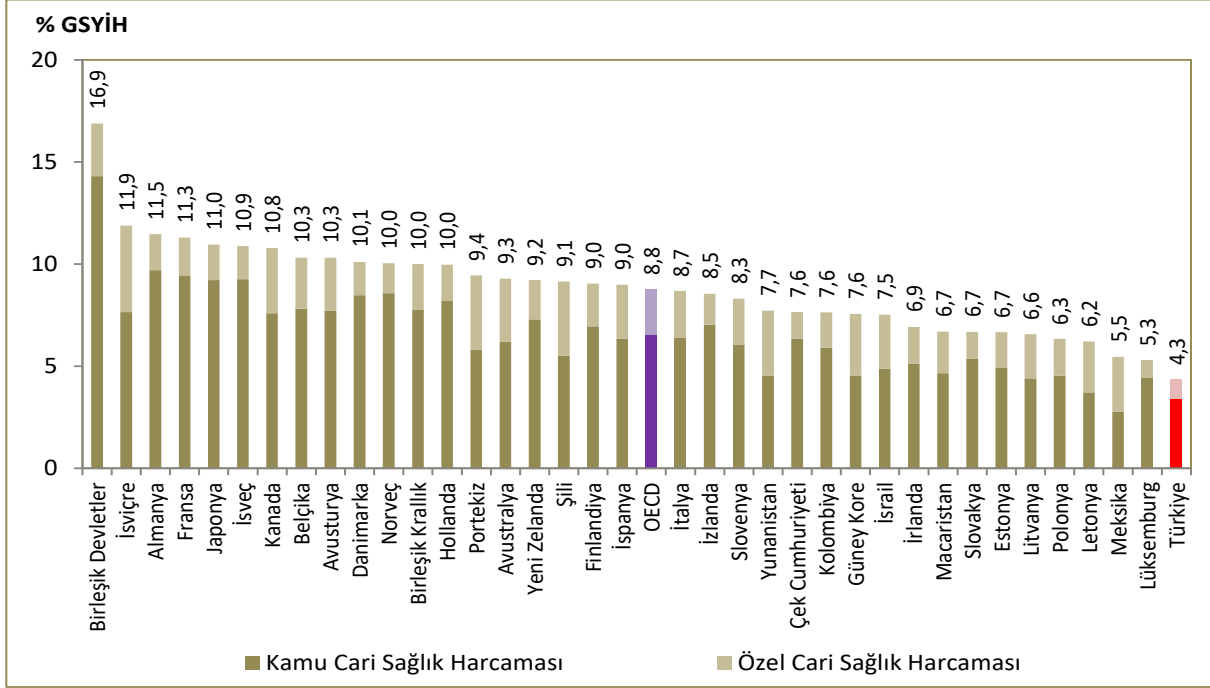
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.2. Yıllara Göre Kamu ve Özel Cari Sağlık Harcamasının GSYİH İçindeki Payı, (%)

Kaynak: TÜİK

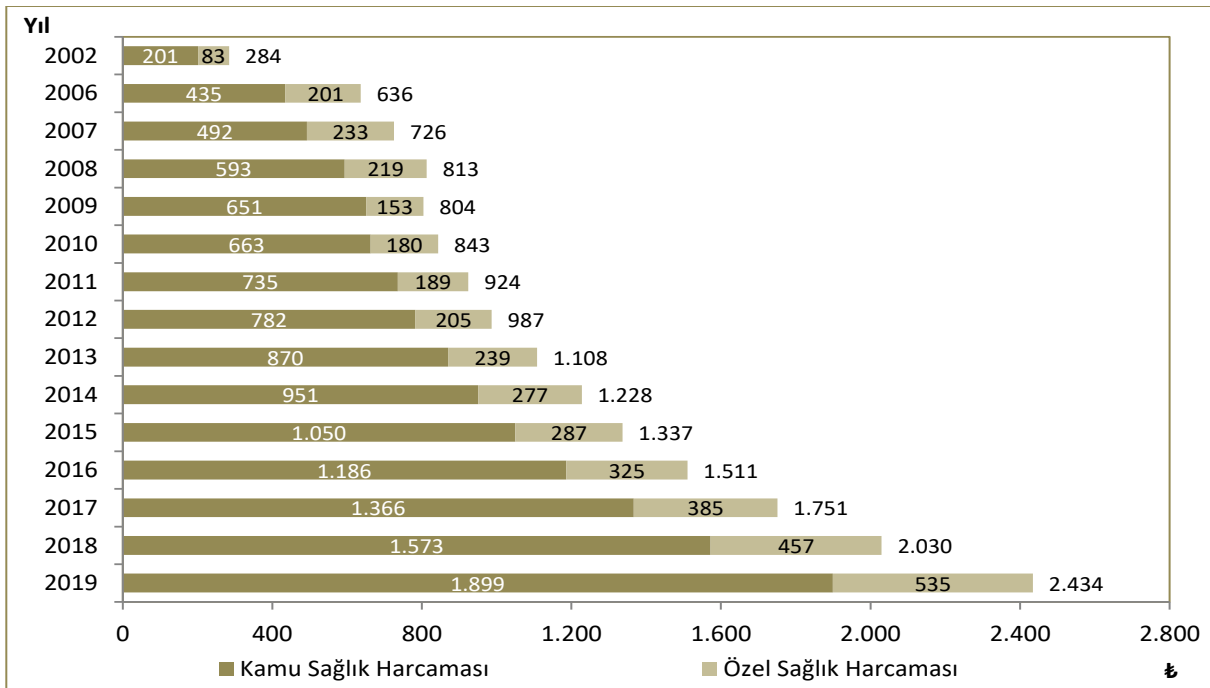
Şekil 11.3. Cari Sağlık Harcamasının GSYİH İçindeki Payının Uluslararası Karşılaştırılması, (%), 2018

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2020

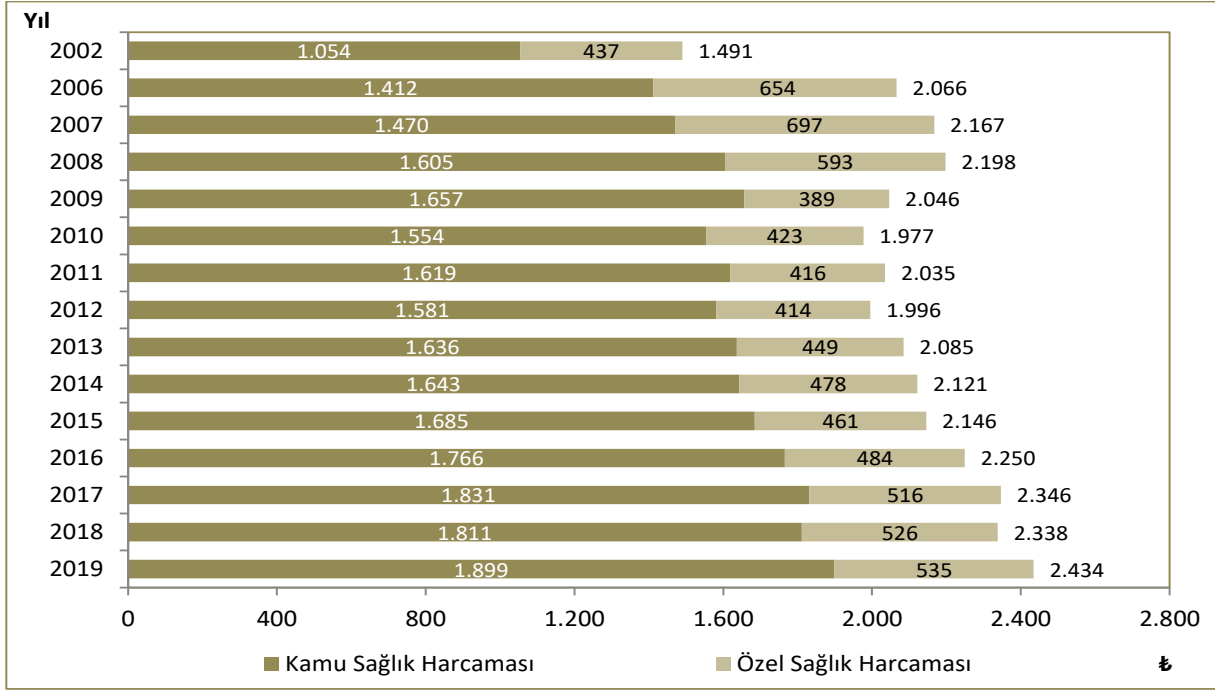
Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 11.4. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, Nominal, ₺

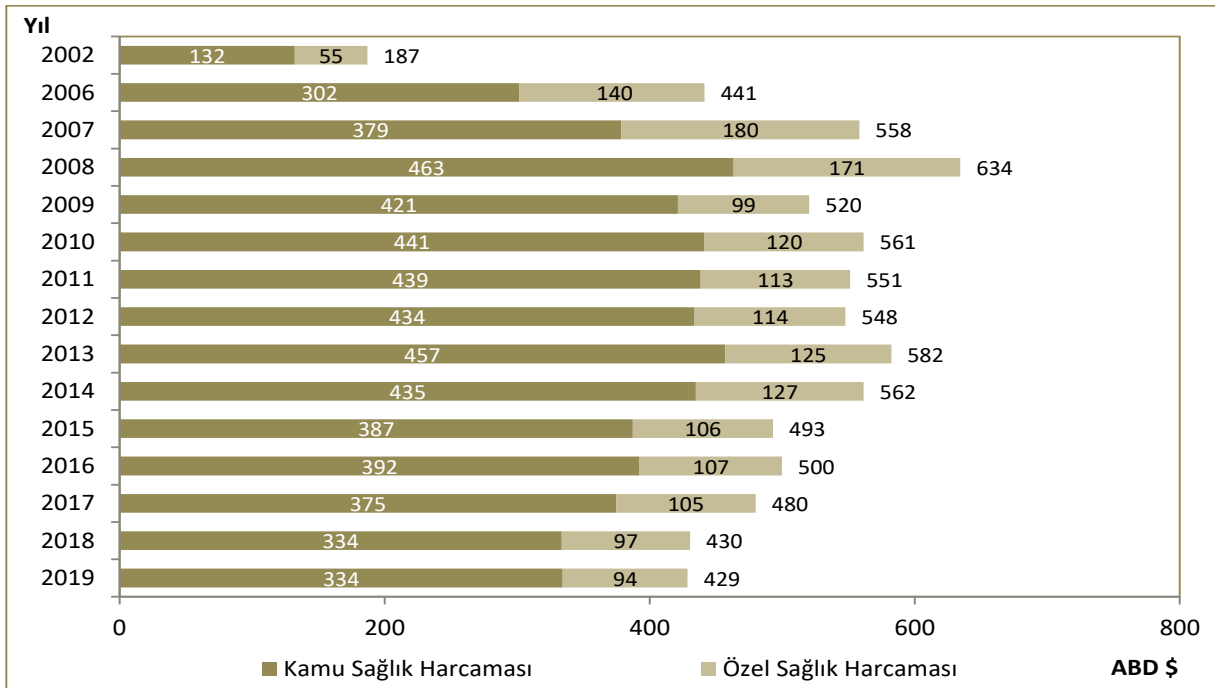
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.5. 2019 Yılı Rakamları ile Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, Reel, ₺

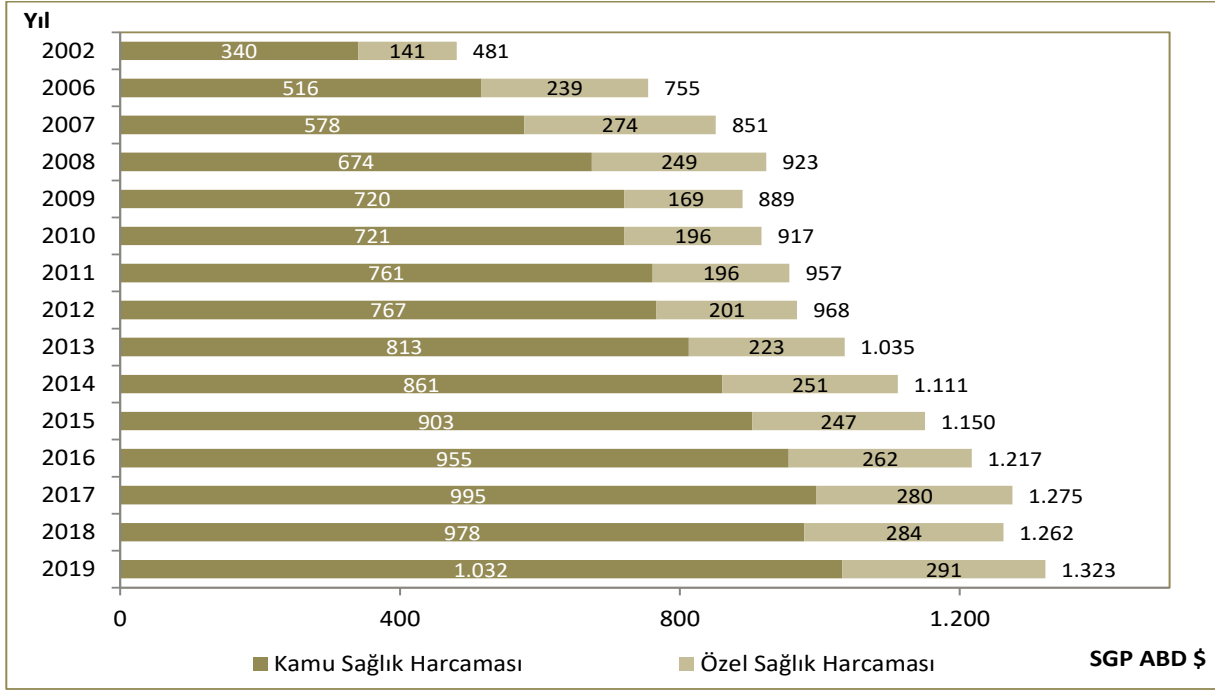
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.6. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, ABD \$

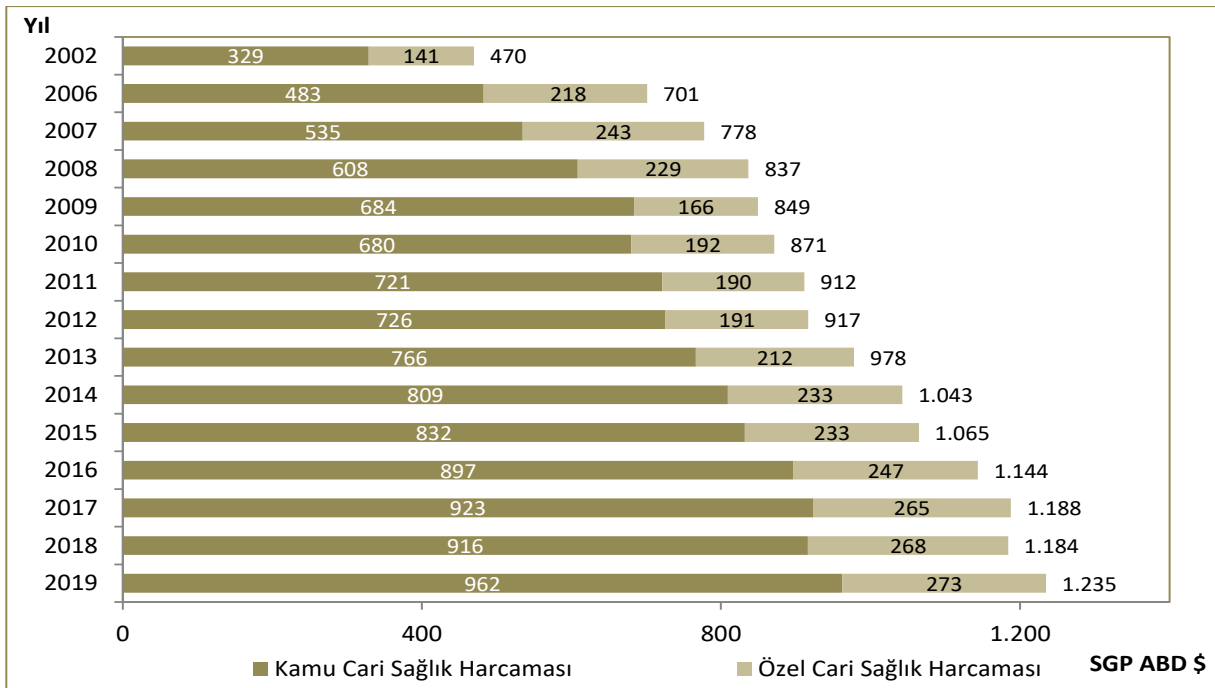
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.7. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, SGP ABD \$

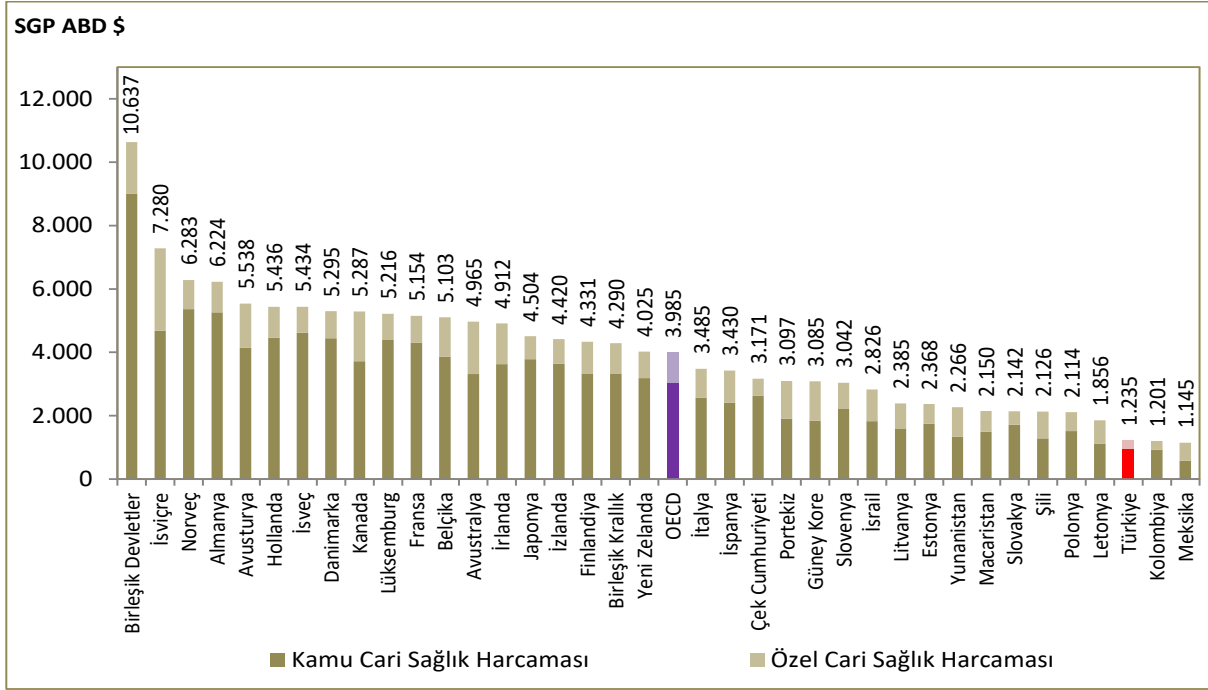
Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2020

Şekil 11.8. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Cari Sağlık Harcaması, SGP ABD \$

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2020

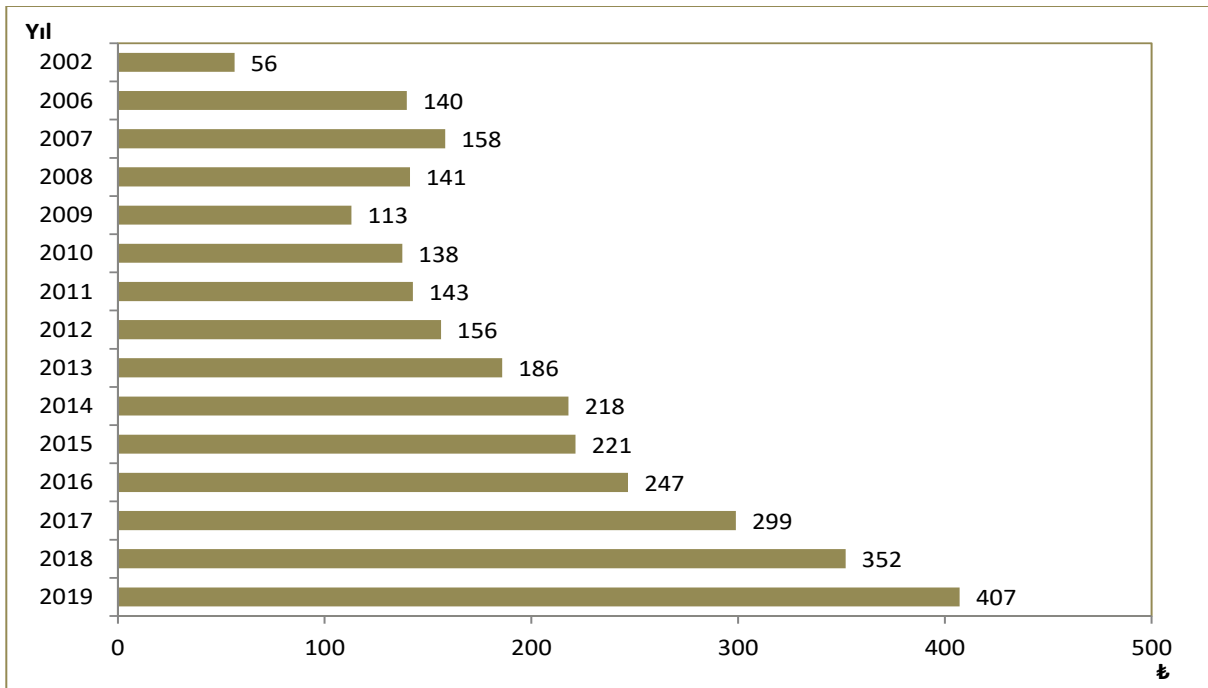
Şekil 11.9. Kişi Başı Cari Sağlık Harcamasının Uluslararası Karşılaştırılması, SGP ABD \$, 2018

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2020

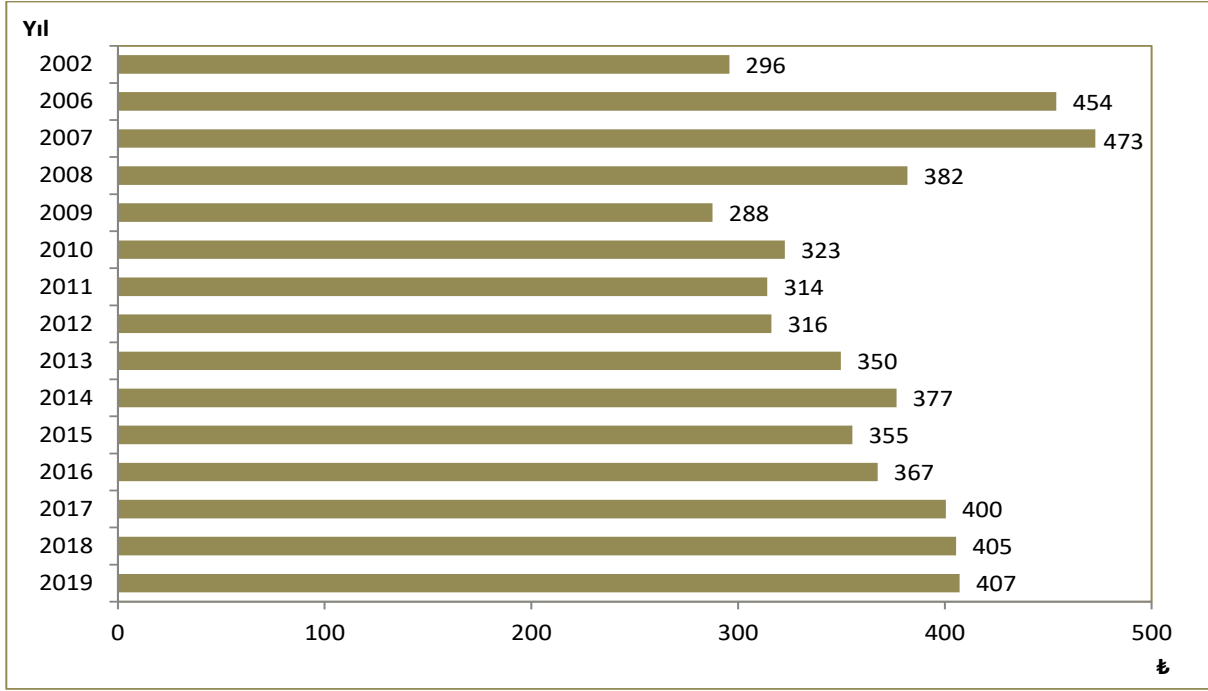
Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülkelere ait veriler 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 11.10. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, Nominal, ₺

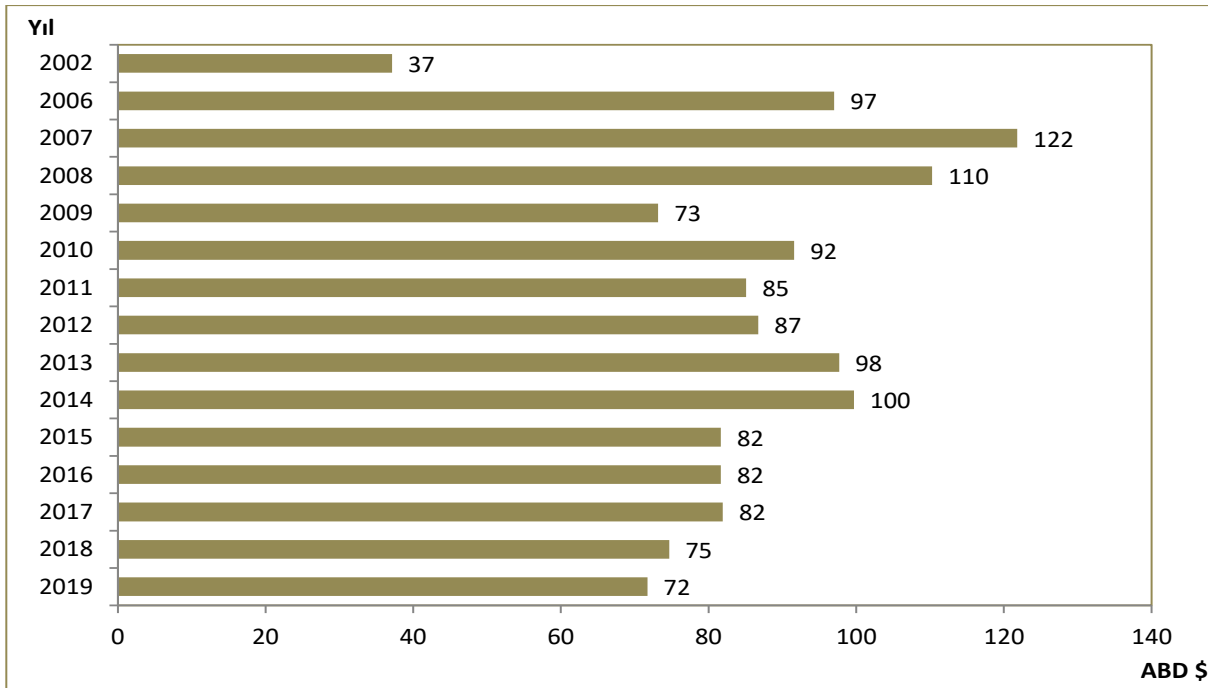
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.11. 2019 Yılı Rakamları ile Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, Reel, ₺

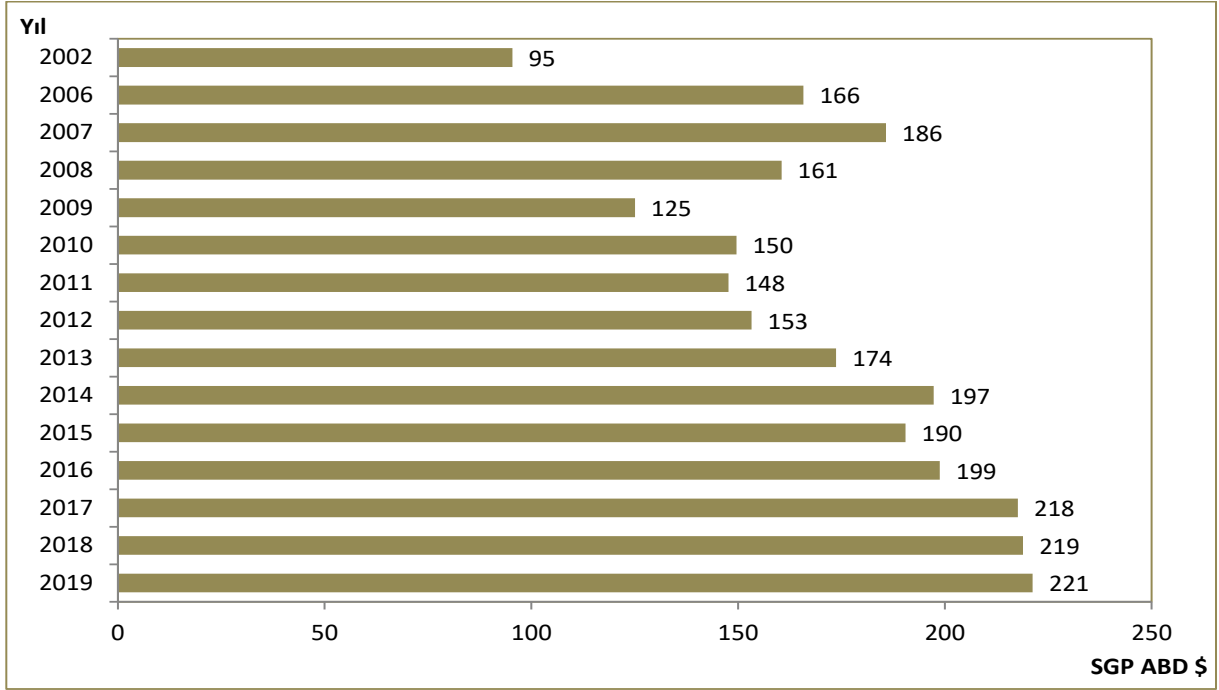
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.12. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, ABD \$

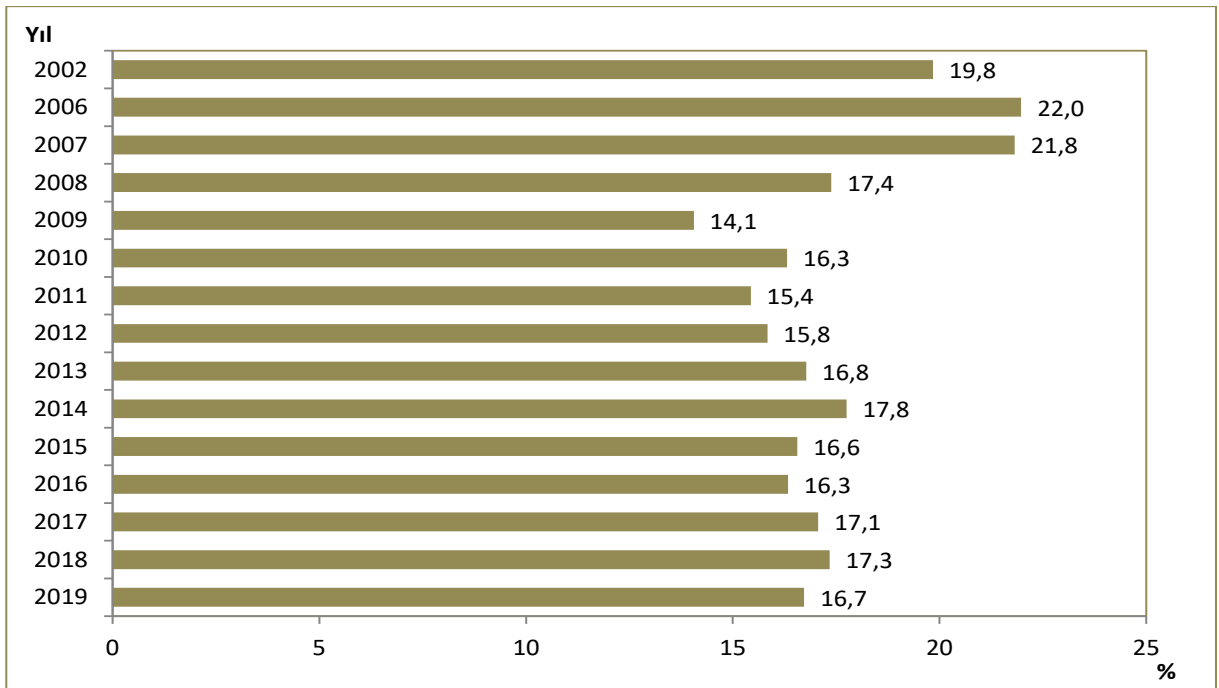
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.13. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, SGP ABD \$

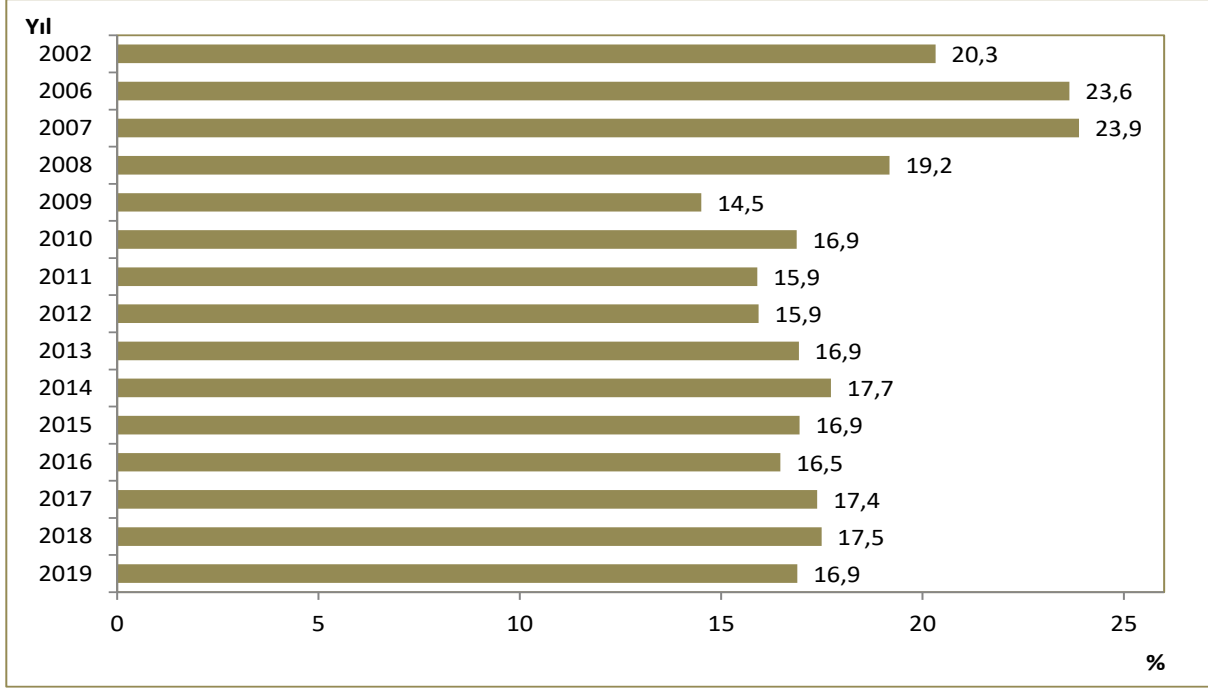
Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2020

Şekil 11.14. Yıllara Göre Cepten Yapılan Sağlık Harcamasının Toplam Sağlık Harcaması İçindeki Oranı, (%)

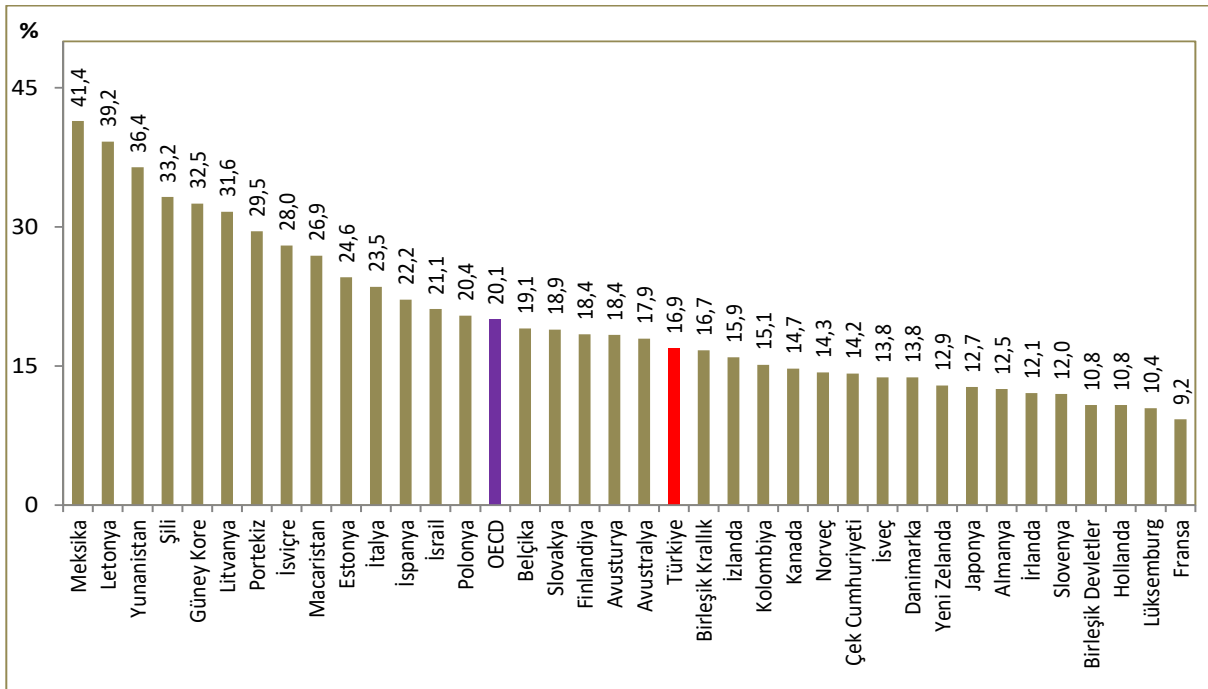
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.15. Yıllara Göre Cepten Yapılan Cari Sağlık Harcamasının Toplam Cari Sağlık Harcaması İçindeki Oranı, (%)

Kaynak: TÜİK

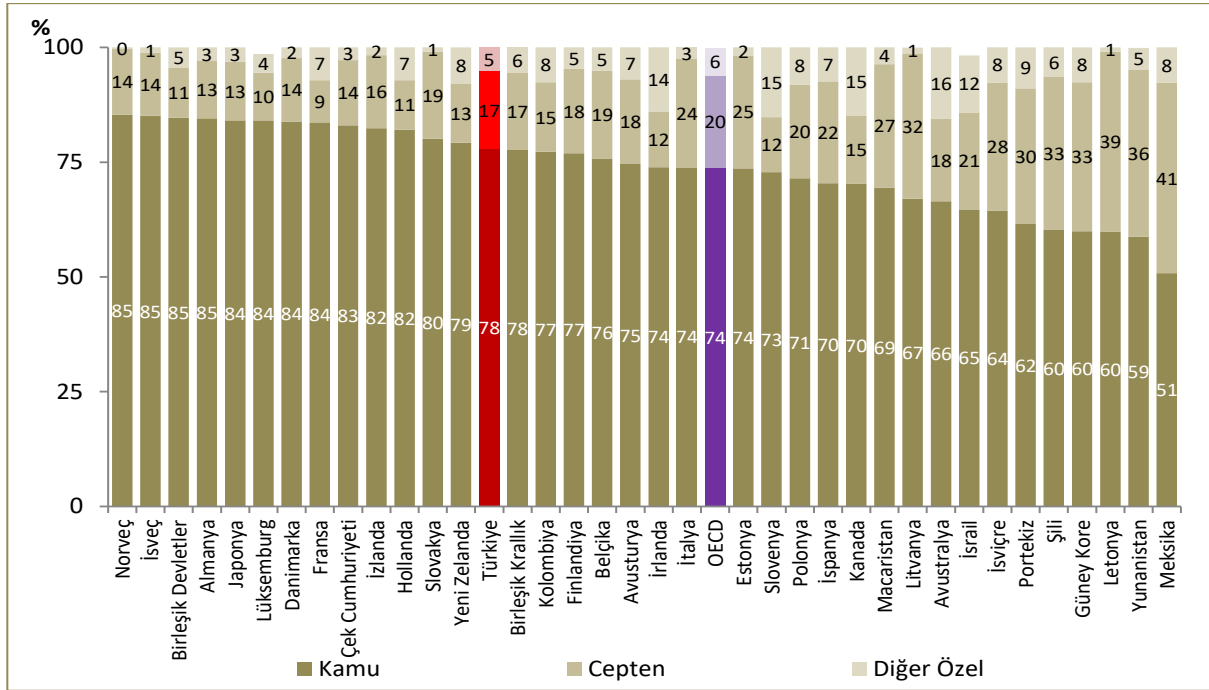
Şekil 11.16. Cepten Yapılan Cari Sağlık Harcamasının Cari Sağlık Harcaması İçindeki Oranının Uluslararası Karşılaştırılması, (%), 2018

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2020

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülkelere ait veriler 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

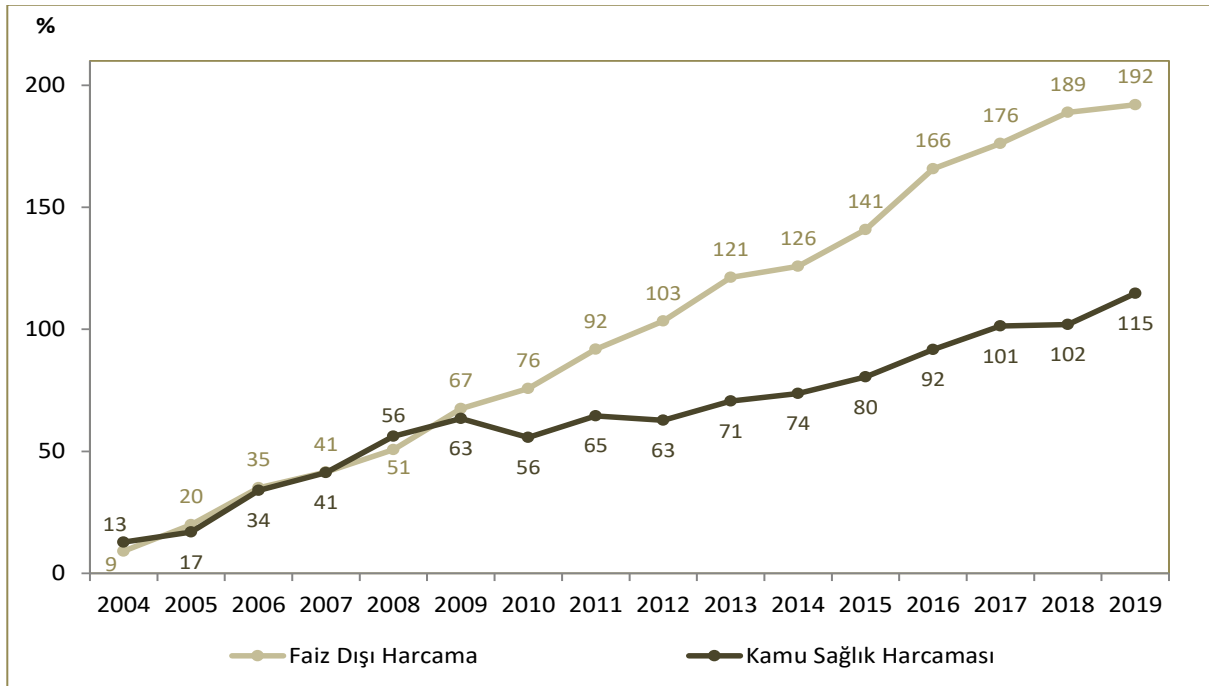
Şekil 11.17. Finansman Türüne Göre Cari Sağlık Harcaması Dağılımının Uluslararası Karşılaştırılması, 2018

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2020

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülkelere ait verileri 2018 yılına veya en yakın yıla aittir. %100'e tamamlanmayan ülkelerdeki farkın nedeni yerleşik olmayan finansman türlerinin bulunmasıdır.

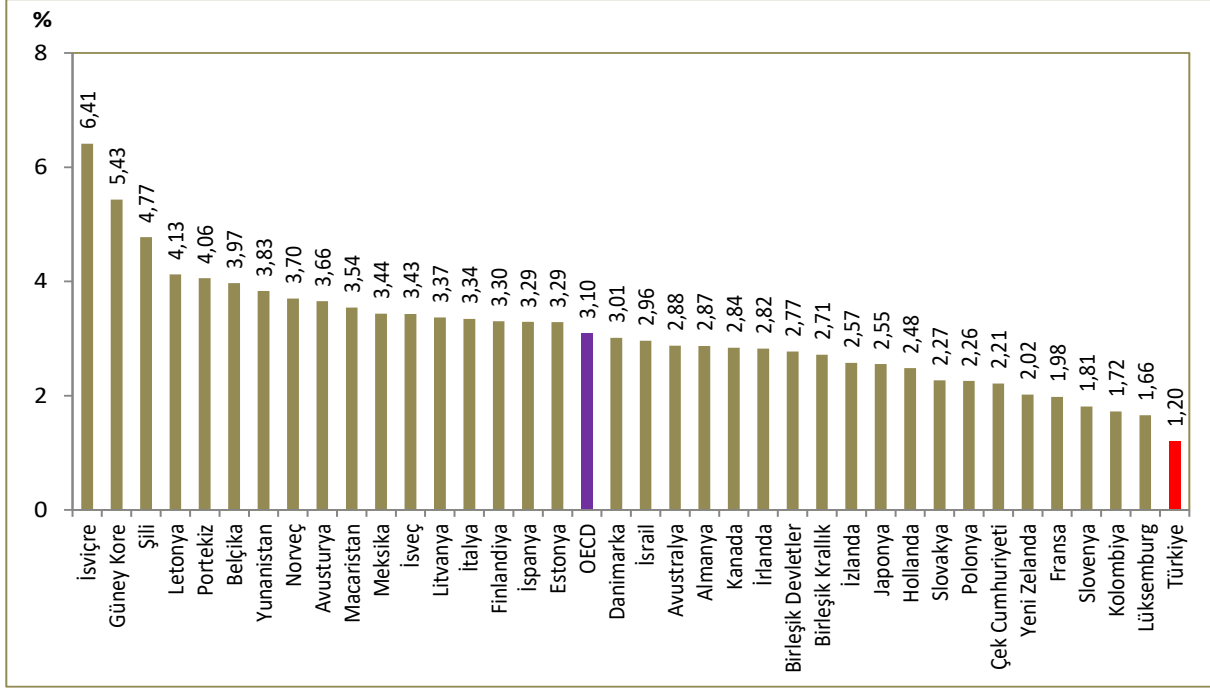
Şekil 11.18. Yıllara Göre Faiz Dışı Harcamalar ve Kamu Sağlık Harcamalarının Artış Oranı, (%)

Kaynak: Kamu Sağlık Harcamaları; 2003-2019 TÜİK, Faiz Dışı Harcamalar; Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı

Not: 2003 yılı baz alınarak artış oranları hesaplanmıştır.

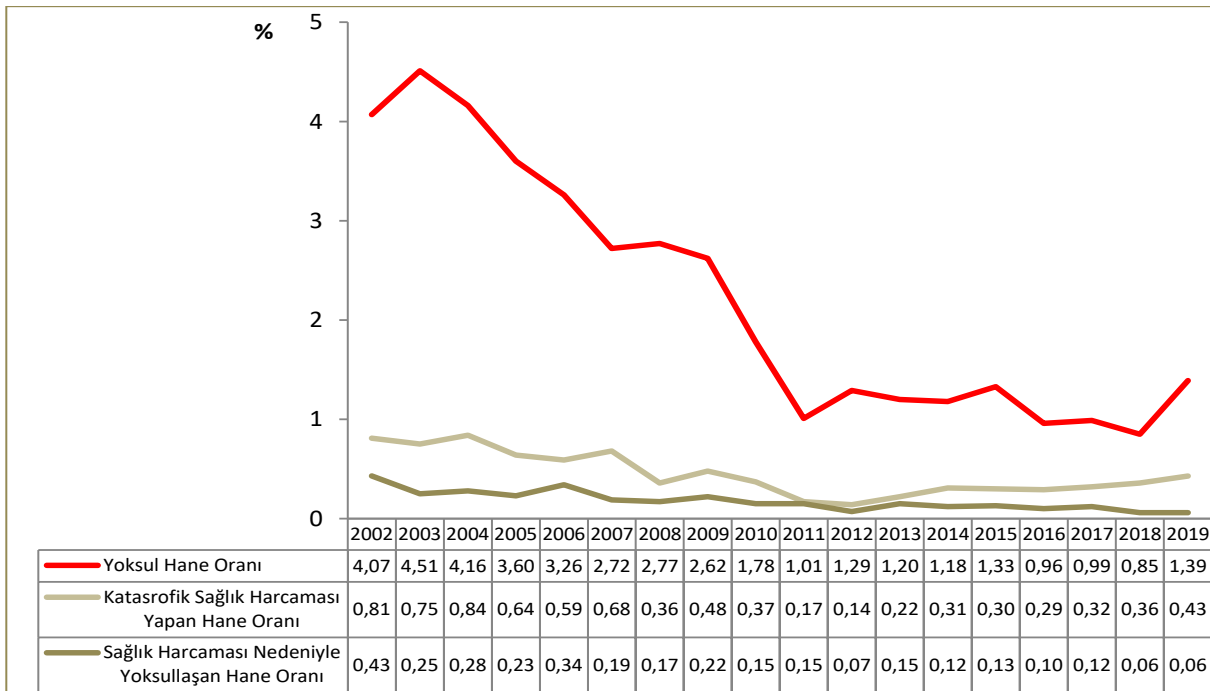
Şekil 11.19. Hanehalkı Nihai Tüketim Harcaması İçinde Cepten Yapılan Cari Sağlık Harcaması Oranının Uluslararası Karşılaştırması, 2018

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2020

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ünelere ait veriler 2018 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 11.20. Yıllara Göre Katastrofik Sağlık Harcaması, (%)

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı Bütçe Anketi Mikro Veri Seti

Bölüm 11 ile İlgili Açıklamalar

☑ Sağlık harcamaları ile ilgili tablo ve şekiller OECD'nin Sağlık Hesapları Sistemi'ne göre TÜİK tarafından hesaplandı.

☑ Harcama rakamları reel rakamlara dönüştürülürken TÜİK tarafından açıklanan 12 aylık ortalamalara göre TÜFE değişim oranları kullanıldı.

☑ **Toplam Sağlık Harcaması:** Sağlığı geliştirme veya koruma amacını benimseyen tüm koruma, geliştirme, bakım, beslenme ve acil programlar için yapılan harcamalar "Sağlık Harcaması" olarak kabul edilir. Toplam sağlık harcaması, cari sağlık harcaması ile yatırım harcamasının toplamını ifade eder.

☑ **Cari Sağlık Harcaması:** Toplam sağlık harcamasının içerisinde yer alan yatırım harcamasının çıkartılması ile elde edilir.

☑ **Katastrofik Sağlık Harcaması:** Haneler tarafından yapılan sağlık harcamasının ödeme kapasitesine olan oranının %40 ve daha büyük olması durumunu ifade eder.

☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar, yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.

☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Yıl	Yıl Ortası Nüfus (Bin)	ABD \$	SGP ABD \$	TÜFE
2002	66.003	1,521	0,591	5,240
2003	66.795	1,492	0,737	4,182
2004	67.599	1,432	0,793	3,851
2005	68.435	1,348	0,835	3,560
2006	69.295	1,441	0,843	3,248
2007	70.158	1,300	0,852	2,987
2008	71.052	1,281	0,880	2,704
2009	72.039	1,545	0,904	2,545
2010	73.142	1,502	0,920	2,344
2011	74.224	1,677	0,966	2,202
2012	75.176	1,802	1,020	2,022
2013	76.148	1,903	1,070	1,881
2014	77.182	2,186	1,105	1,728
2015	78.218	2,711	1,162	1,605
2016	79.278	3,022	1,241	1,489
2017	80.313	3,648	1,373	1,340
2018	81.407	4,715	1,608	1,152
2019	82.579	5,679	1,841	1,000

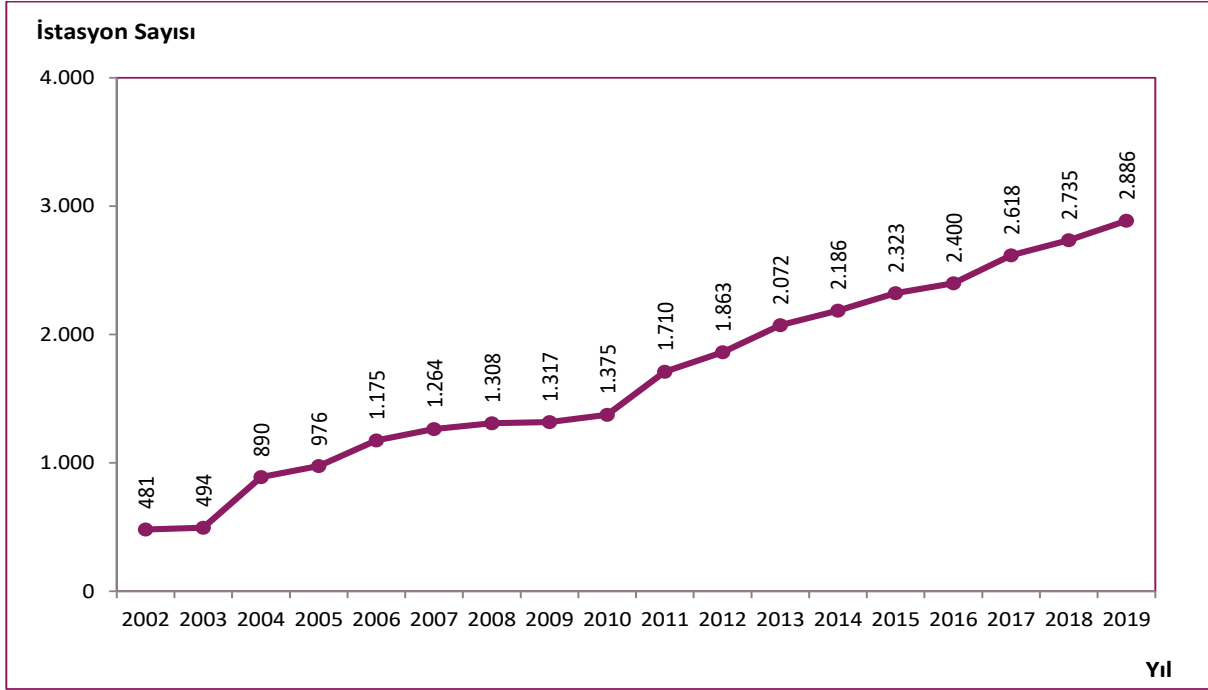
Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2020

BÖLÜM 12

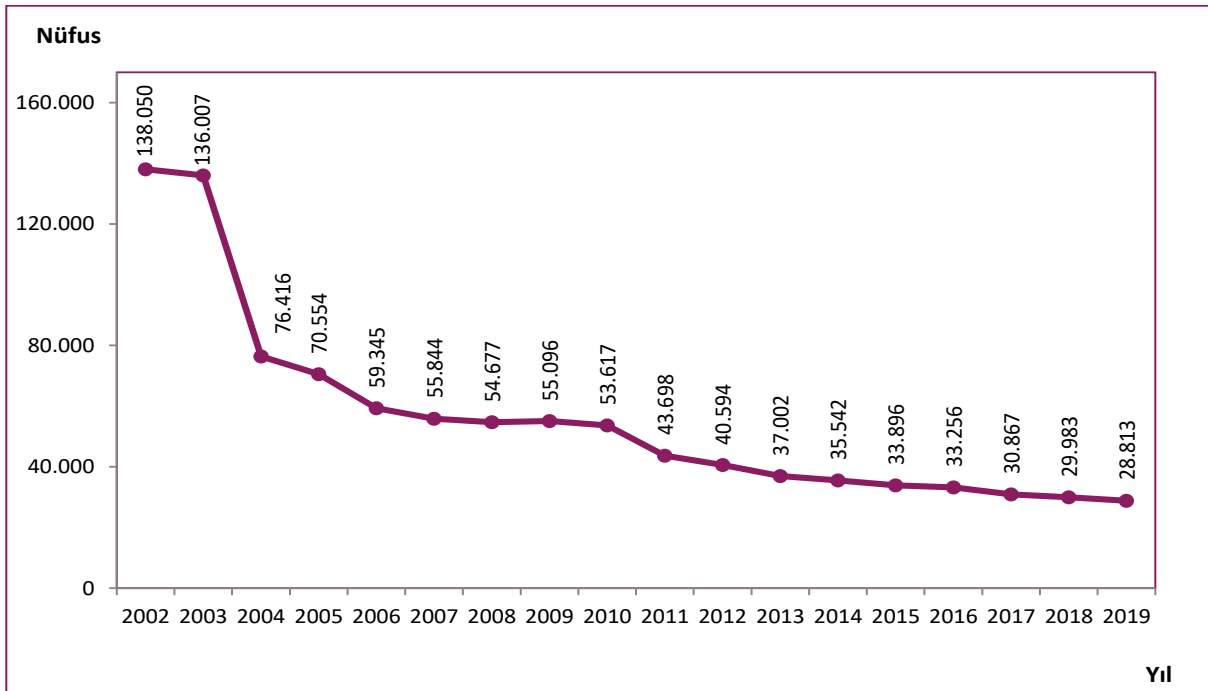
Acil Sağlık Hizmetleri

Şekil 12.1. Yıllara Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Sayısı, Sağlık Bakanlığı

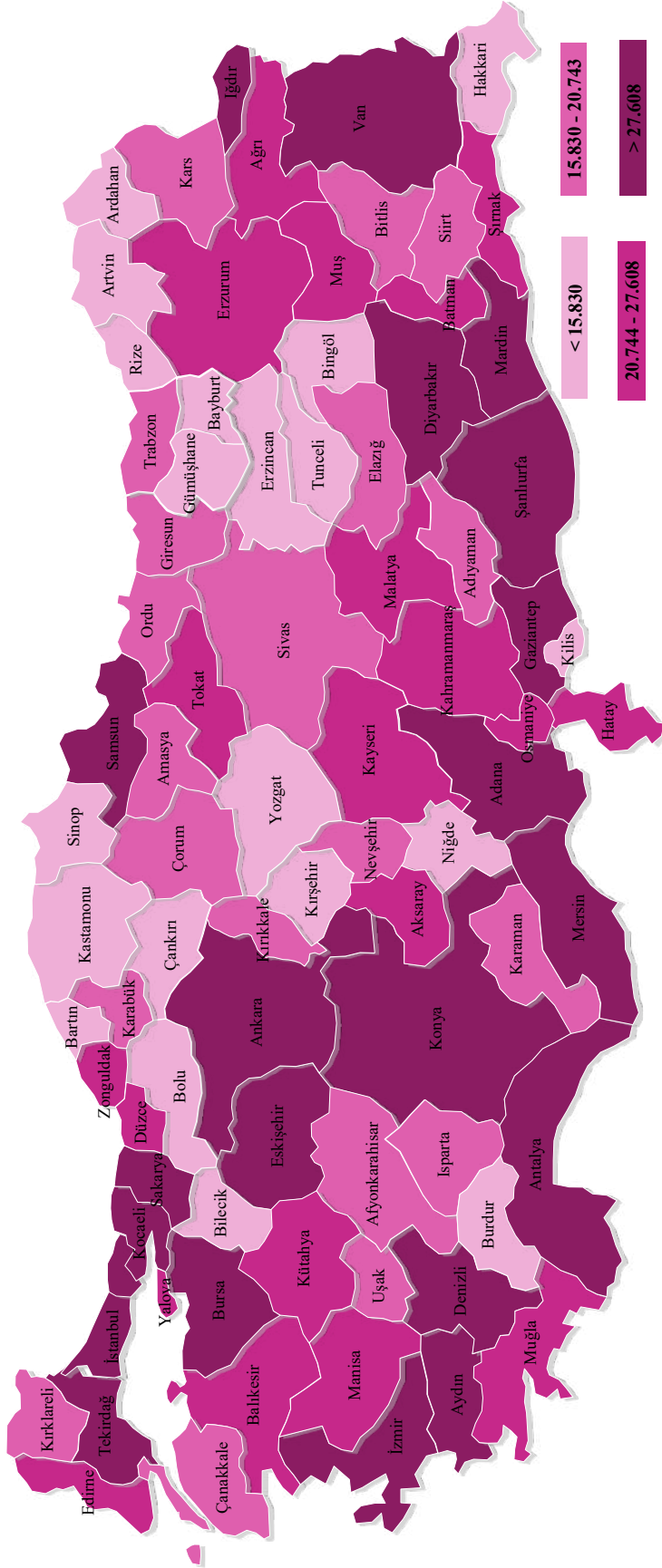
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.2. Yıllara Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı

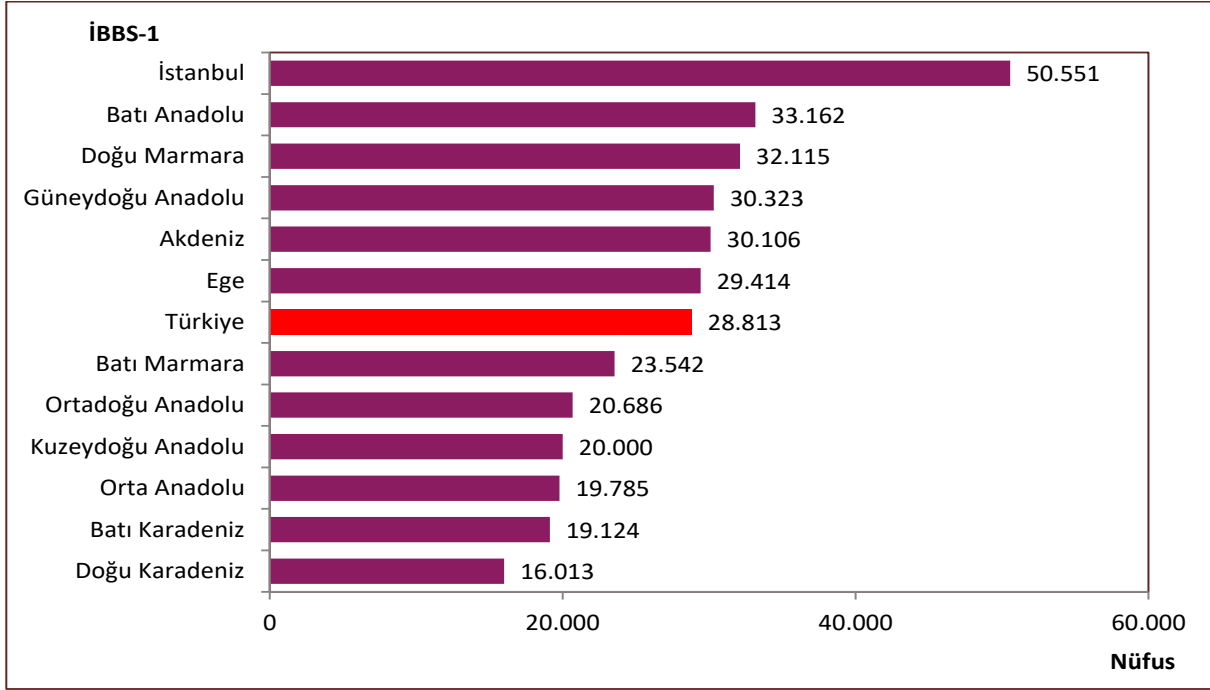
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Harita 12.1. İllere Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2019

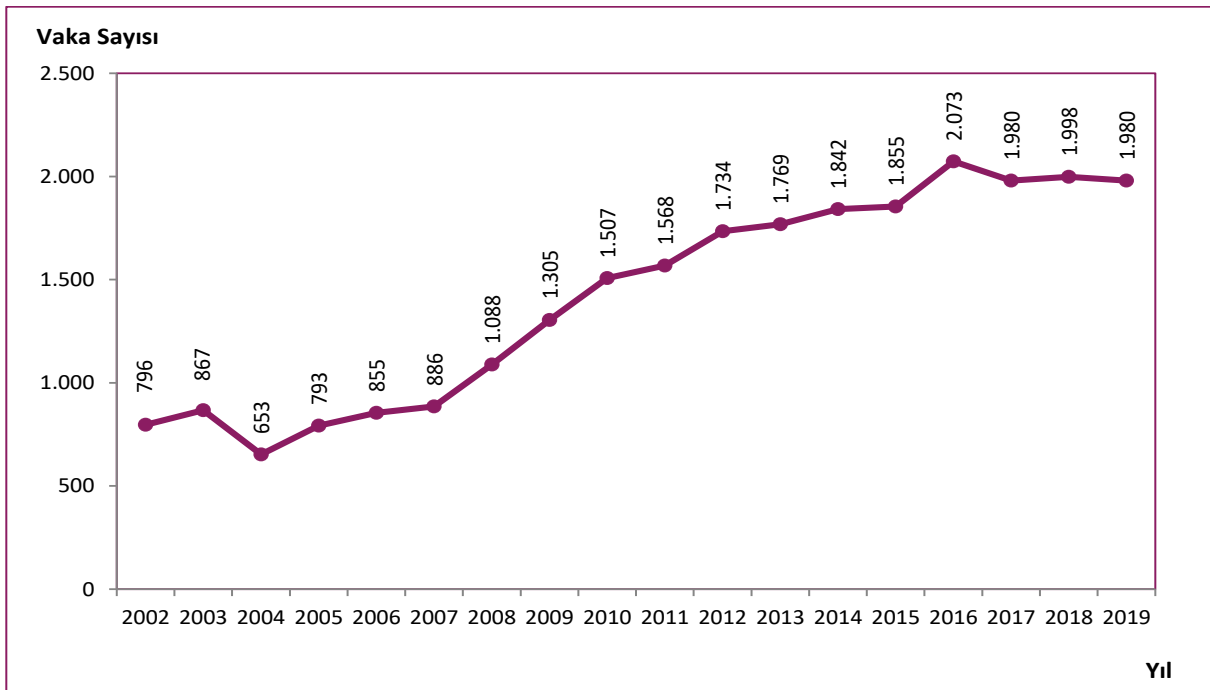
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.3. İBBS-1'e Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2019

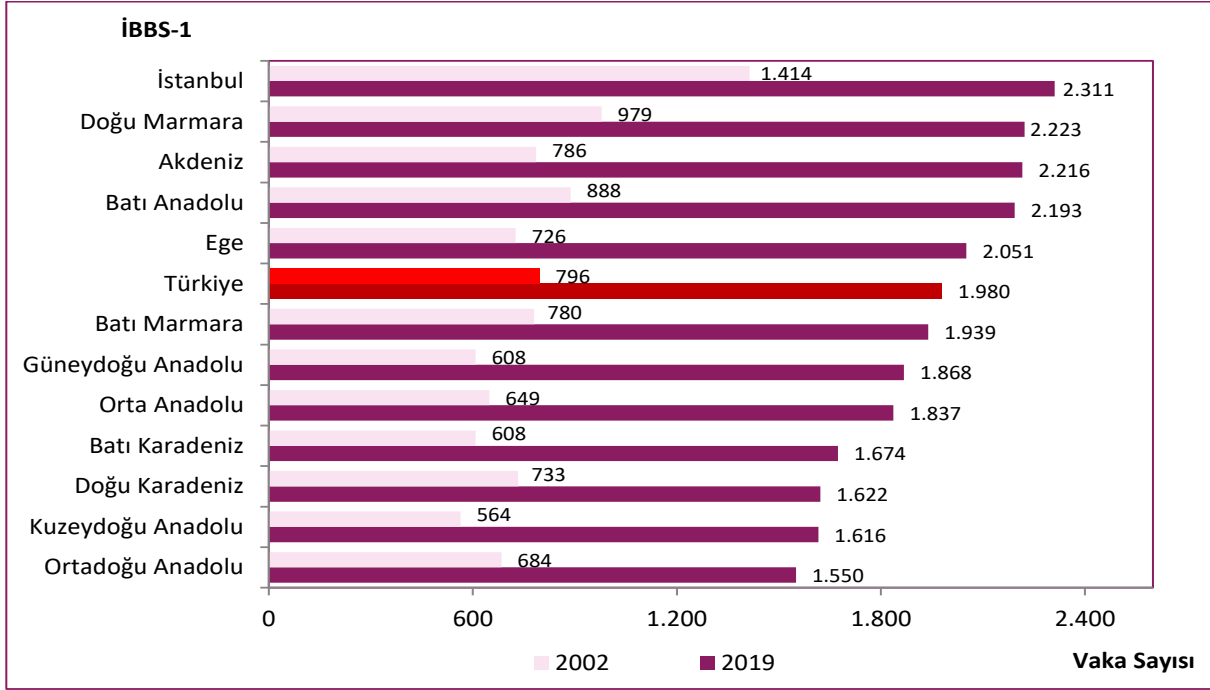
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.4. Yıllara Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Vaka Sayısı

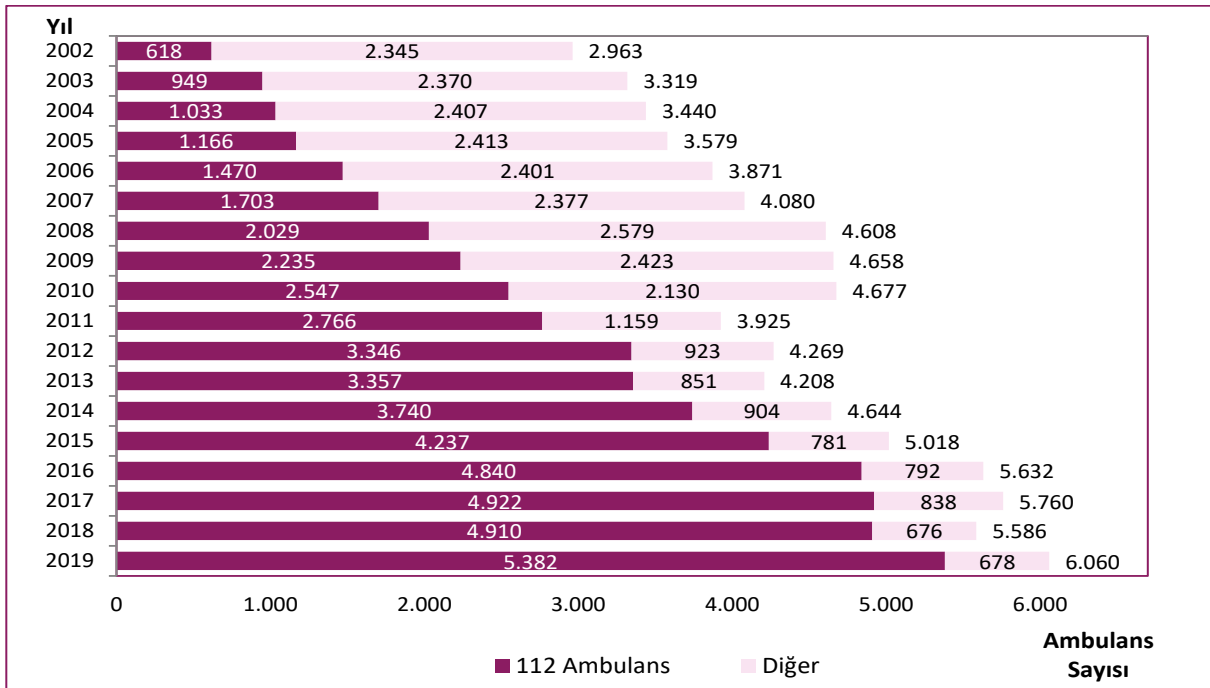
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.5. İBBS-1'e Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Vaka Sayısı, 2002, 2019

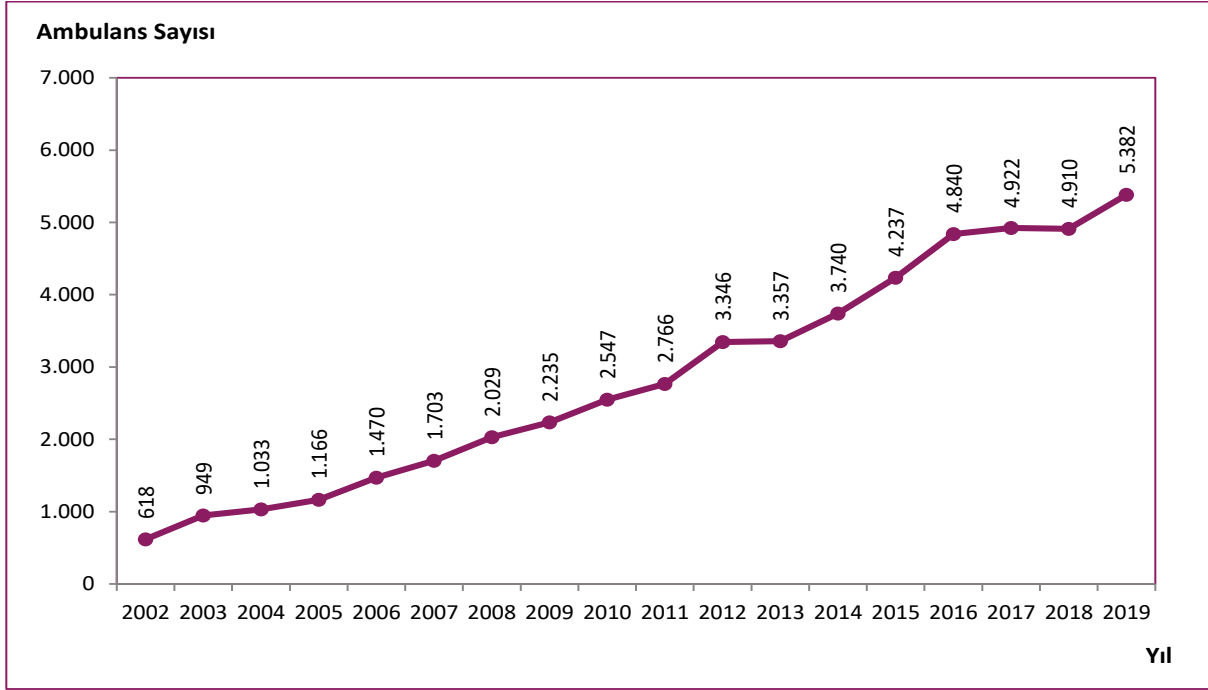
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.6. Yıllara Göre Ambulans Sayısı, Sağlık Bakanlığı

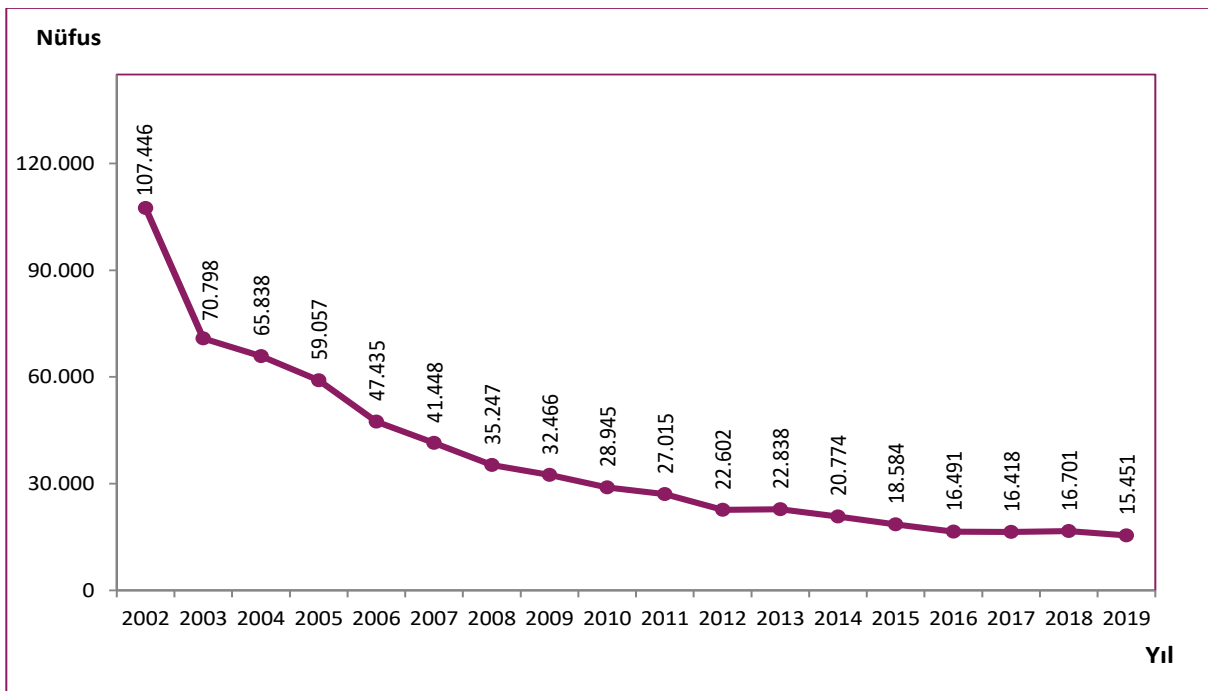
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.7. Yıllara Göre 112 Acil Yardım Ambulans Sayısı, Sağlık Bakanlığı

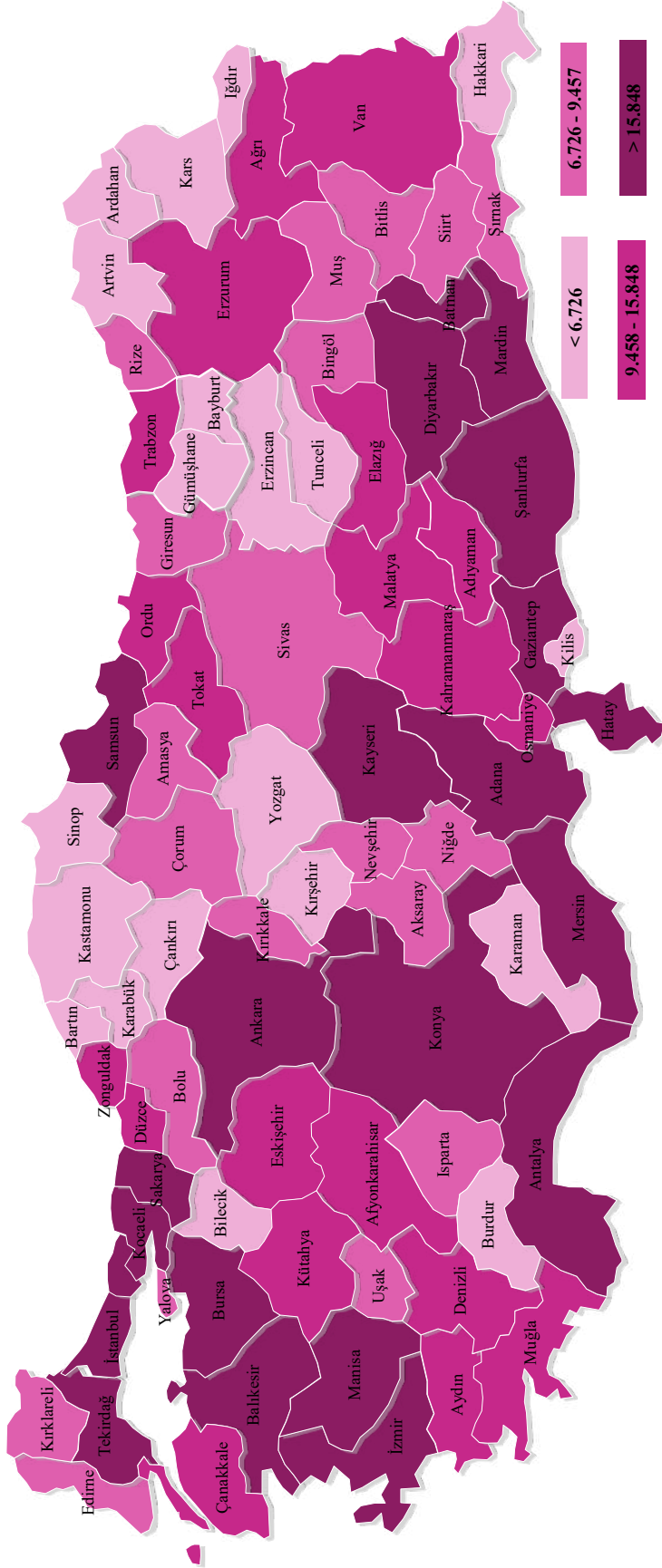
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.8. Yıllara Göre 112 Acil Yardım Ambulans Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı

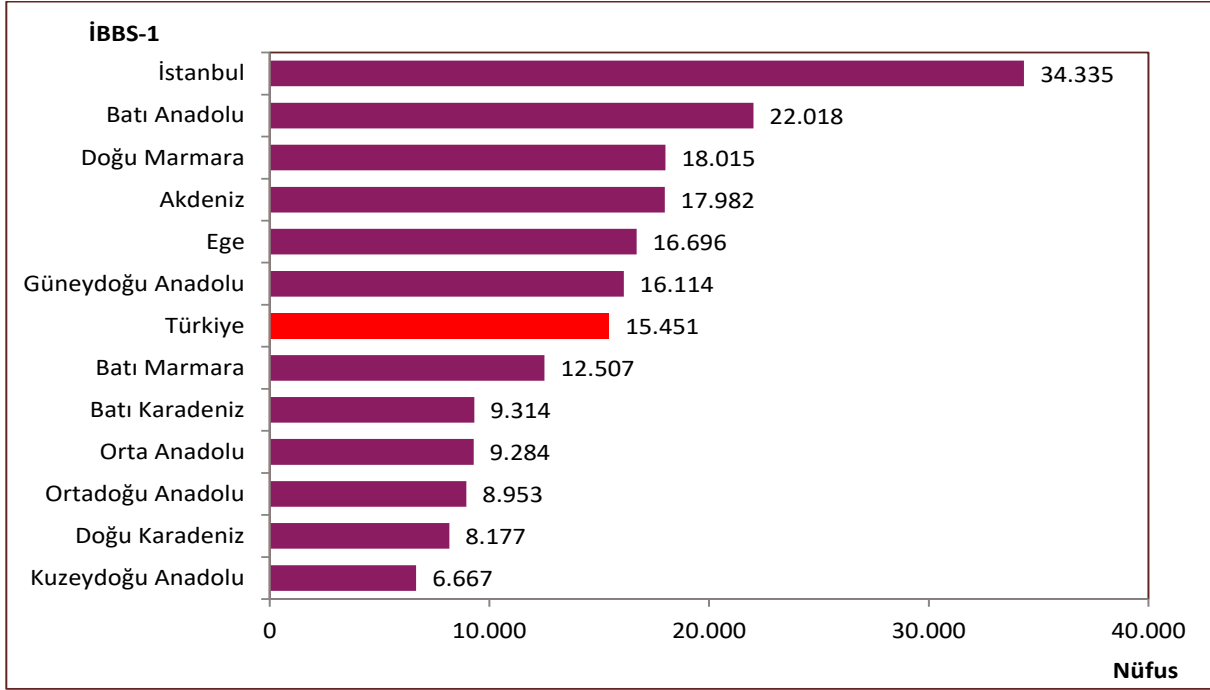
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Harita 12.2. İllere Göre 112 Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2019

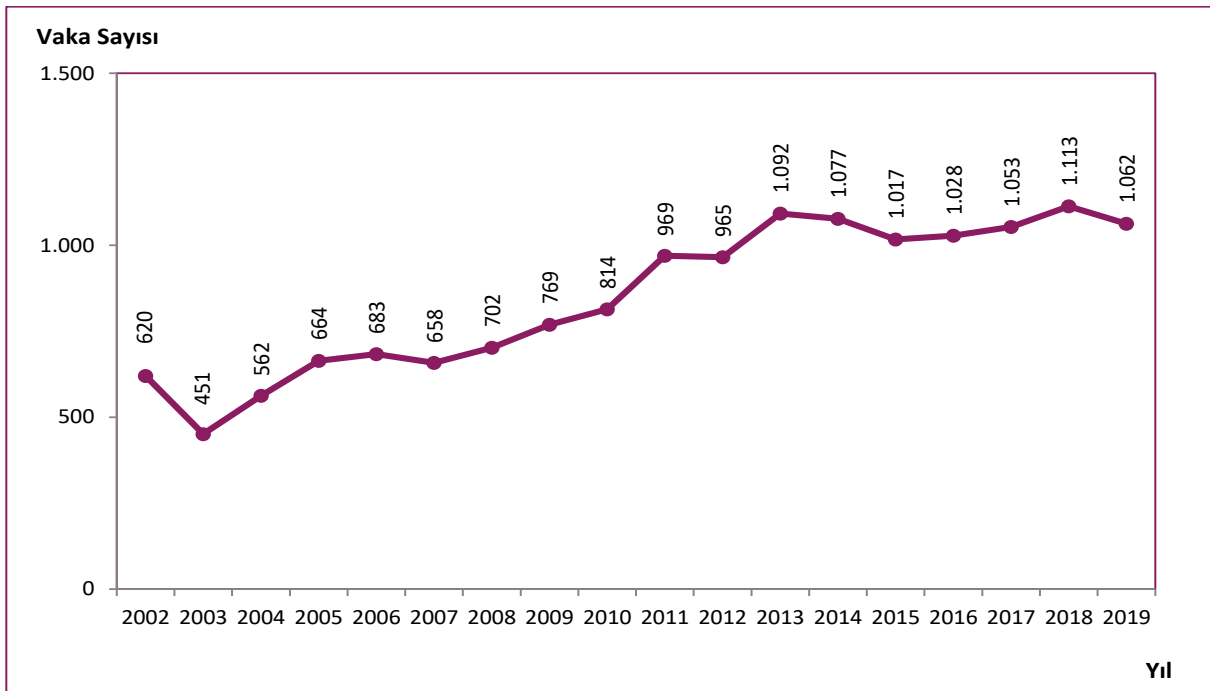
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.9. İBBS-1'e Göre 112 Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı,2019

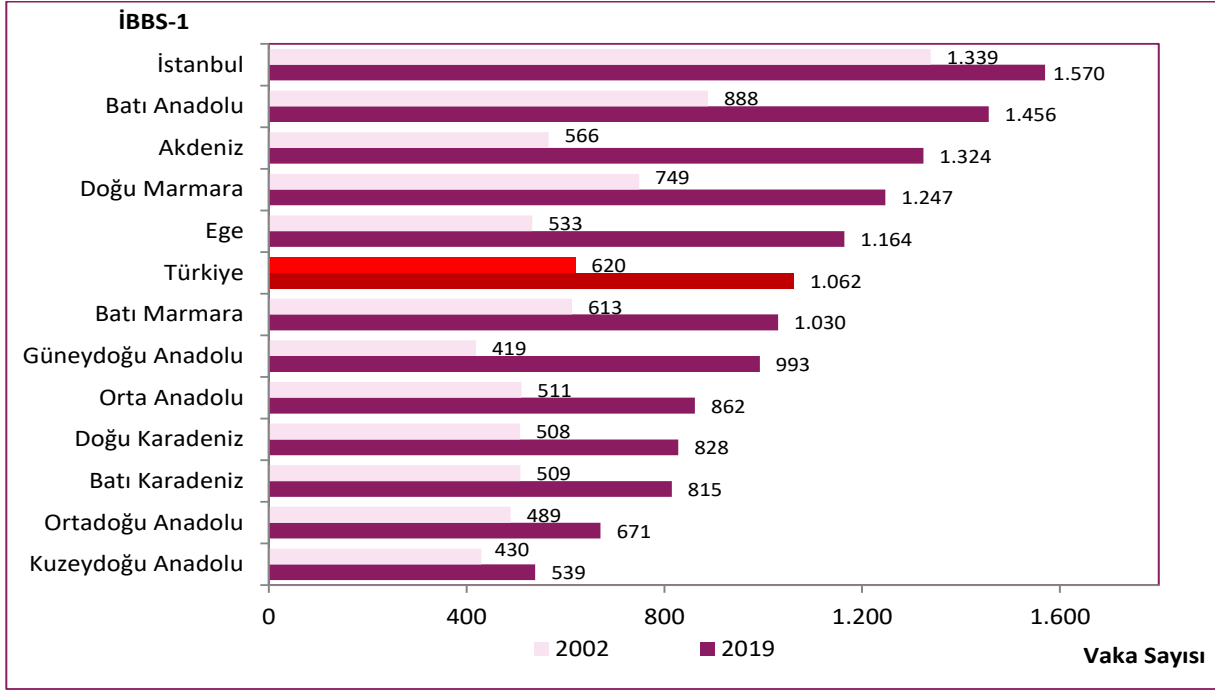
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.10. Yıllara Göre 112 Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Vaka Sayısı

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.11. İBBS-1'e Göre 112 Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Toplam Vaka Sayısı, 2002, 2019

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

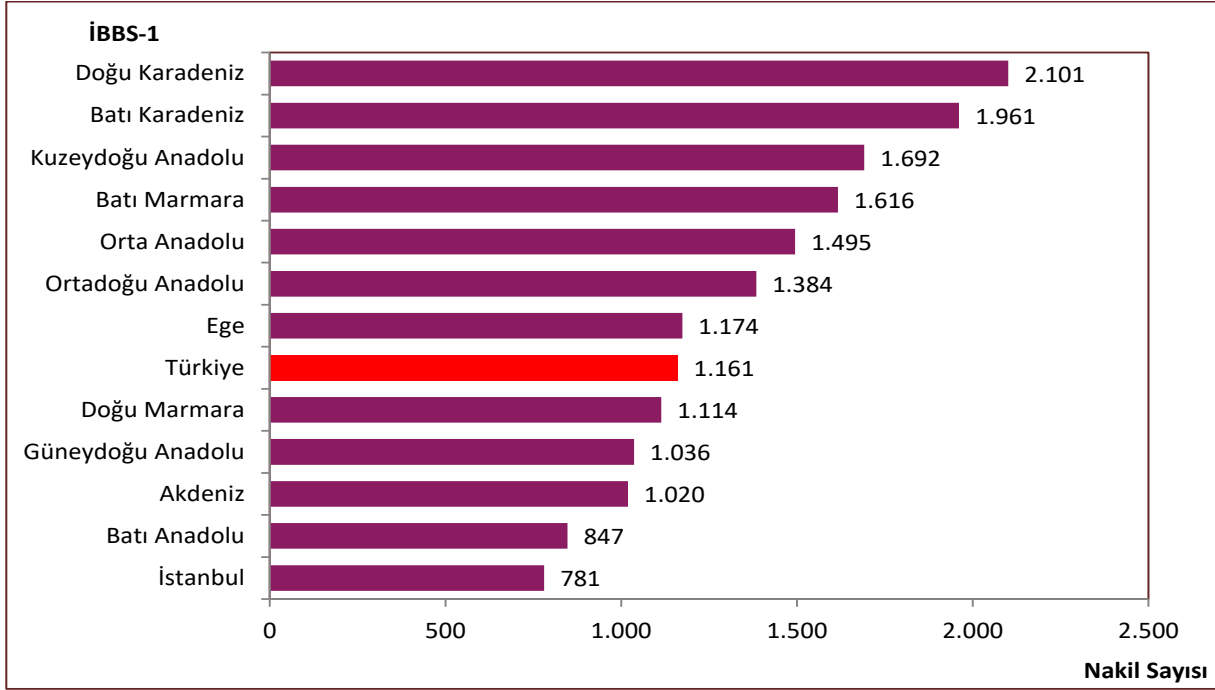
Tablo 12.1. Özellikli Ambulans Türlerine Göre Araç ve Nakledilen Hasta Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2019

Araç Türü	Araç Sayısı	Nakledilen Hasta Sayısı
Kar Paletli Ambulans	245	759
Yoğun Bakım & Obez Ambulansı	91	7.512
Motosiklet Ambulansı	62	8.449
4 Sedyeli Ambulans	62	3.321
Snow Track Ambulansı	22	74
Helikopter Ambulans	17	1.955
Deniz Ambulansı	6	3.695
Uçak Ambulans	3	1.157

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: Helikopter ambulans, uçak ambulans ve deniz ambulansı hariç diğer ambulanslar 112 Acil Yardım Ambulansı sayısına dahildir.

Şekil 12.12. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Nakil Sayısı, 2019

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 12.2. 112 Acil Yardım Ambulansı ile İl İçi ve İl Dışı Nakil Nedenlerinin Dağılımı, (%), 2019

Neden	İl İçi	İl Dışı
İleri Özelleşmiş Hekim İhtiyacı	38,85	40,05
Yoğun Bakım İhtiyacı	11,78	18,18
Uzman Hekim İhtiyacı	24,47	13,52
Tıbbi Ekipman İhtiyacı	6,74	9,05
Diğer	8,08	7,53
Boş Yer Olmaması	7,23	5,60
Hasta İsteği	1,28	3,51
Yan Dal Uzman Hekim İhtiyacı	0,84	1,04
Yanık Ünitesi İhtiyacı	0,10	0,85
Amputasyon-Replantasyon	0,05	0,23
İlgili Hizmet Unsurlarındaki Tadilat	0,24	0,23
Tıbbi-Teknik Arıza	0,33	0,13
Organ Nakli	0,004	0,09
Toplam	100	100

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 12.3. İBBS-1'e Göre 112 Acil Çağrı Merkezine Yapılan Asılsız İhbar Oranı, (%), 2019

İBBS-1	Asılsız İhbar Oranı, (%)
İstanbul	18,2
Batı Anadolu	17,8
Kuzeydoğu Anadolu	13,3
Ortadoğu Anadolu	12,1
Türkiye	12,0
Güneydoğu Anadolu	11,8
Ege	11,3
Batı Marmara	10,3
Akdeniz	10,2
Doğu Marmara	9,0
Doğu Karadeniz	8,7
Orta Anadolu	7,6
Batı Karadeniz	7,5

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 12.4. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2019

İl Adı	112 İstasyon Sayısı	112 İstasyon Başına Düşen Nüfus	112 Ambulans Sayısı	112 Ambulans Başına Düşen Nüfus	Asılsız İhbar Oranı, (%)
Adana	55	40.690	95	23.557	14,3
Adıyaman	31	20.209	47	13.329	10,0
Afyonkarahisar	37	19.716	65	11.223	9,3
Ağrı	20	26.810	49	10.943	15,1
Amasya	20	16.890	40	8.445	8,8
Ankara	153	36.857	225	25.063	22,3
Antalya	62	40.511	95	26.439	12,8
Artvin	21	8.137	49	3.487	9,5
Aydın	36	30.860	72	15.430	8,0
Balıkesir	52	23.627	74	16.603	10,1
Bilecik	14	15.673	36	6.095	8,3
Bingöl	19	14.727	39	7.175	14,2
Bitlis	19	18.322	46	7.568	14,0
Bolu	22	14.369	47	6.726	9,9
Burdur	23	11.774	42	6.448	6,2
Bursa	76	40.212	115	26.575	11,0
Çanakkale	28	19.363	54	10.040	11,8
Çankırı	19	10.305	41	4.775	4,4
Çorum	30	17.695	63	8.426	8,3
Denizli	35	29.635	73	14.208	7,1
Diyarbakır	61	28.793	99	17.741	11,7
Edirne	17	24.347	51	8.116	8,4
Elazığ	34	17.385	62	9.534	9,9
Erzincan	16	14.672	53	4.429	14,8
Erzurum	31	24.583	71	10.733	12,4
Eskişehir	32	27.734	56	15.848	7,6
Gaziantep	48	43.112	78	26.530	10,0
Giresun	26	17.246	57	7.867	9,7
Gümüşhane	15	10.968	43	3.826	13,0
Hakkari	19	14.789	51	5.510	19,7
Hatay	59	27.608	88	18.510	8,1
Isparta	22	20.223	50	8.898	6,5
Mersin	63	29.213	99	18.590	8,2
İstanbul	307	50.551	452	34.335	18,2
İzmir	104	41.993	157	27.817	15,0
Kars	16	17.838	45	6.342	13,5
Kastamonu	33	11.497	64	5.928	8,7
Kayseri	51	27.596	86	16.365	7,6
Kırklareli	20	18.092	49	7.384	8,8
Kırşehir	16	15.184	39	6.229	5,9
Kocaeli	46	42.457	69	28.305	8,4

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 12.4. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2019 - Devamı

İl Adı	112 İstasyon Sayısı	112 İstasyon Başına Düşen Nüfus	112 Ambulans Sayısı	112 Ambulans Başına Düşen Nüfus	Asılsız İhbar Oranı, (%)
Konya	76	29.373	104	21.465	7,7
Kütahya	27	21.454	46	12.593	7,2
Malatya	35	22.862	75	10.669	10,2
Manisa	58	24.838	85	16.948	9,0
Kahramanmaraş	44	26.230	76	15.186	8,9
Mardin	26	32.261	50	16.776	12,2
Muğla	46	21.373	89	11.047	15,1
Muş	16	25.551	47	8.698	10,2
Nevşehir	15	20.201	39	7.769	11,6
Niğde	24	15.119	44	8.247	6,7
Ordu	43	17.539	68	11.091	8,6
Rize	24	14.301	49	7.004	4,3
Sakarya	35	29.419	58	17.753	8,0
Samsun	41	32.891	74	18.224	6,9
Siirt	18	18.349	49	6.740	9,6
Sinop	22	9.920	44	4.960	7,9
Sivas	37	17.269	83	7.698	8,3
Tekirdağ	36	29.317	60	17.590	11,0
Tokat	27	22.694	61	10.045	8,0
Trabzon	39	20.743	63	12.841	9,6
Tunceli	13	6.512	38	2.228	10,9
Şanlıurfa	53	39.125	98	21.159	14,1
Uşak	18	20.584	49	7.561	6,1
Van	35	32.479	81	14.034	12,0
Yozgat	27	15.600	63	6.686	5,6
Zonguldak	24	24.836	43	13.862	7,2
Aksaray	20	20.818	46	9.051	8,4
Bayburt	8	10.605	29	2.926	7,7
Karaman	16	15.830	40	6.332	5,1
Kırıkkale	16	17.689	39	7.257	6,3
Batman	24	25.361	34	17.902	10,7
Şırnak	23	23.027	56	9.457	20,9
Bartın	13	15.250	32	6.195	6,1
Ardahan	12	8.110	46	2.116	14,4
İğdir	7	28.492	37	5.390	12,7
Yalova	11	24.634	32	8.468	7,3
Karabük	15	16.564	39	6.371	7,1
Kilis	12	11.874	46	3.098	13,7
Osmaniye	25	21.550	46	11.712	6,4
Düzce	17	23.069	38	10.320	5,5
Türkiye	2.886	28.813	5.382	15.451	12,0

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Bölüm 12 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ Bölüm içerisinde yer alan haritalar oluşturulurken 4'lü Likert ölçek kullanıldı ve ölçek aralıkları belirlenirken il sayıları eşit dağıtılmaya çalışıldı. İllere ait sayısal değerlerin ondalıklı kısımları tek hane olacak şekilde yuvarlandı. Likert ölçekler oluşturulurken bu sayı değerleri dikkate alındı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
- ☑ TÜİK geçmişe dönük nüfus verilerini revize edebileceğinden bölüm içerisinde yer alan geçmiş yıllara ait verilerde farklılık görülebilir.
- ☑ **112 Acil Yardım Ambulansı:** Her türlü acil durumda, olay yerinde ve ambulans içerisinde hasta ve yaralılara gerekli acil tıbbi müdahaleyi yapabilecek ekip, teknik ve tıbbi donanıma sahip kara aracıdır.
- ☑ **Diğer Ambulans:** Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü ve Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğüne ait ambulanslardır. Özel sektör ambulansları toplama dahil değildir.
- ☑ **112 Acil Çağrı Merkezine Yapılan Asılsız İhbar:** Herhangi bir acil hastalık veya yaralanma halinde, günün 24 saatinde 112 telefon numarasını çeviren kişinin komuta kontrol merkezine çağrısı ulaşır. Aciliyetine karar verilen vaka durumunda olay yerine en yakın istasyondan içerisinde doktor veya paramedik, acil tıp teknisyeni bulunan tam donanımlı ambulans görevlendirilerek olay mahalline ulaşması sağlanır. Olay yerine ulaşıldığında ortada bir vaka olmaması durumuna asılsız ihbar denmektedir.
- ☑ **112 Acil Çağrı Merkezine Yapılan Asılsız İhbar Sayısı:** (112 Acil Yardım Ambulansı Toplam Çıkış Sayısı – 112 Acil Yardım Ambulansı Toplam Vaka Sayısı) şeklinde hesaplanır.
- ☑ **112 Acil Çağrı Merkezine Yapılan Asılsız İhbar Oranı, (%):** (Asılsız İhbar Sayısı x100)/(112 Acil Yardım Ambulansı Toplam Çıkış Sayısı) şeklinde hesaplanır.
- ☑ **Nakil:** Taşıma. Hastane öncesi acil sağlık hizmetlerinde hasta taşıma sürecidir.

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
SAĞLIK BİLGİ SİSTEMLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

www.sbsgm.saglik.gov.tr

Bilkent Yerleşkesi, Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı 6001. Cad. No:9
Çankaya/Ankara 06800

Tel: +90 (312) 471 83 50

Sağlık Bakanlığı Yayın Numarası: 1185

ISBN: 978-975-590-792-5

